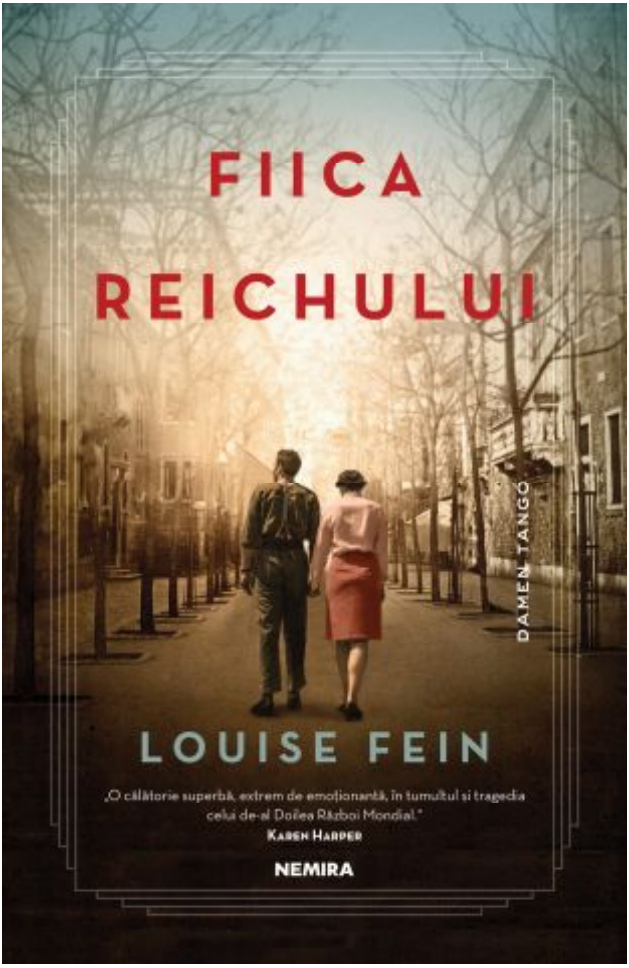
FIICA
REICHULUI
DAMEN TANGO
LOUISE FEIN
„O călătorie superbă, extrem de emoționantă, în tumultul și tragedia celui de-al Doilea Război Mondial."
KAREN HARPER
NEMIRA

Louise Fein

Fiica Reichului

Traducere din limba engleză:
Emanuela Ignăţoiu-Sora

Editura Nemira
Bucureşti, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
FEIN, LOUISE

Louise Fein
PEOPLE LIKE US
2019

Coperta: Cover design by Mumtaz Mustafa
Cover photographs © Collaboration JS/Arcangel Images (couple)
© A couple walking down the street în Venice, Italy / Photo, 1956 akg-images/
Mondadori Portfolio (background)

Pentru minunații mei părinți, care mi-au fost mereu aproape

„Cei care nu învață lecțiile istoriei sunt condamnați s-o repete”.
WINSTON CHURCHILL

PROLOG – Leipzig

1929. Vara

Lacul pare moale ca mătasea, unduindu-se leneş printre pilonii docului. Sunt cu picioarele goale şi sub tălpi simt scândurile noduroase, încălzite de soare. Karl e pe mal, se chinuie să îşi pună slipul în spatele prosopului pe care i-l ţine Mutti[1].

— Ai grijă, Hetty! ţipă Karl. Vezi că acolo apa e adâncă.

— Doar mă uit. Vreau să văd peştii mari.

Mă târăsc până la margine de tot, iar degetele de la picioare îmi ies în afară. Mă las pe vine şi mă uit la apă. Nu pot zări fundul lacului. Poate că nici nu are unul. Poate că apele verzi, întunecate se continuă până în centrul pământului, unde pândesc monştri fioroşi.

Walter înoată spre doc. Dă din braţe, stropeşte, face pluta; din apă i se văd din când în când degetele palide de la picioare. Îşi schimbă iar poziţia de înot, rânjeşte spre mine şi îşi dă părul ud de pe faţă. Mi-ar fi plăcut să fi luat şi eu lecţii de înot cum făcuse Karl, aş fi înotat şi eu la fel de uşor ca un peşte, în loc să mă bălăcesc ca acum în apa mică, să îmi zdrelesc tălpile de pietrele de pe fundul apei şi să mă încurc în plantele acvatice.

Stau pe scândurile docului şi îl văd pe Walter cum se aventurează tot mai în larg. Apoi nici nu se mai zăreşte, cel

---

[1] *Mutti* este termenul german pentru „mama, mami”. Deşi este un cuvânt german, am ales să nu-l marcăm în italic în text pentru a nu îngreuna citirea, dat fiind că are multe intrări. Am optat pentru aceeaşi variantă şi la termenul *Vati*, care înseamnă „tata, tati”, şi la termenul *Oma*, care înseamnă „bunică” (n. tr.).

puțin din poziția în care mă aflu, unde stinghiile docului îmi blochează vederea. Mă mişc un pic ca să îl văd, dar mă aplec prea mult şi cad. Încerc să mă agăț de ceva, dar nu fac decât să mă lupt cu aerul, şi cad, şi cad, şi cad.

Aterizez direct pe burtă, spărgând suprafața apei, dură de parcă ar fi beton. Mă chinui să respir, dar în loc de aer înghit doar apa stătută a lacului.

— Ajutor! încep să strig deznădăjduită, dând agitată din brațe şi din picioare, până când văd în fața ochilor străfulgerări de întuneric şi de lumină. AJUTOR! țip şi mai tare acum, dar apa clocoteşte şi se învolburează, trăgându-mă la fund, spre vizuina adâncă şi verde a monştrilor.

Panica mă înhață cu totul, dau din mâini şi din picioare, mă chinui să ajung înapoi la suprafață. Apuc să iau o gură de aer. Aud nişte voci în depărtare. Lovesc apa tot mai agitată, dar asta nu mă ține la suprafață, corpul mi se răsuceşte şi cad ca într-un vârtej, din ce în ce mai rapid. Vocile slăbesc în depărtare şi mă scufund tot mai mult, plămânii îmi țipă după aer, dar apa înfiorătoare, grea ca o cortină, îi umple pe loc. Mă înec.

În jurul meu e întuneric.

Ceva se agață de costumul meu de baie şi mă trage la suprafață. Cineva mă ține şi tuşesc şi scuip apă în lumina albă a zilei, până simt că mi-am vărsat şi măruntaiele din mine. Îmi iese apă din gură, din nas şi încerc cu disperare să inspir. Persoana care mă ține mă bate cu putere pe spate ca să elimin apa şi se luptă să ne țină pe amândoi la suprafață. O aud cum gâfâie din cauza efortului. Acum mă întoarce pe spate şi sub mine simt un corp puternic, care-mi ține capul deasupra apei.

— Nu te împotrivi, eşti în siguranță, aud eu o voce la ureche, vocea lui Walter. Te duc înapoi la mal.

Mă apucă uşor de bărbie şi mă trage înspre țărm. Încerc să stau nemişcată, dar apa îmi intră în urechi şi tot corpul

mi se cutremură. Walter înoată ca apucatul înapoi spre țărm, gâfâind din cauza efortului de a mă ține la suprafață până vom ajunge aproape de mal. Aud niște strigăte slabe, de undeva din apropiere. Corpul lui Walter e masiv și puternic. Încearcă să se elibereze de sub mine, dar eu mă agăț cu disperare de el și picioarele noastre încâlcite se afundă în mâlul de pe fundul lacului.

— Ești în siguranță acum, poți să stai în picioare, îmi zice și mă ridică.

Simt nămolul între degetele de la picioare și încerc să stau în picioare, dar tremur toată și mă prăbușesc; noroc cu Walter, care mă ține și de care pot să mă sprijin. Mă doare gâtul îngrozitor de la atâta tușit. Încă îmi curge apă din nas.

Mutti vine alergând prin apă, i s-a udat fusta, dar nu îi pasă. Mă ia la pieptul ei, îmbrățișându-mă strâns, și ne îndreptăm clătinându-ne spre țărm. Mă înfășoară într-un prosop cald.

— Ești bine, Hetty?

Karl e și el acolo, mă mângâie pe spate și mă privește îngrijorat.

— Ți-am zis să ai grijă!

— Of, of, draga mea copilă!

Mutti se așază pe nisip, cu mine în brațe. Mă leagănă de parcă aș fi un bebeluș, nu un copil care are deja șapte ani. Am urechea aproape de inima ei și îi aud bătăile nebunești.

Walter stă tăcut lângă noi, privindu-ne; apa îi șiroiește pe tot corpul. Mutti se întoarce spre el.

— I-ai salvat viața, Walter! Slavă Domnului că ești un înotător așa puternic! Dacă nu ai fi ajuns așa de repede...

Și începe să plângă.

— N-a fost mare lucru, răspunde el, ferindu-și privirea.

— Îi voi spune mamei tale ce curajos ai fost!

— Chiar nu e nevoie. Serios, spune, apoi își ia prosopul și începe să se șteargă.

Mutti îşi şterge şi ea lacrimile şi mă ajută să mă îmbrac. Îmi simt nările şi gura încleştate şi rigide, de parcă aş fi înghiţit beton.

— Poate că Hetty ar trebui să ia lecţii de înot, zice Karl brusc, rupând tăcerea.

Mutti aprobă şi îşi suflă nasul. Se agită încoace şi-ncolo, întinde pătura şi lucrurile de picnic, iar eu mă opresc din tremurat şi mă întind să gust nişte *pfannkuchen*[2] cu zmeură şi lapte.

În sfârşit, reuşesc să îmi fac curaj şi să mă uit la Walter. Părul lui blond, cârlionţat i s-a uscat doar pe jumătate, iar restul îi e ud. Îi spune ceva lui Karl, apoi se întoarce, mă priveşte şi faţa i se luminează într-un zâmbet larg.

Are cei mai calzi şi mai blânzi ochi albaştri din lume.

Mai târziu, în acea noapte, Mutti mă înveleşte după ce mă ghemuiesc în patul îngust, lipit de perete, din dormitorul pe care îl împart cu Karl.

— Noapte bună, draga mea, zice Mutti, după ce mă sărută pe frunte şi mă mângâie pe cap. Chiar eşti bine, nu?

— Da, Mutti.

— Bun, zice zâmbind şi mă mângâie iar pe păr, după care stinge lumina şi închide încetişor uşa în urma ei.

Eu îmi ţin ochii larg deschişi. Prin întuneric reuşesc să disting silueta aplecată a şifonierului lipit de perete şi patul gol al lui Karl de sub pervaz. Când e el în cameră, umbrele ameninţătoare nu îmi pot face rău. De fiecare dată când închid ochii, sunt înapoi în lac şi apa mă trage în adâncul ei mocirlos, umplându-mi plămânii şi sufocându-mă. Inima îmi bubuie şi ochii mi se deschid imediat. *Stai trează. Stai trează. Stai trează.*

Uşa se deschide mai repede decât credeam.

---

[2] *Pfannkuchen* (în lb. germană, în orig.) – termenul folosit în anumite zone din Germania pentru „clătite” (n. tr.).

— Hetty? Încă nu te-ai culcat?

— Nu pot să dorm.

— Mă gândeam eu. Uite, am ceva pentru tine. Ca să te simți mai bine. Îl păstram pentru ziua ta de naştere, dar vreau să ți-l dăruiesc acum.

Aprinde becul şi lumina prea puternică mă face să clipesc rapid.

Karl scotoceşte sub pat şi scoate de acolo o pungă din hârtie.

— Uite! Şi o pune pe patul meu, iar eu mă dau mai aproape.

Karl se aşază pe marginea patului meu. Pare îngrijorat şi de sub bretonul întunecat i se zăreşte fruntea încruntată.

— Aş fi vrut să te fi salvat eu, şoricelule, zice el, dar eram prea departe.

Ştiu că e sincer pentru că se uită în ochii mei, aşa că pot să îi văd direct în suflet. De îngrijorare, are pupilele foarte mari şi întunecate şi îmi dau seama că şi el, la fel ca mine, plânge pe dinăuntru. Dau din cap ca să îi arăt că înțeleg ce îmi spune.

— Măcar a fost Walter acolo. Şi e prietenul tău cel mai bun.

Mă uit la punga voluminoasă.

— Deschide-o! mă încurajează Karl.

Punga foşneşte când o deschid. Scotocesc bine şi dau de o carte groasă. E un jurnal, aşa cum au adulții. Are coperta frumos colorată, cu mai multe forme geometrice maronii, portocalii şi albastre. Interiorul este de un alb lăptos.

— Ce frumos e! şoptesc eu. Mulțumesc mult, Karl!

— Mai e şi altceva acolo, îmi zice el zâmbind.

Pe fundul pungii e un stilou albastru, cu peniță argintie.

— M-am gândit că poți să îți treci toate secretele aici. Sau poveştile pe care imaginația ta bogată le fabrică neîncetat, continuă Karl, privindu-mă cu atenție.

— O să încerc să scriu nişte poveşti bune de tot! Dar nu despre înec, zic zâmbind, fiindcă vreau să îl conving că totul e în regulă.

Şi îmi pun capul la loc pe pernă, ştiind că totul *e* în regulă, deşi unele lucruri s-au schimbat.

Aproape că mă înecasem şi Walter m-a salvat.

Asta schimbă totul.

PARTEA I

7 august 1933

— *Metamorfoză!* exclamă dr. Kreitz. Ăsta e titlul pe care i l-au dat englezii! spune, apoi aruncă paginile în aer. Cine poate să îmi spună ce înseamnă cuvântul?

Se apleacă peste catedră, cu mânecile ridicate până la cot. Stăm în băncile de lemn, din noua mea clasă de la şcoala generală, şi niciunul dintre noi nu scoate un sunet.

Gata cu o Volksschule[3] dezordonată şi plină de praf. Locul de joacă îngust, acoperit de zgură negricioasă şi plin de copii răi, a devenit o amintire îndepărtată, dinainte de vacanța de vară. Şcoala generală are multe arcade înalte şi coridoare în care se aude ecoul. În centru, o sală imensă cu un tavan înalt, cu grinzi, chiar sub acoperişul mare, cu mansardă, de culoare roşie. Profesorii de aici sunt mai înalți, mai stricți, mai deştepți. Obținusem eu note mai bune la admitere decât Karl, care dăduse şi el examenul tot la unsprezece ani, cu trei ani în urmă, dar acum, că fusesem admisă, nu mă simțeam prea deşteaptă.

— Înseamnă transformare? întreabă cineva din spate şi, când mă întorc, zăresc o fetiță nu prea înaltă, cu păr negru, cârlionțat, cam ca al meu.

— Cum vă numiți? întreabă dr. Kreitz, cu capul întins în față şi ochii bulbucați, semănând astfel cu o broască.

— Freda Federman, răspunde fata încrezătoare.

— Minunat, aşa e, Freda, se entuziasmează dr. Kreitz. Transformare. Renaştere. Convertire. Cuvântul vine din greacă, *metamorphóō,* şi înseamnă „a transforma”. Începe să

[3] Şcoală primară (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

se plimbe de colo până colo prin clasă: Dacă îi studiem pe greci şi pe romani, ne zice, vom afla tot ce trebuie să ştim despre condiția umană.

— Freda Federman e *jidancă*, am auzit pe cineva din spate şuşotindu-i colegului.

Cuvintele sunt rostite destul de tare şi profesorul sigur le-a auzit, dar se preface că nu s-a întâmplat nimic. Trece pe lângă catedră şi ia o carte.

Profesorul are burtă şi umerii înguşti. Cămaşa îi atârnă scoasă din pantaloni şi cravata îi stă strâmb. Şcoala, renumită pentru calitatea studiilor clasice, l-a ales cu siguranță pentru inteligență şi cunoştințe, nu pentru înfățişare.

— Franz Kafka, zice şi se uită îndelung la tavan, de parcă avea să îl vadă pe scriitor cocoțat acolo, agățat de o grindă. Ce om extraordinar a fost! Ascultați!

Şi începe să dea câteva pagini, iar părul i se ciufuleşte. Citeşte ceva şi, în tot timpul ăsta, calcă apăsat prin clasă. Ne relatează cu o voce captivantă povestea lui Gregor, comis-voiajorul care s-a trezit într-o dimineață transformat într-un gândac uriaş.

Lumina trece ca printr-un filtru prin ferestrele mari, dreptunghiulare, aflate foarte sus pe perete. Adolf Hitler ne veghează cu o privire senină, din portretul uriaş atârnat deasupra tablei de scris. Vocea dr. Kreitz scade şi se înalță, când abia se aude, când bubuie ca un tunet. Mă uit la portret şi fața lui Hitler pare că se măreşte şi că se mişcă. Mă priveşte fix, fără să clipească, dar sunt sigură că buzele i s-au mişcat, au zvâcnit, gata în orice moment să zâmbească, să iasă din tablou şi să spună: *Ha, ha, ce glumă bună, am fost aici tot timpul*!

Dar nu era adevărat, aşa că mi-am fixat privirea pe altceva. Karl îmi zice că am imaginația prea bogată. Inima aproape îmi sare din piept şi mă întreb dacă nu cumva are

dreptate.

Dr. Kreitz citeşte în continuare. Eu evit să mă mai uit la portretul lui Hitler şi, în schimb, studiez profilul fetei aşezate lângă mine. E înaltă, elegantă şi are părul lung, castaniu, care îi atârnă în două cozi împletite până la umeri. Trăsăturile chipului ei palid sunt atât de desăvârşite, de parcă a fost sculptat cu dalta direct în cea mai fină marmură. Îl priveşte pe dr. Kreitz cum se plimbă prin clasă şi, în acest timp, îşi ține bărbia ridicată. Îmi simte privirea, se întoarce şi mă fixează cu ochii de un verde tulbure.

— Bună, şopteşte ea. Mă numesc Erna Bäcker, zice zâmbind.

— Hetty Heinrich, rostesc, fiind chinuitor de conştientă de părul meu negru, cârlionțat, ochii mari şi obrajii rotunzi.

Erna Bäcker este pur şi simplu cea mai fermecătoare persoană pe care am văzut-o vreodată în viața mea.

Se aude un ciocănit în uşă şi dr. Kreitz se opreşte pe loc din citit.

— *Herr* Hoffmann! spune dr. Kreitz, adresându-i-se bărbatului înalt, slab, cu vestă şi papion, care tocmai a intrat în clasă.

— *Heil Hitler!* zice *Herr* Hoffmann, salutând clasa.

— *Heil Hitler!* îi răspundem noi.

— Domnule director, zice dr. Kreitz şi îşi drege vocea. Suntem încântați că v-ați alăturat clasei noastre.

Herr Hoffmann se duce în fața clasei.

— Bine ați venit în minunata noastră şcoală, zice *Herr* Hoffmann şi ne zâmbeşte. Fiecare dintre voi a obținut rezultate foarte bune, dar acesta e doar începutul. Ca elevi ai acestei şcoli, prin multă muncă şi un comportament ireproşabil, veți putea deveni oameni remarcabili. Asta e valabilă nu doar pentru băieți, ci şi pentru voi, fetele. Când va veni timpul, veți deveni membri minunați ai marelui nostru nou Reich. Sunt convins că îi veți face mândri şi pe

părinți, şi pe noi, şcoala voastră. Mult noroc tuturor!

Îi zâmbesc. Visul meu e să devin doctor, de preferat unul cunoscut în lume. Simt că, dacă sunt aici, la şcoala asta, sunt cu un pas mai aproape de a-mi îndeplini visul. O să învăț din greu la toate lecțiile. Tot timpul.

Herr Hoffmann se îndreaptă spre dr. Kreitz.

— Ce le predați în dimineața asta?

Dr. Kreitz îi arată fără să scoată un cuvânt coperta de la *Metamorfoza*, iar fața lui *Herr* Hoffmann se umple de oroare.

— Dr. Kreitz, v-ați pierdut mințile?

Profesorul ridică din umeri.

— E un text minunat, *Herr* Hoffmann. Şi e perfect pentru a ilustra temele pe care le vom studia anul acesta: simbolismul, metafora, absurditatea vieții.

— Despre asta vom discuta noi doi mai târziu, îl întrerupe *Herr* Hoffmann brusc. Între timp, aşa cum bine ştiți, *Metamorfoza* nu e un text adecvat pentru a fi studiat la clasă. Să aveți grijă ca data viitoare să alegeți un autor *german*. O zi bună, copii!

Şi iese din clasă, trântind uşa în urma lui.

Dr. Kreitz pare că se face mai mic. Mâna îi tremură când se întoarce la catedră şi pune *Metamorfoza* în geantă. Îşi muşcă buzele şi se uită pierdut la noi, ca şi cum nu ar mai şti ce să facă în continuare. Elevii încep să sporovăiască între ei şi el nici nu încearcă să îi oprească. Chipul lui mă duce iar cu gândul la o broască, dar de data asta una care a fost lovită şi turtită pe un drum aglomerat.

Tomas mă aşteaptă la ieşirea de la şcoală. Are picioare lungi, e slăbănog şi stă rezemat nonşalant de trunchiul unui copac din Nordplatz[4]. Mă vede înainte să ajung la el, aşa că

[4] Piața de Nord din Leipzig e situată aproape de grădina zoologică a oraşului. Cu spațiul verde generos şi forma pătrățoasă, e una dintre cele mai frumoase piețe ale oraşului (n. tr.).

îmi iese în cale, zâmbindu-mi ştrengăreşte.

— Ei, cum a fost? spune şi se uită spre şcoală.

Lăsăm în urmă un grup gălăgios de şcolari mai mari, care traversează piaţeta acoperită de iarbă în drum spre Gohlis[5].

— Ştii şi tu... şcoală. Bănuiesc că e ceva mai deşteaptă şi mai strictă, atâta tot.

Tomas se uită la mine neîncrezător. S-ar înscrie la şcoala asta fără să stea pe gânduri, dacă părinţii lui ar avea bani să plătească taxele. Ar lua admiterea fără probleme.

— E ciudat acum, că nu mai locuieşti în clădirea noastră, zice el. E mai gol, adaugă după o scurtă pauză.

— Nu stau chiar aşa departe.

— Mda.

Respiră greoi în timp ce mergem, dar apoi ne oprim puţin când traversăm Kirchplatz.

— Cum e noua casă? mă întreabă.

— Aşteaptă şi o să vezi! spun râzând. N-o să îţi vină să crezi când o să vezi cât de diferită e faţă de apartament. Hai! îi zic şi o rup la fugă, cuprinsă brusc de veselie.

Noua noastră casă de pe Fritzschestrasse e mare, are un acoperiş ţuguiat şi două coşuri care se înalţă ca nişte degete groase spre cer. Are patru rânduri de geamuri. E aşa de mare, că fiecare dintre noi ar putea dispune de propriul etaj.

— E cea mai mare casă de pe stradă, zice Tomas, privind cu admiraţie clădirea impunătoare, din cărămidă, chituită cu negru.

Are părul răvăşit şi ars de soare şi prin ochelarii de ţestoasă, cu lentile murdare, i se văd ochii mari, ca de insectă. Tomas se uită la casă, la cât e de mare, şi face ochii mari, iar eu mă simt mândră.

— Are şi grădină în spate?

---

[5] Cartier din Leipzig (n. trr.).

— Bineînțeles că da. Uite, acolo e camera mea! spun şi arăt spre un balcon de la primul etaj, care dă înspre stradă. Sub el creşte un cireş bătrân, splendid, cu coroană bogată, ale cărui ramuri se întind şi peste gard, deasupra drumului, dar ajung şi până la balconul meu. În balcon am locul meu special, de unde pot să văd intersecția cu Berggartenstrasse şi aproape tot Fritzschestrasse, până când coteşte spre dreapta, aproape de apartamentul lui Walter. Îl văd mereu venind şi ducându-se acasă.

— Pun pariu că e foarte mare casa la interior, zice Tomas cu fața lipită de gardul din fier. Sigur are două scări interioare. Şi o pivniță. Poate chiar şi o temniță cu oasele vreunui prizonier.

— Nu mai spune prostii!

— Pot să intru? întreabă Tomas.

Îi arunc o privire. Deşi au trecut doar câteva săptămâni, perioada în care ne jucam pe strada din spatele clădirii unde locuiam amândoi pare foarte îndepărtată. O altă persoană, *vechea* mea persoană, era cea care arunca mingea de colo până colo şi care aluneca pe digul înnămolit ca să se uite la trenurile care ieşeau şi intrau în gară pufăind.

— Azi nu, mă aud spunând. Scuze, poate în altă zi.

Şi împing poarta grea din fier. Se deschide cu un scârțâit şi, când îi dau drumul, Tomas rămâne pe dinafară, acoperit de un zgomot satisfăcător.

Îmi las ghiozdanul pe jos, în holul cu podea din lemn, care e atât de mare, că se aude ecoul, şi îmi amintesc acea zi de iunie când ne-am mutat aici.

— O să am nevoie de o bucătăreasă şi de o menajeră cu normă întreagă, spusese Mutti, stând exact în acelaşi loc în care stăteam şi eu acum, uitându-se în jur cu admirație. Aproape că pot să îi simt parfumul cu care se dăduse în acea zi, *Vol de Nuit*. În casa asta mare n-am cum să mă descurc fără puțin *ajutor*, adăugase Mutti, cu mâinile la

piept.

Vati, relaxat, cu o atitudine degajată, îmbrăcat cu pantaloni scurți şi cămaşă, cu nasturii de sus descheiați, îmi ciufulise părul, zicând:

— Cea mai râvnită casă din Leipzig. Sau, cel puțin, una dintre cele mai râvnite.

— Îmi place la nebunie, îmi amintesc că i-am zis, zâmbind către fața lui îmbătrânită.

— Cine şi-ar fi imaginat, nu, *Schnuffel*[6]? Cine ar fi îndrăznit măcar să viseze la aşa ceva? mai zisese el, ridicând o cutie, apoi lovind cu piciorul într-o uşă ca s-o deschidă. Biroul meu, ne anunțase el mulțumit, făcându-se apoi nevăzut înăuntru.

— Pot să îmi aleg un dormitor? întrebase Karl, cu ochii sclipindu-i de emoție la gândul că va avea o cameră doar pentru el.

— De ce nu? răspunsese Mutti, pe care am urmat-o în timp ce ea făcea inventarul mobilierului şi al obiectelor de artă lăsate de foştii proprietari ai casei.

Ar fi greu să uit prima impresie când am văzut sufrageria cu roşu şi auriu, camera de zi cu marele pian, în splendoarea după-amiezii, când soarele lăsa dâre de lumină pe covor; camera pentru micul dejun, văruită într-un albastru-pal, cu un gramofon în colț, şi grădina de iarnă plină cu mobilă din răchită şi plante ca de junglă. Vechiul nostru apartament ar fi încăput lejer în hol şi sigur ar mai fi rămas loc.

Acum pieptul mi se umple de fericire şi alerg pe hol, paşii mei răsună pe aleile pietruite, trec de bucătăria uriaşă, apoi de spălătorie şi ajung în splendida noastră grădină însorită, triunghiulară, cu gazon în mijloc, flori pe margine şi un

---

[6] Cuvânt de alint în germană, însemnând „iepuraş” (n. tr.).

stejar uriaş în fundul grădinii. Aici nu e vreo cale ferată, cum exista în spatele apartamentului. Nu-mi va fi deloc dor de trenurile care îmi zgâlțâiau patul, care plecau cu un zgomot infernal în mijlocul nopții către cine ştie unde.

Mă îndrept spre fundul grădinii şi mă uit îndelung printre frunzele pestrițe şi crengile bătrânului stejar uriaş. Chiar dacă nu mai mergem la biserică – Vati zice că ne distrage atenția de la cauza noastră măreață şi, în plus, lui *Herr* Himmler nu i-ar plăcea –, *eu* ştiu că Dumnezeu îmi zâmbeşte. Mi-a dăruit toate aceste lucruri pentru că sunt specială: o căsuță în copac, reală, solidă, cu acoperiş adevărat, pereți şi o deschizătură în mijlocul podelei din care atârnă o scară de frânghie.

Abia aştept ca Tomas să vadă toate lucrurile *astea*. O să fie tare invidios. Îmi imaginez ce față va face şi încep să râd.

17 septembrie 1933

Stau la locul meu de la geam, printre perne confortabile, şi mă uit îndelung pe Fritzschestrasse. Poate voi avea noroc şi îl voi vedea pe Walter cu mâinile în buzunarele pantalonilor scurți, târşâindu-şi pantofii, căutându-l pe Karl. Dar drumul rămâne gol. Printre crengile cireşului zăresc un cuplu în vârstă ieşind dintr-una dintre casele albe, elegante, de peste drum. Sunt însoțiți de un câine mare, cu blana neagră, crescută neglijent. Limba îi atârnă pe-afară, dând impresia că ar zâmbi. Când locuiam în apartament, nu aveam loc de un câine, dar acum Mutti nu mai poate să invoce scuza asta. Mă duc să o caut.

În bucătărie dau de Bertha, care îşi şterge pe şorț mâinile murdare de făină.

— Mama ta are o migrenă, îmi zice, s-a dus să se întindă puțin.

— Cum poate să se ducă cineva la culcare în mijlocul zilei?

— Pe mine sigur nu m-ar deranja, zice Bertha, frământând aluatul. Pot să te ajut eu cu ceva?

— Ar trebui să ne luăm un câine. O casă mare ca asta *are nevoie* de un câine.

— Înțeleg, ei, pentru asta poți să mai aştepți puțin, până coboară mama ta. S-ar putea să nu vrea un câine.

Se opreşte din frământat şi începe să lovească aluatul de blat. Sub pielea cu pete maronii i se văd muşchii cum se încordează.

— Oare să o trezesc?

— Nu, *Fräulein*[7] Herta, nu cred că ar fi bine să o trezeşti.

Oftez şi ies în stradă. Cuplul în vârstă abia merge, aşa că îi ajung imediat din urmă.

— Bună dimineața! Pot să mângâi câinele? Numele meu e Hetty. Locuiesc în casa mare, peste drum de dumneavoastră.

Bărbatul e îmbrăcat într-un costum de zi maroniu, poartă cravată şi pe cap are o pălărie din fetru. Femeia, scundă şi subțirică, îmbrăcată într-un pardesiu, deşi afară e foarte cald, se uită întrebător la bărbat.

Bărbatul îşi drege glasul şi îi spune încet:

— E doar un copil, Ruth. Şi se întoarce spre mine: Sigur că da. Îl cheamă Flocke[8], iar eu sunt *Herr* Goldschmidt.

Flocke dă aşa de tare din coadă, că tot corpul i se mişcă şi se răsuceşte.

— Eşti băiat bun?

Mă las pe vine şi chicotesc, văzându-l cum îşi pune lăbuțele din față pe genunchii mei şi încearcă să mă lingă în

---

[7] „Domnişoară” (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

[8] „Blănosul” (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

ureche.

— Poate că aş putea să îl duc în parc când nu aveţi voi timp? întreb eu, uitându-mă în sus la soţii Goldschmidt. Sunt foarte bătrâni şi îmi imaginez că Flocke nu are niciodată ocazia să alerge în voie. Mă pricep la câini. N-o să-l pierd.

Mă ridic ca să par mai responsabilă. De data asta, *Frau* Goldschmidt e cea care îmi răspunde.

— N-o să iei câinele, spune cu un ton tăios, de parcă ar fi înghiţit lămâi. N-o să permit asta după tot ce s-a întâmplat.

Fac un pas în spate. Poate că nu prea îi plac copiii.

— Haide, Ruth! Nu e nevoie să faci asta. Hai să mergem!

Herr Goldschmidt o apucă de braţ, dar ea nu se mişcă şi ochii i se îngustează ca ai unui şarpe.

— Tatăl tău, şuieră ea, i-a dat afară. Cu acuzaţiile acelea false! O campanie defăimătoare în fiţuica aia de ziar a lui. Un criminal! Numai minciuni şi invenţii...!

— Ruth, te rog!

Herr Goldschmidt o apucă şi mai strâns de braţ, dar ea e de neoprit, tremură de furie şi aproape că scuipă cuvintele.

— Cei din familia Drucker erau oameni buni. De succes. Dar asta duce la invidie, nu? Invidie din partea unor oameni mediocri. Şi uite-l cum tronează, ca un lord, într-o casă furată!

— *Ruth!* rosteşte *Herr* Goldschmidt, ridicând vocea şi aproape ţipând, apoi se întoarce spre mine: Îmi cer scuze în numele soţiei. Azi nu se simte prea bine.

Dar eu deja m-am convins că e o vrăjitoare rea şi fug cât văd cu ochii înainte să mă otrăvească. Nu mă opresc decât în spatele porţii din fier, cu inima bătându-mi în piept de parcă ar fi o herghelie de cai.

În faţa casei e parcată o maşină şi în hol dau peste o femeie tânără, înfăşurată ca un cârnat într-un costum maroniu. Are obrajii grăsuţi, nasul cârn şi cele mai groase

buze pe care le-am văzut vreodată. Are părul de culoarea unei pungi din hârtie, împletit, şi aşa de strâns în vârful capului, că pielea de lângă ureche e roşie şi întinsă. Se uită la mine surprinsă.

— Bună, zice cu o voce amabilă. Eu sunt *Fräulein* Müller. Tu eşti Herta, nu?

Vati, mare ca un urs şi impozant în uniforma lui *Schutzstaffel*[9], iese din birou şi îi înmânează lui *Fräulein* Müller mai multe dosare cu documente.

— Bună, *Schnuffel*. Îmi pare rău, dar o să fiu plecat câteva zile. Mă duc la Berlin, cu nişte treburi pentru SS.

Mă îmbrăţişează. Îmi lipesc capul de pieptul lui şi îi simt catarama tare a curelei din piele cum îmi intră în obraz.

— Mama ta unde e? Hélène? Hélène? îi aud vocea cum i se înalţă din piept.

— Franz?!

Mutti, îmbrăcată într-o rochie vaporoasă şi cu o pălărie din paie cu boruri largi, vine din grădina din spatele casei; într-o mână ţine un buchet de flori şi în cealaltă, o foarfecă de grădină.

— Cum de eşti acasă aşa devreme? întreabă Mutti surprinsă.

— Ah, aici erai! Hélène, ţi-o prezint pe Hilda Müller, noua mea secretară.

Tânăra îi zâmbeşte mamei.

— Trebuie să plec urgent la Berlin. Avem din nou necazuri cu comunişti, oftează el. Dar mai trebuie şi să termin în după-amiaza asta editorialul săptămânal pentru *Leipziger,* ca să fie gata de predare diseară. *Fräulein* Müller o

---

[9] *Schutzstaffel*, prescurtat SS, însemnând „Eşalonul de protecţie”, a desemnat între 1923 şi 1945 o organizaţie nazistă care reprezenta baza partidului nazist şi care a fost responsabilă pentru multe dintre crimele de război comise în Al Doilea Război Mondial (n. tr.).

să vină cu mine să mă ajute cu asta.

Se opreşte brusc şi îşi masează obosit pleoapele. Săracul Vati e epuizat din cauza celor două joburi.

— O să stai la *Oma* Annamaria? îl întreabă Karl.

— Nu, dacă pot să evit, nu, răspunde Vati rapid. Adică, ce vreau să spun e că o să încerc să o vizitez pe mama soacră dacă voi avea timp, dar e posibil să fiu foarte obosit. Se uită la Mutti. O să vă sun în seara asta, îi mai spune lui Mutti, luându-i mâinile tandru şi sărutând-o pe obraz.

— La revedere, *Schnuffel*, să te porți frumos cu mama!

— Da, Vati! rostesc şi îi privesc chipul, încadrat de părul blond, dat pe spate.

Mă uit la ochii lui albaştri, sperând să văd iubirea din ei, el recunoscând, la rândul lui, bunătatea în ai mei. Dar deja se uită la ceas.

— Trebuie să plecăm, spune şi se întoarce spre Karl. Tu rămâi bărbatul casei. Să ai grijă de mama şi de sora ta.

Stăm lângă uşa din față şi ne uităm cum Vati şi *Fräulein* Müller se urcă în maşina neagră, elegantă. Fusta femeii e atât de strâmtă, încât mai-mai că plesneşte când se urcă în maşină. Are fundul mare şi lat şi, când merge, seamănă cu o gâscă.

— Mutti, zic eu după ce văd că ei au plecat, cei din familia Goldschmidt, care locuiesc peste drum, mi-au spus că Vati a furat casa asta. Dar cum poți să furi o casă?

Mutti se întoarce şi mă priveşte fix.

— Au zis ei asta? De ce stăteai de vorbă cu ei?

— Au un câine drăgălaş şi eu voiam doar să îl mângâi. Pot să am un câine acum, că locuim aici?

— Nu trebuie să stai de vorbă cu astfel de oameni.

— Eu doar am vrut să mângâi cățelul.

— Dar sunt *evrei*, Hetty!

Cuvântul mă face să simt un fior rece pe spate. De unde era să ştiu?

Karl strâmbă din nas şi zice:

— Nişte porci murdari, evreii ăştia!

— Nu au altceva de făcut decât să împroaşte cu minciuni, zice Mutti sigură pe ea.

Mă uit la ea cum pune florile într-o vază şi o umple cu apă.

— Asta fac oamenii ăştia şi o să te rog să nu mai vorbeşti cu ei. Trăim vremuri grele. De asta Vati munceşte pentru SS şi se mai ocupă şi de ziar. Trebuie să îl protejeze pe Hitler şi să interzică toate partidele care i se opun. Trebuie să îți alegi prietenii cu grijă, Hetty. Să te împrieteneşti numai cu *buni* germani, ca noi. Înțelegi?

— Da, Mutti.

Mă duc după ea în grădină pentru că nu vreau să rămân de una singură. Mă uit la florile şi la tufişurile de la marginea grădinii. Totul pare calm şi prietenos, dar simt cum dincolo de siguranța gardului din fier pluteşte răul şi mă înfior. Îmi imaginez un câine mare, care ar patrula în jurul grădinii, şi asta mă face să mă simt mai protejată.

8 octombrie 1933

Se aude un ciocănit în uşă.

— Oare cine a venit aşa devreme, duminica? întreabă Mutti încruntându-se.

Înaltă şi suplă, îmbrăcată într-o rochie din şifon, de culoarea piersicii, coboară scările. O şuviță de păr îi cade din cocul brunet şi şi-o dă după ureche.

Deschid uşa grea de la intrare şi îl văd pe Walter, care stă pe scări cu mâinile în buzunare. Trag tare de uşă şi inspir, dorindu-mi să fiu mai înaltă.

Când Walter era micuț, probabil că arăta ca heruvimii bucălați şi cârlionțați, care plutesc pe norişori în tablourile

cu Maica Domnului şi cu bebeluşul Isus. Acum, la paisprezece ani, are părul blond, cârlionțat, şi ochii albaştri, dar nu mai e bucălat, ba din contră, e înalt şi zvelt ca un mânz. Un băiat-bărbat.

— Karl! strigă Mutti, ținându-se de capătul din lemn al balustradei, ca şi cum i-ar fi frică să îi dea drumul.

— Bună dimineața, *Frau* Heinrich! o salută Walter politicos şi intră în casă. Oare Karl e liber acum?

— Hai sus! se aude Karl, cu chipul ițindu-se la capătul de sus al scării. Hai să stăm de vorbă la mine în cameră!

— Bună, Walter! îl salut eu.

Se apleacă să îşi dezlege şireturile şi pare că nu mă vede deloc.

— Vrei să mergem la căsuța din copac? fac eu o încercare, dar el urcă în fugă scările spre Karl.

Vati apare din birou, cu mâinile în şolduri, şi se uită încruntat spre Walter.

— Iar *băiatul* ăla! Încă nu i-ai zis, nu? o întreabă pe Mutti.

— Franz, oftează Mutti, te rog să nu mai vorbim despre asta!

— Doar pentru că a salvat-o odată... Vati îmi aruncă o privire şi ştiu că se gândeşte la ziua când aproape mă înecasem. Nu sunt de acord cu asta! spune el, apoi se întoarce şi trânteşte uşa de la birou.

Eu şi Mutti rămânem singure în hol şi ne uităm una la cealaltă. Simt cum o gheară invizibilă mi se urcă pe şira spinării.

— Ce nu îi place lui Vati? şoptesc eu.

Mutti oftează.

— Du-te şi spală-te pe mâini şi pe față. Azi mergem în vizită la azil.

— Dar...

— Doar câteva ore. O să îți facă bine.

— Chiar trebuie?

— Da, zice ea hotărâtă. Munca pentru comunitate e sfântă. Ne apropie de Führer. E important să avem grijă unii de ceilalți.

— Dar eu prefer să mă joc cu Walter şi Karl.

— Tinerele domnişoare, spune Mutti tăios, trebuie să învețe *să asculte*.

Urc scările anevoios şi simt în piept o mare greutate.

Azilul pentru soldați e pe Hallische, departe de strada principală. Clădirea are câteva sute de ani şi înainte era spital – acum funcționează ca loc unde sunt îngrijiți bravii soldați care au fost răniți grav apărându-ne patria, un Cămin pentru Eroi. Are o grădină drăguță şi o terasă latră pe o latură, unde stau aliniate câteva cărucioare cu rotile. Bărbații stau nemişcați, uitându-se fix la straturile de flori, şi mă întreb dacă nu cumva sunt deja morți.

Mutti urcă scările şi sună la uşă. Suntem întâmpinate de o infirmieră îmbrăcată într-o uniformă impecabilă, care ne conduce într-un hol ce miroase puternic a lemn lăcuit şi a clor. Ne spune că o cheamă Lisel. De sub boneta albă i se zăreşte părul blond.

— *Heil Hitler!* Ce plăcere să vă revăd, *Frau* Heinrich!

— *Heil Hitler!* Ea e fiica mea, Herta.

— Ce drăguț că ați venit amândouă să ne vedeți. Rezidenții noştri se bucură întotdeauna de vizitele dumneavoastră, *Frau* Heinrich.

O urmăm pe Lisel de-a lungul unui coridor îngust, trecem de un salon şi arunc o privire înăuntru. Opt paturi, toate aranjate impecabil, goale, pentru că, ne spune Lisel, pacienții sunt în camera de zi. Încerc să nu respir prea adânc, pentru că dincolo de mirosul de clor se simte urină şi încă ceva extrem de neplăcut.

— O parte din cei internați sunt eroi de război, Herta, şi nu au deloc familie, zice Lisel. Merită un loc confortabil în care să îşi ducă zilele.

— Da, aşa e, merită un astfel de loc, aprob eu.

— Cu siguranță. Din păcate, avem nevoie de mai multe fonduri, e foarte complicat, se încruntă Lisel.

— Pot să organizez un prânz de strângere de fonduri, spune Mutti entuziasmată, iar soțul meu ar putea să atragă atenția asupra necazurilor pe care le aveți în *Leipziger*.

Lisel zâmbeşte.

— Suntem foarte norocoşi că avem un aliat ca mama ta, îmi zice ea, care se îngrijeşte neîncetat de binele celorlalți.

Mă uit surprinsă la Mutti. Pentru mine, ea e doar Mutti. Dar acum îmi dau seama că nu e doar atât. În camera de zi sunt trei soldați care stau în semicerc în cărucioarele lor din lemn şi răchită. Ştiu că nu ar trebui să mă holbez, dar nu mă pot abține. Numai uitându-mă la unul dintre ei şi mă trec toate transpirațiile. Îi lipseşte o parte de față şi cealaltă jumătate seamănă cu o încâlcitură de bucăți de carne din care nu se mai înțelege nimic. Are o gaură mică în locul unde ar trebui să îi fie gura şi îi lipseşte o bucată mare din zona unde ar trebui să fie obrajii. Nu are un ochi, iar celălalt iese proeminent din partea ciopârțită, alb şi înceţoşat. Fața lui mă face să mă gândesc la un pui pe jumătate mâncat.

Simt cum mi se strânge stomacul şi îmi e teamă că o să mi se facă rău. Mutti mă apucă de braț şi mă ține bine. Respir adânc, fiindcă dacă voi fi doctor, nu am voie să fiu sensibilă. Prin comparație, ceilalți doi sunt mai uşor de privit – unul nu mai are picioare de la şolduri în jos, iar celălalt are doar jumătate de picior şi a rămas fără o mână.

Mă uit la Mutti, care stă în mijlocul încăperii îngrozitoare şi, dintr-odată, pare cea mai frumoasă ființă din lume. Ochii îi sclipesc, e radioasă în rochia de culoarea piersicii şi zâmbetul încântător dă culoare camerei şi îi farmecă pe pacienți.

Lisel aduce prăjituri şi ceai cu lămâie. Îi dă să bea bărbatului cu chipul deformat printr-un pai, pe care i-l bagă

în gaura unde ar fi trebuit să fie gura. Ceaiul i se scurge pe cămaşă când Lisel scoate paiul, pe acolo unde în mod normal ar trebui să fie bărbia. Femeia îl curăţă şi vine să se aşeze lângă mine.

— Ce s-a întâmplat cu ei? şoptesc eu.

— Au fost răniţi în urma bombardamentului. Dar unii arată chiar mai rău decât cei de aici, zice Lisel şi face o pauză. Războiul e ceva îngrozitor.

— Nu m-am gândit niciodată la asta.

— Păi, de ce să te fi gândit? Eşti un copil. Poate data viitoare o să le citeşti ceva soldaţilor? Mama ta ne-a spus că eşti foarte deşteaptă. Le-ar plăcea mult. O fetiţă aşa frumoasă, care să lumineze locul din când în când.

Mă uit surprinsă la Mutti şi ea îmi zâmbeşte îngăduitoare. Simt un val de plăcere când aud cuvintele de laudă din partea lui Mutti.

— Sigur, răspund cu toată inima. Mi-ar plăcea foarte mult să le citesc.

Asistenta îmi mulţumeşte şi se ridică să îi şteargă din nou faţa bărbatului grav rănit şi să îi dea apă să bea.

Mai târziu, ne luăm la revedere de la Lisel pe scările de la intrare. Respir cu lăcomie aerul curat şi mă străduiesc din răsputeri să nu o iau la fugă din acest loc.

— Ce grav răniţi erau acei bărbaţi, Mutti!

— Oh, şi ei sunt printre cei norocoşi că au parte de o îngrijire aşa bună.

Mergem încet, bucurându-ne de soarele după-amiezii târzii. Totul în jur mi se pare mai viu şi mai drag decât înainte. Niciodată nu m-am gândit cât de frumoase sunt coroanele copacilor, trilul pur şi dulce al păsărilor sau perfecţiunea propriului corp. Şi îmi dau seama mai limpede ca niciodată cât de mult îmi doresc să devin chirurg. Ca să îi fac *pe ei* să fie mai bine. Îmi jur să învăţ din greu la şcoală.

Te rog, te rog să nu mai fie niciun război. Ai grijă de noi, de

Mutti, de Vati, de Karl şi de mine, ca să fim în siguranță.

— N-o să mai fie un alt război, nu?

— Să sperăm că nu. Din fericire, îl avem pe Hitler, care iubeşte pacea şi îşi doreşte armonie în Europa. Din păcate, nu putem spune acelaşi lucru despre celelalte țări. Numai uită-te la ce ne-au făcut la sfârşitul războiului! Atâția răniți, atâția şomeri, atâta sărăcie! Îşi bat joc de noi. *Vor* să suferim şi să tot suferim, până nu vom mai putea şi vom spune: Gata! Şi ne vom lupta să ne luăm înapoi ce ne aparține de drept.

— Cine? Cine sunt *ei*?

— Duşmanii noştri, Hetty. Sunt mulți care vor să ne distrugă. Vor să ne ucidă, să ne mutileze, să ne ia tot ce avem noi mai de preț. Vor să ne distrugă chiar felul nostru de a trăi.

Simt gheara cum mi se urcă iar pe şira spinării.

— Dar *cine* sunt aceşti inamici?

Mutti mă strânge de mână.

— Sunt mulți şi diferiți, iar în spatele lor sunt evreii, care vor să domine lumea pentru interesul propriu. Dar tu nu trebuie să îți faci griji, draga mea, continuă cu o voce radioasă, cu Hitler la conducerea Germaniei, nu trebuie să ne fie teamă de nimic. Cei care ne vor răul vor tremura ca varga.

11 octombrie 1933

— Scuze, azi nu pot, îi zic Fredei, evreica, atunci când mă roagă să îi fiu coechipier la ora de sport.

Umerii îi cad dezamăgiți şi mă simt vinovată. Mă uit speriată pe terenul de sport, în căutarea altcuiva care să îmi fie coechipier, ca să evit orice posibil contact cu ea. Gerda clatină din cap şi o apucă de mână pe Ava, în cazul în care

aveam vreo îndoială.

— Hei, vrei să fii coechipierul meu azi?

Mă întorc şi o văd pe Erna, înaltă şi zveltă în costumul ei alb de gimnastică, uitându-se la mine şi zâmbind.

— În regulă, îi răspund eu, încercând să par nepăsătoare, dar inima îmi bate cu putere.

Erna nu trebuie să ştie unde locuiam înainte. Nu trebuie să ştie că la fosta mea şcoală aveam un singur prieten, pe Tomas. Familia noastră avansează, e *singurul* lucru care contează.

— Fetelor! strigă *Fräulein* Sauber ca să ne atragă atenţia. Ascultaţi cu atenţie instrucţiunile mele! Veţi lucra împreună cu coechipierii voştri exerciţiile cu bastoane pe care vi le-am predat data trecută. Concentraţi-vă să vă înălţaţi cât mai mult braţele şi să vă poziţionaţi graţios picioarele şi tălpile. Coechipierul vă va semnala erorile făcute. Găsiţi-vă un spaţiu de lucru.

Ne-am dus spre fundul sălii.

— Hai, zice Erna cu o sclipire în ochi, să văd cea mai bună piruetă cu bastonul! Şi nu uita să-l înalţi cât mai sus şi să stai pe vârfuri.

Imită vocea piţigăiată a lui *Fräulein* Sauber, aşa că încep să râd şi amândouă ne răsucim şi ne legănăm, învârtind bastoanele şi înălţându-ne pe vârfuri într-un mod foarte exagerat. Cu Erna alături, puţin îmi pasă dacă intru în bucluc cu piţigăiata *Fräulein* Sauber.

Mă uit cu coada ochiului la Freda, care se antrenează de una singură, într-un colţ al terenului. Pare tristă şi abandonată, dar nu trebuie să îmi pară rău pentru ea, fiindcă nu e una de-ale noastre. Mă forţez să nu mă mai uit la ce face.

— Unu, doi, trei... *Heil!*

Erna îşi pune bastonul deasupra buzei de sus şi îşi întinde braţul într-un salut rigid.

— Erna, îi şoptesc eu îngrijorată, dar râd aşa de tare, că mă doare stomacul. Elevi, zic şi îmi îngroş vocea ca să semăn cu dr. Kreitz. Îmi scot burta în faţă şi îmi arunc braţele în lături. Fiţi atenţi la acest autor despre care nu trebuie să învăţaţi nimic. Este uriaş, este sclipitor şi este interzis!

O bucurie uriaşă mi s-a răspândit prin tot corpul, ca ciocolata fierbinte, când am văzut-o pe Erna chicotind la glumele mele. Totul era dintr-odată posibil şi la îndemână. Trebuia doar să întind mâna şi să-l iau.

Din păcate, lecţia s-a terminat mult prea devreme şi a trebuit să intru la clasă. De data asta m-am aşezat în banca Ernei. Avem o lecţie nouă, care ni se predă între ore: viaţa conducătorului. *Frau* Schmidt ne explică faptul că vom învăţa despre viaţa lui Adolf Hitler, acest om măreţ, că vom afla necazurile prin care a trecut şi că ni se va vorbi despre curajul şi tăria morală de care a dat dovadă. *Frau* Schmidt are ochii înlăcrimaţi când ne vorbeşte despre suferinţele Conducătorului şi despre înţelepciunea lui. Odată ce vom şti totul despre el, ne spune ea, o să îl admirăm şi o să îl iubim la fel de mult ca ea. Şi apoi cântăm.

Cântăm *Horst Wessel Lied*[10] şi mă uit pe fereastră. Cei din clasele mai mari sunt în pauză. Mă uit la elevi şi îl văd pe Karl. E în mijlocul mulţimii şi îşi lasă capul pe spate, râzând. Zâmbesc când îl privesc şi apoi zăresc o figură solitară, stând departe de toată lumea, pe o bancă, cu picioarele încrucişate, cufundat într-o carte. Walter! Ce amuzant e! În timp ce Karl şi prietenii lui se umflă în pene şi

---

10 *Horst-Wessel-Lied (Cântecul lui Horst Wessel),* numit şi *Die Fahne hoch! (Sus drapelul!),* a fost imnul oficial al partidului nazist NSDAP din 1930 până în 1945. După 1945, interpretarea publică a acestui imn – atât melodia, cât şi textul – a fost interzisă prin lege, în Germania şi Austria (n. tr.).

intră în competiție unul cu celălalt, Walter face exact opusul. Se ascunde undeva, departe, cu cărțile lui. Inima mi se umple de bucurie când îl privesc.

Ne apropiem de finalul cântecului nostru de recunoştință.

Führer al meu, Oh, Führer! Trimis mie de Dumnezeu
Protejează-mă şi ține-mă în viață cât mai mult
Ai salvat Germania din cele mai grele nevoi
Îți mulțumesc pentru pâinea cea de toate zilele
Stai cu mine mult timp, nu mă părăsi
Führer al meu, Oh, Führer! Credința mea, lumina mea
Te salut, Führer al meu, Oh, Führer!

Mutti e plecată la o strângere de fonduri când eu şi Karl ne întoarcem acasă, pe o ploaie torențială.

— După ce vă uscați, să coborâți la masă cu mine şi cu Ingrid, ne zice Bertha şi pune patru farfurii pe masa mare din stejar, din bucătăria dăltuită.

Am urcat scările să mă schimb de haine. Ce diferit era când locuiam în apartament! Eram doar eu, Karl şi Mutti, pentru că Vati lucra mai tot timpul. Eram o mică echipă de trei, mâncam împreună, iar eu şi Karl împărțeam dormitorul. Mergeam cu Mutti la cumpărături şi o ajutam să pregătească masa. Ea ne fredona cântece franțuzeşti şi ne spunea poveşti din copilăria ei din Franța, înainte să vină să locuiască în Germania. Era mai ocupată atunci, pentru că nu avea o menajeră şi o bucătăreasă, dar, în mod ciudat, părea să aibă mai mult timp să stea cu noi. Acum se împarte în zece locuri, ba la operele ei de binefacere, ba ca să îşi vadă prietenii, lăsându-ne deseori în grija Berthei. Mă întreb uneori dacă nu cumva uită că existăm.

Deschid noul radio fără fir pe care mi l-a dat Vati şi care tronează la mine pe birou. Se transmite din nou discursul ținut de dr. Gross, şeful Biroului de Politică Rasială din

cadrul partidului nazist, către tineretul german. Eu şi Karl am stat şi l-am ascultat cu atenţie înainte de cină:

...ştiinţa ne învaţă că, într-adevăr, caracteristicile moştenite sunt mai importante decât influenţele mediului... Mă dezbrac de bluza şi de fusta ude fleaşcă...*când noi nu vom mai fi în viaţă, moştenirea noastră va trăi în copiii noştri şi în copiii copiilor noştri. Şi când vom înţelege acest lucru, vom vedea acel fluviu uriaş de sânge care curge în noi de secole, şi acesta este adevărul poporului german. Fiecare generaţie e un val care se înalţă şi cade, ca să fie înlocuit de următorul. Ca indivizi, nu suntem decât o picătură în acest râu. Spre deosebire de minţile liberale, noi nu ne vedem în centrul lumii.* Îmi scot din dulap o bluză curată, un pulover şi o fustă şi mă îmbrac...*o astfel de înţelegere a lucrurilor ne face modeşti. Spre deosebire de gânditorii liberali, care cred că au ajuns de unii singuri la succesele pe care le au în viaţă, noi ştim că tot ce îndeplinim nu se întâmplă datorită înzestrărilor proprii, ci datorită moştenirii noastre. Noi suntem mândrii purtători şi gardieni ai sângelui german...*

Închid radioul. Ştiu ce urmează să spună. Că fiecare rasă e diferită. Chiar dacă îl educi pe un negru, asta nu îl va transforma într-o rasă superioară, cum e un nordic. Cobor scările şi simt puterea preţioasă, pură a sângelui meu german de calitate, cel puţin dinspre partea lui Vati, cum îmi pulsează prin vene.

Bertha ne serveşte cu gulaş fierbinte şi nişte chifle mari. Când aproape am terminat, Walter îşi iţeşte capul strălucitor.

— Ah! exclamă Bertha zâmbind. Ai ajuns la timp pentru nişte *pflaumenkuchen*[11]. I-ai simţit mirosul? Hai, intră, nu te mai foi la intrare, îl mustră ea în timp ce ne adună castroanele din faţă.

---

[11] „Tartă cu prune”, în lb. germană, în orig. (n. tr.).

Walter se aşază lângă Karl. Eu îmi îndrept spatele şi îmi netezesc părul.

— Ţi-ai făcut eseul la istorie? îl întreabă Walter pe Karl.

— Nu, suspină el. Trebuie să-l fac diseară. Ce avem de făcut?

— *În ce măsură se poate face o comparaţie între simbolismul încercărilor şi eroismul din* Cântecul Nibelungilor *cu încercările din prezent ale poporului german?* spune Walter şi ia o lingură plină de tartă cu prune. Bertha, e delicioasă!

Bertha radiază de fericire. Îmi sprijin capul de perete şi îmi imaginez că va veni o vreme când va fi şi Erna cu noi şi vom sta toţi patru în jurul mesei, bârfind despre şcoală sau despre cine ştie ce persoană, simţindu-ne în largul nostru. Eu aş povesti ceva şi toţi trei m-ar privi fix, aprobând, ascultând şi zâmbind la anecdotele mele.

— Hai, vii?

— Hm?

— Te-am întrebat dacă vii cu noi la căsuţa din copac, zice Walter, uitându-se la mine nerăbdător. Am adus caramele Reisen, adaugă, scuturând o pungă din hârtie.

Am ţâşnit din scaun şi i-am urmat pe băieţi pe alee, până în grădină. Ploaia se oprise şi am simţit mirosul de pământ reavăn. Mă uit la ei cum se caţără pe scara din frânghie şi apoi, ţinându-mă strâns de treptele alunecoase, mă caţăr şi eu, urcând prin gaura din podea care încercuieşte trunchiul şi o mare parte din coroana copacului. Fusta mi se ridică în jurul şoldurilor şi o trag repede în jos. Dar Walter nu se uită.

Se duce la fereastră şi priveşte afară.

— Ce sus suntem, zice el, zâmbindu-ne mie şi lui Karl. Oare un cangur poate să sară mai sus decât o casă?

— Iar o glumă proastă de-ale tale! îşi dă Karl ochii peste cap.

— Bineînțeles că da! exclamă Walter. O casă nu poate să sară!

Karl suspină, dar eu chicotesc şi Walter îmi face cu ochiul, apoi aruncă iar o privire pe fereastră.

— Poți să vezi foarte departe de aici, chiar până în Rosenthal[12]. Au! țipă, apoi îşi retrage rapid mâna de pe pervaz, unde o rezemase, o scutură şi îşi examinează degetul.

— Lasă-mă să văd, îi zic şi mă ridic să văd ce a pățit.

I-a intrat o aşchie în degetul arătător.

— S-a înfipt prea adânc ca să poată fi scoasă cu mâna. Aduc penseta.

Mă grăbesc să cobor şi îl aud pe Karl râzând.

— Dacă nu eşti atent, o să îți amputeze degetul. I-a venit ei ideea asta ridicolă, că vrea să devină chirurg.

Îmi iau trusa din cameră. Pe vremea când locuiam în apartament şi umblam pe străzi cu Tomas, purtam cu mine trusa medicală, agățată pe umăr, şi căutam peste tot vietăți rănite pe care să le fac bine. Cățelul vagabond pe care Tomas îl ținea strâns (şi care îl muşcase o dată sau de două ori) cât timp îl tratam de râie cu borax, pisica vecinilor, căreia i-am pansat codița rănită, deşi se tot împotrivise. Odată chiar am încercat să îi lipesc la loc picioarele unui păianjen, dar a murit oricum.

Alerg înapoi la căsuță şi scot aşchia din degetul lui Walter cu multă grijă, apoi strâng bine gaura din deget până dă sângele, convingându-mă astfel că nu a mai rămas nimic. Tamponez rana cu iod şi îi spun să aibă grijă să nu se murdărească, fiindcă astfel s-ar putea infecta.

Karl îşi întinde o pătură pe podea şi stă într-o rână, sprijinit în cot.

---

[12] Cel mai mare parc din Leipzig, cu vedere spre Grădina Zoologică din oraş (n. tr.).

— Ba chiar *citeşte* cărți de medicină, comentează el, uitându-se la operațiunile mele medicale. Foarte plictisitor!

— Nu, nu e.

— Oricum, zice Karl, ştii că femeile nu au *voie* să fie medici?

— Nu e adevărat!

— Întreabă-l pe Vati, dacă nu mă crezi pe mine. Oricât de mult îți displace asta, Hetty, eşti *fată* şi ar trebui să începi să te porți ca atare.

Îmi dau seama din vocea lui că nu e răutăcios, dar fierb toată când împachetez sticla de iod şi închid trusa. Simt privirile băieților, care mă urmăresc cum mă chinui să închid curelele şi cataramele. *Femeile nu au voie să fie medici*. Are oare dreptate? În mine se cască un hău.

— Ei bine, vă mulțumesc, dr. Heinrich, zice Walter, spărgând tăcerea, nu e nimic greşit să ai visuri.

Cuvintele lui sunt ca un pansament pe rană. Îmi face cu ochiul pentru a doua oară.

— Ar trebui să te plătesc pentru ajutor, zice el şi începe să scotocească în pungă, de unde scoate o bucată mare de caramel. Cea mai mare bucată, doar pentru tine, micuța Hetty! zâmbeşte el, dându-mi bucata de caramel, şi inima începe să-mi bată mai tare.

— Mulțumesc!

O iau şi mă aşez pe podea, cu spatele rezemat de perete. Bag carameaua în gură şi încep să molfăi bucata aurie, dar e mare şi dură, îmi tot iese în afară, prin obraz, şi refuză să se micşoreze. Din colțul gurii îmi curge salivă şi mă şterg repede cu mâneca.

— Foarte atrăgător, râde Karl.

Vede şi Walter şi începe să râdă.

— Uite, mai ia o bucată!

Îmi țin buzele strânse şi dau din cap că nu mai vreau, roşie toată ca o sfeclă.

— Ura! râde iar Karl. Iată un mod de a face o fată să tacă. Felicitări, prietene!

Simt că mi se pune un nod în gât, aşa că mă ridic repede în picioare şi cobor ca fulgerul pe scară, înainte să îmi dau voie să plâng.

Râsul băieţilor mă urmăreşte până în casă şi visul meu pentru un viitor frumos se sparge ca o sticlă, în milioane de bucăţele colorate.

10 februarie 1934

Augustusplatz[13] e plină ochi. Piaţa mare a fost transformată într-un decor de film şi cu greu o mai recunoşti. De aici, de sus, de la loja noastră, instalată special pentru demnitarii locali şi familiile acestora, mă simt ca o vedetă de cinema, care aşteaptă să fie chemată în faţa camerelor de filmat. Tremur şi îmi înfăşor şi mai bine gulerul din blană în jurul gâtului. Reflectoare puternice, orbitoare inundă piaţa şi steaguri uriaşe cu svastică atârnă din acoperişurile înalte. Sub loja noastră, cei din echipajul de filmare fumează şi îşi pierd timpul pe lângă trepiedele şi camerele lor de filmat, bâţâind din picioare de frig şi înfăşurându-se mai bine în haine, în aşteptarea marelui eveniment. Mă uit la mulţimea de feţe palide ce privesc în sus şi la miile de oameni care flutură mici steaguri.

Mutti mă ia de mână.

— E rândul lui Karl, zice ea emoţionată.

Karl face câţiva paşi în faţă, îmbrăcat în uniformă, şi e foarte serios. Ia steagul în mâna stângă şi cu dreapta arată spre cer. Trei degete se îndreaptă spre înalturi ca o săgeată.

---

[13] Una dintre cele mai mari pieţe din Leipzig şi din Europa (n. tr.).

Îşi ține bărbia înălțată şi se uită drept în față, fără să clipească.

— Adolf Hitler, scandează el fără să se clintească, eşti marele nostru conducător!

Numele tău face pământul să tremure.

Avem Al Treilea Reich şi nici o altă lege nu mai e pe pământ.

Să îți auzim zilnic vocea, să ne conduci cu înțelepciunea ta,

Noi te vom asculta până la capăt, cu prețul vieții noastre!

Te salutăm! *Heil Hitler!*

Am un nod în gât şi tot corpul îmi e invadat de emoție. Karl, cel mai drag dintre toți frații de pe lume, frumos, brunet şi cu ochii întunecați, intră în rândul Tineretului Hitlerist[14]. De acum îi aparține lui Hitler.

Karl primeşte mult râvnitul pumnal şi se întoarce la *Schar*, la unitatea formată din cei aproximativ şaizeci de băieți. Următorul băiat face un pas în față şi repetă jurământul. După ce este inițiat şi ultimul recrut, toți părăsesc în marş scena şi se alătură celorlalți băieți din Tineretul Hitlerist.

Echipajul îşi verifică toate camerele. Un bărbat urcă pe scenă şi testează singurul microfon instalat. Se aude un pârâit puternic. Aşteptăm să înceapă marele eveniment. Aşteptăm. Degetele de la mâini şi de la picioare îmi amorțesc. Încerc să le mişc, dau din mâini şi suflu în palme, dar nu funcționează.

În cele din urmă, se aude orchestra cântând *Fanfara* lui Franz Liszt. Şşşt, se aude din mulțime şi o mie de capete se întorc dintr-odată, de parcă ar fi unul singur. Un Mercedes decapotabil, negru se apropie dinspre capătul pieței. Am

---

[14] În original *Hitler Jugend* (prescurtat HJ), organizația nazistă de tineret, înființată în 1922 (n. tr.).

uitat că mi-au înghețat mâinile, că scaunul nu e deloc confortabil. E chiar el. Cel mai măreț dintre oameni, noul tată al fratelui meu.

Maşina opreşte în fața lojii şi Führerul urcă scările, trece atât de aproape de mine, că aş putea să întind mâna şi să-l ating. Vati aplaudă frenetic, cu un zâmbet larg pe față.

Scund şi agil, *Herr* Hitler e nemaipomenit de atrăgător. Are un costum maroniu şi o banderolă cu svastică. Are părul închis la culoare, ca al meu, pe care îl poartă elegant, cu cărarea pieptănată într-o parte.

Stă câteva minute şi se uită la mulțime. Îşi înalță pumnul spre cer, apoi îl duce la piept. Mulțimea înnebuneşte şi începe să scandeze: *Seig Heil! Seig Heil! Seig Heil!*[15] până când Führerul întinde mâinile şi toată acea mulțime tace dintr-odată, la unison, fără ca el să fi rostit vreun cuvânt.

— *Heil*, tineretul meu german! strigă el în cele din urmă. Cu toții ne dorim ca acest Reich să dureze milenii de acum încolo. Să fim fericiți ştiind că viitorul ne aparține în întregime!

Mutti mă strânge atât de tare de mână, că începe să mă doară. Are ochii plini de lacrimi. Führerul face o pauză şi se uită în jur. Ochii lui albaştri, de culoarea celui mai adânc ocean, scrutează micul nostru grup de demnitari locali şi se fixează asupra mea.

Simt că îmi vâjâie capul şi nu mai pot să respir.

— Voi, tinerii, şi se uită la mine, nu trebuie să fiți slabi. Vreau un tineret dur, feroce, care domină şi e neînfricat. Un tineret în fața căruia lumea să tremure de groază, să sufere. Să nu fiți nici gentili, nici slabi.

De ce îmi vorbeşte direct mie? Nu mă mai pot concentra la ce spune, pentru că în urechi aud un strigăt ciudat şi

---

[15] Scandare nazistă, însemnând „victorie” (n. tr.).

privirea mi se înceţoşează. Îi văd gura cum se mişcă atunci când vorbeşte şi mâinile cum gesticulează, o şuviţă de păr se desprinde şi îi ajunge pe frunte.

Acum nu se mai uită la mine, se uită la miile de oameni din mulţime, dar acea privire, acea *conexiune* a aprins în mine un foc alb, fierbinte. Pentru că m-a scos în evidenţă.

A văzut că sunt specială. Pot să devin cineva extraordinar!

— Aşa voi crea Noua Ordine, spune Führerul, iar din gură îi ţâşneşte saliva ca dintr-o fântână, corpul mişcându-i-se sub forţa propriilor cuvinte. Aşa vom obţine victoria!

Cuvintele îi ies din gură tot mai multe şi mai puternice, ca un val uriaş gata să înghită mulţimea. Vorbeşte despre un viitor minunat, fără sărăcie, fără clase sociale. Doar o singură naţiune, unită, pe care o va invidia o lume întreagă.

— O lume pe care într-o bună zi o veţi conduce voi, tineretul meu german, rosteşte şi arată spre detaşamentele din Tineretul Hitlerist.

E ca un magnet care mă trage spre el, mi-e imposibil să îi rezist. Când îşi încheie discursul, ochii mi se umplu de lacrimi.

Noi, germanii, rămânem uniţi.

Noi împotriva lumii.

Simt că plutesc. Mult deasupra lojii şi a mulţimii. Deasupra Augustusplatz şi deasupra măreţului oraş Leipzig. Deasupra Germaniei înseşi. Tot mai sus şi mai sus, până văd Pământul aşa cum numai Dumnezeu poate să-l vadă, învârtindu-se prin spaţiu şi timp în jurul Soarelui şi acolo, în centrul tuturor, acest pământ binecuvântat, cu pădurile lui adânci, cu pământ cultivat şi bogat şi lacurile pline cu peşti, cu fabricile şi minele de cărbuni şi cu armata sa. Pot să văd acest popor: oameni buni, oneşti, muncitori, asupriţi îngrozitor de prea mult timp, unindu-se ca să înfrunte împreună restul lumii. Ca să le arătăm cine suntem cu adevărat şi ca să luăm înapoi ce e al nostru de drept. O

forță, o putere, căreia, ca şi gravitației, nimic nu poate să îi reziste.

Orchestra începe din nou să cânte, numai că de data asta sunetul tobelor aduce cu ritmul unui dans războinic străvechi. Se aud loviturile care îmi pulsează în corp în timp ce Führerul părăseşte piața, stând în picioare, în maşină, ca un împărat victorios în carul său. În spatele lui mărşăluieşte o armată de oameni cu torțe. Luminile au fost stinse şi, în întunericul care s-a lăsat brusc, flăcările par să curgă ca un râu de foc ce a cuprins centrul Augustusplatz.

Eu şi Mutti ne întoarcem acasă pe jos, în frigul paralizant. Vati a trebuit să se întoarcă la birou şi Karl a rămas cu noul său grup.

— Şi eu când pot să mă alătur Tineretului Hitlerist, Mutti? o întreb şi din gură îmi ies aburi care se înalță în lumina felinarelor.

Ceremonia mi-a rămas în suflet ca o amprentă. Am impresia că El m-a chemat şi că eu trebuie să îi răspund chemării. Vrea ca eu să joc un rol în viitorul glorios şi măreț al Germaniei.

— Nu fi caraghioasă, Tineretul Hitlerist e doar pentru băieți.

— Dar există şi divizia pentru fete, *Jungmädelbund*[16].

— Vati nu e de acord cu chestiile astea pentru fete.

— De ce nu?

— Pentru că fetele trebuie să se ocupe de treburile casnice.

— Dar mie nu îmi plac. Mie îmi place să merg cu cortul, să joc jocuri, să cânt cântece şi să mărşăluiesc, aşa cum o să facă şi Karl. Şi, oricum, am deja *doisprezece ani!*

— Vati o să îți spună că e un motiv în plus ca să nu

---

16 Liga Tinerelor Fete Germane, ramura feminină a *Hitlerjugend*-ului, dedicată fetelor cu vârsta cuprinsă între 10 şi 14 ani (n. tr.).

participi.

— Dar nu e corect! Toate prietenele mele s-au alăturat Ligii Tinerelor Fete Germane. Ce or să creadă despre mine dacă nu mă duc şi eu cu ele?

— Nu mai face ifose! Sunt mulţi care cred că nu e o activitate potrivită pentru fete. Nici *Herr* Himmler nu e de acord cu asta. Spune că ideea ca nişte fete să mărşăluiască având rucsacuri în spate îl dezgustă. Hai *odată*, Hetty, mişcă-te mai repede!

Merg încet în urma ei şi nu mai scot un cuvânt până acasă.

Nu poţi să mă opreşti. Găsesc eu o cale.

Urc scările şi mă pregătesc de culcare. Mă doare tot corpul când mă aşez în pat, dar nu îmi vine să dorm. Îl aud pe Karl când se întoarce şi vocea înăbuşită a lui Mutti:

— Dragul meu! Ce mândri suntem de tine! *Cel mai bun* dintre băieţi! O să ajungi departe, dragul meu, sunt convinsă!

Uşa de la dormitorul lui Karl se închide zgomotos şi o aud pe Mutti păşind încet spre pat. Întreaga casă e cuprinsă de o tăcere grea, dar patul meu devine o încâlceală enervantă de cearşafuri răsucite şi de pături. Îmi pun un şal călduros pe umeri şi mă duc la locul meu de la fereastră ca să mă uit la strada întunecată.

Totul este tăcut şi liniştit, iar crengile cireşului par nişte siluete nemişcate, decupate pe cerul nopţii. Câţiva nori răzleţi trec prin faţa lunii şi, alinată, mă reazem de obloanele din lemn ca să mă uit la portretul lui Hitler atârnat deasupra şemineului. Vorbele lui Mutti despre duşmani m-au speriat, dar *El* îmi dă curaj. Că mă alătur sau nu tineretului german, sunt convinsă că tot voi avea de jucat un rol în acest Reich măreţ. *El* nu e deranjat de faptul că sunt fată şi nimeni, nici Mutti, nici Vati, nici Karl, nu mă poate opri. Un gând continuă să nu îmi dea pace. Mă

gândesc iar la ceremonie, la momentul când i-am întâlnit privirea Führerului şi el mi s-a adresat *direct*, cu acele cuvinte incredibile. Şi atunci ştiu. Ştiu ce trebuie să fac.

Dau fuga la bibliotecă, scot jurnalul pe care mi-l dăduse Karl cu mult timp în urmă şi, în lumina lunii, scriu:

Hitler al meu, îmi dăruiesc viaţa ţie. Arată-mi clar care este planul tău pentru mine, fiindcă de-acum încolo orice fac va fi pentru tine şi numai pentru tine. Te voi face mândru că sunt copila ta. Oh, mare, măreţe Führer...

Mă trezesc speriată, cu picioarele amorţite. Şalul e căzut undeva pe jos şi frigul îmi intră în oase. Mă uit pe fereastră. Vati!

Iese din maşină şi dau să-i ciocăn în geam, dar mă opresc, ştiind că s-ar supăra pentru că nu dorm.

Vati se duce pe partea cealaltă a maşinii şi deschide portiera. Din maşină coboară o femeie, dar faţa nu i se vede din cauza pălăriei. Merg împreună pe trotuar şi se opresc chiar sub felinar. Vati o cuprinde încet de talie şi o trage într-o îmbrăţişare. Ea îşi înalţă faţa şi, în lumina rotundă a felinarului, văd faţa palidă, rotundă a Hildei Müller. Închide ochii şi deschide gura, buzele ei formând un cerc roşu, pronunţat. Apoi Vati, *Vati* al meu, se apleacă şi sărută acea gură hidoasă. Un sărut prelung, delicat.

Stau lipită de fereastră şi nu pot să îmi dezlipesc privirea de la ei. Când se opresc, în sfârşit, *Fräulein* Müller se urcă înapoi în maşină şi pleacă. Vati rămâne nemişcat un moment, cu mâinile în buzunar, şi se uită cum se îndepărtează maşina, apoi se îndreaptă spre casă. Poarta din fier se închide cu zgomot în urma lui.

Capul îmi bubuie când mă trezesc în lumina dimineţii – am uitat să trag obloanele aseară, înainte să mă bag la culcare. Când cobor, văd că am ratat micul dejun, iar Mutti e plecată. Încep să îmi fac griji. Oare să îi spun lui Mutti ce am văzut? Gândul ăsta mă îngrozeşte. Bertha îmi încălzeşte

nişte lapte şi îmi dă pâine şi o farfurie cu cârnaţi.

— Bună dimineaţa, somnoroaso, zice Karl când intră în bucătărie.

— Vreau să îţi spun ceva, îi şoptesc când Bertha se duce la chiuvetă. În privat.

— Bine. La căsuţa din copac? şi ridică sprâncenele întrebător.

Stăm pe podea, înfăşuraţi într-o pătură, şi împărţim pâinea şi cârnaţii. Deşi e frig, noi suntem bine, în locşorul nostru confortabil şi secret, doar noi doi.

— Să îi spun mamei? îl întreb după ce îi povestesc ce-am văzut.

— Sigur ţi s-a părut, Hetty, îmi răspunde el, clătinând din cap. Ai o imaginaţie cam bogată.

— Dar eram trează, Karl. I-am văzut limpede. Era oribil.

— Nu fi ridicolă. Era miezul nopţii. Probabil că ai adormit la geam şi ai visat. Şi apoi, de ce Vati ar săruta-o pe *Fräulein* Müller? Arată ca o văcuţă cu crupele alea uriaşe! spune şi începe să râdă. Muuu! o imită el, umflându-şi obrajii şi făcând ochii mari.

Poate că are dreptate. Posibil să fi visat. Şi, dintr-odată, îmi imaginez o văcuţă cu pete maronii, cu faţa rotundă a lui *Fräulein* Müller şi codiţe împletite în locul urechilor.

— Muuu, zic şi eu chicotind.

— Muuu, *Herr* Heinrich, ce-aţi zice de un sărut?

Karl râde şi buza de sus i se încreţeşte, semănând întocmai cu o vacă ce adulmecă aerul.

Râd aşa de tare, că îmi dau lacrimile. Karl mă înghionteşte cu cotul.

— Vezi? mă întreabă el. Vezi ce prostească a fost toată povestea asta?

La poalele cireşului apare faţa albă a lui Ingrid.

— Walter Keller e la uşă, Karl. Te caută.

Inima îmi bubuie dintr-odată.

Fruntea lui Karl se încreţeşte. Mă aştept să-şi arunce pătura de pe umeri şi să alerge ca vântul pe scară şi să pună brusc capăt conversaţiei noastre secrete. Dar corpul îi e complet nemişcat.

— Spune-i că nu sunt acasă! îi strigă lui Ingrid. Şi pentru că mă vede şocată, îmi explică: Trebuie să plec în curând să mă întâlnesc cu prietenii mei de la Tineretul Hitlerist.

Apoi zâmbeşte larg, mă trânteşte pe podeaua prăfuită a căsuţei şi începe să mă gâdile.

— Gata, stop! Nu vreau să joc jocul ăsta! ţip eu, luptându-mă să îl dau jos de pe mine.

— Ce s-a întâmplat?

— De ce l-ai gonit pe Walter?

Karl îmi dă un ghiont în umăr şi se ridică.

— Ce îţi pasă ţie? întreabă tăios. Era prietenul meu, nu al tău. Acum am prieteni noi. Nu mai am nevoie de Walter.

Se ridică şi coboară în grabă scara.

— Ne vedem mai târziu, şoricel!

Rămân acolo multă vreme, legănându-mi picioarele deasupra găurii, până se face răcoare şi tot mai răcoare.

Asta înseamnă că nu o să-l mai văd pe Walter? Cum să se întâmple asta?

Ei bine, Karl, dacă ai prieteni noi, asta nu înseamnă că trebuie să îţi pierzi foştii prieteni. Eu o să mă asigur că îi voi păstra pe ai mei. Pentru că prietenii sunt neprețuiți. Ca bijuteriile.

11 februarie 1934

Străzile cenuşii ale Leipzigului sunt ascunse sub un strat adânc, alb precum cristalul. Fiecare creangă a cireşului e acoperită cu margini albe, delicate, de parcă ar fi lumea învelită în zahăr din *Spărgătorul de nuci* şi *Regele-Şoarece*.

E prima zi din vacanța de iarnă şi Tomas, îmbrăcat prea subțire pentru vremea asta, sare când într-un picior, când în altul, la intrarea din față. Are buzele vineții de frig.

— Hai cu mine pe afară! Nu prea te-am văzut zilele astea, spune el, strâmbând din nas şi ridicându-şi ochelarii căzuți.

— Am mai multe teme de făcut acum, îi zic şi mă țin bine de tocul uşii.

Ochii, prea mari pentru fața lui subțirică, îi ies în afară ca la bufnițe. În casă e cald, Bertha coace *Zimtsterne*[17] şi din bucătărie vine un miros plăcut de zahăr şi scorțişoară.

— Am putea să construim un om de zăpadă în Rosenthal.

Aburii respirației se ridică deasupra capului şi mă gândesc la cum Karl l-a abandonat pe Walter şi la cum m-am jurat să nu fac acelaşi lucru cu prietenii mei.

— Bine, vin, zic şi, când zâmbeşte, ochii i se micşorează şi aproape că dispar.

Îmi pun cizmele, paltonul şi nişte mănuşi călduroase. Mă gândesc la mâinile goale ale lui Tomas. Întotdeauna poartă cu el un iz de mucegai, sudoare şi murdărie.

Dar şi noi eram odată săraci, aşa că nu trebuie să îl judec pentru asta. Scot o a doua pereche de mănuşi şi o căciulă din lână.

— Uite, foloseşte-le tu! spun şi i le ofer. Nu e nevoie să mi le înapoiezi.

Le ia şi mângâie materialul.

— Mulțumesc, Hetty, mormăie el şi se uită în jos.

Îşi îndeasă căciula pe cap şi îşi trage bine mănuşile.

— Zici că sunt un cartof scos din cuptor, spune, bate din palme şi îmi aruncă un zâmbet timid.

Din cerul ca de granit cad fulgi liniştiți, care se aşază peste movile de-a lungul căii ferate. Traversăm Pfaffendorfer

---

[17] Fursecuri cu scorțişoară, sub formă de steluțe (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

Strasse şi ne îndreptăm spre porţile mari din fier de la intrarea în parc. Tomas are la una din tâmple urmele marmorate, verzi-gălbui ale unei vânătăi şi mă întreb dacă nu cumva şi pe dinăuntru e putrezit şi maroniu.

— Tata şi-a pierdut jobul, îmi zice Tomas în timp ce ne facem loc prin zăpada proaspătă, pe unde n-a călcat încă nimeni.

— Of! Şi şi-a găsit alt loc de muncă?

— Nu se mai găsesc. Tomas dă cu mănuşa zăpada de pe balustradă, până se adună mai multă la un capăt şi cade. A trebuit să ne mutăm la familia unchiului meu, deasupra cizmăriei pe care o are pe Hallische Strasse. Ne-au evacuat pentru că nu mai puteam plăti chiria.

— Ar putea să se alăture celor de la *Sturmabteilung*[18], i-am zis, amintindu-mi cum Vati ne zisese, nu cu mult timp în urmă, despre o mare recrutare a celor de la SA. Cămăşile brune au mereu nevoie de oameni, îi spun ca şi cum ar fi un secret.

Tomas aproape că se îneacă de râs.

— Mai degrabă ne-ar lăsa să murim de foame decât să se ducă în SA. Nu vrea să aibă de-a face cu *huliganii* ăia, zice şi aproape că scuipă cuvântul. Chiar dacă au uniforme şi *arme* ca o armată adevărată.

Pare că se întristează puţin când se gândeşte la arme.

Sunt ceva necazuri cu Röhm[19], îmi amintesc că i-a zis recent Vati lui Mutti. *Avem două milioane de oameni care*

---

[18] Batalioanele de asalt (sau Cămăşile brune), o organizaţie nazistă paramilitară (n. tr.).

[19] Ernst Julius Günther Röhm a fost un ofiţer german şi un membru timpuriu al partidului nazist. A fost cofondator al Batalioanelor de asalt. A fost asasinat în 1934 pentru că începuse să fie perceput ca un rival al lui Hitler (n. tr.).

mor de foame. Scăpați de sub control. Va trebui să ne ocupăm de asta.

— Şi mama ta ce zice?

— Nu-i pasă, atât timp cât aduce mâncare pe masă. Doar că tata nu mai face asta acum. Pierde vremea, ca şi cum n-ar fi bun de nimic.

Trecem printre stâlpii înalți care marchează intrarea în parc. Rosenthal e aşa de alb, că abia pot să privesc.

— N-ar putea să se angajeze la fabrică?

Tomas clatină din cap.

— Ți-am zis, nu se mai găseşte nimic. Eşti aşa norocoasă să fii... Ia te uită ce *groasă* e zăpada!

O loveşte, se îndepărtează de alee, luând-o pe zăpada neatinsă, şi se scufundă până deasupra cizmelor. Încercăm să alergăm, dar ne împletic im. Râdem şi ne umplem brațele cu pudra albă şi pufoasă.

Deodată, se aude un şuierat şi un bulgăre îl loveşte cu putere pe Tomas direct în ceafă. Lovitura aproape că îi taie respirația şi Tomas se chinuie să îşi scoată bulgărele de zăpadă şi gheață care i-a căzut în haină, pe lângă ceafă. Un al doilea bulgăre, de o precizie necruțătoare, îl loveşte într-o parte a capului.

— Au! țipă Tomas şi masează locul dureros.

Are gura deschisă, tuşeşte şi țipă, iar patru băieți ies alergând din spatele unui boschet şi aruncă în noi cu bulgări duri de zăpadă. Îi recunosc pe frații Brandt de la fosta mea şcoală. Se luau mereu de Tomas. Ce ghinion pe noi să dăm de ei tocmai acum!

Băieții îl înconjoară, iar pe mine mă lasă deoparte. Stau undeva, într-o parte, şi îi ascult cum murmură ceva în şoaptă.

Unul dintre ei aruncă cu bulgări în genunchii subțiri şi goi ai lui Tomas. În stomac simt cum mi se strânge un ghem de furie. Ei sunt patru şi el e doar unul. Nu e drept.

— Săracu' bebeluş Tom Tom, zice Ernst Brandt. Tăticul nu îl lasă în *Jungvolk*[20], spune râzând. Oricum n-ar supraviețui nici dacă ar intra. Ar mânca bătaie până ar face pe el.

Ceilalți băieți râd şi ei.

— Nu fac pe mine, idiotule, zice Tomas şi se împinge cu umărul în Ernst, încercând să scape din strânsoare.

Dar Ernst se aruncă din nou pe el, iar ceilalți băieți îl încurajează. E de două ori mai mare decât Tomas şi e furios. Îmi amintesc cum eram acum câteva luni, când stăteam doar noi doi în spatele clădirii şi matahala asta îl bătea doar aşa, ca să se amuze. Mă arunc la gâtul lui Ernst şi îmi înfig degetele în carnea moale de sub bărbie. Cădem toți trei în zăpadă. Ernst e sub mine, dar se repede să mă apuce în vreun fel, în orice fel. Urlă şi încearcă să mă dea jos de pe el, dar mă agăț cu putere de fața lui.

— ÎNCETAȚI IMEDIAT! se aude tare vocea furioasă a unei femei.

Simt cum nişte mâini mă înşfacă şi mă îndepărtează de Ernst. Mă răsucesc şi mâinile îmi dau drumul.

— *Fräulein* Herta! Cum e posibil să te bați cu băieții de parcă ați fi nişte câini? Ar trebui să îți fie ruşine!

În fața mea e Bertha; are obrajii umflați şi roşii şi ochii aproape că îi ies din orbite.

— Ce va spune mama ta?

Pieptul i se înalță şi coboară şi din gură îi ies fuioare, de parcă ar fi un ceainic care a dat în clocot.

Ernst şi Tomas se desprind şi se ridică încet, acoperiți cu totul de zăpadă. Ceilalți trei frați stau nemişcați şi se holbează la Bertha. Bertha se uită la Ernst şi suspină. Are fața harcea-parcea şi eu am unghiile pline de mizerie şi de

---

[20] Grupa de băieți mici (10-14 ani) a Tineretului Hitlerist (n. tr.).

sânge. Tomas scormonește în zăpadă, își găsește ochelarii, care s-au spart, și și-i pune strâmb la ochi.

— Uite ce i-ai făcut bietului băiat, *Fräulein* Herta! exclamă Bertha. E plin de sânge.

— Dar Ernst e cel care a început, Bertha! L-a atacat pe Tomas și eu am încercat să-l salvez. Iar ăștia, și arăt către cei trei băieți, l-ar fi bătut și ei dacă nu m-aș fi băgat eu. Nu e drept, erau mai mulți!

Bertha se uită la Tomas.

— E adevărat? întreabă ea tăios.

Tomas dă din cap și lasă privirea în pământ. Ernst își șterge obrazul însângerat cu batista și nu zice nimic.

— Hmm, mormăie ea. Ar trebui să știi că nu e în regulă să te bați cu fetele, zice ea și se uită pe rând la cei patru frați. Mai bine o ștergeți acasă înainte să pun eu mâna pe voi.

Ernst își îndreaptă umerii, ridică bărbia, apoi o ia la goană împreună cu frații lui.

— Ești jalnic! îi șuieră lui Tomas înainte să plece. Ai nevoie de o *fată* care să se bată în locul tău, spune și scuipă în zăpadă.

Bertha ține mâinile la piept și îl privește cum se îndepărtează. Se uită la mine, iar fața i se îmblânzește.

— Ai fost curajoasă, *Fräulein*, zice ea, să îi ții partea unui prieten. Dar a fost și o prostie în același timp. Ești o tânără domnișoară și tinerele domnișoare nu se bat. Asta e tot. Acum hai să ne întoarcem acasă!

Eu și Tomas ne îndreptăm încet spre casa mea mare din Fritzschestrasse, de unde va pleca mai departe la apartamentul micuț de deasupra cizmăriei unchiului din Hallische Strasse. Prieteni nepotriviți, aruncați împreună acum mult timp, din lipsă de alternativă.

— Îți mulțumesc, mormăie el când ajungem la poarta din fier.

— Nicio problemă.

— Ne vedem mâine?

— Poate... Pa, Tomas!

— Pa, Hetty!

Urc scările două câte două şi închid uşa în urma mea. Stau o clipă, ştiind că Tomas e încă în faţa porţii, holbându-se în urma mea.

Sperând că o să mă întorc.

20 aprilie 1934

La mulţi ani, îi şoptesc chipului Führerului, când păşesc încet pe podea ca să deschid obloanele şi să las lumina dimineţii să intre în cameră. Cireşul e plin de flori rozalii, care îmi aduc aminte de vata de zahăr. Deschid larg fereastra ca să aud păsările cântând şi mă urc la loc în pat, unde mă cuibăresc sub aşternuturile calde încă. Mă sprijin de teancul de perne şi dau ochii cu Hitler, care se uită fix la mine, de deasupra şemineului, unde îi e atârnat portretul.

Cineva bate la uşă şi tresar.

— Grăbeşte-te, Hetty! O să întârzii la şcoală! ţipă Karl.

— Sunt aproape gata! Vin! ţip şi mă dau fără prea multă convingere jos din pat.

Toată lumea e deja la micul dejun, iar de la radio se aud ştirile dimineţii.

...*Hermann Göring va transfera azi administraţia Poliţiei Secrete Prusace de Stat, Gestapo, lui Reichsführer Heinrich Himmler...*

Mutti se uită la Vati.

— Tu ştiai ceva despre asta?

Vati ridică din sprâncene şi se opreşte din mestecat pentru câteva secunde, ca să asculte cu atenţie radioul...*În Austria, optzeci şi unu de oameni, opozanţi ai guvernului, au fost încarceraţi la Wöllersdorf...* Vati îşi pierde interesul şi

închide radioul.

— Nu era nimic despre asta în informațiile trimise de Goebbels. S-a ținut totul secret.

Mă servesc cu lapte cald, salam, pâine de secară şi mă aşez lângă Mutti.

— Lucrurile vor deveni foarte interesante. Mă întreb ce va face Göring, spune Vati şi se uită la ceas. Sunt în întârziere. Trebuie să trimit un ziarist la Berlin ca să afle noutăți despre poveste. Dacă ne grăbim, vom avea ceva pentru ediția de mâine, continuă şi se aşază iar pe scaun. Fiți atenți la ce vă spun! Asta e o schimbare foarte bună. E mult haos pe străzi din cauza conspiraționiştilor evrei şi a ticăloşilor comunişti, dar Himmler şi Heydrich îi vor pune cu botul pe labe. Astea sunt veşti grozave, Hélène. *Fiecare* cetățean german ar trebui să lucreze pentru binele Reichului, şi aceşti bărbați vor face treabă bună.

Vati se şterge la gură cu un şervețel şi se ridică de la masă.

— Trebuie să plec.

O sărută pe Mutti şi îmi ciufuleşte părul la plecare.

— Ce vrea să spună? întreabă Karl după plecarea lui. Ce haos e pe străzi?

Mă uit afară, pe fereastră. În Fritzschestrasse e linişte. Poate că tensiunile sunt la Berlin sau Halle sau M*ü*nchen. Sper că nu vor ajunge până în respectabilul Gohlis.

— Oamenii mor de foame, Karl! zice Mutti şi fruntea i se încreţeşte de îngrijorare. Chiar dacă, de când e Hitler la putere, lucrurile stau mult mai bine, mulți oameni nu au de muncă. Oamenii înfometați, fără ocupație, creează tensiuni. Şi, mai rău, ascultă minciunile şi promisiunile deşarte făcute de duşmanii noştri. Avem probleme care s-au tot strâns de ani întregi şi un singur om nu poate să rezolve totul dintr-odată. Oamenii trebuie să aibă răbdare. Dar unii sunt prea proşti ca să aibă încredere. Alții au, pur şi simplu,

intenții rele şi vor să scape de el. În astfel de timpuri avem nevoie de un lider puternic şi suntem norocoşi că-l avem.

Mă holbez la mâncarea din farfurie. *Îți mulțumesc, Hitler, că nu sunt dintre cei care mor de foame.*

— Vati e în pericol? întreb vag conştientă de îndatoririle speciale pe care le are în SS pentru a proteja partidul şi pe Hitler.

Mi-l imaginez față în față cu ticăloşi urâți, pe străzile Leipzigului, mai mulți împotriva unuia singur, aşa cum păţise Tomas.

— Bineînțeles că nu, răspunde Mutti rapid. Dar are un job important, prin ziarul *Leipziger*, să îi ajute pe cetățenii acestui oraş să deosebească adevărul de minciunile celor care se îndoiesc şi ale răuvoitorilor, adaugă ea hotărâtă.

— Dar ce face mai exact când îşi pune uniforma de *Schutzstaffel*?

Mutti zâmbeşte.

— E ofițer superior, Hetty, chicoteşte ea. Face multă muncă administrativă şi logistică, dar gata, destul, o să întârziați la şcoală, iar eu trebuie să mă duc în vizită la bătrânii mei soldați.

Beau ce a mai rămas din lapte şi mă duc în hol după Karl, ca să ne luăm hainele şi ghiozdanele.

— Pa, Mutti! îi zic şi o sărut pe obraz.

— Hai odată, şoricel nostim! zice Karl, ținându-mi uşa larg deschisă ca să ies. O să am eu grijă de tine. *Întotdeauna*.

La sfârşitul orelor, stau între uşile duble de la ieşire şi o aştept pe Erna. Elevii dau năvală din clase, se îmbulzesc pe coridor şi ies în lumina strălucitoare de afară.

Walter apare din mulțime, dar se îndepărtează de grupurile gălăgioase. Încerc să îi surprind privirea, dar are capul lăsat în jos. Simt o presiune în piept când trece pe lângă mine. Tânjesc să mă duc la el, să-l ating pe umăr, să-l

întreb ce s-a întâmplat între el şi Karl, dar braţul îmi rămâne nemişcat pe lângă corp şi ratez ocazia. Ies din şcoală şi simt o greutate în piept când îl văd pe Tomas aşteptându-mă. Erna mă înghionteşte când îl vede că se îndreaptă spre noi.

— Cine e? întreabă chicotind. Iubitul tău?

— Nu fi prostuţă! E doar Tomas, un coleg de la fosta mea şcoală, şoptesc eu cât se poate de încet, pentru că el e destul de aproape.

Arată şleampăt şi neîngrijit, ca o monedă veche, murdară, pe lângă alte monede noi-nouţe, sclipitoare. Îmi vine să o apuc pe Erna de braţ şi să o iau la goană, dar e prea târziu.

— Bună, Tomas de la fosta şcoală a lui Hetty! zice Erna rânjind, în timp ce eu mă ţin mai la distanţă.

— Bună!

Tomas se uită nedumerit când la mine, când la Erna. Îşi aşază ochelarii mai bine pe nas. Dintr-o nară i se scurge o dâră de muci până la buza de sus. Tomas îşi scoate limba şi o linge. Erna întoarce capul scârbită, îşi pune ghiozdanul pe umăr şi îmi face semn cu mâna de la revedere.

— Pe mâine, Hetty! şi pleacă, lăsându-mă cu Tomas.

Mă îndrept cu paşi rapizi spre casă şi Tomas face eforturi mari ca să mă prindă din urmă.

— Ce mai faci? mă întreabă.

— Bine. Tu?

Ridică din umeri.

Îmi amintesc conversaţia avută la micul dejun şi mă mai îmblânzesc puţin.

— Tatăl tău şi-a găsit de muncă?

— Nu.

— Ar putea să se facă poliţist. Sau să lucreze pentru partid.

— În niciun caz. Mai degrabă ar muri.

— Asta e o prostie. De ce?

— Pentru că e comunist şi îi detestă pe nazişti.

Mă opresc brusc. Cuvintele lui Tomas se înalță, se împletesc cu adierea de primăvară care ne ciufuleşte părul şi rămân acolo, grele şi scandaloase.

— Inventezi!

— Dacă-ți spun!

Ne pornim din nou, cu Tomas târşâindu-şi pe trotuar încălțările prea mari pentru el.

— Se întâlneşte în apartamentul unchiului meu cu un tip polonez, Bajek, şi cu alți bărbați de la fabrică. Am ascultat la uşă.

— Şi ce ai auzit? îl întreb şi mă dau mai aproape de el, ca să vorbesc în şoaptă.

— Vorbesc despre tot felul de oameni şi despre cum au suferit. Despre cum Partidul Național Socialist îi hărțuieşte pe oameni şi despre cât de urât se poartă cu ei. Despre cum nu mai au voie să se întâlnească, dar asta nu o să îi oprească. E Bajek ăla. El e principalul.

— Comuniştii sunt *trădători*, şuier eu.

— Ştiu…

Am învățat despre primii ani de şcoală ai lui Hitler. Despre dorința lui de a deveni artist. Despre lupta cu părinții şi despre cum, dacă lucrurile ar fi fost mai uşoare, el n-ar fi fost unde e azi. Am învățat despre mizeria în care a trăit în anii 1920, când a fost închis pentru înaltă trădare. Dar toate aceste greutăți n-au făcut decât să-l întărească. Propunerea lui pentru Germania părea imposibilă, dar a perseverat şi a câştigat. Noi toți trebuie să fim ca Führer şi să luptăm chiar cu prețul vieții. Îi văd chipul în fața ochilor. *Ajută-mă!* Deşi are o privire solemnă, îmi face cu ochiul, un albastru ca de oțel. *Copila mea*, şi vocea lui e hotărâtă şi puternică, *trebuie să faci ceea ce trebuie. E responsabilitatea ta să fii lider şi să arăți calea. Spune-i lui Tomas că şi eu m-am împotrivit dorințelor părinților mei. Nu fi slabă, Herta.*

Trebuie să fii neînfricată, orice ai face...

Viziunea se destramă, dar simt cum pielea mă furnică. Deci *asta* a plănuit El pentru mine. Nu doctor, ci să fiu cineva care îi îndrumă pe ceilalți pe calea cea bună. Văd clar chipurile desfigurate ale soldaților din azil, mutilați îngrozitor de inamicii noştri. Ştiu ce e de făcut.

— Hai acasă cu mine, Tomas. Părinții mei nu se vor supăra. Putem să luăm prânzul şi să petrecem după-amiaza împreună.

— Serios? întreabă Tomas şi ochii i se aprind de încântare.

— Da, serios.

Două siluete cocoşate se apropie de noi dinspre Berggartenstrasse. Un bătrân în baston şi o bătrână care se ține de brațul lui. Inima îmi sare când îl recunosc pe Flocke, mergând agale pe lângă ei, negru ca tăciunele.

Fac eu semn spre ei şi îi şoptesc lui Tomas:

— Sunt *evrei*.

El îi priveşte şi se strâmbă dezgustat.

— Hai să ne apropiem, spune şi văd cum ochii îi strălucesc într-un mod cu totul nou.

Ne apropiem şi Tomas strigă:

— Ce pute!

Familia Goldschmidt se opreşte şi se uită la noi.

— Zi şi tu ceva! mă înghionteşte Tomas.

Deschid gura, dar nu pot să rostesc niciun cuvânt. Cei doi par atât de bătrâni şi de fragili!

— Haide! mă îndeamnă Tomas. Arată-le cine e mai bun.

Se întoarce spre ei şi scuipă. Scuipatul albicios cade pe pământ între noi şi ei. Simt cum mi se strânge stomacul. Mă înghionteşte din nou. De data asta reuşesc să îngaim nişte cuvinte.

— O putoare de porci, zic eu în şoaptă.

— Mai tare! insistă el.

Suntem la doar câțiva pași de ei. Îmi aduc aminte că și *Frau* Goldschmidt a fost nepoliticoasă cu mine. A țipat la mine și nu m-a lăsat să-l plimb pe Flocke. Merită să-i fac asta. Încerc să nu îl privesc pe *Herr* Goldschmidt.

— Porci de evrei! rostesc mai tare decât înainte.

Frau Goldschmidt tremură și Tomas râde. Asta mă face să mă simt mai curajoasă.

— Dezgustător! Cine ar vrea să trăiască laolaltă cu porcii? Nu-i privesc în ochi, așa că îmi e mai ușor să rostesc cuvintele, care încep să curgă ca voma, amare și înecăcioase: Cotețe! Porcii ar trebui să trăiască în cotețe, nu în case!

Mă simt amețită și amândoi râdem de nu mai putem în timp ce fugim de ei spre casă.

Dar privirea chinuită a lui *Herr* Goldschmidt și tremurul mâinii soției pe brațul său, când trecem în fugă pe lângă ei, îmi fac greață.

Nu poți fi lider dacă nu crezi în ceea ce faci, îi aud vocea lui Hitler în minte și, brusc, mă simt mândră și aprob ce-am făcut. Are dreptate. Nu trebuie să dau dovadă de slăbiciune. Am o sarcină de îndeplinit și numai eu pot să o duc la capăt.

Stăm unul lângă altul în biroul lui Vati. Tomas nu scoate o vorbă și îl iau de mână ca să-l încurajez. Arunc o privire în birou și, pentru prima dată, îmi dau seama ce vede Tomas: biroul uriaș, acoperit cu piele, fotoliul impunător al lui Vati și biblioteca până la tavan, plină de dosare și de documente importante, Vati însuși, cu părul blond, dat pe spate, îmbrăcat în uniforma neagră, impozantă.

— Ei, bine?

Vati ridică o sprânceană și se uită la noi cu un aer întrebător pe deasupra ochelarilor lui de citit, în formă de semilună. Camera e plină de fum de țigară și miroase înțepător a whisky.

Tomas e încă paralizat de uimire şi mie îmi e teamă că o să se răzgândească sau că Vati o să devină nerăbdător şi o să ne expedieze.

Nu fi slabă. Un tineret în faţa căruia va tremura lumea întreagă.

— Vati... Şi vocea îmi sună mai tare decât mă aşteptam. Ţi-l mai aduci aminte pe Tomas? Vrea să raporteze ceva, dar îi e teamă şi nu ştie cu cine ar trebui să stea de vorbă, aşa că m-am gândit că cel mai bine ar fi să vină să stea de vorbă cu tine.

Vati lasă stiloul pe birou şi se aşază mai bine în fotoliu.

— Ei bine, băiete, te ascult!

Tomas îşi drege vocea şi, în cele din urmă, deschide gura:

— E... vorba de tata. De fapt, mai bine zis, de polonezul ăsta, Bajek. Cred că e comunist.

Vati se îndreaptă în scaun. Tomas îmi aruncă o privire. Eu dau din cap aprobator.

— Şi ce te face să crezi asta, fiule?

— L-am auzit. Şi l-a mai băgat şi pe tata în povestea asta. Am găsit şi nişte pliante.

— Ce pliante? întreabă Vati dur.

— Pliante de propagandă.

Îi zâmbesc lui Tomas. Se descurcă foarte bine.

— Discută între ei. Zic de Hitler că e idiot. Spun că e doar o chestiune de timp până când oamenii îşi vor da seama. Vorbesc despre diverşi oameni pe care îi cunosc şi despre ce crede fiecare dintre ei.

— Îţi aminteşti vreun nume? întreabă Vati.

— Cred că da. Cel puţin, câteva. Tomas îşi freacă picioarele. Uneori, când sunt afară, la joacă, cu fraţii mei, mă furişez înapoi şi ascult. Vorbesc despre victoria muncitorului şi despre revoluţie şi despre lucrurile rele, pe care le fac bogaţii, şi tot aşa. Dar am uitat...

— Nu te îngrijora, spune Vati, apoi îi dă o foaie de hârtie

şi un stilou. Scrie-mi lista de nume.

Îl privim pe Tomas cum scrie nume după nume. Se opreşte o clipă, se mai gândeşte şi mai scrie câteva. Se uită la Vati.

— Astea sunt singurele pe care le ştiu.

Vati se ridică din scaun, înconjoară biroul şi îi strânge mâna lui Tomas.

— Ai făcut ce trebuia, băiatul meu! Vei fi răsplătit. Ce grad *Jungvolk* ai?

— Părinții mei nu m-au lăsat să mă înscriu, zice Tomas şi îşi pleacă ruşinat capul.

— Ce? Trebuie să te înrolezi imediat!

Vati e revoltat. Mă uit fix la el, dar nu îmi acordă atenție.

— O să mă ocup de asta imediat. Ce-ai zice să devii *Purtător de steag*? Asta da onoare! Eşti un adevărat fiu al Germaniei, ai făcut un lucru extraordinar. Să nu le spui niciun cuvânt mamei şi tatălui tău, da? Ne vom ocupa noi de tot. Bravo! Bun băiat!

— Ce se va întâmpla cu el? Cu tata? întreabă Tomas sfios. Va fi arestat?

— Bineînțeles că nu. Nu trebuie să pleci urechea la bârfe. Îl vom lua pe tatăl tău în custodie pentru propria lui protecție. Ştii ce înseamnă asta?

Tomas clatină din cap.

— Înseamnă că îl luăm ca să ne ocupăm de el, să îl protejăm. Germania are inamici, Tomas. Şi trebuie să stăm cu urechile ciulite, la pândă, să fim vigilenți. Trebuie raportat totul, oricât de mărunt ar părea. E datoria ta. Raportezi către mine sau către superiorii tăi din Tineretul Hitlerist. Nu trebuie să te îngrijorezi. O să am eu grijă de Vati al tău. Să nu uiți să nu scoți niciun cuvânt. E foarte important.

Vati se întoarce spre mine. Zâmbeşte şi îmi face cu ochiul.

— Bravo, Herta, fetița mea! Ai crescut, *Schnuffel*, sunt

mândru de tine!

Îi sorb cuvintele încântată. Poate că după asta se va răzgândi cu privire la înrolarea mea în *Jungmädel*.

— Acuma, zice el, trebuie să dau nişte telefoane. Tomas, e mai bine să stai un timp cu Herta. Rămâi să mănânci cu noi.

Mă uit la chipul palid al lui Tomas şi îi zâmbesc. În sfârşit, se va înrola în Tineretul Hitlerist, iar tatăl lui va fi protejat de comunismul cel rău. Poate că Gestapoul o să-i şi găsească de lucru. Totul a decurs mult mai bine decât credeam.

19 august 1934

— Priveşte! strigă Erna şi arată spre gardul care împrejmuieşte cuşca maimuţelor. Avem noroc!

Ne-am proptit bicicletele de banca din spatele grădinii zoologice, acolo unde începe parcul Rosenthal. Un grup mic de creaturi cu feţele cenuşii, plate stau aproape de marginea cuştii, cocoţate pe stâlpi. Una dintre ele coboară legănându-se până la o platformă unde sunt împrăştiate nişte fructe. Apucă o felie de măr şi, strângându-şi bine pumnul în jurul ei, se caţără înapoi pe stâlp. Rămâne acolo, ronţăind de zor, în timp ce prietenii ei ţipă şi sporovăiesc ca nişte bătrânele.

În faţa noastră, nişte copii mici se joacă pe întinderea acoperită de iarbă a parcului Rosenthal, în căldura de august, şi câinii fac salturi mari, în cercuri. Scot din geantă două bucăţi de *linzertorte*[21], învelite în hârtie maronie, şi îi

---

[21] *Linzertorte* (în lb. Germană, în orig.) – e o prăjitură tradiţională austriacă, cu fructe uscate şi nuci. Şi-a primit numele după oraşul Linz din Austria (n. tr.).

ofer una Ernei. Mâncăm în tăcere. Un cuplu de maimuțe se așază undeva mai departe de celelalte, studiindu-și și curățându-și blana una alteia. Mișcările gentile, tăcute sunt întrerupte doar când una din ele găsește vreun purice sau poate un păduche și îl bagă repede în gură.

— Imaginează-ți că și oamenii ar face așa, zice Erna și îmi dă un ghiont chicotind. Imaginează-ți că *ai face* asta cu iubitul *tău* când o să ai unul.

Aproape că scuip conținutul delicios de aluat și gem.

— Erna! spun, iar mâncarea îmi cade din gură. Șșș...

Se întoarce și se uită la mine cu șiretenie.

— Poate că te gândești deja la cineva.

— Nu fi ridicolă. Avem doar 12 ani!

— Eu am *aproape* 13. Oricum, ce zici de Karl? Mi se pare că se uită într-un fel la mine.

— Ce e cu el?

— E cel mai frumos.

— Karl? râd eu. Nu se spală mai niciodată și nici nu prea își schimbă hainele, spun și îmi ling cu grijă gemul de pe degete. Bătălii istorice. Aeroplane. Fotbal, le înșir eu. Astea îi plac lui Karl.

Îi studiez profilul Ernei, care mestecă în continuare și se uită la maimuțe. Are nasul delicat, pomeții înalți și pielea fină, lăptoasă. E incredibil de drăguță...

Dar pe Karl nu îl interesează fetele.

Scoate un oftat lung și face punga din hârtie ghemotoc.

— I-am povestit tatei despre tine, îmi zice ea jucându-se cu ghemotocul de hârtie, și mi-a zis să nu mai fiu prietenă cu tine.

— De ce nu? o întreb surprinsă.

— Nu e că nu te place pe tine, zice ea rapid, ci pe tatăl tău.

— Dar nici măcar nu-l cunoaște pe tata!

— Poate că nu ar trebui să îți spun, continuă ea, turtind

hârtia ca să o facă plată. Eu *vreau* să fim prietene, aşa că vorbele lui nu schimbă nimic. Vei fi întotdeauna prietena mea cea mai bună, nu, Hetty?

Şi, de parcă am fi în cel mai frumos tablou, pentru o clipă totul se opreşte. Soarele străluceşte auriu şi e încântător de cald. Trilul păsărilor e mai dulce şi mai puternic decât înainte, iar maimuţele sunt vesele şi pline de viaţă.

Încerc să par calmă, de parcă oamenii mi-ar spune în fiecare zi că sunt prietena lor cea mai bună.

— Sigur că da, respir eu adânc şi nu mă pot abţine să zâmbesc. Mereu şi pentru totdeauna.

Rămânem tăcute câteva secunde.

— De ce nu îi place tatălui tău de al meu?

— Pe bune, nu te mai gândi la asta!

— Nu ar trebui să spună lucruri despre oameni pe care nici măcar nu îi cunoaşte.

Ce ciudat e să-mi imaginez că oamenii stau prin alte sufragerii şi discută despre Vati!

Erna respiră adânc.

— Cred că are de-a face cu modul în care a preluat ziarul. Dar probabil că a înţeles tata lucrurile greşit.

Văd în faţa ochilor chipul plin de cute, de cotoroanţă bătrână al lui *Frau* Goldschmidt.

Tatăl tău... i-a scos afară... numai minciuni şi neadevăruri...

Invidie, despre asta zicea Vati că era vorba.

— Sunt minciuni şi zvonuri. Oamenii sunt invidioşi pe succesul tatei, asta-i tot.

Încerc să o privesc pe Erna în ochi, dar ea îşi fereşte privirea.

— Da. Sigur asta trebuie să fie, spune, apoi sapă o groapă mică în pietriş cu vârful pantofului. Tata e un nebun prostuţ şi nu trebuie băgat în seamă.

— Ar trebui să fie mai atent.

Maimuțele aproape că au mâncat toate fructele şi au început un joc de-a prinselea, cățărându-se de pe un stâlp pe altul. Cele care formează un cuplu se retrag liniştite şi dispar în cuşca acoperită.

— O să mă înrolez în *Jungmädel*, zice Erna. Vii şi tu?

— Vati nu vrea să mă lase. Crede că Tineretul Hitlerist e doar pentru băieți.

— Dar toată lumea s-a înrolat. Sigur n-ai cum să-l convingi?

— Nu-l ştii pe Vati. Dacă a hotărât ceva, nu mai ai cum să-i schimbi părerea.

Poate că Erna o să îşi facă o altă prietenă „cea mai bună" la *Jungmädel*. Mă uit la pajiştea verde, întinsă a parcului Rosenthal, care ajunge până la copacii din pădure. Soarele devine dintr-odată prea fierbinte şi îmi arde ochii. Simt cum mă apucă o fierbințeală. Erna mă atinge delicat pe braț. Are ochii larg deschişi.

— Te rog să nu îi spui tatălui tău ce a zis tata, da? şopteşte ea.

— Sigur că nu.

— Pot să am încredere în tine, Hetty, nu?

— Erna, şi mă uit direct în ochii ei de pisică, sunt prietena ta cea mai bună. Poți să ai încredere în mine că o să sar şi în foc pentru tine. Îți promit!

10 septembrie 1934

— Ai auzit că l-au dat afară pe dr. Kreitz? îmi şopteşte Erna.

— Când?

— Vineri. Şi pe alți profesori.

Arată spre profesorii îmbrăcați la costum şi aşezați în fața sălii de festivități unde ne-am adunat cu toții. Văd mai

multe chipuri noi.

— Linişte! răsună vocea lui *Herr* Hoffmann. Să facem linişte pentru noul nostru profesor de ştiinţe. *Herr* Metzger, aveţi cuvântul.

Un bărbat tânăr, subţirel, în costum maroniu şi papion se îndreaptă hotărât spre scenă. Faţa lui tânără e rotundă şi strălucitoare şi mai multe coşuri alburii îi acoperă pielea aspră, înroşită a bărbiei. Cred că are vârsta lui Karl. Trage de o sfoară care dezveleşte un afiş alb, mare, agăţat pe peretele din faţă şi pe care e scris cu litere mari, negre un poem:

Menţine sângele pur
Nu e doar al tău să-l ai
E adus de departe
Curge departe de tot.
Poartă cu el miile de strămoşi
Şi viitorul întreg
Deţinătorul vieţii tale eterne!

— Eugenismul. Minunata ştiinţă a raselor şi a genelor, începe *Herr* Metzger cu o voce moale, siropoasă. Progresul uman întâmpină zorii unei noi ere. Suntem aproape de posibilitatea unei rase nemaipomenite, eliberate de crimă, de boli ereditare, de nebunie. Aceasta este esenţa progresului ştiinţific.

Podeaua scârţâie sub paşii lui când se plimbă de colo până colo. Părul lui blond, unsuros e dat pe spate şi ochii de un albastru-deschis strălucesc puternic.

— Rezultatul? Cea mai bună formă a unei populaţii: puternică, neînfricată, frumoasă, deşteaptă, viguroasă. Întruchiparea teoriei lui Darwin. Un popor care va fi superior în toate privinţele şi care trebuie să îşi răspândească influenţa în întreaga lume. *Aceasta* este viziunea din spatele ştiinţei. Şi cine nu ar visa la o astfel de lume? spune, apoi se opreşte şi ne studiază feţele.

Îmi strâng genunchii şi îmi îndrept spatele.

— E cam jalnic, nu ţi se pare? îmi şopteşte Erna.

— Şşş...

— Bine, bine, căţeluşul profesorului, chicoteşte ea.

Îi dau un ghiont în coaste.

Herr Metzger ne vorbeşte în continuare despre specificul populaţiei şi despre costul impus societăţii pentru a sprijini un număr tot mai mare de persoane cu dizabilităţi fizice, ca să nu mai menţionăm nebunii, epilepticii şi retardaţii. Ne arată diversele rase şi gradul de dezvoltare al fiecăreia pe o scală darwiniană: nordicii sunt în vârf, evreii la fund. Din fericire, francezii nu sunt prea departe de germani. Din fericire, Mutti e de undeva de lângă Paris. Populaţia din sudul Franţei a fost infectată cu africani din nord, aşa că nu mai poate fi considerată pură din punct de vedere rasial.

În hol e cald şi *Herr* Metzger îşi scoate haina. Erna devine foarte atentă şi râde de cât de lipsit de eleganţă e.

— E vital, continuă *Herr* Metzger, ca arienii să se amestece numai cu alţi arieni. Amestecarea cu rase inferioare nu va duce decât la decăderea civilizaţiei germane, aşa cum s-a întâmplat cu vechile civilizaţii ale Romei şi ale Greciei. Sterilizarea este esenţială pentru cei cu boli ereditare. Nu e *vina* acelor indivizi ghinionişti, dar nu li se poate permite să transmită mai departe *afecţiunile* pe care le au. Acesta este un adevăr de netăgăduit, pentru binele întregii omeniri.

Mă gândesc la cum aud uneori foarte limpede în minte vocea lui Hitler. Mă întreb cu îngrijorare, şi nu e prima dată, dacă nu cumva am vreo formă de nebunie. Oamenii zic că dacă auzi voci... Încep să transpir şi îmi simt spatele lipicios.

Oare sterilizarea e dureroasă? Mă uit îndelung la portretul lui Hitler, care tronează pe peretele din spatele profesorilor.

— *Am înnebunit?*

— *Nu, Herta. Eu te-am ales.*

— *Dar sunt fată!*

— *Am nevoie de fete, Herta. Băieții vor lupta ca să câştigăm războiul, dar fetele... Voi veți fi viitoarele mame. Mamele trebuie să fie onorate. Adulate. Pentru că fără mame, fără fete, nu putem triumfa*.

Pe frunte am broboane de sudoare. Mă uit la Erna, dar ea îl priveşte pe *Herr* Metzger, care se plimbă transfigurat de colo până colo, prin fața băncilor noastre. Tăcerea din sală e descurajantă. Nimeni nu suflă. Nimeni nu mişcă. *Herr* Metzger consultă o foaie de hârtie pe care o scoate din buzunar.

— Freda Federmann. Walter Keller. Veniți în față, lângă mine.

Walter Keller.

Timpul se opreşte când Freda se ridică din banca din spatele meu. Mă uit înapoi şi îl văd pe Walter sărind peste genunchii colegilor săi, câteva rânduri mai în spate. Karl e la capătul rândului şi mă priveşte. Expresia de pe fața lui nu-mi spune nimic.

Îl urmăresc pe Walter îndreptându-se încet spre mijlocul sălii, deştept şi drept, în costumul lui închis la culoare, cu cravată. Prin ferestrele lungi intră razele soarelui şi astfel se zăresc un milion de particule mici de praf. Walter trece printre ele şi, în drumul său, praful se înalță în aer şi se răsuceşte nebuneşte, înainte de a se aduna din nou şi de a începe să cadă încet, pe pământ, printre cioburile diagonale de lumină.

Herr Metzger se apleacă asupra Fredei şi are ceva în mână, dar încă nu îmi dau seama ce e.

— O evreică! exclamă el, iar sala e străbătută de un fior.

Cuvintele lui, neaşteptate şi înfiorătoare, mă îngrozesc.

— Observați-i părul negru, cârlionțat, murmură el.

Are vocea moale. Cuvintele par să i se târască afară din gură şi să alunece, asemenea unui şarpe, prin sală. Se

apleacă asupra Fredei de parcă ar fi un specimen de la grădina zoologică. De parcă profesorul şi fata sunt singuri şi noi nu am mai fi în sală.

Walter ajunge la acelaşi nivel cu *Herr* Metzger. Se apropie încet, de bunăvoie, apoi se aşază lângă Freda. Am creierul paralizat de confuzie.

— Ce îngrozitor, murmură Erna.

— Dar ce caută Walter acolo?

Erna clatină din cap şi nu zice nimic.

Herr Metzger aproape că nu bagă de seamă că Walter a ajuns lângă el. Ridică instrumentul din mână şi îmi dau seama că e un şubler metalic. Îl flutură în faţa Fredei.

— Ochii ei sunt prea apropiaţi, anunţă el. Un semn clar de inteligenţă, dar în care nu se poate avea încredere.

Nimeni nu scoate un cuvânt. În gură simt un gust amar.

— Vedeţi acest nas supradimensionat, cu noduri? Observaţi că este configurat ca un nouă răsturnat. O trăsătură caracteristică pentru un evreu.

Herr Metzger mişcă încet şublerul în jurul feţei Fredei. Are buzele prea subţiri. Urechile îi ies prea mult în afară. Părul e prea sârmos. Din ochi încep să îi curgă lacrimi în tăcere. Tremură. O lacrimă, apoi două cad pe podea.

Walter stă aproape de Freda. Pe lângă trăsăturile ei evreieşti, Walter e perfect, blond, cu ochi albaştri. Îmi dau seama dintr-odată de ce e el acolo. *Herr* Metzger vrea să pună în contrast un arian cu o evreică.

Îl văd pe Walter cum o ia de mână pe Freda şi o strânge bine. Nu îi dă drumul. Stau acolo amândoi, cu mâinile împreunate, până când *Herr* Metzger îi desparte cu şublerul.

— Acum priviţi-i corpul subdezvoltat de evreică. Evreul nu e potrivit pentru sport. Este leneş prin natură.

Herr Metzger scuipă cuvintele, împroşcând cu salivă. Freda clipeşte când saliva îi ajunge pe faţă. Se dă un pas în spate şi face un semn către picioarele ei.

— În interiorul pantofilor veți găsi picioare mari, urâte, plate, care o fac neîndemânatică şi care o împiedică să alerge bine.

Freda se înroşeşte la față şi nu suport să o mai privesc. Mă uit în jos, la mâinile adunate în poală.

— De ce nu se opreşte? întreabă Erna încet, de parcă ar vorbi cu ea însăşi. A zis destule...

O mişcare scurtă şi-mi ridic privirea. *Herr* Metzger îl apucă pe Walter de sacou şi îi înalță bărbia. Cu o expresie dezgustată, se uită la el de parcă ar fi o bucată de carne ce atârnă într-o măcelărie.

— Acest evreu, mârâie el, ascunde o mie de ani de înşelăciuni şi de trădări ce s-au tot adunat în el. Nu are în minte decât propriul interes. Îi va călca pe alții în picioare doar ca să avanseze el. Pe dinăuntru e putred. Va înşela şi...

Întreaga sală stă la pândă. Simt în gât o mie de ace. *Nu poate fi adevărat.*

— Nu! strig eu şi aproape că mă înec.

Mai multe capete se întorc şi mă fixează cu privirea, apoi la fel de repede se uită iar înspre scenă.

Vreau să le strig: *Vă înşelați!* Dar nu pot s-o fac. Îmi vine să fug. Departe, departe de tot. Dar simt în continuare banca tare sub mine, sunt paralizată şi inutilă şi continui să mă uit.

Pentru că era concentrat asupra lui Walter, lui *Herr* Metzger îi ia câteva momente să înțeleagă ce s-a întâmplat. Mirosul de urină e puternic şi imposibil de confundat. Coboară pe picioarele Fredei, îi udă ciorapii şi formează o baltă jos. În spatele meu se aud chicote şi râsete.

— Doamne, Dumnezeule! zice Erna cu glas tare.

Dându-şi seama că tivul pantalonilor şi pantofii îi sunt împroşcați cu urina Fridei, *Herr* Metzger ia mâna de pe umărul lui Walter, de parcă ar fi un cărbune încins.

— Afară! rosteşte el aproape în şoaptă, cu vocea

tremurându-i. Să nu vă mai întoarceți niciunul din voi!

Walter își pune brațul pe umerii căzuți ai Fredei. Se împleticește spre ieșire și în urma ei rămâne o potecă de dâre umede. Ușa se închide și duși au fost...

Un moment de tăcere, apoi *Herr* Hoffmann sare în picioare.

— Dragul meu *Herr* Metzger... spune ceva ce nu auzim, și *Herr* Metzger pleacă repede după Freda și Walter. Voi două, și directorul arată către două fete din primul rând, luați un mop și o găleată și curățați mizeria. Iar restul, înapoi în clase. Distracția s-a terminat.

Ies paralizată din sală. Mintea refuză să accepte ce s-a întâmplat. Cum e posibil ca Walter să fie evreu? Minunatul Walter, băiatul care mi-a salvat viața, să fie un evreu murdar și puturos? Nu e cu putință. Au făcut o greșeală. Nu arată ca unul. Dar apoi îmi amintesc cuvintele lui Vati, *Nu iar băiatul ăla*, și expresia lui plină de dezgust de fiecare dată când îl găsea pe Walter acasă.

Colegii mei trec în fugă pe lângă mine, sporovăind cu entuziasm, și cotesc la stânga, spre clasa noastră. În dreapta se află ușile mari de la intrare, larg deschise. Probabil că Walter și Freda au trecut pe aici doar cu câteva clipe în urmă. O fâșie îngustă de lumină străpunge întunericul de pe coridor.

— Hetty? aud vocea Ernei în depărtare. Hetty! Nu. Gândește-te la necazurile în care te bagi! spune ea încruntându-se.

Dar vocea i se estompează pe măsură ce simt mâinile puternice ale lui Walter trăgându-mă din gura monștrilor din lac. Mintea mi se umple de ochii lui albaștri și de cel mai cald zâmbet văzut vreodată și, brusc, sar ca fulgerul, alerg pe coridor și împing ușile în lumina orbitoare a zilei.

O tai în sus, pe panta acoperită de iarbă din Nordplatz. Îi văd la capătul îndepărtat al bisericii.

— Walter!

Walter o ține de mână pe Freda, e întors spre ea şi îi spune ceva. O aud cum hohoteşte.

— WALTER!

Se întorc amândoi, cu gura deschisă de uimire.

Mă opresc în fața lor, gâfâind.

Ce caut eu aici?

— Voiam doar să îți spun...

Ochii Fredei sunt roşii şi umflați de plâns. Pe fustă şi ciorapi se văd pete întunecate. De aproape, pute. Mă uit la fața lui Walter şi ochii mi se umplu de lacrimi. Cum poate să fie evreu? Cum am putut să fiu atât de proastă şi să nu mă prind? Îmi dau în sfârşit seama de ce Karl nu l-a mai invitat pe la noi.

— Du-te înapoi la şcoală, Hetty, îmi zice Walter cu o voce plată. Nu ar trebui să fii aici.

— Nu-mi pasă, îi răspund. Nu-mi pasă că eşti evreu. O să fiu mereu prietena ta. *Mereu şi pentru totdeauna*.

Mă întorc înainte ca el să îmi răspundă şi alerg înapoi spre Nordplatz, către şcoală.

Hitler încearcă să-mi vorbească, dar îl alung din mintea mea.

Gata. Am zis-o. Cuvintele mele sunt libere şi plutesc prin aerul din Nordplatz.

Şi, chiar dacă aş vrea, nu mai pot să le iau înapoi.

PARTEA A II-A

31 mai 1937

Deschid ochii încet, câte unul. Mă răsucesc pe spate şi îmi întind bine mâinile şi picioarele. Simt sub talpă ceva tare, un ghemotoc moale la marginea patului.

— Kuschi! îi zâmbesc eu creaturii negre şi cârlionțate. Ce faci aici? Dacă te prinde Mutti...

Câinele îşi înalță capul, se uită la mine şi loveşte cu coada în tăblia patului. Cască şi se culcă la loc.

— Eşti un obraznic, râd eu şi mă întind să-i mângâi blana moale şi pufoasă.

Probabil că a scăpat din bucătărie azi-dimineață, când a trecut Ingrid pe acolo.

— Mă iubeşti, nu-i aşa, Kuschi Muschi?

Are respirația dulce şi regulată. Niciun semn al traumei suferite cu un an în urmă.

— Flocke, îl chem încetişor.

Oare ce îşi mai aduce aminte din fosta lui viață? Deschide ochii şi oftez.

— În regulă, n-avem ce face, nu-i aşa? Hai să mergem la micul dejun!

Mă spăl şi mă îmbrac. Uşa lui Karl e tot închisă când trec prin fața ei.

Vati e în mod surprinzător acasă. la micul dejun în sufragerie. De cele mai multe ori e plecat, îndatoririle SS-ului îi mănâncă zilele şi nopțile. Pare cufundat în gânduri, o ține pe Mutti de mână şi îi desenează cu degetul pe piele cercuri uşoare. Îi şopteşte ceva încet şi ea îşi lasă capul pe spate şi râde, iar părul i se revarsă ca o cascadă pe spate.

Podeaua scărțâie şi ezit în pragul uşii. Vati se uită la mine şi lasă jos mâna lui Mutti, de parcă ar fi un secret.

— Ah, bună dimineața, tânără domnişoară! spune şi îşi toarnă cafea dintr-un ibric înalt, cu gâtul lung, elegant, de girafă. Prima zi de vacanță, nu? Şi-mi face cu ochiul. Sper că ți-ai făcut nişte planuri pe cinste.

— Da, Vati. Am o mulțime de îndatoriri cu *Bund Deutscher Mädel*[22] şi mai e şi tabăra de vară. O să-mi văd prietenii, o să o ajut pe Mutti, ştii tu.

Vati mormăie şi se uită la mine cum întind crema de brânză, albă şi fină, pe o felie de pâine neagră de secară.

— Ai putea să îți petreci vara lucrând la o fermă, ca fata familiei Käfer, sugerează el.

— Franz! exclamă Mutti. Ce sugerezi? Ştii că jumătate dintre fetele astea se întorc însărcinate din cauza băieților din Tineretul Hitlerist, care sunt trimişi şi ei la aceleaşi ferme. Ce idee îngrozitoare!

— Nu te îngrijora, Mutti. În niciun caz n-o să-mi petrec vara lucrând la o fermă. Oricât de virtuoasă şi valoroasă e munca, ştiu. Tabăra de vară îmi e suficientă. Mai bine stau aici cu tine şi dau o mână de ajutor la azilul de soldați.

Vati chicoteşte şi dă din cap.

— Ei bine, ei te adoră, Hetty, zice Mutti şi se uită la Vati. Şi tu ar trebui să îți iei o vacanță, Franz. Munceşti atât de mult!

O ia din nou de mână.

— Ştiu, Hélène, şi nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să vă duc pe tine, pe Karl şi pe Hetty undeva departe, dar în momentul ăsta e imposibil. Sunt multe tensiuni şi nu pot să las ziarul de izbelişte chiar acum.

---

[22] *Bund Deutscher Mädel* (BDM) – Liga Fetelor Germane, dedicată fetelor cu vârsta cuprinsă între 17 şi 21 ani. Pentru fluența textului, am optat pentru prescurtarea în română – LFG (n. tr.).

— Ce vrei să spui? întreabă Mutti şi îşi aprinde o ţigară, apoi se reazemă de spătarul scaunului, cu capul într-o parte.

— Avem prea mulţi străini în Leipzig, zice Vati dintr-odată. Trebuie să facem ceva. Iau case, slujbe, *mâncare* de la germani. Au venit cu maniere proaste, zice şi flutură o mână, obiceiuri proaste. Toţi duhnesc. Şi... continuă el, aruncându-mi o privire... *Şi mai rău*. Se foieşte pe scaun. Şi ameninţarea războiului! Uită-te la ce se petrece în Spania! Chiar azi-dimineaţă a trebuit să recurgem la represalii faţă de cei care ne-au atacat vasele. Nu ştiu unde o să ducă toate astea...

— *Chiar* crezi că vom ajunge la război? Din nou? clatină Mutti din cap, cu obrajii aprinşi. Anglia are un prim-ministru nou. Dar cred că ar fi o nebunie să presupunem că el sau oricare alt conducător va simpatiza cu interesele Germaniei. Se zice că e slab, manipulabil. Timpul ne va spune, încheie Mutti, scoţând rotocoale de fum, pe care îl risipesc în aer cu mâna.

Război. Un cuvânt atât de mic pentru ceva inimaginabil de mare. Mă gândesc la planurile lui Karl de a se alătura aviaţiei şi mă cuprind fiorii.

— Dacă se va ajunge la asta, Hélène, sunt convins că victoria va fi rapidă şi decisivă. În ceea ce mă priveşte, trebuie să mă ocup de *acest* oraş. Se încruntă. Dacă ne ţinem de principiile noastre, viitorul va fi luminos. Nu putem să ne culcăm pe-o ureche. Trebuie să folosesc *Leipziger* ca să promovez cauza noastră.

— Cum? întreb eu.

— Un ziar, *Schnuffel*, e o armă puternică. Bineînţeles că *Herr* Goebbels ni se alătură zilnic cu comunicatele sale de presă şi e de datoria noastră să formăm opinia maselor şi să ne asigurăm că valorile şi interesele Patriei sunt mereu prezente în minţile oamenilor.

Eu mestec în continuare felia de pâine cu brânză. La şcoală studiem *Mein Kampf*. Toată lumea ştie că, la sfârşitul războiului trecut, evreii ne-au înjunghiat armata pe la spate şi, cu ajutorul noii cărţi a lui Fink, *The Jewish Question în Education*, acum pot să identific un evreu doar privindu-i trăsăturile. Dacă văd unul, traversez strada, ca toată lumea, şi nu îl privesc niciodată în ochi.

— Franz, lucrurile vor fi tot acolo unde le-ai lăsat, chiar dacă mergi câteva zile la plajă. Şi apoi, tu *eşti* şeful. Probabil că ai oameni care se ocupă de treburi când tu nu eşti acolo, nu?

Vati ridică din umeri.

— L-am numit pe Josef Heiden editor în urmă cu doar două săptămâni. Nu prea pot să plec şi să-l las acum, la început. Dacă Karl n-ar fi fost aşa de ocupat vara asta cu planoarele, aş fi putut să-l rog să lucreze pentru mine la *Leipziger*. Ar fi fost un angajat valoros. Şi gândeşte-te numai la tot ce i-aş putea încredința în viitor, lucruri pe care nu le-aş putea spune altcuiva.

— Ce bine ar fi dacă l-ai convinge să lucreze cu tine vara asta, înainte să plece! Îmi doresc din tot sufletul să se răzgândească. Sunt teribil de îngrijorată pentru el.

— Totul e aranjat la Luftwaffe. E un antrenament esențial înainte să înceapă pregătirea reală. Şi, în plus, e hotărât să plece. Poate cu timpul îşi va da seama şi se va întoarce la *Leipziger*. E un bărbat tânăr, Hélène. Vrea să îşi aducă contribuția pentru Reich şi e normal să facă asta, rosteşte, apoi termină ceaşca de cafea.

— Şi eu vreau să îmi aduc contribuția pentru Reich! izbucnesc eu. Poate aş putea să lucrez vara asta la ziar, Vati? Învăț repede.

Vati se uită la mine, iar ochii lui albaştri devin mai mici. În lumina puternică a soarelui, pielea îi pare păstoasă şi umflată de la oboseală.

— Ce drăguț din partea ta, Hetty, spune el încet, dar locul tău e aici, cu Mutti, s-o ajuți la treburile ei caritabile. E mai important să înțelegi cum se conduce o casă decât un ziar.

— Dar, Vati...

Se ridică de pe scaun şi îmi dau seama că această discuție a luat sfârşit.

— Trebuie să mă duc la muncă.

O sărută pe Mutti pe obraz şi pe mine în creştetul capului. Mutti iese în fugă după el, chiar când ajunge Karl, nebărbierit şi somnoros. Îmi strâng pumnii sub masă.

— Neața, şoricelule! spune Karl şi se aşază zgomotos pe scaunul de la celălalt capăt al mesei. Am întrerupt ceva?

— Nu, nu chiar, oftez eu. Doar aceeaşi ceartă veche. Vati vrea ca tu să lucrezi la ziar şi Mutti nu vrea să te înrolezi în Luftwaffe.

Karl se serveşte cu nişte pâine, pe care întinde unt. Deasupra pune două straturi de cârnați şi în tot timpul ăsta fredonează o melodie.

— De ce eşti aşa de vesel? îl întreb şi torn ceai pentru amândoi, pun câte o felie de lămâie în fiecare ceaşcă şi la mine adaug şi două lingurițe de zahăr.

— Sunt entuziasmat! îmi zâmbeşte larg şi ia o înghițitură mare din pâine şi cârnați, mestecând viguros. Gata cu şcoala, în câteva săptămâni plec în Luftwaffe!

— Aşa dornic eşti să pleci de acasă?

Încerc să-mi imaginez viața fără Karl. Scaunul lui gol de la masă. Tăcerea fără paşii lui, care fac podeaua să scârțâie. Gata cu ideea de *noi*.

— O să îmi fie cumplit de dor de tine!

— Bineînțeles că o să-ți fie. Şi eu o să-ți duc dorul, şoricel, dar...

— Nu mă mai striga aşa!

— Aşa cum? Şoricel?

— Da, aşa.

— Nu.

— Idiotule!

— Te zic lui Mutti că ai folosit un cuvânt urât, îmi imită el vocea şi începem să râdem.

— Dar acum spune-mi, serios, de ce *vrei* să te duci? Vati ar putea să te bage direct în SS şi într-o bună zi tu ai conduce *Leipziger*. Ai fi un reporter excelent – cu farmecul tău ai putea convinge pe oricine să-ţi spună *orice*.

— Dar, Hetty, şi se apleacă spre mine, cu ochii strălucitori şi faţa bucuroasă, poţi să îţi imaginezi ceva mai interesant decât să fii pilot? Luftwaffe va fi invidia lumii. Şi sunt chiar la începutul acestor lucruri. De ce să mă alătur acelor cămăşi negre, înţepate? Nu vreau să îl jignesc pe Vati, dar aşa sunt eu, n-aş putea să trăiesc dacă n-aş fi în aer. Nu se compară nimic cu asta. Şi, după toate verile când am zburat cu planoarele, am dezvoltat un gust teribil – nu, un apetit imposibil de potolit – pentru toată această adrenalină.

— Pare extrem de periculos.

— Zici că eşti Mutti. E pur şi simplu minunat! Avioanele noastre sunt cele mai avansate din întreaga lume. Alte naţiuni vor renunţa când vor da piept cu Luftwaffe. Poate că într-o zi o să pot să te iau cu mine la un zbor, şoricelule. Ţi-ar plăcea la nebunie.

Îi privesc chipul în timp ce mestecă, după care îşi duce o mână la cap ca să îşi dea părul pe spate. Bicepşii pronunţaţi se zăresc pe sub mânecă. Fără să îmi dau seama cum şi când a ajuns bărbat, e limpede că acum are nevoie să se elibereze, să devină propria persoană, departe de prezenţa dominantă a lui Vati, de agitaţia lui Mutti. Poate că şi departe de mine... Gândul ăsta e ca o durere fizică şi, pentru un moment, îmi dau seama cum se simte Mutti.

— Haide, Hetty! Înveseleşte-te, spune el cu o expresie onestă şi bună. Hai să petrecem o ultimă vară grozavă împreună, da? O să ne distrăm, îţi promit!

25 iulie 1937

Pe cerul albastru aproape că nu e niciun nor. O ciocârlie pluteşte în aer, un mic punct negru pe cer. Cântecul ei curat şi puternic se înalță şi coboară, umplându-mă de cea mai dulce bucurie.

Iarba lungă mi se agață de tivul fustei. O ridic şi mă uit cu grijă la drum, atentă să nu dau de ciulini şi urzici ascunse în păşunea deasă. Kuschi a luat-o înainte, ca un delfin printre valuri, şi îmi dau seama unde e doar din florile culcate sau când îi zăresc din când în când coada.

— Hai pe malul râului, Kuschi Muschi! O să ne fie mai uşor să mergem pe acolo!

Ajungem sus, pe mal, şi mă opresc să îmi trag sufletul. Nu e nici măcar şapte, dar deja e cald, se anunță o zi toridă. Urmăm poteca de-a lungul râului Elster, care şerpuieşte printre ogoare. Merg încet, trecând pe lângă pomi fructiferi, rânduri de verze, vrejuri de fasole şi roşii. Undeva, departe, se aude motorul unei maşini care porneşte şi un zornăit metalic ceva mai încolo.

— Doamne, Dumnezeule! Hetty, tu eşti?

Tresar surprinsă.

Un bărbat tânăr, de statură mijlocie se apropie din spatele unui prun. E atletic şi e bine îmbrăcat, în pantaloni închişi la culoare şi o cămaşă de culoarea laptelui. Duce coşul unei femei, plin cu legume şi fructe. Are fața umbrită de pălărie, dar îmi dau seama că se uită la mine.

— Da... Chiar eşti tu! exclamă el.

Kuschi, care fusese absorbit de un miros ademenitor din depărtare, vine în goană spre el, lătrând furios. Bărbatul se uită îngrijorat, îşi scoate pălăria şi de sub ea i se revarsă buclele blonde.

— Şşt! îi zice lui Kuschi şi îşi ține pălăria ca pe un scut. Şşt... te va auzi cineva!

Părul îl dă de gol. S-a schimbat, dar tot el e. E ca şi cum un pictor ar fi schițat în tuşe groase fața lui perfectă, dar tot îi poți recunoaşte trăsăturile.

— *Walter?*

Am iar unsprezece ani şi mă uit plină de admirație spre prietenul fratelui meu, dorind să mă observe. Vine mai aproape, uşor nesigur, dar zâmbind. Au trecut mai bine de trei ani de când nu ne-am mai văzut. Din *acea* zi.

— Repede! Hai să plecăm de aici! E posibil ca cineva să fi auzit câinele.

Îşi acoperă coşul cu mâinile şi aleargă spre poartă, ca să iasă de pe acea parcelă.

— De ce? întreb şi mă uit în jur. Câinii nu au voie aici?

Walter se opreşte şi se întoarce spre mine.

— Mai bine să nu fim nevoiți să aflăm! îmi strigă el şi începe iar să alerge.

Îl urmez, cu Kuschi sărind şi agitându-se pe lângă gleznele mele, entuziasmată de acest nou joc de-a prinselea. Reuşesc să nu mă împiedic de el, trecem de poartă şi nu ne oprim până nu ajungem la un rând de copaci unde terenul începe iar să urce. Poteca ne conduce în spate, chiar lângă râu. De cealaltă parte a malului e o alee prea puțin umblată şi în fața noastră se află podul care dă în Trachenbergstrasse, apoi în Hallische Strasse, şi de acolo spre casă. Mergem pe poteca de lângă râu, unde nimeni nu ne poate vedea, nici dinspre câmpuri, nici dinspre alee. Kuschi sare direct în apă.

Ochii îi sclipesc de bucurie când se uită iar la mine. Îşi ține coşul atârnat de cot.

— Wow! zice el. Micuța Hetty a crescut!

Sub privirea lui, parcă am fluturi în stomac şi simt că mă înroşesc toată.

— Deci... spun, dar nu pot să mă uit în ochii lui. Şi tu ai crescut!

Şi eşti *evreu*.

Gânduri nedefinite îmi rătăcesc prin minte, incapabile să formeze cuvinte. Îşi dă seama de stânjeneala mea şi tace. Kuschi sare din apă, se scutură la marginea râului, aleargă spre mine şi îşi freacă blana udă de gamba mea.

Ţip şi îmi scutur fusta.

— Ce câine minunat! spune Walter.

Se lasă pe vine şi îl mângâie pe Kuschi, chiar dacă e ud. Câinile dă din coadă aşa de violent, că îl loveşte pe Walter în faţă. Walter strâmbă din nas şi se dă înapoi. Kuschi se întoarce şi începe să îi lingă urechea cu poftă, ca şi cum ar fi o bucată suculentă de carne, ceea ce îl face pe Walter să râdă.

— E un adevărat personaj, nu?

Nu ar trebui să stau cu un evreu.

Dar e vorba de *Walter*.

Am gura uscată. Îmi muşc buzele.

— Era câinele soţilor Goldschmidt, mormăi eu. Locuiau peste drum de noi. Evrei... Dar, într-o zi, au plecat şi l-au abandonat. L-am găsit în zăpadă, zgribulit şi înfometat.

Îmi amintesc acea zi. Vati nu voia câinele unor evrei la noi în casă. Până la urmă, a cedat, dar a insistat să îi schimb numele, să nu îl mai strigăm Flocke.

— Cum poate fi cineva atât de crud?

Walter continuă să îl mângâie şi nu-mi răspunde.

Ceva în mine se desface, ca un pârâu care se revarsă dintr-odată. Sentimente de mult îngropate se ridică la suprafaţă şi cuvintele pline de emoţie încep să ţâşnească.

— Ce s-a întâmplat, Walter? Adică, unde te-ai dus în ziua aia?

Îmi aruncă o privire şi îmi face un semn cu mâna spre mal.

— Putem să ne aşezăm câteva minute? Sunt atâtea lucruri pe care vreau să ți le spun!

Nu poți să stai cu un evreu. E vocea lui Hitler? A lui *Herr* Metzger? A lui Vati? Nici nu-mi mai dau seama. Se împletesc unele cu altele. Mă uit în jurul meu, la aleea goală, la malul înverzit, la câmpurile şi livezile din depărtare. Nu e nimeni prin preajmă. Dar dacă vine cineva?

Se uită la mine aşteptând. Trăsăturile feței s-au schimbat: o față de bărbat, cu un început de barbă. Are, precum Karl, optsprezece, aproape nouăsprezece ani. Dar ochii lui albaştri şi calzi sunt aceiaşi. Vântul îi ridică o şuviță de păr şi strâng cu mai multă putere lesa liberă a lui Kuschi. Mă simt cuprinsă de o forță invizibilă şi, deodată, mă aşez lângă el, pe mal... Dar nu prea aproape. Îmi aduc genunchii la piept şi-mi strâng picioarele cu mâinile.

— Ce ai făcut în acea zi... Ce ai spus... rosteşte, iar vocea lui e joasă şi mângâietoare. Ai fost foarte curajoasă. Şi generoasă.

— Am dat de necazuri la şcoală pentru că am venit după tine în acea zi, dar atunci aşa am simțit, vorbesc eu înspre genunchi.

Atunci aşa am simțit, dar acum sunt mai mare, mai înțeleaptă. În cei trei ani care s-au scurs, am ajuns să înțeleg amenințarea, pericolul pus de rasa evreiască. Acum înțeleg caracterul, esența a ceea ce înseamnă să fii *evreu*. Dar lui nu îi spun asta.

— Îmi pare rău să aud asta. Nu am apucat să îți mulțumesc.

— Nu era nevoie.

Se aude un zgomot pe alee, o roată de bicicletă. Strâng lesa mai tare. Bicicleta ne depăşeşte.

— Nu, Hetty, a fost curajos să pleci aşa de la şcoală. Să ne spui acele cuvinte mie şi Fredei. Mai ales după ce Karl n-a mai vrut să fim prieteni. A însemnat... şi Walter a făcut o

pauză lungă... a însemnat atât de mult!

Ridic din umeri. Eram doar un copil. La acel moment nici nu-mi dădeam seama ce făceam. Nu voiam ca Walter să fie evreu. Dar este.

— Vreau să spun, continuă Walter, mai ales la cum e familia ta. Probabil că e foarte greu. Să gândeşti diferit.

Se uită la mine şi îl privesc şi eu. Din nou fluturii din stomac. Simt că tot corpul îmi ia foc.

— Încă, întreabă el încet, gândeşti diferit?

Privirea lui mă atrage şi dau din cap.

Herta Heinrich. Nu uita cine eşti. Cei care îl servesc pe Adolf Hitler servesc Germania. Cei care servesc Germania îl servesc pe Dumnezeu.

Mă uit în altă parte. Mâinile îmi tremură.

— Ce *s-a întâmplat* cu tine? întreb din curiozitate. Nu te-am mai văzut de atunci. Şi nici pe Freda.

Walter oftează şi smulge nişte fire de iarbă, pe care le lasă să îi cadă printre degete.

— A trebuit să ne mutăm. Cineva scrijelise *Afară cu evreii* pe uşa de la intrare şi proprietarul a zis că trebuie să plecăm, nu voia ca cineva să îi spargă ferestrele. Şi apoi, nu ne mai permiteam chiria, care crescuse foarte mult. Nu pot să spun că afacerile tatei merg prea bine.

— E avocat, nu? încerc eu să-mi amintesc.

L-am întâlnit o dată. Era scund şi subţirel, cel puţin în comparaţie cu Vati. Vorbea încet. Îi plăceau cărţile. Când l-am cunoscut eu, citea toată ziua. Ce ocupaţie inutilă, îmi amintesc că zisese Vati, deşi acum mă întreb dacă se referise la citit sau la avocatură. Îmi amintesc că mi-a părut rău de Walter. Nu avea fraţi sau surori şi părinţii lui erau tăcuţi – nu era de mirare că petrecea atât de mult timp cu mine şi cu Karl.

— Era. I s-a interzis în 1933. De atunci, lucrează cu unchiul meu Josef la firma lui de blănuri, de pe Brühl. Şi eu

lucrez tot acolo, în depozit. Nu e chiar ce aş vrea să fac, dar nu am altă opţiune. E o luptă constantă, nimeni nu vrea să cumpere sau să vândă de la un evreu, iar băncile nu vor să ne împrumute cu bani. Mai avem şi nişte rămăşiţe de la o firmă de export, dar merge greu.

— Unde te-ai dus după şcoala generală? La facultate te-ai dus?

Întrebările cad în gol.

— Eu? râde şi clatină din cap. Nu există niciun fel de posibilităţi pentru cineva ca mine, Hetty. Am mers la şcoala evreiască, şcoala Ephraim Carlebach. Eu am absolvit acum, dar Freda încă studiază acolo. Din cauză că sunt evreu, nu am putut să dau *Abitur*[23], deci nu am niciun fel de calificare. Locuim în casa bunicii, pe Hindenburgstrasse, împreună cu Josef, soţia lui şi cei trei copii ai lor. E o casă mare şi, din fericire, bunica e proprietara, deci nu trebuie să plătim chirie. Economisim cât am cheltui pe trei case.

Îmi întorc capul spre el să îl văd mai bine. Mă gândesc la pozele din cartea lui Fink. Walter nu seamănă cu niciunul dintre ei. Dacă l-aş vedea pe *el* pe stradă, n-aş fi nevoită să traversez pe partea cealaltă, după cum arată, cu părul blond, cârlionţat, care i se revarsă peste gulerul cămăşii deschise, de culoarea laptelui, cu pielea albă a gâtului, picioarele întinse şi gleznele încrucişate. Cu toate astea, deşi odată l-am considerat parte din familie, acum este un străin.

El este Celălalt.

Evreu.

Respingător, cu toate astea, absolut fermecător. Între noi se aşterne tăcerea, tăioasă şi incomodă. Zăresc coşul de la picioarele lui Walter.

---

[23] Examen care are loc la sfârşitul şcolii generale în Germania (n. tr.).

— Ai un ogor aici? întreb şi arăt spre coş, un subiect neutru despre care să discutăm.

Clatină din cap şi se ruşinează puţin.

— Nu e deloc uşor zilele astea. Dacă ni se ia orice posibilitate de muncă, noi cum să ne întreţinem?

— *Le-ai furat?*

— Am luat doar câte una din fiecare. Câteva legume şi fructe, nici nu vor băga de seamă.

— Dar proprietarii acestor ogoare muncesc din greu. Sunt oameni oneşti, muncitori. Nu sunt bogaţi. De ce crezi că *meriţi* munca lor?

— În primul rând, nici noi *nu am meritat* să fim în situaţia asta! se răsteşte el, apoi face o pauză, ca şi cum ar vrea să spună mai multe, dar nu îndrăzneşte.

Deci în asta s-a transformat. Un obstacol mic şi devine hoţ, confirmându-şi, astfel, natura. Felul în care arată cineva e înşelător, sângele şi mediul nu mint niciodată.

N-ar trebui să fiu aici.

Îi simt greutatea privirii. Am gura uscată şi în minte îmi apare imaginea unui bădăran cu nasul coroiat şi părul cârlionţat, violând o fată inocentă, drăguţă.

— Mă bucur că te-am văzut, dar trebuie să mă întorc pentru micul dejun. Hai, Kuschi, trebuie să ne întoarcem acasă.

— Aşteaptă, Hetty! Te rog!

Părul îi cade pe frunte şi ochii îi sunt de culoarea mării tropicale. E frumos, disperat, tragic. Dacă ceva rău era pe cale să se petreacă, ar fi trebuit să se întâmple deja. Mă întreb din nou de ce nu arată ca evreii răufăcători din *Der Stürmer*[24]. Contrastul e absurd.

Mă aşez din nou, iar Kuschi îşi lasă corpul umed, călduţ

---

[24] *Der Stürmer* a fost o publicaţie săptămânală din Germania nazistă, violent antisemită (n. tr.).

pe picioarele mele.

— Îmi pare rău că ai o părere proastă despre mine. Problema e că pentru noi viața aici a devenit intolerabilă. Îmi doresc să pot să părăsesc Germania aşa cum au făcut-o şi alții, spune Walter, uitându-se la copacii de pe partea cealaltă a râului. Dar tata refuză. Doar peste cadavrul lui, zice, o să îl lase pe Hitler să îi ia ceea ce familia noastră a obținut cu atâta greutate.

Îl privesc atent. Dar povestea nu era complet diferită? Nu *evreii* sunt cei care au furat de la germanii care muncesc din greu?

— Am trimis scrisori în toată Europa, încercând să găsesc vreo slujbă, o ucenicie, ceva. Dar nu am găsit nimic. Se pare că evreii nu sunt doriți pe nicăieri, continuă Walter.

Începe să mă doară capul. Peste tot oamenii vorbesc doar despre cum să scape de evrei şi de furtişagurile lor, dar nimeni nu spune unde ar trebui să se ducă, în afară de Palestina. Mă holbez la coşul cu legume şi încerc să mă gândesc la ce aş putea să spun.

— Îmi pare foarte, foarte rău pentru tine, Walter, dar chiar aşa, să furi?

— Hetty... spune, atingându-mi pielea, şi parcă tot corpul îmi ia foc, apoi mă priveşte intens în ochi. Brutăria nu ne mai vinde pâine. Băcanul nu ne mai lasă să-i intrăm în prăvălie. Nu ai văzut afişele, FĂRĂ EVREI, expuse în afara multor magazine? Le dau voie câinilor, dar nouă, nu. Nu vreau să îți fie milă, vreau doar să îți dai seama cum stau lucrurile. Adevărul e că abia ne descurcăm.

— Dar există magazine evreieşti. Şi magazine universale, nu?

— Da, dar cele mai multe le-au fost confiscate evreilor sau închise. Dacă mă duc acolo, risc să fiu luat în vizor de ticăloşii din SA.

Are maxilarul încleştat şi în privirea lui se simte iritarea.

Râde amar şi se înroşeşte la faţă.

— Şi te *iei* de mine că fur nişte legume?

Furia lui mă loveşte ca un pumn în stomac şi mă fac şi mai mică.

— Îmi pare rău! spune, apoi întinde mâinile spre mine. N-am vrut... Doamne, eşti ultima persoană care aş vrea să aibă o părere proastă despre mine.

Şi, dintr-odată, e iarăşi Walter care îmi salvase viaţa, deschis şi onest, care nu e furios pe mine, ci pe viaţă. Faţa i se descompune.

— Trebuie doar să sperăm că aceste timpuri vor trece şi că lucrurile vor deveni... din nou normale. E oare aşa de rău să iei nişte legume dacă nu mai ai dreptul să le cumperi? întreabă cu o voce firavă.

Nu spun nimic.

— Acum chiar că trebuie să mă întorc, spun eu ca să umplu acea tăcere stânjenitoare. Se face tot mai cald şi Kuschi se freacă drăgăstos de picioarele mele.

— Bineînţeles, răspunde Walter, uitându-se în jur, apoi la coş. Şi eu. Coşul ăsta sare în ochi.

Mergem înapoi spre podul arcuit, unde drumurile noastre se vor despărţi, eu spre Gohlis, iar Walter la bunica lui, în Hindenburgstrasse.

— Şi Karl ce mai face, mă întreabă dintr-odată. Probabil că şi-a dat deja *Abitur*-ul şi pleacă la facultate, nu?

— Da, a luat note bune, dar se înrolează în Luftwaffe, rostesc, iar în voce mi se simte mândria.

— Pilot? Sunt sigur că se va descurca foarte bine.

— Are un rang mare în *Flieger-Hitler Jugend*[25], iar Luftwaffe l-a acceptat pentru că avea recomandări foarte bune.

---

[25] Divizia de zbor a Tineretului Hitlerist (n. tr.).

— Mai ții minte jocurile pe care le jucam, Hetty? De-a cowboy-ii şi indienii? Mereu ne certam cine să ia pistolul, cine să ia arcul şi săgețile, spune el, clătinând din cap şi zâmbind ca pentru sine.

— Mă lăsai să fiu vraciul. Îți masam picioarele şi îți tratam rănile de război, apoi îți făceam plăcinte din noroi.

— Care erau delicioase! chicoteşte el.

Ajungem la pod. Deschide gura să spună ceva, dar o închide la loc. Ne uităm unul la celălalt şi eu îmi bâțâi picioarele. Tăcerea ne învăluie. Fără să îşi ia ochii de la mine, Walter îmi ia mâna şi o strânge cu un aer grav. Simt un fior şi nu aş vrea să îi mai dau drumul la mână.

— A fost foarte, foarte plăcut să te văd, spune, apoi îşi retrage mâna. Îmi pare rău că lucrurile sunt aşa cum sunt, dar îți doresc numai bine. La revedere, Hetty!

Zâmbeşte, îmi face cu mâna, se întoarce, îşi apasă pălăria pe cap şi pleacă.

Îl urmăresc cu privirea cum se îndepărtează.

— Stai! Când o să te mai văd? izbucnesc eu, apoi amuțesc.

Walter se opreşte şi se întoarce.

— Chiar vrei să ne mai vedem?

— Doar dacă şi tu vrei. Ştiu că nu e cea mai bună idee...

— Poți să mai spui asta o dată!

— Adică, nu ar trebui.

— Chiar că nu ar trebui.

Se sprijină de parapetul dur al podului, îşi bagă mâna liberă în buzunar şi îşi trece un picior peste altul.

— Ar putea fi periculos. Mai ales pentru mine. Un evreu ticălos cu o tânără germană frumoasă? Ştiu de un evreu care a fost scos de curând din casă şi bătut pentru că era prea prietenos cu fiica unui inspector de control fiscal.

Tânără frumoasă...

Chiar crede despre mine că sunt frumoasă?

— Meriți riscul, spune el şi îmi zâmbeşte. Ce zici să ne întâlnim duminica viitoare, la şapte, chiar aici, la pod?

— O să fiu plecată în tabără cu fetele de la LFG. Părinții mei nu au vrut să mă înscriu, dar, după ce în decembrie trecut a devenit obligatoriu pentru toți copiii arieni, n-au avut încotro şi au fost nevoiți să mă lase.

— Atunci, peste două săptămâni?

— Peste două săptămâni, da.

— Dar să nu sufli o vorbă nimănui, spune el şi îmi face un semn amenințător cu degetul, cu o expresie foarte serioasă pe chip.

Dau din cap şi traversez rapid micul pod, spre oraşul care prinde încet viață.

— Haide, Kuschi! îl strig şi mă uit înapoi.

Walter se uită şi el înapoi şi zâmbeşte când vede că şi eu fac acelaşi lucru. Inima începe să-mi bată puternic, mă simt uşoară ca o pană şi aproape că zbor până în Fritzschestrasse.

3 august 1937

Erna păşeşte zgomotos pe poteca stâncoasă din spatele meu.

— Nu e minunat? întreabă ea.

Fața îi luceşte de la transpirație, dar cozile îi sunt netede, iar uniforma, aranjată.

În fața noastră e poteca stâncoasă. Gloria acestor dealuri bavareze a început să cam pălească după ore întregi de mers prin căldură. Îmi simt mirosul de transpirație şi îmi şterg ceafa cu o batistă şi, făcând asta, dau de fire de păr scăpate din cozi, care s-au încrețit de la transpirație.

— Am picioarele praf de la ghetele astea noi. Ar fi trebuit să le port înainte să vin aici, zic eu, crispându-mă la fiecare

pas din cauza durerii.

— Lasă, că face bine la suflet. Te întăreşte.

— Îmi era bine şi fără *bătături*, mulțumesc! Şi din ochi îmi cad nişte lacrimi.

Erna se uită în urma ei, dar restul fetelor din unitatea LFG sunt împrăştiate, iar liderele sunt în fața noastră, deci nu e nimeni care să asiste la momentul meu de slăbiciune.

— Haide, Hett, aproape că am ajuns în vârf. Încă o sforțare şi facem o pauză. Adu-ți aminte că *Herr* Hitler vrea ca noi, fetele, să fim în formă, să radiem de sănătate şi de vitalitate.

— Când ajungem acolo, vreau doar să mă întind.

— Eşti amuzantă, Hett! râde Erna.

— Nu glumesc! La fiecare pas simt cum pantofii mi se freacă de pielea de pe călcâie.

— Haide, bătrânico, nu te mai văita, fii fericită! *Fräulein* Akermann e înaintea noastră şi s-ar putea chiar să îți dea o medalie dacă faci un mic efort şi afişezi unul sau două dintre zâmbetele tale răvăşitoare!

O urmez pe Erna, care urcă poteca îngustă cu paşi apăsați. Limba mi-e scoasă de un cot şi sunt convinsă că respirația îmi e la fel de amară ca starea pe care o am. Erna pare că îmi citeşte iarăşi gândurile şi începe să cânte „Wanderlied der Jugend”[26] cu vocea ei clară:

Când umblăm umăr la umăr şi cântăm vechi cântece al căror ecou se aude în pădure, simțim cum reuşim; prin noi, vin timpuri noi...

Melodia veselă mă face să mă simt mai bine şi picioarele încep să mi se mişte în ritmul melodiei familiare, pe care o cânt în minte:

Frunze de mesteacăn şi semințe verzi.

---

[26] „Cântecul călătorului tânăr” (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

Bătrâna mamă a pământului, de parcă ne imploră, îşi arată umanităţii mâinile pline, ca să devenim ai ei.

Ne chinuim să urcăm ultima pantă abruptă şi ajungem în vârf abia trăgându-ne sufletul şi cu transpiraţia şiroindu-ne pe spate.

— Bravo, fetelor! spune *Fräulein* Akermann radiind, când trecem pe lângă ea. Vedeţi că în faţă vă aşteaptă o surpriză, dar vă dau un indiciu: e udă şi răcoritoare!

— O cascadă! zice Erna.

Zâmbeşte şi o lăsăm în urmă pe *Fräulein* Akermann, ca să le îndemne şi pe celelalte fete să ajungă în vârf.

Tabăra e situată pe o creastă largă, plată. Iarba a crescut firav printre stânci şi pământul coboară spre un bazin mare. Erna are dreptate, e o cascadă enormă.

Celelalte fete ajung pe rând, sfârşite de oboseală. Ne instalăm corturile în zona cea mai plată a muntelui, după ce curăţăm locul de bolovanii cei mai mari, apoi săpăm o groapă pentru latrină şi aducem apă ca să facem de mâncare.

— Rezistente. Puternice. Independente. Fete care merită să fie mamele rasei dominatoare. Asta vrea Führerul de la voi! ne instruieşte din nou *Fräulein* Akermann, odată ce terminăm cu munca şi ne adunăm toate, răpuse de oboseală şi pline de praf. Şi să nu uitaţi niciodată principiile LFG: puritate, curăţenie, virtute şi obedienţă. Acum duceţi-vă şi faceţi o baie în bazin! Meritaţi!

Da, şi o fată germană bună nu pune niciodată întrebări şi nu se plânge. Acţionează întotdeauna pentru binele comunităţii. Fetele trebuie să fie înalte, puternice şi frumoase. Trebuie să fim curate şi să avem grijă de igiena noastră. Trebuie să fim modeste şi decente. O fată trebuie să îi pună întotdeauna înainte pe bărbaţi şi să îi sprijine în lupta lor. Oricât de obosite am fi, oricât de mult am munci, trebuie să le punem nevoile înaintea alor noastre.

Datoria noastră e să îl servim pe Führer, Germania şi pe viitorii noştri bărbaţi. Băieţii învaţă să guverneze şi să fie lideri, iar noi trebuie să fim ascultătoare. Mereu ni se solicită câte ceva. Nu e timp să ne urmăm propria cărare.

Şi nu am cum să nu simt că fiinţa *mea* e pur şi simplu strivită.

Ne luăm prosoapele şi începem să alergăm pe pantă, urmând vuietul apei.

A face ceea ce este corect presupune un sacrificiu personal. Să renunţi la ce eşti pentru binele tuturor.

Clatin din cap, încercând să-mi alung gândurile. Dar El locuieşte în continuare în creierul meu, Führerul care vede totul – cele mai mari frici ale mele, speranţele şi visurile mele. Şi nu vreau să afle gândurile pe care le am de duminică încoace.

— Uită-te în jur, Hetty! Chiar suntem în vârful lumii, zice Erna.

Peste tot în jurul nostru sunt munţi înceţoşaţi şi văi adânci. La mii de picioare sub noi se zăreşte coada sticloasă şi neagră a unui lac. Deasupra se înalţă stânci ascuţite şi pe cerul limpede se plimbă câţiva nori, subţiri ca fuioarele.

E ţinutul zeilor. E ceva purificator în tot acest decor.

— E sublim! recunosc eu.

— Hai să înotăm! mă invită ea.

Şuviţele ei castanii scânteiază auriu, are umerii laţi şi spatele alungit. E însăşi soarele, o sferă frumoasă, aurie, atrăgând totul în jurul ei. Sunt în umbra ei, o micuţă planetă atrasă în orbită, invidioasă pe puterea acesteia. Cu toate astea, nu pot să nu o iubesc – puritatea, onestitatea ei, optimismul ei.

E cu mult mai bună decât mine.

Îmi doresc să îi pot povesti despre Walter. Să îi cer sfatul. Mai sunt doar patru zile până când trebuie să ne întâlnim pe pod.

...Un evreu ticălos prins cu o tânără germană frumoasă... Parcă îi văd gura rostind aceste cuvinte, buzele strânse, ochii fixându-mă.

Nu pot să îi spun nici ei, nici altcuiva. Am promis să nu spun. Dar e atât de greu! Băieții o bagă mereu în seamă pe Erna, nu pe mine. Şi Walter nu e un băiat ca oricare altul. Arată bine. E curajos şi se poartă ca un bărbat adevărat. Ar putea fi întruchiparea idealului arian. E aşa uşor să uiți cine e el!

Mă prefac că nu e evreu şi încerc să îmi imaginez că suntem împreună: imaginea devine clară, de parcă am fi într-un film. Mă priveşte intens, apoi buzele lui se apropie de ale mele. Îmi spune:

— Hetty, te rog să fii a mea! Nu am mai simțit niciodată aşa ceva pentru o fată!

Îşi pune mâinile în jurul taliei mele, începe să le coboare şi eu îi spun:

— Walter, opreşte-te! Nu sunt *genul* ăla de fată.

Şi se opreşte, bineînțeles, pentru că mă iubeşte, dar...

— Hetty? Ce tot aştepți? E aşa de bine în apă!

Erna calcă apa şi are părul umed şi întunecat de la stropii care îi cad în el.

— Vin!

Îmi scot cizmele şi fusta. Celelalte fete scapă rapid de haine, rămânând doar în lenjerie intimă, şi sar în apă, țipând şi chiuind, vorbind şi râzând. Mă uit la adâncimile negre. *Eşti o înotătoare puternică acum*, îmi spun şi îmi dau jos cravata, cămaşa transpirată, apoi îmi scot ciorapii din lână pe rând şi împăturesc bine totul, după care găsesc un loc unde să le aşez frumos pe pietre. *N-ai niciun motiv să te temi*.

Rămân acolo, în lenjerie intimă, pedepsită şi chinuită, la marginea apei adânci. Sub tălpi simt stânca din granit călduță şi asta îmi aduce aminte de digul încălzit de soare

de acum mulți ani. Teroarea mă cuprinde şi picioarele încep să îmi tremure. Nu trebuie să afle nimeni că îmi e teamă. Închid ochii şi mă arunc de pe stâncă, chiar în mijlocul bazinului.

Şocul apei îngheţate îmi taie respiraţia, la fel ca acum mulți ani, şi mă cufund tot mai mult. Mă lupt cu panica, îmi îndrept corpul şi înot agitată ca să ajung la suprafaţă.

Urc înapoi la lumină şi respir cu lăcomie, înotând încă haotic. Aproape că simt acele mâini puternice, ridicându-mă, departe de fundul monstruos al apei.

— Hei! Tu de acolo, dă-te la o parte! strigă cineva de sus.

Mă uit în sus şi mă îndrept. Erna şi încă trei fete stau pe o stâncă, aproape de cascadă, gata să sară. Mă dau deoparte şi le văd pe cele patru fete cum se cufundă în bazin. Apa le înghite şi, în locul în care s-au scufundat, se formează spumă. O secundă mai târziu, reapar la suprafaţă, râzând, gâfâind şi cu apa şiroindu-le pe faţă. N-au nicio teamă şi, dintr-odată, încep să îmi urăsc propria frică.

Mă las pe spate şi fac pluta, privesc cerul azuriu, încercând să nu mă gândesc la cantitatea înspăimântătoare de apă dintre mine şi pământul solid. Apa îmi învăluie capul şi-mi intră în ochi. Răcoarea îmi amorţeşte şi îmi alină corpul îndurerat. Ce n-aş da să fac o baie lungă, fierbinte într-o cadă cu săruri şi apoi să cad goală în braţele lui Walter...

La naiba! Ce fel de gânduri depravate sunt acestea? Dă-mi putere, oh, Führer, să scap de răul din mintea mea. Inima îmi bate cu putere.

Diavolul, ca personificare a răului, ni se arată sub forma evreului. Îi aud cuvintele lui Hitler în minte. *Apărându-mă de evrei, lupt să îl slujesc, de fapt, pe Domnul.*

E atât de greu. Am în minte tot felul de imagini indecente, pe care nu le pot opri. Sunt murdare şi greşite.

Încerc să mă concentrez asupra norilor albi ce plutesc pe

cer. Îmi atrage atenția o mişcare din depărtare. Trei puncte negre sub formă de V zboară în jos şi rapid pe cer. Avioane de luptă. Poate că se duc să lupte în războiul din Spania. Departe, în liniştea din inima pădurii, războiul adevărat, care are loc atât de departe, este absolut bizar. Oare cum va fi cu celălalt război, de care tot pomeneşte Vati? Unul chiar aici, în Germania, şi peste tot în lume. Un război care să repare nedreptățile Tratatului de la Versailles şi care să redea Germaniei adevăratul loc ca lider al lumii. Un război care să zdrobească ambițiile evreilor. Simt cum mă ia cu leşin.

— Erna! şuier eu precipitat. Vreau să vorbesc ceva cu tine. Ceva personal, spun şi arunc o privire spre grupul de fete care înoată prin preajmă.

— Sigur, hai să mergem şi să ne uscăm. Nu ştiu cum eşti tu, dar eu am înghețat.

Ieşim din bazin, ne uscăm şi ne îmbrăcăm foarte repede în soarele după-amiezii târzii.

— Deci, ce te supără, Hetty? Mi se părea mie că nu prea eşti în apele tale.

Mă uit în jur, de teamă că ne-ar putea auzi cineva. Majoritatea fetelor sunt în bazin, iar cele care au ieşit s-au îmbrăcat deja şi se îndreaptă spre tabără. Acum e momentul.

— Chestia e că...

Îmi aduc aminte de promisiunea făcută lui Walter, să nu spun nimănui, şi de faptul că Erna e lider LFG. Chiar dacă nu ar *vrea* să raporteze, are datoria să o facă. Şi, ştiind cât de în serios îşi ia rolul, l-ar vedea pe Walter la fel ca pe toți ceilalți. Ca pe un duşman.

— Hetty?

— Ei... Ştii şi tu. Nu mai contează. Sunt în regulă acum, mi-am schimbat părerea.

Erna îşi întinde prosopul ud pe piatra călduță, ca să se

usuce.

— Bine. Cum crezi tu, îmi spune, dar îmi dau seama că e rănită. Dacă îţi schimbi *din nou* părerea, ştii unde să mă găseşti. Mă duc să văd ce se întâmplă cu mâncarea.

Se îndreaptă cu paşi rapizi spre tabără şi nu mă aşteaptă.

Dă-mi putere, oh, Führer măreţ, să rezist tentaţiei. Îmi pare rău de gândurile mele depravate. Arată-mi calea şi eu te voi urma. Oriunde mă va duce.

Nu mă voi duce duminică să-l văd pe Walter. Să te întâlneşti cu un evreu e împotriva oricărei legi şi a oricărui principiu din această ţară. Dacă vom fi prinşi împreună, Walter ar putea fi trimis într-un lagăr de concentrare sau, şi mai rău, ar putea fi executat. Şi, în plus, vreau să fiu bună, onestă şi pură. Gândurile mele despre Walter sunt dezgustătoare. Mă dezgustă. Nu mai vreau să am astfel de gânduri.

Mai târziu, în acea seară, stăm în jurul focului de tabără şi cântăm. Îmi înalţ vocea cu plăcere din ce în ce mai tare, predându-mi sufletul muzicii, nemaigândindu-mă la nimic în afară de ritm şi de cuvinte. Şi, când ajungem la sfârşit, mă simt curăţată. Împrospătată. Cu o dorinţă arzătoare de a fi o persoană mai bună şi de a lăsa în urma mea, pentru totdeauna, suferinţele trecute.

Stăm împreună sub steagul nostru strălucitor.

Acolo ne aflăm împreună ca un singur popor.

Şi nimeni nu mai e singur.

Stăm împreună legaţi de datorie în faţa lui Dumnezeu, a Führerului şi a sfântului sânge.

Credincioşi credinţei noastre, fericiţi cu munca noastră.

Noi toţi vrem să fim împreună: Germanie, făclia ta va rămâne aprinsă.

Vom sta toţi împreună, în onoarea strălucitoarei tale lumini.

7 august 1937

Erna locuieşte la ultimul etaj al unei clădiri de lângă Kirckplatz. Apartamentul nu e mare, dar e luminos şi aerisit.

— Îmi pare aşa de bine că ai putut să vii! zice Erna şi mă ia de mână, conducându-mă direct în camera ei de la etaj.

Tavanul e înclinat şi pe fiecare latură sunt câte patru ferestruici, care dau chiar sub streaşină. De aici, de sus, se văd în zare vârfurile copacilor, acoperişurile şi hornurile din Leipzig. Erna se aruncă în pat, se sprijină într-un cot, iar părul castaniu i se revarsă ca o cortină pe spate. Radiază toată.

— Hett, m-am îndrăgostit! spune ea şi obrajii i se înroşesc. Nebuneşte! Nu am mai spus nimănui altcuiva, dar ţie trebuie să îţi mărturisesc!

— Şi... cine e norocosul? întreb, dar gândul îmi zboară la Walter, la ochii lui albaştri, plini de dorinţă, şi inima îmi bate mai tare.

— Îl cheamă Kurt şi locuieşte în cealaltă parte a Leipzigului. E minunat! Maniere impecabile şi mai e şi bogat!

— Vai, pare perfect! Are şi prieteni?

Erna râde.

— Poate! Dar, Hetty, te rog să nu spui nimănui. Te rog! Nimeni altcineva nu trebuie să ştie.

— De ce nu? Care e problema?

— Părinţii mei s-ar împotrivi. Sunt de modă veche şi am doar cincisprezece ani. N-ar fi de acord să umblu aiurea, de una singură, cu un băiat. Şi e şi mai mare decât mine, are optsprezece ani. Oftează. Dar sunt atât de fericită, Hetty! E cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat vreodată.

— Pe bune? Lucruri din astea ţi se întâmplă mereu, Erna.

Când termină de povestit cât de perfect e Kurt, ne ducem

în sufragerie să-l informăm pe tatăl ei durduliu că plecăm în oraş ca să ne vedem cu nişte prieteni. Tatăl ei bea cafea şi citeşte ziarul, nu *Leipziger*, ci *Völkischer Beobachter*, un ziar național de dimineață. Erna nu menționează că prietenii fac parte din Tineretul Hitlerist, deşi ăsta e adevărul. Prima pagină a ziarului e dedicată celebrării celor 700 de ani de atestare a Berlinului. Jumătate din pagină e plină cu fotografii de la paradă şi cu puternica armată germană. Tatăl Ernei nu scoate capul din ziar şi nu se uită la noi.

— Ia ascultă chestia asta, Erna, şi chicoteşte, trecându-şi mâna peste chelia lucioasă. Citeşte o ştire despre un grup de bărbați din Worcestershire, Anglia, care au călătorit la Berlin ca să joace un joc numit crichet. Echipa engleză s-a plâns de practicile necinstite ale germanilor, zice el şi se încruntă, cu toate astea, s-au bucurat din plin de desfătările faimoasei vieți de noapte a Berlinului.

— Vati, şuieră Erna, nu ar trebui să spui lucruri din astea!

O ignoră şi continuă să vorbească, timp în care se tot uită prin ziarul pe care îl ține deschis deasupra burții generoase. Nu pare să mă fi observat.

— La ce ne aşteptam? Să ne împrietenim cu englezii la un pahar de bere, un joc de crichet şi o prostituată berlineză? Ha! E incredibilă nebunia conducătorilor noştri!

Cuvintele lui sunt atât de şocante, că rămân trăsnită pe hol.

— *Vati!* tot încearcă Erna să-l oprească.

Dar *Herr* Bäcker trăncăneşte în continuare.

— Bineînțeles, bănuiesc că, dacă pui o mână de proşti, nebuni bețivani, care au eşuat cu totul în viață, să ne conducă țara, la ce altceva te poți aştepta? Ruină şi dezastru, asta e tot.

Pe fața Ernei se citeşte şocul.

— Vati, gata! Trebuie să încetezi!

— Naziști idioți! Ticălosul de Hitler! se răsteşte *Herr* Bäcker înverşunat la ziar, scuturându-i nervos paginile.

— *Vati!* şi vocea Ernei se aude în toată încăperea ca un bici.

În cele din urmă, bărbatul îşi ridică privirea din ziar, cu gura pe jumătate căscată de mirare, şi mă vede pe mine acolo, în fața lui, în uniforma mea LFG.

— Nu ar mai trebui să vorbeşti aşa, zice Erna încet şi arată cu capul spre mine. Ți-o mai aminteşti pe prietena mea, Hetty?

— Err... Err, îşi drege vocea şi începe să împăturească ziarul. Eu... Râde nervos şi se uită la mine cu ochii îngustați, de parcă m-ar vedea prin ceață. Eşti o prietenă a Ernei de la şcoală, nu?

— Da, *Herr* Bäcker, răspund încet, dar inima îmi bate cu putere şi simt cum încep să transpir.

Cine e acest bărbat care împroaşcă asemenea venin? Aşa arată inamicul? Nu vreun bolşevic care promovează cauza comunismului. Nu vreun evreu conspirationist bogat, cu nasul coroiat şi ochi ca de porc. Pur şi simplu un nimeni, care nu iese în evidență cu nimic, un nimeni obişnuit, din clasa de mijloc. Tatăl celei mai bune prietene ale mele. În câte alte case, în spatele uşilor, se şoptesc astfel de lucruri? Cum am putea spera că vom depăşi vreodată trădarea ignorantă a unor astfel de nebuni?

— Hm, îmi cer scuze, Helga, uneori gura mi-o ia pe dinainte.

— Hetty, îl corectează Erna. Hetty *Heinrich*.

— Hetty Heinrich, repetă el încetişor, ridicând din sprâncene. Îşi împăture şte ziarul mai bine. Nu mă băga în seamă, Hetty. Eu doar... Nu vreau să fac ceva rău, chiar dacă spun prostii, nu-i aşa, Erna?

— Nu, Vati, răspunde Erna ruşinată şi apoi se lasă o tăcere stânjenitoare.

Herr Bäcker netezeşte şi împătureşte bine ziarul.

— Noi ieşim, Vati. Mă întorc la timp pentru prânz, înainte de întâlnirea LFG din după-amiaza asta, zice Erna şi mă scoate din cameră.

Când ajungem în stradă, observ că faţa Ernei e palidă.

— Tata nu crede ce spune. E bătrân şi prostuţ. Cred că, în cea mai mare parte a timpului, nici nu prea ştie *ce* zice.

Între noi două s-a instalat tensiunea. Mergem încet. Călcâi, vârf. Călcâi, vârf, pantofii noştri cu tălpi din cauciuc înaintează liniştiţi pe trotuar.

— E în regulă, Erna, nu trebuie să îmi explici.

...Demenţa conducătorilor noştri. Nebunii de nazişti. Ticălosul de Hitler. Cuvintele mi se înfig în creier. Cu asta a crescut Erna, cu astfel de vorbe? De ce nu a zis niciodată nimic?

— E doar un bătrân tâmpit, zice ea.

Cuvintele ei mă fac să mă opresc. Are faţa roşie, umflată. E furioasă. Sau se simte umilită. Probabil că ambele, dar n-am auzit-o niciodată vorbind urât despre cineva, cu atât mai puţin despre tatăl ei. Săraca Erna.

— Hetty! şi se întoarce spre mine, aproape implorându-mă. Ştiu că tu, ei bine, *noi* avem datoria să raportăm lucruri de genul ăsta, dar...

Cum poate ea, Erna cea de invidiat, Erna cea perfectă, să nu spună *nimic*? Mă gândesc la Tomas şi la cât de curajos a fost să-şi raporteze *propriul* tată. Poate că Erna nu are suficient curaj şi ar trebui să o fac eu în locul ei. Nu ar fi greu şi Vati ar fi foarte mulţumit de mine. Îmi imaginez cum Vati le-ar spune lui Karl şi lui Mutti că sunt un adevărat copil al Reichului. Dar bucuria asta e umbrită rapid de gândul că aş putea să pierd pentru totdeauna prietenia Ernei. Cât de searbădă, cât de lipsită de sens ar fi viaţa mea fără ea!

Îmi pun mâna pe braţul ei.

— Nu o să scot un cuvânt.

— Chiar nu crede lucrurile astea...

— O să țin secrete opiniile lui Vati al tău. Promit, adaug şi o strâng încet de braț, iar fața i se relaxează şi îmi zâmbeşte timid.

Nu mai vorbim despre asta, mergem în tăcere până la stația de tramvai, unde mai aşteaptă un bărbat şi o femeie. Simt că între noi s-a produs o schimbare de putere. Până la urmă, nu e chiar aşa „perfectă". A ținut secrete față de mine. E clar că tatăl ei nu e de partea lui Hitler, iar ea n-a scos o vorbă despre asta. Nu are inima atât de pură precum credeam. Oare asta ne face egale? Mă întreb câte alte secrete mai ascundem, de fapt. Adevăruri insidioase, ferite de ceilalți, ca nişte răni care supurează, înnegrindu-ne inimile şi împiedicându-ne să fim pure şi oneste, aşa cum fiecare fată germană ar trebui să fie.

Poate că de *asta* e în continuare prietena mea. Până la urmă, nu e atât de bună pentru mine.

Iartă-mă, Führer. Ştiu ce trebuie să fac, dar e vorba de Erna, care e cea mai bună prietenă a mea şi nu pot să o rănesc.

Îmi imaginez ochii de un albastru-intens ai Führerului, uitându-se cu insistență în ochii mei ca să-mi vadă sufletul, să-şi dea seama dacă intențiile mele sunt bune.

Nu te îngrijora, îmi spune el, *acest bărbat nu are nicio importanță. Am duşmani mai mari cu care trebuie să mă lupt, pe care o să îi înfrângem împreună.*

Ne întâlnim cu Tomas şi cu trei dintre prietenii lui de la Tineretul Hitlerist la o masă de la cafeneaua Baum, de pe Kleine Fleischergasse. Vremea e încă frumoasă şi e plăcut să stăm şi să ne uităm la oamenii din Lepzig cum se plimbă pe strada îngustă. O chelneriță ne-a adus apă şi cafea fierbinte în ceşti din argint, lapte cald şi zahăr.

Erna stă lângă mine. E tăcută şi retrasă. Simt că are

nevoie de mine. Se bazează pe mine să nu spun nimic. *Wissen ist macht.* Cunoaşterea e putere. E o senzaţie nouă, o schimbare completă. În dimineaţa asta, eu sunt cea deşteaptă, cea care pălăvrăgeşte şi râde. Băieţii se bucură de compania *mea*.

— Am început să îmi fac ucenicia în fabrica de utilaje, ne povesteşte Tomas, vorbind tărăgănat. Au trecut doar două săptămâni şi deja sunt plictisit de moarte şi mă simt ca un rahat, scuzaţi-mi limbajul, zice şi se uită la mine. Şi abia dacă am zărit vreun utilaj, în ultimele paisprezece zile a trebuit să mătur podelele. Mai am trei ani de făcut asta şi abia apoi pot să mă înscriu în Wehrmacht. Abia aştept. Sper doar să nu vină şi să şi treacă războiul până atunci. Dar, la ce noroc am eu, e foarte posibil.

Visul fiecărui băiat e să lupte pentru Germania.

— Hai, că nu are cum să fie atât de rău! Adică, nu cred că va trebui să măturăm podelele încontinuu, timp de trei ani, nu? Asta nu prea are cum să fie ucenicie, zic eu, ignorându-i cu generozitate cuvântul urât, pe care îmi imaginez că l-a preluat de la muncitorii slobozi la gură.

— Le place să te pună să începi de jos, să simţi că munceşti ca să avansezi. Ştii tu, să ajungi să faci din căcat bici. Oricum, nu o să rămân acolo o veşnicie. O să mă descurc mai bine în Wehrmacht.

— Ai auzit de dr. Kreitz? întreabă brusc Erna.

Clatină din cap şi îmi aduc aminte de fostul nostru profesor de literatură.

— Nu i-am mai auzit numele rostit de multă vreme. A fost profesor la noi la şcoală, le explic eu băieţilor. A fost concediat acum mai mulţi ani, deşi făcea ca lecţiile să pară foarte interesante şi amuzante. Acum nu mai sunt profesori ca el.

— S-a sinucis, spune Erna dintr-o răsuflare. S-a spânzurat, şi îşi duce mâna la gât ca să ne arate gestul.

— Of, ce îngrozitor! De ce ar face aşa ceva?

Mi-l imaginez imediat pe dr. Kreitz, ciufulit şi entuziasmat. Cum să fie mort?

— Nu şi-a mai găsit de lucru. Se pare că el şi soţia lui mureau de foame, iar SS-ul îl urmărea din cauza opiniilor politice *suspecte,* spune Erna şi îi observ disconfortul când pronunţă cuvintele.

— Ce trist, rostesc eu cu părere de rău, chiar îmi plăcea de dr. Kleitz.

Hermann, un băiat cu faţa palidă şi plină de cicatrice, ridică din umeri.

— Aud că mulţi oameni şi-au luat viaţa zilele astea. Mai ales evreii. Vor să evite o soartă mai grea. Dar ce poate fi mai rău decât să te sinucizi?

Ia o gură de apă şi se uită la mine. Se aşterne o tăcere stânjenitoare.

— SS-ul trebuie să îşi facă treaba şi o face al naibii de bine, zice Tomas tare. Am experimentat pe propria piele asta, nu? N-ar trebui să ne băgăm nasul în treburile lor.

Ne uităm toţi surprinşi la Tomas.

— Scuze, nu am vrut să te jignesc, zice Hermann.

— Oricum, adaugă Tomas dur, cui îi pasă dacă nişte evrei sau alţi pierde-vară îşi fac felul? Câţiva porci în minus de care să ne îngrijorăm. Se uită la ceasul de pe clădirea de peste drum. Ar trebui să mergem. Nu vrem să întârziem la întâlnirea hitleristă.

Ceilalţi băieţi aprobă şi se ridică zgomotos de pe scaune.

Tomas mă priveşte un pic mai mult decât în mod normal, apoi se întoarce cu spatele şi, împreună cu prietenii lui, se îndreaptă spre staţia de tramvai. Săracul Tomas, acum e mai înalt, dar tot sfrijit şi cu un mers ciudat a rămas, tare departe de idealul arian. Dar pare că acum el e cel care are grijă de *mine*, cum am avut eu grijă de el atunci.

— E îndrăgostit de tine, remarcă Erna şi îl priveşte cum

se îndepărtează. Ce partidă! chicoteşte ea pentru prima dată de când suntem aici. Iubiți secreți, ha?

Mă înghionteşte cu cotul, tachinându-mă, dar îi îndepărtez nervoasă mâna şi simt cum obrajii îmi iau foc.

— Ar trebui să plec şi eu, zic. Trebuie să mă duc acasă să mănânc de prânz, înainte de întâlnirea din după-amiaza asta. Scuze, Erna, dar n-o să merg pe jos. Ajung mai rapid cu tramvaiul.

Mă grăbesc spre stația de tramvai, puțin enervată. O senzație ciudată de disconfort şi de iritare. Ar putea fi legată de inevitabila plecare a lui Karl. Sau de veştile despre dr. Kreitz. Sau de tachinarea Ernei în legătură cu Tomas. Sau poate pentru că azi-dimineață am luat decizia să nu mă văd cu Walter. Sau poate e doar căldura.

Tramvaiul e plin de muncitori în salopete care se întorc de la muncă. Vin de la fabrici şi depozite din Plagwitz şi Lindenau şi trec prin centrul oraşului, în drum spre gară. Mă înghesui cum pot lângă uşă şi îmi țin respirația, dat fiind că nasul meu e aproape de subsuoara unui bărbat gras şi păros, care se ține de una dintre curelele ce atârnă din tavan.

— Hei, domnişoară! aud o voce de undeva din capătul tramvaiului. E un loc aici, la fereastră, lângă mine, nu-l vreți?

— E în regulă. Cobor peste doar câteva stații, răspund politicos.

Bărbatul e tinerel. E murdar şi are privirea lacomă.

— Bine! Cum doriți.

În vocea lui se simt furia şi un accent berlinez. Zilele astea se aud tot mai multe voci prusace pe străzile din Leipzig. În comparație cu accentul saxon, mai lejer, accentul lor îmi zgârie urechea. Aşa cum a scris şi Vati recent în *Leipziger*, industria înfloritoare şi bogăția din Leipzig atrag tot felul de oameni, de peste tot, care caută un loc de muncă

stabil şi prosper. Dar, în acelaşi timp, aduc cu ei boli, crime şi obiceiuri proaste.

Îmi doresc să fi mers pe jos.

— Fetele nu mai sunt ca pe vremuri, i se adresează el cu voce tare altuia de pe coridor. Sunt toate pline de importanță şi acum mai poartă şi uniformă. Fete în uniformă? Ha! Ce ridicol!

Celălalt bărbat îmi aruncă o privire. Eu mă holbez la picioarele mele şi simt cum fața mi se face roşie ca o sfeclă. Fusta mea albastră se răsuceşte când tramvaiul coteşte, bărbații râd şi altul zice că LFG nu înseamnă, de fapt, *Bund Deutscher Mädel*, ci *Bubi Drück Mich*[27]!

Ce te-aş strânge, fetițo! Cum îndrăznesc să spună aşa ceva?

— Ah, ce ți-aş face! zice primul bărbat, cel cu accent berlinez, şi râde, iar ceilalți i se alătură.

— Am auzit că ar fi *Bund Deutscher Milchkühe! Liga Vacilor de Lapte Germane*.

Jumătate din vagon râde. Acum transpir, fierbând toată revoltată, dar sunt încuiată într-o cutie metalică cu aceşti bărbați grosolani, înfiorători. Mă uit afară pe fereastră, încercând să îmi dau seama cât mai e până la următoarea oprire, mulțumită că sunt suficient de aproape de uşă cât să cobor rapid. Cu genul ăsta de bărbați lucrează Tomas? Te rog să nu devii şi tu ca ei.

— Fetele din ziua de azi! Uite, de exemplu aseară. Un grup de fete într-un bar, singure, fără niciun bărbat. M-am oferit politicos să îi cumpăr uneia dintre ele ceva de băut. Şi ea mi-a râs în față! Doar pentru că era în uniformă! Au râs toate de mine. Ptiu! Cine dracului se cred ele? Tinere

---

[27] Joc de cuvinte cu aluzie sexuală din perioada nazistă: în loc de *Bund Deutscher Milchkühe* (Liga Femeilor Germane) se mai spunea *Bubi Drück Mich* (Băiete, pune-te pe mine! /Trânteşte-mă la podea!) (n. tr.).

doamne? Nu, cele mai multe sunt nişte vaci, continuă bărbatul cu accent berlinez. Hei, fato, strigă la mine, ar trebui să îți cauți bărbat, nu să umbli care-ncotro în uniforma aia nazistă stupidă!

Îmi doresc foarte mult să îi zic şi eu câte ceva. Ceva care să-l pună la locul lui, de genul „nu *te*-aş alege drept soț nici dacă ai fi ultimul om de pe pământ”, dar nu îndrăznesc. Doar mă holbez în continuare la picioare şi îmi doresc ca tramvaiul să ajungă mai repede la destinație ca să cobor.

— Hei! Bărbatul gras şi păros, a cărui subsuoară îmi acoperă nasul, i se adresează celuilalt bărbat. Închideți-vă fleanca, zice el serios, şi lăsați-o pe micuța domnişoară în pace! E doar o fetişcană. Îşi întoarce capul mare, rotund spre mine, duhnind a țigări şi a bere, şi îmi zice: Eşti în regulă, fetițo?

Dau din cap, absurd de recunoscătoare acestui bărbat care seamănă cu o maimuță şi care tocmai mi-a luat apărarea. Tramvaiul se apropie de stație şi încetineşte.

— Cobor aici, îi zic eu încet, ca să nu mă audă ceilalți. Mulțumesc!

Cobor imediat ce opreşte tramvaiul, bucuroasă că niciunul dintre bărbați nu m-a urmărit. Sorb cu lăcomie aerul proaspăt, delicios după putoarea de bere şi de transpirație. Îmi simt picioarele slăbite şi mă agăț de barele metalice ale unei porți ca să mă sprijin. Mă uit şi văd că sunt la intrarea unui mic cimitir evreiesc. Cineva a profanat câteva morminte. Peste unul, cineva a scris „porcii de evrei”. Un altul a fost spart în bucăți. Pe un al treilea e scris: „Singurul evreu bun este cel mort”, şi pe cel de lângă el: „A vărsa sânge evreiesc e singurul mod de a rezolva problema evreiască”. Mi se ridică părul de groază.

Mă gândesc la zvonurile despre o conspirație evreiască, la faptul că nu se ştie ce plănuiesc şi când. Pentru că ăsta e modul în care operează ei: în secret şi necinstit, prin

intermediul guvernelor străine, prin mişcări revoluționare şi tulburări sociale. Divizând şi manipulând puterea pentru a controla. Simt cum îmi curg broboane de transpirație pe şira spinării. Hitler *ne va conduce* la victorie. Trebuie.

Mă îndepărtez de aceste gânduri negative din cimitir.

Merg şi mă gândesc la Walter. La părul lui blond, moale şi cârlionțat. La ochii lui albaştri, calzi. La zâmbetul lui. La cât de politicos şi de curat e în comparație cu brutele din tramvai, care mai au şi neruşinarea să se numească germani.

Walter nu e un evreu obişnuit. Nu are cum să fie.

Sunt convinsă că nu face parte din Conspirația Internațională a Evreilor.

Unde sunt nasul coroiat şi privirea şmecheră?

Este blând, frumos şi amuzant.

Poate că nici nu e evreu. Poate este *mischling*[28], un amestec cu sânge arian. Asta i-ar explica înfățişarea. Poate că nici el nu ştie.

Ajung pe Fritzschestrasse şi simt gustul rebeliunii. *O să mă duc* să-l văd mâine-dimineață. O ultimă dată, ca să-mi iau rămas-bun şi să-i spun că nu ne mai putem vedea. Data trecută nu s-a întâmplat nimic catastrofal, aşa că nimeni nu va afla.

Ar fi pur şi simplu nepoliticos să nu apar deloc.

Iar eu am fost educată să am maniere impecabile.

8 august 1937

[28] „Metis" (în lb. germană, în orig.) – termenul legal în Germania nazistă pentru a desemna acele persoane care se presupune că aveau şi sânge arian, şi sânge evreiesc (n. tr.).

Stau pe o stâncă înaltă şi îngustă. În spatele meu se întinde o pajişte plină de iarbă şi flori sălbatice. Ceva mai în față, stânca se continuă abrupt cu o vale de smarald. Pe pantele sălbatice se înalță pâlcuri de conifere. În vale şerpuieşte un pârâu argintiu, ce sclipeşte în lumina soarelui.

Văd o siluetă mică, ce stă pe malul râului. Îşi înalță mâinile deasupra capului şi le flutură. Îmi face semn să cobor şi să mă duc lângă el.

Walter.

Briza îmi adie prin păr şi soarele îmi încălzeşte fața.

În aer se simte mirosul libertății şi eu sunt bucuroasă. Închid ochii şi mă aplec, până ajung în punctul când nu mai pot să dau înapoi. Încep să cad, mai întâi lent, apoi din ce în ce mai rapid. Aerul se repede şi urlă. Mă aplec, dar ceva nu e în regulă. Deschid ochii şi acolo e Karl, într-un planor, zburând spre mine şi blocându-mi drumul...

Mă trezesc tremurând. Mă forțez să mă ridic şi mă uit la limbile ceasului de pe şemineu, dar nu e decât cinci şi jumătate. Pun capul la loc pe pernă, cu visul încă proaspăt în minte. Încă nu e prea târziu. Aş putea să stau aici şi totul ar rămâne neschimbat. Sau să mă duc şi totul va fi diferit.

Fii o fată bună, curată la trup şi la suflet. Nu te abate înspre calea răului. Fii blândă. Acționează numai pentru binele celorlalți. Asta mi-ar spune *El*. Stau liniştită şi aştept să îi aud vocea. Nimic. Îmi aşez pernele şi mă sprijin pe ele ca să mă uit la portretul lui Hitler, aşezat pe şemineu. În lumina difuză care intră pe lângă jaluzele, portretul e înceţoşat şi neclar. Tot nimic.

Am mintea goală. Goală. Tăcută. Binecuvântat de tăcută. Oare e semn de permisiune? Ce rău fac dacă mă duc? E doar o plimbare cu un prieten mai vechi. Nimic mai mult.

Bineînțeles că am ajuns prea devreme. Ce ridicol! Ce va crede Walter? Că sunt prea dornică? Sper că fusta mea

lungă, cămaşa încheiată până sus şi puloverul lălâu îl vor convinge că nu e aşa. Doamne fereşte să îşi dea seama ce fel de gânduri mi-au tot trecut prin minte!

Îi arunc lui Kuschi un băţ. Îl aduce înapoi, îl lasă la picioarele mele şi scheaună până i-l arunc înapoi. Îl trimit în apă şi Kuschi sare după băţ, înotând din toate puterile împotriva curentului ca să ajungă la băţ înainte să fie dus prea departe. Nu se teme deloc de apă. Se aude un sunet pe drum. O piatră aruncată de un pantof, izbindu-se de asfalt.

El e. Urcă drumul la pas, cu mâinile în buzunar şi pălăria trasă pe frunte. Se uită în sus şi îmi zâmbeşte.

În stomac am o mie de fluturi.

— Ai venit, zice Walter.

— Şi tu la fel.

Râde, râd şi eu, şi totul se topeşte: organele mele, aerul rece al dimineţii, copacii şi gardul viu, drumul, podul. Totul se înmoaie, totul se împleteşte, călduţ şi tăcut, ca vopseaua umedă pe pânză.

— Hai să ne plimbăm! spune el şi pornim pe potecă.

Urmăm râul printr-o pădure, unde acoperişurile unor case împrăştiate pot fi văzute prin desişul încâlcit al crengilor ce indică marginea oraşului. De aici, râul se lărgeşte, irigând ogoarele. Cu fiecare pas, punem distanţă între noi şi Leipzig şi am un nou sentiment glorios, al libertăţii, care tot creşte.

— Cum a fost în tabăra de vară?

— A fost bine, îi răspund şi fac o pauză, neştiind cât să îi povestesc despre LFG cuiva din exterior, un posibil inamic al Reichului.

Mergem mai departe în timp, cu fiecare nou pas pe care îl facem.

— Nu pari prea entuziasmată, râde el. Dar asta nu mă surprinde.

— De ce nu? Şi mă prefac că nu înţeleg.

— Pentru că ai fost mereu diferită. Diferită în sensul de specială, vreau să zic. Cum a fost în ziua aceea, la şcoală, când ai fugit după mine şi Freda.

— A fost acum mult timp, Walter, spun eu încet. Între timp, m-am schimbat.

Continuă ca şi cum nu m-ar fi auzit.

— Întotdeauna am admirat asta la tine. Autonomia gândirii. Spiritul tău şi pasiunea ta. Felul în care visai să devii doctor, chiar dacă era imposibil. Ştiam că eşti deşteaptă, că îți puneai mereu întrebări. Tu nu urmezi regulile orbeşte, zice şi face o pauză. Pot să spun că tu, dintre toți oamenii, vezi adevărul dincolo de retorică.

Mă uit la el şi simt că pielea îmi va lua foc. Nimeni nu mi-a vorbit vreodată aşa deschis. Şi mai şi face să pară că defecte precum autonomia şi chestionarea regulilor ar fi *calități*.

— Cum ai putut să observi toate astea, când nu mi-ai arătat niciodată nici cel mai mic interes?

— Cine a zis că nu eram interesat de tine?

— Abia dacă observai că exist.

A clătinat din cap şi a zâmbit.

— Ei bine, aici te înşeli rău de tot, domnişoară Herta, şi îmi face cu ochiul. Am fost mai atent la tine decât ți-ai imaginat tu vreodată.

Simt cum mă înroşesc în obraji.

— Deci, ce plănuieşti să faci după ce termini şcoala? mă întreabă Walter, schimbând subiectul.

— Mi-ar plăcea să merg la universitate, oftez eu. Dar Vati nu e de acord. Şi apoi, e teribil de complicat pentru o fată să intre în vremurile astea la facultate. Şi Vati ar trebui să-şi dea acordul pentru asta. Desigur, poate ar fi mai potrivit să renunț la visul meu prostuț de a deveni medic. Ce bine era dacă mă năşteam băiat!

— Eu mă bucur că nu e aşa, spune şi îi simt privirea, iar

pielea parcă îmi ia foc din nou. Şi mai cred că ai fi un doctor extraordinar.

— Cum de ştii tu asta? Nu m-ai văzut de când aveam doisprezece ani.

Prin minte îmi trec avertismentele lui *Herr* Metzger. Ar trebui oare să mă îngrijoreze toate aceste complimente? Încearcă oare să îmi între în grații?

— Oamenii nu se schimbă, zice Walter, nu în străfundul sufletului lor. Înăuntru ai rămas aceeaşi fată dintotdeauna, sunt sigur de asta. Apropo, ştii ce mi-a plăcut întotdeauna la tine foarte mult? îmi zâmbeşte el din nou.

— Ce?

— Râdeai la *toate* glumele mele, indiferent de cât de proaste erau – şi unele dintre ele erau îngrozitoare! Aşa ți-ai câştigat un loc special în inima mea.

Zâmbesc.

— Şi încă spui glume teribile?

— Bineînțeles! rosteşte, apoi îşi lasă capul într-o parte şi se uită la mine. Ai auzit de câinele care îi urmărea pe biciclişti?

— Nu.

— În cele din urmă, zice el serios, au fost nevoiți să îi ia bicicleta.

— Ha! râd eu. Văd că glumele tale au rămas tot proaste. Şi *tu*, tu ai rămas acelaşi băiat ca întotdeauna?

— Absolut!

— Deci... Să înțeleg că încă te dezbraci în chiloți în fața fetelor înainte să înoți în lac? Şi încă te enervezi şi dai din picioare când nu poți să fii cowboy-ul cu puşca, pentru că ai fost desemnat să fii indianul care are doar arc şi săgeți?

— Da, desigur. Şi ce este, mă rog, domnişoară Herta, greşit în asta? Mă loveşte jucăuş în braț. Toată lumea ştie că e mai bine să fii cowboy cu o armă adevărată. Şi apoi, trebuie să fie foarte norocoasă fata aceea care să mă vadă *pe*

mine în chiloți!

Mă înroşesc toată de ruşine şi încep să alerg ca să nu-mi vadă fața. Întorc capul şi îi strig:

— Hai să ne întrecem până la copacul cel mare!

Kuschi latră încântat şi începe să alerge pe potecă înaintea mea. Îmi îndrept privirea spre copac, țin bărbia ridicată şi dau din mâini şi din picioare. Dar picioarele lui se apropie din ce în ce mai mult de ale mele. Mă depăşeşte şi accelerează, ajungând cu mult înaintea mea. Aş fi putut să merg normal, că tot la rezultatul ăsta s-ar fi ajuns.

Mă aşteaptă lângă copac, cu mâinile în şolduri, şi pieptul i se înalță şi coboară viguros.

— Dacă îmi amintesc bine, şi îmi face cu ochiul, nu m-ai bătut niciodată la alergat.

— Eh, e clar că încă nu ai învățat când e politicos să laşi o fată să câştige!

— Şi dacă aş fi făcut asta? Dacă te-aş fi lăsat să câştigi, nu ți-ar fi plăcut deloc.

E ca şi cum am avea din nou unsprezece ani.

Trec în fugă pe lângă el şi aleargă ca să mă prindă.

— Vezi, zice el, am avut dreptate! Oamenii nu se schimbă aşa de mult cum le place să creadă.

Bineînțeles că are dreptate. M-aş fi simțit înşelată. Ridic degetul mare ca să îi arăt că totul e în regulă şi, din nu ştiu ce motiv, izbucnim amândoi în râs din nou şi eu mă bucur că el a câştigat. Până la urmă, e băiat.

Continuăm să mergem pe malul râului, printr-un câmp gălbui de grâu copt. E înalt până la talie şi se întinde chiar până unde începe poteca. Kuschi se cufundă în grâu, urmărind ceva. Dispare şi apoi reapare mai departe pe potecă, având limba scoasă afară de un cot.

În jur e pustiu şi oraşul se află mult în urma noastră. Prezența lui Walter e uimitoare. Atât de uşoară, dar alarmantă. Ca şi cum ar fi un tigru rar şi magnific. Pare

îmblânzit şi sunt fermecată de frumusețea lui, dar ştiu că are puterea să mă distrugă.

— E adevărat, îl întreb eu încet, ce se spune? Despre această Conspirație Internațională a Evreilor care va acapara lumea?

— Ei bine, dacă există vreuna, eu sigur nu fac parte din ea. Şi nici altcineva pe care să îl cunosc.

Râd de propria stupizenie. Bineînțeles că nu mi-ar spune, nici dacă ar face parte din ea.

— Serios, Hetty, doar nu crezi minciunile astea?! spune şi se uită la mine cu o privire îngrijorată.

Mă gândesc bine înainte să deschid gura. Poate că *el* e diferit, dar de ceilalți evrei trebuie să ne temem.

— Am suferit. Vreau să spun noi, germanii. De când am fost pedepsiți prin Tratatul de la Versailles. A provocat atâtea greutăți şi atâta sărăcie...

— Spui noi, germanii, zice Walter şi ia un spic de grâu, pe care îl risipeşte pe jos în timp ce merge. Nu vezi că şi eu sunt german? Asta e tot ce sunt. Sunt chiar mai german decât tine!

— Ce vrei să spui cu asta?

— Mama ta e franțuzoaică. Familia mea locuieşte în Germania de atâtea generații. Am fost mereu mândru de faptul că sunt german. Tata a fost decorat cu Crucea de Fier pentru vitejia de care a dat dovadă, luptând pentru Germania. Şi cum a fost răsplătit? I-au fost luate cetățenia şi posibilitatea de a-şi câştiga traiul. Suntem *străini* în propria noastră țară!

Ochii îi sunt larg deschişi şi flutură din mâini agitat. Se încruntă şi îşi duce mâna la tâmplă.

— Aminteşte-mi, te rog, tatăl tău a fost decorat pentru vitejia de care a dat dovadă în război?

— Nu, deşi *a fost* viteaz, a fost trecut cu vederea de la medalie. O tâmpenie!

— Chiar aşa? Ei, acum o duce foarte bine, nu? Noi, pe de altă parte, am rămas fără afacere, iar viețile noastre sunt cu susul în jos. Poți să îți imaginezi o clipă ce înseamnă asta? Imaginează-ți că țara vrea să scape de tine. Să fii un cetățean german devotat şi, cu toate astea, să nu mai ai unde să te duci.

Satan e deştept şi se descurcă bine cu cuvintele. Nu crede tot ce îți spune diavolul.

— Cum adică ți-au luat cetățenia şi posibilitatea de a-ți câştiga traiul? Nu are niciun sens ce zici.

Îmi imaginez ce ar zice Vati dacă ar auzi lucrurile astea.

Walter respiră adânc.

— Ne-au luat paşapoartele, Hetty. Dacă vrem să plecăm din țară, trebuie să plătim o taxă de emigrare.

— Ce e asta?

— Pe scurt, o sumă enormă pe care ar trebui să o plătim guvernului. Trebuie să le dăm tot ce avem. Walter vorbeşte încet, răbdător, de parcă aş fi un copilaş. Casa, lucrurile de valoare. Ne evaluează impozitul pentru firmă la valoarea pe care o avea în 1930, când era de zece, douăzeci de ori mai mult decât acum. Pentru că suntem o firmă evreiască, în cazul în care vreo bancă ne împrumută bani, dobânda pentru noi e de cinci ori mai mare decât pentru orice alt client. Şi nimeni nu va cumpăra de la noi, în afară de câțiva clienți fideli, cei mai mulți străini. Aproape că ne-au adus la faliment. Şi doar dorința de a nu fi înfrânți i-a făcut pe unchiul şi pe tatăl meu să nu renunțe în toți aceşti ani.

— Cred că o iei prea personal, rostesc eu dintr-odată. Naziştii ne-au salvat țara. Cred că uiți în ce stare îngrozitoare eram după război. Nu poți să învinuieşti partidul, când evreii au fost în spatele condițiilor îngrozitoare din tratatul de pace care ne-a făcut să suferim.

— Chiar crezi că o mână de evrei intriganți au forțat mâna guvernelor care au semnat tratatul?

Walter se înroşeşte la faţă pe măsură ce vorbeşte. E furios. Am provocat tigrul.

— Führerul ne spune că evreii sunt instigatorii capitalismului şi ai comunismului. Două ideologii opuse. De ce? Întreabă-te, Hetty! Evreii, în spatele a tot ce e rău? E simplu să fim noi blamaţi pentru orice. Şi oamenii cred ce vor, indiferent că au dovezi sau nu.

Cuvintele lui dor şi forţa lor mă striveşte. Dar e nedrept. Nu suntem responsabili *noi* personal de ghinionul familiei *lui*.

— Ei bine, nimic din toate astea nu e din vina tatălui *meu*. Oamenii au fost mereu invidioşi pe succesul lui.

Walter se opreşte din vorbit şi privirea lui îmi cercetează chipul.

— Nu ştii, nu-i aşa?

— Ce să ştiu?

— Cum de aveţi casa de acum?

— Ce vrei să spui? Ce are a face asta cu ce vorbim?

Şi uite-l cum stă, ca un lord, într-o casă furată.

Dimineaţa asta nu decurge deloc aşa cum îmi imaginasem.

— Chiar nu ştii, nu-i aşa?

— Ce e? Despre ce e vorba? Dacă ştii ceva, spune-mi! Cum poţi să mă învinuieşti că nu ştiu ceva dacă nu-mi povesteşti?

— Scuze. Credeam...

— Te rog, spune-mi, repet eu, cu o voce mai joasă de data asta.

Wissen ist macht. Cunoaşterea e putere.

Mergem din nou, unul lângă celălalt, pe poteca prăfuită. Inspiră adânc.

— Cei care au deţinut casa în care locuieşte acum familia ta erau nişte cunoscuţi ai părinţilor mei. Erau mult mai bogaţi şi mai cunoscuţi decât noi, iar *Herr* Drucker era şeful

tatălui tău. El deținea şi edita *Leipziger*. Dar social-naționaliştilor nu le place ca evreii să dețină ziare. Aşa că mai multe persoane – printre care primarul şi tatăl tău – s-au unit şi au inventat poveşti menite să-l alunge pe *Herr* Drucker. Corupție, evaziune fiscală, tot felul de lucruri. Toate inventate, desigur. Întregul caz a fost prezentat instanței, prezidat de judecătorul Fuchs, un susținător al partidului nazist, care a fost foarte bucuros să dea o hotărâre împotriva lui Drucker.

— Astea sunt nişte acuzații îngrozitoare! țip eu. De ce te-aş crede?

— Nu trebuie să mă crezi. Dar este adevărul, oricât de mult doare.

Privirea lui pare onestă, iar expresia, dură.

— Acesta e adevărul? Sau doar se *spune* că e adevărul?

Mă uit la câmpul auriu de grâu şi îmi amintesc ziua când ne-am mutat. Mobilierul modern, operele de artă, cristalurile şi argintăriile lăsate în casă. Întocmai ca piesele de puzzle puse împreună, văd în sfârşit întregul tablou. De ce ar lăsa cineva asemenea bogății în urmă?

— Şi ce s-a întâmplat cu familia Drucker? Unde sunt acum?

— Habar n-am. Presupun că au părăsit Germania.

— Cum de ai aflat toate lucrurile astea?

— În ziua când tata mi-a povestit lucrurile astea am simțit pentru prima dată teamă. Şi ruşine.

— Ruşine?

— Voiam să fiu şi eu ca toată lumea. Precum Karl, voiam şi eu să mă alătur Tineretului Hitlerist şi să lupt pentru Germania. Nu înțelegeam de ce aş fi exclus.

Mă uit la el şi privirile noastre se întâlnesc. Vreau să îl cred.

Îmi feresc privirea.

Dar nu vreau să îl cred. Din tot sufletul meu îmi doresc să

nu îl cred. Ceva se frânge în mine şi vreau ca el să înceteze.

— Îmi prezinți o versiune „împachetată” a adevărului. Vati a ajuns unde e doar prin muncă grea. Nu e vreun criminal leneş. Te înşeli, Walter, ți s-au spus minciuni.

— De ce ți-aş spune ceva atât de grav, Hetty, dacă nu ar fi adevărat? Nu am nimic de câştigat şi am totul de pierdut spunându-ți asta. Gândeşte-te puțin.

Mă uit la râul care curge printre malurile înverzite.

— Trebuie să ştii mai bine decât oricine, adaugă Walter, unde îi trimit pe cei care se opun autorităților. În lagăre de concentrare. Fără un proces echitabil. Muncă grea, condiții îngrozitoare. Pentru perioade nedeterminate. Se zvoneşte că oamenii sunt chiar executați. E clar că sunt împuşcați dacă încearcă să evadeze. SS-ul a deschis încă un lagăr, nu prea departe, lângă Weimar. De ce aş risca să îți spun minciuni? E suficient să îi spui un singur cuvânt lui Vati şi...

— Vai, Walter! N-aş face niciodată aşa ceva! spun eu repede. Şi apoi, eu nu ştiu prea multe despre lagăre. Vati nu prea vorbeşte despre lucrurile astea. Cel puțin, mie nu prea îmi povesteşte.

Kuschi apare din lanul de grâu şi se împinge cu botul în palma mea. Îi mângâi urechile cât merge pe lângă mine, apoi dispare din nou.

— Dacă ştiai lucrurile astea atunci, de ce nu ai zis nimic? îl întreb. De ce ai rămas prieten cu Karl şi ai continuat să ne vizitezi?

Walter oftează.

— Pentru că am fost idiot. Nu le spuneam părinților că veneam la voi în vizită. Ar fi înnebunit dacă ar fi ştiut. Dar eram aşa de ruşinat că sunt evreu, încât nu am spus nimănui şi cred că, cel puțin pentru o vreme, Karl nu şi-a dat seama. Nu arăt ca un evreu tipic. Bănuiesc că nu avea niciun motiv să mă suspecteze şi încercam din răsputeri să par ca toți ceilalți, un băiat german normal. Şi-a dat seama

doar după ce s-a alăturat Tineretului Hitlerist, şi eu, nu. Dintr-odată, n-a mai vrut să ştie de mine. Fără nicio explicaţie. Îşi strânge buzele şi loveşte cu piciorul în pământ. De fapt, nici n-a fost nevoie.

Mergem în tăcere. Mă gândesc la casa noastră mare, de care am fost mereu foarte mândră. Şi Vati. Vati, care mă alintă *Schnuffel* şi care mă iubeşte. Vati, care ne spune mereu cât de departe a ajuns el în viaţă, cum munca onestă, din greu, aduce recompense şi cum Germania va fi măreaţă odată ce rasa evreiască necinstită şi egoistă va fi izgonită şi moravurile îngrozitoare ale străinilor inferiori vor fi complet anihilate.

Şi el stă aici, într-o *casă furată*? Chiar să fie adevărat?

Walter se uită la ceas.

— Ar trebui să ne întoarcem. Nu că aş vrea, dar...

Ajungem la capătul lanului. Poteca se continuă şerpuit în inima întunecată a pădurii.

— Da, a zburat timpul.

Ne întoarcem pe acelaşi drum pe care am venit. Kuschi e tolănit şi din zgardă îi ies nişte fire de grâu. Arată comic cu firele alea aurii care i se clatină la gât când aleargă. Râdem de el şi tensiunea se mai risipeşte. E din nou linişte şi dimineaţa se umple de cântecul păsărilor şi de mirosul dulce, copt al verii târzii.

Ajunşi înapoi la pod, stăm faţă în faţă. Mă joc cu degetele pe suprafaţa dură a pietrei din care e făcut podul.

— Ei bine, bănuiesc că asta e, zice el încet. A fost minunat să te văd din nou.

— Da. E păcat... şi îl privesc în sfârşit în faţă.

Minunaţii lui ochi albaştri.

Lumea se clatină, doar un pic.

— Hai să ne strângem mâinile şi să sperăm că poate cândva, în viitor, vom putea fi din nou prieteni.

Mâna lui e caldă şi puternică. Mă lupt cu dorinţa de a mă

da mai aproape şi de a-i simți mirosul. E prea formal să ne strângem mâinile.

— Walter, îi zic, cu ochii la picioarele mele şi la ale lui, cum stăm unul în fața celuilalt, pe poteca murdară. Dumnezeu ştie ce gândeşti despre mine şi ştiu că e nebunesc şi stupid şi greşit, dar nu ne-am mai putea întâlni din nou, tot aici? Nu facem nimic rău, nu?

— Hetty...

Privirea lui e caldă şi familiară.

— Aş ține secret față de toată lumea. Nu am spus nimănui. Ştiu cât de periculos e pentru tine. Nu aş spune nimănui, promit! Te rog, Walter, putem?

Îşi fereşte privirea şi clatină din cap.

Între noi se aşterne tăcerea şi rămânem aşa multă vreme.

După ceva vreme, spune:

— Hetty, mi-ar plăcea la nebunie să te revăd. Mi-ar plăcea să pot să te văd în fiecare zi. De când ne-am reîntâlnit, acum două săptămâni, nu am făcut altceva decât să mă gândesc la tine. Dar cum să facem? Pentru Dumnezeu, tatăl tău e ofițer SS de rang înalt! Nu pot să te pun în pericol. Cât despre mine, aş fi terminat dacă ne-ar prinde împreună. Hai să oprim lucrurile înainte să începem orice, o poveste din care ar fi prea greu apoi să ieşim.

Cuvintele lui mă înjunghie în inimă.

Îmi ia mâna din nou, dar de data asta o sărută delicat.

Politicos.

De modă veche.

— Bine, zic eu şi îmi retrag mâna. Dar, în cazul în care te răzgândeşti, o să îl plimb pe Kuschi la răsărit în fiecare duminică de acum încolo, chiar şi iarna.

Se uită cu tristețe în ochii mei.

— La revedere, Hetty!

M-am întors repede şi am traversat podul fără să mă uit înapoi, cu Kuschi alături, ca o prezență confortabilă. Şi, pe

tot drumul lung şi plictisitor până acasă, am simțit atingerea buzelor lui Walter pe pielea mea.

8 septembrie 1937

Îmi doresc cu ardoare să povestesc cuiva ce s-a întâmplat. Dar nu pot. E prea periculos şi trebuie să rămână secret. Trebuie să îmi umplu mintea cu altceva. Mă uit la raftul cu cărți din cameră. *Mein Kamf*, desigur. *Volkstänze Lieder Spielmusik für Dorfabend und Fest*[29], manualul de cântece LFG, exemplarul meu necitit din *Volk ohne Raum*[30], de Hans Grimm. Ar trebui să o citesc, ştiu, dar are peste o mie de pagini. În paginile sale se găseşte mesajul simplu, potrivit căruia germanii – cel mai curat, mai cinstit, mai muncitor popor din lume – nu au suficient spațiu pentru a duce o viață onestă şi decentă. Avem nevoie de mai mult pământ. De un imperiu. Sunt convinsă că autorul ar fi putut să transmită acelaşi mesaj în jumătate, ba chiar într-un *sfert* din numărul de pagini. Mai am un volum de poezie de Agnes Miegel şi mai multe exemplare din revista lunară *Die Frau*[31], pe care mi le-a dat Mutti, plus manuale şcolare.

Şi tot acolo, cuibărit între ele, e jurnalul pe care mi l-a dat Karl în acea zi în care aproape m-am înecat. Îl iau de pe raft. Singura dată când am scris a fost acum trei ani, când m-am devotat cauzei lui Hitler. Mă holbez la cuvintele mele pline de pasiune. Îmi vine să rup pagina, dar mă răzgândesc şi, în

---

29 Cântece populare pentru şezători şi festivaluri (n. tr.).

30 *Popor fără spațiu*. Cartea a devenit expresia conceptului expansionist nazist de „spațiu vital” (n. tr.).

31 *Femeia* (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

schimb, aleg o pagină curată pe care să îmi aştern sufletul:

N-am putut să stăm departe unul de altul. După două duminici de când ai spus că nu ne mai putem vedea, erai acolo, lângă pod, aşteptându-mă. Am crezut că era un miraj, că imaginaţia îmi joacă feste. Dar când ţi-am atins braţul, erai din carne şi oase şi erai perfect. Săptămâna trecută, când toată lumea era încă adormită, am împachetat nişte mâncare şi am mers la picnic, între lanuri. Slavă Domnului că Ingrid şi Bertha au duminicile libere! Era cald şi noi am stat întinşi printre căpiţele de fân proaspăt cosit, care miroseau divin, doar noi doi, ascunşi oricărei priviri. Pentru puţin timp, aproape ne-am putut imagina că nu avem nicio grijă pe lume. Am vorbit şi am povestit, dar nu despre politică, am stat departe de asta, ci despre orice altceva. Mă uimesc asemănările dintre noi: amândurora ne plac sparanghelul, varza murată şi cârnaţii. Nu îmi venea să cred că mănânci carne de porc, dar spui că familia ta nu e religioasă. La fel ca noi, presupun. Am crezut că, fiind evreu, o să fii diferit. Dar, aşa cum tu ai zis-o, eşti mai german decât mine. Toată lumea spune că evreii nu pot fi germani, dar acum nu mai sunt atât de sigură. Până acum am auzit doar o versiune. Cât de ciudat e să îţi aud propria versiune, plină de greutăţi şi de restricţii! Ştii atât de multe lucruri pe care eu nu le ştiu! Reciţi poezii şi cunoşti o mulţime de lucruri despre filosofi (nu doar germani) şi citeşti cărţi de care eu nici măcar nu am auzit, ştii lucruri şi locuri despre care eu nici nu ştiam că există. Vorbeşti despre pictori precum Klee şi Kokoschka şi scriitori precum Mann şi Kafka. Totul la tine este nou şi interesant, exotic şi extraordinar.

După ce am mâncat, ţi-ai împăturit jacheta ca pe o pernă şi am stat pe spate, îmbrăţişaţi, cu ochii închişi. M-am uitat la tine cum ai adormit. Delicateţea cu care ţi se înălţa şi cobora pieptul. Pleoapele strânse şi soarele jucându-se cu pielea ta. Aş fi putut să stau aşa şi să te privesc toată ziua, dar te-ai

trezit brusc: corpul rigid, ochii larg deschişi, tensionat, şi, deşi nu voiam, ne-am dat seama amândoi că era timpul să ne întoarcem acasă.

— Domnişoară Herta?

Se aude un ciocănit în uşă. E Ingrid.

Îmi închid rapid jurnalul şi îl ascund sub o pernă pe locul meu, de lângă fereastră.

— Intră! îi răspund, apoi mă aşez ca şi cum până atunci nu făcusem decât să stau la fereastră şi să mă uit la peisaj.

Ingrid deschide uşa şi rămâne acolo, ţintuindu-mă cu una dintre privirile ei insolente. Cea pe care nu ar îndrăzni să i-o arunce lui Vati, lui Karl sau lui Mutti. Mă întreb dacă nu cumva simte că am ceva de ascuns. Are o privire de viperă – faţă subţire, ochi ca nişte mărgele şi o limbă pe care şi-o tot scoate ca să îşi lângă buzele, un fel de tic nervos.

— Da, ce e, Ingrid?

— Nu aţi văzut că e ora mesei? Mama dumneavoastră m-a trimis să văd dacă sunteţi în regulă.

— N-am auzit gongul, îi spun, fără să mă mişc de la locul meu. Spune-i lui Mutti că vin imediat. Trebuie să mă spăl, şi îi fac semn să plece.

— Cum doriţi, răspunde ea înţepată şi părăseşte camera.

Îndes jurnalul sub saltea şi îl împing cât pot de departe. Nu pot să risc să fie găsit, să se descopere secretele mele cele mai de preţ.

După cină, Karl se duce în oraş la o seară dansantă, organizată de Unitatea lui din cadrul Tineretului Hitlerist. Ne mutăm în camera de zi, unde Mutti bea cafea neagră, iar Vati, coniac. Eu stau la un capăt al canapelei, departe de fotoliul lui Vati. Rotocoale de fum se înalţă în lumina veiozei de la ţigara din care Vati trage alene, răspândind un nor subţire în toată încăperea. Odoarea dulceagă, înecăcioasă îmi înţeapă nările şi gâtul, făcându-mă să tuşesc.

— O să încep o rubrică nouă în *Leipziger*, ne anunţă Vati,

întinzându-şi picioarele, astfel încât burta să i se desfăşoare liniştită cât stă el întins pe spate. O să o numesc *Cruciada Morală!*, şi face o volută mare cu braţul. Cât Hitler se uită în exterior ca să ne extindă naţiunea, nu putem să-i lăsăm pe inamici să capete avantaj şi să continue să ne corupă stilul de viaţă din interior!

— Era şi timpul să se facă ceva în legătură cu aceste creaturi de joasă speţă, murmură Mutti.

— Eu nu văd nicio joasă speţă prin Leipzig, intervin rapid şi, deşi mă gândesc la brutele din tramvai, nu le menţionez.

Vati nu m-ar mai lăsa să umblu singură.

— Muzica şi arta avangardistă, prostituţia şi literatura imorală. Nu se găsesc doar la Berlin, comentează Mutti.

— Dar chiar aici, în Leipzig? întreb eu.

— Da, s-a ajuns la un dispreţ înfiorător faţă de lege, răspunde Vati. Poliţia locală ştie ce se petrece, dar nu face nimic în legătură cu asta. Doar le raportează la oficialităţile partidului sau la guvernul municipal, care îşi tot trimit scrisori unul altuia, oamenii nu se pun de acord şi, astfel, nu se face nimic.

— Şi primarul Schultz ce crede despre asta? întreabă Mutti.

— Amândoi avem aceeaşi părere. E nevoie de acţiune. Acţiune *decisivă*.

— Şi totuşi, împotriva cui, Vati?

Vati pufăie din ţigară.

— Degradare morală, zice şi mai scoate un rotocol. Leipzig e al patrulea oraş al Germaniei. E o metropolă înfloritoare, cu muncitori veniţi de peste tot din Germania. Şi mai avem şi polonezi, ruşi, slavi şi evrei, care ne sabotează în mod deschis legile, ne corup fetele sau beau în exces. Chiar săptămâna asta a fost prins un evreu înotând în piscina municipalităţii.

— Şi asta e aşa de rău? Cuvintele îmi ies pe gură fără să

mă controlez, iar Vati şi Mutti se întorc să mă privească.

Mă fac cât pot de mică între perne şi îmi ţin respiraţia. Zâmbetul lui Walter. Ochii lui. *Evreu murdar*. Asta e el oare? Oare toată lumea se va gândi că şi eu m-am murdărit, că şi eu duhnesc? De ce e aşa greşit dacă şi ei înoată în aceeaşi piscină sau se plimbă în acelaşi parc?

— Vrem ca Leipzig să fie un spaţiu sigur, în care tu să te poţi plimba în voie. Vati îşi flutură ochelarii în direcţia mea. Ţi-am dat un grad mare de libertate. Poate prea mult. Mergi singură prin Rosenthal să îţi plimbi câinele ăla al tău...

— Dar sunt complet în siguranţă, Vati.

— Herta, se uită Vati la mine sever, ştii câţi evrei locuiesc în continuare numai în acest cartier?

Clatin din cap.

— Două *mii*! Numai în Gohlis. Cu vocile lor stridente şi cu obiceiurile lor murdare. Rezistă, în ciuda tuturor eforturilor noastre de a scăpa de ei. Ca viermii!

Şi totuşi, mie nu mi-au făcut niciun rău, vreau să îi strig. Nu m-au abordat niciodată. Din câte am putut să observ, îşi văd de treburile lor, ca toţi ceilalţi.

— De unde ştii că o să fii în siguranţă? continuă Vati. Berlin a reuşit să golească parcurile de *ei*, deci nu văd de ce nu am reuşi şi noi. Mai ales că, şi îşi umflă pieptul şi arată spre el însuşi cu arătătorul, *eu* am reuşit să scap presa de monopolul evreiesc, o problemă mult mai mare, deci cu siguranţă pot să îi scot din parcurile noastre şi să mă asigur că poliţia îşi face datoria.

Şi le-ai furat şi casa.

Casa asta.

— Deci, ce vei face în mod concret? întreabă Mutti.

— O să public în fiecare săptămână, în *Leipziger*, o rubrică în care să se evidenţieze problema. O să le reamintesc cititorilor care sunt legile. Poate câte una diferită în fiecare săptămână. O să îi invit pe cititori să ne semnaleze

orice problemă sau comportament pe care autoritățile nu reuşesc să îl rezolve. Ca acesta, spune şi arată spre ziar, unde văd titlul: Evrei Tulbură Liniştea Cartierului din Leipzig ca să Oficieze Slujba Religioasă în Spălătorie! Îi voi încuraja pe toți germanii de bună-credință să deschidă bine ochii şi urechile pentru orice urmă de corupție sau comportament antigerman şi să-l raporteze, iar reporterii noştri vor investiga toate sesizările. Zâmbeşte. Otto Schultz e extrem de impresionat de inițiativa mea. Ne-a invitat miercurea viitoare, Hélène, pe amândoi să bem ceva. Vor fi invitate oficialități ale partidului de peste tot din Saxonia.

— Astea sunt veşti extraordinare, Franz!

— Vor veni sute de scrisori, zice Vati radios. Mai ales de la femei, cu invidiile lor mărunte. Ar trebui să vezi ce scrisori primesc. Multe au un grăunte de adevăr în ele, dar nu toate. Investigațiile îi vor ține pe oameni ocupați şi angajați.

Dintr-odată, simt că mi se face rău la gândul că cineva ne-ar putea raporta pe mine şi pe Walter la ziarul lui Vati.

— De fapt, Franz, spune Mutti, turnându-şi încă o ceaşcă de cafea, am şi eu un plan despre care mă tot țin să vorbesc cu tine. Sper că vei putea să mă ajuți. Şi Otto Schultz, dacă tot te apreciază.

El îi face semn să continue.

— Am vorbit cu femeile din Uniunea Mamelor din Leipzig. Se pare că sunt prea mulți copii nedoriți. Copii buni, arieni, poate fructul unei legături de o vară, pe care fetele au avut-o cu băieții din Tineretul Hitlerist. Flutură din mână, semn că nu e aşa de important. Sunt de sânge bun, arian, şi ar trebui crescuți aşa, în stil german, decât să fie abandonați sau să fie trimişi la familii indezirabile. Face o pauză. Şi în alte oraşe, cum e München, de exemplu, se înființează astfel de cămine publice de copii. Şi cred că şi noi ar trebui să creăm un cămin aici, în Leipzig, pentru copiii Führerului. Putem să înființăm şi o şcoală, monitorizată de SS, ca să ne

asigurăm că se îndeplinesc procedurile corecte. Ce zici, Franz? întreabă, iar ochii îi sclipesc de entuziasm. Azilul soldaților merge bine şi aş avea nevoie de un nou proiect. Ce ar putea fi mai potrivit decât unul care să îi aibă în vedere pe copii? Până la urmă, ei reprezintă viitorul Reichului.

Vati aprobă.

— E o idee bună. Bineînțeles că va trebui să testăm puritatea rasială a fiecărui copil. Hai să discutăm despre asta cu Schultz, miercuri.

Nu vreau să mai aud nimic. Vreau să fiu în pat, în întuneric şi să alung din minte povestea asta. Vreau să fiu singură şi liberă să mă gândesc la Walter. Vreau să mă gândesc doar la el.

19 septembrie 1937

Aştept pe pod, în lumina cenuşie a zorilor. Plouă serios şi eu şi Kuschi suntem uzi leoarcă. Îmi ridic gulerul de la pardesiu şi îmi strâng mai bine cureaua. Kuschi se uită la mine ursuz, are capul lăsat în jos şi coada vârâtă între picioare. Nu prea îi place ploaia şi ar fi preferat să stea la căldură, în culcuşul lui.

— Scuze, îi zic şi îl mângâi pe cap, dar tu eşti acoperirea mea.

Îmi linge apatic palma. Când ajunge Walter, eu şi Kuschi deja tremurăm bine de tot. Walter mă sărută uşor pe obraz şi îmi dă la o parte din ochi o şuviță umedă.

— Amândoi arătați jalnic.

— Suntem ceva mai bine, acum că eşti tu aici.

Zâmbeşte şi toate îndoielile pe care le aveam de seara trecută se risipesc.

— Hai să găsim un loc adăpostit ca să te usuci. Se încruntă în timp ce se gândeşte. E un hambar la celălalt

capăt al lanului nostru de grâu. Am putea să ne adăpostim acolo. Sunt convins că va fi gol într-o dimineață ca asta.

Gândul că Walter mă va încălzi mă face să chicotesc şi nu-mi mai pasă că sunt udă din cap până-n picioare. Ce anume din el îmi dă această lejeritate, această frivolitate, această nepăsare pe care le simt în mine? E o latură a mea despre care nici nu ştiam că există.

Mergem pe poteca de lângă râu. În jurul nostru, copacii şi lanurile parcă au trecut printr-un filtru strălucitor, umed de la ploaie, pe măsură ce lumina dimineții devine tot mai puternică. Totul pare mai frumos decât înainte şi mă abțin cu greu să nu încep să cânt.

Ajungem la hambar şi Walter deschide uşa. Ezit la intrare – înăuntru e întunecat şi se simte un miros de praf şi de mucegai. Într-un colț văd nişte baloți de fân şi în față se află nişte utilaje agricole ruginite.

— E în regulă, Hetty. Nu o să profit de tine, dacă de asta îți era teamă, spune Walter blând. Adică, nu trebuie să intrăm. Mă gândeam doar că ar fi drăguț să nu mai stăm în ploaie.

— Oh, zic şi îmi privesc pantofii, îngrozită de ce ar putea gândi... Am încredere în tine.

— Bun.

Îl urmez înăuntru. *Să profite*. Aşa se numeşte oare? Dar dacă şi eu îmi doresc acelaşi lucru? Sunt normale imaginile cu noi doi care îmi tot revin în minte? Nu ar trebui să-mi doresc aşa ceva. Nu în felul în care un bărbat îşi doreşte.

Walter se urcă pe baloții de fân şi îşi lasă haina la uscat. Se apleacă zâmbind şi îmi întinde mâna, ajutându-mă să mă cațăr. Kuschi scheaună la noi de jos.

— Of, hai şi tu, cățelule!

Walter loveşte încetişor balotul şi Kuschi sare şi se ghemuieşte lângă Walter. Eu mă dau mai departe, la cealaltă margine, dar Walter mă apucă uşor de talie şi mă

trage mai aproape.

— Relaxează-te, şi simt că zâmbeşte. Ţi-e mai cald?

— Da, şi îmi pun capul pe umărul lui.

După câteva secunde de tăcere, Walter spune:

— N-am crezut niciodată că, stând într-un hambar pe jumătate dărâmat, umed şi mucegăit, ar putea să-mi pară un colţ de rai. Dar asta simt. Oriunde sunt cu tine mă simt exact aşa.

— Nu mă tachina! râd eu.

— Dar aşa e. Aproape că pot să uit cine sunt cu adevărat.

— Ce vrei să spui?

Totul în jur se opreşte. Ne auzim respiraţia. Inspirăm, expirăm, inspirăm, expirăm, în armonie unul cu celălalt.

— Nu ştiu de unde să încep, zice el.

Îi caut mâna şi îi spun:

— Începe de la început.

— Îmi lipseşte apartamentul nostru, zice el. Îmi lipseşte acasă.

Îmi aduc aminte de prima dată când am mers în apartamentul lui Walter, la puţin timp după ziua când aproape că mă înecasem. Întorcându-mă în apartamentul nostru deteriorat, unde mirosul toaletei de pe coridor era atât de puternic, că se simţea din stradă, apartamentul lui Walter părea un palat. Dincolo de faţada albă, curată, era o eleganţă care depăşea orice imaginaţie. Pentru că era singur la părinţi, Walter avea toate motivele să îşi continue studiile. Se împrietenise cu Karl pentru că ei erau cei mai deştepţi din şcoala primară. Dacă Vati nu s-ar fi descurcat aşa de bine la ziar, permiţându-şi să-i plătească taxele lui Karl de la şcoala generală, prietenia lor ar fi putut înceta acolo.

Apartamentul era cald şi primitor. Mi-o aduc aminte pe *Frau* Keller, mignonă şi drăguţă, cu ochii ei de un albastru-deschis şi părul ei blond, tuns până la umeri şi încreţit foarte la modă. Intrasem în camera cu tavan înalt şi mă

aşezasem pe marginea unui fotoliu uriaş, speriată să ating orice, de teamă că l-aş sparge. *Frau* Keller o rugase pe menajeră să fim serviți cu limonadă şi fursecuri cu lămâie, aşezate pe o tavă înflorată. Mi-o amintesc pe *Frau* Keller cântând la pian şi râzând, degetele zburându-i pe clape. Mă întrebase dacă n-aş vrea şi eu să cânt. Dar eram prea timidă şi mi-am îngropat capul în pieptul lui Mutti, ferindu-mi privirea. Îmi amintesc că îi urmasem pe băieți în camera lui Walter. Avea rafturi înalte, pline de cărți, patul era ordonat, cu un mobilier vechi, frumos, şi în holul elegant se afla un ceasornic înalt, care dădea ora exactă.

— Adică, îmi iubesc bunica şi restul familiei, zice Walter, dar nu mai avem deloc propriul spațiu. Ca să facem ceva bani trebuie să luăm chiriaşi – e singurul nostru venit, pentru că afacerea nu mai aduce deloc bani. Aşa că îmi împart camera cu cei trei verişori ai mei. Sunt copii, sunt zgomotoşi şi câteodată extrem de enervanți. Nu e vina lor, dar e greu. Şi bunica vrea să fim foarte atenți cu chiriaşii. Mai ales că se întâmplă să nu ştim ce opinii au chiriaşii noştri. Cei mai mulți sunt drăguți, dar e suficient ca unul dintre ei să depună plângere oficială. Aşa că rareori putem vorbi liber acasă. Câteodată, presiunea devine de nesuportat.

— Asta chiar că sună... dificil.

— Iar tata e doar o umbră a ceea ce era înainte. E ca şi cum a îmbătrânit brusc şi s-a micşorat. Ca şi cum ar fi renunțat. Câteodată, îl urăsc din cauza asta. Îl urăsc că nu ne-a scos din țară cât încă se putea.

— De ce nu plecați acum? Să căutați un loc mai bun de trai?

Fața pare că i se destramă şi, pentru o clipă, am impresia că se va prăbuşi. Dar îşi revine rapid.

— E imposibil. E mult prea târziu. Nicio țară nu mai acceptă evrei. Toate spun că au prea mulți evrei. Şi apoi, nu

ne permitem taxa de emigrare, ți-am mai povestit despre ea. Nu putem să ne recuperăm paşapoartele fără a plăti o mulțime de bani, pe care nu îi avem, chiar dacă am obține o viză de undeva.

— Şi mama ta? Ea cum e?

— Ea e cea puternică. Ea ne ține puternici, chiar dacă tata şi-a pierdut voința. Şi bunica. Nu ştiu unde am fi dacă n-ar fi ele. Toată lumea speră şi se roagă ca lucrurile să se îmbunătățească. Dar refuză să vadă realitatea aşa cum e, deşi nu ar trebui. Lucrurile se vor înrăutăți.

— Mai rău? Dar deja par îngrozitoare, Walter! spun şi îl iau de mână. Cum ar putea să devină şi mai rele?

— Ni se interzice accesul în tot mai multe locuri. Se vorbeşte şi despre ideea ca toți evreii din oraş să fie adunați într-un singur loc, în câteva clădiri, ca un fel de ghetou din Evul Mediu. Walter pufăie indignat. Oamenii se tot întreabă cum am ajuns aici, în doar câțiva ani. E simplu! Pentru că am lăsat ca lucrurile să se întâmple aşa. Pur şi simplu, am stat şi am lăsat lucrurile să se întâmple. Nimeni nu a fost suficient de curajos să vorbească, să se împotrivească şi să lupte.

Mi-am amintit ce a spus Vati despre evreii care încă locuiau în Gohlis, cum rezistă ca viermii, şi am simțit că mă apucă furia. E vorba despre *oameni*, ca noi, nu despre şobolani. Ploaia cade zgomotos pe acoperiş.

— Citesc scrisori de la prieteni din Londra şi New York, continuă Walter, despre cum îşi petrec timpul. Şi eu? Ce fel de viitor mă aşteaptă? mă întreabă supărat şi se întoarce spre mine. Oh, Hetty, dacă am putea pleca împreună mâine, cu vaporul, la New York! Dacă ar fi posibil!

— Şi ce am face după? şoptesc eu.

Walter desenează cu mâinile în aer.

— Am putea locui într-un zgârie-nori, 200-300 de metri înălțime. Cu vedere la Central Park. Sau la Broadway. Aş

lucra într-un birou, şi nu într-un depozit murdar ca acum. Face o pauză. Am putea merge la restaurante şi cinema, la teatre şi librării. Împreună. Nimic nu ar fi interzis. Poţi să cumperi orice carte, să asculţi orice muzică, să vezi orice film. Poţi să faci orice muncă, evreu sau ne-evreu, de culoare sau alb.

— Serios?

— Serios.

— Deci, aş putea să devin doctor. Au femei doctor?

— Probabil. Sigur.

— Şi ai putea să mergi şi tu la universitate?

— Aş putea. Şi, şi mai bine, am putea să mergem împreună, fără să ne ferim sau să ne ascundem într-un hambar mucegăit.

Acest gând ne face pe amândoi să zâmbim.

Un loc unde aş putea să devin doctor. Dar renunţasem la vis cu mulţi ani în urmă...

Uşa scârţâie şi sărim amândoi speriaţi. Scârţâie din nou, dar nu e nimeni. Nu suntem decât noi doi, vântul şi ploaia. Zâmbim. Încerc să îmi imaginez cum ar fi să locuim într-un loc ca New Yorkul. Felul în care îl descrie Walter îl face foarte atrăgător. Dar mă întreb dacă nu cumva, în realitate, nu e puţin înspăimântător. Cu toată acea libertate, cum îi vor controla pe oameni? Cum îi vor opri pe criminali să nu mai comită fărădelegi?

Poate că Walter petrece prea mult timp cu oameni trişti. Din câte înţeleg, trăieşte mai mult la marginea societăţii. Trebuie să îi arăt că Germania nu e aşa de înfricoşătoare, că e plină de viaţă şi înfloritoare şi că Adolf Hitler, deşi nu e plăcut de evrei sau de oricare alţi străini, se gândeşte numai la *binele* Germaniei. Face şi lucruri bune.

— Nu putem merge la New York, spun eu încet, dar am putea lua un tren undeva unde să nu fim recunoscuţi. Am putea să mergem la cumpărături, să ne plimbăm în parc. Nu

ar bănui nimeni nimic.

Se holbează la mine şi mă întreb dacă am spus ceva greşit. Am fost prea îndrăzneaţă? Ar fi prea riscant? Trece un timp în care nimeni nu spune nimic.

— Ştii ceva, Hetty? Ai dreptate. E minunat să mă plimb alături de tine pe aici, dar ar fi şi mai frumos dacă am putea face şi alte lucruri. M-am săturat să mă ascund în întuneric. De ce nu mergem în oraş?

— Ar fi prea periculos, Walter. Am putea fi văzuţi.

— Şi totuşi, nu prea ar fi posibil. Mai ales acum, cu Târgul de la Leipzig. Sunt vreo 200 000 de străini în oraş. Toată lumea pe care o ştiu e foarte ocupată cu munca.

— Toată lumea pe care o ştiu *evită* zilele astea centrul aglomerat.

— Exact!

— Dar de ce să riscăm să fim văzuţi, chiar dacă riscul e unul minim?

Mă uit în ochii lui rugători. O astfel de excursie ar fi o mişcare total inconştientă.

— Vreau să îţi zic ceva, spune el cu grijă. Ne-am ascunde în văzul lumii. Nu ar bănui nimeni că un evreu s-ar afişa aşa deschis cu o germană. Ne vor ignora, pur şi simplu.

— Nu putem.

— Uite, nu mergem în niciunul dintre locurile unde merg cunoscuţii tăi. Promit. Şi va fi o schimbare drăguţă faţă de aceste ogoare. Nu aş risca dacă aş crede că există şi cea mai mică posibilitate să fim văzuţi, mă încurajează el. Ar trebui să am voie să îi ofer prietenei mele o zi de distracţii, dacă vreau.

Prietena mea.

— Am putea să mergem sâmbăta viitoare, mă trezesc eu că zic.

— Nu ai şcoală?

— Nu prea mă mai duc la şcoală sâmbetele. E de preferat

să petrecem timpul cu LFG. Ar trebui să merg într-o drumeție, dar sunt şase sute de fete care se duc şi nu sunt vreo conducătoare a lor, deci nu îmi vor duce lipsa. O să o rog pe Erna să le spună că m-am lovit la picior.

— În regulă, aşa facem.

Mă împotrivesc lor cu paşi mărunți. Şi e aşa de bine. E *aşa* de bine!

— Hei, şi îmi dă un ghiont, vrei să îți spun o glumă?

— Bine, oftez eu.

— Asta e un pic cam răutăcioasă, deci să nu i-o spui tatălui tău, da?

— Bineînțeles că nu.

— Doi bărbați se întâlnesc. Mă bucur să văd că eşti din nou liber, îi zice primul celuilalt. Cum a fost în lagărul de concentrare? Minunat, răspunde primul. Mic dejun la pat, la alegere între ciocolată şi cafea, iar la prânz supă, carne şi desert. După-amiezile jucam jocuri înainte de cafea şi prăjituri. Apoi o siestă uşoară şi un film după cină. Al doilea bărbat e uimit: Minunat! E ciudat totuşi, am vorbit de curând cu Meyer, care a fost şi el închis acolo. El mi-a spus o poveste complet diferită. Primul bărbat aprobă, cu o mină serioasă. Ah, da, de-aia s-a întors din nou acolo!

Walter se uită la mine şi zâmbeşte.

— Tu chiar crezi că e amuzant? Şi mă uit la el surprinsă.

— Ei bine, zice el şi ridică din umeri, poate că e nevoie de ceva timp ca să te obişnuieşti cu umorul negru al evreilor.

Mă îmbrățişează mai strâns, mă gâdilă şi râdem amândoi. Kutschi îşi dă seama că suntem relaxați şi devine jucăuş, sare şi latră, sperând că o să pornim cât de curând iar la plimbare.

20 septembrie 1937

În hol sunt două valize aşezate cumințiuna lângă alta.

Totul s-a întâmplat aşa de repede! Prea repede.

Karl apare în capul scărilor. E îmbrăcat cu o haină lungă, gri, strânsă cu o curea în talie, are o cravată cu vulturi şi pete roşii, un zâmbet molipsitor, iar ochii lui căprui, calzi îi sclipesc de sub chipiul Luftwaffe.

E insuportabil gândul că pleacă de acasă.

Din camera de zi se aude *Rapsodia maghiară* a lui Liszt. Mutti încearcă să fie veselă, aşa că dă volumul la maximum. Karl coboară scările în fugă şi îşi pune degetul la gură.

— Nu-mi strica surpriza, şoricelule! spune el şi îmi face cu ochiul. O să dansez pe cinste.

Ingrid trece pe lângă mine şi îi aruncă priviri admirative.

— Bună, Mutti, strig eu ca să acopăr muzica, m-am întors de la şcoală!

Mutti apare în prag, zveltă şi frumoasă. E îmbrăcată în verde smarald, cu un ruj roşu-aprins pe buze, pe care nu ar îndrăzni să-l poarte în afara casei. La urechi îi atârnă cercei şi la gât are un pandantiv cu diamant.

— Mutti, arăți minunat! îi zic, dar nici nu mă aude, nici nu mă vede.

Are ochi doar pentru Karl. Îşi duce mâna la gură şi ochii i se umplu de lacrimi. Îşi deschide larg brațele şi suspină când Karl îi dă o îmbrățişare afectuoasă.

Ceva mai târziu, ajunge şi Vati acasă şi ne aşezăm la masă. Mâncăm în tăcere. Singurul sunet care se aude e cel al tacâmurilor, când lovesc porțelanul fin, şi al paharelor, când le aşezăm la loc pe masă. Bertha a gătit mâncarea preferată a lui Karl: pui prăjit cu ceapă şi cartofi la cuptor.

Nici nu îmi vine să cred că asta va fi ultima noastră cină în familie. De acum, vom mânca la prânz şi la cină fără el. Şi şcoala va fi altfel fără el. Casa uriaşă, cu ecou, goală.

Furată.

Simt cum pereții se apropie şi mă strivesc, întunecați şi

opresivi. Oare Karl ştie cum a obținut tata casa? Oare i-ar păsa? Până la urmă, el e cel care i-a întors spatele prietenului său. Sau poate că nu a avut încotro. *A trebuit* să renunțe la el.

Mă joc cu bucățile de pui unsuros şi de cartofi din farfurie. Mirosul lor mă face să vomit. Las cartoful la o parte şi îi dau nişte pui pe furiş lui Kuschi, care stă pe lângă mine şi dă din coadă drept mulțumire. Îi mângâi blana pufoasă.

— Herta? vocea lui Vati străpunge tăcerea. Sper că nu hrăneşti câinele pe sub masă.

— Nu, mă scărpinam, zic, apoi îi arunc o privire imploratoare lui Karl, iar el se întoarce imediat spre tata.

După o viață întreagă de practică, e maestru la diversiuni.

— Cât de curând crezi că mă vor lăsa să zbor?

— Nu ştiu cum funcționează Luftwaffe, dar va trebui să începi de jos. Vor dori să devii dur, bărbat adevărat. Până acum, băiatul meu, ai dus o viață privilegiată. Trebuie să facă din tine un bărbat pe cinste.

— Asta-i bună! Am arătat deja ce pot în Tineretul Hitlerist. Nu ajungi la rangul de *Oberscharführer*[32] dacă eşti un papă-lapte.

Vati dă aprobator din cap şi îşi curăță farfuria unsuroasă cu o bucată de pâine, după care sună din clopoțelul de pe masă.

— Aşa e, dar crede-mă, băiete, încă n-ai văzut nimic din lume. Tineretul Hitlerist e o joacă de copii. Dar acum vorbim despre lucruri reale. În curând, va fi război. Va trebui să fii mai dur decât ai crezut vreodată că e posibil. Doar prin cruzime se poate câştiga. Orice altceva va duce la înfrângere. Şi un astfel de eşec e de neimaginat.

Ia o scobitoare din cutiuța aşezată special în centrul

---

[32] Grad în organizațiile paramilitare ale partidului nazist, care desemnează „şef de echipă superior” (n. tr.).

mesei şi începe să se scobească între dinți.

Ingrid intră în cameră şi tăcem din nou. Adună farfuriile şi se retrage.

— Ei bine, spune Mutti, întrerupând tăcerea cu o voce fals fericită, hai să nu îl descurajăm pe băiat înainte ca măcar să fi început.

— Nu sunt descurajat, spune Karl privindu-l fix pe Vati, sunt mai bărbat decât crezi, Vati, şi o să te fac să fii mândru. O să vezi!

Vati mormăie ceva şi Karl se foieşte agitat.

— Vreau şi eu să contribui, să-mi aduc aportul. Karl, îți aduci aminte cât de mult îmi doream să fiu doctor când eram mică? Mă gândeam că, dacă va fi război, va fi nevoie, cu siguranță, de cât mai mulți doctori, nu? Ca să-i tratăm pe răniți!

Mutti, Vati şi Karl se holbează toți la mine.

— Aşa că, şi vocea îmi tremură acum, aş putea să studiez medicina în străinătate, nu?

Vati îşi încleştează maxilarul şi Mutti ridică din sprâncene. Nimeni nu spune nimic.

— E posibil, continui eu, să fac asta în altă țară şi am şi note bune.

— Nu fi absurdă, Herta! mă ceartă Mutti. Asta nici nu intră în discuție.

— Ce vrea să spună Herta... intervine Karl.

— De ce nu? îl întrerup eu furioasă şi enervată. Vreau să fac ceva important!

— E *important*, zice Vati, şi vocea lui e caustică, să fii tăcută şi să înveți care îți e locul. Fata mea nu va munci şi nici nu va călători în străinătate. O să îți găsim un soț potrivit, dar mai întâi va trebui să înveți să îți ții gura, că altfel niciun bărbat nu te va lua.

— Dar...

— *Hetty!* şi Mutti îmi aruncă o privire care îmi spune că

ar fi mai bine să mă potolesc.

Atmosfera e tensionată. Poate aş putea să fug cu Walter. Departe de casa asta sufocantă, unde Karl nu va mai fi, şi departe de Vati, de Cruciada lui Morală şi de mâinile lui grase, mari, care mă storc de viaţă.

— Un toast! propune Vati şi îşi înalţă paharul rubiniu. Pentru Karl şi începutul carierei sale în Luftwaffe!

— Pentru Karl şi Luftwaffe, zice şi Mutti şi îşi înalţă şi ea paharul, apoi amândoi sorb vinul fără să-şi scape din priviri fiul.

Mai târziu, Karl se duce să îşi ia la revedere de la un prieten. Mutti bănuieşte că ar avea o iubită secretă, dar ştiu că nu e adevărat. Mi-ar fi spus dacă ar fi fost aşa. Ne-am mărturisit întotdeauna totul.

Cu excepţia unui singur lucru. M-am dus la mine în cameră, mi-am scos jurnalul de sub saltea şi m-am aşezat la fereastră să îl văd pe Karl când se întoarce. Desenez o inimă simplă, frântă în două de singurătate. Încă supărată după discuţia de la cină, nu am chef să mai scriu nimic. E o distanţă enormă între posibila lume pictată în culori optimiste de Walter şi cea pe care o ştiu ca fiind reală.

Oh, Führer al meu, dă-mi puterea să deosebesc binele de rău. Te rog să mă ajuţi.

Individualismul e stupid şi încăpăţânat, îmi străpunge vocea lui creierul. *Drumul ăsta duce la ruină. Toată lumea trebuie să asculte ordinele. Am fost un soldat solitar timp de şase ani şi nu m-am împotrivit niciodată. Fiecare dintre noi trebuie să îşi ducă la îndeplinire lupta. Cu condiţia să te gândeşti mereu la binele Germaniei, să fii pur la suflet şi vei şti ce ai de făcut*.

Mă uit la portretul lui Hitler. De obicei, mă linişteşte, dar nu şi azi. E ca şi cum o bucăţică se desprinde din suflet şi pleacă odată cu Walter şi sunt sigură că nu o să o mai recuperez vreodată. Acea parte nu va asculta niciodată –

acum înțeleg asta.

Câteva ore mai târziu, îl aud pe Karl când se întoarce şi mă duc la el în cameră. Nu vreau să dorm ştiind că o să plece dis-de-dimineață. Simt miros de bere şi mă întreb oare de când a început să bea. Mă aşez pe patul lui şi mă uit cum îşi adună lama de ras şi pămătuful, ceasul deşteptător, cărțile, caietele şi instrumentele de scris, pe care le aşază frumos într-o mică valiză.

— Ei bine, zice el şi se aşază pe marginea patului, lângă mine, asta e! O să îți duc dorul, şoricelule.

— Şi eu ție. Să ai grijă de tine!

— Nu trebuie să îți faci griji pentru mine, *Schatz*. Zâmbesc când îmi zice „comoară". Chiar dacă eu îmi fac griji pentru tine, şi mă înghionteşte jucăuş în coaste.

— Dar oare va fi aşa de rău cum a zis Vati? Atât de dur?

Nu vreau ca fratele meu să se schimbe. Vreau să rămână aşa cum e: bun, generos, protector, să mă tachineze în continuare blând, aşa cum trebuie să fie un frate mai mare. Îmi e teamă de ce ar putea deveni.

— Nu, bineînțeles că nu. Ştii şi tu cum e Vati. Crede că toată lumea e un papă-lapte. Nu cum erau oamenii *pe vremea lui*. Pe timpul marelui război.

— Atunci să sperăm că ai dreptate şi că superiorii din Luftwaffe nu vor fi ca Vati.

— Doamne fereşte! şi Karl îşi dă ochii peste cap, zâmbind.

Strâmb din nas din cauza mirosului puternic de bere. Îmi ia mâna şi mă întreabă:

— N-ar fi trebuit să te culci deja?

— Nu sunt obosită. Karl, vreau să te întreb ceva, şi înghit cu dificultate.

— Sigur, întreabă-mă orice.

— Ce crezi despre Walter Keller? Adică, ți se face vreodată dor de el?

Corpul lui Karl devine rigid.

— Nu, spune el, de ce mi-ar fi?

— Eraţi atât de apropiaţi! Inseparabili. Sigur...

— Asta a fost acum mulţi ani. Eram un copil. Nu ştiam nimic atunci. Nu ştiam că e...

Vocea îi slăbeşte. Îşi frământă mâinile.

— Evreu, termin eu propoziţia în locul lui. Contează aşa de mult că e evreu?

— Glumeşti, nu? Şi se uită la mine ciudat. Despre ce e vorba? De ce ai adus asta în discuţie?

Se ridică şi se duce la valiză. O ridică, o pune la loc. Se duce spre fereastră, cu spatele la mine.

— Hetty, l-ai mai văzut?

— Nu!

— Păi, şi atunci, de ce îmi pui toate întrebările astea?

— Doar mă întrebam, atâta tot. Schimb vorba: Casa asta? Ştiai? Adică, am auzit un zvon cum a ajuns Vati să o deţină. Ştii povestea?

Se întoarce spre mine, cu mâinile strânse la piept.

— Ce ai auzit? Cu cine ai vorbit?

— Nişte copii la şcoală. Ştii tu, vorbărie.

— Ce naiba? Şi ce spuneau?

Se întoarce şi se aşază iar pe marginea patului, lângă mine.

— Chestii despre cum, înainte, aici locuia un evreu. Cum Vati l-a târât în faţa instanţei cu nişte acuzaţii nefondate în legătură cu ziarul şi apoi i-a luat şi casa. Karl, e adevărat?

Karl se relaxează.

— Ah, bârfele alea vechi! şi începe să râdă. Partea cu evreul şi procesul e adevărată. Dar nu şi cu acuzaţiile nefondate. E ridicol. E un zvon evreiesc clasic. Uite ce e, au fost scoşi din toate poziţiile de putere. Normal că sunt furioşi. Au fost daţi afară de peste tot, ei, care erau mereu cu nasul pe sus, aşa că ce le-a mai rămas de făcut? Au ales să se răzbune într-un mod laş: prin zvonuri şi minciuni. Să

nu crezi un cuvânt, şoricel. Serios. Eşti prea deşteaptă pentru asta.

Sună logic când Karl prezintă lucrurile în lumina asta. Dar fiecare poveste are două laturi. Care e cea corectă?

— Nu-ți mai bate capul tău frumos cu prostiile astea. Chiar nu merită. Ce tupeu pe puştii ăştia să vorbească aşa despre Vati! Poate ar trebui ca data viitoare să le aminteşti ce îndatoriri au, adaugă Karl şi îmi mângâie mâna.

— Da, probabil că ai dreptate. Ştii, cred că până la urmă o să mă duc la culcare, îi zâmbesc eu.

Secretele, ca un văl, flutură între noi. Nu se văd, dar tot formează o barieră.

— Ne vedem dimineață, *Schatz*, spune el şi îl las să mai doarmă o dată în dormitorul lui din copilărie.

Când ajung la mine în cameră, stâng lumina şi mă bag în pat. Simt cum mă cuprinde nelinişstea, ca un fior rece pe piele. Mă înfăşor în pături, pe care le trag cât mai aproape de bărbie.

Nu are niciun motiv să bănuiască ceva.

25 septembrie 1937

Luăm un tramvai spre centrul oraşului şi stăm aproape de uşă, înghesuiți unul în altul, pe o băncuță din lemn. Suntem atât de aproape, că picioarele ni se ating. Îmi simt buzunarul greu de la toți banii pe care i-am economisit de la ziua mea de naştere încoace. Walter îşi pune brațul pe după umerii mei. Îngheț. E oare prea mult? Îndrăznesc să mă uit înapoi, dar majoritatea călătorilor privesc pe geam, pierduți în propriile gânduri.

Walter m-a convins că e o idee bună când stăteam în hambarul umed şi mucegăit, dar acum nu mai sunt aşa de sigură.

— Eşti frumoasă, îmi spune el, făcându-mă să mă înroşesc din cap până-n picioare.

Îi simt respirația caldă cum mă gâdilă în ureche.

O femeie mai în vârstă, aşezată în spatele nostru, pufăie din cauza gesturilor revoltătoare de atenție ale lui Walter. Sar deoparte, inima îmi bubuie şi simt că mi se face rău.

— Relaxează-te, spune el şi mă trage mai aproape.

Femeia pufăie din nou, de data asta mai tare.

Walter vine mai aproape de mine, cu gura lângă urechea mea.

— Trebuie să participi şi tu. Prefă-te că îți face plăcere, altfel femeia chiar va deveni bănuitoare. Te rog.

Vorbeşte aşa de încet, încât aproape că nu reuşesc să îi înțeleg vorbele.

Înghit cu greu, apoi întorc capul spre el, forțându-mă să zâmbesc. Capetele ne sunt apropiate şi, pentru o clipă, mă gândesc că buzele noastre se vor atinge. Femeia loveşte uşor în scaun cu bastonul. Tresărim de la sperietură, dar Walter zâmbeşte şi mă trage mai aproape.

— Tinerii de azi nu mai au nicio decență, o auzim pe femeie spunându-i vecinului.

Corpul îmi încremeneşte. Ce naiba facem? Cum de poate fi Walter atât de calm? Se uită pe geam, îngână un cântecel şi bate ritmul cu mâna pe şold. Dar cealaltă mână mă ține pe mine şi simt că e transpirată. *Poartă-te firesc*, îmi comand mie însămi, *aşa cum ne-am înțeles*. Sunt îmbrăcată în uniforma mea LFG, îl am cu mine pe acest tânăr chipeş, deci nimeni nu are cum să bănuiască ceva. Dar mă simt ca pe ace de teamă.

Coborâm din tramvai pe Hindenburgstrasse, nu departe de Casa Națiunilor. Respir uşurată. În față, uriaşa clădire ce găzduieşte târgul e împodobită cu steaguri de peste tot din lume şi e încadrată de stâlpi înalți, de unde atârnă steaguri cu svastica, ce flutură în aer. E o zi frumoasă şi piața e plină

de vizitatori. Afară sunt mese şi scaune şi chelneri cu şorţuri lungi, albe, aleargă de la o masă la alta, cu tăvi pline cu bere, covrigei şi cârnaţi.

Imediat cum pleacă tramvaiul, Walter mă ia de mână.

— Hetty, trebuie să te comporţi ca şi cum facem asta în fiecare săptămână. Doar aşa nu vom da de bănuit. Aminteşte-ţi că meritătm să fim împreună. Ca toţi ceilalţi. Nu-i aşa?

Bărbia îi e încleştată, iar privirea, feroce.

— Da, bineînţeles că da. Nu mi-am imaginat că o să fiu atât de agitată. Cum reuşeşti să rămâi calm?

— Pentru că... Înghite în sec şi, pentru o clipă, am impresia că o să izbucnească în plâns. Ăsta e oraşul *meu*, tu eşti prietena *mea* şi ar trebui să am dreptul, ca orice alt om, să mă plimb cu tine. M-am gândit mult la asta. Am stat prea mult ascuns printre umbre. Cred că e *corect* ce se întâmplă acum. E revoltă născută dintr-un val de disperare. Dar cu tine la braţul meu, Hetty, mă simt puternic. Tu mă faci să mă simt aşa.

Oamenii se foiesc de colo până colo, dar unde stăm noi, cu degetele lui pe mâna mea, e o linişte absolută. Ca şi cum noi doi, în mijlocul mulţimii aglomerate de străini, suntem singuri, într-o oază invizibilă de calm. Bătăile inimii mi se potolesc.

— Vom fi în regulă, zic.

— Da, chiar vom fi. Îmi dă drumul la braţ şi îmi zâmbeşte. Mor de foame. Hai să mâncăm ceva!

Mă uit în jur şi toate mesele sunt ocupate.

— Nu vom găsi ceva liber.

— Toţi cei 200 000 de vizitatori ai târgului sunt aici, să ia prânzul, zice Walter. Hai să mergem într-un loc mai liniştit!

Mergem spre sud, prin mulţime, şi trecem de clădirile guvernamentale impozante şi de tribunal. Ajungem pe nişte străzi lăturalnice, mai sărăcăcioase, care nu ne sunt

familiare şi care îmi aduc aminte de strada din spatele fostului nostru apartament. Copiii se joacă pe stradă, mulţi fără pantofi. O bătrână stă în prag, pe un scăunel, şi curăţă mazăre. Un bărbat împinge o roabă şi bate din uşă în uşă, încercând fără succes să vândă ustensile de bucătărie. Câini slăbănogi, râioşi caută mâncare prin canale.

— Cred că e timpul pentru o glumă, zice Walter. Se uită în urmă, apoi vorbeşte încet, ca să nu ne audă nimeni. Hitler se duce în vizită la un spital de nebuni. Pacienţii sunt toţi aliniaţi. Hitler îi trece pe toţi în revistă şi ajunge la unul care nu salută. De ce nu saluţi şi tu ca toţi ceilalţi? întreabă el. Mein Führer, sunt infirmier, nu nebun!

Mă abţin să nu pufnesc în râs.

— Walter, pe bune, nu ar mai trebui să mai spui astfel de glume. O să fii trimis într-un lagăr dacă te aude cineva.

— Câteodată, spune el, umorul e singurul care face ca lucrurile să fie suportabile.

Ajungem pe o stradă mai largă, dar mai aglomerată. Peste drum e un magazin mare, universal, *La Salamandră*.

— Poate găsim o cafenea înăuntru, sugerez eu.

Intrăm prin uşile rotative. Chiar la intrare e un indicator şi aflăm că e o cafenea la primul etaj. Un vânzător ne arată pe unde să o luăm. Trecem prin magazinele cu perdele şi covoare. Etajul e liniştit.

Încerc să scap de senzaţia neplăcută că ne urmăreşte cineva.

— Hetty, şi Walter se uită cu atenţie la faţa mea, te simţi bine?

— Da, şi mă uit în spate.

— Sigur?

— Absolut.

Mă forţez să zâmbesc.

— Bine, zice Walter.

Mă ia de mână şi, pentru o clipă, îi simt palma caldă şi

moale.

Cafeneaua are mese pătrate, acoperite cu feţe de masă de un roşu-aprins, şi pe pereţi e un tapet vesel. Pe tejghea se află fursecuri şi prăjituri delicioase. Sunt câteva mese goale şi ne alegem una de lângă fereastră. Eu comand *Kartoffelsuppe*[33] şi Walter, gulaş.

— Deci, domnişoară, mi se adresează Walter după ce pleacă chelnerul, te bucuri de cum o să ne petrecem restul după-amiezii?

Se apleacă peste masă, se uită în ochii mei şi zâmbeşte. Încerc să îmi uit fricile şi mă gândesc la ce plănuieşte pentru după-amiază. Îmi vin tot felul de gânduri: că el îşi întinde haina sub un copac şi stăm acolo, îmbrăţişaţi, sărutându-ne. Că ne ţinem de braţ şi ne uităm la vitrine, râdem şi glumim împreună. Poate vizităm un muzeu sau ne ducem la târg. Ziua se întinde înaintea noastră, plină de posibilităţi.

— Unde vrei să mergem? şi îi zâmbesc şi eu.

— Am aranjat să îţi dau ceva. O să îţi placă la nebunie, spune şi îşi freacă mâinile entuziasmat.

Chelnerul se întoarce cu băuturile noastre, suc rece de mere. În jurul nostru se aud vocile când mai tari, când mai joase ale celor de la celelalte mese. Nu se uită nimeni la noi şi nici nu se holbează. Walter mă priveşte pe sub rama ochelarilor.

— Spune-mi! Ce o să-mi dăruieşti?

— Trebuie să aştepţi. Vreau să fie o surpriză, spune el şi îmi face cu ochiul.

Chelnerul ne aduce mâncarea fierbinte: supă de cartofi pentru mine, gulaş pentru Walter şi clătite de cartofi. Supa e minunată, sărată, cu bucăţi de şuncă şi cârnaţi. Mâncăm în

---

[33] „Supă de cartofi” (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

linişte.

Îmi las lingura în castronul gol şi mă uit la ceilalţi meseni, aşteptând ca Walter să termine de mâncat; o familie zgomotoasă, un cuplu care se soarbe din priviri, două femei care bârfesc, iar la masa de lângă cealaltă fereastră, o femeie şi probabil fiica ei. Îmi ţin respiraţia. Una dintre femei îmi e vag cunoscută. O ştiu? O fi vreo prietenă de-ale lui Mutti? Una dintre femeile cu care face opere caritabile? M-o fi recunoscut?

— Mergem? Hai să cerem nota, îi zic lui Walter şi îi întind bani.

— Mulţumesc.

Are o expresie ruşinată, chinuită când ia banii.

— Repede, îi zic eu.

— Eşti în regulă? mă întreabă, apoi se uită la mine îngrijorat şi îi face semn chelnerului.

— Sunt foarte bine, doar că vreau să mă bucur de restul zilei, şi mă forţez să zâmbesc.

Femeile se ceartă în legătură cu ceva. Tot dau din cap şi gesticulează. Din fericire, asta le împiedică să îşi observe vecinii.

Walter îi dă banii chelnerului şi plecăm din cafenea. Odată ce ieşim iar pe străzile pietruite ale oraşului, în mulţime, pot să respir din nou liniştită. Cât de stupizi şi de nesăbuiţi am fost! Îmi doresc să fim iar în păduri şi pe ogoare, unde nu ne vede nimeni. Ne îndreptăm spre zona din afara oraşului, acolo unde odinioară erau zidurile de apărare. E răcoare, dar bate soarele, scăldând oraşul într-o lumină ca de miere, cum numai toamna poate fi văzută.

— Ţi-am spus vreodată cât eşti de frumoasă? mă întreabă Walter şi îmi zâmbeşte în timp ce mergem ţinându-ne de braţ.

— Destul de des, îi răspund, dorindu-mi să vorbească mai încet.

Traversăm liniile de tramvai şi drumul aglomerat şi ajungem în Gottschedstrasse, o stradă liniştită, cu clădiri înalte şi câteva magazine cu marchizele ce dau în stradă. Ne oprim la colțul unei clădiri impunătoare, care seamănă cu o biserică, înaltă de trei etaje şi cu o uşă uriaşă din fier. În spatele ei, ferestrele sunt luminate.

— Ce...? vreau să întreb, dar zăresc pe zidul de lângă uşă o stea mare, aurie, Steaua lui David.

— Sinagoga comunității, îmi explică Walter.

Dau să plec.

— De ce m-ai adus aici? şi mă uit la el, nevenindu-mi să cred.

— E în regulă, zice el şi îmi zâmbeşte. Nu trebuie să intri. Dar e ascuns aici lucrul pe care vreau să ți-l dăruiesc.

— Dar, Walter, nu e o idee prea bună.

— De ce nu? Nici măcar nu ştii despre ce e vorba.

— De ce nu?!

Există un milion de motive să n-o fac, dar nu îmi găsesc cuvintele. Mă uit pe stradă. Dacă sunt prinsă lângă o *sinagogă*?

— Walter...

— Te rog, aşteaptă aici. Durează o secundă.

Radiază de entuziasm, urcă în fugă cele patru trepte, bate la uşă şi îmi zâmbeşte. Mă bag cât de mult pot în zidul clădirii opuse. După câteva secunde, uşa se deschide şi Walter dispare înăuntru.

Mă uit fix la uşa din fier. Ce se întâmplă în spatele ei? Rugăciuni ciudate, străine, într-o limbă exotică, pe care nu o înțeleg? Sau poate un altar în cinstea diavolului şi cine ştie ce comploturi? Inima îmi bubuie şi secundele se tot prelungesc, devenind minute. Aşteptarea e de nesuportat. Verific strada de zeci de ori. Aş putea să fug, dar picioarele parcă mi-au paralizat.

De după colț apare un bărbat în palton, purtând pălărie,

şi mă apucă panica. Ce ar trebui să fac? Trezesc bănuieli dacă stau aşa, în faţa acestui *loc*. Plec de lângă perete şi merg încet înspre bărbat, traversez strada şi trec pe lângă el cu capul plecat. Mai fac câţiva paşi şi îndrăznesc să privesc în urmă. A plecat. Respir uşurată şi mă întorc încet spre sinagogă.

Până la urmă, apare şi Walter din spatele uşii din fier.

— Scuze! Rabinul avea chef de vorbă... Uite! Coboară în fugă, zâmbind, şi îmi dă o carte. Ştiu cât de mult ţi-a plăcut *Metamorfoza*. Sper că o să îţi placă la fel de mult şi povestirile astea.

Mă uit la coperta maronie, uşor roasă pe margini, pe care scrie Franz Kafka, *Betrachtung*[34].

— E o ediţie princeps rară, spune Walter cu mândrie în glas.

— Dar ce să fac cu ea? Dacă o găseşte cineva de acasă sau dacă mă vede citind-o? Walter, cum să o iau acasă? Şi apoi, aş putea să o pierd!

Îi întind cartea. Îmi pare periculoasă, de parcă aş ţine o dinamită care ar putea să explodeze în orice moment.

— Te rog, ia-o înapoi, îi şoptesc eu.

— Hetty, pe bune! Am riscat... L-am *minţit* pe rabin, i-am zis că e pentru o rudă bolnavă. Mă gândeam că o să fii încântată. Sunt sigur că poţi să o ascunzi undeva în cameră. Îmi aduc aminte cât de mult îţi plăcea să citeşti şi e imposibil să mai găseşti acum astfel de cărţi.

— E *ilegal*, Walter, nu imposibil.

— Da, aşa e. Dar au fost distruse atât de multe...

— Ştiu, şi e foarte frumos gestul tău.

Mă uit la privirea lui dezamăgită, dar plină de speranţă totodată, şi mă înmoi.

---

[34] *Contemplare* – colecţia de schiţe cu care a debutat Franz Kafka în 1909 (n. tr.).

Iau cartea şi o pun în buzunar.

— Îmi pare rău! Nu am vrut să par nerecunoscătoare. Îl iau de mână şi plecăm de lângă sinagogă. O să am grijă de ea. Eşti atât de bun cu mine!

— Ți-aş da întreaga lume, dacă aş putea, spune el cu tandrețe.

Şi atunci mă lipeşte cu spatele de zidul unei clădiri, mă prinde de talie, mă trage aproape de el şi mă sărută pentru prima dată cu adevărat. Încet, tandru, până când totul dispare şi nu-mi mai pasă de nimic în afară de el.

Stau pe băncuța mea de la fereastră şi mă uit la carte: *Betrachtung – Contemplare*. Dar o să îndrăznesc oare să o citesc? Poate doar o să o răsfoiesc şi apoi scap de ea. Walter chiar nu poate să înțeleagă. Nu are cum, altfel nu mi-ar fi dat-o.

Aud un ciocănit şi o ascund repede la spate, înainte să intre Ingrid.

Ochii ei sunt mai înțepători decât de obicei. Obrajii ei au chiar o uşoară roşeață.

— Am venit să aprind focul, zice ea, înainte să vă schimbați pentru cină.

Îngenunchează în fața sobei şi strânge cenuşa într-o găleată.

— Mama dumneavoastră îmi spune că nu va mai fi nevoie să fac asta pentru multă vreme, rosteşte voioasă.

— Da?

— *Herr* Heinrich a comandat un boiler care va încălzi întreaga casă. E o chestie nouă. Pentru cei care îşi permit, desigur.

Lasă găleata şi mototoleşte bucăți de ziar, pe care le pune în şemineu.

— Încălzire automată în fiecare cameră din casă! Nu şi în a noastră, bănuiesc.

— E mult mai rece în casa asta decât a fost în

apartamentul nostru, zic şi mă uit printre crengile aproape goale ale cireşului.

Pune surcele peste ziar.

— Da, dar probabil că inima vă e caldă, chiar dacă trupul nu e.

— Poftim?

Mă uit la ea, iar nodurile de pe şira spinării se văd proeminente prin rochia neagră, când se apleacă să aprindă focul. Ingrid aşază cu grijă surcelele.

— Iubirea încălzeşte inima cum nimic altceva pe lume nu o face.

Simt că mă cuprinde panica.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Vreau să spun, şi îşi îndreaptă spinarea, întorcându-se spre mine cu un zâmbet pe față, nu erați azi cu un tânăr frumos *La Salamandră*?

O bătaie. Două bătăi.

— Te-ai înşelat, zic şi privirile ni se întâlnesc. Nu am fost azi acolo. De ce m-aş duce într-un astfel de loc?

— Ce ciudat! şi se încruntă. Aş fi putut jura că erați dumneavoastră.

— Nu, nu eram. Poate cineva care *seamănă* cu mine. Am avut o colegă de clasă, Freda, care aduce cu mine. Acelaşi păr. Probabil că pe ea ai văzut-o.

Apuc cartea strâns, cu ambele mâini. Ingrid se întoarce la foc, aprinde un chibrit, protejează flacăra cu mâinile şi dă foc hârtiilor. Încerc să respir, dar simt o asemenea greutate că am impresia că o să mă sufoc.

— Am fost cu LFG la țară, îi zic eu, deşi îmi dau seama că sună jalnic.

Ingrid se întoarce pe tocuri şi se uită la flăcările care au cuprins bucățile de ziar şi surcelele. Focul trosneşte şi creşte. Se ridică, îşi ia găleata şi se întoarce spre mine.

— A fost greşeala mea, *Fräulein*. Ce prostie din partea

mea! Să sunați din clopoțel dacă se stinge focul. Bate vântul şi focul de jos îmi dă deja mari bătăi de cap.

— Da, mulțumesc.

Ne zâmbim, dar niciuna din noi nu o face cu prea multă căldură.

Pleacă şi rămân singură cu gândurile mele, temându-mă din cauza a ceea ce ar fi putut vedea. Oare şi-l aduce aminte pe Walter? N-a mai trecut pe la noi pe acasă de ani întregi şi de atunci s-a schimbat mult. Şi, chiar dacă şi l-ar aminti, ar şti că e evreu? Îmi storc creierii încercând să-mi dau seama dacă s-a discutat vreodată la noi acasă despre faptul că e evreu, dar nu reuşesc să îmi aduc aminte. Oare ne-a urmărit şi ne-a văzut la sinagogă sau sărutându-ne? Altfel de ce ar fi menționat cuvântul „iubire”? Era *atât* de evident? Mă plimb agitată prin cameră. Dacă o să facă investigații sau îi spune lui Mutti? Oare ar fi trebuit să îi spun ceva diferit? Ei bine, acum e prea târziu. Pur şi simplu, va trebui să mă țin de poveste. Se înşală şi e cuvântul ei împotriva cuvântului meu. Împing cartea sub saltea, lângă jurnal.

Mă gândesc la o lecție pe care ne-a predat-o recent *Herr* Metzger. Cea în care ne-a vorbit despre uşurarea pe care a resimțit-o când a fost adoptată legea din 1935 privind Protecția Sângelui German şi a Onoarei Germane. Legea care ne va salva de infestarea sângelui german cu sângele evreiesc. Înainte ca Führerul să preia puterea, în 1933, poporul german fusese foarte bolnav. În sfârşit, ne vindecăm mințile şi trupurile de această boală. Devenim din nou sănătoşi din punct de vedere rasial. Pedeapsa pentru relațiile dintre evrei şi germani e foarte dură. Pângărirea rasială e o crimă oribilă.

Oh, Walter, ce am făcut?

10 octombrie 1937

Mă doare capul îngrozitor. În craniu mi s-a strecurat un şarpe mic, negru, care se răsuceşte şi-mi apasă creierul până nu mai pot şi îmi vine să urlu de durere. M-a durut din ce în ce mai tare în dimineaţa asta şi, până la urmă, n-am mai putut, mi-am cerut scuze şi am urcat în cameră, unde m-am băgat în pat.

Ar fi trebuit să mă văd cu Walter în dimineaţa asta, la pod, dar conversaţia cu Ingrid m-a dat prea tare peste cap şi n-am îndrăznit.

Mă doare sufletul la gândul că se întoarce la Hindenburgstrasse fără să ştie ce s-a întâmplat. O să fie îngrijorat. Poate o să creadă că nu mai vreau să-l văd după aventura noastră îndrăzneaţă din oraş şi nu o să se mai obosească să vină la pod şi săptămâna următoare. Mă perpelesc în pat, aţipesc şi mă trezesc.

La naiba cu durerea de cap şi la naiba cu Ingrid! După câteva ore, durerea a mai scăzut în intensitate şi cobor la parter, unde o găsesc pe Mutti în camera de zi. Imediat după plecarea lui Karl, a devenit mai rezervată, ca şi cum luase cu el şi o bucată din sufletul ei, şi am început să îmi fac griji pentru ea.

Ca să depăşească absenţa lui Karl, Mutti s-a implicat cu şi mai multă înflăcărare în noul ei proiect privind casa de copii. Stă la birou, cu capul aplecat, şi scrie furioasă scrisori către partid, către primar, către ziare. Din noul radio pe care Vati l-a instalat lângă gramofon se aude o voce străină ce vorbeşte rapid. Câteodată, când Vati e plecat la muncă, Mutti găseşte un post francez şi ascultă, ca acum, zâmbind. Intru în cameră şi închid sonorul.

— De ce l-ai oprit?

Mutti se foieşte şi îmi aruncă o privire rănită, ca şi cum aş fi trezit-o dintr-un vis plăcut.

— Vati o să fie nervos şi o să îţi interzică să mai asculţi,

dacă te prinde.

— Dar nu se întoarce de la Berlin până diseară, oftează ea. Lucrează şi duminica.

Îşi îndreaptă spatele şi îşi întinde braţele, ca şi cum ar fi stat aplecată multe ore deasupra biroului.

— Ingrid e aici? întreb şi mă uit spre prag, în caz că s-ar foi pe undeva prin preajmă.

— Nu, i-am dat o zi liberă. Dar ce treabă are Ingrid cu asta?

Oftez uşurată. Cartea va fi în siguranţă sub saltea. Cel puţin, pentru moment.

— De ce nu facem ceva azi, Mutti? Hai să ne plimbăm! Ne-ar prinde bine amândurora puţin aer curat.

Se uită la scrisorile de pe birou.

— Trebuie să termin astea... Poate mai târziu, îmi zâmbeşte uşor. E atâta muncă de făcut cu proiectul ăsta! Toată hârţogăria. Şi să îi găsim pe copii. Trebuie să facem lucrurile corect.

— Ce vrei să spui prin a-i găsi pe copii? Dacă sunt orfani, nu sunt aduşi pur şi simplu?

— Vreau să spun, să îi găsim pe copiii *potriviţi*. Adică, să îi alegem pe cei buni de... ceilalţi. Se lucrează la nişte teste bazate pe asemănările fizice, pentru a verifica puritatea copiilor. Sunt foarte meticuloşi: pentru fiecare copil în parte se vor face şaizeci şi două de verificări separate. Un proces extrem de riguros. De aceea trebuie să căutăm cu foarte multă atenţie, în lung şi-n lat, ca să-i identificăm pe copiii potriviţi.

— Şi ce se întâmplă cu cei care nu trec testele?

— Ei... ajung în alte locuri. Of, aproape că uitasem, îmi spune ea şi mă priveşte cu atenţie. Te-a căutat un băiat azi-dimineaţă. I-am zis că, de obicei, duminica dimineaţa ieşi la plimbare cu câinele prin parc, dar că în dimineaţa asta nu te-ai simţit prea bine.

— Care băiat? întreb şi aproape că nu mai pot să respir.

Walter a venit să mă caute! Probabil că a făcut-o când a văzut că nu mai apar. Ce riscuri şi-a asumat!

— Prietenul acela al tău, de la şcoala primară, i-am uitat numele. Cel mai oropsit, a adăugat ea, fluturând din mână.

— Ah, te referi la Tomas.

Bătăile inimii se calmează. Ce stupid! Bineînțeles că Walter nu m-ar fi căutat aici.

— Da, de el e vorba, de Tomas. Ce s-a întâmplat cu el după... întâmplarea aceea îngrozitoare?

— A, cea cu tatăl lui. Unchiul i-a dat afară din casă şi pe mamă, şi pe cei şapte copii. Acum locuiesc în Plagwitz. Tomas a trebuit să renunțe la şcoală şi să-şi caute de muncă. Vestea bună e că a reuşit să intre ca ucenic într-o fabrică.

— Măcar s-a aranjat cât de cât. Pare că acum îşi permite să se spele şi să mănânce o mâncare bună. Îmi amintesc că era slab şi vai de el.

Deci nu era Walter.

Doar Tomas.

Ce dezamăgitor!

Mutti se întoarce la scrisorile ei, iar eu mă aşez confortabil pe canapea.

— Îți e tare dor de Karl? o întreb.

— Dacă cineva mi-ar fi tăiat brațul drept, cred că i-aş fi dus mai puțin lipsa, răspunde Mutti şi oftează melancolic. Casa e atât de liniştită şi de goală fără el, zâmbeşte ea. Slavă Domnului că încă te am pe tine.

Neaşteptata intimitate dintre noi îmi înfăşoară trupul cu o căldură plăcută, delicioasă ca o supă caldă într-o zi friguroasă. Îmi aduce aminte de cum era înainte să ne mutăm în această casă, înainte ca ea să devină atât de ocupată cu operele de caritate – un satelit pe lângă planeta Vati şi o prezență distantă pentru mine.

— Dar, continuă ea, asta face parte din ciclul vieții. Ne pregătim fiii ca să le dăm apoi drumul în lume. La asta se reduce totul până la urmă.

— Şi fiicele noastre?

— Fiicele noastre nu ne părăsesc niciodată cu adevărat, râde ea. Poate că vor locui în alte case, dar vor fi mereu prin preajmă, ca să ne lase să ne bucurăm de nepoți şi să aibă grijă de noi, când vom fi bătrâni.

— Şi dacă o să lucrez în alt oraş? Sau poate o să mă căsătoresc cu un bărbat care locuieşte departe, aşa cum ai făcut tu.

— Asta nu se va întâmpla. Şi de ce ți-ai dori aşa ceva? mă întreabă ea, încruntându-se uşor.

— Mi-ar plăcea să călătoresc. Să fac ceva mai important şi mai interesant decât să mă căsătoresc şi să am copii.

— Ce poate fi mai important pentru o femeie decât să se căsătorească şi să aibă copii? îmi spune Mutti şi îmi aruncă o privire usturătoare. Şi ştii că Vati vrea să renunți la ideea asta de a te angaja. Nu se cade ca o fată ca tine să îşi ia o slujbă şi, cu atât mai puțin, să umble aiurea prin lume.

— Şi asta e ce îți doreşti *tu* pentru mine, Mutti? Să mă căsătoresc de tânără şi să îți ofer o mulțime de nepoți?

— Aş vrea să fii fericită, Hetty, îmi răspunde Mutti uitându-se pe geam, la gazonul plin de frunze căzute. Dar nu contează ce cred eu sau ce crezi tu şi, cu atât mai puțin, ce îți doreşti tu. *Tu* trebuie să îți faci datoria. Ca noi toate. Mai întâi față de Führer. Apoi față de Vati şi, într-o bună zi, față de soțul tău. Ai aproape şaisprezece ani, Hetty, n-ar mai trebui să îți explic lucrurile astea.

Profit de faptul că se uită în continuare pe geam şi îi studiez profilul: mereu calmă, elegantă şi rafinată, rareori exprimându-şi opiniile. Pare aproape absurdă ideea că ar fi o persoană de sine stătătoare, cu gânduri şi opinii diferite de ale lui Vati.

Oare cum o fi ea, de fapt? Cum aş putea să fac o crăpătură în armura ei ca să aflu cine e adevărata Mutti?

— Eşti o fată dulce, Hetty, mai spune Mutti şi îşi ridică ochii de la fereastră, întorcându-se spre mine. Eşti deşteaptă şi grijulie, dar mai ai multe de învățat. Trebuie să-ți muşti limba şi să îți controlezi firea impetuoasă. Astea nu sunt înclinații bune pentru o femeie a acestor vremuri, Hetty. Dar draga mea Maman te-ar fi adorat, mai spune şi zâmbeşte când îşi aminteşte de *Oma* Fabienne.

— Povesteşte-mi un pic despre copilăria ta din Franța, o implor eu. Când *Oma* Fabienne era în viață şi tu erai mică.

— Altă dată, Hetty, răspunde Mutti clătinând din cap. Chiar sunt îngrozitor de ocupată, mai spune şi se întoarce la scrisorile ei.

Astfel, conversația noastră ia sfârşit.

Vati ne-a dat telefon să ne spună că va lua trenul de ora 16.00 şi că va ajunge în jur de 17.30. M-a sunat şi Tomas să mă întrebe dacă mă simt mai bine şi dacă vreau să merg cu el la cinema.

Nu prea. Nu acum.

În schimb, mă hotărăsc să merg pe jos şi să-l întâmpin pe Vati la gară.

Pe măsură ce mă apropii de gară, străzile sunt tot mai aglomerate şi e imposibil să te grăbeşti. Reuşesc, în cele din urmă, să îmi fac loc şi văd că trenul lui Vati a ajuns deja de cinci minute. Mă uit în stânga şi în dreapta, în speranța că o să îl văd, dar îmi e imposibil cu mulțimea de oameni care se foiesc în toate părțile.

Renunț şi mă iau după valul de oameni care se îndreaptă spre centrul oraşului. Mi se desface un şiret, aşa că mă opresc lângă magazinele Breuninger să mi-l leg. În vitrină sunt etalate noile tendințe la modă ale iernii. Culorile sunt cam terne: mult cenuşiu şi albastru marin, dar croiala e atrăgătoare, linii curate, elegante, strânse în talie cu centuri.

Mă ridic, dau să plec şi îl văd pe Vati la doar câţiva paşi de mine. Se uită spre mine zâmbind şi râzând. E aşa de schimbat – i-au dispărut stresul şi grijile zilnice – şi aproape că nu-l recunosc. El nu m-a văzut. Se uită la o femeie întoarsă cu spatele la mine. Deschid gura să-l strig, dar Vati o ia în braţe pe acea femeie. Se îmbrăţişează strâns, au corpurile apropiate, iar frunţile li se ating. Încremenesc şi mă dau mai aproape de vitrina magazinului. Totul în jur se înceţoşează. Sunetele se estompează. Nu îl văd decât pe Vati îmbrăţişând-o pe acea femeie. Se mişcă un pic şi zăresc ce nu reuşisem să văd mai devreme. O fetiţă de doi sau trei ani. Mama ei o ţine în braţe şi se uită direct la mine. Are ochii albaştri, mari, strălucitori, şi bucle blonde, ondulate, fine ca mătasea, îi încadrează faţa angelică.

Vati îi spune ceva femeii, dar nu reuşesc să aud. Apoi îşi îndreptă atenţia asupra fetiţei, care îşi ia ochii de la mine şi se uită la el. O ia în braţe tandru.

Cât de ciudat e ca Vati să îşi dorească să ţină un copil în braţe! Nu l-au interesat niciodată copiii. Nici nu îmi amintesc să fi primit vreo îmbrăţişare de la el. Fetiţa îl ia de gât cu mânuţele ei grăsuţe şi îi şopteşte ceva, chicotind. Ce gest intim făcut de un copil! Pare că îl cunoaşte bine.

Şi, dintr-odată, într-o clipă teribilă, înţeleg. Mă lovesc cu mâna peste gură ca să nu plâng.

Femeia poartă o fustă neagră, strâmtă şi, deşi nu o văd, ştiu cine e. Fundul ei gras o dă de gol.

Nu mi-a trecut niciodată prin minte să mă întreb cum de *Fräulein* Müller dispăruse la fel de repede cum apăruse şi de ce fusese înlocuită de o secretară mai mare, de vârstă mijlocie, cu ochelari şi părul cărunt prins în coc.

Fräulein Müller era însărcinată cu copilul lui Vati.

Îmi vine să vomit, dar mă străduiesc să n-o fac.

Nu, nu, nu!

Nu mai suport să îi privesc. Îmi simt toată faţa încleştată.

Mă întorc înainte să mă zărească şi mă pierd în mulțime, îndreptându-mă în direcția opusă.

Oamenii, nişte străini care miros urât, se înghesuie în mine. Simt că nu am aer. Am impresia că tot mai mulți se îmbulzesc din ce în ce mai tare în mine şi simt că mă sufoc. Dau cu cotul în stânga şi-n dreapta ca să îmi fac loc, sunt disperată să ajung în stradă, cât mai departe posibil, cât mai repede cu putință. Reuşesc să scap de mulțime şi ajung direct în calea maşinilor. Acestea mă ocolesc şi de peste tot se aud claxoane. Mă feresc de un cal şi un bărbat de pe bicicletă mă înjură.

Clădirile par că se apropie de mine. Tot ce pot să văd sunt ochii mari ai fetiței şi felul cum se cuibărea în brațele lui Vati. Nu pot să mă duc acasă. Cum aş putea? Mutti o să înnebunească de îngrijorare şi Vati o să fie mânios că nu m-am întors la timp pentru cină, dar nu-mi pasă. Nu o să mă duc acasă, să-l privesc pe Vati în ochi, nu după tot ce a făcut.

Mutti!

Săraca, sărăcuța Mutti!

Oare ştie?

Să îi spun?

Merg în neştire, habar n-am unde să mă duc sau ce să fac. Merg pe străzi şi alei, trec de biserici, magazine, şcoli şi case.

Se înserează şi felinarele îmi luminează calea. Timpul îşi pierde orice sens. Peste tot pe unde mă uit, văd fericirea lui Vati când o ține în brațe pe acea fetiță străină. În cele din urmă, epuizată şi moartă de oboseală, mă îndrept încet spre casă.

— Pe unde ai umblat? mă întreabă Mutti plângând.

Are ochii roşii şi umflați.

— M-am întâlnit cu o prietenă, mormăi eu, şi ne-am dus la ea acasă. Scuze, am pierdut noțiunea timpului.

— Unde ți-a fost capul, Hetty? mă întreabă iar, dar acum țipă şi dă din mâini agitată. Să dispari aşa în vremurile astea?

Ce ar trebui să îi spun? Cum aş putea să pun în cuvinte ce am văzut?

— Am fost de acord să umbli de colo până colo cu prietenii tăi prin oraş, îmi zice Vati şi fața lui e roşie şi buhăită, iar ochii îi sunt ca ai unui porcuşor. Dar dacă au o influență proastă asupra ta sau o iei pe cărări greşite, o să punem capăt imediat. Gata cu umblatul prin oraş cu prietenii! Acesta e un avertisment, domnişoară!

Te *urăsc*. Sper să vadă asta în ochii mei.

Imaginea fetiței blonde, frumoase, cu părul cârlionțat e întipărită pentru vecie în mintea mea. Sora mea! Şi, chiar în momentul în care formulez cuvântul în minte, îl simt ca pe un corp străin.

Soră. Schwester.

— Îmi cer scuze, Vati.

— Ai merita o bătaie bună pentru îngrijorarea pe care i-ai provocat-o maică-tii. Du-te la tine în cameră! Să nu te mai văd până mâine!

Ce bine! Nici eu nu vreau să te mai văd. Îmi vine să vomit numai când te văd. Dacă eu merit o bătaie pentru că am făcut-o pe Mutti să se îngrijoreze, *tu* ce meriți pentru că ai înşelat-o?

Urc treptele în tăcere. Îmi iau jurnalul de sub saltea:

Nu pot să îi spun lui Mutti ce am văzut pentru că ar distruge-o. Ar distruge totul. E clar că nu trebuie să afle niciodată, dar niciodată. Ce bine ar fi dacă ar fi Karl aici! Mi-l imaginez, cu ochii lui blânzi, cu capul apropiat de al meu.

— Nu te îngrijora, Şoricelule, mi-ar spune. O să mă ocup eu de Vati.

Dar Karl e la sute de kilometri distanță şi eu sunt singură.

Walter mă ia în brațe şi îmi şoptește că totul va fi bine.

Uită de ai tăi, mă îndeamnă el. *Vino cu mine să trăim în America*. Ies din casă pentru ultima dată şi, în mod ciudat, port o uniformă Luftwaffe. Mutti refuză să îmi spună la revedere şi Vati e fericit să mă vadă plecată. Mă întorc pentru ultima dată şi îl văd pe Vati pe canapea, legănând copilul angelic. Copilul e singurul care îmi recunoaşte plecarea şi în ochii ei, de un albastru glacial, văd un iz de bucurie.

Mă trezesc şi imaginea lui Vati cu fetiţa se risipeşte în aer. Sunt în pat, amorţită şi îngheţată, iar jurnalul zace deschis pe podea. Simt că îmi plesneşte capul de durere şi de oboseală. Iau jurnalul, îl închid, îl ascund şi mă urc în pat, fără să mă mai ostenesc să mă schimb.

Dar acum sunt trează de-a binelea, în noaptea care a cuprins totul. Întunericul vibrează în jurul meu. Simt că am în stomac un bolovan. Un ghem de milă pentru Mutti, o cărămidă de ură pentru Vati. Şi, în timpul ăsta, pereţii casei pulsează şi se vaită odată cu inima mea plină de suferinţă.

12 octombrie 1937

Stau în spatele clasei. Suntem la oră şi citim *Mein Kampf*. *Frau* Schmidt insistă să facem asta de când jumătate dintre profesorii de la şcoală au fost daţi afară pentru că foloseau texte negermane. Şi anul trecut am studiat cartea. Iar acum am luat-o de la capăt şi o studiem din nou. Prima dată, cartea mi s-a părut greoaie şi ne-a luat mult timp să o parcurgem. A doua oară m-a adormit. Şi acum trebuie să o luăm iarăşi, capitol cu capitol. *Frau* Schmidt nici nu se mai oboseşte să deschidă vreo discuţie pe marginea cărţii. În loc de asta, din fericire, sare peste diverse părţi şi ne citeşte cu glas tare fragmente importante:

— *Dacă ne gândim la cât de cumplit a păcătuit împotriva*

maselor de oameni secole de-a rândul, cum i-a istovit pe oameni şi cum le-a supt sângele iarăşi şi iarăşi, dacă ne gândim la cum oamenii au învăţat încetul cu încetul să-l urască pentru asta şi au ajuns să vadă în el nimic altceva decât o pedeapsă a Cerurilor, ajungem să înţelegem cât de grea a fost această schimbare pentru Evreu.

Frau Schmidt continuă, fără să dea vreun semn că ar observa sau că măcar i-ar păsa dacă elevii sunt atenţi sau nu:

— *Evreul tânăr, cu păr negru întunecat, stă la pândă ore în şir, uitându-se ca un demon şi spionând-o pe fata nebănuitoare, pe care plănuieşte să o seducă, să îi strice sângele şi să o ia de la sânul poporului său. Evreul foloseşte orice mijloc la îndemână ca să submineze fundamentul rasial al unui popor subjugat.*

La fiecare menţionare a cuvântului *evreu*, îmi răsare în minte frumosul chip al lui Walter.

Oare Satana chiar ar putea să sălăşluiască sub pielea lui ca de piersică?

Ridic mâna şi *Frau* Schmidt îmi face semn să vorbesc:

— Dar dacă nu are părul negru?

Din clasă se aude un murmur şi toată lumea se uită la mine.

— Nu sunt sigură că îţi înţeleg întrebarea, Herta.

Frau Schmidt se opreşte şi îşi scoate ochelarii.

— Adică, ce se întâmplă dacă e blond şi dacă nu arată deloc a evreu, dar este? Ce facem în cazul ăsta?

Pare nedumerită, chiar şocată, şi nu ştie cum să îmi răspundă.

— Şi dacă arată ca un arian, continui eu, şi se mai şi poartă ca unul? Dacă are maniere impecabile, e curtenitor şi curajos? Dacă şi el crede în Germania la fel cum credem şi noi? Mai reprezintă un pericol în cazul ăsta?

Nimeni nu scoate un sunet. Toţi elevii sunt cu ochii pe

mine.

— De ce ai întreba aşa ceva? mă întreabă *Frau* Schmidt; în vocea ei se simte tensiunea şi obrajii îi sunt îmbujoraţi. Evident că ştii răspunsul, nu? Nu e nicio diferenţă, indiferent de cum arată un evreu. Adevăratul lui fel de a fi va ieşi la iveală indiferent de cum arată la exterior. Sângele nu îi poate fi decât inferior. Mintea nu îi poate fi decât plină de defecte, iar intenţiile sale vor fi mereu egoiste, indiferent dacă are părul blond sau negru. Sper că te-am lămurit, Herta, adaugă ea şi îşi pune la loc ochelarii.

Se ţine atât de tare de catedră, că degetele i se albesc. Îi e teamă că am supus-o unui test. Ştie cine e tata şi se teme că aş putea s-o raportez. În zilele astea, profesorilor a ajuns să le fie mai teamă de elevi decât le e elevilor de ei.

— Da. Mi-aţi explicat foarte clar. Mulţumesc.

— De ce ai pus întrebările astea? mă întreabă Erna şi îmi dă un ghiont în coaste.

Ridic din umeri, pentru că nu mă înţeleg nici eu pe deplin.

După şcoală, întoarsă acasă, îmi scot jurnalul din ascunzătoare. Între copertele lui cu motivele geometrice pot să fiu onestă pe deplin. E singurul meu prieten adevărat şi de încredere, aşa că scriu:

Cât de mult îţi duc dorul, Karl! Casa e cu totul altfel fără tine. Aerul dintre pereţi e încremenit, de parcă fără tine, cel care să îi dădea viaţă, căldură şi mişcare, a îngheţat. Câteodată, aud scârţâitul podelei sau perdeaua se mişcă uşor, în bătaia brizei, şi am impresia că eşti tu. Dar în casă nu e nimeni. Poate sunt doar fantomele foştilor locuitori, nefericirea lor a rămas captivă între aceşti pereţi şi se mai strecoară din când în când în afară, infectându-ne cu ghinion. Te rog să te întorci acasă repede...

Aud ţârâitul telefonului în hol.

— Vrei să vii la cinema să vedem *Operation Michael*? mă

întreabă Tomas.

Din telefon se aud tot felul de zgomote şi vocea îi e neclară.

— Nu prea am chef.

— Haide, Hetty, te rog! Am invitat-o şi pe Erna şi ea vine. E un film despre război, adaugă el, crezând că asta o să mă tenteze mai mult.

Bănuiesc că acum e bine-venit orice ca să îmi iau gândul de la acea fetiță şi de la hoața de soți, de la Walter şi de la nenorocitul de Kafka, care încă zace, necitit, sub salteaua mea.

Erna şi Tomas mă aşteaptă în fața cinematografului.

— Hai, melcule, grăbeşte-te! îmi zice Erna. În cinci minute începe.

Avem locurile pe rândul de la mijloc. Luminile se sting şi vocile devin nişte şoapte. Deasupra noastră, lumina albă a proiectorului străpunge întunericul, aprinzând ecranul mare din față. În strălucirea proiectorului, văd cum se ridică şi se rostogolesc rotocoale de fum de țigară.

Proiectorul prinde viață şi mă aşez mai bine în fotoliul meu dintre Tomas şi Erna, ca să văd jurnalul de actualități. Tomas se apleacă spre mine şi îşi cuibăreşte mâna aproape de a mea, pe brațul din catifea roşie dintre noi. Îi arunc o privire, dar el e mai preocupat să urmărească *Festliches Nürnberg*. Are capul aproape de mine, iar din unghiul în care stă pot să văd prin ochelarii lui imaginea distorsionată în mod bizar a miilor de soldați mărşăluind pe ecran.

Se întoarce spre mine şi îi simt privirea insistentă.

— Atât de mulți soldați, îmi şopteşte el, e de mirare că au mai rămas civili în Germania.

Are gura prea aproape de urechea mea; îi simt respirația fierbinte şi lipicioasă pe piele.

Îmi schimb poziția şi îmi îndrept atenția asupra adunării de la Nürnberg. Scene cu mine mari, pline de cărbune şi

minereu, cu fabrici care se înalță şi care scuipă maşini strălucitoare, haine, electronice şi tot felul de aparate. Măreția Germaniei. Progresul inexorabil al poporului german. Germania, afirmă naratorul, stârneşte invidia națiunilor. Cadre cu mulțimi aclamând şi un Hitler zâmbitor, anunțând mândru că singurul lucru pe care şi-l doreşte este pacea în Europa. Şi apoi sunetul a sute de mii de soldați mărşăluind. *Pace?* Mă gândesc la soldații mutilați din azil. Pe ecran se văd tancuri şi puşti şi avioanele Luftwaffe care zboară frumos, în formație strânsă. Mă gândesc la Karl şi mă întristez. Jurnalul de actualități se încheie cu patinaj cu rotile, dans folcloric şi un spectacol cu foc. Publicul izbucneşte spontan în ovații, aplaudând şi strigând *Heil Hitler!*

Tomas îmi zâmbeşte. E entuziasmat şi văd cum se apropie şi mai mult de mine.

— Sper doar ca războiul să nu înceapă şi să se termine înainte să iau şi eu parte la el.

— De ce toată lumea vorbeşte despre război, când Hitler spune că singurul lucru pe care şi-l doreşte e pacea? întreb eu în şoaptă.

— Pentru că trebuie să le arătăm ticăloşilor din ce suntem făcuți! îmi răspunde Tomas şi arată cu mâna spre ecranul care acum e întunecat. Porcii ăia trebuie să vadă că Hitler e serios. Războiul e singura modalitate prin care putem face asta. Ca să ajungi la pace trebuie să treci prin război, nu? continuă şi se uită la mine.

— Führerul ştie ce are de făcut, răspund eu şi mă gândesc la Karl, care e foarte vulnerabil în acea cutie din tablă.

— Bineînțeles că ştie. E conducătorul suprem. Dumnezeu printre muritori. Are un plan măreț pentru toate.

— Să sperăm că se pricepe mai bine la a câştiga războaie decât la a scrie cărți, zic eu în şoaptă, ca să nu mă audă

nimeni.

Tomas râde, din fericire, la gluma mea şi proiectorul porneşte din nou.

După scenele de la Nürnberg, filmul principal e plictisitor. Mintea îmi umblă aiurea şi mă gândesc la tot felul de lucruri. Oare Vati e cu cealaltă fiică a sa? Poate că tocmai în acest moment o gâdilă pe burtică şi o face să râdă. Mi-l imaginez zâmbindu-i mamei fetiței, mângâind-o tandru pe obraz şi felicitând-o că i-a dăruit un copil aşa de reuşit. Simt cum mă apucă furia. Nici măcar cinematograful nu mă mai apără de gândurile pe care le am, nu mai reprezintă un refugiu. Oriunde mă duc, îl văd pe Vati. Nu e nicio scăpare. Niciun răgaz. Mă fâțâi în fotoliu şi abia acum îmi dau seama că Tomas m-a luat de mână. O retrag uşor.

Ce minunat ar fi dacă Walter s-ar afla aici, cu mine, să mă ia de mână!

Dar, cu siguranță, nu i s-ar permite să intre în cinematograf.

Când ieşim, observăm că soarele deja a apus. Stăm pe o bancă, peste drum de Thomaskirche. Din biserica antică, aflată de cealaltă parte a pieței pietruite, se aud vocile clare, înalte ale băieților din cor.

— Tata e mort, ne anunță dintr-odată Tomas, iar vocea lui monotonă sparge liniştea prietenoasă dintre noi trei.

Îi resimt spusele ca pe un fulger care îmi străbate tot corpul.

— Ce s-a întâmplat? îl întreabă Erna.

— A căzut de la fereastra închisorii, răspunde Tomas şi vocea lui e plată, fără nicio emoție. O curăța. Era la etajul patru şi probabil că s-a aplecat prea mult în afară.

— Ce oribil! Îngrozitor! adaugă Erna. Îmi pare foarte rău!

— Ei bine, mie nu, spune repede Tomas. Era o ruşine teribilă pentru mine. Nu a luptat în război. Era comunist. Antinazist. Adevărul e că era un trădător şi că a primit ce

merită trădătorii.

— Dar nu te poți bucura că ți-a murit tatăl!

Erna se uită la el, făcând ochii mari din cauza şocului. Tomas are obrajii roşii şi ochelarii lui pătați îi sunt căzuți, aşa cum i se întâmplă mereu, pe la jumătatea nasului.

— Nu sunt *fericit*. Bineînțeles că nu. Dar vina este a lui în totalitate. Nu a câştigat niciodată un salariu decent, aşa că a trebuit să locuim într-o magherniță din Plagwitz. A fost nevoie ca biata mea mamă să facă şi munca unui bărbat, *şi* pe a unei femei. Să robotească precum o sclavă toate orele alea în fabrică şi, chiar şi aşa, să mâncăm mâncare de rahat şi să trăim intoxicați de la fumul din fabrică. Nu l-ai cunoscut niciodată, Erna, şi nici nu ai ştiut nimic despre el. Dar Hetty înțelege, nu-i aşa, Hetty? Ne e mai bine fără el, asta e tot.

Mă foiesc pe bancă. Dacă nu m-aş fi dus cu Tomas la Vati, ar fi făcut-o altcineva mai devreme sau mai târziu. Şi toată lumea ar fi trebuit să plătească prețul, aşa că, de fapt, eu doar i-am ajutat.

— Am făcut ce era *corect*, Tomas, îi zic eu blând. Îmi imaginez că a fost greu pentru tine, dar toată lumea ştie că tu eşti eroul în povestea asta.

Erna se uită când la unul, când la celălalt.

— Sunt convinsă că aşa a fost, zice ea în cele din urmă. Dar am auzit că astfel de întâmplări care se petrec în închisori nu sunt atât de accidentale pe cât se crede. Am auzit zvonuri, zvonuri oribile, despre ce se întâmplă în astfel de lagăre.

Şi Walter îmi spusese ceva despre asta.

— Ce fel de zvonuri? o întreb iritată.

Sunt convinsă că a ascultat perorațiile lui taică-su şi că le-a luat de bune. Erna, Erna cea perfectă poate deveni mai puțin perfectă? Oare am greşit că nu i-am menționat lui Vati părerile domnului Bäcker?

— Nu spun că cei care au greşit nu merită să fie în închisoare. Are faţa uşor întunecată şi încruntată. Doar că... unii dintre cei care au fost luaţi în „custodie”, din cauza opiniilor lor politice, au fost transferaţi ulterior în lagăre şi condiţiile sunt, se pare, foarte rele. Am auzit că, atunci când se apropie data eliberării, fie ziua se tot amână, fie mor în condiţii misterioase, fie pentru că, chipurile, ar fi încercat să evadeze.

— Şi cine ţi-a zis asta?

Erna tace.

— Erna, nu ar trebui să pleci urechea la astfel de vorbe. Ştii asta, îi zic privind-o fix în ochi.

— E greu de ştiut ce e adevărat şi ce e zvon, aşa e, spune Erna. Dar sunt convinsă că familia lui Tomas merită să afle cum de s-a întâmplat un astfel de accident. Pare suspect.

— Ce ar fi de aflat despre asta? o presez eu. Nu mai înrăutăţi situaţia care oricum e grea pentru Tomas.

— E în regulă, Hetty, răspunde Tomas încruntându-se. Circulă o mulţime de zvonuri despre asta. Nu trebuie să crezi tot ce auzi, Erna. Inamicii ticăloşi ai Reichului nu vor decât să creeze neplăceri.

— Ei bine, îmi cer din nou scuze, Tomas, adaugă Erna după câteva momente de tăcere.

Rămânem iar tăcuţi şi lăsăm vestea morţii tatălui lui Tomas să se aşeze. Pare dintr-o altă viaţă ziua când, la doar doisprezece ani, umăr lângă umăr, am stat împreună cu Tomas în biroul lui Vati. Cât de multe s-au schimbat de atunci!

Chiar şi slăbănogul de Tomas a devenit bărbat. Printre ramurile platanului înalt din faţa mea văd lumina colorată şi filtrată de ferestrele înalte şi înguste ale *Thomaskirche*; în timpul ăsta, se aud vocile băieţilor din cor, ca un sirop dulceag, un crescendo ajuns la o înălţime imposibilă, ca apoi să se oprească brusc. Peste piaţă se lasă liniştea.

Eu şi Erna ne luăm la revedere de la Tomas şi pornim spre casă, pe străzile luminate. Ne ţinem de mâini, din nou prietene după cearta noastră de mai devreme, apropo de lagăre. Ploaia începe să cadă, mai întâi uşoară, câteva picături, apoi toarnă cu găleata. În aer e un miros bogat de pământ reavăn. Maşinile trec prin băltoace şi lumina se reflectă pe trotuarul negru, proaspăt udat.

— Ştiu că totul se schimbă, dar aş vrea ca lucrurile să fie aşa cum erau, spun eu dintr-odată, gândindu-mă la cât de puţin complicat era înainte, când nu trebuia să fim atenţi la ce ne spunem unul altuia.

Înainte ca Walter să fie nevoit să se ascundă. Înainte să ştiu de Vati şi de fetiţa aceea.

— Şi atunci, Hett, nu crezi că viitorul e strălucitor? îmi răspunde Erna după câteva momente de gândire.

— În momentul ăsta nu prea pare să fie aşa.

Cât de multe pot să îi povestesc? Îmi doresc să nu fi fost aşa defensivă în legătură cu tatăl lui Tomas. Oare am făcut-o pe Erna să devină precaută?

— De ce nu? spune ea, încercând să pară optimistă. Avem o mulţime de lucruri la care să ne gândim cu bucurie: concertul de la *Gewandhaus*, dansul de la LFG. Dar de un sărut cu un ofiţer Wehrmacht chipeş ce ai zice? şi mă înghionteşte. Ce altceva şi-ar mai dori o fată?

Mă face să zâmbesc, în ciuda melancoliei pe care o resimt profund, în tot corpul.

— Serios acum, Hett, ce te nelinişteşte?

— O, nimic! Presupun că doar mi-e dor de Karl, atâta tot.

— Bineînţeles că da. Cum îi mai merge?

— Bănuiesc că bine. Nu ne scrie prea des.

— Cred că abia aştepţi să îl vezi întors acasă.

— Dumnezeu ştie când se va întâmpla asta.

— De Crăciun, nu? Parcă aşa a zis... Erna se opreşte la jumătatea propoziţiei.

— Ce?

— Adică, cred că în jurul Crăciunului, nu aşa ar fi logic?

Vorbeşte repede, sare peste cuvinte, încetineşte pasul şi, chiar şi în întuneric şi în ciuda ploii, o simt că roşeşte.

— Ai zis „de Crăciun, nu? Parcă aşa a zis..."

Simt că mă învăluie o ceaţă şi mă opresc din mers. Sunetele străzii se aud înăbuşit, de parcă aş fi undeva foarte departe. Şi apoi, ca şi cum ceaţa s-ar fi ridicat, văd lucrurile clar. Ce nu reuşisem să văd până acum.

Cum de nu mi-am dat seama? Sau poate că am făcut-o, dar nu am vrut să-mi recunosc mie.

— Hetty...

— De unde ştii când vine Karl acasă? o întreb eu, aproape mârâind. Şi eu de ce nu ştiu?

Simt cum mă apucă greaţa. Ploaia îmi intră prin haină şi am umerii uzi. Din păr îmi picură apă.

— Karl mi-a spus într-o scrisoare.

— O scrisoare? Câte scrisori ţi-a trimis?

— Nu sunt sigură.

— Trei. Atâtea mi-a trimis mie de când a plecat. Trei. Ai primit mai multe sau mai puţine, Erna?

— Mai multe de trei, mormăie ea. Îmi pare rău, Hett. Ştiu că ar fi trebuit să îţi spun, dar lui Karl i-a fost teamă că o să te superi, aşa că am preferat să păstrez tăcerea. Am greşit, acum ştiu asta.

— Să nu îndrăzneşti să îl învinovăţeşti pe Karl!

Ne uităm una la alta prin întunericul umed.

— Nu-l învinovăţesc, eu...

— De ce mi-ai ascunde aşa ceva? Ne spunem mereu totul! Noi două ne spunem mereu totul!

— Da, aşa e. Şi pe cuvântul meu că aveam de gând să îţi spun, doar că nu am găsit niciodată ocazia potrivită.

— E o scuză jalnică, Erna. Eşti o laşă!

Deci, a fost ideea Ernei. Karl nu ar fi ţinut niciodată un

secret față de mine. A vorbit despre asta cu el. L-a convins. Mi-o şi imaginez şoptindu-i în ureche. Ei doi râzând de mine, pe seama mea. Îndepărtându-l de mine. Propriul meu frate! Şi aşa-zisa cea mai bună prietenă a mea!

— Deci, eşti iubita lui?

Încerc să îmi mențin vocea calmă, să nu ridic tonul.

— Da.

Simt o durere intensă. Karl e al *meu*! Eu sunt şoricelul lui. *Ea* l-a ținut departe de mine. M-a exclus. Nu vor să fiu implicată în niciun fel în *povestea* asta.

— De cât timp?

— De puțin timp. Câteva luni, atâta tot.

— Câteva luni! Şi nu te-ai gândit niciodată să îmi spui? Şi care a fost treaba cu Kurt? A fost totul o minciună, nu? M-ai mai şi rugat să nu te spun părinților. Dumnezeule! Şi prietenia noastră? Înseamnă aşa de puțin pentru tine? Oare doar mă foloseai ca să ajungi la Karl?

Din gură îmi ies numai apă, scuipat şi furie, multă furie.

Vati. Karl. Erna.

Trei dintre cei mai importanți oameni din viața mea m-au trădat.

— Îmi pare rău! pledează Erna.

Are părul ud, lipit de cap. Fața îi e umedă şi strălucitoare.

— N-am vrut niciodată să te supăr. Voiam să îți spunem, dar la început părea că nu prea are nimic sens – Karl urma să plece şi ne-am gândit că nu va dura. Apoi, după tabăra de vară, lucrurile au devenit mai serioase, dar parcă nu era niciodată momentul potrivit...

— Aşa că ai hotărât să mă minți şi să inventezi un iubit imaginar. De ce, Erna? De ce să nu îmi spui adevărul?

— Nu ştiu. A fost o prostie. Să ştii că uram să te mint. Pe cuvânt, Hetty! Eram doar îngrijorată că asta ne-ar distruge prietenia.

— Ei bine, tocmai asta s-a întâmplat, nu-i aşa?

Mă uit la Erna. Are umerii căzuți. O rănesc şi asta mă face să mă simt bine. Ea e mai la îndemână ca să îmi îndrept toată furia asupra ei. Nu pot să fac asta cu Vati sau cu Karl. Dar Erna? Erna cea mereu bună şi perfectă? Pe ea pot să mă înfurii.

Nici tu nu ai fost prea onestă.

Dar asta e cu totul altceva.

Walter trebuie ținut secret pentru propria lui siguranță.

O situație cu totul şi cu totul diferită.

— Pleacă, Erna! îi spun după un timp. Lasă-mă în pace! Vă urăsc pe amândoi. Şi în special pe tine. Nu eşti decât o scroafă mincinoasă!

Plec de lângă ea, alergând repede prin ploaia acum şi mai agresivă. Mă doare pieptul şi sunt udă fleaşcă, dar asta nu opreşte avalanşa de voci din capul meu.

Ce ai făcut?

TU eşti ticăloasa, TU te-ai îndrăgostit de un evreu.

VATI e un om de nimic pentru că are o a doua familie secretă.

Tocmai ți-ai pierdut cea mai bună prietenă.

Hetty Heinrich, eşti cea mai mare prostuță din tot universul.

14 octombrie 1937

Oriunde mă duc, e şi Erna: la şcoală, la LFG. Se uită la mine cu ochi trişti, de căţeluş. Dar nu sunt pregătită să o iert. Şi cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât sunt mai sigură de decizia mea. Bănuiesc că asta o să îl facă pe Vati iar mândru de mine, nu că m-ar interesa ce crede *el* despre mine. Erna merită cu vârf şi îndesat. Şi e şi o formă de asigurare, în caz că Ingrid va spune ceva. N-o vor crede pe Ingrid dacă fac asta. Nu se va îndoi nimeni de loialitatea

mea.

Mâine va fi o mare întâlnire la Leipzig. Trebuie să mă pregătesc pentru întâlnire. Trebuie să mă simt curată. Că merit lauda Führerului. Vati lucrează de acasă. Îmi lipesc urechea de uşă să ascult, dar nu se aude nimic. E linişte în birou. Bat la uşă.

— Intră.

— Pot să vorbesc ceva cu tine, Vati? Nu durează mult.

E un bărbat ocupat: cu două locuri de muncă *şi* două familii. Nu e de mirare că arată obosit.

— Bineînțeles, domnişoară Herta.

Îmi zâmbeşte când intru în cameră şi îmi face semn să mă aşez pe scaunul din fața biroului. Îşi stinge țigara în scrumiera care e plină, de altfel, de chiştoace stinse recent. Deşi fereastra e deschisă, fumul din încăpere e dens şi mă deranjează când respir.

— Ce te apasă?

Mă uit la el câteva clipe, la fața lui rotundă, la pielea lăsată. La ochii lui albaştri, atât de familiari. Aş vrea să îi țip în față: tu şi scârba de *Fräulein* Müller şi acel copil – astea mă apasă! Acum ea e iepuraşul tău?

— Da, e ceva, Vati, îi spun în loc de asta. M-am tot frământat din cauza unui lucru în ultima vreme.

Îmi simt sufletul plin de putregai. Îl simt cum îmi creşte în oase, cum se răspândeşte în vene. Dar gestul de acum mă va purifica. Mă va aduce pe calea cea bună. Calea datoriei, a corectitudinii şi a obligației morale. Calea altruistă a lui Hitler.

Îmi dreg vocea.

— E vorba despre o prietenă a mea, Erna, şi despre tatăl ei. Am auzit ceva care m-a îngrijorat.

Vorbele îmi ies uşor, fără probleme, din gură.

— Continuă.

— E...

Dau să spun şi parcă văd o umbră. Corpul tatălui lui Tomas căzând de la fereastra închisorii. Chiar o fi fost un accident? Nimeni nu va şti vreodată.

— O să îmi fac mereu timp să ascult ce te îngrijorează. E important să simți că poți să vii la mine, zice Vati. Unde ar mai fi *Herr* Himmler şi mult-iubitul nostru Führer, dacă nu am avea fete cumsecade ca tine? îmi zâmbeşte el iar, cald şi încurajator.

Un Walter fantomatic mă imploră să nu fac lucrul corect.

Ticălosul de Hitler. Îi aud cuvintele domnului Bäcker clar în minte.

— Am auzit...

— Ce ai auzit mai exact, *Schnuffel*?

— I-am auzit zicând...

Îi simt ochii rugători ai Ernei fixându-mi privirea.

Poți să ai încredere în mine până la capătul pământului şi înapoi, Erna. Înghit cu greu. Vati se uită la mine, aşteptând să vorbesc.

În mintea mea rulează tot felul de imagini: eu şi Erna în curtea de joacă; noi două pe pat, vorbind în neştire, mărşăluind împreună în LFG, noi două înghesuite una lângă alta în cort, în tabăra de vară, împărtăşindu-ne cele mai ascunse speranțe şi visuri. Walter. Dumnezeule, evreul Walter!

Vati devine nerăbdător. Îşi aruncă stiloul pe hârtia din fața lui şi geme.

— Ce ai auzit? mă întreabă iar.

Îmi îndrept spatele. O promisiune e o promisiune, Erna. Poate că tu m-ai trădat, dar eu nu o să îți fac niciodată una ca asta.

— Scuze, Vati... Oricât au încercat, nu au reuşit să găsească locuri în primul rând la Celebrarea Anuală a Tineretului Hitlerist. Simt că am broboane de transpirație pe frunte. Domnul Bäcker e un mare admirator al lui Hitler. Ar

fi o mare bucurie pentru ei dacă ai putea să tragi nişte sfori.

Îl privesc cu atenție pe Vati. Râde.

— Asta e tot? mă întreabă.

E tot ce pot să scot în acest moment.

— Ei, ai putea?

— Nu, Herta. Rândul din față e rezervat pentru bărbații importanți şi pentru familiile lor.

— Ce păcat!

— Şi zici că îl admiră foarte mult pe Führer? Şi fiica, Erna? Aud lucruri bune despre ea. L-am întrebat pe fratele tău de ea, pentru că mi se părea că petreceți cam mult timp împreună. Spune că e foarte bine văzută în cercurile Tineretului Hitlerist. Cu *astfel* de prieteni trebuie să îți petreci tu timpul. Poate reuşesc să le obțin o invitație pentru petrecere. Las' pe mine! O să văd ce pot face.

— Îți mulțumesc mult, Vati. Îți vor fi recunoscători.

— Da, da, dar nu îți fac nicio promisiune. Mai e şi altceva?

— Nu. Asta e tot.

— Atunci o să te rog să mă laşi să-mi continui treburile. Am treburi urgente.

Îmi arată uşa cu mâna şi se întoarce la dosarele lui. E aplecat deasupra biroului şi mă uit la creştetul lui. Îşi ia stiloul şi începe să scrie.

E eşecul tău, Herta Heinrich. Nu eşti altceva decât un vierme, îți pui propriile interese mai presus de cele ale Patriei. Odată mi-ai promis loialitate. Şi acum? Trădezi?

Simt o durere în tot stomacul. Putregaiul e tot acolo şi nu ştiu decât o cale prin care să scap definitiv de el, o cale care îmi repugnă.

Mutti e plecată să viziteze o casă de copii în Burghausen. Speră ca orfelinatul şi şcoala conduse de SS să fie un model pentru căminul pe care vrea să îl deschidă. Vati e închis la el în birou, unde lucrează. Nu mai e nimeni. Şi, cu Karl

plecat, casa pare mai goală ca niciodată.

Sunt neliniştită şi mă duc să mă plimb prin grădină. Culorile verii au trecut. Copacul uriaş s-a scuturat de frunze, dezgolind căsuța unde n-am mai fost de multă vreme. Pentru un moment, mi se face dor de Erna. Ar trebui să mă duc să îmi cer scuze şi să îi povestesc despre Walter. Dar nu pot, nu sunt suficient de curajoasă. Ridic *Leipziger* de pe masă şi îl răsfoiesc, în speranța că voi da de ceva care să mă atragă. Mă uit peste titluri:

TURUL DUCELUI ŞI DUCESEI DE WINDSOR ÎN TOATĂ ȚARA

COMPANIE NOUĂ DE AUTOMOBILE, VOLKSWAGEN, VREA CA FIECARE OM DIN GERMANIA SĂ ÎŞI PERMITĂ O MAŞINĂ!

DELEGAȚIE BRITANICĂ VIZITEAZĂ LEIPZIG CA SĂ VADĂ CÂT DE REPEDE ŞI CÂT DE MULT S-A CONSTRUIT DIN REȚEAUA DE AUTOSTRĂZI

Apoi:

FAIMOASĂ ACTRIȚĂ GERMANĂ CONDAMNATĂ SĂ PUTREZEASCĂ ÎN ÎNCHISOARE PE MOTIV DE *RASSENSCHANDE*[35]

Faimoasa şi înainte mult apreciata actriță Dora Heck a fost judecată şi condamnată pentru oribila crimă de corupere rasială. E neobişnuit ca o femeie să fie condamnată pentru o asemenea crimă antigermană, dat fiind că, de obicei, femeile sunt victime ale violului sau sunt constrânse sexual de către agresor. Cu toate astea, în acest caz, actrița care, potrivit reporterilor, se pare că era apropiată de rangurile înalte ale partidului a călătorit la Londra, sub pretextul promovării celui mai recent film al

---

[35] *Raessenschande* (în lb. germană, în orig.) – concept din perioada nazistă, referitor la relațiile dintre arieni şi non-arieni, relații care erau interzise în Germania hitleristă (n. tr.).

său. Ofițerii Gestapo, care au urmărit-o în secret, în urma unui avertisment primit de la un cetățean îngrijorat, a descoperit că avea relații neautorizate cu un evreu german ce trăiește la Londra. La întoarcere, a fost arestată, judecată și condamnată. Înainte să fie trimisă la închisoare, *Fräulein* Heck a trecut prin umilința de a fi fost tunsă și plimbată prin centrul orașului, un fel de semnal de alarmă ca ceilalți să nu-i repete greșeala.

Doamne, Dumnezeule! Mă apucă panica și scap ziarul, de parcă m-ar fi mușcat. Adevărul e că nu am întreținut relații sexuale, dar ne-am sărutat. Oare contează? Sunt convinsă că da. Dacă ar afla Vati? Dacă Ingrid anunță Gestapoul să mă urmărească?

Acum chiar că nu mai am ce face și nici timp de pierdut.

Mutti și Vati, minunați în hainele lor de gală, sunt în hol și așteaptă mașina să vină să îi ia. Mutti radiază de entuziasm după vizita ei de la orfelinat. Răsfoiește o carte, *Raising the Ideal German Child: A guide for modern mothers*[36].

— E plină de sfaturi despre cum să facem noua generație să fie mai dură. Asta va fi de mare folos pentru orfanii mei, spune ea. Să nu ne aștepți, Hetty. O să luăm cina cu judecătorul Fuchs și apoi mergem la operă.

O mică agitație – cu mănuși, pălării, blănuri și pantofi, apoi sunt duși, lăsând o urmă ușoară de colonie cu iz de țigară și parfum floral.

Scot Kafka de sub saltea și mă uit la copertă. Altădată m-aș fi cufundat cu totul în carte, devorând-o. Mă uit la prima pagină. Încerc să citesc, dar nu pot să mă concentrez. Cuvintele parcă sar unele peste altele pe pagină. Sunt dovezi ale gândirii mele non-germane. Trebuie să scap de ea.

---

[36] *Creșterea copilului german ideal: un ghid pentru mame moderne* (n. tr.).

Repede. O închid şi o pun în buzunar.

Mă duc la bucătărie ca să-l scot pe Kuschi, scuza mea dintotdeauna. Ingrid povesteşte ceva.

— Am văzut cu ochii mei, Bertha. Jur pe cruce că e adevărat!

Vocea lui Ingrid e piţigăiată din cauza indignării. Răspunsul Berthei vine în şoaptă, aproape că nu-l aud.

— Pe cuvânt! Trebuie făcut ceva. Adică...

Intru în cameră înainte să apuce să mai spună ceva. Tresare când mă vede.

— Trebuie făcut ceva în legătură cu ce? întreb eu.

Stă la masă, cu picioarele cocoţate pe un scaun, şi în mână ţine o ceaşcă.

— Scuze! Îşi coboară picioarele lent, de parcă ar vrea să sublinieze ceva. N-am vrut să vă jignesc.

— Ce spuneai? întreb eu. Nu te opri din cauza mea.

Obrajii i se înroşesc şi se uită la Bertha după ajutor. Bertha ridică din umeri şi se întoarce la curăţenia ei.

— Nimic serios, domnişoară. Ceva bârfe spuse de pescari azi-dimineaţă. Oamenii vorbesc zilele astea, ştiţi? Toată lumea e cu ochii pe toată lumea, nici nu ştii cine o să raporteze pe cine. Oricine îi poartă pică cuiva. Şi cum dovedeşti dacă *nu* ai făcut nimic rău?

Simt că mă ia cu căldură şi mă duc în cealaltă parte a încăperii, aplecându-mă să îmi ascund faţa, când îi iau lesa lui Kuschi din agăţătoare. Mâinile îmi tremură când îi prind lesa la gât.

— Nimeni nu trebuie să se teamă dacă respectă legea. Doar cei care au ceva de ascuns au motiv să se teamă, zic şi mă uit direct în ochii ei. Ies la o plimbare cu câinele. Nu ştiu exact când mă întorc.

— Ce? Noaptea? întreabă Ingrid.

— Domnişoară Herta, nu cred că tatăl dumneavoastră ar fi de acord cu asta, mă avertizează Bertha.

— O să merg doar pe străzile luminate din Gohlis, îi răspund eu hotărâtă. Ce mi se poate întâmpla într-un astfel de cartier respectabil? Nu ar trebui să am nevoie de permisiunea menajerei sau a bucătăresei ca să plec din casă. Mă întorc repede.

Nu pot să rezist atracției. Parcă ar fi un magnet invizibil. Nu-mi vine altceva în minte decât să merg unde trăieşte, să merg pe acelaşi trotuar ca el, să respir acelaşi aer ca el, îndurerată de ceea ce ştiu că urmează şi trebuie să fac. Merg pe stradă şi lângă mine se aude Kuschi, care păşeşte încet pe trotuar.

Traversăm micul pod din piatră şi la picioarele noastre râul curge liniştit. Mă opresc puțin şi mă aplec peste balustradă. În jurul arcadei învechite a podului se simte umezeala, unde râul se agită şi spumegă. Capul îmi e plin de gânduri şi, pentru un moment, mă gândesc să mă afund în adâncimile râului. Dar fac un pas în spate şi merg repede pe aleea întunecată, nerăbdătoare să mă întorc la drumul principal, plin de oameni şi de lumini.

În capătul de nord al Hindenburgstrasse e un bulevard larg, aglomerat, mărginit de copaci şi de clădiri impozante. Trec încet, pe lângă un rând de magazine: o mercerie, o băcănie şi o măcelărie. Toate sunt închise, cu excepția cafenelei şi a unei florării din colț, unde un bărbat şi un băiat strâng aranjamentele florale şi le bagă înapoi în florărie.

— Din păcate, e tot ce pot să îți dau în seara asta, îi spune bărbatul cuiva în interior. Poate mâine o să am mai multe flori rămase. Poți să vii tot aşa, la închidere?

Se dau din uşă şi de acolo iese un bărbat cu o pălărie trasă bine pe frunte, cu nişte liliac înfăşurat într-o pungă. Strada încremeneşte. Trotuarul se cutremură sub mine. Nu poate fi adevărat.

— Walter?

Se întoarce şi se uită fix la mine, cu ochii mari şi gura deschisă. În minte îmi apar ca nişte străfulgerări Ingrid şi Gestapoul. Nu eram pregătită să-l văd acum. Să fug? Dar sunt încremenită în timp şi spaţiu, iar el se îndreaptă spre mine.

— Hetty! Cum de m-ai găsit?

Pare ezitant, reţinut.

— Nu mă gândeam să te *văd*...

— Oh?

— Vreau să spun, care ar fi fost şansele? şoptesc eu.

Între noi se instalează un fel de stânjeneală şi se dă înapoi, lipindu-se cu umerii de zid.

— De ce n-ai mai venit duminică? mă întreabă el după un timp.

— Am vrut să vin. Dar atât de multe lucruri s-au întâmplat de atunci! Mă opresc. Suntem cam expuşi aici. E vreun loc unde să putem vorbi? Unde să vorbim cu adevărat? Ar trebui să ştii ceva.

Îmi amintesc de hotărârea luată, dar cumva, în prezenţa lui Walter, orice gând clar devine fluid şi simt că îmi scapă printre degete.

Walter încuviinţează şi se dezlipeşte de perete.

— Ştiu un loc. Am o prietenă, Lena – familia ei deţine o cafenea. E de încredere, mai spune, apoi se întoarce şi porneşte încet pe stradă.

Eu merg în urma lui. Ieşim de pe strada principală, mai mergem pe câteva străduţe, apoi ajungem într-o fundătură, cu case vechi, dărăpănate şi o cafenea care nu arată prea bine, într-un colţ. Walter deschide uşa şi se aude sunetul unui clopoţel. Îl leg pe Kuschi de un stâlp şi intru după Walter. La o masă se află un bărbat singur. Fumează şi capul îi e ascuns după ziarul pe care îl citeşte. Înăuntru mai e o singură persoană, o femeie tânără, cu pielea întunecată, cu origini suspecte, care serveşte la bar. Walter îmi face

semn să mă aşez la masă, pe scaunul din faţa lui.

— Bună seara! zice şi îi zâmbeşte tinerei. Două ceaiuri, Lena, te rog!

— Vin imediat, ne răspunde, făcându-şi de lucru în spatele tejghelei.

Walter îi aruncă o privire bărbatului care fumează şi se apleacă peste masă. Trăsăturile feţei i se îndulcesc.

— Spune-mi, te rog, de ce nu ai mai venit duminică?

— Îmi era teamă că poate am fost văzuţi *La Salamandră*. Acum *ştiu* că am fost văzuţi.

— Cine ne-a văzut? vorbeşte el calm, dar îi simt tot corpul încordat.

— Menajera noastră, Ingrid.

— La naiba!

— Da...

Ne uităm unul la altul, peste masă.

— Bănuiesc că nu îşi mai aduce aminte de tine. Şi chiar dacă e aşa, nu ştie că eşti... cuvintele mi se risipesc în aer.

Mă gândesc iar la hotărârea luată. Ia o gură de ceai. Acum. Fă-o.

— De fapt, Walter, spun şi respir adânc, cred că ar trebui să ne oprim.

Pare şocat. Mă uit în altă parte şi îmi strâng mâinile în poală. *Rămâi puternică*.

Îi povestesc despre actriţa despre care am citit în *Leipziger*. Walter nu zice nimic, dar, în schimb, îşi face de lucru cu pieliţa de la un deget.

— E prea periculos. Pentru amândoi. Scot Kafka din buzunar. Şi, îmi pare rău, dar nu pot să citesc asta.

— Hetty...

Ia cartea şi o bagă în buzunar. Se uită la mine şi văd cât e de îndurerat. Îi mângâi uşor mâna. În gât mi se formează un nod când mă gândesc la duminicile fără plimbările noastre, fără căldura mâinii lui, fără atingerea buzelor lui, fără

mirosul lui. Toate astea, evenimentele de săptămâna trecută – mai întâi Vati, apoi Erna şi Karl –, au devenit dintr-odată o povară imensă, pe care simt că nu o mai pot duce.

Lena se apropie cu o tavă şi îmi retrag mâna. Ne pune ceaiul pe masă, îmi aruncă o privire cu ochii ei întunecaţi şi se retrage în spatele tejghelei. Începe să lustruiască tejgheaua şi se uită cu multă atenţie înspre locul de lângă masa noastră. Walter vede că mă holbez la ea.

— Ţi-am promis, reia el, că putem să avem încredere în Lena. Are tot atâtea de pierdut ca şi noi. Nu ar spune nimic nimănui.

Simt cum umerii mi se relaxează. Încerc din nou.

— Walter, să ştii că nu e ce îmi doresc...

Se uită fix la mine, apoi toarnă ceaiul. Un gest atât de simplu! Eu nu l-am văzut niciodată pe Vati să îi toarne ceai lui Mutti. Îi privesc mâinile cum se mişcă, puternice şi, în acelaşi timp, tandre.

Iau o gură de ceai şi îi întâlnesc privirea.

Se uită în altă parte şi văd cum îi tresaltă muşchii feţei.

— Ştii, îmi zice, şi vocea i se sparge, ni s-au luat atât de multe. Atât de multe! Mă gândeam că alături de tine am găsit o oarecare fericire. Am decis atunci că să-i ia naiba de nazişti. O să mă îndrăgostesc de cine aleg eu. Cum îndrăznesc ei, cu legile lor dezgustătoare, să mă considere inferior? Cum îndrăznesc să considere că nu aş fi destul de bun pentru tine, când *tu* consideri că sunt bun pentru tine? spune, apoi se reazemă de spătarul scaunului. Şi acum se pare că, în sfârşit, au câştigat.

— Îmi pare rău, şoptesc eu.

Se afundă în scaun, decepţionat. Parcă nu mai are deloc puteri. Caut să zic ceva, să sparg tăcerea.

— Am aflat că Vati are o amantă, izbucnesc eu. Şi au împreună un copil. O fetiţă.

Walter pune jos ceaşca.

— O, Doamne! Ce îngrozitor!

— I-am văzut împreună.

Se întinde şi mă mângâie pe păr, doar o dată, apoi îşi pune mâna jos, pe masă, lângă a mea.

— Ticăloşii de nazişti! Toţi au amante!

Îi resimt cuvintele ca pe un pumn şi simt că ceva se rupe în mine.

— De ce crezi că asta are de-a face cu naziştii? Nu uita, Walter Keller, că şi eu sunt una de-ale lor!

Mintea parcă mi-a fost luată în stăpânire de o creatură străină, care îmi scoate din gură astfel de cuvinte, fără voia mea.

Walter se prăvăleşte înapoi în scaun. Mă ţintuieşte cu privirea şi mă fac cât de mică pot.

— Nu înţeleg. Tu de care parte eşti?

— De care parte? Dar asta nu e o chestiune de a fi de o parte sau de alta. Sunt de partea noastră. A ta. Adică – *nu ştiu*.

Mă uit în jurul meu, în cafenea. Bărbatul a plecat şi a lăsat ziarul împăturit pe masă. Nu a mai intrat nimeni altcineva.

— Azi m-am dus să vorbesc cu Vati. M-am gândit că, dacă Ingrid află cine eşti şi spune, atunci va fi cuvântul ei împotriva cuvântului meu, nu? M-am gândit că Vati nu trebuie să aibă nicio îndoială în ceea ce priveşte loialitatea mea, aşa că am decis să îi spun că l-am auzit odată pe tatăl Ernei făcând acuzaţii la adresa lui Hitler.

— Hetty! Cum ai putut? Să nu mă foloseşti *pe mine* ca scuză pentru ceva atât de îngrozitor!

— Şşş...

Se uită în jur. Lena e tot în spatele tejghelei, dar în rest nu mai e nimeni.

— Nu fac asta, îi şoptesc şi mă aplec spre el. Dar am vrut să îţi spun adevărul.

Încep să transpir. Teoretic, trebuia să o închei cu Walter, nu să îmi dezgolesc sufletul şi să mă cert cu el. Cine sunt eu, mai exact? Şi nazistă, *şi* simpatizantă a evreilor? E oare posibil? E vorba despre Walter sau despre ei toți? Simt cum îmi plesneşte capul de durere.

— Nu înțeleg, îmi spune, făcând o grimasă. Spui că eşti nazistă, dar eşti fericită să te întâlneşti cu mine şi să auzi ce *am* de spus despre nazişti. Să mă săruți. Şi apoi îi aperi. Oare te-am înțeles complet greşit, Hetty? Văd cum ochii îi scapără. Îi vei spune tatălui tău şi despre opiniile mele?

— Bineînțeles că nu.

— Cum pot să fiu sigur? De ce să faci o excepție pentru mine?

Simt că ard toată.

— Nu m-ai înțeles greşit. Adevărul e... şi vreau să fiu complet onestă cu tine. Îmi pun mâna peste a lui, dar şi-o retrage. Nu sunt de acord cu tot ce spune Hitler. Dar, dacă te gândeşti bine, multe dintre lucrurile pe care le spune au sens. Să pui mai presus de propriul bine binele tuturor. Națiunea noastră, viitorul nostru sunt cele mai importante lucruri. Nu sunt cuvintele lui, acest „căsătorit cu Germania", încununarea tuturor acestor idealuri? Fără diviziuni de clasă; prosperitate pentru toată lumea; lege şi ordine – toate sunt idealuri bune, nu? Îmblânzirea haosului din lume; eradicarea bolilor şi a bolilor psihice. Controlarea lor. Evoluția, progresul. Cum pot fi toate astea greşite? În plus, e primul om din istorie care recunoaşte importanța egală a femeilor, care recunoaşte actul de a fi mamă sau soție drept profesii de cea mai mare însemnătate.

— Dar astea nu sunt decât cuvinte, Hetty, *cuvinte* manipulatoare, înşelătoare, duplicitare. Uită-te la acțiunile lui, la consecințele lor. Nu-i asculta cuvintele veninoase! Gândeşte-te un pic! E atât de simplu!

Nu ştiu! vreau să îi strig. *Nu mai ştiu nimic*.

— Gândeşte-te la ce se întâmplă în realitate, insistă Walter. Toată această teamă, informatorii, faptul că nimeni nu mai are încredere în prieteni. Nu mai e niciun fel de libertate. Libertate de a vorbi, de a gândi, de a simți. Vrea să controleze totul. Insultă „masele”, negându-le capacitatea intelectuală. Nu vede decât o cale: să strivească, să forțeze, să dividă, să dicteze. Şi voi, femeile? O, le celebrează pe femei! Vorbeşte despre rolul vostru crucial în Reichul de o mie de ani şi, cu toate astea, nu puteți avea decât rolul de mamă şi de gospodină. Nu vi se permite să fiți şi altceva. Cu siguranță, nu se aşteaptă nimeni să vă folosiți creierul. E de preferat să nu aveți deloc. Şi tu, Hetty, cu gândirea ta profundă, cu deşteptăciunea ta, cu spiritul tău independent, te vei irosi cu totul.

— Opreşte-te!

Simt cum mi se umflă capul. Cum mi se face mai fierbinte, din ce în ce mai fierbinte. Simt că o să-mi plesnească, simt că nu mai pot.

— Opreşte-te! strig şi îmi apuc capul în mâini.

Walter se uită la mine. Aşteaptă. Trăsăturile feței îi sunt chinuite. E furios pe mine.

— Nu mai vreau să aud nimic din toate astea, zic eu. Plec!

Mă ia de mână.

— Imaginează-ți cum ar fi să trăieşti într-o țară liberă. Unde nimeni nu te urmăreşte să vadă dacă ai gânduri antigermane. Unde poți să spui orice îți doreşti.

— Ar fi un haos! scuip eu cuvintele. Ar fi violență, oamenii s-ar încăiera pe străzi, aşa cum roiau găştile pe străzi înainte să vină Führerul.

Uşa se deschide şi intră un cuplu în vârstă. Eu şi Walter încremenim tăcuți, încordați.

— Bună seara, Lena, draga mea! spune doamna respectabilă şi îşi scoate pălăria. Ne-am dori o bucată bună de ştrudel cu mere, dacă ai.

— Bineînțeles! Aşezați-vă unde doriți, zice Lena, aruncându-ne o privire.

Walter mai toarnă nişte ceai. Iau o gură. E călduț.

— Nu trebuie să fie aşa, zice el încet. Ai putea fi orice ți-ai dori, evreu sau nu. Savant, avocat. Doctor. Să fii prieten cu cine vrei. Să te căsătoreşti cu cine doreşti.

Cuvintele lui sunt seducătoare, întocmai ca ale lui Hitler. Cuvinte diferite. Promisiuni diferite. Mă simt ca un fluture într-o furtună.

— N-am plecat niciodată de aici. Nici n-am idee cum ar fi. Tu ai fost plecat?

— Nu.

Clatină din cap şi se lasă iar pe spătarul scaunului.

Cine are dreptate? Cine se înşală?

Lena se întoarce.

— Pot să vă mai aduc ceva?

Are o privire încurcată.

— Nu. Asta e tot.

— E în regulă, Lena. Mulțumim, spune Walter fără să îşi ia ochii de la mine.

Mă uit în ochii frumoşi ai lui Walter. Cât de seducători sunt! Mă atrag în mod irezistibil, dar *trebuie* să rezist. Trebuie să pun capăt acestei poveşti până nu e prea târziu.

— Trebuie să plec.

Îmi împing ceaşca spre centrul mesei şi mă ridic.

Încerc să îl văd pe Walter ca pe cine e el. Nu un băiat obişnuit, ci un evreu care a încercat să mă seducă.

— Da, e tot ce spune şi îşi trece mâna prin părul ciufulit.

— Probabil că nu o să vin duminică. Cred că e cel mai bine.

— Da, spune el şi nu se uită la mine. Cum spui tu. Probabil că e cel mai bine.

— Şi, doar ca să ştii, şoptesc când trec pe lângă el, nu i-am spus lui Vati despre tatăl Ernei. Nu am îndrăznit.

3 noiembrie 1937

Înainte să mă duc la culcare, scriu câte ceva în jurnal:

Ştiu că nu ar trebui să îmi pese. Probabil că nu o să te mai văd niciodată. Dar urăsc gândul că ai o părere proastă despre mine. De ce doare aşa de tare? Doar eşti un evreu. Nu ai dreptul să aspiri la inima mea. Eu valorez mai mult decât ai valora tu vreodată. Tu eşti porcul ticălos. Vezi lucrurile doar din perspectiva ta. Eşti necinstit şi bizar, fiindcă te-ai strecurat în sufletul şi în inima mea. În mintea mea. Mă gândesc neîncetat la tine, la cât de disperată sunt fără tine, ştiind că asta nu se va mai întâmpla niciodată. Îmi schimbi complet perspectiva şi mă faci să mă gândesc la lucruri la care nu ar trebui să mă gândesc. Înainte eram fericită. Ştiam să deosebesc binele de rău. Acum totul este confuz şi stricat. Vreau să te urăsc pentru asta, Walter Keller. Dar nu pot. Oare m-am îndrăgostit? Aşa e dragostea?

Ajung la întâlnirea de după-amiază a LFG şi prima persoană pe care o văd e Erna, înfăşurând bandaje. Şi ea mă vede, dar întoarce repede capul. Va trebui să fac eu primul pas. Ce să îi zic? *Mi-a fost îngrozitor de dor de tine, draga mea prietenă, sunt aşa o nebună. O, şi ţi-am ascuns un secret mult mai îngrozitor decât ai ascuns tu de mine. Vei putea să mă ierţi?*

— Bună, Erna! Ce mai faci?

Se uită la mine. Din ochi i-a dispărut strălucirea obişnuită, iar pielea îi e mai palidă decât de obicei.

— Oh, Hett... Se uită în jur şi îşi coboară vocea. Ţi-am dus aşa de mult dorul... M-ai iertat?

— Dacă *te*-am iertat?

— Îmi pare aşa de rău că nu ţi-am spus mai devreme despre mine şi Karl.

— O, Erna! *Eu* sunt cea care ar trebui să îți ceară scuze. Am reacționat exagerat. Am fost așa de prostuță...

Clatină din cap, are ochii plini de lacrimi.

— N-ar fi trebuit să te mint. Am fost o prietenă oribilă.

Mă gândesc la cum eram pe punctul de a-i spune lui Vati despre tatăl ei și simt cum mă frâng pe interior.

Erna așază cu grijă sulurile de pansamente în cutie și apoi închide capacul cu grijă. Se șterge la ochi și văd că îi tremură mâinile. Mă uit tăcută cum câteva lacrimi mari i se scurg pe obrajii de porțelan.

— Erna, niciuna din noi nu e perfectă.

Râde și își șterge nasul.

— Cu excepția ta, Hetty, îmi spune, apoi își bagă la loc batista în buzunar. Tu ești destul de aproape de perfecțiune.

— Eu? o întreb, aproape înecându-mă. Sunt foarte departe de asta.

— Da, tu. Mă studiază cu ochii ei verzi. Nu faci niciodată nimic greșit. Ești deșteaptă și drăguță și curajoasă. Le ții partea prietenilor tăi, chiar dacă au greșit, și toată lumea te adoră. Nu merit așa o prietenă.

— Of, Erna, dacă ai ști tu... Nu sunt ceea ce crezi că sunt.

— Ce vrei să spui?

— Dacă îți spun, trebuie să juri...

— Bineînțeles că jur!

Dar camera se umple de oameni. Prea multe urechi și prea aproape. Simt cum inima îmi bate cu putere. Îmi doresc cu disperare să vorbesc cu ea despre Walter, dar e prea riscant. Și apoi, dacă tot nu o să îl mai văd, nu prea mai contează. Poate cândva, în viitor, când n-o să mai doară așa de tare. Poate o să reușim să și râdem împreună pe tema asta. Într-o bună zi.

— Nu aici, zic eu în cele din urmă. Și nu încă. Încă nu.

— Hett...

Fräulein Akermann apare în ușă și zumzetul din încăpere

se opreşte.

— *Heil Hitler!* salutăm noi.

— *Heil Hitler!* ne răspunde ea, deschizând trusa de prim-ajutor şi zâmbindu-ne larg.

E duminică dimineaţa şi eu m-am trezit în zori. Casa respiră în ritmul locuitorilor adormiţi. Nu o să mă văd cu Walter, deci de ce sunt trează la ora asta? Mă tot foiesc, dar nu mă mai ia somnul. Dacă tot nu îmi e somn, pot să scot câinele la plimbare.

Mă strecor afară din casă tăcută, îi pun lesa lui Kuschi, iau pe mine o haină, mănuşile şi pălăria şi ies pe poarta din fier, în întuneric. Kuschi e cel care ia decizia, smucindu-se în lesă şi trăgându-mă oarecum spre râu. Încerc să-l conduc în direcţia opusă, dar, până la urmă, Walter oricum n-o să fie acolo, aşa că cedez.

Mă apropii de pod şi cerul se luminează tot mai mult. Mă opresc lângă balustrada învechită şi mă aplec pe zidul din piatră, aşa cum am făcut-o de nenumărate ori înainte, ca să privesc apa întunecată cum curge. Pe drum se vede o umbră şi tresar, iar Kuschi se agită la picioarele mele, lovindu-mă cu coada. Câteva clipe mai târziu îl văd, cu umerii plecaţi, acoperiţi de haină. Ne uităm unul la altul în lumina cenuşie a zorilor.

— Nu credeam că o să vii.

— Şi atunci de ce *sunteţi* aici, domnişoară Herta?

Are o voce amuzată. E foarte sigur pe el, dar într-un mod enervant.

— Îmi plimb câinele.

— Bineînţeles. Dintre toate locurile din Leipzig, unde altundeva ai fi putut să-ţi plimbi câinele?

— Îmi place să-l plimb aici. Şi tu? Tu ce motiv ai să vii aici?

— Am venit să te văd.

Stă aproape, rezemat de zid, şi un moment aproape că

tânjesc să-şi pună mâinile pe umerii mei, dar nu face asta.

— Ce te-a făcut să crezi că o să vin azi?

— Doar o bănuială, spune el, apoi se întoarce spre mine, aşa că îi simt respirația caldă pe față şi îi văd zâmbetul încrezut.

— De ce te crezi aşa de deştept, Walter Keller? De ce eşti aşa de arogant, crezând că aş vrea să îmi petrec timpul cu tine?

Clatină din cap şi se uită la râu.

— Nu sunt deloc încrezător. Doar mi-am încercat norocul, atâta tot. Recunosc, sunt bucuros să te văd. Nu neg asta – nu pot să neg că sunt atras de tine, că mă bucură compania ta, în ciuda diferențelor noastre şi a pericolului. Nu, de fapt, iubesc să fiu în compania ta. Dar dacă o să mă priveşti în ochi şi o să-mi spui că nu mai vrei să mă vezi, atunci o să plec şi chiar n-o să mă mai vezi niciodată.

Îşi întoarce fața spre mine şi mă priveşte. E suficientă lumină cât să-l văd bine. Mă pregătesc să îi spun exact asta: lasă-mă în pace. Nu am nevoie de tine. Reprezinți un pericol pentru mine şi nu te mai vreau în viața mea. *Dă-mi putere, Mein Führer*.

Dar nu reuşesc să îmi găsesc cuvintele. Stăm aproape unul de celălalt şi ne privim în tăcere, iar la picioarele noastre curge liniştit râul.

— Nu poți să pronunți cuvintele, nu-i aşa? murmură el şi îi aud iar amuzamentul în voce.

Simt că iau foc şi vreau să îl plesnesc. Să îl lovesc tare cu pumnii în piept. Dar tânjesc şi după altceva. Vreau să îi intru pe sub piele şi să îl cunosc complet. Aşa că nu mai spun nimic.

O mişcare, şi buzele lui calde, mai uşoare decât aerul, se lipesc de ale mele. Încremenesc şi aerul din jurul meu se contractă. Şi atunci începe să mă sărute cu adevărat. Limba lui îmi deschide buzele, mă trage spre el şi mă ia în brațe.

Îmi amintesc jurământul făcut şi mă trag înapoi.

— Îmi cer scuze, spune Walter. N-ar fi trebuit să te sărut.

— Nu. N-ar fi trebuit.

— N-o să...

— Dar mi-a plăcut. Îmi place când mă săruți. Dar nu putem...

— Hai să ne bucurăm de ce avem, atât cât putem. Cine ştie ce ne va aduce viitorul? Poate, spune el şi mă ia de mâini, poate ar trebui să fugim împreună. Tânjesc să fiu cu tine. Dar *nu vreau* să mă lupt cu sentimentul ăsta. Aşa că hai să plecăm şi să locuim în păcat!

Râd pentru că nu ştiu dacă glumeşte.

— S-a mai luminat, spune şi se uită în jur. Vor începe să treacă oameni. Hai să mergem!

Coborâm de pe pod şi mergem pe poteca de lângă râu. E îngustă şi, pentru puțin timp, trebuie să mergem unul în spatele celuilalt.

Când poteca se lărgeşte, vine lângă mine şi mă ia de mână. Paşii noştri sunt sincronizați, totul pare uşor şi firesc, de parcă am merge împreună de mii de ani.

— Îmi pare rău pentru data trecută, îi spun. Nu îmi place să mă cert şi urăsc gândul că ai putea să ai o părere proastă despre mine. E atât de greu să ştii ce să crezi despre... orice.

— Şi mie îmi pare rău. Eram furios. Situația e foarte complicată şi mi-am vărsat nervii pe tine, chiar n-ar fi trebuit să fac asta. Nu e vina ta. Şi n-am cum să gândesc lucruri urâte despre tine.

Mai facem câțiva paşi în tăcere.

— Îți aminteşti de ziua când te-am scos din lac când încă nu înotai prea bine? mă întreabă el dintr-odată.

— Vrei să spui ziua când mi-ai salvat viața. Cum aş putea să uit?

— Erai destul de mică, râde el.

— Nu prea ai cum să uiți că era să mori, Walter, şi nici

cine te-a salvat.

— Îmi amintesc de parcă a fost ieri. Am retrăit de atâtea ori momentul!

— Ce vrei să spui?

Se uită în altă parte jenat.

— Am tot visat întâmplarea. Coşmaruri. Că nu te salvam. Mă tot scufundam, căutându-te, dar nu te găseam. Sau te găseam, dar îmi scăpai printre degete şi te vedeam înecându-te, uitându-te în sus, la mine, cu pumnii strânşi, dar pur şi simplu nu reuşeam să ajung la tine.

— Vai, Walter, îngrozitor! De ce n-ai spus nimic?

Zâmbeşte.

— E o prostie, pentru că, de fapt, *am reuşit* să ajung la tine. Cred că probabil arată cât de mult însemni pentru mine, încă de atunci.

Îl iau în braţe şi îl strâng tare.

— Şi eu care credeam că nici nu ştiai că exist, îi spun şi în jurul nostru e linişte şi pace. Aveai dreptate ziua trecută, oftez eu, apoi îi mărturisesc ce mă macină. Despre domnul Bäcker. Adică, nu ar fi trebuit să spună ce a spus, dar am făcut bine că nu l-am denunţat.

Mă îmbrăţişează.

— Am fost şocat crezând că l-ai denunţat. Dar n-ar fi trebuit să mă îndoiesc de tine, zâmbeşte el. Ştiu că nu ai face niciodată ceva atât de îngrozitor.

Kuschi ne-o ia înainte, fuge după iepuri prin pădure şi silueta lui neagră se zăreşte din când în când printre copaci. Mă gândesc la tatăl lui Tomas.

Nu ştii ce am făcut cândva.

Cărei părţi din mine ar trebui să-i fiu loială?

Ne apropiem de ogoare şi copacii devin din ce în ce mai răzleţi. Trecem printr-un loc însorit şi faţa lui Walter se luminează toată. Are privirea plină de speranţă. Dacă am fi doar noi doi pe lume! Adam şi Eva. Un nou început.

— Crezi că am putea? îl întreb într-o doară.

— Ce să putem?

— Să fugim împreună.

Râde.

— Unde am putea să ne ducem?

— Paris sau New York. Elveția. Nici n-ar mai conta, nu? Dacă am putea fi împreună. Cu adevărat împreună.

— Am putea să ne cazăm într-un hotel elvețian.

— Sau într-un mic apartament cochet şi confortabil.

— Sau să închiriem un apartament elegant de pe Champs-Élysées.

— Aş putea să îți aduc micul dejun la pat şi apoi m-aş duce să câştig bani scriind poeme de dragoste.

Râdem la această idee.

— Dar ar trebui să-l luăm şi pe Kuschi, zic după o scurtă pauză. N-aş putea pleca fără el.

— Sigur. De ce nu? Crezi că ştie franceză?

Îi dau un ghiont în coaste, iar el mă ia de umeri şi mă trage mai aproape.

— Dacă ar fi să fugim împreună, Hetty Heinrich, nu ți-aş da drumul de lângă mine nicio secundă.

Ne despărțim la pod şi abia atunci mă uit la ceas. La naiba! E aproape zece. Fug cu Kuschi tot drumul până la Fritzschestrasse. Îmi trag sufletul după ce trec de fostul apartament al lui Walter şi abia atunci văd o siluetă rezemată de gard, sub crengile cireşului. Tomas. Oare ce caută aici?

Se luminează la față când mă vede.

— Ah! Aici erai! Speram să te văd înainte să ieşi. Mi-ar plăcea să ieşim la plimbare azi, dacă şi tu vrei, desigur.

Înghite şi văd cum i se mişcă în sus şi în jos mărul lui Adam.

— Va trebui să o lăsăm pe altă dată, pentru că deja m-am plimbat azi.

— Eşti îmbujorată, îmi spune şi se uită îndeaproape la faţa mea.

— Am alergat, răspund eu repede. Sunt în întârziere şi o să am probleme dacă nu intru cât mai repede.

— O, poate doar să stăm de vorbă? Nu ţin neapărat să facem o plimbare – am putea să mergem într-o cafenea.

— Altă dată, Tomas. Azi pur şi simplu nu e cea mai bună zi. Poate săptămâna viitoare?

Nu-i dau timp să îmi răspundă, îl trag pe Kuschi prin poartă, apoi sus, pe scări, şi îl las pe Tomas în stradă, uitându-se după mine, privindu-mă cum închid uşa de la intrare.

Fiecare gând are cel puţin două faţete sau poate chiar mai multe. Fiecare acţiune. Doar că noi nu vrem să vedem decât una. Dar tu, Walter, mă faci să văd că există o alta. Şi o alta. Şi o alta. Mă faci să văd că lumea e complet diferită de ce crezusem eu că e. De ceea ce am fost mereu învăţată să văd. Ştiu că doar glumeai când spuneai să fugim împreună, dar numai la asta mă gândesc. M-ai rugat odată să îmi imaginez că aş trăi într-o ţară în care aş fi liberă să fac orice îmi doresc. Imaginile pe care mi le proiectez cu mine într-un oraş străin sunt atât de vii! Îmi imaginez străzile, casele, oamenii şi modul în care se comportă. Dar ce îmi imaginez cel mai mult e o viaţă lângă tine, dragul meu Walter. Suntem într-un loc în care nu ştie nimeni şi nimănui nu-i pasă măcar că eşti evreu. Nu le pasă dacă mergem pe stradă ţinându-ne de mână, sau dacă stăm la aceeaşi masă, sau dacă ne uităm la filme, sau dacă dansăm împreună, nebunatici şi liberi. Oare e aşa de greşit? Şi nu mă pot abţine la gândul că am trăi împreună în păcat, făcând tot ce fac iubiţii împreună. Gândul mă entuziasmează şi mă înfricoşează deopotrivă. Dar ştiu că asta nu se va întâmpla niciodată, aşa că, în schimb, scriu aici, în jurnal, unde doar eu pot să văd.

19 decembrie 1937

Îmi îndes bine mâinile în buzunarele tivite cu blană ale hainei şi mă grăbesc spre locul nostru de întâlnire. Ne apropiem de cea mai scurtă zi a anului şi aproape că nu e deloc lumină. Un vânt tăios îmi ciufuleşte părul şi îmi îngheaţă faţa.

Walter a ajuns deja şi stă chircit, lipit de zidul podului. Mă duc spre el şi mă ia în braţe. Mă înveleşte în haina lui şi, lipită de el, mă simt la căldură şi în siguranţă. Mă sărută blând pe buze.

— Am privit răsăritul, îmi zice el şi arată cu mâna spre lumina din spatele lui.

Are faţa aşa de aproape, că îi simt respiraţia, care miroase a mentă.

— Frumos, adaugă, apoi se uită la mine.

Kuschi începe să scheaune pe lângă mine. Se opreşte şi scheaună din nou, mai tare. Mă îndepărtez de Walter şi îl mângâi pe cap.

— Dă-i drumul, zice Walter, rămas cu haina descheiată. Poate să alerge prin jur şi să se distreze. Am nevoie de tine aici. Cu mine.

Îi dau drumul din lesă lui Kuschi, care o ia la goană, pe lângă râu, dând din coadă de fericire. Ce plăceri simple are un câine! Dacă ar fi aşa şi cu oamenii!

Mergem unul lângă altul, ţinându-ne pe după umeri. Ogorul din faţa noastră e pustiit de iarnă, pământul negru zace inert în brazde lipsite de viaţă, în aşteptarea primăverii care să vină să încălzească şi să trezească viaţa amorţită de dedesubt. Dincolo de ogor, se văd siluetele cadaverice ale unor copaci desfrunziţi care se întind până hăt, departe, într-o pădure ce pare fără capăt. Spinarea lui Kuschi apare şi dispare dintre brazdele negre.

Şi atunci Walter mă sărută şi lumea dispare cu totul.

E doar corpul lui lipit de al meu. Pământul de sub picioare şi căptuşeala netedă a hainei lui, pe care o simt cu mâinile. Sunt pierdută în îmbrăţişarea lui, când, deodată, sunetul unei tuse mă smulge din transă.

— Ce a fost asta? şoptesc eu.

— Ce?

— Un zgomot.

Sunt paralizată de spaimă.

Walter se uită în spate. Nu e nicio mişcare.

— N-am auzit nimic, spune, apoi se întoarce spre mine.

Mă uit în jur. La malul râului acoperit de iarbă. La cărarea goală. La copaci. Ne ţinem respiraţia.

Poc. Zgomotul inconfundabil al unei crengi pe care a călcat cineva şi care s-a rupt. Mişcare pe malul râului.

Kuschi vine alergând şi latră furios la cineva care dispare pe malul celălalt al râului.

Ochii lui Walter se măresc de teamă.

— Cine e acolo? strigă el.

Niciun răspuns. Niciun lătrat. Doar vântul care agită cele câteva frunze rămase în copaci şi zgomotul râului din spatele nostru.

— Stai aici, îi spun şi urc în sus, pe malul râului, cu un nod mare în gât.

Pe celălalt mal e o mică potecă. Simt cum mi se înmoaie genunchii când văd o siluetă înaltă, îmbrăcată într-o haină neagră, cu gulerul ridicat, îndepărtându-se rapid. Kuschi aleargă în cercuri în jurul lui, invitându-l la joacă. Nu e vreun străin. Simt cum mi se face rău.

— Marş, câine nenorocit!

Silueta se apleacă şi îl loveşte pe Kuschi, care cade, dar se întoarce crezând că e vreun joc. Băiatul se îndreaptă şi se uită înapoi. Privirile ni se întâlnesc.

— Tomas, murmur eu, dar nu aude.

Tomas urlă iar la Kuschi şi dă să-l lovească. Apoi se întoarce şi o ia la goană, cu jacheta fluturându-i în toate părţile. Cobor, mă împiedic şi aproape cad, încercând să mă întorc la Walter.

— Era Tomas! Ne-a văzut!

Walter păleşte.

— Suntem terminaţi. Amândoi.

— Nu, o să fim în regulă. Tomas nu ar... încerc să-l conving şi pe el, şi pe mine.

— Dumnezeu ştie ce se va întâmpla cu tine, dar pe mine mă vor condamna, Hetty, asta e sigur.

— Eh, exagerezi! zic eu, încercând să-l liniştesc, dar cu un mare nod de spaimă în gât.

— Oare? rosteşte şi îşi descleştează maxilarul. Nu prea cred.

O ia înapoi pe potecă, înspre pod. Se întoarce spre mine furios.

— Tu, dintre toţi oamenii, ar trebui să ştii ce păţesc evreii care seduc femei germane. Şi să nu pretinzi că nu ştii.

— Aşteaptă! zic eu şi alerg ca să ţin pasul cu el.

Când ajungem la pod, îi văd chipul crispat şi ochii mari de spaimă.

— Îmi pare rău, Hetty. Am fost aşa de prost... Ar fi trebuit să fiu mai atent. Trebuie să mă duc acasă. Să mă gândesc.

— Te rog! Încearcă să nu te îngrijorezi. O să aranjez eu lucrurile. Tomas e un prieten. O să vezi!

Încerc să-l strig pe Kuschi, care stă pe marginea râului cu coada între picioare, dar nu mai am voce.

Dintre toţi oamenii din lume, de ce a trebuit să fie Tomas?

Îl las pe Kuschi acasă, apoi iau un tramvai roşu cu galben spre sudul Leipzigului, care trece şi prin centru. Scârţâie şi se clatină când lasă în urmă clădirile guvernamentale, în afara centrului vechi. Când ajung la tribunal, schimb tramvaiul şi mă îndrept spre est, spre cartierul industrial

Plagwitz. Rânduri după rânduri de clădiri cenuşii, cu doar câţiva copaci neîngrijiţi şi câteva petice de iarbă. Deasupra clădirilor se înalţă coşurile din cărămidă roşie ale caselor şi acoperişurile fabricilor solide.

În staţia tramvaiului îmi scot din buzunar harta, unde am trecut într-un colţ adresa lui Tomas, ca să verific drumul. Nu e departe. Găsesc blocul, unul dintre multele identice, lângă Karl-Heine-Strasse, peste drum de o fabrică cu două niveluri. Dintre porţile de fier, străjuite de soldaţi SA înarmaţi până în dinţi, iese un camion. Pericolul scade odată ce camionul trece.

Mă întorc şi mă uit la apartamente. Sub fiecare ferestruică e atârnat un steag cu svastică şi, pentru prima dată, nu mai văd măreţie în steagul cu alb, negru şi roşu, ci ameninţare. Mă cutremur, deschid uşa şi dau într-un hol oribil.

Portarul, un bătrân zbârcit, cu ochii înceţoşaţi, mă conduce la etajul trei al clădirii, la apartamentul cu numărul unsprezece. Pe scări e o duhoare de nesuportat de urină şi de ţigări. Pe bucăţile de lemn sunt ici şi colo urme vagi de vopsea roşie. Ajung la apartament şi bat cu putere în uşă. Aştept, dar e doar tăcere. Uşa se deschide puţin şi în prag apare un băieţaş.

— Tomas e acasă?

Băiatul dispare în casă şi lasă uşa larg deschisă. În prag apare Tomas. Câţiva dintre fraţii lui se uită la mine cu ochi mari, întrebători. Iese pe coridor şi închide repede uşa în urma lui.

E furios peste măsură.

— Tomas, aş vrea să-ţi explic. Putem să vorbim?

Ridică din umeri şi se uită la mine cu o privire goală, lipsită de expresie.

— Te rog!

— Nu e nimic de explicat. Am văzut cu ochii mei tot ce era

de văzut. Îşi încrucişează mâinile deasupra pieptului. V-am urmărit destulă vreme.

Duhoarea de pe coridor e îngrozitoare.

— Am putea să mergem în altă parte ca să vorbim? îl rog eu. Aici nu pot să vorbesc. Îmi imaginez cum în spatele pereților subțiri se află o mulțime de urechi care ascultă.

Tomas se întoarce şi mă conduce jos fără să-mi adreseze vreun cuvânt. În minte mi se învârt tot felul de gânduri: mâna lui Tomas pe a mea la cinema; ochii lui întunecați, ca de bufniță, în spatele ochelarilor murdari, care mă urmăreau neîncetat, vizitele lui la mine acasă, prietenia lui blândă, de nestrămutat. Tomas îmi cunoaşte mişcările. Plimbările mele cu Kuschi duminica dimineața. Cât de proşti am fost că nu ne-am schimbat locul de întâlnire!

Ajuns în stradă, Tomas se îndreaptă spre stația de tramvai. Un camion trece huruind şi un grup de femei vorbărețe ies pe porțile fabricii şi se împrăştie pe stradă la terminarea turei.

— Spune ceva! Orice!

Tomas se întoarce brusc spre mine. Furia din ochii de culoarea alunei îi face să pară şi mai mari.

— Ce dracu' faci, Hetty? Am crezut... la naiba! Nu contează ce-am crezut.

Îşi strânge umerii şi o ia iar la goană.

Trecem pe lângă nişte blocuri murdare. Un geam de la parter e spart şi o perdea murdară, zdrențuită, atârnă în bătaia vântului. Alerg ca să țin pasul cu Tomas.

— Ba contează, Tomas, spun eu, încercând să țin pasul cu el. Dar vezi tu, Walter e doar un prieten vechi al fratelui meu. Atât! Nu s-a întâmplat nimic şi nici nu se va întâmpla vreodată.

— Ştiu *exact* cine e. Şi mai ştiu că ți-ai pierdut mințile.

— Pe cuvânt că nu am plănuit nimic din toate astea...

— Dar ți-a făcut plăcere, nu-i aşa, Hetty? Ți-a plăcut

sărutul. Am văzut eu, scuipă el cuvintele, minunata Hetty Heinrich sărutând un evreu mizerabil! Îmi e *scârbă* de tine. Cât de murdară, de ieftină şi de vulgară poţi să fii?

Pentru un moment, am impresia că o să mă lovească şi mă feresc, dar îşi lasă pumnii să cadă pe lângă corp. Mă dau câţiva paşi mai departe şi îmi şterg fruntea de sudoare.

Fii curajoasă!

— Ai spus... cuiva?

Dar doar stă acolo, mut, ostil, fără să-mi răspundă.

— Ce o să faci? îl întreb iar.

— Asta te interesează pe tine? izbucneşte el. Tu chiar nu înţelegi, nu-i aşa?

Loveşte aşa de puternic un coş de gunoi care zăcea pe acolo, că aterizează direct în mijlocul străzii cu un zgomot puternic. Capacul cade şi se rostogoleşte pe stradă.

— Pleacă de aici, Hetty Heinrich! Pleacă şi sper să nu îţi mai văd vreodată mutra. Nu ai nici cea mai vagă idee ce ai făcut! Niciuna!

Şi aleargă, cât poate el de repede, chiar pe mijlocul străzii, ferindu-se de o maşină şi de o bicicletă înainte să dispară după colţ.

Mă împiedic şi cad pe spate, printre gunoaie şi praf. Ce am devenit? Tomas are dreptate. M-am îndepărtat de drumul cel bun şi uite în ce m-am transformat! Dar acum e prea târziu. Nu pot să schimb lucrurile, suntem condamnaţi. Şi îmi las, în sfârşit, lacrimile să curgă, cuprinsă de milă faţă de mine, iar asta îmi aduce o oarecare alinare. Poate că fuga de acasă nu e, până la urmă, o idee atât de proastă.

20 decembrie 1937

Ameţită încă din cauza nesomnului, scotocesc prin sertar

după nişte şosete călduroase. Trebuie să-l anunţ cumva pe Walter de întâlnirea dezastruoasă cu Tomas. Poate că ar trebui să mă duc la cafenea şi să o întreb pe Lena unde locuieşte.

Se aude un ciocănit în uşă.

— Da? Mutti, tu eşti?

Ingrid îşi bagă capul pe uşă.

— Am un mesaj. Şi îmi arată un plic mic, sigilat.

— Mulţumesc, Ingrid.

Îl iau ca şi cum toată viaţa am primit mesaje din astea, la şapte dimineaţa, şi îl las foarte degajată pe noptieră.

Ingrid se fâţâie prin cameră, cu ochii la plic.

— Băiatul care l-a adus aşteaptă jos. Spune că s-ar putea să vreţi să răspundeţi imediat.

Îşi înalţă capul şi mă fixează bine cu privirea.

Simt că mă înroşesc şi mă întorc cu spatele la ea.

— O, înţeleg. Atunci mă apuc să îl citesc chiar acum, zic eu relaxată şi rup plicul cu degetele tremurându-mi.

Mă întorc cu spatele la ea, ca să ascund scrisoarea de privirea ei.

Iubita mea,

Sunt într-o stare atât de disperată, că nu m-am putut abţine să intru în legătură cu tine. Sper că asta nu va înrăutăţi lucrurile pentru tine. Îmi cer iertare că ieri mi-am vărsat furia asupra ta. Pur şi simplu, m-am speriat şi din cauza asta m-am purtat necugetat. Sper că mă vei putea ierta. Îmi e teamă pentru noi doi. Cum a decurs discuţia cu prietenul tău? Am putea să ne întâlnim dimineaţa devreme, undeva unde să fim în siguranţă, ca să vorbim despre ce avem de făcut? Poate la gară? Poţi să vii acolo la şase? Aşa am avea mai mult timp. Am putea chiar să luăm trenul undeva, departe de orice ochi iscoditori. Dă-mi de ştire, te rog, dacă poţi.

Cu dragoste,

Wxx

P.S.: Poți să ai încredere în mesagerul acestei scrisori – e băiatul Lenei.

Mototolesc mesajul şi îl pun în buzunarul halatului.

— De fapt, am de trimis un răspuns, Ingrid. Doar o secundă, îi spun, şi mâzgălesc rapid un mesaj:

Dragul meu,

Am încercat să vorbesc cu prietenul nostru, care e hotărât să ne facă probleme. Mi-e teamă pentru noi doi. Bineînțeles că te iert. Aveai dreptate să fii supărat şi nervos. Da, hai să ne întâlnim mâine, la şase, la gară. O să aduc provizii şi bani.

Până atunci, xxx

Sigilez plicul şi, după un moment de gândire, scriu „Lena” pe el.

Ingrid îşi înfrânează cu greu curiozitatea când îi dau plicul. Îl pipăie de parcă aşa ar putea să îşi dea seama de ce scrie în mesaj.

— E un mesaj pentru o colegă de la şcoală, spun şi nu îmi place cum mă priveşte.

— Bineînțeles, domnişoară Herta, răspunde afectat. O să îi înmânez mesajul băiatului imediat, zice, apoi pleacă din cameră fără să mai încerce măcar să îşi ascundă rânjetul.

După ce iese, mă holbez la uşa închisă. Îmi frâng mâinile şi mă reped la fereastră, cuprinsă de paranoia. Chiar e un curier acolo? Da, după câteva clipe, văd un băiat cu părul închis la culoare, de vreo unsprezece, doisprezece ani trecând pe sub cireş şi ieşind în stradă.

Duce ceva alb în mână, dar tot simt că stomacul îmi e în piuneze de teamă.

— Hei! E cineva acasă? M-am întors! se aude vocea lui Karl din hol.

Jurnalul meu e deschis pe podea, iar lângă se află stiloul şi o urmă de cerneală, chiar lângă covor. Probabil că am adormit.

Mă ridic de la locul meu de lângă fereastră, îndes jurnalul sub saltea şi alerg pe scări, în hol. Mutti e deja acolo.

— Îmi făceam somnul de după-amiază, zice Mutti şi îşi aranjează rochia. Ce minunat că te-ai întors deja! Acum chiar că putem să sărbătorim Crăciunul cum trebuie! Nu ştiu pe unde umblă tatăl tău... Nu ştiu ce comisioane misterioase... Oricum, nu contează, eşti acasă!

E radioasă, iar Karl îi dă un sărut pe obraz, apoi se întoarce spre mine.

— Ah, şoricelule! Ce bucurie să te văd, mogâldeaţă! Ce s-a întâmplat cu părul tău? spune, apoi îl ciufuleşte şi râde.

— Gura! M-a luat şi pe mine somnul şi mi s-a răvăşit părul!

— Păi, şi Mutti a adormit, dar părul ei nu arată aşa.

— Karl...

— E în regulă, scumpete, doar te tachinez. Arăţi la fel de minunat ca întotdeauna. Ce ziceţi să bem ceva?

Îşi scoate haina şi o aruncă pe cuier.

— Ingrid, ai putea să îmi aduci o bere, te rog?

Îl urmăm în sufragerie, unde focul arde plăcut. Mă cuibăresc lângă el, pe canapea.

— Căpitanul Winkler ne face zile fripte, ne povesteşte Karl. Câteodată, intră în camere şi face razii la cinci dimineaţa. Paturile trebuie să fie perfecte, bocancii, strălucitori, uniforma, impecabilă. Trebuie să fim gata în câteva secunde. Latră ordine şi pune tot felul de întrebări tehnice despre Junkers şi Messerschmitts şi despre vreme şi despre cine ştie ce aspect straniu legat de zbor sau de luptă, când eşti cu capul tulbure şi semiadormit.

— Pare îngrozitor!

— Dar eu, Kunz, Wolfy şi Greg – bunii mei prieteni – avem grijă unii de alţii. Nici n-am putea altfel, cât roieşte căpitanul Winkler. Îşi termină berea. E bine să fii acasă, spune, apoi îi zâmbeşte lui Mutti şi îi arată lui Ingrid

paharul ca să i-l mai umple.

Adormită şi încălzită de dogoarea şemineului, aproape că adorm în sunetul vocii lui. Dar stomacul mi se strânge când mă gândesc la Tomas. Mi-l imaginez cu Vati, chiar în acest moment. *Herr* Heinrich, am motive să cred că fiica dumneavoastră întreține relații ilegale cu un evreu...

— Hetty?

— Hm?

Karl se holbează la mine.

— Te-am întrebat dacă vrei să vii cu mine să ne întâlnim cu Stefan, Frank, Claus şi cu alții, să bem ceva în seara asta. Erna va fi acolo. Am putea merge la Târgul de Crăciun. Ce zici?

— Scuze, eram... Da, ar fi drăguț. Da, te rog, Karl.

— Ei bine, se întinde şi se ridică, trebuie să despachetez şi să mă spăl.

Eu şi Mutti zâmbim una la alta după ce iese din cameră. E aşa de bine să îl avem iar acasă, însă nici măcar prezența lui Karl nu poate să smulgă ghearele pe care le simt pe şira spinării, gata să mă sfâşie în orice moment.

Mai târziu, mă duc în camera lui Karl, unde îl găsesc tolănit pe pat, cu o sticlă de bere în mână, băută pe jumătate. Mă aşez pe marginea patului şi el se mută mai încolo ca să-mi facă loc.

— Deci, cum e cu adevărat în Luftwaffe? Pe bune! Vreau versiunea adevărată, nu cea filtrată pentru Mutti. E tot ce ai visat vreodată că va fi?

— Oh, Hetty, e... Ei bine, da şi nu. Zburatul e absolut minunat. Doar eu cu avionul, în înălțimi. Arată cu degetul pe fereastră, spre cerul înstelat. Puterea pură, brută a zborului. Doar eu la controale, şi avionul răspunzându-mi. Şi, Dumnezeule, cum răspunde! Viteza, puterea de a-l manevra... Face ca zborul cu planorul să pară o joacă de copii, deşi acum îi înțeleg valoarea. Am învățat atât de multe

despre vânt, curenți, meteo, fizică. Numai lucruri valoroase.

— Şi ce altceva?

Înghite în sec.

— Adevărul e că e destul de greu. Şi, pentru că am fost la Gymnasium, superiorii cred că sunt un ticălos râzgâiat, aşa că îmi dau tot felul de pedepse. Pentru...

Se opreşte, buzele îi tremură o secundă, strânge din ele şi înghite cu greutate.

— Karl?

— E în regulă. O să trec peste asta. Acum am câțiva prieteni buni. Sunt alături de mine, aşa cum ziceam. Şi săptămâna trecută căpitanul Winkler m-a luat deoparte şi mi-a zis aproape cu invidie că sunt un pilot înnăscut. Doar că trebuie să... să mă asigur că sunt unul dintre băieți. Atâta tot. Dar mă descurc. Va fi totul bine.

Îi privesc chipul şi pare că e chinuit de amintiri dureroase.

— Eşti sigur că eşti bine? îl întreb şi îl ating uşor pe genunchi.

— Da, bineînțeles că da, răspunde el ferm. Dar aici, acasă, ce s-a mai întâmplat? Vreau să ştiu totul, spune el zâmbind.

Cât aş vrea să îi povestesc despre Walter şi despre Tomas şi să îi cer sfatul! Poate că odată aş fi putut să fac asta, dar acum nu mai îndrăznesc. În plus, pare că nici el nu trece printr-o perioadă prea bună.

— Hai, zi, ce se întâmplă? mă întreabă iar. E vorba despre Erna, nu? Scrisoarea pe care mi-ai trimis-o... Erai destul de supărată.

— Îmi pare rău! Am fost o gâscă proastă, zic şi îmi duc genunchii la piept.

Mă uit la el cu atenție, să văd dacă e furios pe mine, dar el zâmbeşte şi îmi loveşte genunchii jucăuş.

— Erna era de neconsolat, credea că te-a pierdut ca

prietenă. Eşti aşa de prostuță! Tipic pentru tine, scumpete. Deschizi gura înainte să te gândeşti la ce ai de spus. Pe cuvântul meu că nu am vrut să te rănim. Era... complicat. Nu voiam să facem tămbălău, mai ales că nu ştiam dacă avea să funcționeze, cu mine plecat şi toate astea. Şi apoi, când lucrurile au devenit mai serioase, nu puteam să risc ca Mutti şi Vati să ştie, de teamă că le-ar fi spus părinților Ernei, care nu i-ar fi permis niciodată să aibă un iubit. De asta, vezi tu, nu încercam să te supărăm.

— Acum ştiu asta.

— Atunci, v-ați împăcat?

— Da, ne-am împăcat.

— Grozav! Mă bucur. Sunt de-a dreptul încântat, să ştii.

— Asta e bine, zic fără să mă uit în ochii lui.

Ce mi-ar plăcea să stăm aşa de vorbă şi despre Walter!

— Hetty?

— Da.

— Mai e şi altceva, nu? Te ştiu prea bine. Nu poți să te ascunzi de mine, şoricelule.

Da, ascund ceva. Ceva uriaş. Oftez şi, în loc de asta, îi spun despre celălalt lucru care îmi stă pe suflet – Vati, *Fräulein* Müller şi fetița. Ascultă cu atenție, în tăcere. Tace câteva clipe şi se uită absent pe fereastră. Clatină din cap şi spune încet:

— Tot ce ai văzut a fost că Vati o întâmpina pe *Fräulein* şi că îmbrățişa o fetiță. Poate că a fost prima dată când o vedea. Poate că au dat unul peste altul din întâmplare şi ea îi arăta copilul?

— Eu ştiu foarte bine ce am văzut şi nu era asta.

— Tu ştii ce ai văzut. Dar poate că ai văzut ceva ce nu era acolo.

— De ce nu mă crezi? Şi apoi, asta dovedeşte că nu am visat când am văzut ce am văzut de la fereastră, acum mai mulți ani.

— Nu dovedeşte altceva decât că ai în continuare o imaginație bogată, asta e tot.

— Karl...

Simt că mă înfierbânt şi că vreau să-l plesnesc. Să-l fac să asculte.

— Bine, hai să presupunem pentru un moment că ai dreptate. Că ai văzut ce crezi că ai văzut. Că Vati are o amantă. Mare scofală! O groază de bărbați au amante. Mai ales cei importanți. De pildă, *Herr* Himmler. Aşa e viața. Asta se aşteaptă de la bărbații de succes. Vati nu ar părăsi-o niciodată pe Mutti, de asta sunt sigur. Şi cât timp e discret, care e problema?

Cuvintele lui mă surprind. Mă holbez la el cu gura căscată. Chiar crede că e în regulă ca Vati să aibă o amantă şi un copil secret?

— Cum poți să zici aşa ceva? izbucnesc eu şi îl lovesc cu piciorul. Dacă l-aş fi văzut pe Vati cu un băiat, nu cu o fetiță? Te-ar deranja mai tare gândul că poate are alt băiat?

Respir adânc.

— Poate că deja există acest băiat. Cum te-ai simți?

— Eşti ridicolă, Hetty. Nu e adevărat. De unde ştii asta? Isuse, ce s-a întâmplat cu tine?

— Ce s-a întâmplat cu mine? Ce s-a întâmplat cu tine, Karl?

— Nu mai vreau să ascult nimic din nebuniile astea, Hetty, zice şi se ridică.

— Aşa că o să negi, asta o să faci?

— E timpul să ne pregătim să mergem în oraş, spune şi mă ignoră. Încă poți să vii, dacă vrei.

Şi, rostind asta, iese din cameră. Mă uit la uşă mult timp, iar ochii îmi sunt plini de lacrimi.

Cum de poate să fie aşa de crud? Nu e Karl pe care îl ştiam eu. M-am temut aşa de mult înainte să plece că se va schimba şi asta s-a şi întâmplat. În mine s-a căscat un hău.

Vati cu amanta lui şi noul copil. Karl o are pe Erna. Eu nu pot să mă afişez cu Walter şi Mutti e aşa de implicată cu noul ei proiect de şcoală, că aproape nu mai dă pe acasă şi, când e acasă, e complet îngropată în hârtii. Şi oricum, nici nu am cum să vorbesc cu ea despre lucrurile astea. Niciodată în viaţa mea nu m-am simţit atât de singură.

21 decembrie 1937

Mă trezesc cu mult înaintea zorilor. Îmi pun în rucsac două schimburi de haine şi pelerina de ploaie. Cu pantofii într-o mână, cobor în vârful picioarelor. Aprind lumina în bucătărie. Kuschi e ghemuit în coşul lui. Deschide un ochi şi dă din coadă de câteva ori.

— Du-te înapoi la culcare, Kuschi drag, îi zic şi îl mângâi pe spate.

Iau nişte bani din borcanul cu banii de gospodărie, lăsaţi acolo doar pentru nevoile Berthei, îi pun în rucsac, sperând că nu e prea atentă la cât cheltuieşte. Iau nişte pâine din coş şi o tai ca să fac sandviciuri.

Uşa scârţâie. Bineînţeles, tocmai azi se trezeşte Ingrid mai devreme. Mă întorc spre ea să îi dau o explicaţie, dar nu e Ingrid. În hol e Karl, cu părul răvăşit, încă îmbrăcat cu hainele de ieri. Chiar şi de unde stau eu, simt duhoarea de băutură şi de ţigări. Se apleacă spre uşă şi mă întreabă:

— Ce faci aici, dimineaţa, aşa devreme?

Vorbele lui sunt tăioase şi acuzatoare.

Mă întorc cu spatele la el şi mă gândesc ce să inventez. Încep să pun unt pe pâine.

— Fac sandviciuri pentru LFG. Tu pe unde ai umblat?

— Nu e treaba ta.

— Nu ai fost cu Erna aseară?

— Am dus-o acasă la o oră decentă, ca părinţii ei să nu se

îngrijoreze. Apoi am ieşit cu băieţii la o bere.

— O bere? Poate mai multe, râd eu. Mă întreb ce ar zice Erna dacă te-ar vedea aşa.

Tai câteva felii de brânză şi le pun pe pâine. Karl vine înspre mine şi se lasă pe blat.

— Mă iubeşte, fie că îţi place ţie sau nu.

De aproape, pot să văd că are ochii înceţoşaţi şi injectaţi de sânge.

— Ar trebui să te duci la culcare, îi zic. Dormi un pic, ca să nu te vadă Mutti aşa. Ce ar crede căpitanul Winkler despre tine? Nu cred că te mai ţin mult în Luftwaffe în condiţiile *astea*.

— La urma urmei, ce ştii tu? întreabă Karl sarcastic. Trăieşti ca o prinţesă râzgâiată. Şi eu am încercat mereu să te protejez. Să am grijă de sora mea mai mică... Şi tu ce faci? Ne tratezi pe toţi cu dispreţ.

— Ce vrei să spui? Du-te la culcare, Karl, eşti beat.

— O, nu, nu mă duc nicăieri până nu-mi zici ce pui la cale.

— Nu pun la cale nimic.

— Umblă vorba că ai un iubit secret.

Cutitul îmi scapă din mână şi cade zgomotos pe blat. Îl ridic. Tai nişte unt şi îmi oblig degetele să se mişte în continuare, să încerce să întindă untul pe pâine, dar e prea tare şi pâinea se fărâmiţează.

— Cine ţi-a zis asta?

— Nu contează *cine*. Nu asta e important. Ce contează e... şi arată cu degetul spre mine. Ce contează e de ce e un secret. Hm? După toate belelele din care te-am scos, îmi datorezi adevărul.

— Nu *e* niciun secret. Şi niciun iubit.

Karl îşi ia un pahar şi îl umple cu apă. Îl dă pe gât şi îl umple din nou.

— Nu e suficient, şoricelule, zice, trebuie să-mi spui ce se

întâmplă. Îşi trage un scaun şi se aşază tacticos. Vezi tu, am toată dimineaţa la dispoziţie. Nu mă grăbesc.

Poate că nu e chiar aşa de băut cum am crezut la început. Oare ce ştie? Împachetez sandviciurile în ziar. În orice caz, între noi doi s-a strecurat o neîncredere care nu exista înainte.

— Orice ai auzit, Karl, pur şi simplu nu e adevărat. Nu e niciun iubit. Întreabă pe oricine – Erna, Mutti, Vati. Ştii că nu mi s-ar permite.

Pun sandviciurile deasupra rucsacului.

— Tu chiar crezi că o să mă dau bătut şi o să te las în pace? Tot nu mi-ai explicat de ce faci sandviciuri la cinci dimineaţa.

— Ţi-am zis. Sunt pentru LFG, de Crăciun. Pentru cei care au nevoie. Eram trează. Nu puteam să dorm şi m-am gândit să le fac acum.

— Foarte frumos din partea ta, Hetty, sunt sigur, dar nişte sandviciuri înfăşurate în ziar? Nu e prea festiv, nu? Pe bune, nu sunt idiot. Îşi întinde braţele şi îşi duce mâinile sub cap. Uite ce e, promit să nu îi spun lui Vati despre plimbările tale de duminica dimineaţa cu iubitul tău, dar numai dacă îmi faci o promisiune.

Simt că inima mi-o ia la goană. Ştie. Să-l ia naiba pe Tomas! Mă aplec, chipurile ca să leg şireturile de la rucsac, dar tot ce vreau e să îmi ascund lacrimile de Karl.

— Ce promisiune?

— Renunţă la el. Nu mai vreau să-l vezi niciodată. Dacă nu, nu am altă soluţie decât să fac ce am de făcut. Cu siguranţă, nu o să te mai protejez.

Vocea i se înăspreşte. Eu nu spun nimic, dar Karl continuă:

— O să ştiu dacă o să îţi încalci promisiunea. Am spionii mei.

Îmi şterg ochii, respir adânc şi mă ridic.

— Nu mă duc nicăieri în dimineața asta, Karl, habar n-am despre ce vorbeşti. Nu am niciun iubit şi nici nu intenționez să-mi fac vreunul. Nici măcar nu o să mă căsătoresc. Într-o zi o să devin doctor, o să vezi, şi o să plec departe de aici. Acum am de gând să mă întorc la mine în cameră şi te sfătuiesc şi pe tine să faci acelaşi lucru. Până arăți şi miroşi prezentabil.

Trec pe lângă el, dar Karl mă înşfacă de braț şi mă trage ca să mă uit la el.

— De ce să rişti? spune el şi cuvintele îi sunt clare din nou, iar vocea, aproape rugătoare. Nu te juca cu focul, şoricelule. Un dans cu diavolul nu poate să ducă decât la dezastru.

Îmi trag brațul şi ies din bucătărie. Închid uşa şi mă arunc în pat, lovind perna cu pumnii. Obrajii îmi sunt uzi de lacrimi. Mi-l imaginez pe Walter aşteptându-mă în zadar la gară şi planurile noastre, făcute praf. Walter e în pericol şi orice i se va întâmpla va fi din vina mea. Îmi vine o idee şi scotocesc prin sertar până găsesc nişte hârtie de scris şi un stilou. O să găsesc o modalitate să trimit mesajul când se vor trezi Ingrid şi Bertha.

Lena,

Ştiu că abia ne cunoaştem, dar sper că mă vei putea accepta ca prietenă. Am nevoie de ajutorul tău şi nu am pe nimeni altcineva în care să mă încred. Prietenul nostru comun e în mare pericol. Nu pot să mă duc personal la acest prieten, de teamă să nu înrăutățesc lucrurile. Ți-aş fi extrem de recunoscătoare dacă ai putea să îl avertizezi că lucrurile stau foarte prost. De aceea nu voi putea să mă întâlnesc cu el în dimineața asta. Spune-i, te rog, că nu pot risca să îl văd din nou, cu siguranță nu în acest moment. Spune-i că aşa e cel mai bine şi mai spune-i cât de mult înseamnă pentru mine.

A ta recunoscătoare,

Herta

29 ianuarie 1938

Tomas, înfăşurat într-un palton jerpelit, îşi suflă în mâini ca să nu îi degere. Pe jos încă e zăpadă. Iarna nu are să se termine sau, cel puțin, aşa pare.

— Nu ai şi tu mănuşi?

Degetele i s-au albăstrit îngrijorător de mult. Îmi evită privirea.

— Le-am uitat ca prostul în tramvai. Nu gândeam clar, ştii, mă gândeam la tine atunci.

— Uite, Tomas... Hai, hai să-ți iei o pereche de mănuşi. Oftez. Pot să ți le plătesc eu. Cred că trebuie să fac asta. Nu trebuia să vii, dar mă bucur că ai făcut-o.

Merg înainte, înspre magazinele Breuninger. Trebuie să îmi croiesc drum în minţişoara aia a lui, să-mi croiesc drum prin craniu până în mintea lui. Tomas e unul dintre copiii lui Hitler – nu poate să ignore ceea ce a văzut.

De când mi-a scris Lena că notița aceea a fost transmisă fără probleme, nu am mai avut niciun contact cu Walter. Nu am îndrăznit. Eram gata în orice moment, cu discursul pregătit, pentru interogatoriul lui Vati, dar nu a fost cazul. Karl, se pare, şi-a ținut cuvântul. Gata cu întâlnirile de duminică dimineața, iar în schimb el îşi ține gura. De când s-a întors la Luftwaffe, a scris o singură dată. O scrisoare prietenoasă, jovială, dar pot simți printre rânduri o distanță care înainte nu exista.

— Magazinele de haine sunt la etajul doi, citesc în ghidul magazinelor.

Urcăm cu liftul fără să ne vorbim. La raionul cu mănuşi, Tomas se gândeşte ce să aleagă, fără să se grăbească, încercând fiecare model pe care vânzătoarea i-l prezintă.

— Cred că le voi lua pe astea, spune în cele din urmă,

arătând spre o pereche de mănuşi cu piele de oaie, îmblănite pe dinăuntru.

Sunt cele mai scumpe, dar nu mă las intimidată de preţ şi îi spun vânzătoarei să le treacă în contul lui Vati. Îi voi spune că le-am luat pentru ziua mea, ceea ce e întru totul credibil, din moment ce abia acum o săptămână mi-am sărbătorit a şaisprezecea zi de naştere.

— Acum, spune Tomas ieşind în stradă şi etalându-şi noile mănuşi cu un gest extravagant, trebuie să *mă* laşi să *îţi* cumpăr o cafea.

— Desigur. Ar fi foarte drăguţ.

Într-un colţ călduros al cafenelei de pe Nikolaistrasse, stăm faţă în faţă la măsuţa din lemn, iar trupul înalt al lui Tomas e aplecat peste masă. Bate un ritm în masă cu degetele până vine persoana care ne ia comanda.

Cafeaua servită este fierbinte şi amară. Adaug două cuburi de zahăr şi amestec în timp ce-i zâmbesc lui Tomas, întrebându-mă cum oare să încep. Ce cuvinte să folosesc.

— Te iert, spune el din senin, ochii lui privindu-i, în sfârşit, pe ai mei.

— Poftim?

— Adică, atât timp cât ceea ce mi-ai spus e adevărul adevărat şi nu-l vei mai vedea pe *măgarul* ăla vreodată, atunci, te iert.

Se lasă pe spătarul scaunului de parcă o mare greutate i s-a luat de pe umeri, dar maxilarul îi rămâne încleştat, iar degetele i se mişcă întruna.

— Nu l-am mai văzut, sincer! Mă aplec pentru a sublinia ce urmează să spun. Şi nici nu o voi mai face. Vorbesc serios. Îmi pare într-adevăr rău. Nu aş vrea niciodată să te rănesc, dintre toţi oamenii tocmai pe tine, Tomas.

Îmi pun palmele peste ale lui o clipă. Se zbate ca un peşte care-şi dă ultima suflare. Faţa i se schimonoseşte.

— A fost îngrozitor, Hetty. M-am simţit de parcă trăiam

într-un soi de infern. Am crezut că o iau razna. Dar înțeleg acum. M-am înşelat înainte. Nu a fost vina ta. Te-a forțat. Înțeleg acum. Fața îi străluceşte de la broboanele de sudoare. Te-a păcălit, te-a forțat să îi faci pe plac. Asta fac ei, gunoaiele alea!

— Tomas...

Rezist furiei care se naşte şi creşte în intensitate la auzul cuvintelor lui. Referirile lui pline de ură la adresa lui Walter. Vreau să îi spun că totul a fost cu acordul meu liber consimțit. Walter nu m-a forțat. Nu putea, nu ar fi făcut-o. Că toate poveştile astea despre evreii malefici, care complotează mereu, sunt doar o mare aiureală. Dar ceva mă opreşte. Trebuie să înțeleg consecințele pe care le are fiecare cuvânt care-mi iese pe gură. Nu pot să risc ca el să ştie ce simt cu adevărat.

— Nu! Stai! Bate cu vârful pantofului în podea. Vreau să ştiu că nu mai eşti sub vraja lui, că nu mai are nicio influență asupra ta. Apoi voi încerca să uit ce am văzut. Şi nu-ți voi face probleme.

— Mai mult decât ai făcut deja spunându-i lui Karl? mă ia pe mine gura pe dinainte.

Stai uşor. Respiră.

— Ce vreau să spun e că ai avut tot dreptul, dar mi-a făcut situația dificilă. Cu Karl.

— Ce vrei să zici, cum adică i-am spus lui Karl? Se opreşte din bătut. Nu i-am spus nimic!

— Nu?

— Nu, Hetty, nu am spus nimănui. Jur!

— O...

Gândurile mele o iau razna. Încerc să-mi amintesc detalii ale acelei conversații oribile din bucătărie. Karl nu a menționat nici măcar o dată numele lui Walter. Nici eu. Poate că el *nu ştie*. Dacă Tomas nu i-a spus, atunci, poate că *el* doar îşi dă cu presupusul, iar misteriosul meu

„amant”, pentru el, poate fi oricare băiat.

— Adică, zice el mai departe, ar trebui să-l raportez. Îmi doresc asta. Mi-ar plăcea să-l văd pe gunoiul acela infect pedepsit, dar, buzele i se țuguie, iar fața i se contractă, nu văd cum aş putea să-l raportez fără să-ți creez probleme.

— Nu putem uita întreaga situație, Tomas? A fost doar un sărut stupid. Într-un moment în care m-am pierdut cu firea. Nu ştiu ce gândeam în acel moment... Dar îți promit că nu aş mai face-o din nou.

— Mă bucur să aud asta, Hetty, da, asta e bine. Bate ritmic din picior şi dă din cap. M-a distrus pe dinăuntru, m-a consumat. Nu puteam suporta gândul... Vezi tu, m-am gândit inițial să-l raportez anonim. Să scriu chiar la ziar şi să le spun ce am văzut că face *el*. Dar, desigur, el ar nega totul. Se apleacă. Ar minți. Ar face orice ca să-şi scape pielea, inclusiv să *te* dea în vileag. Nu puteam să-mi asum acest risc.

Ne holbăm unul la celălalt peste masă timp de câteva momente. Pupilele lui Tomas, cu ochii lui întunecați, sunt uriaşe şi rotunde, mărite ca întotdeauna prin lentilele ochelarilor săi. Înghit cu greu. Cum să răspund la asta?

— Mulțumesc, mormăi în cele din urmă.

Iau o gură de cafea şi sper că nu vede că mâinile îmi tremură. O nouă grijă îşi croieşte drum şi mă face să mă simt rău.

— Hai, spune Tomas, să discutăm despre altceva! Expresia feței i se schimbă. M-am înscris în armată, o să încep odată ce-mi termin ucenicia, fiindcă armata o să aibă nevoie de mecanici ca mine. De o grămadă de astfel de mecanici. Voi avea un loc de muncă pe viață. Ce zici, Hetty?

— Cred că e minunat. Da, chiar minunat, spun şi îi zâmbesc pe deasupra cănii de cafea.

Dar, dacă nu i-ai spus tu lui Karl despre întâlnirile mele secrete de duminică dimineața, atunci cine i-a zis?

10 februarie 1938

Zăpada s-a dus, însă, în schimb, în noapte, s-a lăsat o ceață deasă peste Leipzig. În timp ce se crapă de zi, plec de acasă la şcoală, păşind în întunericul umed. Zgomotele obişnuite ale dimineții sunt toate atenuate. Farurile maşinilor nu sunt la fel de vizibile, iar tropăitul copitelor de cal sunt în mod straniu detaşate de apariția fantomatică şi întunecată ce iese încet din ceața albă.

Ar fi uşor să-mi las imaginația să-şi facă de cap. Mă întorc la sunetele înfundate, dar strigoii şi criminalii rămân în continuare ascunşi în atmosfera obscură. Îmi strâng haina şi mă grăbesc să trec de Kirchplatz ca să ajung pe Gohliser Strasse. Un tramvai scârțâie şi troncăne pe curba din spatele meu, înecând orice alt zgomot, astfel că, în momentul în care o figură se iveşte de nicăieri, țip cuprinsă de frică.

— Pentru numele lui Dumnezeu, taci! îmi face semn figura, ascunsă sub un palton şi o eşarfă, cu o pălărie trasă pe față. Eu sunt!

Walter mă apucă de braț şi mă trage după el repede. Tramvaiul îşi continuă mersul hodorogit. Oamenii trec pe lângă noi, cu capetele plecate în fața vremii neprielnice. Înainte să ajungem la Nordplatz, Walter mă conduce peste stradă şi în jos, pe Prendelstrasse.

— Unde mergem? Trebuie să ajung la şcoală în zece minute!

Walter continuă să mă tragă în direcția opusă.

— Nu mergi la şcoală, îmi spune el categoric. Îți vei petrece restul zilei la zoo, cu mine.

— E absurd! Dacă îmi sună cineva părinții? De ce ai venit să mă cauți? Ştii că nu ne putem vedea! S-a întâmplat ceva?

Mă uit la el. Ce se poate vedea e doar o mică parte a obrazului său roz palid, în rest e acoperit de eşarfa neagră şi de pălăria gri, din fetru.

— Şşş! Toate la timpul lor.

Se întoarce cu faţa spre mine şi, în sfârşit, îi văd albastrul luminos al ochilor şi mă trezesc că am un mare gol în stomac.

— O să li se pară ceva ciudat dacă nu ajung la şcoală. Nu sunt genul care abia dă pe la ore. Nu mi se potriveşte atitudinea asta. E *periculos*, Walter!

Mă apucă din nou de mână şi traversăm iarăşi strada. Câţiva metri mai încolo e o cabină telefonică.

— Intră acolo! Sună la şcoală. Prefă-te că eşti mama ta şi spune: Herta nu se simte bine azi. Nu vine la şcoală azi.

— Nu pot!

— Ba da, poţi.

Privirea lui e fixă şi mă trezesc că deschid uşa cabinei telefonice. Îmi pune câteva monede în mână.

Am gura uscată şi iau receptorul, apoi împing monedele înăuntru şi rog operatorul să îmi facă legătura cu secretariatul de la şcoală.

Îl văd prin geam pe Walter, cu mâinile în buzunare, cum dă din cap şi îmi zâmbeşte încurajator.

Sună, apoi un clic, apoi *Bună dimineaţa* cu o voce ternă, apoi tăcere, iar femeia aşteaptă să-i răspund în timp ce eu mă holbez la uşa murdară.

— Bună dimineaţa! rostesc cu o voce nenatural de joasă.

Încerc să imit inflexiunile vocii catifelate pe care Mutti le foloseşte când pronunţă anumite cuvinte. Sper că linia nu este prea clară.

— Aş dori să vă informez că astăzi fiica mea, Herta Heinrich, nu se simte prea bine. Mă tem că are febră şi nu va putea să vină la şcoală.

— Vă mulţumim că ne-aţi informat, *Frau* Heinrich, se

aude vocea de la celălalt capăt. Sperăm să-şi revină cât mai repede.

— Da, vă mulţumesc. O zi bună!

Se aude un clic, în timp ce vorbitoarea de la capătul liniei se deconectează. Pun la loc receptorul şi abia acum îmi dau seama ce lucru neruşinat am făcut.

— A mers!

Mă arunc în braţele lui Walter şi râd. Vom avea toată dimineaţa pentru noi şi nimeni nu va şti. Ascunşi de tufărişul mare din faţa grădinii zoologice, ne sărutăm, şi ne sărutăm, şi ne sărutăm.

— Lângă tine mă simt mai curajoasă decât credeam vreodată că pot să fiu, îi spun. Mi-a fost atât de dor de tine!

— Şi mie mi-a fost dor de tine. Şi mă faci să mă port ca un nesăbuit, Hetty. Nesăbuit cum nu am fost niciodată în viaţa mea. Dragostea ne împinge spre lucruri nebuneşti, nu?

Râd, iar aburii respiraţiei se răcesc imediat, suspendaţi în aer.

Dragostea.

Se uită în jos, la mine, şi, când îmi susţine privirea, simt o înţelegere reciprocă între noi. L-aş urma oriunde – şi la marginea pământului, dacă mi-ar cere asta.

Se deschid porţile grădinii zoologice. Walter plăteşte taxa de intrare şi păşim pe tărâmul pustiu, ţinându-ne de mână.

— Am fost atât de îngrijorată, nu am ştiut nimic de tine!

Mă uit la el pe furiş.

— Dar tu mi-ai spus să nu îţi scriu. Eram convins că vor veni după mine. Nu am îndrăznit să ies. Mama a fost atât de furioasă pe mine când i-am spus că mă văd cu o fată germană... Nu puteam să-i spun că tu eşti acea fată, desigur. Ba chiar m-a pus să mă ascund în pod câteva zile. Şi tot ce puteam face era să stau acolo, făcându-mi griji în legătură cu ce ţi s-ar putea întâmpla ţie. Dar nu a venit nimeni, aşa că m-am încumetat să cobor, apoi să mă

aventurez afară din casă. Abia îmi vine să cred, dar se pare că Tomas nu ne-a raportat, spune el şi ne strângem unul în celălalt ca să ne încălzim. Apoi, după câteva săptămâni, simţindu-mă ca un criminal, am umblat prin oraş încercând să dau de tine. Te-am văzut de câteva ori intrând şi ieşind de la şcoală. A fost insuportabil să nu pot să îţi vorbesc sau să te strâng în braţe. Două luni fără tine s-au simţit ca o eternitate înfiorătoare. Nu am mai putut să suport asta şi am decis să risc.

— Mă bucur că ai făcut-o, şoptesc eu. Tomas nu a zis niciodată nimic fiindcă bănuiesc că îi place de mine. Are o slăbiciune pentru mine.

— Ce tare eşti! spune, apoi îmi face cu ochiul.

— Totuşi, trebuie să fim mult mai precauţi.

— Absolut, aprobă el cu o mină serioasă. Am fost neatenţi înainte, dar putem fi mai inspiraţi în ceea ce priveşte văzutul, să schimbăm locul şi ora. O putem folosi pe Lena. E de încredere. Ba chiar a ţinut secretul despre noi faţă de mama şi tatăl meu. Ştie că părinţii mei ar interzice asta, dacă ar fi să afle.

— Nu e un risc imens şi pentru ea? De ce o face?

— Nu eşti singura care are admiratori, să ştii, spune, apoi îmi face iar cu ochiul.

Însă mă cuprinde un fior cumplit când mă gândesc la cuvintele de avertizare ale lui Karl şi mă uit în urma mea, prin ceaţa asta care-şi schimbă forma.

De o parte şi de alta a potecii sunt colivii mari. O bufniţă udă leoarcă s-a cocoţat sus de tot într-una, iar în alta câteva păsări mici se lovesc una de cealaltă în zbor. În cea mai mare dintre colivii câteva păsări se bălăcesc, majoritatea stând la marginea unui mici bălţi formate pe podeaua coliviei. Mă mai uit o dată peste umăr, în spate.

— Linişteşte-te, Hetty! Nu e nimeni aici. Tomas nu a făcut nimic, suntem în siguranţă, spune Walter, apucându-mă de

braț.

Dau din cap, dar nu pot scăpa de senzația că cineva ne priveşte prin această mantie amorfă.

Continuăm să păşim în tăcere, adâncindu-ne tot mai mult în inima grădinii zoologice, dincolo de vidre şi de castorii nord-americani. Singurii care mai sunt aici sunt îngrijitorii grădinii zoologice, care le dau micul dejun animalelor din captivitate.

Ne uităm la un cuplu de bizoni uriaşi şi păroşi, care stau aproape de gard şi mănâncă fân, apoi continuăm să mergem pe poteca şerpuitoare, până când ajungem în faţa a doi urşi grizzly ce aleargă de colo până colo în cuşca lor, luându-se la întrecere. Sunt tăcuți, aşezați pe labele lor mari cât farfuriile de cină, adulmecând aerul cu boturile umede şi ascuțite. Sunt creaturi minunate şi îmi pare rău că se află aici, în loc să fie într-o pădure, liberi şi sălbatici.

Ceața începe să se risipească; o rază de soare străpunge întunecimea, îmbibând norul plutitor de portocaliu. Poate că Walter are dreptate. Aici suntem singuri; ar trebui să profit de ocazie şi să mă bucur cât pot de mult de prezența lui.

Îi zâmbesc, privindu-l în ochi, iar tensiunea resimțită începe să se risipească, îndepărtându-se odată cu ceața.

— Ştii... îmi spune el, cu urşii tot în faţa noastră, plimbându-se de colo până colo. Când zâmbeşti, eşti cea mai frumoasă fiinţă din toată lumea.

Îi dau un ghiont în coaste.

— Nu mă tachina!

— Nu te tachinez. Zic adevărul. M-am gândit la asta suficient de mult, dar nu am îndrăznit să ți-o spun. M-am gândit însă că, dacă nu-ți zic toate astea acum...

— Şşş, îi acopăr eu buzele cu degetul meu. Nu-mi spune că s-ar putea ca niciodată... Te rog, nu-mi spune asta.

— Bine. Nu o s-o fac. Dar nu mă poți opri să-ți spun cât de mult însemni tu pentru mine şi cât de frumoasă eşti.

Simt cum faţa îmi roşeşte sub intensitatea privirii lui.

— Şi poţi să te simţi liberă să îmi spui oricând, continuă el, ce tip arătos sunt; faptul că adori să fii în prezenţa mea ameţitoare sau că glumele mele sunt foarte bune.

Chicotesc, apoi ne continuăm iarăşi drumul.

— De fapt, e momentul numai bun pentru o glumă, mă gândesc. Face o scurtă pauză, apoi spune: Göring a ataşat o săgeată lângă multele medalii de pe tunica lui. Scrie: *Se continuă pe spate...*

— Chiar spui cele mai şocante glume!

Zâmbeşte.

— E un obicei de-ale noastre. E modul nostru de a trece peste, bănuiesc.

Walter se uită în jur, apoi mă trage în spatele unui copac mare, unde suntem feriţi de privirile oamenilor. Îşi coboară mâinile pe talia mea şi ne sărutăm din nou, corpurile noastre topindu-se unul în celălalt, simţindu-i astfel greutatea. E minunată şi totodată terifiantă această putere pe care o posed.

Dar, dacă ar fi să îi cedez lui, s-ar termina oare magia, misterul, dorinţa? Dar după atât timp petrecut unul departe de celălalt, îmi doresc ca el să mă vrea mai presus de orice şi de oricine. După ce ne sărutăm, stăm cu frunţile lipite, respiraţia noastră amestecându-se cu aerul rece.

— Te-ai gândit vreodată să *o* faci? şoptesc eu.

— Glumeşti, nu? E oare vreun moment în care *să nu mă gândesc*? Mă trage aproape. *Vrei?*

Totul stă în tăcere şi nemişcare. De pe frunzele îmbibate picură apă.

— Nu ştiu...

Dar ştiu. Vreau cu ardoare.

Greutatea ideii; măreţia ei se află suspendată deasupra noastră, grea şi apăsătoare ca însăşi ceaţa, dar mai uşoară decât aerul. Imposibilitatea aceasta, gândul la pielea lui

peste a mea, atingerea mâinilor lui, dăruirea mea completă.

Sângele meu amestecat cu sângele lui.

— Hetty, e în regulă. Nu trebuie. Nu ar trebui. Nu o să se întâmple. Nu aş face niciodată ceva ce tu nu vrei.

Iar după aceea nu mai vorbim despre asta deloc. Doar mă ţine în braţe, iar eu îi inspir parfumul.

13 mai 1938

Ştiu că ar trebui să îi pun punct. În ziua aceea – când am mers la grădina zoologică – am fost slabă. Ar fi trebuit să o fac atunci, fiindcă acum mi-e mult mai greu. Dar de fiecare dată când mă strecor afară ca să te văd, sunt cuprinsă de spaima că voi fi văzută. Nu voi mai fi iertată a doua oară de Tomas. Iar acum cere să mă vadă cam o dată la o lună, fie să mergem la film, fie să ieşim la o plimbare. Uneori, pot să inventez scuze, dar de multe ori nu o fac. De dragul tău. Din fericire, turele lui la fabrică sunt lungi, aşa că nu are multe zile libere. Dar, Walter, sunt atât de speriată că vom fi zăriţi împreună iarăşi! Astăzi însă a fost o zi minunată, caldă şi însorită, o primăvară în plină înflorire. Cu Mutti şi Vati plecaţi să sărbătorească ziua de naştere a Lordului Otto Schultz, am avut timp să mergem cu tramvaiul până la Pădurea Municipală din Leipzig, unde nimeni dintre cei pe care-i ştim nu ne-ar fi putut vedea. Mi-ai spus că mă iubeşti, că ţi-ai dori să ne petrecem zilele împreună pentru tot restul vieţii. Apoi ne-am sărutat. Aş face asta cu tine întruna, toată ziua, şi tot nu m-aş plictisi. Dar acum inima mă doare din cauza acestei situaţii dulci-amare.

Ridic placa de lemn din spatele dulapului şi-mi pun jurnalul în acest loc nou, mult mai sigur. Aşez placa şi peste ea pun aşternuturi şi pături pentru a masca locul şi mai bine. S-a înserat, iar Mutti şi Vati nu s-au întors încă de la

dineul cu şampanie.

În camera de musafiri dau peste ziarul *Leipziger* şi răsfoiesc paginile de la secţiunea cu ştiri. Sunt câteva ştiri despre şomajul ajuns la zero şi despre succesele industriale ale ţării.

Citesc pe diagonală editoriale şi articolul săptămânal al lui Vati de la rubrica *Cruciada Morală a ziarului Leipziger.* E o menţiune a capturării unor bine cunoscuţi *asociali*[37], care s-au făcut vinovaţi de cea mai gravă dintre degenerările morale. Îmi amintesc că a zis Vati în treacăt că aceşti oameni fuseseră trimişi în lagărul Buchenwald. Termenul *lagăr* este rareori menţionat. Totuşi, când se întâmplă, oamenii îl şoptesc, ca şi când, dacă îl rosteşti cu voce tare, aduce ghinion şi ajungi şi tu, la rândul tău, acolo. Sunt duşi departe de orice privire, ascunşi în locuri izolate. Li se adaugă o doză de mister şi, totodată, teama faţă de ei.

Vati spune că aceste zvonuri îngrozitoare sunt din vina ziarelor occidentale care scriu articole false; poveşti care se presupune că au fost luate de la deţinuţi care au evadat din astfel de închisori. Propagandă străină, a zis el, care are ca scop să inducă un sentiment de ură faţă de poporul german. Dar acum mă întreb... Mă gândesc la tatăl lui Tomas şi un fior de spaimă mă cuprinde. Pare imposibil. După tot ce mi-a spus Walter, e cumva vreo şansă ca toate aceste poveşti tulburătoare să fie adevărate?

Las din mână ziarul. Îmi aduc aminte de o vreme, acum ceva ani, când Vati ne-a dus pe mine şi pe Karl la sediul

---

[37] În engleză, *asocials* (germană: *asozials*), termen care în limba germană desemna una dintre următoarele categorii de persoane: persoanele rrome, persoanele cu tulburări sau boli mintale, alcoolicii şi dependenţii de droguri, vagabonzii şi cerşetorii, prostituatele şi lesbienele. Fiecărei categorii îi reveneau un triunghi şi o culoare. Aici, triunghi negru (n. tr.).

ziarului *Leipziger*. Era dornic să îi arate lui Karl minunăția locului şi să îl convingă că, într-o zi, o să vrea să preia conducerea ziarului. Ne uitam atunci la agitația din sala de ştiri, la telefoanele care zbârnâiau, la reporterii care intrau şi ieşeau, la persoanele care țipau. Vati ne vorbise despre presiunea de a lucra în contratimp şi despre publicarea articolelor şi pozelor în ziar pentru fiecare ediție. Urmăriserăm presele uriaşe care tipăreau, munca laborioasă de a potrivi literele din metal în cadrele respective, literă cu literă, cuvânt cu cuvânt, propoziție cu propoziție, pagină cu pagină. Întregul efort, condițiile de muncă, transpirația, praful, căldura şi intensitatea muncii – ne întrebaserăm şi îl întrebaserăm şi pe Vati care era scopul întregii munci, dacă oamenii doar se uitau la titlu şi apoi aruncau ziarul?

Vati era îngrozit.

— Asta, ne-a spus el înflăcărat, este cea mai importantă unealtă pe care o avem. Cu aceste cuvinte tipărite putem să dăm formă națiunii noastre. Nu există ştiri *per se*. Ştirile înseamnă putere, care e cuprinsă într-un mesaj, care e prezentată, spusă şi transmisă mai departe. Cu acest ziar, a spus el cu ochii plini de mândrie, *eu* am puterea de a trimite în lume ce vreau şi cum vreau ca masele să înțeleagă. Vă dați seama *câtă autoritate*, ce supremație îmi conferă ziarul?

Dar Karl rămăsese fixat pe ideea că el va pilota avioane, iar eu nu reuşisem să înțeleg pe deplin ce vrusese Vati să spună, nu până acum. Mă gândesc la cum stau lucrurile pentru Walter. Cum stau lucrurile pentru toți „inamicii" Reichului. Cum mă simt *eu* să fiu îndrăgostită de Walter, să ştiu că, în fiecare minut petrecut împreună, el riscă să fie arestat. Câți alții mai sunt în situația noastră? Doar fiindcă părinții lor sunt cine sunt? Furia creşte în mine în fața acestei injustiții. *Eu* nu văd nimic inferior în persoana lui Walter. Sau, într-adevăr, în vreo altă persoană asemenea lui. Ei, *noi* – cu toții suntem doar oameni. Şi acum, în cele

din urmă, înțeleg ce reprezintă ziarul lui Vati. Nu ştiri, ci manipularea gândirii şi a minţii.

— Dacă nu se întorc curând, carnea de porc se va arde de tot şi eu voi fi de vină, îi spune Bertha lui Ingrid.

Masa din sufragerie e deja aranjată. Ingrid a turnat vinul, iar stomacul îmi chiorăie din cauza mirosului delicios de porc rumenit.

— Cu cât mai crocant, cu atât mai bine! Mor de foame. De ce nu mâncăm fără ei?

— În niciun caz! Ce ar spune mama ta?

Bertha stă cu mâinile în şoldurile ei mari şi cu obrajii umflați.

— Ți s-a făcut foame după o asemenea zi, *Fräulein* Herta? mă întreabă Ingrid rânjind.

— Ce vrei să spui? zic eu şi simt cum fața mi se face roşie ca sfecla. Am fost la un picnic cu prietena mea Erna...

— Ah! Aşa i se spune mai nou...

— Ingrid! intervine Bertha. Sunt trei vaze, am văzut azi, una pe hol, una în camera de zi şi una în sufragerie, unde florile s-au ofilit. Aruncă-le şi comandă altele. Sau mai bine du-te acum la florărie – sigur încă au deschis – şi cumpără altele.

Se întoarce nervoasă şi începe să frece cu peria şi apă cu detergent uşa bufetului.

Îmi vine să o îmbrățişez pentru că a pus-o pe Ingrid la locul ei.

— Totul este atât de anapoda în zilele noastre, spune ea după ce Ingrid pleacă din cameră. Totul era clar mai demult. Părinții şi copiii. Stăpânul şi slujitorul. Şefii şi muncitorii. Clasele de sus şi clasele de jos. Acum totul a devenit confuz.

Trece să curețe aragazul, împrăştiind apă pe suprafața fierbinte, care sfârâie. Freacă tare, mişcându-se înainte şi înapoi, ținând peria cu ambele mâini.

— Toată lumea toarnă pe toată lumea. Toată lumea

încearcă să aibă un as în mânecă în fața celorlalți. Copiii care-şi conduc părinții, slujitorii, pe stăpânii lor. Nu e în regulă.

Mă întreb dacă nu cumva plânge.

— Nu făceam nimic rău, Bertha, ci doar...

Se întoarce să mă privească.

— Nu vreau să ştiu unde ai fost sau cu cine, *Fräulein* Herta, îmi spune.

În ochii ei mari şi în umerii ei laţi se poate citi teama.

— Ce faci în timpul tău liber e treaba ta şi a nimănui altcuiva. Ingrid ar face bine să nu uite asta, dar ea crede că ştie mai bine. Ea crede că doar fiindcă are atenția lui Karl...

— Atenția lui Karl?

Ingrid.

Bertha se holbează la mine.

— Îi place să bârfească, spune Bertha. Vrea tratament special. Laudă. Vrea să fie observată. Iar prin faptul că bârfeşte obține ce vrea. Dar ştiu un lucru, continuă Bertha învârtind peria, apoi aruncând-o în chiuvetă, o să se încheie rău pentru cineva. Pentru ea, cel mai probabil. Tot ce pot să fac este să îi spun să-şi țină gura. Dă din cap şi strânge din buze. Nu ar trebui...

Dar până să termine propoziția, uşa de la intrare se deschide zgomotos, iar vocile lui Mutti şi Vati se aud din hol. Bertha începe să se agite, pregătindu-se să servească masa, şi nu mai continuă subiectul de dinainte.

Privind-o, mă întreb cui îi este loială. Lui Hitler şi Patriei? Familiei? Nouă, pentru care a lucrat atât de mult? Sau poate le este loială alor ei, oricine şi oriunde ar fi ei. Sau poate, iar ceafa mi se înfioară la acest gând, Bertha are un soi de simpatie ascunsă față de excluşii acestei revoluții ariene?

7 octombrie 1938

Mergem separat, despărțiți de o sută de metri, trecând pe lângă structura impozantă, în stil clasic, a clădirii universității, veche de secole, rezistentă şi perenă deopotrivă. Îmi ridic fața spre soare; o briză catifelată îmi mângâie pielea. Mă uit în spate. El e pe partea cealaltă a străzii. Un gest foarte uşor din cap, semn că îmi vede privirea. Indiferent de câte ori facem asta, e aceeaşi senzație de adrenalină. Teamă şi o senzație de aventură în egală măsură.

Intru în parcul mic de dincolo de corpurile universității, un parc unde evreilor le e interzis să intre. Slavă Domului pentru părul blond şi ochii albaştri ai lui Walter! Un tânăr trece pe lângă noi pe bicicletă, o sacoşă cu cărți lovindu-i-se de pulpă. Un bătrân merge pe stradă, mişcându-şi bastonul pe asfalt. Nimeni altcineva în jur. Mai sigur de atât nu poate fi. Mă aşez şi-mi sprijin spatele de trunchiul masiv al unui copac şi, după câteva minute, vine şi el şi se aşază lângă mine.

— Bună, draga mea.

Mă aplec înspre el pentru un sărut pe furiş.

— Pot sta cel mult o oră.

— Doar atât? rosteşte el, iar umerii i se lasă.

— Îmi pare rău, voi avea mai mult timp săptămâna viitoare.

— Nu asta e problema...

Vocea i se frânge. Privirea îi este dezolată.

— Walter? Ce s-a întâmplat?

Îl ating pe umăr. Se uită la mine şi înghite în sec.

— Hei, nicio glumă azi? întreb eu, mângâindu-i mâna.

Îşi scutură capul. E extrem de palid.

— Am ceva să îți spun.

— Ce este?

Îşi drege vocea.

— Tata s-a resemnat acum câteva săptămâni cu gândul că viaţa aici este insuportabilă, că Hitler va lua tot ce e al nostru, indiferent că rămânem sau plecăm de aici. A decis că trebuie să părăsim Germania, indiferent de cât ne va costa. Şi, deci, s-a dus zilnic de la o ambasadă la alta, stând la cozi interminabile, ca să obţină vize pentru familie. Dar, aşa cum m-am temut, am făcut totul mult prea târziu. Ar fi trebuit să plecăm de acum mulţi ani. Azi, de parcă am fi nişte rozătoare, nimeni nu ne vrea, nimeni nu mai vrea alţi evrei. Tresar la aceste cuvinte. Suntem blocaţi, spune el în continuare. Doar dacă...

— Doar dacă?

— Mai e o posibilitate. Oftează. Dar... nu sunt... nu sunt sigur că pot să merg cu asta până la capăt.

— De ce? Dar trebuie!

Inima mi se strânge când spun aceste cuvinte. Cel mai important lucru este ca Walter să fie în siguranţă. Aşa că sunt, totuşi, veşti bune. Walter nu se uită la mine.

— Asta înseamnă să plec singur, spune cu o voce monotonă. Va trebui să-mi părăsesc părinţii, bunica, toată familia. Îşi strânge pumnii. Mai rău decât atât, nu pot să-mi imaginez cum ar fi viaţa mea fără tine.

— Nu înţeleg. De ce doar tu poţi pleca?

Trage adânc aer în piept.

— Avem nişte prieteni buni în Anglia. Tatăl este medic şi au plecat şi ei din Germania în 1933. Fiica lor e mai mare decât mine cu un an. Anna.

— Şi ei te pot ajuta?

— Ei cred că aş putea obţine o viză, înghite iarăşi, dacă sunt rudă cu ei, mi-au promis că mă sprijină financiar.

— Dar tu nu eşti, nu? Rudă cu ei. Cum...

— Hetty, la naiba!

Se uită în sus, apoi în sfârşit mă priveşte în ochi. Văd, cu

surprindere şi spaimă, că ochii i se umplu de lacrimi.

— Trebuie să mă logodesc cu Anna. E singura posibilitate!

— Poftim?! Dar nu v-ați *căsători*, nu? Ai doar 19 ani şi...

— Ba da. *Ar trebui* să mă însor. Autoritățile de acolo verifică totul. Ceea ce face lucrurile mai uşoare e faptul că ei sunt o familie bună. O familie respectabilă. Tatăl Annei e un medic reputat, iar Anna, ei bine, e o fată drăguță şi blândă, dar pentru mine nu e ceea ce însemni tu. Ultimul lucru pe care vreau să îl fac este să mă însor cu cineva, oricine altcineva în afară de tine, Hetty.

— *Însurat?*

Simt cum mi se înmoaie tot corpul.

— Ce vreau să spun e că şi din partea ei se cere foarte mult. Nici nu ştiu dacă are pe altcineva. E drăguț din partea ei că vrea să mă ajute.

Drăguț din partea ei să te ajute? Ce nu aş da să pot fi în locul ei!

Mintea mi-e goală. Nu pot spune nimic.

Walter încearcă să spună ceva ca să umple golul tăcerii.

— E genul de fată cu care părinții mei ar vrea să mă însor, chiar dacă asta înseamnă...

Mă îndepărtez de el, furia creşte în mine, subită şi neaşteptată.

— Nu-ți imagina că asta este ceva uşor de făcut! îmi spune Walter furios, apucându-mă de ambele mâini. În plus, pe lângă faptul că te părăsesc şi că trebuie să mă căsătoresc cu altcineva de care nu sunt interesat, trebuie să îmi las în urmă părinții – şi pentru ce fel de viitor? Mă rupe în bucăți situația asta, Hetty. Le-am spus că nu am de gând să plec, că aş prefera să rămân aici şi să văd cum decurg lucrurile, dar părinții mei nici nu vor să audă. Ideea e că am şansa la o nouă viață, iar asta îi motivează pe ei, părinții mei, să continue.

Lacrimile îi curg pe obraji. Şi e prima oară când văd un

bărbat plângând.

Dau din cap, simt cum mi se pune un nod în gât şi îmi aşez palma peste a lui, apoi îl strâng de mână. Noi mereu am fost sub semnul unui destin nefast, eu şi el.

— Te iubesc, Hetty. Mereu te voi iubi, dar se pare că *noi* nu vom putea fi niciodată împreună. Nu cum ne-am dori. Nu aici.

— Am visat prosteşte cu ochii deschişi, spun eu, că într-o zi, într-un fel sau altul, noi doi vom putea fi împreună. Că vom trăi într-o altă ţară, departe de aici, unde nimănui nu-i pasă cine suntem sau ce suntem. Dar acum...

— Ştiu.

Simt că-mi curge nasul, iar el îmi dă batista lui. Îmi şterg ochii şi o pun în buzunar. Ceva al lui pe care să-l pot păstra.

— Când? Cât de repede?

— Nu e nimic stabilit. Nu am viza de la guvernul britanic încă, nici permisiunea de a pleca de aici, fiindcă trebuie să plătim nenorocita de taxă de ieşire şi nu avem niciun ban, aşa că, sincer să fiu, nu ştiu. Dar s-ar putea să fie cel mai devreme totul gata în câteva săptămâni. Hai să încercăm să ne vedem cât de des putem până atunci.

Mă uit la el printre lacrimile ce-mi umplu ochii, încercând să înţeleg tot ce îmi spune.

— Dar totul se schimbă de-acum. Enormitatea întregii situaţii loveşte din plin. Te însori cu o altă fată!

— Nu va şti niciodată despre noi doi.

Ceva se prăbuşeşte în mine. Un urlet mut.

Mă trage spre el.

— Îmi pare atât de rău! Dacă ar fi o altă cale în afară de asta, ştii bine că aş alege-o.

— Dar nu putem să *continuăm*, nu?

Îl împing şi îl lovesc în piept. Vreau să urlu la el. Să îl lovesc. Să îl fac să-mi simtă durerea.

— E mai bine să ne oprim acum.

Mă dau în spate, cuprinsă de nervi.

— Asta îți dorești? Cu adevărat?

Vine înspre mine, încearcă să mă ia în brațe, dar mă zbat să îmi dea drumul.

— Nu, Walter, bineînțeles că nu. Nu-mi doresc nimic din toate astea. Dar asta e, așa a fost să se întâmple, nu?

Încerc să mă țin tare.

— Trebuie să plec. Succes cu noua ta viață în Anglia. Și mult noroc cu Anna.

— Hetty, nu e corect!

Plec.

— Deci, asta e? Așa? Vine alergând după mine. Hetty...

— E mai bine așa. Pentru mine, nu pot... Te rog, Walter! Doar lasă-mă să plec.

Îi simt privirea în timp ce pășesc. În tăcere. Zguduită de șoc.

Nu mă uit înapoi când părăsesc parcul și trec în grabă pe sub ferestrele corpurilor universității, pe care le simt cum mă privesc cu umbrele lor măreațe proiectate pe strada pe care pășesc. Ar trebui să merg acasă, dar nu pot. Continui să merg până când nu îl mai pot vedea pe Walter și nici el pe mine. Apoi mă prăbușesc lângă un zid și plâng. Un plâns profund, sfâșietor, de parcă tocmai mi s-a spus că viața mea se va termina. La urma urmei, așa și pare.

Nu-mi mai pasă dacă întârzii și mă perind pe străzi mult timp. Una este să accept că Walter va trăi altundeva cândva. Dar asta? *Asta?* Să se însoare cu o fată pe nume Anna?

Cum să accept una ca asta?

Ceva e profund greșit.

Ceva din aer, care îmi face părul de pe brațe să se ridice când intru în casă. Ingrid își face apariția cu o expresie șocată.

— O, domnișoara Herta! În sfârșit! Trebuie să mergeți imediat în camera de zi. Părinții vă așteaptă.

Rămâne lângă mine cât îmi dau jos încălțările. Cuvintele şi tonul ei nu sunt obraznice, iar rânjetul îi lipseşte.

Mă grăbesc în încăpere, unde-l găsesc pe Vati lângă geam. Mutti stă pe canapea. Se uită la mine, are fața schimonosită de plâns. Ochii îi sunt roşii şi umflați.

— O, Hetty! rosteşte, apoi îşi acoperă fața, cuprinsă iarăşi de un plâns adânc, care o zguduie complet.

— Îmi pare rău că am întârziat atât! Nu am vrut să te îngrijorez...

— Nu mai contează acum.

Vati dă din cap şi vine spre mine, cu fața pământie.

Mutti scoate un nou geamăt de plâns. Să fi aflat cumva despre Hilda Müller şi fata-copil? A murit *Oma*? Au aflat de Walter?

— E vorba de Karl...

Vati nu-şi termină propoziția şi se uită la mine cu ochii trişti.

— *Karl?*

— A avut un accident. Ține o telegramă în mână. E... a murit.

Prin foaia maronie, subțire desluşesc sigla şoimului Luftwaffe, litere de mărimi diferite ştanțate pentru a forma cuvinte. Ştiri. Ştiri scurte, lapidare.

Telegrama se începtoşează şi un bâzâit puternic ca cel scos de un roi de albine îmi umple urechile.

— Nu se poate! Mutti?

Oamenii nu mor la 19 ani. Nu mor când sunt plini de viață şi de energie, în floarea vârstei. Nu pot muri când sunt minunați şi puternici şi îi cheamă Karl, fratele meu!

Cuvintele greşesc. *Trebuie*.

Dar Mutti continuă să plângă, cu gura acoperită de mână, întregul ei trup fiind cuprins de convulsii. Vati se duce la ea şi o ia în brațe. Nu pot să mă uit la fața cadaverică şi la ochii lui goi.

— Te rog... încerc eu din nou.

— E adevărat, reuşeşte Mutti să spună printre suspine şi lacrimi. Karl e mort.

— Fratele tău, începe Vati, dar nu încheie fraza şi îşi scutură capul.

Sunt cuprinsă de amorțeală.

Mă aşez pe canapea, îl fixez pe Vati cu privirea, dorindu-mi să-mi spună ceva, orice. Ceva care să facă toată situația asta suportabilă.

Când eram mică, Vati era cea mai mare şi mai puternică persoană pe care o cunoşteam. Era la conducere, iar eu mă simțeam în siguranță. În lumea mea, Vati era la fel de puternic ca Dumnezeu. Dar acum pare sfâşiat. În fața morții este la fel de neputincios ca oricare altă persoană.

— Ce s-a întâmplat?

Sunt amorțită şi tremur toată. Vati îşi lasă mâna să alunece de pe umerii lui Mutti, fără să mai aibă forța să se țină drept, şi-şi sprijină brațele pe genunchi.

— Nu Karl! plânge Mutti, ştergându-şi ochii cu o batistă îmbibată de lacrimi. Nu băiețelul meu! Oricine, dar nu Karl...

— Ce naibii s-a întâmplat? întreb furioasă. De ce nu-mi spuneți ce s-a-ntâmplat?

Cineva îmi pune în mână o ceaşcă şi o farfurioară.

— Bea ceva, o să te liniştească. Vocea Berthei, blândă şi moale. Vino!

Fac cum mi se spune, dar mâna îmi tremură atât de tare, că abia pot să duc ceaşca la buze.

— Am vorbit cu căpitanul Winkler acum câteva minute, spune Vati cu vocea tremurându-i ca a unui om bătrân.

Ia o sorbitură de whisky sau brandy sau ce o fi în paharul pe care Bertha i-l dă. Îi face semn lui Mutti să facă la fel. Bea totul dintr-o sorbitură şi se îneacă.

— Era într-un exercițiu de rutină, pregătindu-se pentru

evaluarea manevrelor aero-acrobatice, îmi explică Vati, iar trăsăturile lui se estompează, ca şi când o mare greutate îi apasă tot corpul. Trebuia să învețe să manevreze un avion la viteze mari. Condițiile meteo erau bune, cerul senin dimineață, deşi vântul bătea cu relativă putere, dar Karl zburase în condiții mai rele de-atât. Totul decurgea cum trebuie, dar după zece minute de zbor, a spus Winkler, Karl nu a calculat cum trebuie viteza într-o manevră de cădere abruptă şi nu a putut să se redreseze la timp. S-a prăbuşit.

Vati trage adânc aer în piept.

— A suferit multiple răni, cea mai gravă la cap. A ajuns la spital în comă. Însă doctorii nu au reuşit să îl salveze.

— S-a prăbuşit... repet eu în timp ce procesez ceea ce Vati tocmai mi-a spus.

Urechile îmi țiuie încă. Simt cum mi-e tot mai greu să respir.

— De ce era de unul singur în avion? întreabă Mutti ridicând tonul. Nu avea experiență! Ce naibii credeau ăia?!

— Şşş, gata, draga mea, nu te supăra şi mai tare!

Vati o mângâie pe genunchiul ei delicat cu palma lui cât a unui animal.

— Într-un an a acumulat deja experiență de pilotaj. Era un avion cu un singur loc. Un avion Heinkel HE 51. Conform lui Winkler, pilotase un astfel de avion de multe ori înainte şi-şi impresionase superiorii. Un viitor luminos strivit într-o clipă, a spus el. Singura consolare este că, dacă ar fi supraviețuit, rănile din zona capului, fiind atât de puternice, l-ar fi lăsat paralizat. Probabil e mai bine că s-a întâmplat aşa.

— *Mai bine?*

Mutti are privirea sălbăticită. Se întoarce la Vati şi începe să urle la el.

— Cine dracului se crede ăla, să ştie el ce e mai bine? Probabil că le-a spus medicilor să nu mai încerce să-i

salveze viața. Probabil că le-a ordonat chiar să îl omoare!

— Hélène! strigă Vati tăios. Eşti copleşită de emoții. Comandantul Winkler era şi el devastat. Am simțit asta în vocea lui. Crezi că şi-ar fi dorit să îl piardă pe unul dintre cei mai promițători piloți într-un accident stupid? Bineînțeles că nu!

— O, Franz... cum de am putut? Ochii i se umplu din nou de lacrimi. Nu Karl...

Vati se ridică încet. Pare lipsit de orice vlagă.

— Mă duc să-l chem pe doctor să-ți dea un calmant, spune şi se îndreaptă spre uşă. Ai grijă de mama ta, Herta.

Mă aşez lângă Mutti şi îmi pun palma într-a ei. E moale şi delicată, ca piciorul unei păsări. O strâng, dar nu-mi răspunde. Se uită în gol, iar lacrimile îi curg una după alta pe obraji.

— Voi avea grijă de tine, Mutti, îi promit, încercând să nu mă gândesc la Karl, care zace întins pe o targă într-o morgă, undeva.

Senzația de sfâşiere din piept se intensifică, amenințând să stoarcă tot aerul din plămâni şi să-mi sugrume inima până când nu va mai bate deloc.

*

Eu şi Karl suntem în căsuța din copac. Îi simt mirosul de apă de colonie, proaspăt şi intens, amestecat cu mirosul corpului său cald, care aduce a ovăz. Zâmbeşte, iar colțurile gurii i se ridică, descoperindu-i albul dinților. Ochii lui căprui, profunzi, formează nişte riduri uşoare la colțuri, iar pielea îi este atinsă de soare, luminoasă. Se întoarce şi văd puful de pe ceafa lui.

— Hai să ne jucăm de-a soldații romani! zice el, înmânându-mi o sabie din lemn. Oricine câştigă poate să fie împărat, iar celălalt trebuie să-i urmeze ordinele întocmai

pentru tot restul zilei.

— Nu e corect, spun eu bosumflată.

— De ce nu? îmi zâmbeşte el, fiindcă ştie exact de ce, dar vrea să o spun oricum.

— Fiindcă tu *mereu* câştigi. Eşti mai mare decât mine.

— Atunci, luptă mai tare şi mai cu isteţime. Cel care câştigă este cel mai isteţ, spune el sărind în picioare şi atingându-mă cu sabia lui.

Încerc să-l lovesc înapoi, dar nu reuşesc să ajung la el, deoarece Karl se află în spatele manetelor avionului de bombardament. Stau în spatele lui, însă nu pare să-şi dea seama că mă aflu acolo. Încerc să-l strig pe nume, să-l atenţionez, dar din gura mea nu iese niciun sunet. Avionul se zguduie violent, iar el e plin de sudoare, străduindu-se să recapete controlul. Se zguduie şi se roteşte, apoi intră în cădere liberă. Încerc să ţip. În aer se simte miros de ulei, benzină şi metal încins. Şi încă ceva – sudoare şi moarte iminentă. Pământul se apropie cu viteză, apoi prăbuşirea şi un scrâşnet de metal zdrobit.

Sar speriată, trezită din somn, şi mă holbez în bezna camerei, transpirată şi gâfâind.

Karl e mort. Ultima discuţie pe care am avut-o cu el a fost una groaznică, plină de neîncredere şi acuze. Karl era centrul universului meu când eram copii. Unde s-a greşit? Cum de s-a dus totul atât de repede? Cum mai pot trăi cu gândul că acel ultim schimb de replici e conversaţia noastră de despărţire? Ultima?

Lacrimile îi alunecă din colţul ochilor, picurând pe pernă. În cameră e atâta nemişcare şi tăcere, de parcă timpul s-a oprit, iar pământul nu se mai roteşte.

Dar ceasul de pe raftul de deasupra şemineului încă ticăie.

Îmi întorc privirea spre portretul lui Hitler agăţat deasupra ceasului. Se uită cu satisfacţie la mine pe

deasupra mustății zburlite.

Tu ai făcut asta. Cum de-ai permis ca fratele meu iubit să pățească așa ceva?

Se uită înapoi la mine cu ochii lui de piatră, întunecați, aroganți şi zeflemitori.

Asta e pedeapsa ta, iubitoare de evrei. E numai vina ta, pentru că te-ai dat de partea inamicului. Ai ales calea greşită. Ai ales răul, iar asta e răsplata ta.

Dar Karl era copilul tău perfect. Ți-a dat tot ce avea. Dragostea lui, iar acum viața. Nu ca mine. De ce nu m-ai omorât pe mine, în schimb?

Ştim cu toții ce se întâmplă cu cei care fac un pact cu diavolul... Un zâmbet perfid se aşterne pe buzele lui Hitler.

Un val de căldură mă cuprinde şi nu mai pot să mă uit la el. Am decis. Nu contează că Walter va pleca şi în curând va fi căsătorit cu acea fată, Anna. Nu contează că nu-l voi mai vedea nicicând. M-a învățat lucruri pe care nu le înțelesesem înainte, dar pe care acum le înțeleg. M-ai mințit, *Herr* Hittler. Iar Karl este mort. *Ticălosule!*

Alerg prin cameră, smulg portretul de pe perete cu tot cu cuiul în care e agățat. Arunc tabloul pe jos şi îl calc pe Führer în picioare, crap rama şi îl calc pe cap, călcâiele mele apăsându-i pe ochi.

Te urăsc. Te urăsc. Te urăsc!

Acum sunt sigură. Nu Dumnezeu l-a trimis, ci însuşi Diavolul.

Arunc tabloul crăpat în spatele şifonierului.

8 octombrie 1938

În dimineața următoare, Vati se închide în biroul lui ca să dea telefoane. Mutti doarme până târziu, după ce a luat calmantul prescris de doctor. Stau aşezată pe scaunul meu

de la geam, cu Kuschi lângă mine, sprijinindu-şi corpul acoperit de blană neagră de coapsele mele, reconfortant şi nemişcat.

Viaţa continuă, în mod inexplicabil, pe strada de sub geam. Maşinile gonesc pe lângă casă. Un băiat pe bicicletă. Un cuplu care merge ţinându-se de mână pe trotuar; părul până la umeri al femeii este cârlionţat, cu o nuanţă mai deschis decât al Ernei.

Erna.

Erna. Am un gol în stomac. Trebuie să îi spun Ernei ce s-a întâmplat.

O bătaie uşoară în uşă. Ingrid. E suptă şi palidă la faţă.

— Pot să vă aduc ceva, *Fräulein*? întreabă. Nu aţi luat micul dejun...

— Nu mi-e foame.

— Înţeleg. E... e groaznic ce s-a întâmplat.

Stă aproape de mine şi o clipă am impresia că va încerca să mă atingă, dar îşi încleştează mâinile atât de puternic, încât se vede cum pumnul i se albeşte.

— E cel mai îngrozitor lucru care putea să aibă loc, îi spun.

— Şş... ştiu. Îmi pare foarte rău. Adică, eu şi Bertha suntem extrem de mâhnite de tot ce tocmai s-a întâmplat.

Mă uit la ea cu atenţie, direct în ochii ei gri, încercând să îi citesc în suflet. Dar chipul ei nu trădează nimic. Furia se aprinde în mine. Cine se crede ea, cu observaţiile ei maliţioase, cu modul ei alunecos de a umbla prin casă, cu rânjetele şi flirtul ei cu Karl? Oare ea să-i fi spus despre Walter? Cum de-a îndrăznit să presupună că înţelege ce înseamnă să-ţi pierzi fratele, să-mi pierd fratele?

— De ce ţi-ar păsa?

Face un pas în spate.

— Îmi pare rău. Nu am vrut să vă supăr, spune roşind.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, o presez impasibilă. De

ce ți-ar păsa *ție* atât de mult?

— Karl mereu a fost bun cu mine, se bâlbâie. Adică, este... era... atât de chipeş şi bun. Dar cel mai bun lucru la el era faptul că mă asculta. Îşi făcea timp să vorbească cu mine, să mă cunoască, de parcă i-ar fi păsat de mine.

— Cât de bine *te-a cunoscut*?

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți, zice ea dând din cap, cu un aer mizerabil aşternut pe chip. Ce vreți să spuneți?

Se îmbujorează toată. Mă ridic şi îi țin piept.

— Nu, nimic. Nu vreau să zic nimic.

Ne privim una pe cealaltă în ochi.

— Nu vreau mâncare, îi spun îndepărtându-mă. Vreau doar să fiu lăsată singură.

— Doar am vrut să ajut, zice Ingrid cu vocea frântă. Atâta tot.

Aud cum se închide uşa în urma ei şi mă întorc să-l mângâi pe Kuschi. Ar trebui să vorbesc cu Vati şi să o concedieze pentru că m-a spionat. Dar dacă ştie ce am făcut, atunci, ce mai ştie? Ce ar face Vati dacă ar afla de la ea?

Wissen ist Macht. Nu am ce să-i fac ei.

Îmi sprijin capul de obloane. Stoarsă de energie. Închid ochii.

Mi-am pierdut fratele. Viața nu va mai fi niciodată la fel.

Aerul după-amiezii târzii e tot mai rece pe măsură ce ajung mai aproape de apartamentul Ernei. Toamna a venit fără ca eu să-i fi observat sosirea. Sau poate că frigul vine din mine, dinăuntrul meu. Mi-e foame. Nu am mâncat nimic toată ziua.

Erna îmi deschide uşa cu un zâmbet larg pe față.

— O, Erna! rostesc, apoi îi iau palmele într-ale mele pentru a nu mai tremura. Am veşti groaznice să-ți împărtăşesc.

— Ce? Ce s-a întâmplat?

Mă ia în braţe, ochii ei de un verde cald îi cercetează pe ai mei, iar eu încep să plâng. Presiunea din piept se răspândeşte în mine şi în curând întregul corp mi-e prins într-o convulsie când conştientizez că, într-adevăr, Karl nu va mai veni niciodată acasă.

— Hai înăuntru, spune ea, conducându-mă spre apartament.

Înainte să deschidă uşa, mă întorc cu faţa spre ea. Îmi imaginez că părinţii ei încă nu ştiu de relaţia ei.

— E vorba de Karl, spun eu cu un nod în gât. A avut un accident.

Îngheaţă toată, iar în întunericul holului albul ochilor ei străluceşte.

— A murit ieri-dimineaţă.

— Doamne Sfinte! Nu, şopteşte ea. Nu se poate...

În reticenţa ei se oglindeşte propria mea reticenţă.

Intrăm în apartamentul drăguţ al Ernei şi urcăm treptele înguste până în pod, în camera ei.

— Spune-mi, îmi cere ea cu ochii plini de lacrimi, ce s-a întâmplat, spune-mi tot!

Nu am multe detalii de dat. Tot ce s-a întâmplat în ultimele 24 de ore este confuz, nimic clar, însă îi spun ce ne-a zis la rândul nostru căpitanul Winkler.

Erna se aşază pe patul adânc, cu ochii umezi, răsucind o batistă între degete şi ascultând tot ce îi spun.

— O, Hetty...

Îşi întinde braţele şi ne îmbrăţişăm pentru a ne alina.

— Îmi pare rău şi pentru tine, Erna. Ştiu cât de mult aţi însemnat unul pentru altul.

Stăm întinse una lângă cealaltă pe patul ei, capul meu sprijinit de umărul ei, părul ei castaniu revărsat în jurul nostru.

— Dar nu are niciun sens, spune ea după o tăcere lungă. Pur şi simplu, nu are sens deloc.

— Mutti îl învinuieşte pe căpitanul Winkler. Vati îi învinuieşte pe evrei. Şi a jurat că se va răzbuna.

Erna se întoarce cu faţa spre mine.

— Cum să dea vina pe evrei?

— Din cauza lor trebuie să ne construim şi consolidăm puterea armată. Nimic raţional aici, oftez, dar trebuie să îşi verse furia pe cineva.

Nu-i spun că discursul lui plin de ură şi venin mă face să-mi fie silă de el. Că Mutti, cu patetismul ei, faptul că umblă de colo până colo sfâşiată, mă face să-mi vină să o scutur şi să ţip la ea. Şi nu-i spun că nu văd niciun motiv să mai trăiesc.

12 octombrie 1938

Cu cât sosesc mai mulţi oameni aici, cu atât mă simt mai singură. Cu cât se strâng mai multe rude, cu atât mai vizibilă este absenţa lui Karl. El era sufletul fiecărei petreceri. Insufla viaţă şi celei mai plictisitoare încăperi. Toată lumea se furişează, şuşotind de parcă, dacă ar vorbi cu glas tare sau ar zâmbi, i-ar jigni în vreun fel pe morţi. Mă enervează. Îmi amintesc cum era demult, pe când eram copii. Când toţi trei – eu, Walter şi Karl – puteam să ne jucăm şi să râdem împreună fără nicio grijă. Înainte să ştim ce sunt moartea şi suferinţa şi dragostea interzisă. Măcar de ne-am putea întoarce la acele vremuri!

Închid brusc jurnalul şi-l ascund în locul obişnuit. E jumătatea după-amiezii, iar Mutti şi Vati trag un pui de somn. Ultimele câteva zile au fost un amestec de oaspeţi nedoriţi şi pregătiri pentru înmormântare, aşa că suntem cu toţii epuizaţi. Casa e plină cu toate rudele. Ca de Crăciun, dar fără veselie. Săptămâna asta e vacanţa de toamnă, dar am fost scutită de la şcoală şi săptămâna viitoare.

Ies din cameră şi mă îndrept tiptil, prin casa liniştită, spre bucătărie, unde Bertha umple un pui pentru masa de seară.

— Domnişoară dragă! spune ea. Abia dacă te-am văzut în ultimele două zile. Cum te simți?

— Nu prea grozav.

— Vino, aşază-te! Am făcut fursecuri şi o plăcintă cu mere. Trebuie să mănânci. Să-ți păstrezi forța, adaugă ea, muşcându-şi limba. Ce treabă îngrozitoare!

Se spală pe mâini şi pune prăjitura mare pe masă, tăind câte o felie pentru fiecare. Se aşază greoi şi oftează.

— Eu nu mă plâng, dar pentru numele lui Dumnezeu, cu toți oamenii ăştia veniți în casă... Eu şi Ingrid abia ne vedem capul de treabă.

— O să plece cu toții după înmormântare, zic eu şi ciugulesc ceva din felia mea.

Prăjitura e deopotrivă dulce şi acrişoară.

— Apoi casa o să se scufunde iar într-o linişte de moarte.

— Ce prăpăd, o viață tânără curmată prea devreme! zice Bertha scuturând din cap. Şi o să mai fie o mulțime de victime ca el. Ar fi trebuit să ne învățăm lecția în războiul trecut. Şi acum ne trimitem tinerii în Spania şi Dumnezeu mai ştie unde!

— Ai pierdut pe cineva apropiat în război, Bertha?

— Cum să nu! pufneşte ea. Mi-am pierdut amândoi frații *şi* pe cel care îmi era sortit.

— Oh, îmi pare tare rău! N-am ştiut.

— E în regulă. De unde să ştii? Bănuiesc că îți spun ție toate astea fiindcă înțeleg probabil cum te simți.

— Cel sortit?

— Da. Eram cam de-o vârstă cu tine, în 1915, când ne-am logodit. Douăzeci şi unu de ani – băiat de fermier. Era blând şi avea un licăr poznaş în privire. Ştiu că poate ți-e greu să crezi, dar eram destul de drăguță pe vremea aia, zâmbeşte ea amintindu-şi. Nu s-a mai întors. Pierdut,

dispărut în misiune, au spus. Eu am tot sperat, crezând că într-o bună zi o să intre pur şi simplu pe uşă. Nu mi-ar fi păsat dacă era surd sau orb sau dacă i-ar fi lipsit mâinile şi picioarele. Sau toate trei. Măcar să fi venit înapoi.

Mă întind peste masă şi o iau de mână. Ea îmi zâmbeşte trist.

— Oh, a trecut multă vreme de-atunci. Oricum, nu s-a mai întors, desigur, şi nici fraţii mei.

— N-ai cunoscut pe nimeni altcineva?

— Nu, scutură ea din cap şi oftează din nou. Nu erau destui bărbaţi cât să ne ajungă la toate fetele din sat după război. Atât de mulţi tineri dispăruţi! Oricum, pe mine nu mă prea interesau, atât de frântă mi-era inima. Aşa că atunci când părinţii mei au sugerat să mă fac menajeră, am profitat de îndată de ocazie. M-am dus întâi la Halle, dar apoi familia pentru care lucram s-a mutat la Leipzig, aşa că m-am mutat şi eu cu ei.

— Unde era asta? întreb eu din politeţe.

Mai iau o bucăţică de prăjitură, dar mi se pare că înghit o piatră, aşa de grea o simt în stomac.

— Aici, spune Bertha. Cu familia care a locuit în casa asta înaintea voastră.

— Familia Drucker? întreb eu, privind-o mirată. Ai lucrat pentru familia de evrei care a trăit aici?

Bertha dă din capul cărunt şi coboară privirea, luându-şi ochii de la mine.

— Nici asta n-am ştiut.

— Nu, zice ea încet. Presupun că n-aveai de unde să ştii.

— Dar... adică... cum... ce încerc să spun e, zic eu întorcându-mă să verific că nu mai e nimeni în cameră, cum erau?

— Am stat mulţi ani cu ei, spune ea ezitând.

Ne uităm lung una la alta, încercând să stabilim cât să dezvăluim.

— Uite, zic eu în cele din urmă, am auzit zvonurile. Cum a ajuns tata să facă rost de casa asta. Dar nu ştiu nimic despre acei oameni. Cum pot eu să judec ce e bine sau ce e rău?

— A fost o treabă îngrozitoare, şopteşte Bertha. Erau oameni buni, dar eu nu mă bag în politică. Îmi ţin nasul departe de toate astea. E cel mai sigur aşa. Asta încerc să-i spun lui Ingrid, dar ea e dificilă. Nu vrea să asculte de o babă ca mine. E plină de Germania asta nouă şi crede că tinerii conduc. E convinsă că are „dreptatea", ce-o mai însemna şi asta, de partea ei. Îi place să bârfească şi să se pună bine cu... unii oameni, zice ea privindu-mă. Tu eşti o fată neobişnuită, *Fräulein* Hetty. Tu rămâi credincioasă celor care contează pentru tine. De când erai mică, mereu le-ai luat apărarea celor defavorizaţi. Chiar dacă sunt dintre cei cu care nu-i bine să te amesteci, dacă înţelegi ce vreau să spun. Bănuiesc că asta te face curajoasă, nu ca noi, ceilalţi. Dar e un lucru periculos.

— Ce Dumnezeu vrei să spui, Bertha? A zis ceva Ingrid despre mine?

Inima îmi bate de două ori mai iute. Bertha îşi trage nasul şi se şterge la nas şi la gură cu batista. A mâncat tot din farfurie.

— Zice că ştie că ai un tânăr pe undeva şi crede că treaba e serioasă. Dar nu vrea să spună cum sau ce ştie. Zice că a văzut odată ceva senzaţional, că are o dovadă, şi eu am mai mult decât o bănuială cine e tânărul. Deocamdată cred că a vorbit doar cu Karl şi cu mine, dar nu i-ar fi greu să-ţi facă probleme. Eu am avertizat-o, dar pe ea n-o interesează autoritatea, nu din partea unora ca mine. Ai grijă numai, *Fräulein*, atâta tot.

Ne-a văzut împreună, atunci când eram *La Salamandră*, dar e cuvântul ei împotriva cuvântului meu. Trebuie să fie mai mult decât atât. Dovadă? Ce fel de dovadă? Mintea mi

se agită sălbatic. Biletele pe care ni le trimitem prin Lena? Tomas? Locuri în care ne-ar fi putut vedea? Şi cum rămâne cu tabloul spart al Führerului? Trebuie să fi remarcat că lipseşte de pe peretele meu. Poate chiar a găsit bucăţile ascunse după şifonier. O să-i spun lui Vati că a căzut şi s-a spart, o să-i cer altul. Inima îmi tresare. *Jurnalul*. Dacă l-a găsit? Gândul la degetele ei întorcând paginile, ochii ei citindu-mi cu lăcomie cele mai intime secrete mă face să vreau să urlu.

Pun furculiţa jos. Renunţ să mă mai amăgesc că aş putea să mănânc.

— Dar... *tu* de unde ştiai?

Bertha se joacă cu prosopul de bucătărie.

— V-am văzut pe amândoi împreună, acum câteva săptămâni, în staţia de tramvai. L-am recunoscut imediat. Nu uita că asta a fost odinioară o a doua casă pentru el, iar mie mi-a fost drag dintotdeauna. Am recunoscut cum stau lucrurile între voi, privirea aceea, senzaţia de a te pierde în ochii celuilalt. Mi-a amintit ce am simţit şi eu odată, demult.

Mă uit mai bine la ea pentru prima dată. Bertha, care a fost aici dintotdeauna, la fel ca mobila. Până acum nu m-am gândit la ea decât în trecere. Şi totuşi, iată cum stă aici, moale şi dolofană şi simplă şi blajină. Ştie atâtea lucruri şi totuşi n-a rostit niciodată vreun cuvânt despre ele. Îi văd îngrijorarea şi oboseala din ochi. De parcă greutatea lucrurilor pe care le ştie e prea mare. Simt cum mă cuprinde un val de afecţiune.

— Îţi mulţumesc, Bertha. Mi-a salvat viaţa odată, demult. Ştiai?

Bertha scutură din cap.

— Oricum, nu mai ai de ce să-ţi faci griji, fiindcă părăseşte Germania. Din câte ştiu, e posibil să fi plecat deja...

Bertha dă încet din cap. De data asta, îmi acoperă mâna

cu palma ei.

— Ai grijă numai, *Fräulein* Herta. Având în vedere cine e tatăl tău, să ai asemenea tovarăşi... adaugă ea ezitând. Situaţia s-ar putea să fie foarte rea, mai ales pentru el.

— Cum spuneam, n-avem de ce să ne facem griji. Nu mai face parte din viaţa mea.

Dar, odată cu aceste cuvinte, soseşte şi o durere profundă, fizică.

— O să-l scot pe Kuschi la plimbare, zic eu, împingându-mi scaunul în spate.

Îi prind lesa şi îi fac iute cu mâna Berthei când ies pe uşa din spate. Bertha rămâne aşezată la masă şi îşi ridică mâna în semn de răspuns.

E bine să fiu afară, în vântul aprig, care îmi cuprinde trupul, răcindu-mi faţa şi mâinile. Poate că mă va ajuta să-mi limpezesc gândurile haotice şi amestecate şi-mi va uşura agonia durerii rămase cu încăpăţânare, un oaspete nedorit, permanent, adânc înfipt în sufletul meu.

23 octombrie 1938

După înmormântare, Mutti se duce să stea cu sora ei, Adèle, în Weimar.

— Trebuie îngrijită, îmi spune Vati cu fermitate. Nu e în stare să aibă grijă de altcineva. O vreme departe de ochii iscoditori şi bârfitori o va ajuta să se vindece.

— Dar aş putea eu să am grijă de ea, Vati, aş putea să plec cu ea la Weimar.

— Nu, tu trebuie să rămâi în Leipzig. *Oma* Annamaria vine în după-amiaza asta de la Berlin ca să stea cu ochii pe tine şi pe casă. Mâine te întorci la şcoală. Viaţa trebuie să revină la normal.

— Dar nu mai e normală.

Mă gândesc cu groază la cât de strictă e mama lui Vati – o prusacă adevărată, cu obrajii supți şi spatele drept ca o vergea, îmbrăcată mereu în negru din cap până-n picioare – față de prezența delicată şi parfumată a lui Mutti.

— O nouă normalitate. Trebuie să fim puternici, Herta. Puternici pentru mama ta şi puternici pentru patrie.

Vati se uită în gol, de parcă ar vedea acolo imaginea tuturor lucrurilor pe care trebuie să le realizeze.

— Trebuie să muncesc. E cel mai bun mod de-a face față, explică el, pornind spre birou. E posibil să fiu nevoit să lipsesc mai mult timp, aşa că nu-i face probleme lui *Oma.*

Ce convenabil! O trimiți pe Mutti de-acasă şi te duci la amantă să te consoleze.

Mă întreb cum o să-mi omor timpul, când dintr-odată se aude o bătaie în uşa din față. Alt oaspete.

Tomas e în pragul uşii, ținând în mână un buchet de trandafiri galbeni. Îl poftesc înăuntru şi pun florile într-o vază. Sunt vesele, pline de speranță, ca primăvara.

Stăm unul în fața celuilalt în camera pentru micul dejun. Pare stânjenit şi incomod în fotoliu. Părul lui e netezit bine şi pieptănat pe spate, ochelarii îi sunt curați şi poartă cel mai bun sacou.

— Mulțumesc că ai venit să mă vezi. E drăguț din partea ta.

— Am vrut să vin de cum am auzit. Dar e greu. Ture lungi, ştii tu. În plus, nu eram sigur că vrei să vin.

Foloseşte aceeaşi voce catifelată şi joasă ca toți ceilalți. E insuportabilă, sufocantă. De parcă aerul s-a preschimbat în apă şi a devenit greu de respirat.

— Porcăria dracului! Rahat! vorbeşte el urât, cu dinții strânşi.

Schimbarea de ton, cuvintele urâte mă fac să zâmbesc.

— Vrei cafea?

— Te rog!

Sun din clopoțel şi o rog pe Ingrid să ne aducă un ibric plin. Se uită la Tomas şi apoi la mine şi tot aşa. Parcă văd o urmă de mirare în ochii ei. Poate ar trebui să-l conving pe Tomas să vină mai des în vizită.

— Arăți extenuată. Şi slabă, zice el studiindu-mă.

— Mi-e greu să dorm. Şi să mănânc.

— Desigur. Cum se simte mama ta?

— Inconsolabilă. A plecat să stea cu sora ei la Weimar o vreme. Am plăcerea de a o avea pe *Oma*, mama lui Vati, care o să vină să aibă grijă de mine. E îngrozitor de strictă.

— Îmi pare foarte rău, Hetty! Serios. Să îmi spui dacă pot să te ajut cu ceva. Doar spune-mi, bine?

Aşa zice toată lumea. Dar chiar aşa, ce pot să facă?

— E foarte bine să te văd, Tomas, spun eu şi chiar vorbesc serios.

După ce *Oma* a sosit şi s-a făcut comodă pentru somnul de după-amiază, mă schimb în uniforma de LFG. Am palmele lipicioase, degetele mi le simt neîndemânatice şi mă chinui cu nasturii. Ştiu că n-ar trebui să mă duc, dar simt o nevoie disperată. Vocea lui Karl răsună tare şi clar în mintea mea. *Stai departe de el, şoricel. Stai departe*.

— E în regulă, Karl, spun eu cu voce tare către camera goală. Oricum, e ca şi plecat. E ultima dată când mă văd cu el. Promit.

Mă îndrept spre depozitul unchiului lui Walter. Brühl e plin de oameni care se întorc la muncă după prânz. Clădiri impozante din piatră se întind pe toată lungimea străzii aici, în inima cartierului comercial evreiesc. Sau, cel puțin, aşa a fost. Multe dintre magazinele universale, blănăriile şi cabinetele de avocatură au trecut acum în mâinile altora. Strada intră sub stăpânirea arienilor. Firma unchiului lui Walter, Keller & Co, Blănuri, din 1878, se află la numărul 24 şi este una dintre puținele conduse în continuare de proprietarii săi evrei.

Stau pe trotuarul opus şi-i privesc pe oameni trecând dintr-un capăt în altul prin faţa uşilor duble ale clădirii. Nu recunosc pe nimeni. Traversez strada şi încerc să apăs pe clanţa din fier. E încuiat. Mă uit prin geam, apoi zăresc o alee care duce drept în spatele clădirii. Abia disting forma cuştii din fier a liftului din capăt. Nu e nicio lumină aprinsă. Totul pare pustiu.

Mă duc până la capătul clădirii şi găsesc intrarea spre o alee care se îndepărtează de stradă. Puţin mai departe, într-o nişă din zidul clădirii Keller & Co, se află o uşă. Sigur ăsta e depozitul. Trag adânc aer în piept şi încerc clanţa. Uşa se deschide uşor şi văd camera din spate, care e slab luminată.

— Bună ziua, spun eu precaută, ezitând în prag. E cineva?

Uşa se deschide larg şi iată-l, stând în faţa mea.

— Hetty!

E tras la faţă.

— Am venit să-mi cer iertare. M-am purtat oribil cu tine şi...

— N-ai de ce să-ţi ceri iertare. A fost vina mea.

Se uită peste umărul meu, în întunericul aleii.

— Pot să intru?

— Da, repede.

Ridică un braţ, iar eu trec pe dedesubt, ferindu-mă. Închide uşa în urma mea, cu o expresie stânjenită pe chip.

— Sunt singur aici, fac inventarul, spune el. Dar nu e sigur să vii încoace.

Ochii mei se adaptează încet la întunericul depozitului. Într-o parte, disting nişte baloturi stivuite până la tavan; de cealaltă parte sunt şiruri de forme întunecate şi inerte, care stau atârnate. E un miros straniu, greţos, iar atmosfera e atât de liniştită, încât aerul din depozit parcă ar fi îngheţat.

— Trebuia să te văd.

— O, Hetty, a fost aşa de greu să stau departe de tine! De

fiecare dată când se întâmplă ceva, oricât de mărunt ar fi, tu eşti prima persoană căreia vreau să-i spun. Orice idee, orice sentiment, orice îndoială... vreau să ți le împărtăşesc.

— Ştiu...

— Am venit să te caut.

— Da?

— Ieri, în fața şcolii, dar nu te-am văzut. Apoi am trecut pe lângă casa ta. Dar păreau să fie o mulțime de oameni care veneau şi plecau.

— N-am fost acolo. La şcoală, adică. Walter, s-a întâmplat un lucru îngrozitor. Am fost disperată să te văd de zile întregi, sperând că încă eşti aici, deşi n-aveam de ce să sper.

— Vino cu mine. Spune-mi...

Îşi pune mâna pe spatele meu şi mă conduce spre un oficiu puternic luminat, undeva la capătul depozitului.

— Piei de iepure pentru căciuli, îmi explică Walter în timp ce mergem, arătând spre baloturi.

Arată spre formele atârnate de cârligele din tavan. Prin întuneric, văd că au capete şi cozi. Până şi picioruşele mai sunt acolo.

— Astea sunt piei crude. Vulpe argintie şi nurcă. După ce o să fie tratate, o să le vindem ca să se facă din ele paltoane şi jachete.

Mirosul din depozit e copleşitor şi simt că mă ia cu rău.

— Ce e duhoarea asta? întreb eu, acoperindu-mi gura şi nasul cu palmele.

El chicoteşte, ceva mai relaxat.

— Naftalină, îmi explică el, ca să omoare moliile. Altfel ar distruge pieile.

— Cum poți să suporți?

— Te obişnuieşti cu mirosul. Eu nici nu-l mai simt acum. Nu-i aşa că sunt frumoase? întreabă el, întorcându-se spre şirurile de creaturi moarte. Mi-aş dori să pot să te îmbrac, din cap până în picioare, într-o haină făcută din astea, zice,

trecându-şi palma peste blana alb-argintie a pieilor de vulpe.

Mă holbez la creatura moartă, atârnată direct în faţa mea, încercând să mi-o închipui înfăşurată în jurul corpului meu. Cele patru lăbuţe îi atârnă trist şi interiorul pieii e pătat cu roşu acolo unde a fost smulsă carnea; ochii îi sunt goi, de un alb lăptos.

Mă înfior.

Walter mă apucă de mâini, trăgându-mă aproape.

— Spune-mi, ce s-a întâmplat? mă întreabă cu o expresie serioasă. Hetty, arăţi epuizată. Ce e?

— Karl...

Lacrimile încep să-mi curgă şi văd chipul lui Walter cum joacă şi se dizolvă în faţa mea.

Ne ţinem de mână peste masa din biroul mic, cu pereţi din sticlă, înconjuraţi de acest depozit al morţilor. Mă doare capul de la cât am inspirat duhoarea aceea chimică şi de la efortul de a povesti ce i s-a întâmplat lui Karl. Deşi mă ţine de mână, Walter îmi pare foarte departe. Între noi e o masă, or eu aş vrea să fiu la el în braţe.

— Îmi pare rău, spune el în cele din urmă. Ce şoc groaznic trebuie să fi fost pentru voi toţi!

Pare distant. Felul în care îşi ţine gura şi privirea din ochii lui au ceva de piatră. Nu e reacţia la care m-am aşteptat. Poate că s-a consolat cu gândul că se va însura cu Anna. Poate chiar aşteaptă bucuros acest lucru. Sau poate că, în taină, se bucură că a murit Karl. Îmi trag mâinile dintr-ale lui.

— E vorba de *fratele* meu. Nu ştiu cum să exist fără el.

Cum să-l fac să înţeleagă?

— În timp ce tu şi cu mine eram împreună în dimineaţa aia, vorbind despre planurile tale pentru Anglia, împreună cu noua ta *soţie*, scuip eu cuvântul, Karl era dus de urgenţă la spital, se lupta să trăiască, dar a pierdut lupta. Nu-ţi

pasă nici cât negru sub unghie dacă e viu sau mort, aşa-i?

Simt o căldură în ceafă. Urcă iute până în vârful capului, ca un val fierbinte, erupând de pe buzele mele.

— Ticălos prost şi lipsit de suflet! Am fost o idioată să vin aici, să cred că ai înţelege măcar.

— Îmi pasă, Hetty, să ştii. Îmi pasă că eşti atât de supărată.

Încearcă să-mi ia mâna, dar eu îmi încrucişez braţele la piept.

— Dar nu-ţi pasă că e mort, nu? strig eu.

— Şşt! O să ne audă cineva.

Acum se ridică în picioare, se apleacă peste masă, cu corpul îndoit spre mine.

— Karl m-a respins şi m-a tratat ca pe un gunoi.

Buzele îi sunt subţiri, retrase, iar faţa îi e crispată, ca pielea întinsă pe o tobă.

— Ar fi putut să fie ca tine şi să mă preţuiască *pe mine* ca pe o fiinţă umană. Aşadar, cu toată sinceritatea, da. Am fost furios şi jignit. Mai mult decât ai putea să bănuieşti vreodată. Dar nu mi-am dorit să-l văd mort. Şi îmi pare rău pentru pierderea pe care ai suferit-o. Ăsta e adevărul. Ce vrei să-ţi mai spun?

— Tu chiar nu înţelegi cum e pentru noi, nu-i aşa? întreb eu şi îmi vine să-l scutur, să-l fac să vadă, să-l fac să *simtă* ca mine. Karl nu a avut de ales. A *trebuit* să te respingă. Ce cred oamenii în taină, asta nu mai contează, nu înţelegi? Noi trebuie să fim aşa. De ce îţi închipui că pentru noi e mai uşor decât e pentru voi?

Walter se îndreaptă şi se întoarce cu spatele.

— Atunci eşti oarbă, Hetty Heinrich. Oamenii văd ce vor. Cu toţii avem de ales. Absolut fiecare dintre noi. *Alegem* cum ne purtăm unii cu alţii. Tu ai ales, nu-i aşa? Karl a ales pur şi simplu altceva.

Are chipul împietrit, ochii furioşi, iar vorbele îi sunt acide.

— Te urăsc, Walter Keller! suspin eu. Te *urăsc*!

Ar trebui să ies pe uşă acum, să plec. Să trântesc uşa. Să nu-l mai văd niciodată, dar picioarele nu vor să se mişte. Stau acolo, suspinând, tremurând, iar biata mea inimă doare cum nu m-a durut niciodată.

— Nu vorbeşti serios, spune Walter după un timp. Ştiu că nu.

Urmează o pauză, de parcă ne-am clătina pe marginea prăpastiei, şi apoi, cumva, mă ridic în picioare şi el mă ia în braţe, eu plâng cu toată fiinţa mea, iar el şopteşte încet „Şşt" în urechea mea, mă mângâie pe spate, iar eu spun: „Îmi pare rău, îmi pare rău", iar şi iar, fiindcă acum vorbesc mai serios decât oricând.

— Şi mie îmi pare rău. Ştii că n-aş face niciodată ceva ca să te rănesc. Te iubesc, Hetty Heinrich!

Ne prăbuşim pe scaun împreună şi totul se linişteşte încet. Nu vorbim, nu avem nevoie de cuvinte. Îmi sărută părul, obrazul, gâtul. Apoi mă sărută pe gură şi simt o poftă de nestăvilit.

Deodată, de undeva de sus, se aud nişte uşi trântite cu putere. Ne uităm lung unul la altul. Câteva secunde mai târziu, alte uşi trântite şi sunetul înfundat al paşilor.

— Cred că e o razie, şopteşte Walter abia cât să-l aud.

— De ce?

— Din cauza impozitelor. E doar o scuză. Grăbeşte-te, s-ar putea să coboare.

Mă ia de mână şi mă conduce spre capătul depozitului.

— De ce nu plecăm?

— Afară mişună probabil ofiţeri Gestapo. Hai repede!

Mă trage într-un colţ întunecat. Baloturile sunt stivuite până sus, dar în spatele lor, între un munte de piei de iepure şi perete, se găseşte un spaţiu îngust. Abia reuşim să ne strecurăm.

Auzim cum uşa de afară se deschide cu o bubuitură.

Strigăte. Paşi iuți. Înghețăm de groază. Walter mă îmboldeşte să merg mai departe şi înaintăm, centimetru cu centimetru, de-a lungul acelui spațiu, între baloturi şi perete, până în capăt, în întunericul beznă. Cu puțin noroc, lumina lanternelor nu va pătrunde suficient de departe cât să ne vadă.

— Dacă ne găsesc? şuier eu către Walter.

— Şşt! Nu gândi, doar fă linişte.

Spațiul este foarte îngust. Peretele e dur, îl simt pe spate, iar greutatea baloturilor apasă în fața şi deasupra mea, pe când Walter e în cealaltă parte. Sunetul cizmelor se aude zgomotos pe podea. Un ordin lătrat. Întunericul e impenetrabil. Ochii mei se străduiesc să vadă, încercând să distingă punctişoare de lumină, dar nu există aşa ceva. Cineva strigă mai aproape acum. Mă sufoc. Teroarea mă copleşeşte, iar Walter îmi caută mâna.

— E în regulă. Stai calmă.

Se aude un metal frecat de beton. Paşi. Aproape. Foarte aproape. Ciulesc urechile. Încerc să nu mai tremur, să opresc sunetul inimii care mi se zbate în urechi, să-mi liniştesc răsuflarea.

Bărbații sunt în birou, deschizând zgomotos sertare şi uşi. Una sau două, e greu să-mi dau seama. Altă uşă se deschide trântindu-se, de data asta cea interioară, nu cea dinspre stradă. Paşi sacadați şi glasuri. Walter se încordează.

— Vati şi unchiul Josef, şopteşte el.

Eu mă lipesc bine de perete, încercând să cresc spațiul dintre fața mea şi baloturile de piei de iepure; simt cu spatele că suprafața e aspră. Mi-aş dori să ne absoarbă, să ne cuprindă între cărămizi.

— Să nu-l amestecați pe băiatul meu în treaba asta!

Aud limpede vocea tatălui lui Walter.

— El n-are nicio legătură cu nimic. Dacă trebuie să luați

pe cineva, luați-mă pe mine. Dar el nu e responsabil. E doar un băiat.

— Câți ani are? latră o voce.

— Nouăsprezece, răspunde tatăl lui Walter.

— Destul cât să distingă binele de rău. O să vă arestăm pe toți trei.

— Pentru ce? întreabă acum o voce plângăreață, probabil Josef. Haideți! Nu-i nevoie să faceți aşa ceva...

Se aude târşâit de picioare, un sunet când ceva e tras cu putere, apoi un țipăt.

— În genunchi, jeguri de evrei!

— Nu înțeleg, v-am plătit toate taxele exorbitante! se aude din nou vocea lui Josef.

— Gura!

Vocea tipului de la Gespato e gravă şi amenințătoare.

— Unde-i fiul tău? Stocul ăsta-l confiscăm...

— Nu! strigă tatăl lui Walter. E tot ce avem! Verificați actele, priviți! E totul acolo, vă rog!

Îmi închipui că arată spre micul birou cu pereți din sticlă.

— Cum îndrăzneşti? întreabă cu un tremur de enervare bărbatul de la Gestapo.

Doar ascultând, surprind fiecare nuanță, fiecare emoție din cuvintele pe care le rostesc.

— Mă faci mincinos? întreabă amenințător bărbatul de la Gestapo.

— N-am...

Jap! O lovitură, ca focul de armă, dar nu asta era. Sunetul unui obiect solid, poate din metal, în contact cu carnea. Un țipăt, şi Josef urlă:

— Nenorociților! Nu trebuia...

— Gura, porcule!

O lovitură, un urlet.

Deodată, Walter se clatină.

— Îl omoară, şuieră el. Trebuie să fac ceva!

— Nu! Opreşte-te, Walter! Ce poţi să faci? şoptesc eu, trăgându-l disperată de braţ. N-o să facă decât să ne omoare şi pe noi!

Se aude un geamăt.

— E viu! Walter...

Walter ezită încordat, pregătit. Mă agăţ strâns de braţul lui, cu amândouă mâinile. Nu pot să-l las să plece.

— Unde e băiatul? se aude altă voce.

— Probabil acasă. Unde trebuie să fie, spune glasul lui Josef ferm, dar încercând să-l împace.

Alte gemete de undeva de jos. Probabil că tatăl lui Walter e pe podea.

— Ne aveţi pe noi. De ce trebuie să-l luaţi şi pe el?

— Pentru interogatoriu cu privire la altă chestiune. S-a formulat o acuzaţie gravă.

Eu şi Walter ne strângem mai tare de mână. Presupun că Ingrid a informat Gestapoul. Altfel de ce l-ar vrea pe Walter?

— Percheziţionaţi depozitul! strigă cineva. Tu du-te la adresa de domiciliu!

Simt cum Walter se cutremură şi se încordează lângă mine.

Oh, Doamne sfinte, ştiu că am păcătuit şi am fost neascultătoare în atâtea privinţe, dar te rog, te rog, dacă asculţi, am să mă schimb. Am să merg la biserică, n-am să te mai uit. Doar te rog, Doamne, nu-i lăsa să ne găsească. Nu-i lăsa să ne găsească.

Nu m-am mai rugat la Dumnezeu de când eram mică. Dar acum o fac iar şi iar. Ce altceva să fac? Picioarele îmi sunt atât de slabe şi tremur toată, că dacă n-aş fi proptită între perete şi baloturi, nu m-aş ţine pe picioare.

Bărbaţii cotrobăie prin depozit. Cizmele lor ţăcăne, vocile lor sunt aspre şi stridente. Se aud bufnituri şi zăngăneli. Apar fascicule de lanternă. Cizmele se apropie, dar cumva, miraculos – *Îţi mulţumesc, Doamne, dacă chiar eşti acolo, n-*

am să uit –, nu găsesc spațiul dintre muntele de piei de iepure şi perete.

Pleacă la fel de brusc cum au venit. Luminile sunt stinse şi în broască se întoarce o cheie; o plapumă groasă de linişte coboară asupra noastră. Ieşim încet. Tremurăm.

Walter începe să suspine. Îi înconjor umerii cu brațele.

— Hai să plecăm de aici!

— Dar ce mă fac? întreabă el încet. Sunt pe urmele mele!

Nu poate să se ducă acasă, asta e clar. Trebuie să dispară o vreme.

Iar eu ştiu locul ideal unde pot să-l ascund.

Întunericul e gros precum melasa, iar eu stau în picioare, cu urechile ciulite, pe palier. Seara s-a scurs într-un ritm agonizant, pe măsură ce timpul trecea peste cină şi cafea şi pauzele de linişte dintre cele câteva cuvinte schimbate între mine, Vati şi *Oma* la începutul serii. În jurul meu, casa suflă şi trosneşte, respiră şi priveşte. Stau nemişcată multă vreme, ascultând, verificând să nu vină lumină de sub uşi. Totul e cufundat în linişte.

Mişcându-mă încet şi în linişte, adun pături şi apoi provizii din bucătărie. Închid uşa din spate în urma mea şi duc totul în căsuța din copac.

— Walter? întreb eu încet de la baza copacului.

— Sunt sus.

Inima îmi tresare de uşurare.

Căsuța din copac se găseşte într-o stare surprinzător de bună după toți aceşti ani. Impermeabilă şi solidă, chiar dacă destul de prăfuită şi neglijată, un cuib ascuns de prădătorii care dau târcoale pe jos. Walter stă cu genunchii la piept în timp ce eu întind aşternuturile pe podea ca să-l fac să se simtă comod. Tremură din când în când şi nu zice nimic. Refuză mâncarea, dar până mâine o să-şi revină el.

— Vino, zic eu în cele din urmă. Trebuie să dormi.

— Cum pot să dorm? Habar n-am ce se întâmplă cu tata

sau cu unchiul meu, nici cu biata mea mamă. Probabil e înnebunită de frică. Dacă mă găsesc, Hetty?

— N-o să se gândească niciodată să se uite aici. E cel mai sigur loc unde să te ascunzi câteva zile, ai încredere în mine.

— Am, dar nu pot să rămân aici multă vreme, spune el în întuneric şi se întinde după mâna mea.

Îmi strânge degetele.

— Crezi că ar trebui să te duci înapoi în casă?

— Nu încă. Am de gând să profit cât pot de fiecare clipă alături de tine. O să mă întorc înainte să se lumineze. Nu vreau să te las singur aici. Nu încă.

Nu mai spune nimic şi ne întindem împreună pe o pilotă moale, din puf de gâscă, sub pături. Încet, tremurul lui se domoleşte şi, în cele din urmă, încetează cu totul. Ne lipim unul de altul să ne încălzim şi să ne consolăm, iar vântul răsfiră ramurile copacului uriaş, făcând crenguţele să zgârie şi să râcâie pereţii din lemn ai căsuţei din copac, de parcă ar încerca să intre şi să ne sfâşie.

Mă simt în siguranţă aici, în coconul călduros al pufului moale şi al păturilor, sus, în stejarul străvechi, departe de nebunia care se desfăşoară în oraşul acesta, în ţara asta tulburată a noastră. Închid ochii strâns şi îmi îngrop capul în adâncitura gâtului lui Walter. Mirosul lui e copleşitor. Nu se poate să mi-l ia! N-am să-i las. Măcar de l-aş putea salva de orice îi rezervă viitorul!

Stăm întinşi faţă în faţă. Se mişcă şi buzele noastre se ating, iar săruturile lui sunt pline de tristeţe şi de dezolare. Apoi, încet, simt o schimbare spre tânjire şi dorinţă. Sentimentele lui par să le oglindească pe ale mele. Oare asta înseamnă dragostea? Să ştii cum simte celălalt, fără a fi vreodată nevoie să explici? Degetele lui încep să umble, să exploreze pe sub hainele mele.

— Să mă opresc? întreabă el de mai multe ori, cu o voce gravă, cu răsuflarea moale în urechea mea. N-ar trebui...

Opreşte-te. Acum. Înainte să fie prea târziu.

— Nu, n-ar trebui.

Sunt pe marginea prăpastiei, clătinându-mă în pragul cataclismului. Ştiu că ar trebui să mă retrag, dar e imposibil să mă opun. Nu vreau să mă opun.

— Nu te opri, murmur eu în cele din urmă. Nu vreau să te opreşti niciodată.

Ori de câte ori mi-am închipuit acest moment, ceea ce s-a întâmplat adesea, târziu în noapte, singură în camera mea, nu mi-am imaginat că va fi aici, într-o căsuţă întunecată în care suflă vântul, cocoţată la jumătatea unui copac din grădina mea. Întotdeauna mi-am închipuit că se va întâmpla într-un pat cu baldachin, unde m-aş întinde pe spate ca un star de cinema, cu părul răsfirat pe pernă, îmbrăcată în mătase. El ar prelua controlul, m-ar învăţa, iar eu l-aş asculta, deşi mi-ar fi frică să nu greşesc sau să nu-i placă de mine fără haine. După aceea am sta întinşi unul în braţele celuilalt, eu cu capul pe pieptul lui, şi amândoi am zâmbi cuprinşi de dragoste şi de fericire.

Dar asta? Această prefacere în realitate a fanteziei mele n-ar putea fi mai diferită. O parte din mine păşeşte afară, priveşte uimită cum mă transform în altcineva. O fiinţă care nu împietreşte de ruşinea propriei goliciuni, al cărei trup pare să ştie mai bine decât ea ce e de făcut, care nu se teme să exploreze trupul unui bărbat nu doar cu mâinile, ci cu fiecare centimetru din trupul ei şi care îi lasă pradă cele mai intime părţi ale ei. Fiindcă, spre deosebire de actul care se petrecea în închipuirea mea, acesta nu este doar un schimb mecanic între diferite părţi ale corpului. Este mult mai înălţător şi mai măreţ decât mâinile noastre împletite stângaci, decât umezeala, mirosul, sângele, durerea şi plăcerea. Este comuniunea spiritelor noastre, care îşi pun în sfârşit dragostea în scenă, este pasiunea noastră disperată, reciprocă, ce a fiert mocnit şi, până la urmă, a dat în clocot

după atâtea luni de dorință.

Stăm întinşi, fără să vorbim, dar mai apropiați decât am fost vreodată până acum. Inima lui bate iute şi puternic lângă urechea mea, iar el îşi plimbă degetele pe linia spatelui meu gol; o atingere ca de fulg, moale, care mă furnică. Nu vreau să mă mişc, să distrug clipa asta. Aștipesc şi mă tot trezesc şi parcă aşa trec ore întregi.

— Trebuie să plec, şoptesc eu în cele din urmă.

— Nu vreau să pleci, spune el şi mă strânge cu putere.

— Trebuie...

Încă e mult până la ivirea zorilor. Fără nicio tragere de inimă, mă dezlipesc de căldura lui şi mă strecor în tăcere înapoi în camera mea. Picioarele îmi sunt lipicioase. O să simtă mirosul. Mirosul sexului... O să ştie...

Singură în patul meu, încerc să dorm, dar e imposibil. Evenimentele mi se desfăşoară iar şi iar în minte. Înăuntrul meu vibrează o energie anume, ținându-mă în stare de alertă, într-atât încât mă tem că nu voi mai putea să dorm niciodată. Ce Dumnezeu am făcut?

Îmi scot jurnalul şi încep să scriu, ca să-mi omor timpul. Risc să fiu descoperită dacă îmi notez sentimentele, dar e singurul fel în care pot să-mi liniştesc agitația din minte. Am să-i găsesc un loc în care Ingrid nici nu se poate gândi să se uite.

Ce părere ai despre mine acum? După ce am făcut? Potrivit legii, am păcătuit. Am săvârşit cel mai grav păcat. Mă gândesc la trupurile noastre: transpirația noastră, sângele nostru, amestecate acum pentru totdeauna. Nu se mai poate desface. Sunt distrusă şi damnată. Dar cum poate fi considerat păcat un lucru care mi s-a părut atât de firesc, atât de desăvârşit? Într-adevăr, nu este. Nu are cum să fie. Walter este cel mai bun, cel mai blând, cel mai tandru. În brațele lui, sunt în siguranță. Ei sunt cei care greşesc, nu noi.

3 noiembrie 1938

— Vino la strângerea de fonduri de la LFG din după-amiaza asta, Hetty, mă îndeamnă Erna la sfârşitul orelor. Ai nevoie de o schimbare de peisaj, adaugă ea privindu-mă cu atenție în ochi, ai nevoie de o... pauză. În plus, şi mie mi-e dor de el, să ştii. Nu te-am mai văzut de la...

— Ştiu. Dar Mutti e acasă. Trebuie să am grijă de ea. Curând, îți promit.

Îmi zâmbeşte trist, iar eu mă grăbesc spre casă.

Mutti s-a întors ieri. Imposibil de slabă şi de costelivă, arătând de parcă ai putea s-o frângi în două. În cocul ei negru, lucios se văd mai multe şuvițe cărunte. La fel ca rochia ei, şi ochii îi sunt lipsiți de strălucire. Zâmbeşte şi mă îmbrățişează. Îmi spune că e bine să fii acasă. E aici, dar nu e prezentă. Mutti cea dinainte e îngropată alături de Karl în cimitir.

După prânz, eu şi Mutti ne plimbăm la braț până la florarii de la colțul Hallische Strasse, iar Kuschi umblă în linişte pe lângă noi.

Mutti se uită lung spre florile colorate, dar nu e în stare să ia o decizie.

— Ce zici de astea?

Arăt spre nişte albăstrele. Culoarea ei preferată. Florile ei preferate.

— Prea vesele, spune ea scuturând din cap.

Mă uit la florile expuse. Există oare vreo floare lipsită de veselie?

— Vă ajut cu ceva, doamne dragi?

Proprietarul magazinului se apropie sfios de Mutti, cu un zâmbet orbitor sub mustața țeapănă.

Mutti îi aruncă o privire ucigătoare.

— Caut ceva potrivit pentru mormântul fiului meu.

Eu tresar la cuvintele ei.

Bărbatul îşi stinge zâmbetul şi adoptă o purtare potrivit de respectuoasă, cu capul plecat, privirea în pământ.

— Îmi pare foarte rău, spune el. Să vă ajut. Vă rog!

Adună repede flori din diverse buchete. Floarea miresei, trandafiri de culoarea smântânii, mâţişori albi de salcie, crini palizi, abia atinşi de roz. Le strânge în hârtie maro şi i le prezintă lui Mutti.

— Da, remarcă ea, numai bine.

Mergem braţ la braţ din nou până la cimitir şi le aşezăm pe mormântul lui Karl.

— Aşa, zice ea, privind florile deschise la culoare, aşezate pe pământul negru şi proaspăt.

Ce păcat că trebuie să zacă aici să se ofilească şi să moară!

Ne aşezăm pe banca de sub ramurile întinse ale unui brad înalt şi privim dincolo de cimitir, spre biserică. La noi ajung accente slabe de muzică de orgă, dar în special auzim doar vântul oftând printre copaci.

— Şi mie mi-e dor de Karl, zic eu.

Ea mă apucă strâns de mână şi suspină, iar tot corpul îi tremură din cauza pierderii suferite.

— Mutti, spun eu în cele din urmă, după ce i-au secat toate lacrimile, trebuie să ajung la o întâlnire de strângere de fonduri la LFG în după-amiaza asta.

Se uită la mine vag.

— Da, da, trebuie să te duci. O să mai rămân puţin doar.

— Eşti sigură?

— Da. O să fiu bine. Du-te! Ne vedem la cină.

Îmi zâmbeşte uşor, apoi se întoarce să vegheze mormântul lui Karl.

Mă îndepărtez încet.

După ce ies din cimitir, grăbesc pasul şi pornesc spre pădurea de lângă râu. Abia mai pot să respir. E în

siguranță? O să fie acolo, aşa cum a promis? Îmi simt picioarele moi când le îndemn să meargă mai repede. Sau poate că mă aşteaptă o capcană? În minte îmi apare fulgerător o imagine a pădurii pline de gestapişti, gata să mă aresteze pentru sângele meu pătat, murdar. Apuc balustrada din fier de lângă trotuar, care coboară şi se răsuceşte, apoi se îndreaptă la loc.

O femeie trece şi îmi aruncă o privire stranie. Dau drumul balustradei şi merg mai departe, mai încet acum, mai puțin sigură pe picioare. Are cum să ştie că am fost cu un evreu? Nu doar o dată, ci trei nopți la rând. Arunc o privire peste umăr, dar femeia se îndepărtează iute, cu capul plecat contra vântului.

În buzunar am biletul pe care mi l-a lăsat la Lena, la cafenea, după ce el a stat în căsuța mea din copac acum o săptămână. Îl strâng în pumn, de parcă viața mea depinde de el.

Draga mea,

Ce dor mi-a fost de tine! Nu trece nici măcar o secundă fără să mă gândesc la tine şi la cele trei nopți petrecute împreună. Simt o vinovăție nemaipomenită că, în toată suferința asta, am împărtăşit o asemenea bucurie înălțătoare alături de tine. Sunt disperat să-ți povestesc ce s-a întâmplat. Nu e sigur să ne întâlnim în loc deschis. În pădure e cel mai bine. Te aştept mâine la 3.30, lângă cărarea de la locul nostru preferat de picnic. Sper că îți aminteşti.

W xxx

Se adăposteşte deja sub copaci, cu pălăria trasă pe ochi, aşteptând la cotul râului unde am stat odată sub soarele fierbinte al verii. Parcă a fost în altă viață.

— Slavă Domnului că eşti aici!

Face un pas în față să mă salute.

— Şi tu. Mi-a fost atât de frică să nu te aresteze când ai ajuns acasă!

— Nu încă, zice el. Fac tot ce-mi stă în putință să evit asta.

Mă ia de mână şi mă conduce mai adânc în pădure. Tufele de pe pământ sunt încâlcite şi e greu să înaintăm. Calcă pe rugi şi ține crengile cu mâna ca să nu mă plesnească peste față.

Cade o burniță măruntă, dar e un lucru bun. O să iasă mai puțini oameni la o plimbare de după-amiază.

Ne oprim într-un mic luminiş. În sfârşit, pot să-i privesc chipul palid şi obosit.

— Spune-mi, te rog, ce s-a întâmplat cu tatăl şi cu unchiul tău?

— Cei de la Gestapo i-au ținut două zile, apoi le-au dat drumul.

— Dar asta e minunat!

Walter scutură din cap.

— Sigur, e bine că sunt acasă. Dar prețul a fost enorm. Hetty, au fost bătuți şi interogați non-stop două zile şi două nopți, ținuți nemâncați, n-au avut voie să doarmă. I-au distrus. În cele din urmă, au ajuns atât de slăbiți, încât au fost de acord să semneze actele ca să transfere compania Partidului Național Socialist ca să fie eliberați. Au primit şi o amendă usturătoare şi au la dispoziție doar până la sfârşitul anului s-o plătească.

— O, Doamne, nu! Îmi pare atât de rău!

Vestea lui îmi provoacă scârbă. Pe neaşteptate, mă cuprinde ruşinea când mă gândesc că fac parte din asta.

— Cum de pot să facă aşa ceva?

— Fraudă fiscală! Nişte minciuni gogonate. Au inventat ei cât valorează compania, care în realitate e aproape falimentară, şi ne-au impozitat în baza unor profituri fictive. Apoi ne-au acuzat că n-am plătit taxe mai mari decât ce aveam în stoc, plus valoarea netă, adunate laolaltă. E revoltător. Josef şi tata nu pot să mai lupte. Nenorociții au

obținut ce au vrut. Poate că acum o să ne lase în pace. Tata încă trimite deznădăjduit scrisori în toată Europa, întrebând unde poate să plece, însă după conferința din vară de la Evian, nicio țară nu mai vrea să primească refugiați. Nici măcar Palestina. Se teme că naziştii o să confişte în curând şi casa bunicii, iar atunci toată familia o să rămână pe drumuri.

Pe chipul lui văd o schimbare. O prăbuşire. Acceptarea faptului că urmează să se întâmple ce e mai rău.

Nodul din gât îmi revine.

— Şi tu? Au venit după tine?

Vocea mea devine o şoaptă. Ceva din felul cum îşi mişcă trupul şi îşi pleacă privirea răscoleşte groaza din stomacul meu. Vine mai aproape de mine, sfios, şi mă ia de mână.

— Ai făcut bine că m-ai ascuns.

Îmi dau seama că se străduieşte să-şi păstreze un ton optimist.

— Chiar au venit să mă caute. Dar, mă rog, deocamdată, cel puțin, trebuie să mă lase în pace.

— Dar de ce? Pentru ce?

Îl strâng tare de mână şi-mi lipesc corpul de al lui.

— E foarte grav, Hetty, spune el ezitând. A fost făcută o acuzație de *Rassenschande...*

— Nu!

— Aşa se pare, deci cineva *chiar* ne urmăreşte.

— Ingrid este, ea trebuie să fie. Bertha m-a avertizat...

— Ce vrei să spui?

— Mi-a spus că Ingrid bănuieşte că mă întâlnesc cu un tânăr şi că a văzut dovada unui lucru „senzațional”.

— Ştiu că ai crezut că ne-a văzut împreună atunci, dar...

— Nu ştiu dacă ne-a văzut, iar simplul fapt că ne-a văzut în magazin nu e o infracțiune în sine. Aşa că eu cred că trebuie să fi fost mai mult... O, Walter, cred că mi-a găsit jurnalul!

— Hetty, nu-mi spune că ai scris despre aşa ceva? zice el şi mă priveşte îngrozit. Mi-ai pomenit şi numele?

— Da, şoptesc eu.

Walter îşi îngroapă capul în palme şi geme.

— Îmi pare foarte rău!

— Dintre toate prostiile...

— O să-l distrug! Promit.

— Deci nu e la ea?

— Nu! Îl ţineam sub saltea. Dar am găsit o ascunzătoare mult mai bună. N-are cum să-l fi găsit acolo.

— N-are cum şi de-asta nu m-au putut aresta.

Walter îşi muşcă unghia în timp ce gândeşte.

— Deci n-au nicio dovadă, iar persoana care a făcut acuzaţia a refuzat să spună deocamdată numele tău. Ca să mă aducă în faţa instanţei pentru pângărire rasială, cealaltă parte – tu – nu poate fi urmărită, fiindcă ar trebui să prezinţi dovezi ale pângăririi, implicându-te aşadar şi pe tine. Iar tu nu poţi să prezinţi dovezi împotriva ta. Cred că de-asta şi-a retras acuzaţia această persoană, oricine ar fi ea. Deocamdată, în orice caz. Nu are dovezi care să-i susţină acuzaţia. Poate că speră să ne prindă împreună. Sau poate că se teme de consecinţe dacă ar târî numele familiei tale în toată tărăşenia. Dar dacă ar pune mâna pe jurnalul tău, iar acesta ar confirma totul...

Walter mă fixează cu privirea, căscând ochii.

— Hetty, *trebuie* să-l arzi. Pot să te trimită şi pe tine în judecată, ştii asta, nu? Promite-mi!

— Promit...

Luptându-mă cu panica, mă uit printre copaci la crengile înnegrite de apă şi la frunzele îmbibate, al căror iz reavăn de descompunere se ridică în aer, muced şi dulceag. Ca un semn rău prevestitor, ameninţarea se apropie, strecurându-se în tăcere printre copaci, tot mai aproape de Walter.

Mă agăţ de el.

— Walter, trebuie să pleci *acum*! Du-te în Anglia, te rog!

El încuviințează, ținându-mă strâns în brațe.

— Tatăl Annei mi-a făcut rost în sfârşit de o viză, oferind garanții financiare şi asigurări cu privire la capacitatea mea de a mă întreține pe mine şi pe viitoarea mea soție.

Cuvântul mă face să tresar.

— Chiar a fost foarte amabil cu mine. Ba chiar a aranjat şi data nunții, drept dovadă fermă a intenției de căsătorie, pentru martie anul viitor.

— Martie anul viitor, repet eu, îngăduindu-i o clipă minții mele să proiecteze imagini mai departe de următoarele câteva zile.

Ce viitor îmi rezervă Germania asta *mie*, fără Walter, fără Karl? Se întinde în fața mea ca pădurea asta, sumbră, goală, pustie. Trebuie să se întâmple, ştiu, dar realitatea rece e o otravă amară pe limba mea.

— Vreau să fii în siguranță, Walter, chiar vreau. Dar nu pot suporta gândul că tu şi ea...

— Ştiu. Şi mie îmi vine greu să suport. Îmi pare atât de rău! La naiba! zice el, dându-mi drumul şi îngropându-şi fața în palme. Cuvintele sunt atât de nepotrivite...

Ridică apoi capul, cu ochii înlăcrimați, şi mă apucă de umeri, întorcându-mă cu fața spre el. Maxilarul îi e încordat, ține dinții strânşi.

— Mă simt ca un trădător să vă las pe tine şi pe părinții mei în urmă. Aş da orice să te iau cu mine. Cât despre părinții mei, cum ajung la Londra, o să muncesc din răsputeri să-i aduc în Anglia. O să fac tot ce pot, o să muncesc douăzeci şi patru de ore pe zi dacă trebuie, ca să fac asta să devină realitate. În plus, dacă nu mă gândesc că e o misiune de salvare, nu poate fi suportabil.

Îmi las capul pe pieptul lui.

— Am făcut deja progrese, zice el. Am luat legătura cu persoanele de contact ale lui Josef şi am înființat o

companie, Keller & Co, Londra. Britanicilor le plac afacerile noi – locuri de muncă, prosperitate şi pentru ei. Dacă pot să pun repede lucrurile pe picioare şi să-i conving că e vital să-i avem acolo pe tata şi pe unchiul Josef ca să dezvoltăm afacerea, s-ar putea să meargă.

Chiar şi pe măsură ce spune asta, îmi dau seama că se teme că totul e în zadar. Mă gândesc la Ingrid şi la Gestapo.

— Cât de repede poţi să pleci?

— Nu ştiu. Mai avem de plătit taxa de ieşire din ţară, asta e problema. Bunica mea încearcă să negocieze să-şi dăruiască toate lucrările de artă şi cele mai valoroase piese de mobilier, ca să păstreze casa. Chiria pentru camerele de sus e singurul nostru venit. Fără el, familia noastră ar fi pe drumuri.

Stăm în tăcere, fiecare cufundat în gândurile sale.

— Cât mi-aş dori să pot veni cu tine, şoptesc eu, întorcându-mă spre el. Walter? Aş putea? Cum pot să rămân aici fără tine? Cum pot să iau parte la – caut cuvintele potrivite – *treaba* asta cu naziştii, când nu mai cred în ei? Când *văd* cât de înfiorătoare e realitatea, cât de greşit...

Walter se uită atunci la mine, cu ochii plini de amărăciune.

— Chiar dacă ai putea să obţii o viză – ceea ce ar fi imposibil –, tu şi cu mine nu am putea fi împreună. Pot doar să *merg* în Anglia şi să *rămân* în Anglia, în calitate de soţ al Annei. Trebuie să mă înregistrez ca străin şi mi se permite să rămân doar un an. Trebuie să-mi justific prezenţa în fiecare an ca să mi se reînnoiască viza. Dacă nu mă susţine tatăl Annei, o să fiu trimis pachet înapoi aici, în Germania. Şi e singura speranţă pe care o am ca să-mi salvez restul familiei. N-are cum să pună totul la bătaie dacă vii şi tu cu mine în Anglia, nu crezi? În plus, *tu* n-ai fi în siguranţă. Gestapo o să te găsească şi o să te pedepsească. Abia

aşteaptă să-i dea drept exemplu pe cei care sunt antigermani, antinazişti. Tu, dintre toţi oamenii, ar trebui să ştii asta.

Copacii mohorâţi se strâng în jurul meu; norii coboară şi întunecimea cuprinde acest loc părăsit. Walter încearcă să mă sărute, dar eu întorc capul.

— Hetty... uită-te la mine, te rog!

În gât simt un nod tare şi imens.

— O să-mi fie dor de tine, mai mult decât pot suporta, mormăi eu în cele din urmă.

— Într-o bună zi, sper, nebunia asta o să ia sfârşit. Cu puţin noroc, Anglia, America, lumea occidentală o să lupte pentru libertate. Hitler nu se va opri aici, asta e sigur. Iar apoi, cine ştie? Trebuie să ne păstrăm speranţa. Deocamdată, trebuie să-ţi muşti limba şi să te prefaci că eşti de acord cu tot ce se întâmplă, cum ai făcut întotdeauna. Nimeni nu poate şti ce gândeşti cu adevărat. Rămâi în siguranţă şi sinceră faţă de tine.

Îmi şterge cu blândeţe lacrimile cu vârfurile degetelor.

— O să te iubesc întotdeauna, în fiecare zi, până la finalul vieţii mele! Dacă se întâmplă ce e mai rău şi nu mai primeşti nicio veste de la mine, trebuie să ştii asta.

Apoi vocea i se frânge şi nu mai e nimic de spus.

Mai târziu, în timpul cinei, Mutti abia dacă înghite ceva, în timp ce Vati mănâncă cu poftă. Eu îmi învârt carnea unsuroasă de porc în farfurie; aroma ei plină, uleioasă îmi întoarce stomacul pe dos.

Ingrid aduce tot felul de produse de patiserie şi un pahar mic de vin dulce pentru desert. Beau imediat jumătate de pahar şi ca să-mi curăţ gura de gustul greţos de carne de porc. Mă uit fix la ea, încercând s-o înţeleg. Ea e?

Îmi evită cu grijă privirea.

Vati îşi drege vocea şi se uită la mine.

— Am vorbit cu mama ta.

Ochii lui palizi, apoşi sunt serioşi şi înroşiţi de oboseală. E epuizat. Ca un giulgiu, umbra morţii lui Karl ne sufocă pe toţi.

— În curând termini şcoala şi am hotărât care ar trebui să fie următorul pas pentru tine.

— Vreau să merg la universitate. Ştii asta. Vreau să mă fac doctoriţă...

— Herta, se răsteşte Vati, am mai discutat despre asta! E imposibil.

— Aş putea să plec în străinătate.

Pufneşte dispreţuitor.

— Nu se pune problema să mergi la universitate. O să mergi la şcoala Hausfrau[38].

— Poftim? ţip eu. Nu vreau să merg la şcoala Hausfrau! N-aş învăţa decât să cos şi să brodez sau cum să vorbesc politicos la o serată sau cum să planific o cină pentru douăsprezece persoane. Eu n-am de gând să mă mărit, aşa că...

— Nu vorbi aşa cu tatăl tău! mă ceartă Mutti. Te porţi cumplit de obraznic.

Amândoi se uită urât la mine şi eu închid gura. Mi se face imediat cald.

— Ţi s-a dat prea mult frâu liber. Libertatea ţi-a întunecat mintea. Permite-mi să-ţi amintesc, spune Vati pe un ton grav, ca un avertisment, că dorinţele egoiste, dacă li se permite să se înmulţească, anunţă moartea civilizaţiei. Datoria este pe primul loc, mai presus de toţi şi de toate. *Desigur*, continuă el, că vrei să te măriţi. Pentru tineri e bine să se căsătorească devreme. Le temperează înclinarea firească de a fi capricioşi şi de necontrolat.

— Nu sunt... Cum adică frâu liber? Cu ce se presupune

---

[38] Şcoala pentru casnice, unde fetele învăţau să devină soţii şi gospodine bune (n. tr.)

că am greşit?

Niciunul nu îmi răspunde.

— Eu îmi cunosc datoria. Nu înțeleg...

— *Datoria* ta este să te măriți şi să faci cât mai mulți copii pentru Führerul nostru, pentru viitorul țării. Atâta tot.

Vati e roşu la față, furios.

— Fratele tău şi-a făcut datoria. A fost gata să-şi dea *viața* pentru a-şi aduce contribuția la Reich. Iar tu? Tu hoinăreşti aiurea, îți stă capul numai la distracții şi plăceri, îți faci planuri nebuneşti de... de călătorit, de studiat la universitate, de muncit şi alte idei *ridicole*!

Bate cu pumnul în masă. Eu şi Mutti tresărim.

— Mama ta te-a scăpat de sub control, continuă el. Nu că aş da vina pe tine, Hélène, având în vedere ce s-a întâmplat, dar nu se cade ca o fată de vârsta ta, Herta, să primească asemenea libertăți. Umbli mereu aiurea, cine ştie ce faci, cu cine umbli, fără vreun frate care să stea cu ochii pe tine!

Mă uit în jur după Ingrid, gata să-i arunc pumnale cu privirea, dar a ieşit deja din cameră. Sângele îmi zvâcneşte în tâmple. Nu pot să mă opresc să ies. Cât mi-aş dori să pot să le arăt cum se poartă Vati!

— Franz, îmi pare rău, n-ar trebui...

Ingrid se întoarce ca să debaraseze resturile de desert.

— Cafea? întreabă cu o voce luminoasă şi veselă, de parcă ar fi ascultat bucuroasă la uşă.

— În sufragerie, te rog, Ingrid.

Iese din nou din încăpere, fără să se obosească să mai închidă uşa.

Vati se şterge la gură cu şervetul.

— Verişoara ta Eva tocmai a terminat o şcoală foarte bună la Halle. Sau poate te-ai putea duce la Dresda sau Berlin.

Şcoala Hausfrau!

— Vati, aş vrea să-mi iau *Abitur*, încerc eu să-mi păstrez

vocea fermă. Te rog! Sunt o elevă bună, ar trebui să iau o notă excelentă.

— *Abitur* e o pierdere de vreme, mai ales pentru fete. Poți să înveți să predai la şcoala Hausfrau, dacă eşti atât de pornită să-ți găseşti de lucru. Asta ar fi acceptabil pentru mine şi mama ta.

Îşi pune mâna peste mâna ei, care zace inertă şi palidă pe masă. Îi zâmbeşte ei, apoi mie. Furia i s-a evaporat. Are privirea aceea pe chip, care parcă spune: *Mă port cu multă indulgență. Eu am un suflet bun, dar nu cedez în fața isteriei sau a femeilor slabe la minte.*

Mă uit când la unul, când la celălalt. Mutti s-a închis în ea şi eu am rămas singură de tot. Dacă ar fi Karl aici, el ar şti exact ce să spună. I-ar face să se poarte rațional.

Mă prăbuşesc la loc pe scaun. Cuvintele sunt de prisos. Nu vor să mă asculte. Mutti şi Vati trec mai departe, vorbesc despre altceva. Aerul din jurul meu e ca de plumb şi mă apasă. Mă strânge şi mă sufocă. Mai mult decât oricând, îmi dau seama de limitele pereților acestei case, solidă şi impenetrabilă ca o închisoare.

Nu o să mă duc la şcoala Hausfrau, Vati. Pur şi simplu, nu o să mă duc.

În camera mea, împing albiturile din dulap la o parte şi, cu mâinile tremurându-mi, ridic scândura slăbită. Bag mâna în gol şi degetele mele ating jurnalul. *Îți mulțumesc, Doamne! Îți mulțumesc, îți mulțumesc.* Îl scot de acolo şi mă uit la amestecul de culori de pe copertă. Îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri clipa când Karl s-a aşezat pe patul meu, aşteptându-mi nerăbdător reacția când mi l-a oferit, şi cum îi sclipea lumina în ochi când a văzut ce plăcere mi-a făcut.

Îmi închipui cum ar fi să-l ard, să privesc paginile strângându-se şi înnegrindu-se în căldura flăcărilor. Oare coperta s-ar preface în cenuşă sau ar mai rămâne urme din ea în grătar, pe care să le găsească Ingrid de dimineață?

Îi netezesc coperta cu palma, mângâind-o de parcă ar fi un animal de companie. Într-o bună zi, voi fi bătrână şi nu-mi vor mai rămâne decât amintirile. Când ele se vor estompa, ce îmi va mai aminti ce-a fost? Dacă o să uit de tot?

Împăturesc cu grijă jurnalul într-o faţă de pernă, îl aşez la loc în gaură şi pun scândura deasupra, la locul ei. Dacă Ingrid nu l-a găsit încă, nu prea are cum s-o facă înainte ca Walter să plece din ţară pentru totdeauna. Iar eu o să am grijă de asta!

7 noiembrie 1938

Portarul sună la apartamentul Ernei. Eu aştept afară, în aerul rece şi umed. Fumul de lemn pluteşte în jur, amestecându-se cu mirosul frunzelor mucede.

— Ce mă bucur să te văd! zâmbeşte Erna şi în pragul uşii apare capul ei auriu ca o flacără.

— Am nevoie de ajutorul tău, încep eu când ieşim în stradă.

Dacă aştept, am să-mi pierd curajul. Ea mă apucă de braţ în timp ce înaintăm.

— Spune-mi, zice ea veselă.

— O să te şochez. Probabil n-o să-ţi mai placă de mine.

— Doamne, ce tare! Abia aştept să aud...

— Nu! E ceva serios, Erna. Pe bune! Nu trebuie să spui *nimănui*. Înţelegi?

— Bine, bine! Nu-i nevoie să fii atât de agresivă. N-o să spun, promit.

— Chiar promiţi?

— Da, chiar promit! Pentru numele lui Dumnezeu, ce e, Hett?

Trag adânc aer în piept.

— M-m-am îndrăgostit de cineva. Adică, chiar m-am îndrăgostit cu adevărat.

Expir. Răsuflarea mea, un şuvoi de ceaţă, se amestecă în aerul de iarnă şi se evaporă.

— Uau! Păi, asta e minunat! zâmbeşte ea şi apoi se încruntă. E cam dintr-odată parcă, mă refer la Karl şi la tot ce s-a întâmplat.

Are o expresie puţin ofensată şi continuă grăbită:

— Nu vreau să spun că n-ar trebui. E un lucru bun, să-ţi mai ia gândul de la...

— Nu e deloc dintr-odată... Durează de mai bine de un an.

— Poftim? Un *an*! exclamă ea şi se opreşte din mers. De ce nu mi-ai povestit?

Eu merg mai departe, iar ea grăbeşte pasul ca să mă prindă din urmă.

— Ştiu probabil ce crezi, după ce m-am purtat atât de îngrozitor cu tine şi cu Karl. Am fost o prietenă groaznică şi, crede-mă, mă simt extrem de prost din cauza asta. Dar am avut motive întemeiate să nu povestesc.

Nu pot s-o privesc. Ţin capul în pământ şi îmi fixez privirea pe trotuarul ud, păşind printre mormane de frunze fleşcăite.

— Da. Ai fost o prietenă groaznică. Cea mai rea.

Îmi dă un ghiont în coaste şi râde.

— Dar serios acum, cine e? Povesteşte-mi acum şi o să te iert pentru tot.

Mai facem câţiva paşi. *Fă-o acum.*

Inspir adânc.

— E evreu, Erna. M-am îndrăgostit de un evreu.

— Te-ai...? O, ha, ha, Hetty! Ce amuzant!

— Nu, e adevărat. Îl cheamă Walter Keller. Poate îţi aminteşti ziua aceea de la şcoală, când el şi Freda...?

Erna nu mai zâmbeşte. Dă din cap.

— Mai de mult era prieten cu Karl. Aşa l-am cunoscut. M-am întâlnit cu el întâmplător vara trecută, când îl plimbam pe Kuschi. Am încercat să stau departe de el, dar n-am putut. Vezi tu, nu mai e nimeni ca el. Nimeni din câți am cunoscut vreodată. N-am putut să mă abțin să nu mă îndrăgostesc de el, şi el de mine. *Am senzația* că suntem sortiți unul celuilalt, cu toate că nu suntem.

Ajungem la Nordplatz. În fața noastră se află piața întinsă, verde şi biserica înaltă şi frumoasă. Asemenea unui râu, nu mai pot opri şuvoiul şi povestea curge de la sine.

— Am încercat de atâtea ori să nu mă mai întâlnesc cu el. Şi el a încercat. Dar pur şi simplu n-am putut. Ştiu că, dacă ne prind – aproape s-a întâmplat de câteva ori –, o să fie un dezastru pentru amândoi. Păcatul meu o să fie egal cu al lui. Dar îl iubesc atât de mult, Erna!

Simt privirea aspră a Ernei cum îmi cercetează chipul.

— Atunci, de ce îmi povesteşti asta acum?

— Cineva ne-a raportat. E posibil să fi fost menajera noastră, care poate că m-a văzut cu el. Mă urmăreşte, Erna, şi trebuie să am foarte multă grijă. În orice caz, Gestapo îl caută pentru *Rassenschande*. Are o viză să plece în Anglia, dar numai dacă se însoară cu o fată acolo.

— Doamne!

— Dar, mă grăbesc eu, nu poate să părăsească Germania fără paşaport şi fără să plătească taxa de ieşire din țară. Trebuie să-l ajut. Şi am nevoie de un aliat.

Ea scutură din cap.

— E mult de digerat.

Ne oprim lângă biserică, lângă locul unde i-am declarat iubirea lui Walter cu multă vreme în urmă.

În sfârşit, îndrăznesc să mă uit la Erna. Ochii ei sunt mari, iar pielea îi e palidă din cauza şocului.

— Deci, acum ce părere ai despre mine? întreb eu, privind în apele verzi, adânci, unde sufletul ei, pur şi curat,

întâlneşte sufletul meu probabil murdar, pătat în ochii ei.

Preț de câteva clipe, nu spune nimic.

— Nu-mi vine să cred, zice în cele din urmă.

— Ai promis că n-o să spui...

— Nu, Hetty, niciodată! exclamă ea, apucându-mă de ambele mâini. Te iubesc, prostuță mică! Te iubesc *mai mult* pentru asta. Mai mult decât oricând!

Mă cuprinde osteneala. Mă simt atât de obosită, cu mâinile şi picioarele de plumb, de parcă dezvăluirea acestui secret m-a eliberat, în sfârşit, de greutatea lui.

— Vezi tu, Hett, zice Erna coborând privirea, am şi eu o mărturisire de făcut.

— Ce?

— Ar fi trebuit să-ți spun mai de mult. Tatăl meu nu e un prostănac bătrân. Sigur, poate să fie, dar e mult mai mult decât atât. E un antinazist vehement, ascuns. Îl urăşte pe Hitler şi tot ce reprezintă. Şi noi, toți, la fel.

Se uită în jur, în piața aproape goală, coborând glasul până la o şoaptă.

— Există o rețea mică în Leipzig. Suntem doar câțiva. Nu destui cât să schimbăm ceva. Toată lumea e prea speriată.

Scutur din cap, încercând să-mi limpezesc gândurile, să mă gândesc cum trebuie la consecințele tuturor acestor lucruri.

— De-asta m-a trimis tata în LFG. M-a încurajat să am rezultate bune, să evit bănuielile. E convins că Gestapo ne urmăreşte.

— Dar cum rămâne cu Karl? De ce ai ieşit cu el?

— Asta e cealaltă parte a mărturisirii mele. Mi-a plăcut de Karl, bineînțeles. Era greu să nu-ți placă de el, aşa de chipeş şi de adorabil. Dar nu l-am *iubit*, nu aşa cum m-a iubit el. A fost atât de bun cu mine şi mi-e ruşine, dar eram îngrijorată din cauza tatei. Poate să fie... indiscret. Mi-era frică pentru el şi m-am gândit că, dacă aş fi cu Karl, aş putea să-l

protejez. Să țin bănuielile la distanță...

Pământul se mişcă sub mine, lumea se răsuceşte şi se întoarce.

Există cineva care să fie cu adevărat aşa cum pare?

— Ne-a ajutat faptul că am fost apropiată de Karl şi de familia ta, continuă Erna, dar cuvintele ei se rotesc neauzite deasupra capului meu.

S-a folosit de noi. De amândoi, de Karl şi de mine, pentru scopurile ei personale. Eu nu sunt altceva pentru ea, n-am fost niciodată. Mereu mi-a fost greu să înțeleg de ce o persoană atât de fermecătoare, de sofisticată, de *împlinită* ca ea ar vrea să-mi fie prietenă.

Mă rog, acum e clar.

— Şi te rog să nu te gândeşti că m-am împrietenit cu tine fiindcă aşa a vrut tata, adaugă ea, de parcă mi-ar fi citit gândurile. Asta chiar nu e adevărat. Eram prietenă cu tine cu mult înainte să înțeleg lucrurile astea. Acesta e adevărul.

Oare? Privesc în sus, la turnul înalt al bisericii, unde se întâlneşte cu cerul jos, cenuşiu ca o tăbliță de ardezie. Cândva credeam în Dumnezeu. Mă simțeam binecuvântată de El şi îmi găseam locul în universul Lui. Dar am fost îndepărtată de biserică şi de Dumnezeu fiindcă Mutti şi Vati nu sunt de acord cu religia. Aşa că am căpătat o credință de neclintit în Hitler şi în dreptatea absolută, indiscutabilă a noului nostru Reich plin de glorie. Dar mai întâi Walter şi acum Erna au făcut ca pământul să-mi fugă de sub picioare. Karl a murit şi nu mai există niciun german desăvârşit. Unde mi-e acum credința? Mă simt expusă. Ca o străină.

— O să întârziem la şcoală, spun eu în cele din urmă.

Nu sunt în stare să diger sentimentele amestecate, aşa că nu ştiu ce altceva să spun.

— Hett, începe Erna, luându-mi mâna şi strângând-o, îți spun asta ca să-ți arăt că secretul tău e în siguranță la

mine. Aş face orice să te ajut. Nu te judec şi sper că nici tu n-o să mă judeci. Eu şi Karl n-am făcut-o niciodată. A zis că o să aştepte, că eu nu sunt *acel* gen de fată şi că speră că într-o bună zi o să ne putem căsători. A zis că există o grămadă de astfel de fete peste tot, dar că mai degrabă şi-ar petrece timpul cu mine, bucurându-se de compania mea şi atât. Aşa că n-am făcut nimic care să-l rănească, iar el n-a ştiut niciodată că nu am aceleaşi sentimente ca el. N-a suferit. Nici măcar un pic.

Poate că e adevărat.

Poate că, în schimb, Karl se distra cu Ingrid.

Îmi muşc buza şi amândouă intrăm grăbite în şcoală.

Oh, Erna, sper că n-am făcut o greşeală îngrozitoare să-mi deschid inima în faţa ta. Oare chiar e adevărat că i-ai detestat întotdeauna pe nazişti? Parcă te văd la fiecare adunare LFG, la şcoală, cu mine şi Karl. Tu mereu ai cântat cel mai tare, ai salutat cel mai viguros. Tu le-ai condus pe fetele mai mici cum numai un german desăvârşit ar fi putut s-o facă. Cum ai reuşit să fii atât de convingătoare, dacă nu credeai? Sau eşti cea mai bună actriță din lume? Dacă e adevărată prima variantă, atunci, cum pot să am încredere că n-o să ne denunți pe Walter şi pe mine? Iar dacă e adevărată a doua variantă, sunt uşurată, dar atunci pot eu să am încredere cu adevărat că eşti prietena mea? În orice caz, ai mințit mereu. Numai timpul va putea scoate adevărul la iveală.

8 noiembrie 1938

Se porneşte o furtună înfiorătoare. Ploaia aprigă bate în ferestre şi râuleţele de apă coboară pe geamuri. Crengile goale ale cireşului se îndoaie şi se izbesc de balustradele din fier, împinse de rafale violente. Uşile zăngănesc şi se

trântesc din cauza vântului. Casa geme şi scrâşneşte.

Mutti este în sufragerie, bea cafea şi ascultă la radioul, care acoperă vacarmul de afară.

— Am plecat la şcoală, anunţ eu din uşă în timp ce îmi închei nasturii hainei.

— Ce mai zi! spune ea, privind copacii cum se leagănă bătuţi de vânt. Şi nu mă refer doar la vreme, ci la problemele acelea groaznice din Paris.

— Ce probleme? Ce s-a întâmplat?

— N-ai ascultat ştirile de dimineaţă? Franz mi-a spus că s-ar putea să nu fie sigur să ieşim pe stradă. Cel puţin o vreme.

— De ce? întreb eu venind în cameră, lăsându-mi jos geanta. Nu trebuie să merg la şcoală?

— A trebuit să participe la o şedinţă SS de urgenţă, continuă Mutti, ignorându-mi întrebarea. N-o să iasă nimic bun din asta.

— Din ce n-o să iasă nimic bun? Vorbeşti în dodii, Mutti!

Arată cu capul spre ziarele de pe măsuţa de cafea.

— Citeşte singură, zice ea, întorcându-se cu spatele la fereastră şi ignorând furia dezlănţuită a naturii.

Mă prăbuşesc pe canapea şi întind ziarul pe masă, întorcându-l la prima pagină.

8 noiembrie 1938

De la corespondentul nostru din Paris

VITEAZ DIPLOMAT GERMAN LA PARIS SE LUPTĂ PENTRU VIAŢA SA!

Ernst vom Rath se agaţă cu disperare de viaţă, în urma tentativei de asasinat de ieri, înfăptuită de un evreu polonez. Diplomatul zace în spital, aşteptând sosirea celor mai buni medici ai Führerului, aflaţi deja în drum spre Paris, care vor

încerca să-l salveze. Tânărul diplomat talentat a fost împuşcat de cinci ori de la mică distanţă de către Herschel Grynszpan, care a intrat în Ambasada Germaniei folosindu-se de minciuni. Grynszpan a fost arestat pe loc şi şi-a mărturisit imediat fapta. Se crede că ticălosul avea de gând să-l ucidă pe ambasador, contele Johannes von Welezeck.

Vom Rath este un tânăr avocat promiţător. Un purtător de cuvânt al Ambasadei l-a descris ca pe un om muncitor şi sincer, un avocat talentat, cu un viitor luminos în faţă. Un tânăr de care familia şi ţara sunt mândre pe bună dreptate. Se spune că Grynszpan avea intenţii rele şi că a acţionat din ranchiună şi din dorinţă de răzbunare. Această infracţiune gravă ne aminteşte de conştientizarea înfiorătoare a faptului că niciun german, oriunde s-ar afla în lume, nu este cu adevărat în siguranţă. Protejat acum de ameninţarea atotprezentă a evreului, care aşteaptă prima ocazie să-i facă rău.

Povestea e menită să pară senzaţională. Îmi amintesc ce spunea Vati despre ştiri şi reportaje şi adevăr.

— Crezi că e adevărat?

— Sigur că da. De ce n-ar fi?

— O prietenă de-ale mele spune că n-ar trebui să crezi mereu tot ce citeşti în ziare.

— Ei bine, ar trebui să-i spui prietenei tale să-i vină mintea la cap. Cum îndrăzneşte cineva să facă o asemenea sugestie?

Are expresia unei femei jignite.

— De ce ai pune la îndoială judecata sănătoasă a lui Vati despre ce să tipărească din cauza remarcilor unei aşa-zise prietene?

Mutti l-ar apăra pe Vati până la capătul pământului. O, el nu merită devotamentul ei! Simt în stomac un nod de mânie, aşa că schimb subiectul.

— Trebuie să merg la şcoală?

— Nu văd de ce nu, spune ea cu o voce subțire. Vati n-a zis să nu te duci.

Se apleacă spre mine, mijindu-şi ochii şi coborând vocea.

— Aşa începe. Conspirația. Evreii.

Are privirea pierdută, iar pupilele, ca nişte abisuri negre şi uriaşe. În ele vezi o anume nebunie. Mâinile îi tremură când scoate o țigară din pachetul de pe masă şi o aşază cu grijă între buze.

— Complotează şi planifică toate astea de ani buni.

Face o pauză să-şi aprindă țigara, scuturând flacăra chibritului şi aruncându-l într-o scrumieră.

— Ce planifică?

— Revoluția! Aşa începe ofensiva lor pentru a domina lumea.

— Doar nu crezi cu adevărat... Mutti, fii serioasă! Nu-i adevărat.

— O, sunt foarte serioasă!

Vocea îi tremură de emoție. Trage lung din țigară şi asta pare s-o calmeze. Se uită în gol, dincolo de urechea mea stângă, cam pe la jumătatea distanței din încăpere.

— Mutti?

Îşi vine în fire şi mă priveşte. Mai trage o dată din țigară şi suflă un firicel de fum din colțul buzelor strânse. Pomeții îi sunt prea sus acum şi îi ies în relief, iar pielea e întinsă şi acest fapt îi dă o înfățişare sfrijită şi trasă la față.

— Dacă e să mă duc la şcoală, ar trebui să plec. Deja am întârziat, spun eu, luându-mi geanta de unde am lăsat-o pe podea.

Trebuie să scap de vorbele ei pline de ură.

Ea încuviințează şi îşi umple din nou ceşcuța de cafea, vărsând puțină în farfurie în timp ce toarnă.

— Da, da. Dar vino direct acasă. Vati o să ştie mai multe după şedințe. Atâta pot să-ți spun: evreii o să dea de naiba. O să le pară rău că s-au născut.

Frau Schmidt vorbeşte despre literatură, materia mea preferată. Dar nu pot să mă concentrez. Nu pot să mă gândesc decât la Mutti şi la conversaţia noastră ciudată de azi-dimineaţă. Mintea îmi face salturi de la o imagine la alta. Un german nevinovat împuşcat, cu sângele ţâşnindu-i din piept în timp ce stă uluit şi lipsit de apărare pe treptele unei clădiri din Paris. Nenumăraţi evrei coborând ca rozătoarele peste oraşul nostru, sufocanţi, murdari şi răi; Walter privind de pe margine, zâmbind fiindcă i-am căzut pradă farmecelor. Eu, păcălită şi distrusă pentru totdeauna. Sau toate aceste minciuni dezgustătoare, şi Walter, băiatul pe care-l iubesc, nevinovat de nimic, târât afară din casă de Gestapo, aruncat în închisoare şi lăsat să putrezească acolo.

Palmele îmi transpiră. Inima îmi bate cu putere. Privesc chipul profesoarei; gura ei se mişcă, dar eu nu aud nimic. Scrie pe tablă, dar cuvintele n-au nicio noimă pentru mine.

La sfârşitul orei, *Frau* Schmidt ne cere temele. Nici jumătate din clasă nu şi le-a făcut.

— Mă scuzaţi, *Frau* Schmidt, am fost prea ocupată cu activităţile de la LFG, nu mi-am făcut temele, îi spun când întinde mâna după caietul meu.

Tresare surprinsă.

— Nu-ţi stă în fire, Herta, zice pe un ton dezaprobator.

— N-am ce face, spun eu, privind-o drept în ochi. LFG e mai importantă decât temele.

Nu riscă să mă contrazică în privinţa asta. Ne uităm una la alta o clipă. Încuviinţează scurt din cap şi strânge din buze. Trece la următoarea fată.

Îmi fac loc cu coatele prin mulţimea gălăgioasă din uşă, care se revarsă pe coridor, căutând un cap cu părul roşu-auriu. Sunt purtată de valul de fete până la sala de gimnastică, unde se împart în grupuri, adăpostindu-se de ploaia de afară.

Mă aşteaptă. Ignorăm ploaia şi fugim pe scări, în jos, spre

locul de joacă pustiu. Lipite de clădire, ca să ne ferim cât mai bine de burniță, mă trezesc că nu pot s-o privesc în ochi.

— Legat de ieri... Ce-am spus despre Karl...

Face o pauză.

— Îmi pare rău dacă a fost un şoc.

— Chiar a fost.

— Şi ce mi-ai spus tu despre Walter. Şi ăsta a fost un şoc. Abia dacă am dormit azi-noapte.

— Nici eu.

— Hett...

— Ideea e, Erna, că odată ce afli că cineva nu e ceea ce crezi, e greu să ai încredere, îmi adun eu curajul să o privesc în sfârşit în ochii verzi. E greu să mergi mai departe, aşa cum erai înainte.

— Exact! spune Erna, iar chipul i se însufleţeşte. Hetty, eu am încredere în tine până la capătul pământului. Puteai să-l fi turnat pe tata. Ai auzit ce a spus, dar n-ai făcut asta. Acum ştiu ce părere ai despre Walter şi felul cum sunt trataţi oamenii care nu sunt de rasă pură. Ei bine, asta nu face decât să ne apropie şi mai mult. Poate poţi să ne ajuţi în lupta împotriva...

— O, Erna! Vreau să ajut. Mi-aş dori să pot. Dar nu sunt sigură ce pot să fac. Vati urcă în ierarhia partidului şi Mutti îl sprijină în tot ce face. Cel puţin, aşa era înainte. E atât de distrusă acum, după Karl, că nu sunt sigură că o să-şi mai revină vreodată. În plus, Walter spune că ar trebui să stau departe de ochii lumii. Să rămân în siguranţă, iar cu puţin noroc, toate astea o să se sfârşească într-o zi şi atunci o să putem fi împreună. Of, nu ştiu! Ce Dumnezeu pot să facă două fete fără bani sau putere?

— Dar nu vezi ce ai făcut deja? E incredibil. Ai îndrăznit să gândeşti altfel.

— Nu e incredibil, Erna. Doar m-am îndrăgostit, asta e

tot. Dacă n-ar fi fost Walter, aş fi...

Ce aş fi? Aş fi în continuare o adeptă la fel de fervent㠂. N-aş îndrăzni niciodată să gândesc altfel. Încă aş crede că sunt menită măreției, fiind unul dintre copiii lui Hitler. Nu-i aşa? Îmi zvâcnesc tâmplele.

— Nu ştiu ce aş fi, zic eu încet.

— Nu contează ce ai fi sau n-ai fi. Ce contează e prezentul. Tu ne poți ajuta. Poți ajuta rezistența. Pe măsură ce situația se înrăutățeşte, o să ni se alăture tot mai mulți. O să vezi.

Erna îşi pune o mână pe brațul meu.

— Tatăl tău probabil are informații. Sigur auzi şi tu câte ceva, mai vezi ceva?

— Îmi ceri să-l *spionez* pe tata?

Se uită la mine cu o privire aspră.

— Vrei să-i ajuți pe Walter şi pe familia lui şi pe mii de oameni ca el? Fără procese, tot mai mulți evrei şi adversari politici sunt adunați în lagăre. Naziştii construiesc din ce în ce mai multe – vor să-i scoată cu forța pe evrei, pe toți, din casele lor şi să-i ducă în ghetouri. Şi asta nu e tot. Promisiunea naziştilor că va fi pace şi prosperitate e doar o minciună. Ne împing spre război. Hitler îşi doreşte un imperiu şi, dacă nu facem ceva, ce o să se întâmple? E vorba despre viitorul *nostru*, Hett. Noi suntem tinerii. *Noi* ar trebui să luptăm împotrivă.

Dau din cap în tăcere. Mă gândesc la Bertha, Lena şi la mulți alții care nu împărtăşesc viziunea lui Hitler despre viitor, dar sunt prea speriați să spună ceva, să facă ceva. Am fost atât de oarbă, mi-am îngropat capul atât de adânc şi am crezut în toate promisiunile. Pentru că *am vrut* să cred!

Erna se uită lung la mine, aşteptând să vorbesc.

— O să... fac ce pot. O să încerc.

Mă gândesc la Mutti şi la conversația ciudată pe care am

avut-o de dimineață.

— Ce părere ai despre treaba asta cu Vom Rath?

— Tata a spus că Grynszpan a făcut-o din frustrare față de expulzarea evreilor polonezi din Germania. Numai din Leipzig au trebuit să plece vreo două mii. Se pare că au fost luați din pat, urcați cu forța în trenuri, încă de dimineață, şi trimişi înapoi în Polonia. Dar Polonia nu-i primeşte înapoi, aşa că acum sunt blocați la graniță şi n-au unde să se ducă. Părinții lui se numără printre ei şi de-asta a făcut ce a făcut. Nu spun că a avut dreptate, dar presupun că de-asta era atât de furios.

— De unde ştie tatăl tău lucrurile astea?

— Are el sursele lui, zice Erna şi îmi face cu ochiul. Probabil e doar mult zgomot pentru nimic, continuă ea. O să se răsufle subiectul în zilele următoare sau până când ziarele o să se umple de cine ştie ce alt scandal.

Îmi amintesc avertismentul lui Vati cum că nu suntem în siguranță.

— Nu sunt atât de sigură. Cred că se pregăteşte ceva important, Erna. O să încerc să aflu ce.

— Mulțumesc, Hetty. Eşti o prietenă adevărată, ştiai?

Ne zâmbim discret şi ne întoarcem în clădirea şcolii.

Pentru prima dată de când merg la Gymnasium, Mutti mă aşteaptă la poarta şcolii. Îmi amintesc de vremurile când eram mică şi ea se afla acolo, zi de zi, în fața porților *Volksschule*, aşteptându-ne pe Karl şi pe mine.

Mă ia de braț şi mă conduce pe trotuar, spre centrul vechi al oraşului.

— Acasă simțeam că nu am astâmpăr, explică ea. Mă gândeam să mergem la Hotel Fürstenhof să luăm prânzul. O să fie o schimbare plăcută de peisaj. A, şi a telefonat Tomas, te căuta. A întrebat dacă vrei să ieşiți la o plimbare duminică după-amiază. Are ceva planuri cu tine, Herta?

— Nu, Mutti. E doar un prieten, atâta tot, spun eu.

În timp ce ne plimbăm, îmi dau seama că ziua se desfăşoară ca de obicei. La Fürstenhof, ospătarii, rezervaţi şi apatici, îmbrăcaţi în negru, cu şorţuri albe, imaculate, legate în jurul brâului, ne servesc carne rece şi salată, apoi prăjituri şi cafea tare în ceşti elegante. Un pianist cântă melodii plăcute de Bach, iar clientela se relaxează la mese mici şi ordonate, aranjate la distanţe discrete, în jurul unor ferigi înalte din cafeneaua cu o cupolă de sticlă.

Mutti mănâncă bine şi chiar reuşeşte să guste şi puţin ştrudel la desert. E mai calmă decât era de dimineaţă.

— Ţi-a spus ceva Vati după şedinţe? întreb eu.

Se apleacă peste masă, făcând ochii mari.

— A vorbit *direct* cu *Herr* Himmler astăzi. Tatăl tău chiar umblă prin cercurile cele mai înalte acum.

— Cercuri?

— Păi, nu sunt vreun politician, dar, cu siguranţă, dacă poate vorbi cu oameni atât de importanţi, care au încredere în el şi se bazează pe el, atunci, şopteşte ea aruncând o privire în jur, poate că urmează curând o promovare. Am putea să ne mutăm la München sau la Berlin.

Se lasă înapoi pe spate.

— Ştii, Herta, cred că poate de asta am nevoie. De o schimbare de peisaj. Un loc nou. Oraşul ăsta, casa noastră – sunt pur şi simplu prea multe amintiri legate de Karl. E atât de greu... spune cu vocea tremurându-i. E greu să mergi mai departe.

— Şi eu? Cu mine cum rămâne?

— Păi, spune ea veselă, curând o să termini Gymnasium, o să mergi la şcoala Hausfrau. O să te măriţi, poate chiar o să ai şi o slujbă o vreme. Adică, tu singură ai spus că vrei să călătoreşti. Aici nu ne reţine nimic, nu-i aşa?

— Presupun că nu, mormăi eu, întrebându-mă o clipă dacă *Fräulein* Müller şi copilul ei se vor muta cu noi.

Apoi mă gândesc la Erna şi la rezistenţa despre care mi-a

vorbit. Eu *vreau* să ajut. Vreau să fac mai mult. După promovarea lui Vati, poate că o să am acces la informații care i-ar putea fi utile lui *Herr* Bäcker, dar va trebui să am grijă. Să fiu vigilentă. Cum oare aş putea face ceva din toate astea dacă ne mutăm? Dar lucrurile astea se vor întâmpla în viitor. Am petrecut prea mult timp trăind într-un vis despre ceea ce îmi poate rezerva viitorul; dacă e să schimb ceva, trebuie să acționez *acum*. Învârt ultima gură de cafea în ceaşcă.

Plecăm din Fürstenhof şi ne facem loc pe străzile aglomerate, pline de cumpărători, vânzători ambulanți şi muncitori care se duc acasă să ia cina. Reportajul din ziarele de dimineață e peste tot, lipit în grabă pe panourile publicitare, urlând parcă din titlurile de pe rafturile cu ziare:

VOM RATH LUPTĂ ÎN CONTINUARE!

EROUL GERMAN NU RENUNȚĂ!

EVREU FĂRĂ INIMĂ, MÂNJIT CU SÂNGELE BRAVULUI NOSTRU COMPATRIOT, ÎŞI SUSȚINE NEOBRĂZAT VINOVĂȚIA!

— Şi cu reportajul ăsta ce se mai aude? o întreb pe Mutti. Ce a spus Vati despre asta?

— N-a mai spus nimic la telefon, dar nu ne putem aştepta să ne povestească chiar toate chestiunile importante de stat.

Este un incident izolat, petrecut în altă țară. Ziarele fac din țânțar armăsar ca să-şi crească vânzările, dar nu pot să scap de un sentiment de nelinişte.

— Mă duc să mă odihnesc, spune Mutti când ajungem acasă. Încă nu dorm bine şi mă simt foarte obosită acum, adaugă zâmbind discret.

Eu mă aşez pe băncuța din hol, ascultându-i paşii uşori pe scări. Se aude un clic îndepărtat când Mutti închide uşa, apoi se lasă liniştea, ca o pelerină, deasupra casei.

Şi apoi un foşnet. Mă furişez într-acolo şi văd că uşa de la biroul lui Vati e întredeschisă. Trag cu ochiul prin crăpătura

uşii şi-l văd stând la birou, cu capul aplecat peste un teanc de foi pe care le ţine în mână.

Pune jos hârtiile şi o clipă se uită în gol. Apoi îşi drege glasul şi ridică receptorul.

— Operator. Da, faceţi-mi legătura cu *Obergruppenführer*[39] Heydrich, vă rog. Linia privată.

O pauză.

— Da, aşteaptă telefonul meu. Spuneţi-i că pe fir este *Obersturmbannführer*[40] Heinrich. E important.

Altă pauză mai lungă.

— A! spune el îndreptându-se, cu o voce puternică. *Obergruppenführer!* Mulţumesc că mi-aţi răspuns la telefon. *Heil Hitler!*

Tonul său e respectuos, unul pe care nu l-am mai auzit niciodată la Vati.

— Da, raportez, cum aţi cerut. Toate unităţile locale sunt gata. Am anunţat poliţia, primarul, pompierii. Aşteptăm ordinele dumneavoastră.

Tace din nou. Îşi plimbă privirea prin încăpere. Oare mă vede prin crăpătura uşii? Mă retrag încet şi mă dau într-o parte, respirând scurt şi repede. Îmi lipesc urechea de uşă.

— Desigur, spune el. Nu, e foarte clar că nu a funcţionat... Absolut, e necesară o schimbare de strategie... Chiar este catalizatorul perfect... Poporul german e pregătit, cum spuneţi şi dumneavoastră. Suntem mai mult decât pregătiţi, credeţi-mă, bărbaţii abia aşteaptă. Evreii ăia trebuie să simtă întreaga forţă care e împotriva lor... Cu siguranţă, de îndată ce îmi daţi semnalul să pornim.

---

[39] Cel mai înalt rang de comandant SS, o grupare paramilitară din perioada nazistă (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

[40] Ofiţer superior din ambele grupări paramilitare, SS şi SA (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

Toate astea nu sună a „mult zgomot pentru nimic”, ba dimpotrivă!

Simt cum mă apucă groaza.

Walter. Trebuie să mă duc la el. Să-l avertizez că urmează să se întâmple ceva îngrozitor.

9 noiembrie 1938

La şcoală, în pauză, îi spun Ernei tot ce am auzit din conversația lui Vati de ieri.

— Trebuie să găsesc o cale să-l avertizez pe Walter.

— Dar la ce se referă tatăl tău? întreabă ea. Poporul german e pregătit? Pregătit pentru ce?

Mă priveşte îngrozită.

— Ar trebui să-i spun tatei.

— Nu ştiu. O să încerc să aflu mai multe. Trebuie să merg la cafenea şi să-i trimit un mesaj lui Walter, dar Mutti vrea să mă duc acasă în după-amiaza asta.

— Spune-i că iei cina cu mine în seara asta. Poți să te duci, în schimb, să te întâlneşti cu Walter.

— Eşti sigură?

— Te acopăr eu dacă o să verifice din cine ştie ce motiv. La ce altceva sunt buni prietenii? zâmbeşte Erna.

Mai târziu, în timpul în care Mutti îşi face somnul obişnuit de după-amiază, o trimit pe Ingrid să cumpere nişte material şi ață rezistentă pentru un proiect de cusut la şcoală. Bertha decide să ia o pauză în camera ei. Casa e cuprinsă de linişte – o oportunitate prețioasă.

Stau singură în biroul lui Vati, ciulind urechile. Tăcerea trosneşte în timp ce, cu gura uscată, îmi lipesc spatele de uşa închisă. Merg tiptil până la birou. De când ne-am mutat în casa asta, biroul e sanctuarul lui Vati, interzis tuturor. Simt furnicături pe ceafă.

Începerea e cufundată într-o lumină sumbră de după-amiază târzie. Aprind lampa, care proiectează un cerc galben, catifelat pe biroul lui Vati. E perfect conturat. Pătratul mare al sugativei legate în piele stă în fața scaunului, iar călimara cu cerneală, lângă marginea de sus. O scrumieră din marmură şi stiloul lui se află lângă sugativă, aproape de nişte tăviţe din lemn, pline de hârtii ordonate.

Trag cu grijă sertarul de sus al vechiului birou din lemn de stejar. Trosneşte, iar eu îngheț. Nu se aud paşi pe hol. Uşa nu se deschide brusc.

Expir. Inspir. Continui.

În sertar găsesc o mulțime de scrisori personale. Pe una dintre ele recunosc scrisul cursiv, frumos al lui *Oma*, cu timbrul poştal din Berlin. Sub acest teanc se găsesc nişte plicuri mici, împăturite, cu un scris de femeie – al Hildei Müller, cu siguranță. Mă mănâncă degetele să deschid micile plicuri şi să citesc secretele dezgustătoare ascunse înăuntru. Dar, în acelaşi timp, sunt scârbită de ele şi aş prefera să nu ştiu. Închid sertarul în linişte. Îmi distrag atenția, eu nu asta caut; trebuie să mă concentrez, de dragul lui Walter.

Trec la următorul sertar. Un set de sugative de rezervă, hârtie de scris şi plicuri. Sertarul de jos e gol. Oftez şi ridic privirea. Pe peretele din fața biroului, ascunse de umbre, sunt înrămate diferitele distincții oferite lui Vati. Certificatul lui de membru al partidului nazist – numărul 3245. Deasupra lor, portretul lui Hitler. Ne țintuim cu privirea unul pe altul, ochi în ochi.

Te-am iubit odată.

Ochii lui sunt de un negru pătrunzător. Vocea lui clară şi profundă îmi răsună în minte. *Ai săvârşit cel mai grav păcat. O să plăteşti pentru asta. Pedeapsa ta va fi dintre cele mai rele...*

Taci, TACI! Îmi acopăr urechile şi strâng tare din ochi.

Mă scufund în scaunul mare al lui Vati, deschid încet ochii şi mă concentrez asupra hârtiilor din tăviţe. Cele două foi de sus conţin note către personalul de la ziar în ceea ce priveşte punctualitatea şi comportamentul jurnaliştilor. Apoi o factură pentru o reparaţie la maşină. Restul sunt scrisori de afaceri şi alte facturi.

Trec la a doua tăviţă. Sus de tot e o scrisoare marcată: „Către toţi comandanţii SS locali şi regionali: STRICT SECRET. EXTREMĂ URGENŢĂ". Are data de azi, 9 noiembrie 1938, şi e semnată de *Herr* Fischer, şeful filialei Gestapo din Leipzig. O înşfac imediat.

Operaţiunile împotriva evreilor, în special împotriva sinagogilor acestora, vor începe foarte curând. Nu trebuie să existe nicio interferenţă. Se vor face pregătiri pentru arestarea a 20 000-30 000 de evrei pe tot teritoriul Germaniei. În special, vor fi selectaţi evreii înstăriţi. Dacă în timpul operaţiunilor se descoperă că vreun evreu deţine arme, se vor lua cele mai severe măsuri. Se vor elabora directive ulterioare pe parcursul nopţii. SS poate fi chemată pentru operaţiunile generale. De îndată ce evenimentele o vor permite, se vor aresta atâţia evrei din toate districtele, în special cei bogaţi, cât să ocupe închisorile existente. Deocamdată, numai bărbaţii sănătoşi vor fi reţinuţi. Lagărele de concentrare corespunzătoare vor fi contactate imediat pentru cazarea promptă a evreilor arestaţi.

Simt că se învârte camera cu mine. Ce fel de ordine sunt astea? Aşez cu grijă hârtiile şi tăviţele la loc, în ordinea potrivită, dar mâinile îmi tremură puternic.

20 000-30 000! E aproape o armată. Să fie oare o armată de evrei gata să atace Leipzigul? Dar formularea are ceva ce nu pare în regulă. Scot iar ordinul şi-l citesc din nou. *Operaţiunile... împotriva sinagogilor acestora... În special, vor fi selectaţi evreii înstăriţi... Dacă... se descoperă că vreun*

evreu deține arme, se vor lua cele mai severe măsuri.

Nimic din toate astea nu are sens. Creierul meu înceţoşat se mişcă lent. Operaţiuni împotriva sinagogilor? Acesta nu e genul de ordin care să răspundă unei ameninţări. Mă întreb din nou care e treaba cu lagărele de concentrare. Aceste locuri cufundate în umbre, care îşi schimbă înfăţişarea în mintea mea, devenind un fel de închisori în stil medieval, pline de durere, sau un model roman, cu grupuri de sclavi legaţi laolaltă cu funii şi biciuiţi dacă nu muncesc destul de sârguincios. Asemenea poveşti despre condiţiile atroce din acele locuri sunt contestate, pe motiv că nu-s decât propagandă răutăcioasă. Chiar ieri, reportajele radio spuneau că Germania nu face decât să urmeze această invenţie a lagărelor britanice, care maltratau femeile şi copiii în războiul Burilor, încarcerându-i. Cel puţin, în versiunea noastră a lagărelor, închidem doar bărbaţi. Care versiune e cea adevărată?

Trebuie să mă duc direct la Erna, apoi să-l găsesc pe Walter. Întind mâna să strecor hârtia înapoi în tăviţă, când uşa biroului se deschide larg.

— Franz? o aud pe Mutti bolborosind adormită. O! *Herta?*

— Mutti!

Pun repede scrisoarea la loc şi sar în picioare.

— Ce cauţi aici? Am văzut lumină pe sub uşă...

Simt că o iau razna.

— Căutam... adresa lui *Oma*. Mă gândeam să-i scriu. Am fost foarte delăsătoare.

— Doar nu te aştepţi să cred aşa ceva, răspunde ea pe un ton mai treaz. Puteai să-mi ceri *mie* adresa lui *Oma.* De ce îţi bagi nasul în biroul lui Vati?

— Bine, bine. Îmi pare rău! Încercam doar să aflu ce se va întâmpla. Ai spus că va avea loc ceva important. Voiam doar să ştiu. N-ar fi trebuit... Te rog să nu-i spui lui Vati.

Mutti face câţiva paşi în cameră.

— Ai dreptate. N-ar trebui să fii aici, Vati s-ar înfuria foarte tare. Aici are hârtii confidențiale importante. Nici n-aş visa să mă uit prin ele. E foarte rău ce-ai făcut, Hetty. Cum ai putut?

— Îmi pare rău. N-o să se mai repete, promit!

Stâng repede lumina şi plec de lângă birou, apropiindu-mă de ea.

— Te rog să mă ierți că am fost nesăbuită şi băgăcioasă.

— Nu pot să trec cu vederea aşa ceva.

Rămâne dreaptă şi impasibilă, nici gând să cedeze.

— Vreau doar să ştiu ce se întâmplă. Te rog, Mutti!

— Du-te în camera ta! Stai acolo până vine tatăl tău acasă.

Mă scoate pe uşă afară.

— Mutti, te rog! Am şaisprezece ani! Nu mai sunt copil. Şi trebuie să ajung la Erna în seara asta, la cină.

— Nu fi obraznică! Nu te duci nicăieri. Tatăl tău se va ocupa de tine când ajunge acasă. Şi nu te gândi nici măcar o secundă să mă sfidezi în privința asta.

Tremură de furie, cu obrajii supți şi gura prefăcută într-o linie subțire şi dură.

Obrajii îmi ard în timp ce urc scările tropăind şi trântesc uşa de la dormitor în urma mea. Cum îndrăzneşte să mă trateze ca pe un copil? Cum îndrăzneşte să mă țină prizonieră în propria casă?

Respirând greoi, mă uit pe geam deasupra crengilor goale ale cireşului, spre colțul Fritzschestrasse. O stafie a lui Walter merge pe trotuar, îndreptându-se spre casa noastră, cu mâinile în buzunarele pantalonilor săi scurți, cu geanta aruncată peste umăr, urmând să meargă la şcoală, pe jos, împreună cu Karl. *Pregătiri pentru arestarea... evreilor din toate districtele...* Cum am ajuns aici? Nu pot să stau cu mâinile în sân. Trebuie să mă duc la el.

Deschid larg fereastra şi reuşesc să ies pe pervaz. De aici

pot să întind uşor mâna şi să ating vârfurile crengilor, dar se îndoaie uşor la cea mai mică presiune. N-au cum să-mi susțină greutatea. Țip şi trântesc geamul de frustrare. Măsor camera cu pasul şi îmi şterg lacrimile cu pumnii strânşi.

— *Fräulein* Herta?

Vocea Berthei se aude de după uşă, apoi o bătaie uşoară.

— Ce e? întreabă şi crapă puțin uşa. Pot...?

— O, Bertha!

Țâşnesc spre uşă şi o trag pe Bertha înăuntru.

— Se întâmplă un lucru îngrozitor! şoptesc eu, îmbrățişând-o de parcă ar fi mama mea.

Ea înlemneşte de şoc, cu mâinile înțepenite pe lângă corp. Apoi, încet, cu blândețe, mă ia în brațe, bătându-mă pe spate, aşa cum ai face cu un copil mic.

— Gata, gata, spune ea încercând să mă linişteascâ.

E caldă, iar corpul ei masiv se lipeşte de al meu. Îmi îngădui să mă topesc în consolarea ei.

După câteva clipe, mă apucă uşor de umeri şi mă ține puțin la distanță, cu fața la ea.

— Ce s-a întâmplat? întreabă ea, studiindu-mi chipul.

Urmărind uşa şi vorbind într-o şoaptă răguşită, îi spun repede că Mutti m-a prins în biroul lui Vati. Îi explic pe scurt ce am citit în ordinul acela şocant de la *Herr* Himmler, îi spun că sunt disperată să ies din casă şi să-l avertizez pe Walter şi pe familia lui despre ce urmează să se întâmple.

Bertha scutură din cap şi îşi muşcă buza.

— Nu poți face nimic, *Fräulein*, spune ea după o pauză. E prea periculos să te implici acum în ceva. Trebuie să-ți asculți părinții, Herta. Există lucruri care sunt prea mari, costă prea *mult* ca să le înfrunți singură.

Are dreptate. E ceva prea mare. Dar dacă pot face acest lucru *minuscul* care să ajute măcar familia lui Walter, atunci trebuie să-l fac. Ar proceda la fel pentru mine, sunt sigură.

Lacrimile mi s-au uscat şi m-am liniştit.

— Am un plan, Bertha, zic eu încet, privind-o adânc în ochi. Dar am nevoie de două mici favoruri. Te rog, vrei să mă ajuți?

Mâzgălesc un bilet.

Draga mea Erna,

Chestiunea despre care am vorbit ieri este mult, mult mai mare decât am crezut. Oamenii trebuie avertizați că se vor întâmpla lucruri îngrozitoare la noapte. Nu trebuie să riposteze. Sper că tatăl tău poate face ceva. Atât pot să spun deocamdată. Sper că înțelegi.

A ta,

Herta

Bertha promite să-l transmită, apoi, fără nicio tragere de inimă, e de acord şi cu a doua mea cerere.

Când Vati vine acasă, am voie să cobor să aflu care îmi va fi pedeapsa. E în birou, îşi toarnă un whisky şi-l bea din câteva înghițituri. Îl privesc cum îşi mai toarnă unul.

— Chiar nu ştiu ce s-a întâmplat cu tine, Herta. S-o superi pe mama ta. Să mă sfidezi pe mine. Îți dau o singură şansă. Ce se petrece?

— Nu se petrece nimic, Vati.

Îi întâlnesc ochii palizi, iar el îşi mută privirea. E agitat, îngrijorat. Umblă încoace şi încolo prin cameră.

— Îmi pare rău că m-am uitat la hârtiile tale. Am greşit, dar Mutti mi-a spus că urmează să se întâmple ceva important. Nimeni nu-mi spune niciodată nimic. Aşa că am decis să aflu de una singură.

Se întoarce brusc spre mine, roşu la față şi furios.

— Ce ai făcut tu e de neiertat! În camera asta sunt secrete de stat.

Mă gândesc la micul teanc de scrisori, legate frumos laolaltă cu o panglică. Şi secrete personale.

— Am auzit ceva, spune el, o bârfă care mă tulbură. Am

refuzat să cred. Dar dacă e adevărat...

Telefonul de pe birou zornăie.

— Ce lucruri? Ce ai auzit? întreb eu, pregătindu-mă să fiu acuzată.

Însă Vati se uită lung la telefonul care sună, smulge receptorul din furcă, ascultă cu atenție şi mârâie:

— Plec imediat. Ajung în cincisprezece minute.

— N-am timp de tine acum, zice el punând receptorul la loc. Evenimentele se mişcă prea repede. Discutăm de dimineață. Între timp, îți interzic să mai intri aici şi îți interzic să ieşi din casă până nu vorbim.

Fața lui e serioasă şi nu zâmbeşte.

— Vom Rath a murit. Națiunea noastră a fost atacată şi trebuie să acționăm acum pentru a ne asigura că nu vor urma lucruri mai rele.

Mi se strânge stomacul când mă gândesc la Walter.

Îl urmez până în hol, unde aşteaptă Mutti.

— Ai grijă, Franz! Te rog să ai grijă la noapte, spune ea, tremurându-i vocea.

— Am fost ales personal să conduc lucrarea Führerului, îi spune lui Mutti în timp ce îşi ia haina pe el. Dacă *Herr* Himmler are încredere în mine, şi voi trebuie să aveți. Nu mă aşteptați, adaugă el, ieşind din casă şi lăsând în urmă un uşor damf de băutură.

Eu şi Mutti rămânem uitându-ne una la alta.

— E totul gata, *Frau* Heinrich, spune Bertha, venind în pragul uşii din sufragerie. Să încep să servesc supa?

După o cină la care Kuschi zace la picioarele mele de parcă ar încerca să mă apere, eu şi Mutti mergem în salonul de după-amiază în tăcere. Ea tricotează încruntată, cu buzele strânse. Eu țin o carte în mână, dar nu mă pot concentra asupra cuvintelor. Bertha nu mă va dezamăgi, sunt sigură. Dar cu fiecare minut care trece, orice s-o fi petrecând afară, pe străzile din Leipzig, Walter e în pericol.

Neputând să stau locului, mă duc la fereastră şi mă uit afară, la strada goală şi întunecată, de parcă, răspunzându-mi la o speranță deşartă, ar sta acolo, sub cireş, sprijinindu-se nonşalant de trunchiul copacului, cu căciula trasă pe ochi. Nu e acolo, desigur, aşa că mă întorc şi mă aşez pe marginea canapelei. Spațiul gol din casă creşte. Cameră după cameră, toate umplute cu obiecte neprețuite şi umbrele fantomatice ale unor ocupanți de mult dispăruți. Andrelele lui Mutti țăcăne, țăcăne, țăcăne când se ating, mai tare şi tot mai tare, până îmi vine să urlu la ea să se oprească.

Bertha intră cu cafeaua şi se uită lung la mine. Pe frunte are o încrețitură. Îi întâlnesc privirea şi ştiu că n-o să mă dezamăgească, deşi fiecare fibră din corpul ei se împotriveşte ideii mele.

Aşază cu grijă ceştile de cafea pe masă.

— I-am spus lui Ingrid să se ducă acasă la părinții ei, îi zice lui Mutti. Nu mi-e de niciun ajutor, îmi stă în picioare, se stresează şi se îngrijorează. Ştiți cum este.

— E în regulă, Bertha, oftează Mutti fără să ridice privirea.

— Aşa că mă gândeam, continuă Bertha, aruncându-mi o privire, dacă tot ne apropiem de St. Nicholas şi de Ziua lui Ruprecht[41], poate că Hetty m-ar putea ajuta să fac căsuța de turtă dulce?

Mutti ridică în sfârşit privirea de la tricotat.

— Da, spune în cele din urmă. Treburile gospodăreşti o să-i facă bine. Herta, fii bună şi pune ceva la gramofon înainte să te duci la bucătărie. Nişte Wagner, cred. Îmi pare potrivit pentru seara asta.

— Da, Mutti, spun eu, alegând un disc şi aşezând acul cu

---

[41] Knecht Ruprecht, unul dintre ajutoarele Sfântului Nicolae în folclorul german, care îi pedepseşte pe copiii neascultători (n. tr.).

degete tremurânde.

Ea se pune la loc în fotoliu şi îmi face semn să plec, cu un gest nepăsător.

O urmez pe Bertha la bucătărie. Ea trânteşte uşa în urma mea.

— Doamne, ajută-mă, nu ştiu de ce fac asta... începe ea cu o voce joasă, iar pe frunte îi apar broboane de sudoare. Du-te şi avertizează-l pe băiatul ăla. O să strâng ceştile de cafea peste vreo oră şi o să-i spun că eşti până la genunchi în făină. Aşa o să mai câştigi puțin timp. După asta însă, o să vrea să se ducă la culcare şi o să intre aici, aşa că ai face bine să te întorci la timp. Şi capul meu îl rişti, îți dai seama! adaugă ea iute.

— Eşti sigură, Bertha?

— Al naibii de sigură, acuma fugi de-aici până nu mă răzgândesc. Şi pentru numele lui Dumnezeu, ai face bine să te întorci într-o oră, cel mult două, sau te jupoi!

Îşi şterge palmele de şorț şi, răsuflând greoi, trage din dulap castronul mare de amestecat, făina şi untul.

Nici nu stau pe gânduri. Țâşnesc afară pe uşa din spate, întrebându-mă unde să-l caut mai întâi pe Walter.

Încep cu cafeneaua. Lena ia o comandă la una dintre mese. Ridică privirea când intru în fugă şi face ochii mari când mă vede.

— Vino cu mine, spune ea, trecând pe lângă mine cu o tavă.

Nu-i nevoie de nicio prefăcătorie. Mă conduce după tejghea şi printr-o bucătărie mică unde lucrează o doamnă în vârstă, probabil mama ei. Într-un colț se află un radio din care vocea lui Zarah Leander cântă *Eine Frau Wird erst schön durch die Liebe*. O urmez pe Lena într-un salon micuț din spate. Un băiat cu părul negru, de vreo unsprezece-doisprezece ani, îşi face temele la o masă, cu cărțile răsfirate în jurul lui. Probabil e fiul ei, cel care a schimbat mesaje

între mine şi Walter.

— Nu e aici... începe ea.

— Ştii dacă o fi acasă? Trebuie să-l găsesc repede. Poate... poate fi în pericol.

Îmi tremură vocea, iar Lena dă repede din cap.

— Băiatul meu o să ți-l aducă pe Walter, spune ea, aplecându-se deasupra lui, atingându-l pe umăr şi vorbindu-i încet la ureche.

Băiatul încuviințează nerăbdător, lăsându-şi creionul să cadă, şi o zbugheşte pe uşa din spate.

— E mai bine aşa. Nimeni n-o să remarce un copil. E mai sigur decât să te duci tu.

Lena scutură din cap şi îşi trage nasul.

— Scuze, dar trebuie să mă întorc în cafenea. Poți să rămâi aici.

— Mulțumesc.

Mă aşez pe marginea unei canapele verzi, înguste, lipită de peretele din spatele camerei. Un covor ros acoperă podeaua din fața şemineului înnegrit şi prin uşa deschisă pluteşte un curent de aer. În bucătărie se aud cratițe şi oale zăngănind, iar vocea melodioasă a cântăreței pârâie din radio. Probabil că şi Lena are un soț. Unde o fi? Pare prea tânără ca să fie măritată sau chiar ca să aibă un copil. Până acum, n-a fost decât o fată, o persoană prin care făceam schimb de mesaje. Dar la fel ca atâția alți oameni obişnuiți, şi ea probabil că e cuprinsă de spaimă pentru fiul ei, pentru mama ei, care trudeşte la bucătărie. Poate ar trebui să-i spun Lenei ce ştiu? Măcar atât îi datorez pentru că şi-a trimis băiatul pe străzi pentru mine. Oare şi el va fi în pericol? Mă dojenesc singură pentru paranoia care m-a cuprins. Ce ridicol! Nimeni n-ar vrea să facă rău unui copil, nu-i aşa?

După cântec începe un buletin de ştiri. Nu disting cuvintele din cauza sfârâitului şi a zăngănitului. Vocea e

monotonă. Îmi studiez unghia ruptă de la degetul mare; îmi încrucişez iar şi iar picioarele.

Simt un curent de aer rece şi băiatul se întoarce, răsuflând greu, de parcă ar fi alergat. Mă ridic, aşteptând să-l văd pe Walter, dar băiatul scutură din cap.

Bătrâna apare în prag, cu o lingură din lemn în mână, cu şuviţe de păr cărunt scăpate din coc. Băiatul îi şopteşte la ureche. Ea încuviinţează şi îi pune o mână pe umăr.

— Spune că Walter nu era acasă. S-a dus în oraş mai devreme cu unchiul şi tatăl lui. Au fost nişte probleme, magazine evreieşti luate pe sus de tineri, şi s-au dus să-şi ajute prietenii ca să-şi apere bunurile.

Scutură din cap şi strânge din buze, iar eu mă ridic în picioare.

— Cred că ce e mai rău abia acum urmează. Aveţi grijă cu toţii! Poate e mai bine să mergeţi acasă curând.

Doar atât îndrăznesc să spun.

Stomacul mi se strânge când iau un tramvai spre centrul oraşului. Ceasul ticăie. Probabil am irosit douăzeci de minute deja. Trotuarele întunecate din afara tramvaiului puternic iluminat par neobişnuit de tăcute.

Te rog, Doamne, dacă eşti acolo, îngăduie-mi să-l găsesc nevătămat şi în siguranţă!

Tramvaiul îşi urmează calea şerpuită pe la periferia centrului vechi. Aici sunt mai mulţi oameni. Strigăte şi ţipete în depărtare. A început deja? Patru muncitori sar în tramvai şi se opresc lângă scaunul meu. Vorbesc cu voci joase, morocănoase.

— Care-i treaba, Wilhelm? Ce-ai auzit?

— Răscoale, răspunde bărbatul trăgându-şi nasul şi ridicând din umeri.

Alt bărbat spune ceva, dar nu aud ce, iar ceilalţi râd. Surprind cuvântul *jidan* şi mi se face pielea de găină. Tramvaiul scârţâie la o curbă şi nu mai aud nimic. Se

opreşte în capătul străzii Brühl. Ar trebui să cobor aici? Ar putea fi oriunde în oraş. Mă hotărăsc să aştept. Muncitorii pleacă şi tramvaiul porneşte spre Dittrichring.

Sar din tramvai la următoarea staţie. Strada e aglomerată, iar eu mă întorc să traversez ca s-o iau spre Thomaskirche. O mulţime de tineri trec pe lângă mine, îndreptându-se în direcţia opusă, pe Gottschedstrasse. Mă iau după ei. Aerul devine greu de respirat, iar gâtul începe să mă usture.

Fum!

Ajung la colţul dintre Gottschedstrasse şi Zentralstrasse şi mă opresc. Stau cu faţa spre clădirea în care m-a dus Walter prima dată când am venit împreună în oraş. Îmi amintesc cum stăteam în faţa sinagogii, simţind atâta ruşine şi furie în timp ce-l aşteptam. Îi văd chipul aşa cum era pe atunci, mândru şi entuziasmat, plin de iubire, când mi-a oferit cartea lui Kafka de sub haină. Suspin. Oamenii se întorc şi se uită lung la mine.

Simt o căldură intensă pe pielea care îmi e expusă şi mă holbez la flăcările care înghit sinagoga, întinzându-şi limbile spre cer, mugind şi trosnind. Focul consumă întreaga clădire, ieşind pe ferestre şi de sub acoperiş. S-a adunat o mulţime de oameni, urmărind spectacolul de la o distanţă sigură. O maşină de pompieri se află în faţa clădirii, dar pompierii se sprijină leneşi de maşină, privind infernul.

— De ce nu fac nimic? îl întreb pe bărbatul care stă lângă mine.

— N-o să salveze sinagoga, răspunde acesta, ei sunt aici în caz că incendiul se întinde la proprietăţile germane.

— Dar dacă sunt oameni înăuntru? spun, iar pieptul mi se strânge.

Cum rămâne cu rabinul?

— N-ar trebui să facem ceva?

Bărbatul ridică din umeri.

— Eşti invitata mea, pufneşte el.

Şi cum rămâne cu cartea lui Kafka? Ideea ca volumul pe care Walter mi l-a prezentat cu atâta iubire şi pe care eu l-am respins ulterior să fie consumat de flăcări e mai mult decât pot suporta.

Mă strecor prin spatele mulțimii de gură-cască. Într-o parte a clădirii în flăcări zace un morman de cărți şi de hârtii. Doi bărbați le-au dat foc şi lor. Un mic grup nefericit stă în tăcere şi priveşte. Singurul care vorbeşte e un băiețel care întreabă:

— De ce ne dau foc la lucruri? Sunt lucrurile *noastre*!

Nimeni nu răspunde.

Mă întorc şi o iau la fugă prin centrul Leipzigului. Aici nu s-a schimbat nimic. S-ar putea crede că e o seară obişnuită. Oameni ieşiți la plimbare, vizitând baruri şi restaurante. Cum îndrăznesc porcii ăştia nesocotiți? Alerg mai repede, până când pieptul stă să-mi explodeze.

În capătul străzii Brühl încetinesc pasul, trăgând aerul cu înghițituri mari, gâfâind. Grupuri de bărbați, sunete ciudate, strigăte.

Mă lipesc de zidurile clădirilor când intru pe stradă, dar curând abandonez acest gest. Cel mai sigur loc pe unde să merg este pe mijlocul drumului. Aerul e îmbâcsit de fum acru şi mai mulți băieți şi bărbați sparg geamurile magazinelor, dărâmă uşi, urlând în timp ce jefuiesc tot ce le iese în cale. Nici măcar nu observă ce apucă – e bine-venit orice, braţe întregi de lucruri. Răcnesc încântați. Trotuarele lucesc de cioburi. Polițiştii stau şi nu fac nicio încercare de a opri nebunia.

Doi bărbați ies chiar în faţa mea dintr-un pasaj acoperit de lângă un magazin. Ferestrele, la fel ca multe altele, au fost sparte, iar câțiva băieți, nu mai mari de paisprezece ani, înşfacă mormane de ţesături dinăuntru. Cei doi bărbați strigă şi trec în fugă pe lângă mine, grăbindu-se să-şi

salveze mărfurile. Împietrită de frică, mă lipesc de perete în timp ce alți bărbați îşi fac loc pe lângă mine. Se adună o mulțime de oameni, înconjurându-i, ascunzându-i de priviri.

Aceşti bărbați, care nu mai sunt tați, frați sau fii, au devenit nişte fiare sălbatice, care caută sânge, putere şi haos. Poleiala de civilizație se fărâmă, dezvăluind adevărata fire a omului – sălbatic şi periculos. Fiară.

Mă uit în jur şi mă simt de parcă am tălpile lipite cu clei de stradă. Mă aşteptasem oarecum să văd un fel de armată a evreilor ieşiți pe străzi, luptându-se cu apărătorii național-socialişti. Dar nu asta! Nişte golani care aleargă fără nicio direcție, spărgând agresiv magazine.

Ar trebui să plec. Nu e sigur şi e clar că Walter nu se află aici.

Mă întorc, dar în față, în dreapta, văd firma Keller & Co. E stupid şi prea puțin probabil să fie acolo, dar nu ştiu unde altundeva să mă duc. Îmi fac loc încet pe strada aglomerată şi îngustă. Altă vitrină e spartă. Urlete de victorie. Aerul plin de fum e înecăcios şi fierbinte.

Ce dracului fac aici?

Mă simt ca în iad, alături de toți bărbații aceştia îmbătați de violență şi de distrugere. Mi se întoarce stomacul pe dos. Ar trebui să mă duc acasă. Biata Bertha, riscă tot ce are de dragul meu. Chiar dacă-l găsesc pe Walter, ce aş putea să fac?

O mişcare îmi atrage atenția. Un tânăr. Îmi pare ceva cunoscut la silueta lui, la felul cum se năpusteşte înainte. Mă mai uit o dată.

Tomas.

Tomas, dar nu în uniformă, aşa cum ar trebui să fie când are treabă cu Tineretul Hitlerist. Tomas, plin de furie, mânuind un târnăcop. E într-un grup de tineri de vârsta lui şi câțiva mai mici. E gaşca lui, dar de ce sunt îmbrăcați în civil? El strigă ceva, iar restul atacă vitrina unui magazin

universal. Se întoarce, de parcă simte că-l privesc. Strigă la mine, dar eu nu aud ce spune. Rămân pe loc, iar el aruncă târnăcopul şi vine în fugă spre mine.

— Hetty! Ce naiba faci? Trebuie să te duci acasă, aici nu eşti în siguranţă.

Dau muteşte din cap.

— Tatăl tău ştie că eşti în oraş?

— Nu! Adică, da. E-eram cu nişte prieteni, dar am auzit toată agitaţia asta şi am venit să văd...

— Haide, te duc eu acasă!

Tomas îşi pune braţul pe umerii mei şi mă conduce pe stradă. Îl las să mă ghideze, dintr-odată slăbită, lipsită de vlagă, de parcă nu mai pot să-mi susţin propria greutate.

— De ce eşti aici, Tomas? Ce se petrece? De ce nu eşti în uniformă?

— Ordine.

Îşi duce degetul la gură, de parcă totul ar fi un mare secret.

— Distrugi sau te laşi distrus, asta e alegerea, Hetty. Ar trebui să mă întorc, dar să mă asigur întâi că ajungi în siguranţă acasă sau măcar într-un tramvai.

Sub tălpile noastre trosnesc cioburi. Gâtul parcă mi-e jupuit şi ochii mă ustură. Urlete în stânga. Doi bărbaţi, îmbrăcaţi neglijent, târăsc un bătrân în costum din uşa magazinului său, scoţându-l în stradă, chiar în faţa noastră.

— Duceţi-vă naibii! Duceţi-vă cu toţii naibii! strigă bătrânul, încercând să se apere.

Îşi smulge braţul din strânsoare şi, cu o viteză uluitoare, îi trage un pumn în figură unuia dintre agresori.

— Nemernic prost ce eşti! strigă bărbatul lovit şi amândoi încep să-l bată pe bătrân.

Lovitură după lovitură. Bărbatul ţipă ascuţit, disperat. Un sunet crud de animal care mă străpunge până în adâncuri. Bărbatul e la pământ, răsucindu-se şi întorcându-se pe

trotuar. Îl lovesc cu picioarele violent şi tare.

— Nu te uita!

Vocea lui Tomas în urechea mea, dar nu pot să-l ascult.

Urletele bătrânului se prefac în scâncete.

Îl distrug cu bătaia, până când viaţa i se scurge din trup.

— Opriţi-vă, ţip eu, OPRIŢI-VĂ! Fă ceva!

Mă întorc spre Tomas, dar el rămâne nemişcat.

— Doamne Sfinte, îl omoară! strig eu.

Totul se face negru în jurul meu, în afara unei imagini tivite cu roşu, a bătrânului şi a celor doi bărbaţi care-l lovesc, în centru, de parcă i-aş vedea printr-un obiectiv de aparat de fotografiat. Ţâşnesc spre ei.

Două braţe puternice mă opresc. Mă zbat şi încep să ţip. Bărbaţii nu se opresc, continuă să-l bată până când bătrânul nu mai scânceşte.

— Las-o baltă, Hetty, vino! îmi spune Tomas la ureche, strângându-mă atât de tare de braţe, încât mă doare.

Bărbaţii se opresc. Se uită la mine gâfâind.

— Du-o de aici! îi spun ei lui Tomas. Nu face decât să ne încurce. Fetele n-au ce căuta aici.

Apoi se îndepărtează, lăsând un trup inert, răsucit şi însângerat printre ţărâna, cioburile şi rahatul de pe stradă.

Tomas mă trage ferm de umeri, ocolind bărbatul mort, ducându-mă departe de infern.

Aşteptăm în staţia de tramvai. Totul arată la fel. Adăpostul din lemn. Singurul felinar care aruncă o lumină slabă. Departe de ororile care se desfăşoară pe strada Brühl, aici e o linişte sinistră. Mi-aş dori să pot uita ceea ce tocmai am văzut, dar ştiu, cu o siguranţă absolută, că nu voi uita niciodată. Violenţa cumplită. Modul în care acei bărbaţi *voiau* să ucidă altă fiinţă umană. Urletele lui disperate după ajutor în timp ce se zvârcolea în agonie. Totul se desfăşoară iar şi iar în faţa ochilor mei, lăsându-mă oarbă, în schimb, la tot ce este în jur.

Nu am făcut nimic. Am stat şi am privit cum viaţa se scurgea din el. Nici măcar nu i-am oferit o alinare în chinurile morţii. Ce fel de persoană sunt în aceste condiţii? Complice?

Şi Walter? Dacă într-un şanţ, undeva, zace şi trupul lui Walter, lovit şi bătut măr? Îmi scapă un oftat. Nu l-am găsit pe Walter.

Tomas îmi aruncă o privire.

— O să fii în regulă?

— Sunt bine, mint eu, încleştându-mi maxilarul ca să nu-mi mai clănţăne dinţii.

Am pierdut noţiunea timpului şi mă uit la ceas. Mă mir că a trecut doar o oră. Încă pot ajunge acasă şi Bertha va fi bucuroasă.

Un tramvai dă colţul, iar lumina lui străpunge întunericul în timp ce se apropie alene de noi.

— Îţi mulţumesc că ai avut grijă de mine, Tomas! Acum sunt bine. Serios!

— Trebuie să mă întorc, spune el, privind spre Brühl. Dar ar trebui să mă asigur că ajungi acasă în siguranţă.

Mă priveşte de sus.

— Serios, încerc eu să râd, ajung acasă în cinci minute. Sunt bine.

Tramvaiul se apropie încet, apoi, scârţâind pe şine, se opreşte.

— Tomas! rostesc eu, adunându-mi toată forţa pentru a-l privi drept în ochi, fără să ezit. Îţi mulţumesc că ai avut grijă de mine. O să fiu perfect în siguranţă. Întoarce-te la îndatoririle tale.

Îmi forţez chipul să zâmbească, sar în tramvai şi-i fac cu mâna.

— Du-te! spun eu voioasă. Ne vedem curând, promit!

Îl privesc cum stă acolo în timp ce tramvaiul pleacă din staţie, cu picioarele uşor depărtate, sfâşiat între datoria sa şi

grija pe care mi-o poartă. În cele din urmă, ridică o mână şi apoi se întoarce să plece.

Mă cuprinde greaţa şi un val de ameţeală mă învăluie. Mă prăbuşesc pe o banchetă din lemn, iar capul îmi cade pe genunchi.

Walter. Te rog eu să fii în viaţă.

Nu mă pot opri din tremurat. Acel trup contorsionat, sângele întins pe jos. Capul zdrobit, cu faţa în jos, pe stradă. Poate avea o nevastă. Copii. Nepoţi. Oameni care-l iubeau, care-i puneau porecle, care râdeau împreună cu el. Nu şi de-acum înainte.

Imaginea chipului său se transformă în al lui Walter. Mi se face greaţă. Nu mă pot abţine şi cobor din tramvai la jumătatea străzii Hindenburgstrasse şi vomit la marginea drumului. Stomacul mi se strânge. Dar nu mă simt deloc mai bine după ce termin. Încă tremurând, pornesc pe strada principală, spre locul unde Walter mi-a spus că se află casa bunicii sale. Poate că acum e în siguranţă acasă.

E mai linişte decât în centrul oraşului, dar mirosul de ars umple aerul chiar şi aici. Parcă a izbucnit războiul în centrul celui mai civilizat oraş al nostru. Mă simt de parcă aş umbla printr-un vis înfiorător din care nu mă pot trezi.

În faţă e alt incendiu. E greu să-mi dau seama, dar ar putea fi chiar casa lui Walter. O maşină de pompieri e parcată pe stradă. Din nou, pompierii stau degeaba şi privesc.

Mă holbez la faţada elegantă, la flăcările care prind putere, mugind dinăuntru. Piatra din stomacul meu creşte. Din ce mi-a povestit Walter, sunt sigură că *este* casa lui.

Îmi fac loc cu coatele până în faţa mulţimii de gură-cască.

— Ce s-a întâmplat cu locatarii? o întreb pe o femeie care se uită la flăcări împreună cu cei doi băieţi mici ai săi.

— Au fugit chiţăind ca şoarecii dintr-un hambar în flăcări, răspunde ea, coborând colţurile gurii, cu o expresie la fel de

acră precum cuvintele ei. Idiotul ăla, Schloss, şi flutură o mână spre aprozarul de peste drum, le-a primit pe femei la el. Gestapo i-a arestat pe bărbaţi.

— Pe bărbaţi? întreb ca un ecou. Ce bărbaţi? Unde i-au dus?

Am ajuns prea târziu? Înghit gustul amar din gură.

— I-a trimis Dumnezeu ştie unde peste noapte. Era şi timpul, adaugă ea, pufnind zgomotos. Mă plâng de ei de luni întregi. Să avem aşa jidani printre noi... cine ştie ce le-or fi făcut copiilor noştri. Trăiesc numai în frică, să ştii, e îngrozitor. Eu i-am *spus* lui Schloss, nu că m-ar asculta, i-am spus că ne face necazuri.

Îmi fac loc înapoi prin mulţime şi fug peste stradă, la aprozar.

— Vacă odioasă şi scârboasă! zic eu cu voce tare.

Doamne, fie ca femeia aceea îngrozitoare să greşească! Te rog să nu-l fi luat pe Walter.

Herr Schloss stă în pragul îngust, de pe latura magazinului, discutând cu un grup de tineri furioşi.

— Eşti la fel de rău ca ei, dacă-i ascunzi pe ticăloşi aici, cu tine, spune unul dintre ei.

— Trimite-i afară, adaugă altul.

— Sunt femei şi copii speriaţi de moarte. Nu-i trimit afară să vă înfrunte pe voi, le răspunde Schloss cu fermitate.

— Atunci o să fim nevoiţi să-ţi spargem vitrinele şi să-i scoatem singuri afară, zice primul tânăr, ridicând o bâtă din lemn.

— Hai, hai! spune *Herr* Schloss, ridicând palmele. Fiţi rezonabili! N-aveţi sfadă cu bietele suflete. Uite, nici eu nu vreau să-i am în casă, credeţi-mă! Dar acum casa lor arde şi în seara asta n-au unde să se ducă.

Arată spre clădirea incendiată.

— Îi trimit la plimbare cât pot de repede. Cu mine n-aveţi treabă, băieţi!

Băieții schimbă o privire.

— O să plece mâine dis-de-dimineață, vă dau cuvântul meu! repetă *Herr* Schloss cu fermitate.

— Ar face bine, mârâie unul dintre tineri. O să ne întoarcem devreme, Schloss, şi dacă-i mai găsim aici, aşteaptă-te la ce e mai rău.

Se întoarce şi se îndepărtează, iar ceilalți se iau după el.

Herr Schloss face un pas înapoi ca să închidă uşa, iar eu țâşnesc spre el.

— Vă rog! zic eu, vârând un picior în prag. Vă rog! Vreau să ajut!

Mă apucă de braț şi mă trage înăuntru, trântind uşa în urma mea. Se holbează la mine, ridicând din sprâncene.

— Sunt prietenă cu Walter Keller, explic eu. E aici? Walter e aici?

O femeie apare în capul scărilor. Mama lui Walter. O recunosc imediat. Dar e mai slabă, mai bătrână şi mai trasă la față decât mi-o amintesc. Coboară încet treptele, cu hainele pătate şi murdare. Lacrimile îi curg neîncetat, făcând cărări prin funinginea de pe obraji. Altă femeie mai plinuță o urmează pe scări, în jos, însoțită de trei copii. Verii şi mătuşa lui Walter?

— E în regulă, *Herr* Schloss, spune mama lui Walter pe un ton moale. Cine eşti? mă întreabă, privindu-mă cu atenție.

— Sunt Herta Heinrich.

Se cutremură pe dată.

— Walter a fost prieten bun cu fratele meu, explic eu iute. Ne-am cunoscut acum câteva luni.

— Ştiu, spune ea pe un ton ostil deja. Mi-a povestit. Şi îmi amintesc cât de supărat...

— *Frau* Keller, nu iau apărarea familiei mele. Dar important e Walter. E în siguranță?

Scutură din cap.

— I-au luat pe toți.

Obrajii îi sunt supți şi buzele îi sunt întinse, amintindu-mi de un câine încolțit, care-şi arată dinții.

— Pe soțul meu, pe băiatul meu şi pe fratele soțului meu. I-a arestat SS, doar că de data asta au spus că o să-i transfere pe toți în lagărul de concentrare Buchenwald mâine-dimineață.

Noaptea se înnegreşte. L-am dezamăgit. Lumea se înclină într-o parte şi mă prind cu mâna de balustradă ca să-mi țin echilibrul.

— Am încercat să mă duc la sediul Gestapo, dar m-au trimis înapoi. Nici măcar n-au făcut nimic rău! țipă ea, ducându-şi mâinile spre chipul cuprins de agonie. Şi Walter al meu! Trebuia să plece în Anglia să înceapă o viață nouă, să se însoare şi să aibă şansa să fie fericit. Iar acum? Cum pot să-i scot eu de acolo? întreabă ea.

Eu mă prăbuşesc şi mă aşez pe treapta cea mai de jos.

— Nu ştiu.

Nu mai am forță. Ar fi trebuit să vin mai devreme. Să găsesc o cale de îndată ce am citit ordinul acela înfiorător. Îmi las capul să mi se acufunde în palme. În spatele pleoapelor: chipul lui Walter, zâmbetul lui, ochii lui. Aproape îi surprind mirosul, îi simt palmele blânde şi calde.

— Copiii sunt îngroziți, spune *Frau* Keller, iar eu ridic ochii spre ea. Nu avem unde să mergem, nici măcar casa evreiască ce dimineață încă exista. Nu mai avem decât hainele de pe noi. Chiar dacă ar fi liber, acum nu mai avem cum să-i plătim taxa de ieşire din țară lui Walter, aşa că nu mai poate să plece. Tot ce am avut vreodată s-a dus.

Vocea îi tremură şi copiii încep să plângă. Stau acolo, privindu-mă cu ochi sălbatici şi disperați.

— Îmi pare foarte rău, mormăi eu.

Niciodată nu m-am simțit atât de neajutorată.

Mă uit la ceas. Durează o clipă până când limbile ceasului

capătă sens. Sunt plecată de mai bine de două ore. O să se facă aproape trei până ajung acasă.

— Trebuie să plec!

Nimeni nu spune nimic când trec pe lângă *Herr* Schloss. El îmi deschide uşa din faţă.

— Eu nu sunt ca tatăl meu, le spun când păşesc afară. Nici măcar un pic.

Împing uşa din spate cât de încet pot. Coridorul e cufundat în întuneric şi o clipă mă bucur de faptul că am avut totuşi noroc şi s-au dus la culcare. Însă o siluetă apare în capul holului şi vocea lui Mutti, stridentă şi zgomotoasă, sfâşie tăcerea.

— Unde NAIBA ai fost?

Vine în fugă şi mă apucă de umeri cu degetele lungi şi subţiri, scuturându-mă cu o forţă surprinzătoare şi zbierându-mi în faţă.

— Proastă, proastă ce eşti! Ţi-am *interzis* să ieşi afară. Am sunat la toată lumea la care m-am putut gândi, dar nimeni nu ştia unde eşti! urlă ea, abia trăgându-şi răsuflarea. I-am lăsat un mesaj pe telefon lui Vati şi eram gata să sun la poliţie!

Trecem în hol şi atunci o văd pe Bertha, cu chipul abătut şi brăzdat de lacrimi, cu mâinile tremurând. Mă cuprinde ruşinea.

— Îmi pare rău... cârâi eu.

Îmi simt gura ca şmirghelul. Mă prăbuşesc pe bancă. Walter a dispărut, iar eu am distrus totul pentru Bertha. Mă cuprinde o frică pentru ea şi pentru mine când o să afle Vati.

— Uite în ce hal eşti! Eşti plină de funingine şi noroi. Şi ăsta-i sânge? Hetty, miroşi a.. A *fum*! Unde, Doamne, iartă-mă, ai fost?

Mă pălmuieşte. O lovitură bruscă şi usturătoare pe obraz. Mă ţin de falcă în locul în care m-a plesnit.

— Hetty?

Simt şi îngrijorare dincolo de furia din glasul lui Mutti.

— Am nevoie de puțină apă.

— Bertha, te rog!

Mutti îşi pune mâinile pe genunchii mei. Se ghemuieşte şi încearcă să mă privească în ochi, dar eu nu pot să-i întâlnesc privirea.

— Nu înțeleg, spune ea. De ce mă pedepseşti aşa? Am pierdut un copil, nu pot să te pierd şi pe tine, zice ea şi mă strânge mai tare.

Bertha îmi întinde un pahar cu apă. Îl beau cu înghițituri mari. E răcoros şi revigorant, balsam pentru arsura amară pe care o simt în gât. Apoi îmi întinde o cârpă caldă şi umedă cu care să-mi şterg mizeria de pe față.

— Tu poți să pleci, îi spune Mutti cu răceală în glas. Mă ocup de tine mâine-dimineață. În seara asta n-am putere de aşa ceva.

— Da, *Frau* Heinrich.

Bertha îşi trage nasul şi porneşte spre scări.

— Ce ți-a spus? întreb când nu ne mai poate auzi.

— Că te-a trimis să împrumuți nişte ghimbir de la *Frau* Weber de peste stradă fiindcă am rămas fără şi tu nu te-ai întors. Era înnebunită de îngrijorare, dar n-ar fi trebuit să te trimită afară. Doar fiindcă Ingrid nu era aici, cum îndrăzneşte să se folosească de tine ca de o slujnică?

— Nu e adevărat, spun eu iute. Încearcă să mă protejeze. Am minți-o. M-am prefăcut că am rămas fără. Am implorat-o să mă lase să plec şi ea n-a vrut, dar aveam nevoie de o scuză ca să ies din casă. Nu e vina ei, Mutti. E numai vina mea.

— De ce? întreabă ea, legănându-se pe călcâie, în stare de şoc. Vati are dreptate, *chiar* ai devenit o sălbatică. Iar după Karl... ar fi trebuit să fiu mai atentă.

— Nu, Mutti. Nu e vina ta.

Răsucesc cârpa în mâini.

— Detest să fiu închisă în casa asta. Vreau să mă alătur luptei pentru Germania. Nu e corect să se distreze numai băieții.

Mutti mă priveşte cu o expresie de dezgust.

— Asta e? De-asta ai fugit? Ai băgat-o pe Bertha în necaz fiindcă vrei să lupți ca un prostuț de băiat? Vati ți-a interzis să ieşi din casă. Ai acționat direct împotriva ordinelor lui, Herta. Ce Dumnezeu te-a apucat?

Ochii ei sunt din nou plini de furie.

— Du-te şi spală-te cum trebuie şi apoi treci la culcare. Când se întoarce Vati, o să decidă ce să facă în privința ta şi a Berthei.

Mă închid în baie şi frec mizeria de pe mine până când mă ustură pielea. Odată rămasă singură, enormitatea evenimentelor din seara asta mă izbeşte ca forța deplină a unui val. Moartea acelui om şi violența şi distrugerile din Leipzig... N-am făcut absolut nimic pentru a-l ajuta pe Walter. De fapt, probabil doar i-am înrăutățit situația. Disperarea de pe chipurile mamei sale şi ale verişorilor săi. Dacă află Vati unde am fost? Cât despre Bertha, oare ce se va întâmpla cu ea? Orice ar fi, tot vina mea e. Distrug orice ating. Râd cu voce tare. Obişnuiam să cred că am fost aleasă pentru lucruri mărețe. Că sunt cumva mai bună. Cât de naivă eram! Oamenii, oamenii *buni*, precum Bertha şi Walter, au riscat atâtea pentru mine, iar eu, în schimb, cu o naivitate stângace, eu i-am dezamăgit când au avut cel mai mult nevoie de mine.

Mult mai târziu, mă furişez la etajul superior. O dungă de lumină străluceşte pe sub uşa Berthei. Bat încet la uşă. O pauză, apoi uşa se deschide puțin şi chipul ei apare în crăpătură.

— Îmi pare îngrozitor de rău, şoptesc eu.

— Da, răspunde ea scurt.

— L-au dus într-un lagăr de concentrare.

— Atunci şi mie îmi pare rău.

Ne privim una pe alta prin crăpătură.

— Du-te la culcare, *Fräulein* Herta.

Nu sunt sigură că voi mai putea adormi vreodată. Sunt bântuită de ce am văzut în seara asta. Cum pot oamenii să facă asemenea lucruri altor fiinţe umane? Natura este aspră, dar o asemenea brutalitate este numai apanajul omenirii. Oricare ne-ar fi religia, rasa, locul de unde provenim, oricare ne-ar fi culoarea părului sau a ochilor, forma nasului sau dimensiunea tălpilor, cu toţii suntem doar oameni. Oameni care simt durere, bucurie, dragoste, chinuri. Care au speranţe şi visuri, familii, prieteni şi oameni dragi. Cum de alţii ignoră cu totul acest lucru şi trădează alţi oameni de parcă n-ar fi altceva decât obiecte inerte sub tălpile lor? Iar tu, Walter? Ori de câte ori închid ochii, nu te văd decât pe tine, bătut până la moarte, lăsat să putrezeşti pe pământul rece şi tare. Te rog, te rog să fii în viaţă!

10 noiembrie 1938

Aţipesc şi mă trezesc de nenumărate ori. Fiecare sunet mă trezeşte cu un şoc, făcându-mi inima s-o ia la galop, de teamă ca Vati să nu se fi întors deja acasă. Dar la ivirea zorilor îmi dau seama că încă nu a ajuns. Mă gândesc la scrisoarea aceea plină de ură de pe biroul lui. *Operaţiuni împotriva evreilor... Pregătiri pentru arestare... Lagărele de concentrare.* Desigur, a fost pe străzi toată noaptea, având grijă ca ordinele să-i fie executate – ca bărbaţii evrei să fie închişi în închisori sau ca aceia care se opun arestului să fie împuşcaţi. Sau, mai rău, loviţi cu picioarele, bătuţi până la moarte şi lăsaţi pe stradă.

Mă cutremur şi mă întorc pe cealaltă parte, strângând

tare din ochi, acoperindu-mi urechile cu palmele ca să mă izolez de lume. Dar gândurile nu-mi dau pace deloc.

Dacă nu e acasă, unde ar putea fi?

Mă ridic în şezut cum trebuie, trează de-a binelea, cu creierul limpezit dintr-odată, în ciuda lipsei de somn.

La micul dejun, Ingrid dă buzna în cameră agitată, legându-şi şorţul la spate.

— Îmi pare foarte rău că am întârziat în dimineaţa asta, *Frau* Heinrich, începe ea, răsuflând greoi. Autobuzul a venit greu şi au fost tot felul de întârzieri pe când încercam să traversăm oraşul. Nici n-am avut timp să iau micul dejun, zâmbeşte ea, cu obrajii roşii şi părul răvăşit. Mă bucur că nu trebuie să fac drumul ăsta în fiecare zi. E mult mai uşor să locuiesc aici.

Mutti o invită să ia micul dejun cu noi, cum face uneori când Vati e plecat.

— O, vă mulţumesc foarte mult, nu mă deranjează deloc!

Îşi umple o farfurie cu mâncarea pe care Bertha a lăsat-o pe bufet şi se aşază pe scaun. Bertha nu e nicăieri. Obrajii lui Ingrid încă au o culoare aprinsă şi privirea îi alunecă încolo şi încoace. Practic, răsuflă de încântare.

— Aţi auzit ce s-a întâmplat azi-noapte? întreabă ea fără să aştepte un răspuns. Toată lumea vorbea despre asta în autobuz. I-au adunat pe toţi bărbaţii, femeile şi copiii evrei din Gohlis şi i-au adus chiar aici, aproape de grădina zoologică, apoi i-au fugărit pe scări, în jos, până în apele râului! Închipuiţi-vă aşa ceva, noaptea, în noiembrie!

Trage aer în piept şi apoi muşcă dintr-o felie de pâine unsă cu unt, mişcând din fălci ca un fierăstrău, cu buzele strânse.

— I-au adunat ca pe o turmă de oi drept în apă şi i-au ţinut acolo câteva ore!

— Doamne! spune Mutti şi îşi mai toarnă o cafea.

Îşi stinge ţigara în scrumieră şi îşi aprinde alta.

— Unii spun că merită să înghețe într-un râu murdar pentru toate relele pe care le fac în lume.

Ingrid mai ia o înghițitură din pâine, cu ochii zăbovind asupra mea.

— Şi apoi ce s-a întâmplat cu ei? întreabă Mutti.

— Tremurau ca nebunii, normal, aşa că, după câteva ore în care i-au ținut în apă, au lăsat femeile şi copiii să se ducă acasă. Pe bărbați îi trimit într-un lagăr, aşa au spus. Imaginați-vă însă! Să aduni oamenii şi să-i bagi în râu! Cine s-ar fi gândit la asta, ei?

— Chiar aşa, murmură Mutti.

Se ridică şi porneşte radioul, care revine la viață cu un pârâit.

— Am mai auzit că oricine e prins că fraternizează sau îl ajută pe vreunul dintre ei o să ajungă tot în lagăr! se apleacă Ingrid spre mine, vorbindu-mi complice. Imaginați-vă, *Fräulein* Herta!

— Eu...

Din fericire însă, vocea de la radio înăbuşă orice alt zgomot din cameră.

...Răbdarea poporului german şi-a atins limitele. Evenimentele de noaptea trecută nu au fost nici organizate, nici pregătite. În oraşele din toată Germania, revoltele au izbucnit spontan. Evreii au fost instigatorii acestui val de violențe. Poporul german îndelung încercat de suferințe nu a făcut decât să răspundă într-un acces de furie. Evreii au făcut o greşeală enormă. O greşeală foarte costisitoare. Trebuie să plătească pentru daunele provocate. Un miliard de mărci vor fi percepute de la aceştia. Va costa industria asigurărilor şase miliarde de mărci pentru distrugerea magazinelor, sinagogilor şi locuințelor, dar nici măcar un bănuț nu va ajunge în buzunarele lor criminale. Douăzeci de mii de evrei rămân încarcerați cât timp reflectă la fărădelegile înfăptuite.

Am auzit destul.

— Mă duc la şcoală, anunţ eu.

— Te întorci *direct* acasă, Hetty, ai înţeles?

— Da, Mutti, promit.

Îmi iau geanta, îmi pun haina pe mine şi ies în grabă din casă.

La şapte şi cincizeci şi cinci, din locul unde mă aflu, o urmăresc pe recepţionera înfofolită într-o haină de blană cum descuie uşile duble, care duc spre sediul ziarului *Leipziger Tageszeitung.* Luminile se aprind pâlpâind la parterul clădirii. După câteva minute, încep să sosească alţi membri ai redacţiei, salutându-se reciproc şi împingându-se prin uşi.

Cinci minute mai târziu, intru şi eu în clădire. Recepţionera blondă şi tânără mă fixează cu ochii ei mari şi albaştri. Încă se face comodă la biroul aşezat cu faţa spre uşile principale.

— Bună dimineaţa! spun eu veselă.

— Te pot ajuta?

— Da, îl caut pe tatăl meu.

Îmi zâmbeşte indulgent.

— Şi cine e tatăl dumitale?

— *Herr* Heinrich.

— O! exclamă ea şi expresia i se schimbă. Îmi pare rău, *Fräulein* Heinrich, dar nu cred că a sosit încă.

E agitată când telefonează în biroul lui Vati.

— Îmi pare rău, spune din nou după câteva clipe, aşa este. Nu e aici.

— Sunteţi sigură?

— Tocmai am vorbit cu secretara dânsului.

Recepţionera pune receptorul în furcă şi îmi zâmbeşte nervos.

— A lăsat un mesaj, a spus că se întoarce abia la prânz. Apoi, ezitând: Iertaţi-mă, dar nu veniţi de acasă?

— Ba da, dar...

Mă uit în jurul meu, apoi mă aplec şi şoptesc:

— A fost plecat cu chestiuni de SS. Vă rog, pot să vorbesc direct cu secretara tatei? E o urgență, adaug eu.

— Desigur.

Fata pune din nou mâna pe telefon.

Dacă am dreptate, Vati probabil are pe cineva care să-i țină locul. Secretara lui se ocupă de telefoane.

Apare secretara lui Vati, o femeie cam la vârsta a doua, care poartă ochelari. Ne retragem înspre capătul holului, spre intrare, departe de urechile recepționerei.

— Trebuie să-l găsesc pe tata, încep eu. S-a întâmplat ceva rău.

— Nu ştiu unde e acum. Pot să chem o maşină să te ducă acasă, *Fräulein* Heinrich, dacă te ajută cu ceva.

Are o voce blândă, amabilă.

— Uitați, spun eu iute, e urgent! Ştiu de amanta lui Vati şi nu mă interesează. Trebuie doar să-l găsesc cât mai curând cu putință. E foarte important. Dați-mi adresa lui *Fräulein*, atât. Vă rog!

Femeia împietreşte şi se holbează la mine.

— N-o să spun că dumneavoastră mi-ați dat adresa. N-o să dați de necaz, o îndemn eu. Trebuie doar să-l văd pe Vati. E foarte important.

Tot se uită lung la mine şi, dintr-odată, mă cuprinde panica. Oare am făcut o greşeală teribilă? Buzele ei formează o linie subțire şi dreaptă.

— Locuieşte la apartamentul 3, pe Schmiedestrasse, numărul 17. E chiar de cealaltă parte a Parcului König Albert, spre Plagwitz.

Expiră.

Primul obstacol e depăşit, dar acum trebuie înfruntat cel mai mare. Rămâi puternică.

Poți face asta. Pentru Walter.

Sosesc în fața intrării unei clădiri construite de curând,

pe o stradă plină de alte clădiri la fel de banale. Nu există portar, dar la uşa din faţă este montat unul dintre acele dispozitive noi care se numesc interfon. Inspir adânc, încet, apoi apăs pe soneria de la apartamentul 3. Un bâzâit şi, după o pauză, o voce se aude în interfon.

— Da? Alo?

Vocea *ei.*

— Bună dimineaţa, *Fräulein* Müller. Sunt Herta Heinrich. Am venit să vorbesc cu tatăl meu.

O pauză lungă.

— E o urgenţă, adaug eu în tăcerea aparatului.

— Nu e aici, rosteşte ea sacadat. Nu ştiu de ce ai avea impresia...

— Dar trebuie să vină, nu-i aşa? Vă rog, pot să-l aştept?

Altă pauză. Mă sprijin de uşă, cu palmele deschise. Se aude un bâzâit şi uşa se deschise.

Mulţumesc.

— La unu, spune ea prin interfon.

Hilda Müller mă aşteaptă în faţa uşii. E exact cum mi-o amintesc. Acelaşi păr şaten-deschis, împletit strâns şi aranjat în jurul capului, urechi mici şi roz, buze pline. E tânără. Foarte tânără în comparaţie cu Vati. Aş zice că în jur de douăzeci şi cinci de ani. Cu siguranţă, mai apropiată de vârsta mea decât de a lui. Ne uităm lung una la alta câteva clipe, apoi îmi face semn să intru.

— Tatăl tău a fost în oraş toată noaptea. Dar o să vină, spune ea.

Apartamentul e mai mare decât mă aşteptam. Luminos, ordonat şi mobilat într-un stil modern şi simplu. Nu seamănă deloc cu antichităţile pretenţioase care ne umplu nouă locuinţa. Urmez silueta masivă şi pătrăţoasă a lui *Fräulein* Müller spre salon. Ce vede Vati la femeia asta? În afara tinereţii, nici nu se compară cu Mutti cea elegantă.

Mă aşez pe marginea unei canapele, în timp ce femeia

umblă prin cameră, fără să-mi întâlnească privirea. O senzație de stânjeneală se ghemuieşte între noi precum un câine agitat.

— Îmi puteți da un pahar cu apă, vă rog, *Fräulein* Müller? întreb eu în cele din urmă.

— Desigur, trebuia să-ți ofer. Şi spune-mi Hilda, te rog.

Se duce în grabă în bucătărie.

Agitația ei are un efect opus asupra mea. Dintr-odată, sunt calmă şi dețin controlul. La urma urmei, Hilda e cea care face ceva rău, nu eu. Parcă eu aş fi adultul şi ea, copilul neascultător.

Hilda se întoarce cu un pahar cu apă, pe care-l golesc.

— Ți-era sete, zâmbeşte ea discret. Mai vrei unul?

Până să apuc să răspund, apare o fetiță îmbrăcată într-o cămaşă de noapte largă şi roz. Părul ei blond, cu bucle fine, formează un norişor în jurul feței. Se freacă la ochi de parcă abia s-ar fi trezit. E mai mare decât îmi aminteam din ziua aceea de la gară. Câți ani o avea? Trei sau patru deja? Dată fiind urâțenia mamei, ea e incredibil de drăguță.

Fetița se opreşte şi mă priveşte cu ochii cât cepele, în care se citeşte suspiciunea.

— Cine e, Mutti? întreabă ea, fără să-şi ia ochii de la mine.

Hilda se aşază şi o ia pe fetiță în poală.

— Ea e Herta, îi spune mângâindu-i uşor părul şi dându-i-l de pe față. A venit în vizită. I-am spus că poate să aştepte cu noi până când... Până când soseşte *Herr* Heinrich, spune ea după ce îmi aruncă o privire.

Fetița rămâne cu gura căscată.

— Vati vine încoace acum? De dimineață?

Un şoc electric.

I-a spus Vati.

Fetița se răsuceşte ca să se uite la chipul mamei sale. Hilda încuviințează din cap şi priveşte în jos, la covor,

foindu-se sub privirea mea pătrunzătoare.

— Iupiii! exclamă copilul, apoi se întoarce spre mine şi spune: Bună, eu sunt Sophie. Ştii să te joci leagănul pisicii? Ador leagănul pisicii, dar nu mă pricep prea bine. Abia l-am învățat. Vrei să te joci cu mine? E distractiv.

Coboară fâțâindu-se din poala mamei ei şi fuge să aducă nişte sfoară. Se întoarce cu un zâmbet larg.

Eu scutur din cap.

— Îmi pare rău! Nu ştiu să joc.

— Îți arăt eu! țipă ea veselă.

Stă drept în fața mea, fluturând sfoara prin aer.

— Chiar nu vreau să mă joc, spun eu ferm.

— N-o deranja pe Herta, Sophie, spune Hilda. Nu toată lumea vrea să se joace dis-de-dimineață. Mă duc să fac nişte cafea, adaugă ea, dispărând în bucătărie.

Sophie începe să danseze de pe un picior pe altul în fața mea, fluturând sfoara ca pe un steag.

— Ne jucăm altceva dacă nu vrei să te joci leagănul pisicii? întreabă ea.

— Nu vreau să mă joc nimic, Sophie. Scuze!

Ea se încruntă, apoi țopăie până în partea cealaltă a încăperii şi pune sfoara pe un raft.

Eu o urmăresc. În mintea mea, copilul acesta a fost o fantomă, un duh rău şi zeflemitor. Acum, făptura cea adevărată e aici, în aceeaşi cameră, vorbind cu mine, zâmbind, invitându-mă să ne jucăm un joc. Are un nume. Sophie. În orice alte circumstanțe, poate mi s-ar părea adorabilă. Chiar fermecătoare.

E sora ta!

Nu vreau nicio soră.

Trebuie să mă gândesc exact la ce o să-i spun lui Vati când soseşte. Dar totul e prea complicat şi nu pot să mă concentrez cum trebuie. Sophie bolboroseşte ceva ca pentru sine. Ține o păpuşă într-o mână şi un cățel de jucărie în

cealaltă, purtând o conversație imaginară între cei doi. Încerc să văd în ea o asemănare cu mine sau cu Karl. Poate că semănăm la ochi. Caut semnele răului în ea. Dar nimic din fantoma care m-a bântuit nu se regăseşte în copilul acesta în carne şi oase. Duhul era o plăsmuire a imaginației mele.

Presupun că fetița din fața mea e la fel de nevinovată de greşelile părinților cum sunt şi eu.

— Nu, nu, cățeluş obraznic, spune Sophie, dacă mai fugi, o să te pedepsesc şi n-o să mai ai voie să te joci cu prietenii în parc!

Ridică privirea şi mă vede cum o urmăresc.

— Îți plac cățeluşii, Herta? zâmbeşte ea.

— Păi...

Interfonul bâzâie zgomotos şi amândouă tresărim la auzul sunetului. Hilda îşi face apariția şi mă priveşte îngrijorată.

— Vati! strigă Sophie încântată, aruncând păpuşa şi cățelul într-o parte şi fugind la uşă.

Eu şi Hilda stăm amândouă în picioare, împietrite, în timp ce silueta masivă a lui Vati umple golul uşii. Ne priveşte fără un cuvânt, cu ochii mari, iar Sophie se agață de el.

— Vati! spune ea, trăgându-l de mână. Ea e Herta! E foarte drăguță şi vreau s-o învăț să se joace leagănul pisicii.

Mă uit la chipul lui Vati, căutând o urmă de groază sau de furie ori ruşine.

Nu e nimic însă. Chipul lui e gol, ca o foaie de hârtie.

Arată pur şi simplu obosit. Şi bătrân.

Hilda îşi pune pălăria şi ia coşul.

— Haide, Sophie! Să mergem la brutărie. Putem să ne oprim să dăm de mâncare la rațe când ne întoarcem, dacă ne grăbim, îi spune lui Sophie, care acum este îmbrăcată frumos.

Vati schimbă o privire cu Hilda când trece pe lângă el. O

privire personală, intimă. Mă trece un fior pe şira spinării. Cum se mai înțeleg ei unul pe altul! Nu l-am văzut niciodată pe Vati privind-o aşa pe Mutti.

În sfârşit, suntem singuri.

— Cum m-ai găsit, Herta? întreabă Vati de îndată ce se închide uşa. De unde ai ştiut?

Se prăbuşeşte pe canapea şi îşi apasă punctul dintre ochi cu două degete.

— Asta căutat la mine în birou?

Eu rămân în picioare, abținându-mă din răsputeri să nu-l lovesc. Străduindu-mă să-mi potolesc furia care mi se furişează prin vene la gândul că acest mic aranjament domestic, fericit cu Hilda şi Sophie ar face-o pe biata Mutti să sufere dacă s-ar afla acum aici.

— Ştiu de multă vreme de treaba asta, îi spun eu. Te-am văzut odată cu *Fräulein* Müller şi cu fetița, Sophie. Am văzut... mă rog, am ştiut şi gata.

— Biata Herta! spune el, ridicând ochii spre mine. N-a fost cel mai bun mod de a afla. Mereu am vrut să-ți spun, şi lui Karl, desigur. La momentul potrivit. Vreau să ai o relație bună cu sora ta vitregă. Iar Hilda aşteaptă din nou un copil. Nimeni nu-l va înlocui pe Karl, dar o să-ți facă bine să ai mai mulți frați.

Karl e mort şi Hilda aşteaptă din nou un copil. *Crezi că asta o să-mi facă bine?*

Îmi încrucişez brațele la piept, păstrez distanța. Țin focul din interior sub control.

— Vino, spune el cu o voce ostenită. Aşază-te!

Bate cu palma perna de lângă el. Eu rămân pe loc.

— Am nevoie să faci ceva, Vati. Pentru mine.

Vocea mi-e chinuită.

— Azi-noapte au fost arestați mulți oameni. Evrei.

— Aşa, şi?

— Au fost arestați şi nişte prieteni de-ai mei, spun eu cu

inima bubuindu-mi în piept. Vreau să-i ajuți. Walter Keller. Prietenul lui Karl de... dinainte, şi tatăl şi unchiul lui o să fie transferați la Buchenwald. Vreau să-i eliberezi.

Vati se holbează la mine.

— De unde naiba ştii...?

Vocea i se stinge. Aproape că îi văd creierul făcând calcule în spatele ochilor.

— Şi de ce ai vrea să fac aşa ceva? întreabă el pe un ton acid.

— Pentru că a fost prietenul lui Karl. Dar mai ales fiindcă m-a salvat atunci când era să mă înec. O faptă bună merită răsplătită cu o alta.

În sfârşit, îi zâmbesc.

Vati îşi îndreaptă spatele. Se întoarce cu fața la mine. Deschide gura, o închide. Scutură din cap. Pare că se chinuie să-şi exprime gândurile în cuvinte.

— L-am tolerat prea mult pe băiatul ăla când îşi făcea veacul la noi acasă... Hélène era prea moale...

Se uită la mine. Expresia i se schimbă. O umbră de ceva.

— Ce înseamnă băiatul ăla pentru tine? întreabă cu o voce gravă, amenințătoare. Karl a încercat să mă avertizeze. Acum înțeleg.

Se îndepărtează. Îşi mută privirea spre fereastră. Apoi se întoarce brusc spre mine.

— Ingrid. Mi-a spus că a făcut o plângere la Gestapo. Dar apoi şi-a retras-o a doua zi. A zis că îi era prea frică... Era vorba despre tine şi despre băiatul ăla?

Şarpe viclean ce eşti, Ingrid!

— N-a fost *nimic* între noi, îi răspund eu ferm. Karl şi Ingrid au înțeles greşit. Dar m-am întâlnit cu el întâmplător de câteva ori, da. Şi i-am spus despre Karl...

— De ce naiba ai face aşa ceva?

— Pentru că odată au fost cei mai buni prieteni. Pentru că m-am gândit că ar vrea să ştie.

— Dintre toate lucrurile nenorocite, stupide, ignorante, *periculoase* pe care puteai să le faci! Ce proastă eşti!

Toată tandreţea a dispărut. Vati sare în picioare, încremenit de furie.

— Îmi pare rău...

— Foarte bine faci! Poţi să-ţi *închipui* măcar dacă se află?

Începe să se plimbe încolo şi încoace prin cameră.

— Fiica mea să fraternizeze cu un *evreu*? E reputaţia *mea* în joc! strigă, împungându-se cu un deget în piept. Cum ai putut să fii atât de proastă?

Grăbeşte pasul.

— Jidani de căcat! Băiatul ăla ţi-a sucit minţile. Ştiam eu că ai parte de prea multă libertate. *Exact* de-asta îmi făceam griji. Să-l scot pe şobolanul ăla?

E cenuşiu la faţă şi se încruntă teribil.

— În niciun caz. Băiatul ăla poate să putrezească în iad.

Mă forţez să respir încet, să am grijă să nu rostesc cuvintele care îmi urlă în cap: *N-ai dreptate! Tu eşti şobolanul, nu ei! Cum poţi să vorbeşti aşa despre nişte fiinţe umane?* Îmi amintesc avertismentul lui Walter. Nu trebuie să-mi dezvălui adevăratele gânduri.

— Are o viză pentru Anglia. Dacă îl eliberezi şi aranjezi să se rezolve cu taxa de ieşire din ţară, o să plece. Familia aia nu mai are nimic aici. Casa le-a luat foc.

Vati măsoară încăperea cu pasul, tremurând de furie.

— Peste cadavrul meu!

Totul merge prost, îmi scapă de sub control.

El se opreşte lângă fereastră. Se uită la clădirea de apartamente de pe cealaltă parte a străzii.

— Ştii că Ingrid ne părăseşte în curând? îmi spune el pe un ton dintr-odată calm.

— Poftim?

— Da. Pleacă după Crăciun. Cu binecuvântarea mea. Vrea să-şi facă datoria faţă de Reich.

— De ce vorbim despre Ingrid?

— Se duce la un cămin *Lebensborn*. Ştii ce-i asta?

Scutur din cap. Nu am niciun chef să vorbesc despre scroafa de Ingrid, deşi abia aştept să plece.

— E un program sponsorizat de stat – Fântâna vieții – pentru a-i oferi copii arieni Führerului. Copiii vor fi crescuți cu un singur scop: să lupte în războiul lui Hitler împotriva evreilor. Ingrid a trecut toate testele medicale şi cele care țin de istoricul familiei, pentru a se asigura că are sânge pur şi nu suferă de boli care se pot moşteni. A dovedit că are un caracter bun. I se va alege un specimen la fel de bun dintre ofițerii SS. Împreună vor face un copil şi, când se va naşte, ea îl va preda pentru a fi crescut drept un copil al Führerului, împreună cu mulți alții ca el. Face un lucru minunat, lipsit de orice egoism şi, pe deasupra, pentru binele țării. După ce termină, va fi bine venită să se întoarcă, desigur, şi să lucreze din nou pentru noi sau să se mărite. Alegerea este a ei.

Mi se strânge stomacul.

— De ce îmi spui asta?

Vati face câțiva paşi spre mine.

— Herta, poate ar trebui să ne gândim să te înscriem şi pe tine în acelaşi program. Din păcate, tu nu ai culoarea ideală a părului şi nici statura potrivită, dar poate că vor face o excepție pentru că eşti fiica mea.

Înghit gustul amar care îmi urcă în gât.

— Sunt prea tânără! Nu poți să mă obligi să fac aşa ceva!

Îmi zâmbeşte. Un zâmbet subțire, care nu se regăseşte şi în privire.

— Încerci să mă sperii, Vati?

Nu răspunde, iar eu mă întorc cu spatele. Cuvintele lui mi se rostogolesc în minte, înfuriindu-mă.

Reputația lui.

— De ce le ai pe Hilda şi pe Sophie? Mutti nu-i destul de

bună? *Eu* nu sunt destul de bună?

— Nu fi proastă, Herta. Nimic din toate astea nu ţin de tine sau de Mutti. O iubesc foarte, foarte mult pe mama ta, iar ea nu trebuie să afle niciodată, absolut niciodată de Hilda. N-ar ţine-o nervii, mai ales după Karl... Dar uneori un bărbat are nevoie de mai mult. Tu eşti o femeie tânără. N-ai cum să înţelegi. Dar noi, bărbaţii, avem... nevoi. Nevoi pe care femeile pur şi simplu nu le au.

Habar n-ai tu de nevoile mele, brută! Şi nici de ale altor femei, de vreme ce nu eşti femeie.

— Iar Germania are nevoie de copii, continuă el. Mulţi copii. E de datoria unui bărbat să procreeze cât mai mulţi care să aibă sânge curat. Pentru Mutti e prea târziu, dar Hilda e tânără. Să sperăm că va mai avea mulţi copii. Mulţi băieţi. Ştiu că pentru tine e un şoc, dar poate că într-o zi o să înţelegi.

Îi susţin privirea lui Vati.

— Ai dreptate, Vati. Mutti ar fi devastată, *distrusă*, dacă ar afla vreodată. Dar secretul tău e în siguranţă la mine.

Izbuteşte să zâmbească slab.

— Îţi promit că n-o să spun absolut nimănui despre amanta şi cealaltă fiică a ta dacă aranjezi ca Walter, tatăl şi unchiul lui să fie eliberaţi.

— Am spus deja că nu încape discuţie de aşa ceva.

— În plus, dacă ar afla şi alţii, cum ar arăta pe lângă Cruciada ta morală din *Leipziger*? Ar arăta deosebit de rău, nu-i aşa, dacă ar ieşi la iveală că propria ta *fiică* şi-a spurcat sângele cu un evreu? Zvonurile alea false pot fi înteţite...

Ochii lui Vati, mici şi de un albastru de gheaţă, palizi şi umezi, îi fixează pe ai mei. Nu mă voi supune.

— Mă şantajezi, spune el în cele din urmă, înroşindu-se la faţă. Propria fiică. Evreiaşul ăla *înseamnă* ceva pentru tine!

Cât tânjesc să-i spun adevărul, să văd şocul şi groaza de pe faţa lui.

— Nu.

Vorbesc cu grijă, folosind fiecare strop de putere ca să-mi păstrez vocea echilibrată. Nu pot să dezvălui tumultul dinăuntrul meu.

— E logodit şi trebuie să se însoare cu o fată din Anglia. Dar nu contează ce spun eu, nu-i aşa? Dacă ai de gând să mă pedepseşti şi să mă trimiți la... la locul ăsta, *Lebensborn*, atunci nu îmi dai de ales. Trebuie să mă protejez singură. N-o să vrea pe cineva cu sânge spurcat. Iar dacă asta înseamnă să-i spun lui Mutti şi lumii întregi despre tine, dar şi să mint în ce mă priveşte, atunci asta am să fac.

— Ştii ce-o să-ți facă, Herta? Dacă o să creadă că ai avut *relații* cu băiatul ăsta? O să te radă în cap şi o să te plimbe prin tot oraşul. O să te bage în închisoare şi o să arunce cheia. Asta vrei?

— Bineînțeles că nu.

Strâng din dinți şi îmi încleştez pumnii.

— Dar nici *ție* nu ți-ar pica prea bine, nu-i aşa, Vati? Mai ales când Mutti are atâta încredere că o să fii promovat. Te rog doar un lucru mărunt. Eliberează-i şi aranjează ca familia să părăsească Germania. Atunci toate astea vor fi uitate.

Vati traversează încăperea, fixându-mă cu privirea. Dincolo de cenuşiul palid al irisurilor lui, dincolo de pupilele negre cât vârful de ac, văd oare nesiguranță? Frică? Sigur e ceva. O slăbiciune. Capitulare. Fac un pas mai aproape.

— N-o să fac nimic pentru tată şi unchi, zice el în cele din urmă. Fără viză, nu poate exista vreun motiv ca să-i eliberăm. Dacă găsesc o cale să-l scot pe băiat... spune el, iar fața i se schimonoseşte de scârbă, *dacă* găsesc o cale, atunci o să-ți ții gura aia nenorocită şi n-o să rosteşti în viața ta vreun cuvânt despre asta nimănui, *niciodată*. Mă înțelegi? spune el tăios.

Îmi descleştez pumnii.

— Îți dau cuvântul meu, Vati.

— Şi dacă îl scot, tu stai departe de evreiaşul ăla. Dacă nu mă asculți de data asta, Herta, n-o să te apăr. N-o să te susțin şi n-o să mai am nimic de-a face cu tine vreodată. În plus, o să-i prindem până la urmă, să ştii, mă fixează el cu o privire plină de răutate pură. O să-i prindem *pe toți* până la urmă.

Cobor scările încet şi şovăielnic. Când ies din clădire, le văd pe Hilda şi pe Sophie întorcându-se, ținându-se de mână în timp ce Sophie țopăie pe lângă mama ei.

Când trec pe lângă ele, mă izbeşte dintr-odată o furie împotriva Hildei.

— Cum poți să suporți? îi zic eu.

Cuvintele îmi ies de pe buze înainte să mă pot gândi la ele.

— Cum poți să suporți să împarți un bărbat care-i aparține alteia?

Ea mă priveşte cu ochi trişti.

— Nu mă aştept să înțelegi sau să mă ierți, spune ea încet. Dar... ne iubim foarte mult.

Acestea fiind spuse, o strânge mai tare de mână pe fetiță şi urcă treptele cu capul sus.

17 noiembrie 1938

Ştiu că ar trebui să distrug acest jurnal. Dar pur şi simplu nu mă pot hotărî să o fac. Poate că într-o bună zi asta îmi va aduce moartea, însă deocamdată, cumva, mă face să mă simt mai apropiată de Karl şi de tine, dragul meu Walter. Abia dacă l-am văzut pe Vati de zile întregi. Când îl văd, furia pe care o simte față de mine e foarte uşor de resimțit şi chiar refuză să fie în aceeaşi cameră cu mine, de parcă simplul fapt că mă vede îl scârbeşte. E groaznic să nu ştiu dacă are de

gând să mă ajute. Încerc din răsputeri să nu întreb. Dacă o fac, o să reuşesc doar să-l enervez. Mutti a întrebat o dată dacă ne-am certat. I-am spus că e vorba doar despre un dezacord cu privire la şcoala Hausfrau şi nu a mai insistat. E atât de preocupată de propria durere, încât e oarbă la atmosfera tensionată dintre noi. Duminică dimineaţă, Erna, eu şi Tomas am mers să vedem ştirile la cinema. Măcar Vati nu mă împiedică să fac asta. Tomas e amabil şi atent, are grijă să fiu în regulă după ce am văzut în seara aceea. Însă eu sunt scârbită şi îngreţoşată. Nu înţeleg cum o naţiune care se declară civilizată se poate comporta atât de brutal şi de violent. Nu înţeleg cum marele nostru stat german, ai cărui conducători vorbesc despre onestitate, adevăr, pace şi moralitate, poate să-şi mintă poporul într-un mod atât de ostentativ. Însă am impresia că sunt aproape singura care vede adevărul.

După zile de aşteptări, Vati mă cheamă în sfârşit în birou. Eu stau în picioare în faţa mesei, ca un elev chemat în faţa directorului şcolii ca să-şi afle soarta. Vati nu-mi întâlneşte privirea, iar masa de seară mi se face ghemotoc în stomac.

— S-a aranjat, spune el fără nicio inflexiune în glas.

— E... adică Walter o să fie eliberat? întreb eu, sprijinindu-mă de birou.

Vati fumează un trabuc. Expiră un fir lung de fum dulce, greţos.

— A trebuit să trag nişte sfori, spune pe un ton amar. Dar se pare că oricum sunt prea mulţi care înfundă lagărele. Cei care au vize de ieşire din ţară trebuie să plece acum. Aşa că asta înseamnă că jidanul ăla jegos poate să plece, dar tatăl şi unchiul lui, nu.

Ne uităm lung unul la altul peste birou. Niciun strop de iubire. O controlează bine, dar simt cum furia i se unduieşte sub piele.

— Trebuie să plece până la sfârşitul lunii, continuă el.

Aici mi-a venit în ajutor amicul meu, judecătorul Fuchs. I-am furnizat actele necesare, paşaportul şi declarația pe proprie răspundere în care confirmă că taxa a fost plătită.

Scutură puțin scrum în scrumieră şi ia o înghițitură din paharul de whisky.

— Din fericire pentru tine, Fuchs îmi era dator cu o favoare. Am avut grijă ca numele lui să nu apară în ziare nu de mult – un incident nefericit cu un băiat. I-ar fi dăunat grav carierei. Dar cu toții greşim, nu-i aşa?

Mai trage de câteva ori din trabuc, fără să-şi dezlipească ochii de la mine.

— Vati, mulțumesc, n-o să...

— Stai jos.

Îmi tremură mâinile când apuc brațul scaunului şi mă afund în el.

— Ştiai, Herta, că singurii germani pedepsiți pentru ce au făcut în timpul răscoalelor sunt bărbații din SA care au violat evreice?

Eu scutur din cap. El se apleacă spre mine, roşu la față.

— Pentru că, spune el, fărădelegea lor e mai gravă decât crima. Ştii de ce?

Mă holbez la el. Scutur din cap.

— Nu? Ei bine, o să-ți spun. Fiindcă au încălcat legea inviolabilă împotriva relațiilor sexuale dintre arieni şi evrei. Au pus în pericol singurul, cel mai sacru lucru pe care îl avem. Puritatea noastră rasială. Şi nu există nimic mai prețios, mai important decât curăția, *puritatea* sângelui nostru. Pentru asta suntem aici, pentru asta luptăm în fiecare zi. Este cel mai valoros lucru pe care-l avem, iar ei au îndrăznit să-i amenințe sacralitatea! Toți acei bărbați au fost expulzați din Partidul Național Socialist. Iar ăsta-i doar începutul pedepsei lor, trădători proşti şi idioți!

Stinge trabucul în scrumieră.

— Cu ucigaşii ce se va întâmpla?

— Au fost eliberați cu toții. Desigur, *ei* doar respectau ordinele.

Aşteptă să spună mai mult, dar tace. Ia o înghițitură din pahar.

— De ce îmi spui asta?

— O, cred că ştii de ce. Ne înțelegem, da?

Atunci zâmbeşte. Un zâmbet al victoriei. Crede că ştie ce e de capul meu. E un avertisment şi presupune că n-o să-l ignor.

O clipă, Karl pluteşte între Vati şi mine. *Ai grijă, şoricelule. Eu nu mai pot să te apăr.*

Simt că obrajii îmi ard.

— Da, Vati, spun eu. Ne înțelegem.

— S-a făcut, îi zic Ernei mai târziu, acum că mi se permite din nou să particip la şedințele LFG.

Nu se mai teme nimeni că o să mă furişez să vizitez alți evrei. Erna, cel puțin în ochii lui Mutti şi ai lui Vati, are o reputație nepătată. Încă e considerată o influență acceptabilă. De-ar şti ei adevărul...

— O, slavă Domnului! spune Erna strângându-mă de mână. Nu-mi vine să cred că ți-a ieşit.

Aşteptăm în salonul lui *Fräulein* Akermann să sosească toată lumea. Şedința de astăzi este pentru a planifica un concert înainte de Crăciun. O să fie muzică de la trupa *Schar*-ului nostru şi de la *Schar*-ul Tineretului Hitlerist. Întotdeauna este un plus de emoție când ne amestecăm cu grupurile de băieți. Orice ocazie de a întâlni sexul opus e întâmpinată cu entuziasm. Un murmur slab de pălăvrăgeli, cu câte o izbucnire ocazională de chicote, umple încăperea. Eu şi Erna stăm la fereastră, departe de ceilalți.

— Însă merg ca pe sârmă de-acum înainte, îi spun Ernei. Vati n-o să mai aibă niciodată încredere în mine.

— Când iese Walter? întreabă ea, dând din cap.

— Peste câteva zile, dar n-am voie să-l văd.

— Desigur.

— Dar o să-l văd.

— Fireşte, zâmbeşte Erna. Te acopăr bucuroasă.

Mi se pune un nod în gât.

— Mulţumesc.

Fräulein Akermann intră în cameră cu o tavă cu sandviciuri şi carafe cu suc.

— Cred că vom începe, cei mai mulţi suntem aici.

Aruncă o privire grupului.

— Veniţi şi staţi aici, voi două, ne face ea semn cu mâna. E loc aici jos, pe covor.

Ne ocupăm ascultătoare locurile împreună cu celelalte fete.

— Să începem cu un cântec, spune ea, după ce ne-am aşezat cu toţii.

Frunzăreşte paginile din *Wir Mädel Sângen.*

— Vom începe cu „Volk ans Gewehr”.

Se aude un foşnet de pagini şi ceilalţi îşi dreg glasurile.

Vedeţi lumina din zori, de la răsărit?

E semn de libertate către soare.

Stăm laolaltă, vii sau morţi, fie ce-o fi!

De ce vă mai îndoiţi?

Gata cu sfada! Sângele german încă ne curge-n vine:

Popor drag, la arme!

Popor drag, la arme!

Nu suport să pronunţ cuvintele. Mă opresc din cântat, cu gura strânsă tare, până când Erna mă înghionteşte dureros în coastă. Se încruntă şi dă uşor din cap. Fără chef, mă alătur corului la ultima strofă:

Tineri şi bătrâni – om pentru om, drapelul cu svastică-l adoptă.

Orăşean, sătean, fermier sau proletar,

Mânuiesc sabia şi ciocanul pentru Hitler, pentru libertate, muncă şi pâine.

Germania, trezeşte-te, curmă suferința!

Popor drag, la arme!

Mai târziu, în timp ce ne îndreptăm împreună spre casă, îi spun ce jurământ am făcut în sinea mea în camera aceea, în timp ce rosteam versurile cântecelor.

— După ce Walter o să plece, vreau să-l ajut pe tatăl tău cu rezistența. Te rog, spune-mi ce pot să fac.

Mă ia de braț.

— E prea periculos pentru tine, mai ales după ce s-a întâmplat.

— Nu-mi pasă de mine. Chiar nu-mi mai pasă.

— Oricum, n-am prea multe de spus. Nu e ca şi cum ar exista vreo organizație în care să intri. Acum e imposibil să ai mai mult de câteva legături slabe. Gestapo au urechi peste tot. În clipa în care aud şi cel mai mic zvon că s-ar şuşoti împotriva guvernului, se apucă de arestări. Oamenilor le e prea frică.

— Atunci, tatăl tău ce face?

— Are doar câteva persoane de legătură. E o rețea subterană. Nimeni nu ştie pe toată lumea, e mai sigur aşa. Astfel, dacă e arestat cineva, nu poate să dezvăluie toată rețeaua. Din câte înțeleg, fac schimb de informații. Încearcă să-i ajute pe oameni să plece din Germania. Le oferă adăpost, le spun încotro e sigur să se ducă. Mai ales copiii.

— Vreau să ajut, Erna, în orice fel pot.

Şi parcurgem restul drumului până acasă în tăcere.

22 noiembrie 1938

Devin ataşată de cămăruța răcoroasă din spatele cafenelei, cu covorul murdar şi canapeaua jerpelită, de un verde şters. Un loc sigur. Un adăpost unde să mă pot vedea cu Walter înainte să plece mâine din Germania. Straniu

cum aici, printre străini, mă simt în siguranță și adăpostită, dar în propria casă mă simt expusă și vulnerabilă.

Privesc prin ușa întredeschisă în grădinița din spatele cafenelei, unde se află magazia de cărbune, toaleta și coșurile. Ascult zgomotul de veselă din bucătărie și zumzetul de voci din cafenea. Inima îmi bate cu putere.

Mă holbez la șemineul gol, iar Felix, fiul Lenei, intră tiptil în bucătărie. Un străin l-a urmărit până acolo. Un fior de spaimă mă cuprinde când mă întreb cine este acest om. Nu mi se pare nimic cunoscut la figura sfrijită, fără păr, care stă în fața mea. Pomeții îi sunt ieșiți în relief; ochii, obosiți, iar capul complet chel îi e acoperit de vânătăi și cojițe. Are o mână bandajată de sus până jos, iar umerii îi sunt lăsați. Un cerșetor fără adăpost, poate. Este respingător și fac un pas în spate.

Apoi mă uit în ochii lui.

Ce ți-au făcut?

— Nu am crezut că voi apuca să te mai văd, spune străinul.

Fac un pas în față, îmi ridic mâinile spre fața lui. Îi simt obrajii uzi când îi ating cu degetele, când îi urmez conturul pielii cenușii, unde simt asprimea firelor de păr ce cresc din nou. Buclele sale blonde, frumoase – rase, duse.

— Nu, spun în șoaptă. Nu, nu, nu...

Ne așezăm pe canapea. Lena, mama ei și Felix se află și ei în cameră. Când îl vede pe Walter, Lena își duce mâna la gură, ca să nu scape un strigăt de uimire. Mama ei ne dă pahare cu unul dintre cele mai tari lichioruri pe care le are. Iau o gură și mă scutur când tăria arzătoare îmi alunecă pe gât.

— Dă-i să mănânce, îi spune Lenei, nu vezi că are nevoie să mănânce?

— Nu, răspunde el cu o voce joasă, fără mâncare, iar mâna îi tremură când ridică paharul la gură și îl dă pe gât.

Mai vreau nişte lichior. Vă rog!

— Adu brandy-ul pentru gătit, Lena. Felix, vino cu mine, trebuie să ne îngrijim de cafenea.

Îi dă afară din cameră şi rămânem singuri.

— Walter, ce ai păţit? şoptesc eu.

Îmi doresc să îl ating din nou, dar pare că se va frânge dacă o fac.

Clatină din cap. Are ochii umezi, dar nu pare să-şi dea seama.

— Nu e corect, spune el în cele din urmă. Nu e drept ca eu să fiu aici, iar ei să fie închişi în continuare în acel iad.

— Povesteşte-mi, îi cer, apoi îl ating cu grijă pe umăr.

El se uită la mine, îşi şterge gura cu mâna, care îi tremură puternic.

— Nu pot. Eu... nu am cuvinte cu care să povestesc.

— Îmi pare rău că m-am îndoit de adevărul spuselor tale. Walter, îmi pare atât de rău!

Îmi întind mâna înspre mâna lui nebandajată şi o strâng uşor. Cum am putut să fiu atât de oarbă? Mă uit la el, chinuindu-mă să înţeleg ceea ce văd. Cu zece zile în urmă era un alt om, iar acum e doar o umbră. Sunt gâtuită de valul de emoţii care mă cuprinde. *Cum au putut să-i facă una ca asta?*

— Am încercat, încep să spun. Am încercat să-i scot de acolo pe tatăl şi pe unchiul tău.

Sună atât de jalnic. Complet inutil.

— Ştiu. Ştiu că tu m-ai salvat. Prieteni în locuri sus-puse, aşa mi-au spus înainte să îmi dea drumul. Îţi mulţumesc! Nu i-a oprit însă să nu mă bată înainte să îmi dea drumul. Îşi ridică încet cămaşa şi-mi arată corpul plin de vânătăi şi de răni. Douăzeci şi cinci de lovituri de bici, pentru drum, spune.

— Isuse! zic şi-mi muşc pumnul.

Lena se întoarce cu sticla de brandy. Îi umple paharul şi

ne lasă din nou singuri, iar în ochi mi se citeşte groaza.

— Ce ai păţit la mână?

Nu răspunde. Dă gata, cu înghiţituri mari, brandy-ul. Câteva broboane de transpiraţie îi apar pe frunte. Încet-încet, brandy-ul pare să-l calmeze. Respiraţia i se linişteşte, iar tremurul dispare.

Plâng şi, odată cu lacrimile, simt un văl de ruşine şi milă.

— Lagărul...

— Povesteşte-mi. Te rog!

Se uită în jos la bandajul gros, care-i acoperă mâna stângă. Mai ia o gură de brandy, apoi începe să vorbească cu voce plată, scăzută, o voce pe care abia o recunosc.

— În ziua în care am ajuns, 11 noiembrie, am fost aduşi în faţa lagărului în camioane. Am fost puşi să sărim afară şi să alergăm printre două rânduri de brute SS pentru a ajunge la porţi. Erau înarmaţi cu bâte şi bare din fier ca să ne bată imediat ce treceam pe lângă ei. A fost o busculadă la poartă, atât de mulţi încercau să iasă ca să scape de SS. Mi-am pus mâna pe perete, doar un moment ca să mă liniştesc, pe măsură ce oamenii se îmbulzeau să treacă mai departe. O brută m-a lovit peste mână cu toată forţa cu o bară din fier. Mi-a rupt trei degete. Le-a zdrobit. Vârful degetului mic a fost pulverizat, a mai rămas puţin din carne. Durerea a fost... insuportabilă. Am căzut leşinat de durere, dar m-au lovit până când m-am ridicat.

Vocea lui seamănă cu cea a unui bătrân.

— Dar de ce? Sunt scăpaţi de sub control. În mod sigur, odată ce superiorii lor află...

Chiar în timp ce spun asta mă gândesc la ordinul pe care l-am văzut pe biroul lui Vati, la bătaia fatală pe care am văzut-o pe stradă şi îmi înghit gândurile sceptice, naive.

— Superiorii lor! Comandantul *le-a ordonat* să o facă. Ne-au bătut constant.

Înghite în sec. Privind în jos la covorul jigărit, vocea lui

scade până când se transformă într-o şoaptă.

— În prima zi, când am ajuns, unui om i-a fost smulsă urechea. Altul a orbit fiindcă a fost lovit cu o bară din fier. Când am ajuns acolo, lagărul nu făcea faţă. Am aflat că, de atunci, alţi zece mii de oameni au fost aduşi în acel... acel *loc* în doar câteva zile. Nu încăpeam toţi, aşa că am fost forţaţi să stăm în picioare tot restul zilei, apoi toată noaptea şi ziua următoare la fel. Nu ne-au dat mâncare sau apă decât în a doua noapte. Oamenii se îmbolnăveau. Tatăl meu, unchiul meu – nu ştiu ce s-a întâmplat cu ei. Am fost separaţi dinainte să ajungem, puşi în camioane diferite. Nu am avut voie să ne mutăm din grupul care ne-a fost desemnat. Dacă încercam să vorbim sau să fugim, eram bătuţi. Sau chiar mai rău.

Se opreşte şi mai bea puţin brandy. Îi frec mâinile, picioarele încet, cu grijă, evitând vânătăile, mâna sa rănită, îngrozitor de rănită.

— În a treia zi, unii dintre noi au fost adunaţi într-una dintre barăci, dacă i se poate spune aşa. Vocea şi cuvintele i se împleticesc de la alcool. Era un grajd de vite – fără ferestre, lumină, căldură sau podea, doar frig, putoare şi noroi. Eram acoperiţi de noroi. Se aflau acolo câteva rânduri de paturi din lemn – scânduri, de fapt, patru rânduri suprapuse în care să ne aşezăm, unul deasupra celuilalt. Nu erau latrine în apropiere. Era atât de frig, Hetty, un frig usturător, cum nu am mai simţit vreodată. Dacă nu eram în grajduri, eram adunaţi afară. Ne adunau înăuntru noaptea, iar ziua ieşeam afară, ca vitele. Mai rău decât vitele, de fapt. Eram puşi să stăm aşa oră după oră, în timp ce ne copleşeau întruna, douăzeci şi patru de ore, cu mesaje prin sistemul de înştiinţare audio, mesaje despre noi, porcii de evrei, cum i-am trădat pe arieni, cum vom plăti noi pentru asta.

Se opreşte ca să mai ia o gură, dezechilibrându-se puţin

când dă să se aşeze. E un miracol că trăieşte. Câteva imagini îmi fulgeră prin minte. Articole din *Lepiziger*; *Herr* Metzger ţinând predici despre păcatele evreilor; pasaje din *Mein Kampf*; avertismentele lui Mutti despre rasa malefică: *Hetty, ţine-te departe de ei, stai numai în preajma oamenilor buni, a celor ca noi*; violenţa din noaptea revoltelor. Hitler rostind cuvinte pline de ură.

Toate, toate aveau să ducă la asta. Vina mă face să vomit.

— Şşş, îi spun.

Nu ştiu de ce fac asta. Poate fiindcă nu există cuvinte de spus. Nu există cuvinte de consolare pe care să i le pot spune. Şşş...

— Ne-au umilit, pur şi simplu umilit, continuă el. SS *Scharführer* aflat la conducerea secţiei noastre a crezut că ar fi amuzant să ne facă pe câţiva dintre noi să împărţim ciorbă de varză dintr-o oală de cositor fără linguri. Am fost obligaţi să stăm în picioare ore întregi, apoi să stăm jos, pe pământul jilav, toată ziua, de dimineaţă până seara, şi nu ne-au dat voie nici măcar să mergem să ne facem nevoile. A trebuit să stăm, să mergem, să mâncăm şi să dormim în propriul pişat, căcat şi jeg! Hetty, tatăl meu nu va reuşi să treacă prin asta. Nu e puternic. Eu am fost acolo doar zece zile, Hetty, şi ştiu ce fel de persoană eram, persoana care am fost a murit în acel lagăr. Această persoană, această carcasă pe care o vezi acum, spune şi se bate în piept, nu mai ştiu cine e această persoană!

Mânia se aprinde în mine. Furie albă, fierbinte.

Îi iau faţa în mâinile mele şi mă uit adânc în ochii lui.

— Eu te cunosc, îi spun cu convingere. Eu ştiu că eşti bun şi generos, cel mai bun dintre toţi oamenii. Te vei duce în Anglia şi vei continua să fii acea persoană. Vei face bine în această lume, o ştiu. Fiindcă nu îi poţi lăsa să te învingă. Nu trebuie să îi laşi să facă asta!

Nu sunt sigură dacă mă crede. Dar sunt convinsă că el

încă e acolo, Walter al meu. Rănit, speriat, traumatizat, dar încă acolo, prezent. Nu am nevoie să ştiu cine are dreptate. Ceva profund greşit se întâmplă în țara noastră. Am văzut-o în acea noapte de 9 noiembrie. Văd rezultatele acum, în Walter. Bărbați şi femei normali, oameni obişnuiți, luați de valul a ceva imens şi hâd, ură sau spaimă copleşitoare, care îi împinge spre fapte de negândit, imposibil de spus în cuvinte.

— Sunt atât de speriat de ce i se va întâmpla familiei mele! Sărmana mea mamă, verişorii mei mici, bunica mea. Nici măcar nu ştiu dacă tatăl şi unchiul meu sunt în viață. Au murit oameni acolo, să ştii. Se holbează la mine cu o privire sălbatică. În lagăr. Doi morți în grajdul nostru, lăsați acolo, exact lângă cei vii, să putrezească.

— O, Walter...

— Trebuie să îi ajuți, spune dintr-odată agitat. Trebuie să faci tot ce poți ca să-i scoți de acolo, din lagărul acela, trebuie să îi ajuți pe toți să plece! Trebuie, Hetty!

— Da, Walter, da, voi ajuta.

Cuvintele curg uşor. Nu pot să-l văd cum suferă, să ştiu că suferă fără să fac ceva. Voi găsi o cale să-i scot de acolo.

— Şşş, şşş, nu te nelinişti. Va fi bine. Îți promit! Lucrurile se vor aşeza, rațiunea va învinge şi va fi bine.

Încerc să-l liniştesc, dar ştiu că sunt complet neputincioasă, bolnăvicios de neajutorată în fața unei stări atât de profunde.

— Nu va fi, Hetty, spune el, dând violent din cap. Nu va fi bine. Nu va mai fi bine deloc. Tu nu ai văzut. Nu ai văzut ce am văzut eu.

— Nu, nu am văzut. Dar am văzut destul. Voi face orice pot ca să îți ajut poporul. Trebuie să mă crezi. Îți promit, Walter, îți promit!

Cuvintele mele par să-l liniştească, iar el termină ce a mai rămas din brandy. Rămâne tăcut, iar mâna lui, încă

tremurând, strânge paharul şi mai tare. Îl urmăresc, încă nevenindu-mi să cred că această fiinţă sfrijită e tot ce a mai rămas din Walter al meu.

— Îţi mulţumesc, spune, uitându-se la mine din nou. Te cred, cred că vei face asta. Plec mâine în Anglia. Am cumpărat un bilet de tren. Mă distruge să îi las aici, dar măcar odată ce ajung acolo, îi pot ajuta. Este singura lor şansă.

Te va distruge, oare, să mă laşi şi pe mine? Cât de mult îmi doresc să pot să merg cu tine. Departe de acest loc. Departe de Vati şi de amanta şi manevrele lui. Să te vindec, dragul meu Walter!

— Voi face tot ce pot să ajut, repet, înecându-mă cu lacrimi.

— Ştiu.

— Nu sunt curajoasă, să ştii. Viitorul mă îngrozeşte, rostesc eu cuvintele cu greu. Nici nu ştiu dacă te voi mai vedea vreodată. Asta mă sperie cel mai tare. Walter, nu aş putea suporta să...

În sfârşit mă cuprinde şi mă strânge încet în braţe. Mă agăţ de el de parcă viaţa mea însăşi depinde de acest gest.

— Nu ştim ce va fi în viitor, îmi şopteşte Walter la ureche. Dar sunt conştient de ce se întâmplă acum, atât timp cât eşti în viaţă şi atât timp cât sunt în viaţă în această lume, iar asta e ceva *bun*. Cândva vei găsi fericirea, sunt sigur. Pentru mine, e destul. Mereu vei ocupa un loc special în inima mea. Mereu. Mi-ai salvat viaţa, Hetty Heinrich, şi nu voi uita nicicând asta!

Iar tu m-ai salvat pe mine, Walter Keller, atunci şi acum.

Mi-ai deschis ochii şi m-ai făcut să văd.

23 noiembrie 1938

Îmi reazem capul de el şi îi simt, pentru ultima oară, pielea catifelată care-mi atinge obrazul. Este atât de slab, încât îi simt coastele prin haine. Îi inspir adânc parfumul. Încerc să-i fixez imaginea în memorie. Mă ține în brațe şi stăm astfel mult timp, cu ochii închişi, cufundați unul în ființa celuilalt.

— Trebuie să plec, îmi spune Walter. Mama mea şi bunica mă aşteaptă pe peron. Nu pot sta plecat prea mult la baie, îmi spune zâmbind.

Dau din cap, abia suport gândul de a-l lăsa să plece. Ne repezim să dispărem din peisaj, fiecare la locurile alese dinainte în spatele gării, departe de grămada grăbită. Nu-l pot lăsa să plece fără să-mi iau la revedere.

— Ai grijă de tine, îmi şopteşte, privindu-mi fața cu atenție.

În gât am un nod imens.

— Şi tu să ai grijă de tine, îi răspund, ținându-l strâns de mâna sănătoasă. Ar fi bine să pleci.

— Da, spune, trăgându-şi mâna din strânsoarea mea şi luându-şi valiza. Îți voi scrie, promit. Măcar o dată, să ştii că am ajuns cu bine acolo.

— La adresa Ernei.

— Da. Şi nu-ți face griji, voi fi bine.

— Ai grijă să îți tratezi mâna.

— Ştiu exact unde să mă duc pentru asta.

Trage puternic aer în piept şi se îndepărtează, întorcându-se cu fața la mine o singură dată, ca să-mi trimită un sărut.

— Te iubesc, Walter Keller! strig după el cu toată imprudența, în timp ce el coteşte după un stâlp.

Merg apoi, păstrând o oarecare distanță față de el pentru mai multă siguranță, pe peronul unde trenul aşteaptă şuierând.

Îl privesc pe Walter îmbrățişându-şi mama. Se urcă în tren, închide cu putere uşa după el şi se apleacă pe geamul

deschis, cu o pălărie acoperindu-i capul chel. Le face cu mâna celor două figuri întristate, agățate una de cealaltă pe peron, când se aude fluierul puternic şi ascuțit. Motorul pufăie cu putere, iar trenul porneşte înainte pe calea ferată. Ochii lui Walter încep să scruteze mulțimea. Îmi doresc să mă vadă, să se uite la mine o ultimă oară, fiindcă eu nu îndrăznesc să-i fac cu mâna. În sfârşit, în timp ce trenul se îndepărtează, ochii lui îi găsesc pe ai mei, iar în ei este tot ce am eu de oferit...

Măcar acum va fi în siguranță, minunatul meu Walter, cu ochi blânzi şi inimă generoasă. Corpul lui se va vindeca, părul îi va creşte la loc şi, sper, degetele lui îşi vor reveni. Dar pierderea lui, în timp ce vălătucii de abur îl îndepărtează tot mai mult, este copleşitoare. E ca şi cum speranța însăşi stă aşezată lângă Walter, lăsându-mă îndurerată. Îi va ține companie în München, peste granița cu Zürich, şi îi va fi alături pe măsură ce-şi va construi treptat noua viață în Anglia.

Cu Anna.

Nu mi-am permis să mă gândesc la asta înainte. Tot ce conta până acum era ca Walter să fie în siguranță. Dar, stând pe acest peron gol, pot să-mi imaginez. Ea alergându-i în întâmpinare. Îi privesc cum îşi zâmbesc unul altuia. Ținându-se de mâini. Făcând glume. Împărțind acelaşi pat. Îi văd mâinile pe trupul ei, făcând cu ea ce a făcut cu mine. Îi văd râzând prin ploaie (pentru că mereu plouă în Londra); capetele apropiate, vorbindu-şi în şoaptă în timp ce se uită în vitrină, plănuindu-şi nunta.

Şi deodată o urăsc pe această Anna. Această fată fără chip care mi-a furat viitorul.

Mă întorc cu spatele la peron şi merg pe jos tot drumul până acasă. Este o dimineață ploioasă, crudă. Mă gândesc la cei încă închişi la Buchenwald, pe acel deal singuratic, unde e frig de îngheață sufletul, din Ettersberg, acum mai

mult ca sigur amorțiți până la os de la stat în picioare sau de la atâta stat în noroi şi mizerie. Mâinile mele sunt foarte calde în buzunarele căptuşite cu blană ale paltonului, iar din cauza asta simt cum mă înroşesc toată de vinovăție. Walter era într-o stare îngrozitoare după numai câteva zile. Oare cum o fi pentru cei care încă se află acolo? Ce pot eu să fac? Autoritățile, guvernul, poliția, legea... toate sunt de partea inchizitorilor. Mintea mea scormoneşte după soluții care mai de care mai nerealiste – să trimit scrisori anonime guvernelor din străinătate prin care să cerşesc ajutor; să negociez cu Vati sau cu tovarăşii lui; să merg în marş până la sediul partidului pentru a protesta. Dar nimic din toate astea nu ar face nici cea mai mică diferență. Aş sfârşi prin a fi închisă alături de ei în acel lagăr. Sunt complet deznădăjduită şi lipsită de puteri.

Odată ajunsă acasă, îi spun lui Mutti că îmi este rău şi că nu mă duc azi la şcoală. Temele de la şcoală nu mai înseamnă nimic pentru mine. Mutti mă mângâie pe cap şi îmi sugerează să mă întind. Îmi iau jurnalul din ascunzătoare, stau pe scaunul de la geam şi, cu Kuschi lângă mine, încep să scriu:

Ți-am promis ceva înainte să pleci. Nu am să uit, dar ştiu acum că nu voi fi în stare să îmi țin promisiunea. Am promis că voi face tot ce îmi stă în puteri să îi ajut pe ai tăi. Ai plecat de doar câteva ore, dar deja îți mărturisesc că te voi dezamăgi. Nu îi pot ajuta. Vati nu suportă să mă vadă. Am scăzut teribil în ochii lui prin faptul că te-am ajutat. Nu va face nimic altceva şi, dacă îl voi mai amenința vreodată, mă va trimite la o casă din Lebensborn ca să-i fac copii Führerului. Ce poate să facă o fată neajutorată, fără pic de putere? Am auzit că au început să-i elibereze pe unii bărbați din lagăr; cu puțin noroc, tatăl şi unchiul tău se vor număra printre aceia. Cât despre femeile şi copiii din familia ta, nu ştiu ce să fac altceva în afară de a cerşi de la Herr *Bäcker*

ajutor. Când mă gândesc la zilele de început ale Reichului, toată speranța şi entuziasmul că numai lucruri bune vor veni, stau şi mă întreb cum am ajuns în doar câțiva ani aici. Un monstru, pe care nimeni nu l-a înțeles pe deplin, a fost eliberat. I-a fost permis să crească până acum, când a devenit o forță de nestăpânit, iar noi suntem lipsiți de putere în fața lui. Problema este că nu sunt persoana care credeai că sunt. Nu sunt persoana care credeam că sunt. Se pare că nu sunt deloc o persoană specială. Se pare că nu am fost făcută pentru lucruri mărețe. Sunt doar eu, iar eu sunt infinit mai măruntă decât am crezut vreodată că ar fi posibil.

PARTEA A III-A

20 decembrie 1938

Este o după-amiază extrem de friguroasă, iar Erna a venit în vizită.

— Cum mai eşti? întreabă ea precaută.

— Ştii doar, dau eu din umeri.

Îmi zâmbeşte.

— Am ceva pentru tine.

Inima începe să-mi bată mai repede în timp ce scoate un plic din buzunar.

— Este...?

— Da.

Mi-o înmânează.

— Mulţumesc, răspund agitată, în timp ce pun plicul în buzunarul de la fustă.

— Vizitează-mă curând, spune ea, încheindu-se la haină. Trebuie să ieşi mai des din casă.

Îl aduc pe Kuschi din bucătărie, iau pe mine haina călduroasă şi, pipăind scrisoarea din buzunar tot drumul, merg în josul râului, în apropiere de ogoare. Pare un loc potrivit să citesc scrisoarea. Mă aşez pe banca încă acoperită cu un strat subţire de gheaţă şi scot plicul, netezindu-i cutele cu degetele. Adresa Ernei, scrisă cursiv de Walter. Inima îmi bubuie şi tresaltă ca şi când prezent în braţele mele ar fi chiar el. Mă uit îndelung la scrisoare înainte să o deschid.

Draga mea Hetty,

Ei bine, iată-mă aici. Am ajuns. Sunt în siguranţă, ceea ce bănuiesc că e de bine. Dar totodată sunt amorţit şi gol pe dinăuntru. Desigur, mi-e îngrozitor de dor de părinţii mei, şi,

în plus, în mine e un gol imens, Hetty, un gol care are forma ta şi care mă îndoiesc că va putea fi umplut vreodată.

E ciudat să mă aflu aici. E un botez cu foc şi va trebui să învăţ multe şi repede. Anna şi familia ei vorbesc numai în engleză unii cu alţii – sunt atât de porniţi să fie englezi, încât germana e interzisă. Dar au fost buni şi primitori cu mine. Primul lucru pe care tatăl ei l-a făcut a fost să se îngrijească de degetele mele. Aveam nevoie de operaţie, pe care am făcut-o deja. A trebuit să îmi fie amputat degetul grav rănit, dar celelalte două au fost salvate, deşi nu mai au aceeaşi formă. Va trebui să învăţ să mă descurc cu patru degete. Ar fi putut fi mult mai rău.

Aşadar, pot să te aud întrebând: cum e viaţa aici? Ei bine, trăim într-un orăşel la sud de Londra. Oamenii se îmbracă puţin ciudat – există o anume frivolitate şi nepăsare în ce priveşte vestimentaţia pe care nu mă aşteptam să le întâlnesc aici. Manierele le sunt oarecum ciudate. Trebuie să am grijă să nu-mi pocnesc călcâiele sau să stau mult prea drept. Englezii sunt mai „tactili" faţă de noi. Se bat pe spate şi îşi dau mâna, dau din cap şi zâmbesc, dar sunt sigur că mă voi obişnui cu toate astea cât de curând. Sunt prietenoşi, în mare; puţin suspicioşi, poate, dar nefiind în stare să le vorbesc limba e mai degrabă o barieră pe care sunt decis să o depăşesc rapid învăţând-o. Sincer, totul este amestecat şi derutant şi nou. Dau tot ce pot, dar în unele zile mă simt ca un copil mic, care merge de-a buşilea. Încerc să fiu curajos. Gândul la tine mă face mult mai curajos.

Am cunoscut un domn de mare ajutor, un anume Herr *Gunther, o figură cunoscută în comerţul cu blănuri de aici. Mă ajută să ţin legătura cu autorităţile britanice în ce priveşte propria mea afacere şi intenţia de a-mi aduce întreaga familie aici. A mers până într-acolo încât s-a oferit să mă ajute financiar şi mi-a oferit şi asigurări în privinţa bunei reputaţii a familiei noastre. Dar sunt atâtea cazuri nevoiaşe. Mii şi mii de*

oameni aplică săptămânal, iar până acum guvernul britanic a spus că nu mai poate accepta noi refugiați.

Dar am auzit zvonuri cum că britanicii oferă refugiu copiilor evrei până când se pot duce la părinții lor în Palestina sau Germania. Bunica mea, mama, mătuşa şi cei trei copii ai ei locuiesc toți în casa evreiască de pe Humboldstrasse. Mă întreb: copiii s-ar încadra să fie primiți aici? Au cincisprezece, doisprezece şi opt ani. Cred că limita superioară de vârstă pentru acest Kindertransport spre Anglia este de paisprezece ani. Poate doar cei mai mici pot veni? Cât de urât este să îți împarți astfel familia, dar mă întreb, draga mea Hetty, dacă ai putea să te interesezi acolo pentru mine.

Presupun că te întrebi deja cum este cu Anna. Nu pot decât să fiu sincer cu tine: este straniu, dureros de inconfortabil. Când suntem singuri, nu am nici cea mai mică idee despre ce să-i vorbesc. Ea zice întruna că e din cauză că am trecut prin atâtea experiențe şi că e în regulă. Dar, sincer, nu este. Cum să-i spun că ți-am oferit ție inima mea? Nu pot, desigur, aşa că pur şi simplu tac. Este bună şi dulce, dar nu pot fi crud cu ea. De fapt, mă simt vinovat, fiindcă nu cred că o să reuşesc să fiu soțul pe care îl merită. Mă simt totodată ca un actor într-un spectacol bizar, care nu se va termina niciodată. Încerc mereu să par ocupat, fiindcă cel mai urât moment este când sunt singur, noaptea, iar mintea mea rătăceşte nestingherită. Atunci durerea este cel mai greu de suportat şi nu sunt sigur că mai pot continua să trăiesc.

Nu ştiam dacă să-ți spun sau nu, dar nu vreau să țin secrete față de tine, draga mea. Deci, cu inimă grea, trebuie să îți spun că data nunții este cincisprezece martie. Ştiu cât de mult te va îndurera, dar te rog să încerci să fii veselă. Îmi doresc atât de mult să te bucuri! Ai făcut atât de multe pentru mine, în cel mai altruist mod! Ar trebui să-ți cauți fericirea alături de altcineva. Iar din acest motiv mă întreb dacă nu ar fi mai bine pentru tine, adică mai puțin periculos, să nu ne

mai scriem aşa cum am discutat.

Spune-mi ce crezi, iubirea mea. Aştept cu nerăbdare veştile de la tine. Te rog să trimiți la adresa oficiului poştal pe care o includ aici. Anna nu ştie despre tine deloc. Îi voi spune, dar nu încă. Doare mult prea tare acum. Foloseşte adresa oficiului poştal şi în caz de urgență. Sper că nu va fi nevoie de asta, dar dacă afli veşti despre familia mea pe care să mi le transmiți, foloseşte adresa.

În curând va deveni mai uşor pentru amândoi, sper.

Toată iubirea şi recunoştința mea,

Walter

Scrisoarea este ca un cuțit în inimă. Eu fac parte acum din trecut. Viitorul lui e alături de Anna.

Nu se va întoarce niciodată. Nu va mai ține legătura cu mine deloc.

Citesc şi recitesc. Ating hârtia pe care a atins-o el. Încerc s-o adulmec, să văd dacă a rămas măcar puțin din el pe pagină. Dar nu este. Găsesc doar o parte micuță din noua lui viață. Şi odată ce familia lui va pleca şi ea, nu va mai fi rămas aici nicio urmă de-ale lui, în acest oraş în care s-a născut.

— Ai pierdut cafeaua şi tortul! strigă Bertha când, în cele din urmă, deschid uşa din dos şi mă întorc cu Kuschi încă pipăind scrisoarea în buzunar.

— Oricum nu mi-e foame, îi spun, apoi îi dau drumul lui Kuschi din lesă.

Bertha ia o cârpă şi începe să şteargă vesela pe care tocmai a spălat-o.

— Totul în regulă, *Fräulein* Herta? mă întreabă ea şi îi văd îngrijorarea.

Înghit în sec.

— Stai jos, îmi ordonă ea. Îți fac nişte ciocolată caldă.

Mă aşez pe bancheta de la masa mare, din stejar.

— Mulțumesc, Bertha, mormăi.

O urmăresc cum toarnă laptele într-o oală, ia nişte cacao şi îl pune cu lingura într-o oală la răcit. Adaugă zahărul şi se apleacă deasupra aragazului în timp ce amestecă în lapte. Pare că măcar ea a fost iertată de către părinţii mei.

— Ţi-e dor de el, bănuiesc, spune ea.

— Chiar atât de tare se vede? Mi-a trimis o scrisoare. Se pare că se obişnuieşte cu viaţa la Londra.

— Asta e bine, nu? Nu avea prea multe de făcut aici, nu-i aşa?

— Ştiu. Merită o viaţă bună, mai ales după tot...

Mă ţintuieşte cu privirea.

— Şi tu la fel, *Fräulein* Herta. Şi tu la fel.

— Chiar şi după tot chinul prin care v-am trecut?

— Toate sunt iertate, *Fräulein*. Am şi uitat.

Ia vasul de pe aragaz şi toarnă laptele aburind în oală, amestecând încontinuu.

— Se însoară, ştii. Trebuie s-o facă, ca să obţină viza.

Bertha aşază oala, un bol cu zahăr şi o farfurioară pe o tavă.

— Nu ştiu multe, e adevărat, spune ea încet. Dar ştiu câte ceva despre dragoste. Şi încă un lucru: nu poţi să te agăţi de Walter pentru totdeauna. A plecat. În siguranţă, dar plecat. E timpul ca şi tu să mergi mai departe şi să găseşti pe altcineva.

— Dar tu nu ai făcut asta niciodată.

Aşază tava dinaintea mea şi mă priveşte drept în faţă.

— Tocmai de aceea ştiu că *tu* trebuie s-o faci. S-a încheiat. Din fericire, niciunul din voi nu a avut de suferit, iar pentru asta trebuie să fii recunoscătoare. Eşti tânără. Ai mulţi ani înainte. Îşi pune o mână pe umărul meu şi apoi se întoarce la chiuvetă să-şi continue treaba.

Torn ciocolata aburindă şi iau cana. Mă uit la Bertha recunoscătoare.

Uită-l. Mergi mai departe. Trăieşte o viaţă normală din

nou.

Voi încerca, scumpa mea Bertha. Voi încerca.

Mai târziu, după ce toată lumea a adormit, mă ridic din pat şi aprind lampa de citit. Sunt rezemată de perne şi îi răspund lui Walter. Îi voi da scrisoarea Ernei s-o trimită. Nu pot risca cu Ingrid trădătoarea sau cu oricine altcineva care îi raportează lui Vati că am fost văzută la oficiul poştal trimițând scrisori în Anglia.

Dragul meu,

Sunt foarte uşurată că ai ajuns în siguranță şi că, deşi bizar şi diferit, ca să zic astfel, ai avut parte de o primire caldă în Anglia. Sper foarte mult că vei reuşi să trăieşti viața pe care o meriți şi că Anglia va rămâne ferită de ideologia nazistă.

Nu pot începe prin a-ți spune cât de singură mă simt, acum, că ai plecat. E ca şi cum inima mi-a fost smulsă din piept. Am zâmbit când ai pomenit de golul în formă de Hetty. Ar trebui să ştii că şi eu trăiesc cu un gol în formă de Walter. Este, desigur, mai mare, date fiind mărimile noastre diferite. Pot să te aud cum râzi la asta.

Kuschi a fost principalul meu sprijin, cu toată sinceritatea, dar Erna îmi e şi ea alături, iar acum, că ai dispărut, îmi este permisă mai multă libertate din nou. Deci, m-am întors la şedințele interminabile ale LFG şi la cursurile de la şcoală. Abia mai suport LFG-ul, dar trebuie să merg, nu am de ales. Aşa că mă voi afunda în studiu, teme şi sper să pot obține o notă destul de bună la bacalaureat ca să pot studia în străinătate apoi. Încă îmi doresc ca într-o zi să fiu doctor.

Voi discuta cu familia Ernei ca să văd dacă se poate face ceva pentru a-i ajuta pe verii tăi să ajungă în Anglia. Trebuie să fiu atentă să nu îl fac suspicios pe Vati, care nu m-a iertat.

Dacă ar fi fost o cale prin care să fi părăsit Germania împreună! Dar nu a fost, iar din acest motiv, deşi mă doare enorm fie doar şi s-o scriu, ştiu că e cel mai bine pentru tine

să nu mai comunicăm. Nu vreau să-ți creez probleme cu viitoarea ta soție. Îmi amintesc de Vati şi de amanta lui şi e insuportabil când mă gândesc la Mutti şi cum ar reacționa dacă ar afla. Ştiu că ai onoare şi că eşti bun la suflet, aşa că nu ai fi în stare să te comporți rău cu soția ta. Trebuie să încep cum se cuvine o viață nouă cu Anna. Nu voi fi niciodată „cealaltă femeie".

Nu sunt sigură pe deplin că voi reuşi să-mi revin pe de-a-ntregul de pe urma a toate astea, dar voi încerca.

Te rog să nu uiți că mă voi gândi mereu la tine.

Toată dragostea mea, acum şi întotdeauna,

Hetty

31 decembrie 1938

Se aud clinchete de pahare de şampanie; murmurul conversațiilor în şoaptă. Râsete uşoare. Muzică de fundal la gramofon – Bruckner, cred. Nimic deplasat pentru o familie care încă îl jeleşte pe primul născut, care s-a adunat laolaltă de Anul Nou. Familia şi prietenii apropiați, atât; reconfortanta intimitate a prezenței lor.

Îi privesc din locul meu de lângă şemineu, unde spatele îmi e încălzit de focul vioi. *Oma*, îmbrăcată în negru, stă aşezată în mijlocul camerei, pe fotoliul lui Vati, sorbind Sherry şi odihnindu-şi gleznele umflate pe sofa, în timp ce Mutti, cu părul negru şi roşul de Bordeaux al rochiei ei, un zâmbet subțire aşternut pe chipul palid, se mişcă printre musafiri. Mătuşa Adèle, vioaie de fel, este şi ea prezentă cu fiica ei Eva, care e mai degrabă tristă, şi logodnicul acesteia, un ofițer SS blonduț. Lordul Maior Otto Schultz, soția acestuia şi trei copii mari, stau toți împreună cu judecătorul Fuchs şi încă doi bărbați. Îl recunosc pe Josef, editorul de la ziar, secretara lui Vati şi câteva dintre prietenele cele mai

apropiate ale lui Mutti şi soţii lor. Mi-a fost permis să vin cu doi invitaţi, aşa că am ales să-i aduc pe Erna şi pe Tomas, care stau împreună cu Eva, logodnicul acesteia şi Adèle.

Nu intenţionez deloc să vorbesc cu cineva din încăpere. Un pahar de şampanie aşezat în mâna mea, pregătit să mă însoţească în Anul Nou. Nu m-am atins deloc de el.

Vati, îmbrăcat somptuos, în sacoul său din catifea pentru cină, intră alergând în cameră.

— Prieteni, invitaţi, priviţi cât este ceasul! Trebuie să-l ascultăm pe *Herr* Goebbels şi discursul pe care-l va ţine cu ocazia Anului Nou.

Se îndreaptă spre radio şi cineva ridică acul de la gramofon, pentru a opri muzica.

— A început deja.

— *...1938, un an al miracolelor. Prin anexarea Austriei, optzeci de milioane de germani au fost uniţi într-un măreţ Reich, prin revenirea a zece milioane de cetăţeni într-un singur, miraculos an. Ar fi uşor să uităm magnitudinea a ce am reuşit să facem într-un timp atât de scurt. Ar fi uşor să uităm că astfel de reuşite ar fi părut imposibil de îndeplinit înainte să aibă loc, care acum, când s-au petrecut, par aproape uşor de împlinit. Scepticii din jurul nostru, dintre care au mai rămas puţini, rânjesc şi arată spre inevitabilele probleme mici şi triviale, care se ivesc ocazional. Aceşti sceptici, această minoritate, cu banii şi educaţia lor, au mai multă încredere în raţiunea lor rece decât în inimile calde, idealiste ale maselor. Ei rămân ancoraţi în trecut, abia sunt atenţi la prezent şi absolut deloc cu gândul la viitor, lipsindu-le orice fel de imaginaţie pentru a vedea măreţia viitorului nostru german naţional. Pentru aceşti sceptici slabi, care tremură, problemele nu sunt făcute pentru a fi înţelese şi depăşite. Nu îi vom atrage aproape de noi pe aceşti plângăcioşi. Masele nu vor să aibă de-a face cu ei. La încheierea acestui an glorios, poporul este încântat de ceea ce*

a fost atins, iar noi putem privi înainte, cu încredere şi curaj, spre 1939...

Tomas apare de nicăieri lângă mine, apucându-mă de cot. Îmi zâmbeşte de sus, apoi se apleacă şi îmi şopteşte la ureche:

— Am nişte aşteptări din partea lui 1939.

— Vai... spun şi îmi întorc capul.

Soarbe din pahar într-un mod care mă face să cred că nu a mai băut niciodată şampanie înainte. Îi zâmbesc, iar el se leagănă pe călcâie şi pe faţa lui se citeşte optimismul.

Discursul s-a încheiat, iar Vati bate din palme ca să spună câteva cuvinte şi el.

— După cum ştiţi, a fost un an dificil, mai ales pentru scumpa mea soţie, Hélène. Dar, cu sprijinul vostru, prieteni apropiaţi şi familie dragă, cred că am reuşit să trecem de ceea ce a fost mai greu. Să sperăm că 1939 ne va aduce pace şi linişte tuturor, iar noi vom reuşi să înaintăm în acest an cu curaj, constanţă şi hotărâre în sufletele noastre, ca să continuăm această misiune a noastră, acum că facem parte din această măreaţă familie de *optzeci de milioane* de inimi germane care bat ca una singură, mergând împreună înainte spre destinul nostru comun. Pentru Patrie, *Heil Hitler!*

Izbucnesc aplauze şi toată lumea bea în cinstea viitorului.

Eu şi Erna ne privim una pe alta, iar ea ştie că mă gândesc la Walter. Cum pot să toastez în cinstea Patriei care a creat un ocean de disperare între mine şi el? Îl trimite pe Tomas să o caute pe Ingrid şi bea puţină şampanie.

— Hetty, spune ea, văzându-l că se îndepărtează, eşti palidă ca o fantomă. Ce s-a întâmplat?

Nu îi spun despre îngrijorarea care nu-mi dă pace de câteva zile. Ceva ce ar fi trebuit să se întâmple nu s-a întâmplat. Mergem într-un loc mai liniştit din încăpere, unde nu putem fi auzite.

— Acum două zile, îi spun, m-am dus înapoi la cafeneaua Lenei şi m-am întâlnit cu mama lui Walter. I-am făcut o promisiune...

— Ce promisiune?

Erna se apropie de mine ca să nu fim auzite.

— Am promis că voi încerca să-i scot pe tatăl şi pe unchiul lui Walter din lagăr.

— Dar, Hetty, nu poţi!

— A fost atât de dureros, Erna! *Ea* a fost atât de demnă de milă. M-a implorat, a plâns iar şi iar, ca şi când eu eram ultima ei speranţă. Iar dacă nu au fost eliberaţi până acum, mă întreb dacă mai sunt în viaţă.

— Nu este ceva ce poţi face tu, Hetty. Nimic! Ce se aştepta...

— Iată-ne! Tomas se împinge în noi, punându-i Ernei în mână un pahar de şampanie plin, care dă pe-afară fâsâind. Noroc, s-o dăm pe gât! zâmbeşte el şi bea totul dintr-o înghiţitură.

— Soarbe-l uşor, Tomas, te rog! spune Erna. Nu e bere. De fapt, ne poţi lăsa singure, pe mine şi pe Hetty, câteva minute? Te rog!

Îşi mută privirea de la Erna spre mine şi ne face cu ochiul.

— Bine. Dar mă întorc.

Un fior îmi coboară pe spate.

Se leagănă, apoi se îndepărtează de noi şi se îndreaptă spre ofiţerul Evei. Tresar când îl văd atât de dizgraţios, cu râsul lui prea zgomotos.

— E în regulă, zâmbeşte Erna şi îi face semn din mână. Ce spuneai?

— Îmi amintesc de ea, de mama lui Walter. Acum mulţi ani, înainte să ne fi mutat în casa asta, Mutti, Karl şi eu fuseserăm invitaţi la ceai. Cred că aveam şase sau şapte ani, dar mi-o amintesc. Părea atât de elegantă. Nu elegantă ca

Mutti, ceva diferit. Avea o încredere fermecătoare, lipsită de griji. Mutti a fost mereu *vulnerabilă*, presupun. Mereu s-a bazat pe Vati pentru tot. Dar această doamnă, atât de mică şi de delicată, radia toată şi era plină de energie. Persoana din cafenea, Erna, era complet diferită. Era mizerabilă şi fragilă. Nespălată, săracă şi disperată. M-a făcut să înțeleg că, dacă o persoană e tratată ca un câine vagabond, se transformă într-unul.

— E oribil, Hetty, cu adevărat oribil! Dar *tu* nu poți face nimic. E o problemă mult prea mare pentru tine.

— Nu. Îmi dau seama acum. Dar poate că există o modalitate prin care îi putem ajuta pe copii. Walter a menționat asta în scrisoarea lui, ceva despre trenurile pentru *Kindertransport Special*. Aceste trenuri îi duc pe copii la familii din Anglia, până când părinții lor găsesc un loc sigur unde să se ducă. Crezi că tatăl tău ştie cumva cum am putea aranja ceva?

— Nu ştiu. O să-l întreb. Dar nu trebuie să spui sau să faci ceva între timp. Ar putea pune în pericol totul. Dacă tatăl tău bănuieşte ce pui la cale...

— Dar i-am promis lui Walter. Cum să nu încerc măcar? Toți oamenii importanți sunt în această cameră. Vorbesc despre victorii şi reuşite mărețe, dar mai este o parte a acestei poveşti, nu-i aşa? Ar trebui să folosesc această ocazie. De a vorbi liber. Dacă nu o fac eu, cine o va face? Nu voi putea să merg înapoi la cafenea cu capul drept. Nu pot să stau şi să mă uit la femeia asta şi să-i spun că nu pot face nimic.

Ochii Ernei se măresc.

— Hetty, nu gândeşti limpede. Dacă spui un singur cuvânt împotriva lui Hitler sau a guvernului, eşti terminată – şi la fel va fi şi pentru mica noastră mişcare de rezistență. Ai semna certificatul de deces al familiei *mele* în acelaşi timp.

Tomas revine şi încheiem discuţia.

Mă uit în jur la oaspeţi, la Mutti şi Vati şi mă întreb cum am ajuns să mă simt ca un străin în această încăpere.

Este trei şi jumătate dimineaţa, iar Vati îşi ia la revedere de la ultimii musafiri care pleacă, Otto şi familia sa. Uşa de la intrare se trânteşte, am rămas doar noi doi, faţă în faţă în holul de la intrare, tăcerea s-a lăsat peste tot în jurul nostru. Mutti s-a dus de mult la culcare. Ingrid şi Vera, fata care o va înlocui în curând, termină curăţenia în camera de oaspeţi.

— Ei bine, zice el rigid. E ora de culcare.

Trece de mine, iar eu îl prind de braţ.

— Vati...

Se poartă de parcă s-a atins de ceva dezgustător.

— Ce e?

Sfatul Ernei şi al Berthei îmi răsună în minte. *Taci. Uită de Walter. Mergi mai departe.* Dar imaginea lui Walter distrus, rănit mă bântuie. Gândul la ce are să li se întâmple celor rămaşi în acel lagăr şi ce *ar putea* să i se întâmple mamei sale nu îmi dă pace.

— Ce e? urlă Vati din nou cu chipul său dur, nerăbdător să plece.

— Îmi... Îmi pare rău pentru tot. Sper că mă vei putea ierta.

Se doresc a fi cuvinte de împăcare, dar chiar mie îmi sună a cuvintele unui laş.

— Da. Ei bine, asta depinde de tine şi de cum te vei purta de-acum înainte.

— Voi face tot ce pot, Vati.

Îşi îndreaptă umerii şi mă priveşte ochi în ochi.

— Vom lăsa asta în urmă, dar nu voi uita. Nu vei mai umbla prin oraş fără ca mama ta să ştie unde te afli. Nu te vei mai... amesteca... cu cei indezirabili. Vei fi fiica pe care o merit. Nimic mai puţin.

— Da, Vati, şoptesc.

— Du-te la culcare, Herta.

Înghit cuvintele pe care mi-am promis că le voi spune în această seară şi îl privesc cum urcă scările apăsat. Cuvinte de implorare sunt înlocuite de alt plan. Nu voi fi îngenuncheată de Vati şi de ameninţările sale. Pot să fiu o persoană mai bună de-atât.

8 ianuarie 1939

Din nou acea minge din stomacul meu. Îmi doresc să se liniştească, dar e prea multă salivă. Nu pot să înghit. Sar şi fug la baie şi vomit bila galbenă în apa limpede a vasului de toaletă. Tremur toată, trag apa, apoi mă stropesc cu apă rece ca gheaţa pe faţă.

În lumina mohorâtă a dimineţii, reflexia mea în oglindă este palidă ca a unei stafii, ochii goi şi lipsiţi de viaţă. Broboane de sudoare îmi strălucesc pe frunte în ciuda frisoanelor. În ultimele zile n-am făcut mai nimic, iar vomitatul s-a liniştit doar pentru moment. Greaţa se va întoarce şi va rămâne alături de mine pentru tot restul zilei.

Înapoi în cameră, deschid ferestrele larg şi mă uit afară la răsăritul gri, ceţos de pe strada goală. Crengile rigide ale cireşului sunt goale. Pare mort. Dar înăuntrul trunchiului său mare viaţa doarme în aşteptarea căldurii primăverii, care să împingă seva la capătul fiecărei ramuri şi rămurele. Apoi va înflori.

1939. Un an nou. O nouă speranţă. O nouă viaţă.

Mă gândesc cu speranţă la lenjeria pătată de sânge.

Te rog, Doamne. Te rog, să nu fiu însărcinată...

— Unde e Bertha?

Mutti e singură în bucătărie şi amestecă ceva într-o tigaie pe aragaz.

— A plecat.

— Plecat?

— Am fost nevoiți. După ce a făcut în noapte aia...

— *Ce? S*pune-mi, te rog, că nu ai concediat-o pe Bertha!

Mutti nu se uită la mine. Greața pe care o simt devine tot mai puternică.

— Eu şi Vati am discutat despre asta. Trebuie să ai încredere în angajații tăi. Odată ce încrederea e trădată, nu există cale de întoarcere.

— Dar de ce? Nu e vina Berthei, ți-am mai spus! A fost a mea. De ce nu mi-ai spus mie?! Nici măcar nu am apucat să-mi iau rămas-bun.

— Am fi făcut-o mai din timp, dar a fost extrem de dificil să o înlocuim pe Bertha fix înainte de Crăciun. Am căzut de acord ca ea să stea până când găsim o altă bucătăreasă de încredere, spune Mutti, luând cu lingura un ou din tigaie şi punându-l într-o farfurie. Va începe de lunea viitoare. Va trebui să ne descurcăm până atunci. Obişnuiam să gătesc, adaugă ea aproape surprinsă. Sunt sigură că îmi amintesc eu ce trebuie să fac. Apucă farfuria şi pleacă din bucătărie. Micul dejun e servit! spune.

Cum a îndrăznit Vati să se descotorosească de ea astfel? A fost vina mea şi nu am avut ocazia să spun... ce? Dacă ştia, de ce nu mi-a zis nimic? Nu mi-a trecut prin minte că va veni o vreme când Bertha nu va mai fi în preajmă. Făcea şi ea parte din această casă, din viața mea. Până acum nu am avut nici cea mai vagă idee despre cât de importantă era. Oare cine va veni va sta de vorbă cu Kuschi şi îi va arunca resturi de mâncare de la bucătărie? Va fi acolo, dreaptă şi bună, cu tort, cafea şi o ureche pregătită să mă asculte? Abia acum înțeleg golul de afecțiune, bunătate şi înțelegere care rămâne în urma ei. Mă simt vinovată.

— Unde s-a dus? O urmăresc pe Mutti în sufragerie. Poți măcar să îmi spui? Vreau să îmi cer iertare. Să-mi iau la

revedere.

— Cred că a găsit un post ca bucătăreasă într-o pensiune. I-am dat scrisori de recomandare bune şi plata pe o lună. Am fost foarte generoşi, dată fiind situaţia. Ah, era să uit...

Mutti scoate un plic din buzunar. Inima îmi bate cu putere, dar scrisul de mână nu mi-e cunocut.

— Ce este?

— E de la Tomas.

Fräulein *Hetty,*

Am încercat să găsesc curajul de a te întreba şi în trecut, dar mi-a lipsit cu desăvârşire. Am crezut că o scrisoare ar fi potrivită pentru cineva ca tine. Mi-ar plăcea foarte mult dacă ai vrea să vii cu mine la o plimbare duminică după-amiaza (mâine) la ora trei, pentru o oră. Ştiu că îţi place să-ţi plimbi câinele. Aşadar, ai putea să mă plimbi şi pe mine?

De asemenea, aş fi foarte onorat dacă ai veni cu mine la dansul organizat de Liderul Tineretului Hitlerist al unităţii mele, peste trei săptămâni, într-o zi de duminică. Vor fi şi fete de la LFG, pe unele sigur le cunoşti. Erna este şi ea invitată. Dar mi-ar plăcea foarte mult dacă ai veni ca invitata mea.

Sincere gânduri de bine,

Tomas Köhler

Of, Tomas, ce să spun? Am nevoie de tine ca prieten, dar nimic mai mult. Se poate să-i spui asta unui băiat fără să-l ofensezi?

Mă gândesc la îndemnul lui Walter, acela de a-mi găsi o altă iubire, şi la sfatul gentil al Berthei. Pare imposibil în acest moment, dar probabil ar trebui să încerc. Nu Tomas, desigur, dar poate va fi cumsecade la acest dans. Nu voi şti dacă nu voi merge cu inima şi mintea deschise.

În regulă, Tomas, te voi însoţi săptămâna viitoare şi voi veni la seara dansantă.

Dar ca amică, te rog să reţii. Doar ca amică.

— Am fost chemat la o şedinţă miercuri, în München, ne

spune Vati după cină. Asta e, Hèléne! Radiază de o energie pe care nu am mai văzut-o la el de dinainte de moartea lui Karl.

— Mă vor promova la gradul de *Oberführer.*

— De unde ştii sigur? întreabă emoţionată Mutti.

— Am fost informat din surse sigure.

— Oh, Franz, astea sunt veşti nemaipomenite!

— *Schutzstaffel*-ul se măreşte atât de repede, încât cei care şi-au dovedit aptitudinile de lider trebuie promovaţi, pentru a se asigura disciplina şi autoritatea absolută tot timpul. Se lasă pe spătarul scaunului. Soarbe din cafea. Am fost de încredere şi dedicat. În special în timpul revoltelor din noiembrie. Oamenii noştri s-au purtat exemplar.

Îmi înfig adânc unghiile în braţele pe care le ţin pe sub masă, până când începe să mă doară.

— Va trebui să ne mutăm? întreabă Mutti.

— Pentru moment, nu. Într-adevăr, mi-a fost dat un pont că, dacă următoarele şase luni merg bine, voi urca repede în ierarhia SS-*Gruppenführer*. Sunt unii care spun că cei cu un astfel de grad pot conduce nu doar districtul lor SS, ci chiar şi pe cel de poliţie. Ştiu că mă au în vedere. Astfel, putem superviza tot ce se petrece în regiune prin intermediul SS, al poliţiei, al serviciilor de informaţii şi prin intermediul administraţiei. Ingenios din partea lui Himmler să croiască SS-ul astfel încât să aibă autoritate totală asupra tuturor agenţiilor. Aşa nu poate exista competiţie sau luptă în interiorul acestora care să ne distragă de la scopurile noastre extrem de importante şi, în cele din urmă, de la scopul nostru suprem.

— Minunate veşti, Franz. Deşi eu m-am tot gândit la un nou început altundeva.

— Va trebui să renunţ la ziar, continuă Vati încruntat. Obligaţiile mele la SS sunt prea mari ca să continui aşa. Îl voi promova pe Josef Heiden să conducă ziarul pentru mine.

Am încredere deplină în el, iar el deja munceşte foarte mult zi de zi. Şi, draga mea, se apleacă şi o mângâie pe Mutti pe mână, mă gândeam că poate ar trebui să ne luăm o casă undeva la țară. Să fugim acolo o dată la două săptămâni. Putem să invităm şi nişte prieteni, ca să ne distrăm împreună. Ce spui? Ca să mă revanşez pentru cât am stat aici.

Îmi imaginez o casă drăguță, cu fumul ieşind pe coş, o grădină mare, poate câteva găini şi un cal sau doi. Îi va lua, oare, pe Hilda Müller şi pe ceilalți copii ai săi acolo? Două familii care se schimbă la fiecare sfârşit de săptămână.

Stomacul meu se contractă şi simt cum voma începe să urce, arzându-mi gâtul, dar încerc să mă controlez.

— Vera? Tu eşti? strigă Mutti, auzind paşi în hol.

— Da, *Frau* Heinrich? Vera apare în tocul uşii îmbrăcată în halatul ei. Am uitat să ridic hainele de la spălat mai devreme.

— Ah, ce bine, am nişte scrisori pe care să le trimiți, zice Mutti ieşind din cameră ca să le aducă.

— Deci, ce crezi, Herta? Ei? Tatăl tău, în vârful ierarhiei?

— Poate, spun înainte să am timp să mă gândesc bine la ceea ce zic, într-o astfel de poziție te vei gândi cu atenție la unele dintre politicile împotriva evreilor.

Scaunul său scârțâie în timp ce el se apleacă spre mine, privindu-mă imediat cu ochii lui duri şi reci precum sticla.

— Să nu mai spui niciodată aşa ceva, zice el scorțos. Nu voi uita niciodată ce ai făcut, fetițo, cum m-ai şantajat. Cu cât mă gândesc mai mult la asta... Îşi strânge buzele şi îşi încleştează pumnii. Dacă s-ar afla, ar pune în pericol absolut tot. Mizele sunt mai mari decât oricând.

Deschide gura ca să spună mai multe, dar Mutti se întoarce în cameră. Închide gura şi se aşază la loc. Nu se mai uită la mine.

Iar tot ce simt sunt bătăile tot mai puternice ale inimii

mele.

A doua zi, pe la trei, Tomas bate la uşă, căutându-mă. Ingrid rânjeşte, în timp ce eu şi Kuschi părăsim casa. Nici nu trebuie să spună ceva, fiindcă privirea ei este destul de edificatoare. În doar câteva zile pleacă spre casa părintească, unde va rămâne însărcinată cu un ofițer SS perfect. Aşadar, ea îmi este superioară mie în toate felurile. Abia aştept ca tot ce ştie despre mine, şi ea însăşi, să dispară. Mă rog să aleagă să nu se mai întoarcă vreodată.

Parcul Rosenthal este complet gol, iar eu şi Tomas ne plimbăm umăr la umăr, cu Kuschi adulmecând fericit prin împrejurimi. Ninge puțin, dar nu se aşterne zăpada pe pământul umed.

— Ce nenorocit de frig, comentează Tomas, schimonosindu-şi fața şi ascunzându-şi bărbia şi mai adânc în gulerul ridicat al hainei. Respirația îi abureşte ochelarii. Scuze!

— E ianuarie, Tomas, la ce te aşteptai?

— Nu e foarte plăcut, asta e tot, spune el ridicând din umeri.

— Nu mă deranjează.

Se uită la mine, iar fața i se luminează.

— Ți-a plăcut scrisoarea mea? M-am gândit că poate scrisul o să-ți atragă atenția. Ştiu că îți plac lucrurile astea.

— Da, Tomas, dar nu trebuie să-mi scrii.

— Şi vei veni la dans?

— Da, dar...

— Ştii, Hetty, eram atât de emoționat! De fapt, scrisul a fost mai uşor.

— Nu trebuie să fii emoționat, Tomas, ne ştim dintotdeauna.

— Dar nu *astfel*. Şi, vezi tu, persoana care eram cândva, ştii tu, în copilărie, ei bine, nu mai sunt aşa, dar sunt îngrijorat că, într-un fel sau altul, mă vezi în continuare ca

pe acel copil inutil.

Grăbeşte ritmul mersului, care se sincronizează cu viteza discursului său, tot mai rapid şi mai rapid.

— Dar niciodată nu am crezut că eşti un copil inutil!

— O, dar am fost! Eram jalnic. Eram bătut mereu. Dar acum *eu sunt* cel care dă bătaie. Sunt puternic, vezi, şi când această ucenicie stupidă se va încheia, în sfârşit mă voi alătura armatei şi atunci o să vezi tu, Hetty, o să vezi tu cine sunt eu. O să vezi tu de ce sunt capabil. Am ambiţie şi abia aştept să mă alătur luptei.

— Tomas, te rog, opreşte-te! Nu ai nimic să-mi demonstrezi mie, mai ales după, ei bine, ştii tu, afacerea aceea urâtă cu Walter.

Acum merge repede în faţă şi nu sunt sigură că a auzit. M-am gândit cu atenţie ce să spun, astfel încât să nu îi dau vreo speranţă falsă, dar abia s-a uitat la mine, darămite să mă fi ascultat.

— Ştiu că încă nu sunt ce trebuie, nu încă. Dar îţi promit că voi fi. Niciodată nu am visat... Dar, ştii şi tu, se pot întâmpla miracole, nu? Adică, sunt o grămadă de exemple, nu-i aşa? Şi *ştiu* că sunt mai bun decât idioţii ăia de la fabrică cu care am de-a face. Sunt mult mai bun decât ei toţi la un loc! Serios, ai fi surprinsă, Hetty, de conversaţiile lor. Glumele – spun cele mai proaste glume, de cel mai prost gust, iar unele sunt despre Führer. Nu mai fac asta în faţa mea, nu de când l-am dat pe mâna autorităţilor pe porcul ăla, Bruno, că avea gura slobodă, dar ştiu că tot nu pot să se abţină. Idioţii naibii!

Se opreşte ca să respire, pieptul său urcă şi coboară sacadat.

— Tomas, e în regulă, ştiu că nu eşti ca ei. Nu trebuie să-mi demonstrezi nimic.

Îşi scutură capul.

— Eşti drăguţă că spui asta, chiar eşti dulce. Dar trebuie

să-ți arăt.

— Nu, nu trebuie, fiindcă suntem *prieteni*, Tomas! spun repede. Adică, nu te simți aşa cu Erna sau cu alți oameni, deci nu ar trebui să te simți aşa nici cu mine.

În sfârşit, se opreşte şi se uită mai bine la mine prin ochelarii lui murdari. Respirația lui se linişteşte şi dă din cap, cu brațele strânse pe lângă corpul rigid.

— Da, Hetty. Da, înțeleg. Şi sunt norocos, murmură el. Nu că nu cred în astfel de lucruri, dar... Cum e mama ta?

— Mmm, e bine.

Măcar o fi priceput mesajul?

— Bun. Bun, asta e bine. Se uită la ceas. Ştiu că nu vor să stai pe-afară prea mult, deci o luăm înapoi?

Am ajuns la marginea drumul. Pădurea întunecată se întinde în fața noastră, iar amurgul pluteşte deasupra noastră. Dintr-odată, mă apucă tremuratul.

— Da. Intri să bem ceva cald?

Dă din cap, aparent mulțumit.

— Kuschi, plecăm! strig eu.

Nu primesc niciun răspuns, aşa că stau şi aştept, privind printre trunchiurile subțiri şi goale ale copacilor.

— Kuschi! strig din nou, mai tare de data asta.

În sfârşit, conturul lui negru şi flocos apare alergând printre copaci, cu urechile lăsate şi coada ridicată, ca şi când ar fi fugărit de diavol.

Nu-mi este mai uşor fără tine aici, dragostea mea, şi mă întreb dacă îmi va fi vreodată. Acea zi, 15 martie, ziua în care te căsătoreşti, se apropie tot mai mult. Îmi doresc să nu-mi fi spus. Ți-am citit scrisoarea iar şi iar, o ştiu pe de rost. Uneori, decizia mea slăbeşte, iar atunci iau stiloul ca să-ți scriu. Dar, dacă încep, nu mă mai opresc deloc. Trebuie să rămân puternică, astfel că în acest jurnal scriu tot ce simt. Ştiu că ai ținut legătura cu Erna. Mi-a zis că eşti îngrijorat din cauza mea şi că te gândeşti mereu la mine. Că doar vrei să ştii dacă

sunt bine. Am rugat-o să-ți spună că sunt bine, doar îmi văd de viață, dar bănuiesc că nu mă vei crede. Tatăl Ernei s-a întâlnit cu un voluntar englez de la Kindertransport, care a venit aici, dar au fost copleşiți de cereri de la părinți disperați şi nu a reuşit să asigure transport de data asta. Of, mă simt atât de neputincioasă, inutilă şi obosită! Cât de mult mi-ar plăcea să pot să dau timpul înapoi şi să fiu în brațele tale. Îmi imaginez cum ne plimbăm de-a lungul râului, tu şi cu mine, împreună cu Kuschi, care sare fericit pe lângă noi. Îmi imaginez ce mi-ai spune. Mi-ai zice:

— Hetty, împreună putem face orice.

Dar nu este aşa, nu? Tu exişti doar în mintea mea, o amintire începătoşată.

4 februarie 1939

Petrecerea este în toi când eu şi Tomas ajungem. Doi băieți masivi de la Tineretul Hitlerist ne taie numele de pe listă şi ne lasă să intrăm.

Ne facem drum spre bar prin camera plină de fum. Mirosul este aproape insuportabil şi simt cum mă cuprinde un val de greață. O văd pe Erna stând alături de un grup de fete de la LFG. Ne facem semn cu mâna. Tomas ne cumpără fiecăreia câte un pahar de Sherry. Iau o înghițitură mare, sperând că gustul dulce, ca de medicament, mă va ajuta să alung starea de rău. Peste tot în jurul nostru se întorc capete. Ochii lor trec peste mine şi, ca de obicei, se holbează la Erna – minunatul *object d'art*.

Nu e de mirare că Karl s-a îndrăgostit atât de tare de ea. Săracul, drăguțul de Karl! Erna este indiferentă la toate privirile insistente. Stăm şi ne uităm la dansatorii care au grijă să se mişte cum trebuie. Fără mişcări curajoase sub ochii critici ai câtorva ofițeri Gestapo, care se plimbă prin

jur. Îmi golesc paharul şi rămân cu o senzaţie de căldură şi o uşoară ameţeală. Mă simt puţin mai bine. Tomas îmi zâmbeşte de unde stă, la oarecare distanţă, discutând cu un băiat într-o uniformă gri de armată şi bereta aşezată elegant.

— Mai vrei unul? mă întreabă el.

— Da, te rog, îi răspund.

Tomas şi celălalt băiat vin cu băuturile şi ni se alătură mie şi Ernei. Trupa cântă o melodie nouă. Locul de dans se umple repede.

— Dansează cu mine, mă invită Tomas, întinzându-mi mâna.

Mă apucă de talie şi mă conduce spre ringul de dans, făcând piruete pentru a se da din calea celorlalte cupluri. Pasul nostru nu este sincronizat şi mă tot împiedic de el. E diferit de Walter, cu ale cărui trup şi pas mă potriveam atât de bine. Mă uit peste umărul lui Tomas şi o zăresc pe Erna, cu gura aproape de urechea arătosului soldăţel, care a rămas fără beretă şi are părul ciufulit. Îl simt pe Tomas uitându-se la mine, dorindu-şi să îi răspund la fel, dar nu pot. Nu vreau.

Încep să ameţesc. Alcoolul, atmosfera încărcată de fum, toate aceste corpuri transpirate care simt că mă apasă. Deodată, totul devine mult prea zgomotos.

— Am nevoie de aer, îi şoptesc lui Tomas, sprijinindu-mă de el, temându-mă să nu leşin.

— Sigur. Hai să ieşim.

Mă apucă de talie şi mă conduce spre uşă. Aerul proaspăt mă loveşte din plin. Ne îndepărtăm de cuplurile languroase, adunate în jurul intrării, şi ne sprijinim cu spatele de perete. Iau câteva guri de aer, iar capul începe să mi se limpezească.

— Mulţumesc, îi zâmbesc eu lui Tomas.

— Haide, spune, hai să găsim un loc mai liniştit. Ar fi mai

bine, nu?

Se uită la mine cu subînțeles.

Dau din cap bucuroasă că sunt iarăşi la aer curat, că nu mă mai simt rău. Mă duce de mână într-un părculeț de peste drum de bar şi stăm pe o bancă între doi copaci. Este linişte şi întuneric, departe de lămpile stradale şi de gălăgia din bar.

Cu o mişcare rapidă, Tomas vine înspre mine şi mă apropie de brațul băncii. Îşi lipeşte buzele de ale mele, iar limba lui, dură şi curioasă, îşi croieşte drum în gura mea. Pute a bere şi a țigări. Îi simt corpul greu şi masiv peste mine, iar brațul băncii îmi intră adânc în spate. Sunt paralizată de şoc. Nu are nimic în comun cu atingerea uşoară, plăcută a lui Walter. Tomas este aţâţat şi nu se lasă. Simt o umflătură în pantalonii lui pe măsură ce se freacă de coapsa mea.

Vreau să se dea jos de pe mine! Mă sufoc şi mă lupt cu el pentru a respira, dar nu se mişcă, ci se lipeşte şi mai tare de mine. Îşi strecoară mâna sub rochia mea şi îmi apucă sânul, despărțindu-mi picioarele cu mâna. Panica începe să crească şi încerc să mă feresc, aşa că îmi întorc fața. Am mâinile prinse ca într-o menghină. Îmi strânge sânul şi mă lupt să nu-mi desfacă picioarele, dar e prea puternic. Îmi ridică rochia şi îşi lipeşte mâna de coapsa mea. *Nu, nu, nu. Te rog, nu face asta*. Mă zbat şi mai tare. Îmi trage lenjeria intimă într-o parte, caută, trage şi mă zgârie în încercarea lui disperată de a o da jos.

Acum mă lupt cu toată forța mea, înnebunită de panică, urlându-i în față. Mai rămâne câteva secunde, împingându-se şi mai tare, apoi deodată îmi dă drumul. Se trage deoparte, apoi se ridică. Pieptul i se umflă cu mişcări sacadate, respiră cu putere.

Ne holbăm unul la celălalt. Mă răsucesc toată. Genunchii la piept, brațele în jurul lor, o minge mică, etanşă.

— Ce dracului?! Căcat!

Tomas se îndepărtează de mine.

— De ce nu te-ai oprit? M-ai rănit! zic plângând.

Derulez totul în minte. Ce am zis, ce am făcut de am ajuns aici? Ce l-a făcut să creadă...?

Îşi pune coatele pe genunchi, capul în palme. Tremură.

— Îmi pare rău, Hetty, m-am lăsat dus de val. Nu am vrut să te rănesc.

Îmi şterg gura cu mâna care-mi tremură.

Eu am fost de vină?

— Căcat! Căcat! Căcat! Am băut prea mult. Iartă-mă, te rog! Mă poți ierta?

— E... e în regulă, Tomas.

— La dracu'! Doar că îmi place foarte mult de tine. Adică... Dacă ai şti cât de mult te plac! Te iubesc! De atâta timp. Nu ar fi trebuit să insist atât de mult.

Tremur incontrolabil. Mă strâng şi mai mult cu brațele. Nu a fost vina mea.

— Să nu-mi mai faci asta niciodată.

— Chestia e, Hetty, că m-am gândit la asta de o grămadă de timp. Mi-am dat seama că am abordat problema greşit. Deci, m-am gândit, e-acum ori niciodată, înțelegi?

— Acum ori niciodată să ce?

Îmi aşez rochia. Spatele mă doare acolo unde mi-a intrat brațul băncii, iar sânul mi-e umflat. Aş vrea să pot să mă opresc din tremurat, îmi doresc să ne putem întoarce la bar, îmi doresc să pot să plec acasă. Credeam că te cunosc, Tomas. Dar se pare că te-am înțeles şi eu greşit.

— Am fost mult prea laş. Niciodată nu am reuşit să adun destul curaj.

— Ce mama naibii vrei să spui? Am crezut că suntem prieteni. *Doar* prieteni!

— M-am gândit la asta şi mi-am dat seama că nu am fost suficient de clar. Trebuia să-ți *arăt* cât de mult te vreau,

înțelegi, şi am crezut că asta-i ceea ce îți doreai. Ştii, după ce te-am văzut cu acel... acel nenorocit jegos!

Pumnii îi sunt încleştați, iar muşchii mandibulei i se contractă.

— Încă mă bântuie, Hetty.

Simt că mă suprinde furia.

— Ce credeai tu că vreau *eu*, Tomas? Ce fel de fată crezi că sunt? Cum îndrăzneşti să presupui...

Trebuie să mă îndepărtez de el. E nebun, instabil. Sar de pe bancă şi o rup la fugă.

Aleargă după mine şi mă prinde de mână.

— Stai! Uite, îmi pare rău, bine? Am înțeles totul greşit. Extrem de greşit. Mereu fac aşa când vine vorba despre fete. Nu pot să nu mă simt gelos – tu eşti tot ce mi-am dorit vreodată. Eşti mai bună decât oricare altă fată. Dar niciodată nu ai fost accesibilă, mereu mi-ai scăpat. Trăind în casa aceea mare... Adică, ce zic, erai de neatins. Ca un fel de înger. Chiar şi când eram copii, tu erai diferită. Când toți ceilalți se luau de mine, ție nu-ți păsa. Îi ignorai pe toți şi stăteai cu mine. Dar ai făcut-o de la o mare înălțime, ca şi când îți era milă. Adică hărțuirea s-a oprit numai datorită ție. Tu m-ai salvat, iar eu niciodată nu m-am putut ridica la înălțimea ta. Aş fi făcut orice ca să te impresionez. *Am făcut* totul ca să te impresionez. Dar ştiam că nu voi avea nici cea mai mică şansă de izbândă. O fată ca tine nu ar vrea niciodată să fie cu unul ca mine. Inspiră adânc şi înfige călcâiul bocancului în pământ.

Capul mi se învârte şi încep din nou să mă simt rău.

— Nu e adevărat, Tomas, oftez copleşită dintr-odată de oboseală. Mereu mi-ai plăcut ca prieten. Niciodată nu mi-a fost milă de tine.

— Dar atunci... în acea dimineață groaznică, când te-am văzut cu *el*... Fața lui Tomas se schimonoseşte plină de dezgust. M-a mâncat de viu. Am tot văzut imaginea aia, nu

puteam să înțeleg, nu puteam s-o *suport*. Apoi mi-am dat seama – nu eşti perfectă. Eşti stricată, ca noi toți. Asta însemna că *aveam* o şansă. Evreul ți-a spălat mințile, ştiu asta, dar însemna şi că puteam să te iert, fiindcă nu era vina ta. Nu am spus nimănui ce am văzut, mi-am ținut gura. Şi am fost al naibii de răbdător! Deci merit *ceva* în schimb pentru toate astea, nu?

Mă uit la el. Simt un gust acru pe limbă.

Nu voi fi premiul nimănui.

— Tot vreau să îl rup în bătaie, spune Tomas, mutându-şi greutatea de pe un picior pe altul, împingându-şi ochelarii pe nas.

— Ei bine, nu poți! A părăsit țara, deci nu ai de ce să-ți faci griji în privința lui, îi spun eu calm.

— Slavă Cerului pentru asta!

Respiră adânc, apoi mă apucă de mână şi se uită sincer în ochii mei.

— Îmi pare rău pentru adineauri. Sincer! Nu voi mai face aceeaşi greşeală a doua oară, dar, Hetty, *te rog*, fii iubita mea! O să înnebunesc dacă nu te am.

Vati are invitați când mă întorc acasă cu Tomas.

— Herta, tu eşti? îl aud strigându-mă din sufragerie.

Nu-mi doresc nimic altceva decât să urc la mine în cameră, să mă afund în pat şi să dispar în neagra uitare a somnului.

— Da, Vati, m-am întors de la dans.

Orice s-ar întâmpla, să fii mereu sinceră față de tine. Cuvintele lui Walter. Mă agăț de ele, un colac de salvare care mă scoate din apele disperării.

În sufragerie se află un om pe care-l recunosc din imaginile din ziare: Theo Gratz, şeful diviziei Gestapoului din Leipzig. Lordul Mayor Otto este şi el aici, dar nu ştiu cine sunt ceilalți doi bărbați.

— Intră, Herta, draga mea! Nu sta acolo, vino aici, să te

prezint acestor domni foarte amabili!

Vati, îmbujorat după o seară cu vin roşu şi mâncare bună, mă invită cu braţele larg deschise şi primitoare să mă alătur. Vati îşi pune o mână în jurul umerilor mei.

— Scumpa mea fiică, anunţă el. Şaptesprezece ani şi frumoasă.

Bărbaţii mustăcesc.

— Nu-i aşa că e frumuşică? întreabă, uitându-se la ei.

Vreau să fug departe de tot, dar rămân aşa în mijlocul lor, ca o iapă, în timp ce se uită la mine din cap până-n picioare.

Vati râde şi mă mângâie pe păr.

— Este puţin cam impulsivă, dar o perioadă la şcoala Hausfrau ar trebui să o potolească. S-o liniştească. Cândva va fi o soţie bună pentru bărbatul ei.

Bărbaţii dau din cap aprobator şi îmi zâmbesc.

— Unde este Mutti? întreb în şoaptă.

— S-a dus la culcare, îmi răspunde Vati tot în şoaptă, şi ne-a lăsat pe noi, bărbaţii, să ne vedem de ale noastre, adaugă pe un ton normal.

— Da, şi eu ar trebui să fac asta, spune Gratz, uitându-se la ceas. Trebuie să-mi trimit raportul cu privire la situaţia din Dresda până mâine-dimineaţă, la nouă. Putem să încheiem aici?

— Sigur, zice Vati, devenind serios. Fugi, draga mea! Fă-ţi somnul de frumuseţe.

— Noapte bună, Vati! Noapte bună! le spun domnilor.

Mă prăbuşesc pe bancheta din hol ca să mă descalţ. Mă doare tot corpul şi mă întreb dacă voi avea curajul să o fac. Rămân aşa mult timp, privindu-mi picioarele, sprijinită de perete şi ascultându-i pe bărbaţi cum vorbesc prin uşa deschisă.

— ... e estimat la o mie cinci sute numai în cadrul

Lepziger Meuten[42]. Clar că nu am reuşit să facem suficient, iar rezistența s-a întins în oraşe de-a lungul întregii Saxonii. În Dresda se ştie prea bine doar...

E vocea lui Theo Gratz, cred. Ascult mai cu atenție.

— Şi ştii unde îşi desfăşoară operațiunile? întreabă Vati.

— În zonele muncitoreşti, în principal – Plagwitz şi în apropiere. Unii sunt comunişti. Unii sunt doar scandalagii. Dar sunt destui cât să ne facem griji. Cel mai îngrijorător este că mulți dintre ei sunt tineri. Se iau la bătaie cu trupele hitleriste, strigându-i porci şi snobi, căutând în mod voit să-i atace.

Pentru un moment, tăcere. Inima-mi bate cu putere. Ar putea asta să fie ceva în care e implicat şi *Herr* Bäcker? Nu este nici tânăr, nici din clasa muncitoare. Sau e vreo altă mişcare de rezistență? Poate că sunt multe, care apar peste tot. Creşte în mine un licăr de speranță, un semn că, poate, nu totul e pierdut.

— Să propui în Dresda măsuri rapide şi decisive, se aude iar vocea lui Vati. Nu putem permite ca acest haos să continue. Ar trebui să folosim retorica marxistă drept scuză pentru urmărire penală şi să luptăm contra lor cu toată forța noastră, să îi eliminăm cât mai repede. Ar trebui să facem un exemplu din ei... să-i descurajăm pe alții de la...

Murmure de aprobare.

— Trebuie să plec, Franz, spune unul dintre ei. Îți mulțumesc pentru ospitalitate.

Îmi dau repede jos încălțările şi urc pe furiş scările, pierzându-mă în întunericul de la etaj.

---

[42] Grupări antinaziste, formate din copii, tineri şi adulți, cu baza în Leipzig, care căutau să distrugă controlul nazist (n. tr.).

5 februarie 1939

Conversația pe care am auzit-o aseară despre gruparea *Leipziger Meuten* mi se derulează iar şi iar în minte. În lumina puternică a dimineții, mă întreb ce pot să fac. Mă plimb prin încăperile de la parter, cu Kuschi la picioarele mele. Ar trebui să-i dau informația mai departe lui *Herr* Bäcker. Oare el îi ştie pe liderii *Meuten*? Trebuie avertizați. Neliniştea creşte. Începe să se resimtă tot mai greu, mai înfiorător, precum *Kristallnacht*-ul[43] de anul trecut.

Pe terasă, privirea îmi alunecă asupra unui exemplar vechi de două zile din *Leipziger*, lăsat pe măsuța de cafea. Discursul lui Hitler către Reichstag[44] este publicat integral. Ocupă două pagini întregi. Mă aşez pe scaun şi-l citesc.

„... când celelalte țări insistă asupra faptului că Germania amenință alte popoare prin jaf militarizat, această declarație este întemeiată pe fapte complet distorsionate. Germania a contribuit la capacitatea de decizie a zece milioane de cetățeni germani fără mobilizarea vreunor forțe, contrar rapoartelor false scrise de presa străină. În această zonă,

---

[43] *Kristallnacht* a reprezentat un pogrom împotriva evreilor, desfăşurat de către forțele paramilitare ale SA şi de către civili din Germania nazistă între 9-10 noiembrie 1938. Autoritățile germane au privit situația fără a interveni. Numele *Kristallnacht* („Noapte de cristal”) provine de la cioburile de sticlă spartă împrăştiate pe străzi după ce ferestrele mai multor magazine, clădiri şi sinagogi deținute de evrei au fost spulberate (n. tr.).

[44] Reichstag este un edificiu istoric din Berlin, Germania, construit pentru a găzdui Dieta Imperială a Imperiului German. A fost inaugurat în 1894 şi a găzduit Dieta până în 1933, când a fost sever afectat după ce a fost incendiat. După Al Doilea Război Mondial, clădirea a ieşit din uz (n. tr.).

nici Marea Britanie, nici alte naţiuni occidentale nu au dreptul de a se amesteca în treburile noastre. Reichul nu reprezintă nicio ameninţare la adresa nimănui, ci doar s-a apărat împotriva tentativelor de intervenţie din partea unor terţe entităţi... Nu vom sta în calea statelor vestice, care se amestecă...

...Din ce motiv suferă economia noastră? Din simplul motiv al suprapopulării ţinutului nostru! Poporul german trebuie să supravieţuiască cu 135 de locuitori pe kilometru pătrat, iar restul lumii a jefuit constant Germania de-a lungul ultimului deceniu şi jumătate. Poporul german nu este inamic al Angliei, al Americii sau al Franţei şi îşi doreşte să trăiască în mod paşnic, însă agitatorii evrei şi non-evrei continuă să stârnească animozitate între poporul german şi aceste popoare... Germania nu va fi deturnată de la a-şi încheia socotelile cu evreimea. Este înjositor să vedem cum întreaga lume democrată le plânge de milă evreilor torturaţi, obidiţi în timp ce afirmă că „pur şi simplu nu îi pot primi pe evrei!" Şi toate aceste puteri nu au mai mult de zece persoane pe kilometru pătrat! Chestiune minoră, dat fiind că Germania a fost suficient de bună încât să aibă grijă de aceştia timp de secole, cu toate bolile lor politice şi medicale. Ce facem noi astăzi nu este nimic altceva decât să îndreptăm relele pe care aceşti indivizi ni le-au făcut.

...Europa nu va găsi pacea decât atunci când se va fi ocupat cum se cuvine de problema evreiască. În timpul luptei mele pentru putere, singurii care mi-au batjocorit profeţia că, într-o zi, voi conduce Germania şi voi rezolva problema evreiască au fost înşişi evreii. Râsul răsunător al evreilor atunci ar putea la fel de bine să le fi rămas în gât, bănuiesc.

Voi mai fi profet o dată: Dacă evreimea internaţională va reuşi să arunce omenirea într-un nou război mondial,

atunci rezultatul nu va fi o bolşevizare a planetei şi o victorie a evreimii, ci anihilarea rasei evreieşti din Europa”.

Las ziarul jos. Şi dacă va avea loc un nou război? Dacă se întinde până în Anglia, iar Walter nu va mai fi în siguranță nici acolo? Dacă această *chestie* se întinde peste tot în lume? Mă gândesc la *Leipziger Meuten* şi ştiu sigur un lucru: dacă nu luptăm cu asta acum, mai târziu îşi va aduna forțele şi va mătura toată Europa şi dincolo de ea. Este timpul să-mi las deoparte problemele, propria siguranță şi să îmi țin promisiunea făcută lui Walter.

Îmbrăcată de şcoală, mai întâi îmi fac drum la cafenea. Nu am mai văzut-o pe Lena din acea zi oribilă de decembrie, când m-am întâlnit cu *Frau* Keller. Clopoțelul de la intrare sună când intru, iar ea se uită în sus, la mine, surprinsă.

— Hetty!

Vine la uşă ca să mă primească. Cafeneaua este aproape plină-ochi de muncitori care fie şi-au încheiat tura de lucru, fie urmează să şi-o înceapă. În aer e un miros puternic de transpirație, tutun şi murdărie.

— Du-te în spate!

Mama ei lucrează în bucătărie. Pare mai în vârstă decât îmi amintesc. Mult mai încovoiată şi încărunțită. Rochia îi atârnă lăbărțat pe umeri, dar şi Lena pare îmbătrânită, cu pomeții supți. Are riduri pe frunte şi în jurul gurii pe care nu le-am văzut înainte.

— Cum mai eşti? întreb.

Cele două se uită una la alta. Mama Lenei îşi îndreaptă atenția spre aragaz şi pune cartofi şi şuncă într-o tigaie unsă cu unt.

— Eh, ştii tu, spune ea, ştergându-şi cu o mână fruntea. Ne descurcăm cum putem.

Dau din cap. Se aşterne o tăcere stânjenitoare.

— Speram să mă poți ajuta să îi trimit o scrisoare lui *Frau* Keller. Şi, ezit eu, te-ar putea interesa şi pe tine. Pentru

băiatul tău.

Dă din cap repede.

— Da?

— Britanicii organizează călătorii în Anglia pentru copii, unde să fie îngrijiți de părinți adoptivi până când e sigur pentru ei să fie aduşi înapoi la familiile lor. Cineva pe care-l cunosc încearcă să găsească un loc pentru unul dintre trenuri. E foarte greu – sunt mai multe cereri decât locuri –, dar va încerca şi pentru copiii familiei Keller, şi pentru băiatul tău, dacă vei dori.

Dă din nou din cap.

— Am auzit vorbindu-se despre asta. Şi că e şi un politician din America ce încearcă să facă ceva la fel. Dacă reuşeşte, vor putea să dubleze numerele...

Fața ei se crispează.

La ce s-a ajuns dacă trebuie să ne trimitem micuții în grija străinilor, în țări îndepărtate?

Din instinct, îi iau mâinile într-ale mele.

— Nu renunța la speranță, Lena! Trebuie să luptăm cu toată puterea noastră, oricum putem.

Ochii Lenei se umplu de lacrimi şi se uită în altă parte, ruşinată.

— Trebuie să plec, am ore. Dar voi încerca să mă întorc curând. Cu veşti bune, sper.

Ies din cafenea simțindu-mă mai bine decât în ultimele săptămâni. Voi găsi o ocazie la şcoală să-i spun Ernei ce am auzit despre *Leipziger Meuten*. *Herr* Bäcker va şti ce să facă în legătură cu asta. Măcar mă simt utilă. Poate că nu e mult, dar s-ar putea să facă o mică diferență.

Zâmbesc în sinea mea în timp ce mă grăbesc spre stația de tramvai.

1 martie 1939

Greața a dispărut. Nu mai am de ce să-mi fac griji. Şocul şi durerea încetează. Am auzit asta undeva şi e o reală uşurare să nu mai am crampele lunare.

În timp ce îmi strâng cărțile pentru şcoală, Kuschi latră cu putere din hol, anunțând sosirea poştaşului. O găsesc pe Mutti în camera ei. În mod straniu, de când a murit Karl, e gata să iasă la ora asta a dimineții. Stă la măsuța ei de toaletă, unde-şi strânge părul în cocul obişnuit.

— Bună dimineața, Mutti, spun, neputându-mi masca mirarea. Ai vreo întâlnire?

— E timpul să mă adun şi să mă întorc la acțiunile mele de caritate. Nevoia pentru case de copii creşte tot mai mult în fiecare zi, spune ea. Sincer, Hetty, nu mă lasă inima, dar doctorul spune că trebuie, altfel boala mea nu mă va lăsa niciodată, adaugă cu un tremur uşor al vocii.

Îmi pun mâna pe umărul ei şi o strâng uşor.

— Probabil că are dreptate, spun eu uşor. Nimic nu-l va aduce pe Karl înapoi. Ar vrea să fii fericită, Mutti.

Mă aprobă din cap şi mă strânge la rândul ei de mână.

Cineva bate la uşă.

— Intră, spune Mutti, punând o ultimă agrafă la spatele cocului.

Apare Vera.

— Am o scrisoare pentru *Fräulein* Herta, spune ea, întinzându-mi un plic.

Recunosc scrisul de mână al lui Tomas.

Dragă Hetty,

Nu te-am mai văzut şi nici nu am mai auzit nimic de la tine de la noaptea dansantă, dar m-am gândit la tine în tot acest timp. Noapte şi zi. Am sperat că poate-mi vei scrie şi mă vei linişti, că-mi vei spune că m-ai iertat pentru greşeala mea. Am sperat că vei vedea acea situație ca pe un compliment, fiindcă e dovada pasiunii mele pentru tine, o dovadă a sentimentelor

mele puternice, care nu se clatină sub tăcerea ta.

M-am mişcat prea repede şi nu voi mai face vreodată această greşeală. Este ceva mulţumitor şi bun şi, totodată, de modă veche în a aştepta şi, deci, voi aştepta, aşa că nu trebuie să-ţi faci griji. Te rog să-mi spui dacă mă vei însoţi la o plimbare duminică. Vei fi în deplină siguranţă. Poate am putea vedea un film într-o altă zi, curând?

Al tău, devotat,

Tomas

Împachetez scrisoarea încet şi o pun înapoi în plic. Încerc să mă imaginez alături de Tomas, ţinându-ne de mână sau sărutându-l, iar pielea mi se zburleşte.

— De la cine e? întreabă Mutti, punându-şi cu grijă pălăria, prinsă cu un ac perlat.

— Tomas.

— Ce vrea?

— Să ieşim la o plimbare duminică. Să mă ducă la cinema. În final, să fie iubitul meu, ceea ce eu nu doresc.

— Păi, scrie-i şi spune-i nu. Sigur ştie că eşti mult peste nasul lui?

Mă uit la Mutti în timp ce se priveşte în oglindă, părul perfect aranjat sub pălărie, rochia călcată, cu un pandantiv de chilimbar atârnând de un lănţişor în jurul gâtului ei subţire, iar în acel moment înţeleg pe deplin neputinţa noastră, a femeilor. Ea, la mâna lui Vati, soarele universului ei, pe care totuşi îl iubeşte, în timp ce el creşte copii cu o alta; eu, obligată să ies cu un băiat pentru că mă are la mână cu ceva ce ştie. *Wissen ist macht.* Cunoaşterea e putere. Nu voi scăpa nicicând de asta.

— Dar Vati a fost *sub* nivelul tău, Mutti, şi totuşi te-ai măritat cu el.

— Nu fi ridicolă! Uită-te ce a reuşit să facă!

— A fost doar fiul unui fermier sărac, fără niciun fel de aşteptări.

— Nu când l-am cunoscut. Era deja ucenic la ziar, deci se pare că am ales bine în cele din urmă, nu-i aşa?

— Deci, nu ar trebui şi eu să-i acord lui Tomas o şansă? E un ucenic cu ambiții. Se va înrola în armată în septembrie. Poate că atunci va fi mult mai acceptabil.

— Herta...

— O să-i spun că suntem doar prieteni, Mutti. Nu-ți face griji. O să îl fac să înțeleagă. Deci, e în regulă dacă ies cu el?

— Dacă te faci absolut înțeleasă, atunci, da. Nu are ce rău să iasă din asta. Vă ştiți unul pe celălalt de foarte mult timp.

Se ridică şi îşi ia poşeta.

— Mulțumesc! oftez eu.

Va fi mai greu să mă sustrag de lângă Tomas decât am crezut inițial. Dar voi găsi o cale. S-ar putea doar să dureze puțin mai mult.

O pup pe obraz înainte să plec.

Un vânt tăios îmi amorțeşte fața când mă îndrept spre apartamentul Ernei. Scrisoarea lui Tomas mă nelinişteşte. Nu are de gând să mă lase în pace. Deşi i-am luat apărarea în fața lui Mutti, gândul de a fi împreună cu el din nou, după ce m-a pipăit în cel mai grotesc mod, îmi provoacă repulsie. Deşi s-a oprit *din asta* imediat, ceea ce a făcut a fost un fel de viol, iar fiecare celulă din corpul meu îmi spune să stau departe de el. Dar, dacă îl resping, s-ar putea să vorbească despre mine şi Walter. Nu pot risca să fiu acuzată de *Rassenschande*, nu în preajma lui Ingrid şi cine mai ştie cine o mai cunoaşte pe ea, cineva care stă ascuns în umbră. Această amenințare planează mereu asupra mea. Voi reuşi vreodată să scap de ea?

— Îmi fac griji pentru tine, Hett, zice Erna, uitându-se la mine în timp ce înaintăm prin rafalele de vânt spre şcoală. Nu pari în apele tale. Eşti atât de palidă!

— Vati încă nu m-a iertat. Sincer, cred că nu i-ar păsa deloc dacă s-ar întâmpla să nu mă mai vadă vreodată.

— O, sunt sigură că nu este aşa! E doar foarte prins cu noile lui îndatoriri. Cu timpul o să uite tot.

— Iar în două săptămâni Walter se căsătoreşte. Va fi insuportabil pentru mine să mă gândesc la asta...

Înghit în sec.

— A, deci asta era!

Traversăm pajiştea din Nordplatz, mergând contra vântului. Erna se agaţă de braţul meu şi ne aplecăm capetele.

— Trebuie să te înveseleşti puţin. Îşi ridică vocea ca să acopere zgomotul vântului. Hai să te scoatem în oraş şi să-ţi găsim un nou iubit. Am cunoscut o *dulceaţă* de băiat săptămâna trecută la marşul aniversar al LFG-ului şi al Tineretului Hitlerist. Păcat că l-ai ratat. Mai mult ca sigur că te-ar fi iubit. Prea scund şi intelectual pentru gusturile mele, dar *pentru tine*...

O ciupesc şi râd pentru prima oară după ceva timp.

— Nu-mi trebuie cineva nou, Erna, sincer.

— Ba da, îţi trebuie. E cea mai bună cale prin care să treci peste o dragoste veche. Crede-mă, am experienţă cu astfel de lucruri.

Îmi face cu ochiul şi-mi zâmbeşte.

— Şi-n plus, e acoperirea perfectă. Ce altă cale de a-ţi convinge tatăl că te-ai dat pe brazdă? Vino la seara de dans a armatei de duminică seara. Te rog, Hetty!

— Nu vreau să merg.

— De ce?

Se opreşte înainte să ne apropiem de ceilalţi copii adunaţi în faţa şcolii.

— Nu înţeleg.

— Cumva... oarecum... mă văd cu Tomas, recunosc în cele din urmă.

— Ce? Glumeşti!

— Nu.

— *Tomas!* Eu ştiu că mereu i-a plăcut de tine, dar nu m-am gândit că... adică, mie-mi place de Tomas şi toate alea, dar, Hett, tu poţi avea *pe oricine*.

— A fost... insistent. Îmi tot scrie. Ne vedem uneori duminică după-amiază şi ne plimbăm cu Kuschi. Vrea să mă scoată la cinema.

— Nu-mi spune că *ai făcut-o cu el*.

— Nu, nu am făcut-o. A încercat o dată, dar l-am făcut să înţeleagă clar că nu o să se-ntâmple. Mi-a zis că va fi un gentilom de-acum înainte.

— Dar, Hetty, dacă tu nu simţi la fel, trebuie să-i spui!

— Când voi găsi momentul şi modul potrivit.

— Nu lăsa să treacă prea mult timp. Va deveni doar mult mai dificil.

Ar trebui să-i spun ce mă ţine-n loc, puterea pe care o are asupra mea, dar nu o fac. Mi-ar spune că greşesc sau că trebuie să găsesc o formă să mă înţeleg cu el. Dar în ce ne priveşte pe mine şi pe Tomas, înţelegerea nu pare să-şi facă loc. Ar lua ca pe un afront faptul că am făcut cu un evreu ce nu vreau să fac cu el. L-ar înfuria peste poate, iar el sigur ar căuta să se răzbune. Nu ar mai fi cale să-l fac să tacă atunci.

Decid să schimbăm subiectul.

— Ce se aude cu *Kindertransport*-ul? Ai veşti?

Erna se luminează.

— Acum, în legătură cu asta, am veşti bune. Guvernul britanic a mărit limita de vârstă de la paisprezece la şaisprezece ani, aşa că e posibil ca, în câteva săptămâni, toţi verii lui Walter să poată pleca împreună. Pe de altă parte, este o listă de aşteptare foarte lungă. Iar America nu a aprobat planul pentru un program similar. Însuşi *vărul* preşedintelui Roosevelt şi *soţia comisarului de la imigrări* au zis că douăzeci de mii de copii drăgălaşi se vor transforma în douăzeci de mii de adulţi urâţi.

— Ce lucru oribil!

— Da. Uite, Hetty, noi putem să facem doar cât ne stă în puteri. Încearcă să nu te implici... prea mult.

— Ce vrei să spui? *Tu* eşti implicată.

— Da, dar numai într-o mică măsură. Gruparea *Meuten* a fost tratată în mod agresiv şi apoi distrusă, iar liderii grupării au fost trimişi în închisoare. E din ce în ce mai greu şi mai periculos.

Toată forța din mine se spulberă când îmi amintesc discuțiile lui Vati despre *Leipziger Meuten*.

— Suntem neputincioşi.

— Ştiu. Ai dreptate.

Mă bate uşor pe braț, iar eu intru după ea în şcoală.

15 martie 1939

Azi e ziua cea mare. Nu ştiu la ce oră. Bănuiesc că nu contează. Dacă aş putea doar s-o blochez în mintea mea, să mă gândesc la orice altceva. I-am spus lui Mutti că am febră şi că nu vreau să merg la şcoală. Nu-i pasă dacă mă duc sau nu. Şcoala nu mai înseamnă mare lucru, iar Mutti e atât de absorbită de ea însăşi, încât nimic altceva n-o mai atinge zilele astea. Lumina de amiază este puternică şi razele colorează covorul de lângă patul meu. Mă întorc pe spate şi mă holbez la tavan. Dar nu pot să mă gândesc la altceva.

Dragostea vieții mele se căsătoreşte astăzi, doar că nu cu mine. Îmi duc mâna spre burtă. O las acolo, să se odihnească pe umflătura micuță. Simt cu degetele o bătaie timidă. Aripi de fluture. Mă întorc repede într-o parte şi acestea dispar. Mă răsucesc încet la loc, aşezându-mi iar vârfurile degetelor cu multă atenție pe partea de jos a burții. Inima mi se opreşte. E din nou acolo. Un puls minuscul sub

pielea mea. Ca şi când o insectă respingătoare ar fi rămas prinsă acolo şi se zbate întruna să iasă.

Ceva ce Walter a lăsat în urmă.

Rămân paralizată cu mâna pe abdomen şi cu un ţiuit în urechi. La sute sau poate mii de kilometri depărtare, Walter e pe cale să se însoare, iar eu îi port bebeluşul nenăscut încă.

Nu mai pot să ignor faptul că sânii mi s-au umflat, iar corpul meu s-a rotunjit uşor. Trebuie să fie a patra lună şi jumătate de sarcină.

Cu degete tremurându-mi, iau scrisoarea lui Walter din locul în care am lăsat-o împăturită, ascunsă între paginile jurnalului meu. Hârtia s-a mai subţiat de la atâta despăturit. Mă uit lung la adresa oficiului poştal, notată în josul scrisorii. Îmi spune să-i scriu în caz de urgenţă.

Mă îndoiesc că la o astfel de urgenţă se gândea el.

Mi-l imaginez în această zi. Douăzeci de ani, la începutul a tot. Încântat? Emoţionat? Trist că familia nu-i este alături? Oare se va gândi şi la mine? Iar apoi, Anna. Această fată fără chip despre care nu ştiu nimic, care va păşi în viitoarea ei viaţă alături de bărbatul perfect. Va purta o rochie frumoasă, părul, aranjat, creţ, radioasă şi fericită până peste poate, cu burta ei plată şi goală. Dar pentru cât timp? Şi când *ea* va simţi această bătaie a unei noi vieţi, va fi încântată, iar el va fi acolo pentru ea.

Ura pulsează în mine. Şi spaima.

Mă dau jos din pat şi mă îmbrac încet. Nu am niciun chef de nimic. Resimt epuizarea până în măduva oaselor. Mă îmbrac cu grijă, fusta puţin mai largă decât ce aş fi ales înainte, astfel încât faldurile să-mi acopere burta care se tot măreşte.

Oare ce o să mă fac?!

— De ce nu ai venit la şcoală azi?

Erna este la uşă. Obrajii înroşiţi, buzele strânse, zâmbetul

obişnuit, absent.

— Nu mă simt bine, asta-i tot.

— Nu ai spus nimănui, dar e în regulă, te-am acoperit.

— Oricum, nu îi pasă nimănui dacă sunt acolo sau nu.

— Probabil că nu. Dar oricum... Pot să intru, Hett, sau trebuie să vorbim în tocul uşii?

Deschid uşa larg şi urcăm treptele care duc spre camera mea.

Imediat ce uşa se închide, izbucnesc în lacrimi. Râuri, râuri de milă.

— Ce e? Hetty, ce ai păţit?

Erna mă ia în braţe şi mă strânge cu putere. Plâng atât de tare, încât nu pot să spun nimic, ci doar mă scutur toată de plâns.

— Te rog, ce ai păţit? se roagă Erna de mine.

— E...

Dar cum oare să-i spun? Ruşinea, groaza faţă de fătul evreu din pântecul meu – dovada supremă că am comis o crimă mai gravă decât uciderea, că am întinat puritatea sângelui meu. —Şşş, şşş... Haide, orice ar fi nu are cum să fie *chiar aşa* de rău!

Încearcă să mă înveselească, apoi mă conduce spre scaunul de la fereastră şi-mi mângâie părul.

Uşor-uşor, corpul meu se linişteşte, iar lacrimile se usucă. Sunt atât de obosită, că abia pot să articulez propoziţiile.

— S-a căsătorit azi, îi zic.

— Of, Hett...

— Şi trebuie să scap de Tomas. Am discutat să mai treacă pe aici duminică, dar nu pot să-i fac faţă. Sunt speriată, Erna, speriată că, dacă îl resping, le va spune celor din jur că m-a văzut odată sărutându-l pe Walter. Nu ţi-am spus asta niciodată, dar are acest atu împotriva mea.

— De-aia ai ieşit cu el? Fiindcă te temi să nu te expună?

O, Hetty, nu o să vorbească! Nu are curaj. În plus, Walter e plecat din țară şi ar fi cuvântul lui contra cuvântului tău. Erna râde cu jumătate de gură. Haide, nu e chiar aşa de rău! Cui i s-ar acorda mai multă atenție? Uite, ştiu că eşti supărată în legătură cu Walter, dar s-a făcut, acum trebuie să mergi mai departe. L-ai pierdut şi pe Karl, iar Tomas, care-ți suflă-n ceafă, e deja prea mult.

Se îndreaptă.

— Asta e! spune ferm. Aşa scăpăm de Tomas pentru o perioadă, cel puțin. Şi, odată ce se alătură armatei, ei bine, atunci te va lăsa pe bune în pace.

— Cum?

Îmi şterg ochii şi-mi suflu nasul. Capul îmi plesneşte.

— Lasă-l pe Tomas în seama mea. Îi spun că încă ții doliu pentru Karl şi că trebuie să te lase câteva săptămâni. Nu, luni. Asta o să-l domolească încetişor. Cum sună?

Dau din cap încet. Aş avea spațiu şi timp să mă gândesc la cum să rezolv toată harababura asta. Poate că doar va trece de la sine. Se-ntâmplă, nu? Avort spontan. Se vorbeşte despre ele tot timpul. Poate că mi se va întâmpla şi mie, iar atunci totul va fi în regulă. Mai bine să nu-l văd pe Tomas, fiindcă, după cum se uită la mine, sigur va observa imediat.

Iar el, dintre toți, îşi va da seama repede cine este tatăl.

— Mulțumesc, Erna. Eşti o prietenă adevărată.

— Nu face nimic. Mă strânge de mână. Vreau doar să te văd din nou cum zâmbeşti, scumpa mea Hetty!

După ce pleacă Erna, mă aşez la loc pe scaunul de la geam cu jurnalul meu. Căptuşeala catifelată îmi atinge spatele şi picioarele. Kuschi sare şi se face covrig pe mine, lovind aşternuturile cu coada. Îi mângâi blana mătăsoasă de câteva ori, apoi încep să scriu.

Ştiu că acum eşti căsătorit, dar nu voi înceta niciodată să mă gândesc la tine, iubite Walter. Ar fi imposibil, fiindcă eşti parte din mine. Nu văd cum s-ar putea schimba asta, deşi în

fiecare zi timpul trece. Azi a fost o zi de tortură. Nu trebuie să spun de ce. Dar acum, că s-a întâmplat, simt un soi de pace stranie, inevitabilă. Ca şi când, în timp ce noua ta viaţă începe, a mea se încheie. Sper că eşti fericit însă, chiar îmi doresc asta, şi mă bucur mai presus de orice că eşti în siguranţă. De aceea am decis ceva. Nu îţi voi spune. Voi păstra bine secretul, fiindcă astfel va fi mai bine pentru TINE. Iar asta e ceea ce contează cel mai mult. Dragostea pe care ţi-o port este complet altruistă. Cât despre mine, mă voi ruga în fiecare zi ca problema asta să se rezolve de la sine. Pentru că, dacă nu va fi aşa, ştiu că va fi o condamnare. Poate că ar fi fost mai bine ca Tomas s-o ducă până la capăt în noaptea aceea, când s-a lăsat dus de val. Atunci ar fi fost mai uşor de explicat. Dar e prea târziu acum. Mult prea târziu. Nimeni nu mă poate ajuta. Aşa că, Doamne, dacă eşti acolo, te rog, fă să-mi fie uşor. Fă-o să dispară.

16 martie 1939

— Trebuie să fac un proiect la ştiinţe pentru *Herr* Metzger, îi spun bibliotecarei în timpul unei pauze.

Dă din cap şi mă conduce prin biblioteca pustie la secţiunea de ştiinţe.

— Despre ce anume? întreabă ea.

— Boli ereditare şi avort, spun eu nonşalant.

Trage câteva cărţi de pe rafturi şi le cară pe masa mare din mijlocul sălii de lectură.

— Ar trebui să fie destul. Dacă nu, mai sunt câteva care s-ar putea să-ţi fie de folos.

— Vă mulţumesc, îi zâmbesc eu, ţinându-mi burta cât se poate de suptă.

Se întoarce la biroul ei, cu faţa la mine, şi continuă să eticheteze un morman mare de cărţi.

Frunzăresc câteva cărți. Nu îmi sunt de mare folos. E uşor să faci avort spontan, se pare, dacă mama este purtătoare a unei boli ereditare sau dacă este un exemplar ghinionist al rasei ei. Dacă nu, e aproape imposibil. Mă uit la imaginile înfiorătoare care arată procedura. Fire de metal, catetere, otravă, hemoragia letală fiind o complicație des întâlnită. Mă trezesc cu mâna pe burtă în timp ce mă uit îngrozită la ilustrații.

Îmi ridic puțin nasul din cărți şi observ că bibliotecara se uită la mine.

— Ai găsit ce căutai?

— Da, răspund. Vă mulțumesc. M-au ajutat mult.

Închid cărțile zgomotos.

Înapoi în clasă, vocea lui *Frau* Schmidt continuă monoton, însă nu aud niciun cuvânt. Îmi este greață după ce m-am uitat la acele imagini şi din cauza faptului că, departe de a-mi dori să distrug viața care creşte în mine, instinctul meu este de a o proteja.

— Haide, Hetty, mai repede! urlă Erna, întinzând mâna ca să prindă ştafeta şi alergând pe loc.

Mă străduiesc să măresc viteza. În mod normal, le-aş fi depăşit fără probleme pe Gerda sau pe Eva, dar azi picioarele mele sunt ca de plumb şi nu pot s-o fac. Încercuim pista de atletism, iar eu ajung ultima, cu gura larg deschisă şi gâfâind. Nu pot să trag suficient aer în piept. Mă împleticesc în față şi arunc ştafeta Ernei. O prinde şi aleargă, sprintând spre linia de sosire, micşorând distanța dintre ea şi cei care se află pe primele poziții.

Îmi simt capul greu şi mă cuprinde amețeala. Un țiuit îmi răsună în urechi, iar vederea mi se începtoşează, amețesc, apoi totul se întunecă...

— Herta? Herta? Cheam-o pe asistentă!

Cineva îmi ține capul şi mă întoarce pe-o parte.

Mă ghemuiesc instinctiv. Capul îmi bubuie de durere şi

gem.

Cineva mă trage uşor de umăr.

— Dă-mi drumul! îngaim. Lasă-mă în pace!

Mă smucesc, mă ghemuiesc şi mai tare, ascunzându-mi abdomenul.

— Hett, eşti bine? Hetty, mă auzi?

Vocea Ernei răsună în depărtare.

— A leşinat!

— A păţit ceva?

— Nu a mai păţit asta înainte!

— La o parte, faceţi loc!

O voce care ordonă.

— Herta Heinrich? Mă auzi?

Îmi deschid ochii. Asistenta şcolii se află în faţa mea. Îi închid la loc. Te rog, nu! O să afle.

— Da, mă aud spunând. Sunt bine.

Îmi adun toată forţa şi mă ridic. Capul îmi bubuie încă şi tremur din tot corpul.

— Vă rog, gata, nu e mare lucru, spun mulţimii din jurul meu. Nu ştiu ce s-a-ntâmplat, doar m-am simţit puţin...

— Capul între genunchi, îmi ordonă asistenta.

Fac cum îmi spune, apucându-mi genunchii şi ascunzându-mi burta de ochii celor ce se zgâiesc la mine. Simt cum asistenta mă măsoară din cap până-n picioare.

— E acea perioadă a lunii? o aud întrebând cu vocea tăioasă şi concisă.

— Da, da, sigur trebuie să fie asta, dau din cap, inima bătând să-mi sară din piept.

Ameţeala mă lasă şi încet-încet îmi ridic capul.

Cineva îmi dă nişte apă şi un biscuit. Nu mi-am dat seama că aveam gura foarte uscată.

— Mă simt mult mai bine, spun după ce iau o gură de apă, ceea ce aproape e adevărat.

— E o suferinţă obişnuită în rândul tinerelor, spune

asistenta autoritar. Du-te acasă şi odihneşte-te. Să nu te-ntorci decât după ce te faci bine.

— O să mă asigur că ajunge acasă, spune Erna, aplecându-se lângă mine. Hetty, îmi pare rău că am ţipat la tine să alergi mai repede, n-am ştiut...

— Nu fi ridicolă, bineînţeles că nu ai ştiut.

Se uită la burta mea. Îmi dau seama că mâna îmi acoperă protector zona. O las vinovată să cadă.

— Ai crampe? mă întreabă.

Dau din cap. Îmi lipesc buzele strâns şi mă abţin eroic să nu plâng.

— E semn de fertilitate, să ştii. Crampele, adică, zice asistenta.

— Haide, să te ducem acasă!

Erna îmi întinde o mână ca să mă ajute să mă ridic. Celelalte fete îşi pierd repede interesul şi intră înapoi în şcoală.

O salvare la limită. Dar cât va mai dura până când cineva va pune diagnosticul corect? Greutatea dezastrului iminent mă apasă din ce în ce. Ca şi când aş fi îngropată de vie, oricât m-aş zbate, oriunde m-aş întoarce, nu văd nicio cale de scăpare.

11 aprilie 1939

Dragă Hetty,

Ştiu că nu vrei să-ţi scriu sau să te sun. Erna mi-a spus că ai nevoie de spaţiu şi de timp. Ei bine, am încercat să fac asta o lună întreagă. Şi în tot timpul ăsta mi-am dat seama că să stai acasă şi să te simţi tristă nu-ţi face bine. Cea mai bună metodă să treci peste moartea fratelui tău este să faci lucruri care te bucură, să te afli în compania persoanelor potrivite. Deci te voi suna duminica asta. Am strâns nişte bani şi te voi

scoate în oraş pentru a lua prânzul împreună. Nu voi accepta un refuz. Te pot face fericită, Hetty, ştiu că pot. Şi o voi face.

Cu devoţiune,

Tomas

Mototolesc scrisoarea şi o arunc în buzunar în timp ce urc scările către camera mea. Trântesc uşa în urma mea, bâjbâi după fermoarul de la fustă. Degetele-mi alunecă, iar clemele rămân închise. Inspiră. Linişteşte-te. Le desfac una câte una. Le-am cusut eu însămi acum câteva săptămâni, când nasturii nu mai intrau în găuri.

Mă simt uşurată când termin. Las fusta să cadă pe jos, îmi deschei bluza şi-i permit burţii să iasă în afară. Mă doare fiindcă toată ziua, cât stau la şcoală, mă forţez să o ţin ascunsă. Mă uit în jos, la abdomenul meu dilatat. Urme roşii, adânci îmi traversează burta prin locul pe care centura l-a ţinut strâns. Cinci luni şi jumătate s-au dus. Resimt toată perioada scursă. Nu mai sunt uşoare bătăi, ci loviturile puternice a două picioruşe. Nu voi mai reuşi să o ascund pentru mult timp.

Lacrimile îşi croiesc drum pe obraji. Am plâns atât de mult, dar asta nu ajută la nimic. Îmi strâng pumnii şi le şterg. Articulaţiile degetelor îmi rănesc obrajii, dar nu-mi pasă. O merit.

Merg în picioarele goale şi mă aşez pe scaunul de la geam, mă cufund în perna spătarului şi îmi întind picioarele recunoscătoare. Cireşul este iarăşi înflorit. E atât de plin de flori rozalii anul acesta, încât unele dintre capetele fragile ale ramurilor par să se îndoaie sub greutatea florilor. Îmi doresc să fiu acel copac. Nu ştie ce e suferinţa umană. Trăieşte într-o binecuvântată uitare – habar n-are de mine şi de bocancii germanilor care mărşăluiesc de-a lungul Europei de Est. Vati spune că războiul este inevitabil. Un război pentru a-i anihila pe evrei.

Mi se strânge stomacul. Această ameninţare la adresa

vieții pe care o port în mine mă îngrozeşte... Un copil metis, al cărui sânge de evreu este considerat abominabil, a cărui naştere reprezintă cel mai grav păcat, a cărui existență ar putea foarte bine să reprezinte sfârşitul existenței mele. Mă gândesc la Hilda Müller, cum am urât-o pentru uşurătatea principiilor, pentru că a stricat căsnicii. Acum sunt exact ca ea. Doar că mai rău. Fiindcă nu e niciun Vati în spate care să-mi dea un apartament şi bani şi iubire. Chiar şi dacă trebuie să-l împartă cu Mutti, măcar ea are o parte din el.

Îmi doresc ca Walter să fie aici. Îmi închid ochii şi îl invoc cu fiecare por. Îi văd fața, părul, zâmbetul... Simt atingerea mâinilor lui, parfumul pielii. Alunec în brațele lui. Vârtejuri de apă mă înconjoară, dar sunt în siguranță. După toată această singurătate, sunt în siguranță...

Abia sesizez că uşa se deschide. Mă uit în jur şi o văd pe Mutti în cameră. Vine spre mine vorbind. Totul se desfăşoară cu încetinitorul.

— Te-am strigat de trei ori, de ce nu răspunzi?

Se opreşte. Se holbează la mine, se holbează la burta mea rotundă şi expusă.

Creierul face clic şi totul prinde viteză. Îmi adun genunchii la piept, îmi arunc brațele în jurul lor ca să ascund umflătura. Dar e deja mult prea târziu. Mutti stă ca o statuie, cu gura întredeschisă, gata să rostească ceva, dar fără ca vreun cuvânt să iasă. Ochii îi sunt larg deschişi. Nu clipeşte.

Aerul vibrează. Timpul stă în loc.

— Herta? rosteşte ea în şoaptă. Cumva... eşti...?

Ceasul ticăie şi timpul o ia din loc iar. Precum apa care țâşneşte dintr-un furtun, toată suferința mea iese la suprafață. La fel şi lacrimile, libere, de neoprit.

— Da, da, da... Am dat de necaz! Of...

În sfârşit, cineva ştie, iar uşurarea este infinită.

La prânz, stau pe fotoliu în sufragerie, cu picioarele

strânse sub mine, înconjurată de pernuțe.

Sunt înfăşurată în halatul de casă, ținând în mână o cană caldă de cacao cu lapte.

Verei şi lui Margo, noua noastră bucătăreasă, li s-a spus că nu mă simt bine. Amândouă au o privire îngrijorată, dar, în realitate, nu le pasă deloc. Nu cum i-ar fi păsat Berthei. Oh, cât de dor mi-e de Bertha!

Mutti se plimbă prin cameră. Pleoapele i se zbat puternic. Câteva fire din părul ei de regulă atent pieptănat şi prins au scăpat şi-i atârnă pe lângă urechi. Talia, pe sub rochia ei mulată, pare incredibil de îngustă, iar materialul extraordinar de bine croit se mişcă în ritmul ei, mângâindu-i coapsele lungi şi subțiri. Nici nu mi-o pot imagina pe Mutti însărcinată. Şi de două ori.

Apucă pachetul de țigări şi chibriturile de pe măsuța de cafea în timp ce încă se plimbă cu mişcări împleticite, bruşte. Traversează camera cu o mână în sus, ținând țigareta între degete, iar cu cealaltă, în şold. Nu a mai fost atât de agitată din ziua aceea blestemată de octombrie, care ne-a distrus viețile pentru totdeauna.

Se opreşte în fața mea şi se aşază pe marginea canapelei.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Herta! *De ce?* Adică, după toate prin câte am trecut. Cum ai putut *să faci* asta?

— Îmi pare rău...

— Proasto! Proasto, *proasto!* Dă cu pumnul în brațul canapelei. Nu te-am crescut să te porți ca...

— Mutti, îmi pare rău, zic, înecându-mă cu lacrimi, chiar îmi pare rău!

— O să-ți pară într-adevăr. Vocea îi este dură. Va trebui să se însoare cu tine, să ştii. Ştie asta, nu?

— Cine? întreb eu în şoaptă.

— Nenorocitul care îi e tată, scuipă ea. Cine altcineva? Ce dezastru! Câtă ruşine! Ai fi putut să fii mult mai bună de-atât. Tomas – bănuiesc că el este – nu este tocmai ceea ce

eu şi tatăl tău ne doream pentru tine. Vati va fi atât de dezamăgit! Dar e prea târziu acum. Poți să îți iei adio de la muncă, de la examenul de absolvire. Îți dai seama, nu?

Mâna-i tremură când o duce spre gură. Trage cu putere din țigară, închizându-şi ochii.

— Nu ştiu cine este tatăl, spun încet.

— POFTIM?!

Se ridică, fixându-mă cu privirea ca pe o nebună.

— Isuse! Cum să nu ştii?! Cu câți alți băieți *ai umblat*, târfo?!

Urlă, gata să o apuce o criză de isterie.

— Nu la asta mă refer. Ştiu, dar nu vreau să spun.

— Doamne sfinte, ce e asta?

— O, Mutti! Tare aş vrea să...

— Ei bine, ar fi bine să-i scrii şi să-i spui, oricine ar fi. Şi repede. Va avea un şoc al naibii de mare. Dar apoi, râde ea, un râs slab, spart, ar fi trebuit să se gândească la consecințe înainte să se culce cu tine. Nu-i aşa? Bărbați proşti! Niciodată nu se gândesc, nu? Hmmm... Se gândesc. Sau măcar se gândesc doar la *un singur* lucru.

Dă din cap, apoi îşi ridică un picior şi-l scutură uşor.

Îmi îngrop capul în palme.

— Herta, trebuie să-mi spui cine este tatăl.

— Nu pot.

— Nu fi ridicolă, Hetty! Este grav! Trebuie să-mi spui şi trebuie să te măriți cu el!

— Nu înțelegi. Nu pot, pur şi simplu, nu pot.

Piciorul lui Mutti se opreşte din tremurat.

— *Cine naibii este tatăl?* urlă ea, aplecându-se spre mine cu fața roşie. Ai vreo idee ce o să zică Vati când o să afle?

O să mă lovească. Mă îndepărtez. Nu am văzut-o niciodată atât de furioasă. Ne uităm una la cealaltă lung, apoi urlă, plină de nervi, şi sare înapoi în picioare, luând iar camera la pas.

Fixez podeaua cu privirea. Modelele geometrice ale covorului de sub măsuța de cafea se amestecă întruna. Roşu-ruginiu. Verde-oliv. Portocaliu-ars. Bej...

— Te rog, Hetty! Nu te pot ajuta dacă nu-mi spui. Haide...

Starea de spirit i se schimbă. Tonul devine linguşitor, implorator.

— Nu pot.

— Măcar spune-mi motivul *pentru care* nu-mi poți zice.

Îmi ridic privirea. Ochii i s-au mărit. Scutur din cap, lacrimile izbucnesc iar. O privire îngrozită i se aşterne pe față.

— Oh, Herta, spune, nu e căsătorit, nu?

— Nu, Mutti.

Însă, de fapt, este.

Sângele îmi aleargă prin vene. Vati, care e în Dresda până la sfârşitul săptămânii, ar putea foarte bine acum să fie cu amanta şi cu nou-născutul lor, în loc să fie plecat cu treabă din partea SS, aşa cum crede Mutti.

Minciună peste minciună, peste minciună. Minciunile se adună claie peste grămadă, una deasupra celeilalte, ca un castel din nisip umed, care într-o zi, când nisipul se va fi uscat, se va nărui.

16 aprilie 1939

Când ajung acasă, aproape de mijlocul zilei, după plimbarea lui Kuschi de duminică, le aud vocile ridicate tocmai din sufragerie. Uşa e întredeschisă şi trag cu urechea.

— Serios, Franz, nu am nicio idee cine e. Sunt realmente şocată de comportamentul ei. Dar nu pot să înțeleg de ce nu vrea să spună cine e. Îl protejează. Mă gândesc că e căsătorit... Pauză. E vina mea. Ar fi trebuit să fiu mai atentă

cu ea. Dar am fost atât de distrasă de moartea lui Karl...

Vocea lui Mutti se frânge.

— Nu, Hélène. Nu e vina ta. Presimt al naibii de bine de ce nu vrea să spună cine e.

În vocea lui Vati se simte furia, iar stomacul mi se întoarce pe dos.

— Ştii cine e?

— O, da, şi e mai rău decât îți dai tu seama!

— Franz, spune-mi! Ce poate fi mai rău decât un bărbat însurat?

Vati scoate un strigăt. Închid ochii. Sunt în cădere liberă. Mă sprijin de perete, cu respirația tăiată de teroare. Walter vine la mine, pe sub pleoapele închise. Prezența lui mă calmează. Forța se întoarce în picioare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi! strigă Mutti disperată.

— E evreul ăla. Vocea lui Vati e periculos de joasă. Bastardul ăla care obişnuia să vină aici tot timpul. Ne-am arătat buni şi toleranți atunci şi asta e răsplata lui!

Mutti scoate un țipăt scurt, iar imaginea cu Walter se pierde. Deschid ochii larg.

— Karl m-a avertizat, însă Herta a jurat că nu era nimic între ei doi. Ba chiar l-am ajutat pe porcul ăla jegos să plece din țară. Dacă ar fi aici, l-aş ucide cu mâinile mele. Nici nu pot să mă gândesc la cum a violat-o. E... e...

Trag adânc aer în piept şi deschid uşa larg.

Se holbează la mine. Amândoi. Ochii lui Mutti aproape că au ieşit din orbite. La fel şi ai lui Vati.

O, Vati, cu minciunile şi înşelăciunile tale. S-ar putea să nu recunoşti, dar noi doi suntem la fel.

Îmi țin capul ridicat şi-i întâlnesc ochii. Sunt plini de furie.

Furia lui mă loveşte cu forța unui uragan.

— Jegoasă ce eşti! Cum ai putut să faci aşa ceva? Eşti o

spurcăciune! Mi-e silă de tine... Ne-ai distrus... Ne-ai distrus!

Urlă la mine nişte cuvinte fără înţeles. Se repede spre mine, însă eu mă dau în spate prea încet, aşa că mă loveşte atât de tare peste faţă, încât păşesc într-o parte şi-mi pierd echilibrul. Când cad, mă lovesc cu capul de colţul mesei. Când aterizez, mă fac ghem pentru a-mi proteja burta.

Cu faţa schimonosită de furie, se aruncă peste mine, iar ochii, două găuri de un albastru-închis, minuscule, sunt înfipţi în carnea care tremură de nervi. Mutti îl apucă de braţ şi strigă:

— Franz, opreşte-te, opreşte-te, te rog!

— Nu a fost Walter! urlu. Nu m-a atins o dată, jur!

— Nu te cred, târfă ce eşti!

Mutti îl ia de braţ, dar se smuceşte.

— Ne-ai transformat în jigodii ca ei! Manipulatoare, clevetitoare, intrigantă. Să-ţi şantajezi propriul tată! Uită-te la tine – nimic altceva decât o *curvă* infectă!

Dă să mă lovească cu bocancul, dar mă rostogolesc într-o parte şi ratează.

Va încerca să mă lovească în burtă; să distrugă copilul din corpul meu.

— Cum adică şantajistă? Franz! Ţi-ai pierdut minţile?

Mutti îl apucă din nou, cu ambele mâini de data asta.

— Ridică-te, Hetty, ieşi din cameră, ACUM!

Vati încearcă să o dea la o parte, dar îl apucă de parcă viaţa ei ar depinde de asta. Mă prind de marginea mesei ca să mă ridic. Capul îmi pulsează şi mă împleticesc spre uşă. E cineva acolo, în tocul uşii. Vera? O altă vacă ce-şi bagă nasul unde nu trebuie. Va bârfi cu prietenele ei menajere, iar până mâine tot cartierul va afla acest adevăr ruşinos.

Dar nu e ea. Silueta asta e prea înaltă. O siluetă de bărbat. Uşa se deschide şi mai tare, iar Tomas se îndreaptă spre mine.

Ar putea, oare, situația asta să se înrăutățească şi mai mult? Îmi doresc să fiu moartă.

Acum ştie şi el adevărul şi poate să-i confirme suspiciunile lui Vati. Îmi aruncă o privire lungă, apoi se întoarce spre Mutti şi Vati.

— *Herr*, *Frau* Heinrich. *Heil Hitler!*

Îmbrăcat cu cel mai bun costum al său pentru duminică, Tomas îi salută.

— Îmi pare foarte rău că intru aşa. Nu a venit nimeni când am sunat la uşă. Am vrut să-i fac o surpriză lui Hetty ajungând mai devreme ca să o scot în oraş să luăm prânzul.

Se uită la mine. Sigur arăt deşirată, răvăşită, cu hainele şifonate pe mine, cu părul desprins şi sângele curgându-mi în spatele urechii.

— Pot să te ajut, Hetty? Eşti bine?

Vati se dezumflă. Se aşază pe canapea, cu capul în mâini.

— Sunt terminat, murmură el.

Mutti se întoarce spre Tomas.

— Îmi pare rău, nu e un moment bun. Herta a dat de necaz şi...

Vocea i se pierde.

Tomas se holbează la burta mea. Se uită în ochii mei. Expresia lui e de neînțeles. Oricum, ce mai contează acum?

— Refuză să spună cine este tatăl, vezi, ş-şi...

Mutti se bâlbâie, frângându-şi mâinile şi uitându-se la Vati ca şi când ar aştepta permisiunea pentru a spune aceste lucruri. E mut, capul încă îngropat în mâini.

Se lasă un moment de tăcere şi ating cu grijă cucuiul lipicios de lângă tâmplă. Tomas vine spre mine şi îmi ia mâna.

— Dar, dragă, spune el sigur pe sine, de ce să nu le spui? Ei bine, copilul e al meu, adaugă ferm, zâmbindu-ne larg tuturor.

Vati înalță capul. Toți trei ne holbăm cu gurile larg

căscate la el.

Lumina din cameră se intensifică. Totul se opreşte. Mutti şi Vati rămân tăcuți. Eu nu pot să respir.

Mă holbez lung la el, vrând să-i întâlnesc ochii încă o dată, dar el se uită la Vati acum. Obrajii-i sunt roz, iar ochelarii sunt murdari, ca de obicei, jumătate căzuți pe nas. Îi împinge la loc, aşa cum obişnuia să facă în clasă, acum mulți ani. Înghite în sec, iar mărul lui Adam i se ridică şi coboară în gât. Câteva coşuri mici îi punctează obrajii. Un erou neaşteptat, dar acum chipul lui mi se pare cel mai dulce şi mai drag.

— Îmi pare rău că a trebuit să aflați astfel, *Herr* Heinrich, spune Tomas. Nu aşa plănuiserăm. Ne vom căsători cât de repede se poate, desigur, nu-i aşa, Hetty? Îmi pot dovedi descendența ariană. Am toate actele. Niciun strop de sânge evreiesc nu îmi curge prin vene, deci nu ne va fi respinsă cererea pentru acel test. Se întoarce să mă privească. Plănuiam să te cer de soție astăzi, la prânz, draga mea.

Vati şi Mutti sunt încă muți. Se uită unul la celălalt. Mutti râde nervos.

— Dar, Herta, nu înțeleg. De ce ai negat că Tomas e tatăl? De ce atâta secretomanie?

Totul se mişcă mult prea repede. Nu pot gândi cum trebuie.

Tomas răspunde în locul meu.

— E vina mea. I-am zis să nu vă spună. A venit ca un şoc. Nu m-am gândit vreodată c-o să devin tată la doar şaptesprezece ani! M-a cuprins ruşinea, dar mi-a venit mintea la cap acum şi nu aş putea fi mai fericit. O iubesc pe fiica dumneavoastră din toată inima, *Herr* Heinrich.

Ultima parte pare să fie adevărată.

Vati, care până acum părea pierdut în gânduri cât l-a ascultat pe Tomas, deodată pare să-şi vină în fire. Se uită încă o dată la Mutti, apoi face un pas în față şi dă mâna cu

Tomas. Începe să zâmbească. Mutti, la fel.

— Ei bine! exclamă Vati. Asta într-adevăr este o veste minunată. Herta m-a făcut să-mi fac griji pentru câteva momente, dar nu mai contează acum. Sunt sigur că pot grăbi procesul de aprobare. Un doctor va trebui să te examineze, Herta, dar, cu Tomas drept tată sigur, nu va fi nicio problemă. Trebuie să sărbătorim. Fiica mea se căsătoreşte, iar primul dintre mulţii copii stă să se nască. Un pahar! Nu e prea devreme pentru un pahar la unsprezece patruzeci şi cinci, nu-i aşa? Tomas, ce vrei să bei?

Trebuie să mă aşez. Tremur toată. Mutti stă lângă mine şi îmi mângâie spatele, vorbind pe deasupra capului meu. Sună din clopoţel şi îi cere Verei să aducă gheaţă, nişte şervеţele şi iod pentru a-mi curăţa rana.

Vati şi Tomas fumează trabucuri şi toastează cu şampanie.

O viaţă neaşteptată începe să se lege în mintea mea precum un vis ireal, ciudat. Un apartament mic cu Tomas. Eu, soţie. Un copil. Copilul lui Walter. Mereu voi avea o parte din Walter cu mine. Pun o mână pe burtă şi, pentru prima oară, pot să îmi imaginez un viitor în care această făptură din mine să fie în siguranţă. Hetty şi Tomas. Tomas şi Hetty. Totul sună atât de greşit...

Chiar să mă vrea într-atât de mult?

Gândul mă face să mă-nfior.

Dar ne oferă mie şi bebeluşului lui Walter o şansă. Mă agăţ de acest gând cu toată forţa mea ca să nu mă înec.

Mutti insistă să rămânem la prânz în loc să ieşim, aşa cum plănuiserăm. Starea lui Vati, alimentată de şampanie şi de vin din belşug, este mai jovială.

— Ascultă, tinere, eu am avut începuturi umile. Nu este nimic rău cu asta, îi spune lui Tomas. Te-ai dovedit un bun, onest cetăţean german, în ciuda dif... dificultăţilor cauzate

de tatăl tău. Asta dă dovadă de voință. Curaj moral. Nu am niciun dubiu că te vei descurca de minune în Wehrmacht. Ne trebuie mai mulți astfel de tineri bărbați ca tine. Sunt norocos să am toate astea, spune el şi arată spre măreția camerei. Vă voi ajuta cu chiria pentru viitorul vostru apartament până când veți putea să vă întrețineți singuri.

Se uită la mine.

— Iar Mutti o să fie pe aproape ca să vă ajute cu bebeluşul – îi va face bine să aibă ceva care s-o distragă de la, ştii doar... Ceva bun, vesel...

După prânz, eu şi Tomas ne plimbăm împreună prin Rosenthal. Îmi e frică să rămân singură în preajma lui Tomas. E atât de ciudat. Trecătorii probabil cred că suntem un cuplu tânăr, drăguț, care se plimbă de mână. Doi îndrăgostiți care aşteaptă un bebeluş. O mică familie germană perfectă.

De-ar şti ei adevărul!

— E mai cald decât credeam, zic eu în timp ce ne plimbăm. Ar fi trebuit să-mi iau şalul pe mine, nu haina.

Tomas nu răspunde. Încerc din nou.

— Copacii sunt deja complet înfrunziți. Crezi că o să fie o vară toridă?

Continui să pălăvrăgesc, neştiind ce să zic ca să pot umple vidul dintre noi.

Ne aşezăm pe o bancă în fața lacului. Problema a plutit în aer, nerostită, de când am plecat de acasă.

Jigodie. Târfă. Distruşi. Ai distrus puritatea sângelui tău. O voce care a tăcut mult se trezeşte.

Tomas este dus pe gânduri şi ridică o pietricică de pe jos, de lângă bancă. O rostogoleşte în mâini, trecându-şi degetele pe suprafața ei netedă, lucioasă.

Rup tăcerea:

— Ştiu cât de mult te-am rănit, Tomas, şi îmi pare rău. Voi încerca să fiu cea mai bună soție. Dar vreau să înțeleg.

De ce faci asta?

Respiră lung şi forţat, strângând mica piatră cu toată forţa în palmă.

— Pentru că trebuie să te salvez. Eşti un înger căzut. Această *treabă* care a avut loc nu schimbă situaţia. De fapt, ai nevoie mai mult decât oricând să fii salvată.

Îşi ridică ochii spre cer, ca şi când ar vedea îngeri plutind în cercuri deasupra lui.

— Tomas, haide. Chestia asta cu îngerul... Nu o crezi...

Se uită la piatra din mâna lui, lovind-o cu vârful degetelor.

— Am încercat atât de mult să nu te iubesc. Chiar am încercat. Dar e imposibil. Şi mi-am dat seama că o forţă mai puternică decât mine mă împinge să fac asta. Să te salvez.

— Să mă salvezi de la ce?

— Evreul. Te-a siluit. Trebuie s-o fi făcut. Nu se poate să fi fost vina ta. Aşa pot să accept. Şi nu voi lăsa nimic rău să ţi se mai întâmple. Te voi proteja.

Ridică mâna în care ţine piatra şi o aruncă în lac. Face câteva salturi pe suprafaţa apei, apoi se afundă cu un mare plescăit în apă.

Inima începe să-mi bată mai repede. Mai cu putere.

Tomas îşi freacă palmele de faţă. Îşi reaşază ochelarii.

— Nu vreau mulţumiri, spune cu o voce moale, monotonă. Ce fac o fac din dragoste. Dar vreau să înţelegi un singur lucru, sunt sigur că oricum ştii.

Simt că mă sufoc.

— Nu vei avea *metisul* ăla. S-ar putea să-ţi fie greu la început, dar pe urmă o să-mi mulţumeşti.

Îşi lasă ochii să alunece spre burtă, iar un aer de repulsie îi umbreşte faţa.

Mă loveşte un val de greaţă.

— Cum adică, nu vrei să păstrez copilul? Ce te aşteptai să fac?

— Doar nu crezi că voi creşte un bastard de evreu, nu? De câte ori l-aş vedea, m-ar face să-mi amintesc. Este de neconceput, Hetty.

— Dar ai spus! Le-ai spus lui Vati şi Mutti că este al tău. Că te vei însura cu mine tocmai din acest motiv! De ce ai face asta? Nu înțeleg.

O umbră mare, neagră se pogoară asupra mea.

— Am spus ca să te protejez *pe tine*, nu pramatia aia. În plus, de ce ai vrea să-l păstrezi? Adică, cu siguranță, ai vrea să laşi toate astea în urmă... Ca să poți să mi te oferi complet şi toată mie. Vom avea copii făcuți de noi. Mulți copii.

Îmi apucă mâna şi mi-o strânge uşor, dar nu pot să respir, gâtul mi se strânge de tot.

Îmi fuge pământul de sub picioare, iar întunericul mă înconjoară.

— Hetty?

Lacul îmi apare iarăşi clar în fața ochilor.

— Eşti bine?

Chipul slab al lui Tomas şi ochelarii lui murdari se află în fața mea, ochii lui plini de îngrijorare.

— Şşş, spune. Nu încerca să vorbeşti. Respiră adânc.

Fac cum spune.

Devine mai uşor să respir, iar inima mi se linişteşte.

— Cum să mă descotorosesc de el odată născut? E un *bebeluş*, vorbim despre un bebeluş. Ce te-aştepți, să-l pun într-un sac, să-l leg şi să-l arunc să se-nece într-un lac, ca puii de pisică?

Nu eşti salvator. Eşti un ticălos bolnav, ca toți ceilalți ca tine.

— Nu, bineînțeles că nu, zice râzând. Dar, serios, nu ştiu şi nici nu-mi pasă, trebuie să dispară. Adică, există case de copii, nu? Pentru pramatii nedorite.

— Dar cum să le explic oamenilor? Vor şti că mai am

puțin şi nasc. Cum să le explic apoi dispariția unui copil?

— Nu-mi pasă! Vocea i se aspreşte subit. Spune-le că a murit. Bebeluşii mor. Cu puțin noroc, o să moară, iar asta o să ne rezolve toate probleme, nu-i aşa?

— Cum poți să spui asta? bolborosesc. Cum poți să spui asta despre un copil inocent? În plus, nu a fost aşa. Walter este o persoană bună. Ne-am iubit, *eu am vrut* s-o facă!

Cuvintele mi se blochează în gât. Nu mai pot să vorbesc. Mă uit la el îngrozită, îmi doresc să mai spună ceva, să se întoarcă la mine şi să spună că a fost o glumă teribilă, de prost gust. Nici măcar Tomas nu poate să fie atât de crud, nu?

Dar nu spune nimic, refuză să se uite la mine, gura îi e închisă, în timp ce ochelarii îi alunecă pe nas. Nu mai pot să-l sufăr.

Totul are un preț.

Copilul acesta este prețul de a-l fi iubit pe Walter.

A-l pierde este prețul pe care-l cere Tomas.

Ce opțiune am? Sunt condamnată dacă îl plătesc, condamnată dacă nu.

Dar gândul de a fi măritată cu Tomas, de a împărtăşi viața şi de a împărți patul cu el mă umple de groază.

Mă uit la apa lacului şi-mi amintesc cum m-a smuls Walter din adâncurile ei.

Cât îmi doresc să mă fi lăsat să mă scufund...

Aprilie 1939

— De ce mă eviți? Durerea din vocea Ernei răsună prin firul telefonului până la mine. Nu înțeleg, Hett. Te rog, explică-mi cu ce am greşit. Dacă am zis ceva care te-a supărat...

— Nu m-ai supărat.

— Asta face lucrurile şi mai rele, dacă te prefaci că nu s-a întâmplat nimic!

— E adevărul curat. Nu mi-ai greşit cu nimic, Erna.

— Atunci, de ce m-ai tot evitat în ultimele trei săptămâni, Hetty? Nu ai fost deloc la şcoală. Am venit la tine acasă. Am sunat. Zici că ai ciumă sau ceva!

— E vacanța de primăvară, Erna!

— Ştiu, dar noi mereu ne vedem în vacanțe.

Mă joc cu firul telefonului.

— Vino la mine, spun după o mică pauză. După-amiaza asta, cât Mutti face vizita lunară la casele soldaților. Vino la patru.

O să afle cât de curând, oricum. Mutti a trimis o scrisoare la şcoală pentru a-i informa că nu voi reveni la cursuri după vacanță.

Mai bine să afle de la mine.

Vera o lasă pe Erna în casă. Aud cum tropăie pe scări până la mine, apoi un sprint uşor pe coridor. Mă forțez să mă uit la uşă când intră, ruşinată de umflătura care se ghiceşte prin haine. Îmi țin respirația şi aştept să-i văd reacția plină de dezgust.

— Hetty?

Păşeşte spre mine, privindu-mi fața. Instinctiv, mâinile îmi coboară spre burtă şi abia atunci îşi coboară şi ea ochii.

— Isuse Cristoase!

— Da.

— *De asta* m-ai tot evitat?

— Putea la fel de bine să fie chiar ciumă!

— O, Hetty! Cum? Cine-i tatăl?

— Chiar trebuie să întrebi?

— Walter?

Dau din cap şi încep să plâng. Lacrimi mari, pline. Nu par să se termine.

Vine lângă mine, mă ia în brațe şi plâng pe umărul ei.

— De ce nu mi-ai spus?

— Nu am putut. Mi-a fost prea ruşine. Am sperat că o să dispară la un moment dat.

— Dar... dar câte luni?

— Cinci şi jumătate.

— O, fir-ar să fie, Hett, de ce mi-ai ascuns asta?

— Din disperare!

Se aşază pe pat şi mă fixează cu privirea.

— Ar fi trebuit să-mi spui, murmură. Aş fi putut să te ajut.

— Cum? Ce ai fi putut să faci? Sunt condamnată. Asta e tot.

— Cum adică condamnată?

Îmi curge nasul şi caut un şervețel curat în sertarul de sus. Odată găsit, îmi suflu nasul şi mă aşez lângă Erna, pe pat.

— Când a aflat Vati, am crezut c-o să mă omoare. Chiar am crezut, m-a lovit aşa de tare...

— O, nu, e groaznic!

Îi arăt coaja şi ce a mai rămas din cucuiul de pe tâmplă.

— Dacă nu ar fi intrat atunci Tomas, chiar cred că m-ar fi ucis.

— Tomas? Credeam că o să păstreze distanța.

— Mi-a scris şi a zis că a aşteptat destul, că vrea să mă scoată în oraş şi să luăm prânzul împreună. În fine, a intrat în mijlocul bătăii şi a anunțat că bebeluşul e al lui.

— Cum? *De ce?*

— Exact. El... nu e întreg la minte. Crede că-s un soi de înger căzut care are nevoie de ajutor. I-a spui lui Vati că se va căsători cu mine. La început, am fost uşurată. Adică, *nu voiam* să mă căsătoresc cu Tomas, dar m-am gândit că, dacă asta însemna că copilul lui Walter va fi în siguranță şi că vom putea locui împreună ca o familie, ei bine, aş fi putut accepta. Înghit în sec. Trag aer. Dar mi-a zis că trebuie să

renunț la copil. Să-l dau la un orfelinat... Mi-a zis că nu ar putea suporta să crească un *metis*. Mă obligă să-l dau! Încep să plâng iar. Cum să fac asta? Îl urăsc, urăsc numai să-l văd, iar acum trebuie să mă mărit cu el!

— Nu, nu trebuie. Nu trebuie să te măriți cu nimeni, Hetty, nu dacă nu vrei, îmi spune Erna, îmbrățișându-mă din nou.

— Dar trebuie. Dacă mă mărit cu Tomas, mă salvez pe mine, dar sacrific copilul. Dacă încerc să mă descurc singură, ce? Vati mă va dezmoşteni. Nu voi avea bani, nu voi avea cum să mă întrețin pe mine sau pe copil. În plus, fără o dovadă că tatăl este arian...

Nu mă obosesc să închei propoziția.

Erna mă strânge cu putere, apoi îmi dă drumul şi se duce la geam, uitându-se la ploaia de primăvară de afară. Mă întind pe pernă, sprijinindu-mi capul de tăblia patului. Burta, fermă şi rotundă ca un pepenaş, iese în evidență prin rochie.

Erna se întoarce spre mine.

— Trebuie să-i spui lui Walter. Dacă i-ai fi spus înainte, înainte să...

— Înainte să se căsătorească? Cum ar fi ajutat? I-ar fi distrus viața, atât lui, cât şi mie. Nu îi voi face asta, Erna. Nu mi-e de folos să-l ştiu aici, iar dacă nu ar putea să rămână în Anglia din cauza asta, nu i-aş fi nici eu de vreun folos. M-am decis. Nu îi voi distruge şansa de a duce o viață bună.

— Sfinte, Hetty, e foarte nobil şi aşa, dar are dreptul să ştie. Este şi copilul lui.

— Nu pot să-i spun. O să strice *tot*.

— Nu ar trebui să-l laşi pe el să decidă asta? Poate că n-o să fie aşa de rău pe cât crezi. Poate că şi tu ai reuşi să pleci în Anglia.

— Şi apoi? Noi trei locuind împreună în perfectă armonie?

Walter şi cele două soţii ale lui? El locuieşte cu familia ei şi este complet dependent de sprijinul lor pentru a rămâne în Anglia. Eşti ridicolă!

— Dar el e acolo. Poate că englezii îi vor permite copilului său să treacă graniţa, iar tu, ca mamă a copilului, ai putea să pleci şi tu, poate nu chiar imediat, dar...

— Opreşte-te, Erna! Nu are cum să meargă. Nu pot să plec în Anglia, nici dacă mi-ar zice el asta. Ce aş *face* acolo? Nu-mi rămâne decât să încerc să găsesc o cale prin care să salvez acest copil de soarta pe care i-a pregătit-o Tomas. Mai am câteva luni ca să găsesc o soluţie. Te rog, ajută-mă!

— Ce zici de mama lui Walter? Mătuşa lui? Nu ar putea să-l ia în grija lor?

— M-am gândit şi eu la asta, dar cum să las un copil pe capul lor? Nu au nimic. Şi au fost forţate de autorităţi să locuiască în casa evreiască de pe Humboldstrasse. Nu aş putea să-mi trimit copilul să locuiască într-un asemenea loc. Bărbaţii au rămas în Buchenwald, presupunând că mai trăiesc. La ce fel de viaţă l-aş condamna? În plus, de ce ar vrea să mă ajute?

— Dar *cu tine* cum rămâne?

— Va trebui să mă mărit cu Tomas. Nu văd altă cale. Poate, dacă mă are pe mine, îşi va schimba decizia în ce-l priveşte pe copil.

Expresia de pe faţa ei îmi confirmă ceea ce ştiu deja.

Că acest copil, cu sângele unui evreu curgându-i prin vene, a fost condamnat încă de dinainte de a se fi născut.

10 mai 1939

Când ai prea mult timp liber, simţi că abia trece. Fără şcoală, fără îndatoriri faţă de LFG. Cu foarte puţini vizitatori. Minutele, orele, zilele, toate se prefac într-o tot mai lungă,

interminabilă aşteptare. Stau ascunsă în cameră şi privesc lumea de la geam, cu ruşinea mea nevăzută şi neştiută. Doar patru oameni ştiu de pe acum că bebeluşul meu nu va supraviețui naşterii. Vati nu e prost. Şi-a dat repede seama cine este tatăl copilului. Dar îi convine să nu spună nimic, astfel încât el, Mutti şi Tomas să îl distrugă împreună.

— Mă ocup eu de tot, mă informează scurt Mutti într-o după-amiază. Vati nu vrea să aibă nimic de-a face, din motive lesne de înțeles. În plus, nu poate să rişte să afle vreunul dintre cunoscuții lui.

— Ce pregătiri?

— Orfelinatul. E domeniul meu ăsta, dată fiind munca mea la casa de copii.

— O să ajungă la orfelinatul *tău*? L-aş putea vizita în fiecare zi. Nimeni nu trebuie să ştie.

Speranța prinde contur în mine.

— Bineînțeles că nu! îmi răspunde ea cu o privire fermă. Casa mea este pentru copii puri. Copilul tău este... Nu se va potrivi.

— Atunci, unde?

Întrebarea îmi scapă pe nerăsuflate, apoi gura mi se încleştează.

— E un orfelinat evreiesc în Berlin. Am ținut legătura cu cei de acolo sub *anonimat*. Vor accepta copilul pentru o donație considerabilă. Maxilarul i se contractă. Vor face orice pentru bani, spune printre dinți, dar în cazul ăsta e util pentru noi. Vei merge într-un adăpost pentru mame înainte să naşti, în Berlin. M-am ocupat deja şi de asta. Nu putem risca să fii văzută de prea mulți oameni pe-aici şi nu vreau ca vreo moaşă să te asiste la naştere.

— Dar, Mutti, te rog! *Nu* poți să-mi faci asta! E *copilul* meu!

— Copil *evreu*.

— Nu e nicio diferență! E un copil. Te rog...

Cineva bate la uşa sufrageriei, iar Mutti, agitată, îşi duce degetul la gură, semn să tac. Nu mai zic nimic, dar o văd pe Vera iţindu-şi capul în cameră.

— Tomas e aici ca să o vadă pe *Fräulein* Herta, anunţă ea.

Expir, scăpând astfel de tensiunea acumulată.

— Spune-i că voi coborî imediat, Vera, reuşesc să îngaim. Mulţumesc!

Mutti vorbeşte cu Vera, dar nu aud nimic. Mă gândesc la copilul meu, la orfelinatul evreiesc şi mă abţin să nu plâng. Mai stau puţin, apoi îmi adun forţele şi cobor.

Faţa lui Tomas se luminează când mă vede.

— Ce vrei să faci azi, draga mea? O plimbare? Stai prea mult înăuntru, ai nevoie de puţin soare pentru piele. O să sfârşeşti ca una dintre fetele alea palide, blegite. Am nevoie să fii puternică şi în formă, cum obişnuiai să fii cândva.

— Bine, spun, apoi mă încalţ.

Îmi păstrez vocea calmă, cu tonalităţi egale, dar înăuntru sunt o mare dezlănţuită, plină de furie. Nicicând nu am mai simţit atâta ură faţă de vreo persoană.

Îşi coboară vocea.

— Bănuiesc că de vină e *chestia* aia, parazitul din burta ta, care-ţi suge toată forţa.

— Opreşte-te! Ceva se rupe în mine. Nu am nicio problemă cu sănătatea, Tomas. Dar mama tocmai mi-a spus ce o să se întâmple odată ce copilul se naşte. Cum a fost vândut, efectiv vândut, unei case de adopţii evreieşti din Berlin!

— Şşş, să nu audă menajera!

Îmi pune un deget pe buze. Mă smucesc şi apoi ies afară, pe strada din faţă.

— Mereu mi-a plăcut că eşti pătimaşă, râde el, venind repede din urmă.

Mă apucă de braţ şi merge în pas cu mine, în jos, pe Fritzschestrasse.

— Am o veste pentru tine.

— A, da?

Pulsul mi se măreşte. Mă uit la el. Poate că a avut o mustrare de conştiinţă.

— Data nunţii! Ne-au fost aprobate cererile pentru permisiune rasială. Ne putem căsători imediat. Tatăl tău ar vrea să fie cât mai curând posibil, o ceremonie mică, restrânsă, din motive evidente. Nu putem lăsa nici cea mai mică impresie a vreunui scandal. Deci, ce zici de sâmbăta viitoare?

Nenorocitule! Nu e nicio schimbare de plan, nicio amânare, nicio şansă de salvare în bărbatul cu care sunt obligată să mă mărit.

— Chiar vrei să te însori cu mine aşa?

Va vrea să consumăm căsătoria în noaptea nunţii.

Râde din tot sufletul.

— Desigur, aş fi preferat să *nu* mă căsătoresc cu tine aşa, dar nu avem de ales, de dragul tatălui tău. În plus, şi se uită la mine cu o privire intensă, abia aştept să te am toată numai pentru mine!

— Dar... unde vom locui? Nu am aranjat nimic.

— A! Asta.

O luăm pe Berggartenstrasse. E o zi minunată. Soarele e sus, mirosul de iasomie, în aer. Trag adânc aer în piept. Simt cum ce a pocnit adineauri, ca un chibrit aprins, pune stăpânire pe mine. Un foc mic arde în mine. E timpul să iau frâiele înapoi în mâini.

— Părinţii tăi mi-au sugerat într-un mod foarte amabil să mă mut cu voi, îmi spune Tomas, până când reuşim să ne găsim un loc al nostru. E spaţiu din belşug în casa voastră. Ne putem uita după un apartament în august, după... Mă rog, până la înrolarea în armată din septembrie.

— Şi până atunci? îl întreb. Se pare că totul s-a decis pentru mine, fără ca eu să am un cuvânt de spus. Voi merge

la o casă din Berlin, voi naşte şi apoi voi da copilul unor străini. Apoi trebuie să mă întorc aici şi să o fac pe soţia fericită cu tine. Nu pot face asta, Tomas. Nu voi face asta.

— Nu prea ai de ales, Hetty. Sau...? Ai pus în pericol reputaţia şi cariera tatălui tău. Rişti să fii aruncată într-un lagăr tu însăţi. Asta e numai vina ta sau, mă rog, a acelui evreu împuţit, nu a mea. Eu sunt *salvarea* ta. Fac asta din bunătate, aşa-mi dictează inima. Să ajut o prietenă veche, dragă mie. Şi, odată ce te-ai recuperat, vom lăsa toate astea în urmă şi putem începe o viaţă împreună. Cum se cuvine.

Căldura se împrăştie. Ard pe dinăuntru, fierb plină de furia reprimată săptămâni întregi.

— Tu eşti *salvarea* mea? Faci asta din bunătate? Nu te amăgi, Tomas. Situaţia asta îţi convine de minune. Scapi de problemă şi rămâi numai cu ceea ce-ţi convine. *Eu*. Dar dacă eu nu vreau să iau parte la planul ăsta? Dacă spun nu? Mă opresc în mijlocul străzii, fiecare celulă din corp urlă în mine. Nu sunt ca tine, Tomas. Nu e vina acelui *evreu împuţit* că sunt eu însărcinată. Nu m-a forţat niciodată să fac asta. Ne-am *iubit* unul pe altul. Am făcut-o din proprie voinţă cu el, fiindcă am vrut. Pentru că este o fiinţă umană minunată şi bună la suflet. Evreii nu sunt diferiţi de restul oamenilor. Toate astea sunt doar nişte minciuni! Nu e nicio conspiraţie malefică pentru a cuceri lumea, doar dacă eşti Hitler, desigur.

— Taci!

— Nu, nu o să tac. Pentru prima oară am de gând să spun adevărul...

Tomas mă apucă de încheieturile mâinilor şi mă strânge cu forţă. Mă scutură. Dar nu mă voi opri acum.

— Da! Ăsta e adevărul. Hitler este cel malefic, cel care greşeşte, cel care minte. Nu există o rasă supremă, o superioritate inerentă rasei. Toţi sunt la fel, evreu sau non-evreu, african sau arian. Suntem toţi *oameni*...

— Taci dracului! urlă Tomas, scuturându-mă şi mai tare. Cum îndrăzneşti?!

— *Voi păstra copilul ăsta!* strig. *Doar peste cadavrul meu voi lăsa pe altcineva să-l aibă!*

Tomas mă strânge atât de tare de încheieturi, încât strig de durere.

— Ajunge! răcneşte el fără să-mi dea drumul.

Mă chinui să respir, iar pe obraji îmi curg lacrimi mari.

— Ai terminat cu mica ta ieşire dramatică?

Simt că nu mai am energie, iar el îmi dă drumul, lăsându-mi mâinile să cadă pe lângă corp. Ne uităm unul la celălalt, apoi gura i se schimonoseşte. Mai întâi un rânjet, apoi râs exploziv. Se opreşte din râs şi o ia la pas, apucându-mă de după talie, aducându-şi faţa aproape de a mea.

— Hetty, spune el cu voce tare, nu vom mai avea discuţia asta. Dar nu uita cine eşti şi ce faptă ai comis. *Nu ai* nicio opţiune. Eu sunt singura ta scăpare. Şi nu-ţi face griji, n-o să te ating cu un deget până când *chestia* aia nu dispare din tine. Ideea în sine mă dezgustă. Voi aştepta. M-am obişnuit să aştept. Şi, când vei fi pregătită, te voi curăţa, minte şi trup, şi vei fi a mea toată.

Se apropie de mine şi mă sărută apăsat pe gură.

Mă înec, încerc să-l resping, dar e mult prea puternic.

Mintea mi se luminează. O, Tomas, crezi că ai asul în mânecă. Dar, cât timp trăiesc, nu te voi iubi *niciodată*, fiindcă iubirea mea este îndreptată spre altcineva.

Şi ţine minte: mintea mea mereu va fi liberă.

La cinci minute după ce Tomas mă lasă acasă, merg repede la apartamentul Ernei. Din fericire, este acasă. Tremur atât de tare, încât durează ceva şi am nevoie şi de un pahar mare de apă înainte să fiu suficient de calmă să pot vorbi.

— Nu pot face asta, Erna! Nu-i pot lăsa să-mi ia copilul. Au plănuit tot!

Tonul vocii creşte tot mai mult pe măsură ce panica mă cuprinde. Mă simt sufocată, de parcă cineva mă strânge de gât cu forță şi simt că rămân fără aer. Stele negre dansează în fața ochilor mei.

— Îl vor da la orfelinat, un orfelinat evreiesc. Şi apoi ce?

— Dar mereu ai ştiut...

— Am sperat, m-am rugat ca Tomas să-şi schimbe decizia. E tot ce trebuie să facă. Să mă lase să păstrez copilul. Rezolvă absolut tot, nu? Eu sunt fericită să am copilul, iar copilul va fi în siguranță fiindcă lumea va crede că este copilul lui. El e fericit că mă are pe mine. Vati e fericit fiindcă nimeni nu va afla vreodată adevărul, astfel reputația lui e salvată. Mutti e fericită fiindcă va avea un nepot de care să aibă grijă şi pe care să-l iubească...

Discursul mă sleieşte de puteri. Mă prăbuşesc pe un scaun, respirând greu.

— Dar, Hetty, Tomas a zis de la început că nu va păstra copilul. Tonul vocii ei e blând, dar cuvintele, crudul adevăr, lovesc foarte tare. Pentru el, acest copil e o abominație. Ca şi cum l-ar primi pe inamic direct în casa lui.

— Îi iei apărarea! Mă sufoc. Cum poți să...

— Nu! Nu-i iau apărarea, niciodată! Dar trebuie să fii realistă. Din perspectiva lui, nu există niciun motiv pentru care să păstreaze copilul. E mult mai bine pentru el ca bebeluşul să dispară. Nu te va lăsa să-l păstrezi, Hetty.

— Ai dreptate. O privesc pe Erna cum traversează camera, profund îngândurată. Desigur, ai dreptate. Am fost atât de proastă, atât de moale şi de ridicolă. Le-am uşurat prea mult treaba. Mă ridic. Voi refuza să mă căsătoresc cu Tomas dacă nu mă lasă să păstrez copilul. O să-i ameninț că merg la presă. Îl voi expune pe Vati şi aventura lui amoroasă şi, totodată, pe fiica netrebnică ce s-a culcat cu un evreu!

Erna e şocată.

— Nu poți face asta. Ştii ce ar urma să ți se întâmple apoi.

— Ce? o provoc eu, deşi nu e nevoie să întreb.

Amândouă ştim că voi sfârşi într-unul dintre lagăre. Vati, drept complice, probabil că va fi dat afară din funcție, din casă şi de la ziarul lui iubit.

— Copilul tău nu ar supraviețui, Hetty, spune Erna cu fața întunecată. Adevărul e că l-ar duce într-o cameră şi l-ar ucide. Ce propui tu nu este o opțiune.

— Ce s-a ales de națiunea asta? Să ia copii şi să-i ucidă...

Furia mea se topeşte şi e înlocuită de o neputință copleşitoare, o lipsă totală de speranță.

Erna dă din cap cu lacrimi în ochi.

— Ar fi în stare să facă asta, Hetty. Îmi pare rău, dar chiar ar fi în stare să facă asta. Nu ai nicio opțiune, doar să faci cum zic ei, pentru moment. Voi... voi încerca să găsesc ceva. Promit.

20 mai 1939

Ziua nunții mele. Rochia, de un galben-pal, este aşezată pe scaunul de lângă pat. E numai straturi şi pliuri. Mutti a conceput-o ingenios, să distragă atenția oamenilor de la forma burții. Ziua, nunta însăşi, îmi par ireale. Cum te simți, te aud întrebându-mă. Ei bine, dragul meu, cred că m-am resemnat. Nu e ziua pe care mi-o imaginasem. Acea poveste cu prințese dalbe şi prinți chipeşi, cu povestea lor fericită până la adânci bătrâneți, nu e pentru mine. Mă gândesc la tine şi mă întreb: nu ar trebui să fiu geloasă sau furioasă că ai scăpat de toate astea? Nu. Nici cât negru sub unghie. Sunt fericită că ai reuşit să evadezi. Că am putut să te ajut să-ți salvezi viața. Cumva acest gând face ziua mai suportabilă. Iar acum trebuie să fac la fel pentru copilul nostru. Deci, pentru moment, merg mai departe cu planul lor grotesc şi sper

la un miracol.

Camera din Hotel Sachsenhof, pe Johannisplatz, e decorată cu violete şi crenguţe albe de floarea miresei, astfel că pare mai luminoasă şi mai veselă. Mai multe rânduri de scaune din lemn cu căptuşeală crem sunt aşezate astfel încât puţinii invitaţi la nuntă să participe la procedura civilă. O masă lungă este aşezată în spatele încăperii pentru a fi servite băuturi la petrecerea de după.

Tomas, îmbrăcat mai elegant decât l-am văzut vreodată, poartă un costum maro-deschis şi cravată în carouri. Are părul curat şi, ca un băieţel care a luat premiul întâi, are, pe lângă zâmbetul larg, un aer înfumurat.

— Arăţi... Face o pauză şi-mi ia mâinile într-ale sale, în timp ce ochii lui îmi studiază chipul, coboară spre piept, apoi în sus, spre faţă. Radiezi!

Îmi duce mâinile spre buzele lui şi-mi face cu ochiul. Stomacul mi se întoarce pe dos.

— O ştii pe mama mea, Hetty? spune el, conducându-mă spre ea.

E o femeie înaltă, masivă, cu păr încărunţit, tuns mai scurt. O rochie de un albastru-închis îi atârnă pe corp de parcă nici rochia, nici ea nu sunt pe deplin mulţumite de aranjament. Pe chipul ei se ghiceşte o tărie de caracter care i-a ajutat pe ea şi pe cei şapte copii, crescuţi fără tată, să supravieţuiască.

— Mă bucur să vă revăd, încerc să zâmbesc, dar expresia feţei ei e ca o pală de aer rece.

Mă uit la Tomas. O dată nu m-a invitat să o cunosc. În mod clar, a fost o greşeală. Poate că ar fi trebuit să insist, dar am fost atât de prinsă, încât nu mi-a trecut prin minte.

— Ei bine, iată-ne! Se uită la mine de sus până jos. E un lucru serios căsătoria, să ştii, spune ea. Copiii. O responsabilitate.

— Da, şi suntem pregătiţi pentru asta, nu-i aşa, Tomas?

Îi strâng mâna tare într-a mea.

— Desigur, zice el suav. Ți-am spus, Mutti, Hetty o să fie o soție perfectă pentru mine şi o mamă bună pentru copiii mei. S-a născut pentru asta.

Scoate un sunet. Ceva între strănut şi tuse.

— Va fi o viață diferită față de cea cu care ai fost obişnuită, îmi spune ea, mijind ochii. Să nu ai menajere şi bucătărese care să facă treburile gospodăreşti în locul tău. Când stai trează toată noaptea din cauza unui bebeluş care plânge şi ai şi un copil bolnav şi mai trebuie să pregăteşti şi micul dejun pentru dimineață, să cureți podelele, să faci paturile, să speli rufele, să faci cumpărăturile... Fără prea mulți bani, dacă ai un soț căruia-i place să tragă la măsea. Se opreşte să-şi tragă sufletul. Ei bine, romantismul dispare atunci.

Mă strâng din cauza amărăciunii cuvintelor ei, iar Tomas îşi pune protector mâna pe umerii mei.

— Nu o voi lăsa pe Hetty să ducă o astfel de viață. Ştie că sunt ambițios. Ştie că viața *aia* ține de trecutul noului nostru Reich.

— Ha, asta credeți voi, nechibzuiților! Tinerii mereu cred că vor schimba lumea. Râde amar. Dar niciodată nu schimbă tinerii lumea. Şi nici voi doi nu veți face cine ştie ce diferență. Promisiuni false, iar voi le-ați crezut pe toate.

Tomas îşi încleştează maxilarul.

— Adu-ți aminte cu cine vorbeşti.

— O, dar ştiu, Tomas! Se uită înapoi la el. Crezi că aş putea să uit vreodată? Cei care mi-au luat bărbatul şi l-au trimis la moarte...

— Taci! Te-am avertizat. Nu ar fi trebuit niciodată să te las să vii. Întinde degetul spre fața ei, forțând-o să se dea înapoi cu un pas. Mai spune un cuvânt şi o să-i calci pe urme foarte repede.

Mă trage de mână cu putere de lângă mama lui.

— Scuze. Am încercat să te protejez de limba ei iute, acră. Vacă proastă!

— Tomas! Nu ar trebui să vorbeşti astfel despre mama ta. E de înțeles de ce se simte aşa...

— Nu. Nu are dreptul să simtă altceva decât recunoştință. Tata nu a fost nimic altceva decât un trădător împuțit, iar ea ar trebui să îl lase în urmă pe bastardul ăla. Dar nu o face. Nu vrea s-o facă. Nu are viziune. În fine... Nu vom mai vorbi despre asta.

E roşu la față şi strânge din dinți.

— Cum îndrăzneşte să ne distrugă ziua asta?!

— Nu a distrus-o.

— Nu. Ai dreptate. Nu a distrus-o. Nu poate s-o facă. Asta va fi una dintre cele mai frumoase zile din viața mea. Şi odată ce – ştii tu –, odată ce suntem liberi să fim împreună cum se cuvine, ei bine, atunci voi fi cel mai fericit om de pe planetă.

În jurul meu totul țiuie.

— Aş vrea să mă odihnesc puțin, Tomas.

Mă aşez pe un scaun. Tomas se duce să vorbească cu Vati, care stă, mare şi parcă nelalocul lui, în colțul camerei, părând că vrea să fie oriunde altundeva, numai aici nu. Mama lui Tomas s-a întors cu spatele şi-i şopteşte ceva la ureche celui mai înalt dintre frații lui Tomas.

Uşa se deschide şi Erna, singura persoană din afara familiei pe care am reuşit să-i conving s-o lase să participe, intră. Ca înghețata într-o zi toridă, e o uşurare s-o ştiu acolo. Se uită de jur-împrejur şi zâmbeşte când mă vede stând singură. Vine la mine, cu părul ei frumos împletit, nasul plin de pistrui de la soare.

— Eşti bine?

Se aşază lângă mine şi-mi studiază fața.

Înghit în sec.

— Nu vreau să vorbesc despre mine. Repede, cât mai am

o şansă! Te-ai gândit la vreo soluție? Mai e vreo altă opțiune?

— Da. Am luat legătura cu un prieten de încredere. Se opreşte. Ochii şi fața i se întunecă. E complicat, Hetty, dar lucrăm să găsim o soluție.

— Cine e? Ce soluții?

— Nu pot spune mai multe. Sper să am veşti curând.

— Dar nu am timp, Erna! Nişte mâini invizibile parcă mă strâng de gât. Voi pleca în doar două săptămâni la Berlin. Toată lumea ştie că voi sta câteva săptămâni la un internat până se apropie termenul de naştere. Vati vrea să scape de mine cât mai repede posibil. Nu suportă să mă vadă.

— Bine, bine, spune ea şi ridică mâinile. Facem tot ce putem.

— Îmi pare rău!

— Te rog să nu plângi, Hetty. Nu azi. Uite, voi veni să te văd curând. Ai încredere în mine, vom găsi o cale de salvare.

— Herta, e timpul! mă strigă Mutti, care se grăbeşte să vină la mine să-mi aranjeze rochia şi părul.

Puținii participanți la ceremonie îşi ocupă locurile. Tomas mă conduce în față, unde ofițerul stării civile ne aşteaptă cu o expresie solemnă. Murmurul dispare, iar tăcerea cuprinde întreaga încăpere.

Ceremonia începe.

23 mai 1939

Câteva zile mai târziu, eu şi Mutti stăm în camera de zi, când Erna vine în vizită la început de amiază. Mutti croşetează botoşei, iar eu, o pălărioară. Mă simt ciudat să fac asta, fiindcă ştiu că urmează să dau copilul pe mâinile unor străini, dar nu deschidem subiectul.

— Erna, ce drăguț din partea ta să vii să ne vizitezi, spune

Mutti după ce Vera o conduce în cameră.

Vine cu veşti, asta e sigur, dar nu ştiu dacă sunt bune sau rele. Îmi doresc din tot sufletul ca Mutti să plece, dar ea stă pe loc, continuând să croşeteze şi întrebând-o pe Erna despre examenele de la şcoală, despre părinții ei şi despre planurile de viitor.

Nu mai suport şi-i spun:

— Mutti, te superi dacă eu şi Erna ieşim cu Kuschi la o plimbare?

O întrerup exact în mijlocul vorbei.

— Am căzut de acord că Vera o să scoată câinele la plimbare de acum înainte. Şi până când te întorci din... vacanță.

— Da, dar nu-mi poate face rău puțină plimbare, nu, Mutti? Doar o scurtă plimbare cu Erna.

— Bănuiesc că nu, oftează ea. Dar să nu mergeți prea departe şi rămâneți pe străzi liniştite, bine?

Ce vrea să spună, de fapt, e să nu merg prin locuri unde oameni pe care-i cunoaştem ar putea să mă vadă. Cu cât mai puțini oameni ştiu, cu atât mai puține explicații trebuie să dăm noi mai apoi.

— Nu-ți face griji, ştiu regulile.

Odată ieşită din casă, pot să respir din nou. Doar simțind aerul proaspăt pe obrajii mei, scăpată de pereții opresivi ai căminului, şi deja mă simt mai bine. Acum, că Tomas locuieşte cu noi, claustrofobia mea s-a accentuat. S-a mutat în camera lui Karl. A fost ideea lui Vati. Mutti a înghețat când a sugerat asta – sunt multe alte camere pe care le poate ocupa, de ce tocmai pe a lui Karl? E exact lângă camera mea, ceea ce lui Vati i s-a părut potrivit. Nimeni nu a sugerat să dormim împreună.

În cele din urmă, Mutti a acceptat acest lucru, chiar dacă nu îi place nici ei... şi nici mie. Mirosul de fabrică s-a impregnat în hainele lui Tomas şi asta se simte imediat cum

ajunge acasă, după ce-şi termină tura, uneori mirosind inclusiv a bere şi a ţigări. Nu va mai fi aşa pentru mult timp, mă asigură el. Numai câteva săptămâni, iar apoi termină cu fabrica pentru totdeauna. Apoi va trebui să mă obişnuiesc cu ideea că sunt soţia unui soldat.

— Slavă cerului că te-a lăsat să ieşi din casă! spune Erna imediat ce ieşim pe poartă. Hai la noi! Tata e acolo şi-ţi va spune el ce poate fi făcut.

— Ai un plan?

Erna scoate din buzunar un plic.

— E pentru tine. De la Walter.

Mâna îmi tremură când iau plicul. Să-i văd scrisul, numele meu scris cu mâna lui...

— Erna, nu i-ai spus vestea, nu?

— Tu doar citeşte-o.

Rabd până când ajungem la apartamentul Ernei ca să pot deschide scrisoarea. Erna se duce la tatăl ei, lăsându-ne pe mine şi pe Kuschi în camera ei.

Draga, scumpa mea Hetty,

Primul lucru pe care vreau să ţi-l cer este: să nu fii supărată pe prietena ta scumpă, Erna. Ştiu că nu ai vrut ca eu să aflu, de dragul fericirii mele, ce s-a întâmplat. Dar mi-a spus şi avea toate motivele să o facă. Nici nu pot să-mi imaginez cum ai dus povara asta pe umerii tăi până acum.

De asemenea, nu pot să descriu toate emoţiile trăite de când am aflat că eşti însărcinată. Îmi pare atât de rău şi, în acelaşi timp, sunt plin de ură că am lăsat aşa ceva să ţi se întâmple şi că te-am abandonat când ai avut cea mai mare nevoie de mine. Ştii că m-aş bucura enorm să fiu cu tine pentru totdeauna şi să ne creştem mica familie împreună. M-ar face mai fericit decât îţi poţi închipui. Dar nu are rost să mă gândesc la asta, e imposibil.

Erna mi-a zis datele esenţiale ale situaţiei tale îngrozitoare. Că sarcina e un secret şi că, odată ce copilul va fi născut,

mama ta a aranjat să fie luat de către un orfelinat evreiesc. Hetty, cred că tot ce ni s-a pregătit nouă, evreilor, în Germania a rămas un secret. E de-ajuns să spun că îmi fac griji pentru că bebeluşul nostru e într-un pericol grav. Din acest motiv, cred că există o singură cale ca să-i dăm lui sau ei şansa de a avea o viaţă decentă.

I-am zis Annei totul despre tine – despre noi – şi despre acest copil. Nu vreau să intru în detalii, dar după multe lacrimi şi discuţii sincere, Anna a căzut de acord ca, dacă şi tu eşti de acord, bebeluşul să fie trimis aici, să trăiască împreună cu noi. Îl va creşte ca pe propriul ei copil, îl va iubi şi îngriji, cum, de asemenea, o voi face şi eu. Anna se teme că, dacă va veni o zi când vei dori să iei copilul, vei vrea să mă furi de lângă ea. Am făcut tot ce mi-a stat în puteri ca să o asigur că nu, dar în adâncul sufletului meu cum pot face o astfel de promisiune? Dacă va veni o zi când vei apărea la uşa noastră, nu cred că aş putea să te las să pleci. O parte mare din mine îţi va aparţine ţie mereu şi cred că îşi dă seama de asta. Nu e cea mai frumoasă cale de a ne începe viaţa în doi.

Scriindu-ţi aceste cuvinte, gândindu-mă că le citeşti, e o tortură. Vreau să ştii că aş fi în stare să mut munţii din loc doar ca să te pot ajuta. Nu suport ideea ca bebeluşul nostru să fie trimis la un orfelinat. Primul şi cel mai important lucru de făcut este să reuşim să îl scoatem pe el sau pe ea din Germania cât mai repede. Totodată, nu vreau să mă gândesc cum cineva i-ar putea face rău unui bebeluş, dar, după ce am trăit în acel lagăr, nu mai am niciun fel de dubio. În aceste ultime şase luni am văzut şi răul cel mai mare de care umanitatea este în stare şi, totodată, binele suprem de care este în stare.

Herr *Bäcker face tot ce poate ca să îi asigure un loc copilului nostru şi copiilor lui Josef, băiatului Lenei şi încă altor câţiva în transportul de copii ce pleacă din Berlin. Va fi o*

tranziție ciudată şi dificilă pentru Anna şi mine, să trecem deodată de la a fi doar noi doi la o familie de şapte persoane! Nu am nicio idee cum ne vom descurca, dar cu ajutorul părinților Annei vom reuşi să trecem peste asta. E un program extraordinar, Hetty. Familii britanice din toate straturile şi păturile sociale se oferă să îi ajute pe aceşti străini, aceste suflete chinuite, oferindu-le un adăpost temporar până când vor fi reuniți cu familiile lor într-un loc sigur.

Îți scriu în grabă ca să te întreb dacă eşti de acord cu acest plan. Te rog să te gândeşti şi să îmi răspunzi cât de repede.

Cu toată dragostea mea, acum şi pe vecie,

Walter

Termin scrisoarea plângând în hohote. Mă întreb dacă aş fi la fel de generoasă în locul acestei Anne. Anna, îl ai pe bărbatul meu şi în curând vei avea copilul meu. Ar trebui acum să te urăsc şi mai mult.

În schimb, simt numai dragoste şi recunoştință.

O bătaie uşoară în uşă. Erna intră cu ceai şi prăjitură cu mere. Pune tava pe măsuța de lângă pat şi se aşază şi ea pe marginea patului, zâmbind.

— Ei bine, întreabă ea uşor, ce crezi?

— O, Erna! Da, bineînțeles că da! De o mie de ori da!

Încerc să nu mă gândesc la momentul în care va trebui să mă despart de acest bebeluş care loveşte şi care se mişcă înăuntrul meu. Aşez o mână pe burtă, iar inima mi se strânge. Mă concentrez, în schimb, pe clipa în care vom fi reuniți, când într-un fel sau altul această nebunie va fi fost depăşită, când voi putea să-l văd pe Walter din nou, chiar dacă e căsătorit cu altcineva. Pentru prima oară văd situația din perspectiva Annei.

— Trebuie să-i spui lui Walter că şi eu sunt căsătorită. Ar fi mai bine ca soția lui Walter să ştie. S-ar putea să-i fie mai uşor să crească copilul dacă ştie că nu reprezint vreun pericol. Spune-i că sunt fericită. Te rog!

După o pauză, Erna dă din cap şi mă strânge de mână.

— Bine. Tata e sigur, dat fiind că avem o persoană de legătură care se ocupă de transportul copiilor în Anglia, că le poate asigura un loc în tren. Problema e cu timpul, copilul tău nefiind încă născut, iar ceilalţi, gata să plece oricând. Dar, cu toată cererea asta, există o listă de aşteptare, aşa că s-ar putea să o putem rezolva cumva.

— Dar cum vom face asta? Eu curând voi pleca în Berlin şi voi fi prizonieră într-o maternitate.

— A, ne-am gândit şi la asta, iar părinţii mei au spus că trebuie să vii aici, la noi. Ştim un doctor evreu care te va ajuta să naşti. Vom ţine totul secret, desigur. Trebuie doar să o convingi pe mama ta.

— Ai face asta? Pentru *mine*? Eşti conştientă că e ceva periculos, nu?

Râde.

— Sper că îţi dai seama cât de mult însemni pentru mine, Hett, spune ea. În plus, *vrem* să facem ceva. E bine să ajuţi. Nu e nimic mai rău decât să stai deoparte şi să te simţi neputincios în faţa unei situaţii căreia nu ai cum să-i faci faţă, cu care nu ai cum să lupţi. Ce se întâmplă acum e contrar tuturor lucrurilor la care ţinem. Chiar dacă nu putem *să ajutăm* decât o singură persoană... Ei bine, asta e nesupunere, nu? Şi merită. Chiar merită.

Mă uit la prietena mea cu admiraţie. A fost atât de bună, atât de curajoasă, atât de milostivă. Ar fi putut cu uşurinţă să-mi întoarcă spatele.

— O, Erna, cum pot să-ţi mulţumesc?

— Nu e nevoie.

Îmi rod unghiile.

— Nu ştiu cum să fac să nu plec la Berlin.

— Trebuie să o convingi pe mama ta să-ţi ţină partea. Găseşti tu ceva. Dar acum trebuie să îi trimitem o telegramă lui Walter şi să-i spunem ce ai decis.

31 mai 1939

În liniştea dimineţii, scot scrisoarea pe care Erna mi-a dat-o ieri. Recitesc cuvintele iar şi iar.

Iubita mea Hetty,

Din nou îţi scriu cuprins de un vârtej de emoţii. Sunt uşurat, îngrozit, devastat şi cuprins de o dragoste copleşitoare ştiind că ai decis să trimiţi bebeluşul nostru în Anglia. Îndrăznesc să sper că într-o zi vei reuşi şi tu să vii şi că tot răul va fi cândva înspre bine, iar noi ne vom reîntâlni.

Erna îmi spune că te-ai căsătorit cu Tomas. Cu toată sinceritatea, îţi zic că m-am luptat să accept această situaţie. Reacţia mea a fost de un scepticism pur, dar a jurat că asta e ce ţi-ai dorit şi că Tomas s-a purtat foarte frumos cu tine. Dacă e adevărat, voi încerca din răsputeri să mă bucur pentru tine. Dar nu se poate ca ăsta să fie adevărul curat. Mi se pare straniu, ca să nu zic mai mult, că Tomas s-ar căsători cu o femeie care e însărcinată cu un alt bărbat. De asemenea, cred că te cunosc suficient de bine încât să ştiu că asta nu e ceea ce îţi doreşti cu adevărat. Bănuiesc că tu, la fel ca mine, ai fost luată de iureşul evenimentelor asupra cărora nu ai niciun fel de control. Cred că niciunul din noi nu se află de bunăvoie în această situaţie.

De asemenea, vreau să ştii că Anna e o persoană bună şi iertătoare şi ştiu, fără niciun pic de îndoială, că îl va trata pe copilul tău şi al meu cu dragoste şi tandreţe. Dacă ar fi stat altfel lucrurile, sunt sigur că voi două aţi fi putut foarte uşor să deveniţi prietene bune. Ştiu numai atât, iubirea mea: nu voi înceta să te iubesc nicicând, de azi şi până în ultima mea zi pe acest pământ.

Al tău,

Walter

Când intru în camera de zi, îi găsesc pe Tomas şi pe Vati luând micul dejun şi citind ediţiile de dimineaţă ale ziarelor. Mutti nu şi-a făcut încă apariţia. Încă mă îngrozeşte să ştiu că Tomas stă la masă pe locul unde obişnuia să stea Karl.

Vati îmi aruncă o privire scurtă când intru. Îşi împătureşte ziarul şi soarbe ultima gură de cafea.

— Trebuie să plec, spune, împingându-şi scaunul ca să iasă. Zi aglomerată!

Nu-ţi face griji, Vati, mai sunt câteva zile şi nu voi mai fi aici să te enervez şi să otrăvesc toată atmosfera.

— Bună dimineaţa, draga mea, spune Tomas privindu-mă cum îmi torn suc să beau şi luându-mi câteva felii de pâine.

Stăm faţă în faţă şi se întinde după mâna mea, plimbându-şi degetele pe pielea mea. Îmi trag mâna şi încep să întind unt pe pâine.

— Voi căuta un loc unde să stăm cât eşti plecată, continuă. Asta îmi va ţine mintea ocupată. Încă şapte săptămâni în uzina aia idioată[45]. Abia aştept să scap de acolo. Încep pregătirea la jumătatea lui septembrie, aşa că vom avea ceva timp doar pentru noi înainte de asta. Apoi voi fi prin apropiere timp de douăsprezece săptămâni. După aceea, cine ştie? Circulă zvonuri, ştii?

— Ce zvonuri?

— Că Germania va invada Polonia.

— Ce vrei să spui?

— Ne trebuie mai mult loc. Iar polonezii...

Muşchii de pe faţă i se contractă.

— Îi *urăsc* pe polonezi.

Mutti intră grăbită în cameră.

— Doamne, am dormit prea mult azi! Nu am mai făcut asta de când...

---

[45] *Arschloch* (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

Nu termină de spus. Îşi aranjează părul şi-şi îndreaptă rochia.

Tomas îşi împătureşte ziarul şi îl bate pe prima pagină.

— Vezi?

Mă uit la imaginile cu veterani de război care zâmbesc, care țin medalii din aur pentru poză. Titlul anunță:

5 000 de soldați germani se întorc din Spania învingători!

Medalia Göring pentru Valoare

— Într-o zi, spune Tomas, vreau să *te fac* mândră câştigând o astfel de medalie şi eu.

Mutti e cu spatele la noi, îşi toarnă cafea. Umerii îi sunt încovoiați şi mă încrunt când îmi imaginez la ce se gândeşte.

— Dar, pentru moment, nu am decât să visez la asta, oftează el când se ridică.

Mă sărută pe frunte şi pleacă.

În sfârşit, rămânem doar eu şi Mutti. Aştept până când îşi bea cafeaua, îşi fumează țigara, apoi se aşază relaxată pe scaunul ei şi-şi citeşte ziarul.

— Mutti, zic eu înainte să se enerveze, vreau să discut cu tine în legătură cu ceva.

Se uită la mine, aşteptând să spun ce am de zis. Mintea mi-e goală. Am nevoie de cuvintele potrivite. Cuvintele cele mai potrivite.

— Ei?

— Planul ca eu să merg la Berlin sâmbătă...

— Am mai discutat asta de o grămadă de ori, Hetty.

— Ştiu. Dar, Mutti, lasă-mă să spun ceva, te rog. Ascultă-mă înainte să răspunzi...

— Nu se va schimba nimic, indiferent ce spui tu. M-am gândit că s-ar putea să faci aşa exact înainte de plecare.

Corpul lui Mutti este drept şi rigid. De neînduplecat.

— *Te rog.* Doar... ascultă.

Dă din umeri şi-şi mai aprinde o țigară. Mă înec puțin. Mirosul de fum de țigară încă îmi provoacă greață.

— Ştiu că voi toţi mă vedeţi doar ca pe o problemă de rezolvat. Şi ştiu cum te simţi faţă de... faţă de copil. Dar acum îţi vorbesc ca de la mamă la mamă. O mamă care a dat naştere la doi copii. Care sigur ştie cum e să porţi un suflet nou în pântece timp de nouă luni. Să te ataşezi de acea fiinţă vie mai mult decât ai crezut vreodată c-ai putea, deşi nu ai apucat s-o cunoşti...

Mutti ţine buzele strânse şi dă din cap. Gura mi-e uscată şi iau o gură de suc de fructe.

— Nu îţi cer o schimbare. Ştiu că nu pot păstra copilul din cauza tatălui. Dar nu-l pot lăsa să fie dat la un orfelinat. Printr-o prietenă, am găsit o alternativă: să trimit copilul la tatăl său, în Anglia, unde va fi în siguranţă. Vreau doar să fie iubit şi să aibă o şansă...

— Nu! Să fie clar, nu, Herta! Am petrecut o grămadă de timp făcând toate aranjamentele astea. Doar nu te aştepţi să le schimb!

— Mutti, te rog!

— Eşti incredibilă! Iese din discuţie. Dacă se află? Îţi dai seama că Vati ar fi distrus? Reputaţia lui e vitală pentru carieră, e vitală pentru tot ce avem. A muncit din greu ca să ajungă unde este. Nu pot pune în pericol asta, chiar şi să vreau. Nu, aşa rămâne tot ce s-a aranjat. Foarte puţini oameni ştiu situaţia şi plătesc o avere porcilor ălora de evrei ca să-şi ţină gurile *închise*...

Ochii i se măresc.

— Cu cine ai vorbit? Ţi-am zis să nu spui nimic nimănui!

— Mutti, nu-ţi face griji, secretul e în siguranţă, îţi promit.

— Ce trebuie să fac ca să înveţi, Herta? Repeţi aceeaşi greşeală iar şi iar.

Se enervează. Începe să dea din picior.

— Mutti...

— Ştii că nu aş face nimic cu care tatăl tău să nu fie de

acord. Îi sunt loială, aşa că e o discuţie lipsită de sens.

— Sunt câteva lucruri pe care ar trebui să le afli despre loialitatea lui Vati! strig furioasă şi plină de disperare.

E timpul să afle adevărul despre iubitul ei soţ. Am ţinut acest secret murdar ascuns destul şi nu-mi pasă deloc de sentimentele ei acum.

— Există câteva lucruri pe care le-am aflat. Lucruri pe care Vati nu ar vrea ca alţii, mai ales *tu*...

Ridică o palmă.

— Opreşte-te! zice cu o voce dură. Nu mai spune niciun cuvânt.

Îi întâlnesc privirea. Şi îmi dau seama.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ştii, nu-i aşa?

— Bineînţeles că ştiu. Mă crezi proastă?

Bate din picior agitată.

— De ce? De ce laşi lucrurile aşa?

— Ce opţiune crezi tu că am, hmmm? Suport situaţia fiindcă trebuie. Şi fiindcă îl iubesc. Are ochii plini de lacrimi. Fără el, nu sunt nimic. Aşa că îmi văd de alte lucruri, nu mă gândesc la asta şi ne vedem de viaţă mai departe. El se preface că nu se-ntâmplă nimic, iar eu fac la fel. Aşa stau lucrurile. Cu toţii avem secretele noastre, Hetty, demonii noştri care ne ţin treji noaptea. Să nu crezi că viaţa ta va fi diferită în vreun fel, fiindcă nu va fi.

— O, Mutti...

Se şterge la ochi şi îşi mai toarnă cafea.

— Atât timp cât el crede că eu nu ştiu, totul va fi cum a fost până acum. Totul va fi bine.

În vocea ei se simte disperarea, ca şi când îşi spune lucrurile astea fiindcă nu crede că într-adevăr aşa stă treaba, iar ea de asta se agaţă, ca şi când s-ar ţine de un colac de salvare. Dar nimic din ce spune nu este de folos. Capul îmi vâjâie.

— Atunci înţelegi, Mutti, mai bine decât credeam eu că ai

putea s-o faci ce înseamnă să pierzi atât persoana pe care o iubeşti, cât şi copilul.

— Da, spune privindu-mă. Da, bănuiesc că da.

— Păi, ajută-mă! Nu vrei să am aceeaşi soartă, nu? Ăsta poate fi micul *nostru* secret. Vati nu trebuie să ştie, iar tu meriți să ai un secret al tău față de el. Acesta este *nepotul tău*, Mutti. Nepotul tău, conceput de băiatul care ți-a salvat fiica de la înec acum mulți ani. Împreună putem să facem asta, Mutti. Fă-o pentru mine! Şi fă-o şi pentru *tine*!

Mă priveşte lung, fără să zică nimic.

— Ce anume ai nevoie să fac? mă întreabă ea.

24 iulie 1939

În cele din urmă, cred că Mutti chiar mă iubeşte. Poate fiindcă şi-a pierdut propriul fiu pe care l-a iubit, într-un mod straniu, ea e singura persoană care înțelege. Şi iată-mă acum, aici, Vati şi Tomas cred că sunt în Berlin, aşteptând iminenta naştere a plodului bastard. Dar, în schimb, mă aflu la câteva străzi depărtare, recunoscătoare peste poate Ernei şi părinților ei pentru tot ce fac pentru mine. Stau într-o mică încăpere de la mansardă, exact lângă camera Ernei. Are doar un pat, un şifonier şi un dulap cu sertare, dar e suficient de comod aici şi, prin micul geam de sub streaşină, am o vedere minunată asupra Leipzigului.

O bătaie în uşă.

— Da? spun în timp ce, din instinct, închid cărticica pe care o am şi o ascund undeva în spate.

Frau Bäcker îşi iveşte capul de după uşă.

— Doar mă asigur că eşti în regulă, spune, măsurându-mă cu o privire îngrijorată.

— Sunt bine, îi zic zâmbind.

— Eşti sigură? Au dispărut durerile?

— Nu, dar nu sunt greu de suportat. Nu încă. Serios! încerc eu s-o conving.

Dă din cap.

— Bine. Dă-mi de ştire dacă ai nevoie de ceva. Sau dacă vrei să-l chem pe doctor. Fruntea i se încreţeşte. Poate că ar trebui să fac asta oricum înainte să se facă târziu, nu crezi?

— Serios, sunt bine. Promit că îţi voi spune dacă am nevoie de ceva.

Zâmbeşte şi iese din cameră, închizând uşa în urma ei. Odată ce sunt convinsă că a coborât înapoi, continui.

Durerile au apărut în valuri de câteva zile. Mai degrabă disconfort decât durere. Mi-e greu să ştiu ce să fac cu mine. Sunt atât de mare acum, cu abdomenul întins şi umflat. Dr. Kaufman, care s-a pensionat acum mulţi ani, pe de o parte fiindcă e bătrân, dar în mare parte fiindcă nu are voie să trateze germani, a fost angajat de Frau *Bäcker ca să mă îngrijească. E un om blând, cu barbă gri şi ochi trişti, apoşi. Cunoaşte familia lui Walter şi a fost o punte de legătură între mine şi aceştia, ajutându-i totodată pe cei din familia Bäcker să ţină legătura cu familiile care încearcă să dea o mână de ajutor în casa evreiască.*

Las stiloul din mână. Acum e mai mult decât simplu disconfort. Traversez uşor camera mică. Spatele mă doare şi mi-l masez în timp ce merg. Îmi controlez respiraţia aşa cum am fost învăţată să o fac. Inspir, expir. Inspir, expir. Durerea mă cuprinde şi o simt în tot corpul, în special în zona de sub burtă. În buzunar am batista pe care mi-a dat-o Walter în ziua în care mi-a spus că se însoară şi că pleacă în Anglia. O mângâi în timp ce merg prin cameră şi simt că mă alină. Durerea mă mai lasă şi mă aşez din nou pe pat. Sunt atâtea lucruri pe care vreau să le spun, dar mai am doar o pagină pe care s-o scriu, iar apoi cartea va fi terminată.

Walter mi-a spus cândva că el crede că toţi oamenii – germani, evrei, nordici, africani, slavi sau americani – sunt în

stare să facă bine sau rău. Că nicio rasă nu e diferită de vreo alta. A spus că, deşi unii oameni sunt mai răi decât alţii, toată lumea e un amestec din cele două. Dar eu ştiu că e greşit. Poate că are dreptate despre majoritatea oamenilor, dar nu în legătură cu toţi. Unii oameni chiar sunt mai buni. Sacrifică atât de multe pentru binele celorlalţi... Propria siguranţă; propriile vieţi. Aceştia sunt adevăraţii eroi dintre noi. Cei care au atât de multă tărie de caracter şi atât de mult curaj, care nu aleg calea uşoară, indiferent de cât de mult i-ar costa.

Familia Bäcker este aşa. Poate şi alţii cred că sunt ca ei. Dar foarte puţini s-ar ridica la nivelul lor. Sunt rari, ca florile de colţ, dar mult mai valoroşi. Într-o zi sper să pot să găsesc o cale să le mulţumesc aşa cum merită.

Stiloul îmi cade din mână, sunt cuprinsă de un val de durere atât de puternic, încât strig. În scurta clipă în care durerea mă lasă, caut stiloul pe jos şi îl pun la loc, împreună cu jurnalul, în sertarul de lângă pat, peste grămada de scrisori pe care Tomas mi le-a scris, aduse pe furiş de Mutti de la o cutie de la oficiul poştal.

Un alt val de durere, mai puternic decât celălalt. Încep să transpir. Respir sacadat şi mă duc spre uşă.

— *Frau* Bäcker!

Apare în dreptul scărilor care duc spre mansardă.

— E din ce în ce mai rău, îi spun, apoi amuţesc din nou de durere.

Mă întind pe culoarul dinspre scară.

— E în regulă, îmi spune ea mângâietor. L-am chemat deja pe dr. Kaufman.

Îl strigă pe soţul ei.

— Hermann? Fierbe nişte apă şi adu-mi prosoape curate din dulapul de lenjerii. Repede! Erna, tu vino cu mine!

Durerea este sfâşietoare. Pune stăpânire pe mine: merg, mă aşez, mă întind, mă mişc după cum îmi dictează.

De ce sfârşeşte iubirea în durere?

Încerc să-mi aduc aminte de clipele frumoase petrecute împreună cu Walter. Plimbările interminabile de-a lungul râului. Săruturile lui tandre şi dulci. Lumina din ochii lui când se uita într-ai mei. Cuvintele, mâinile, căldura corpului lui peste al meu. Chipul lui frumos şi drag.

O, Walter, cât îmi e de dor de tine!

Dar durerea mă copleşeşte iarăşi.

Proaspăt spălată şi odată ce clisma şi-a făcut treaba, dr. Kaufman încearcă să mă facă să stau întinsă pe pat. Dar nu vreau să mă aşez pe pat. Totul pare greşit, eu întinsă pe spate, iar greutatea copilului apăsând asupra mea. Aşa că stau sprijinită în genunchi şi braţe şi mă mişc încet în cerc, în jurul camerei, transpirată toată, gemând la fiecare val tot mai puternic de durere. Pe măsură ce lumina de-afară dispare, gemetele îmi devin tot mai intense. Într-un mod ciudat, asta face suferinţa suportabilă.

— Nu am reuşit să găsesc niciun sedativ, spune dr. Kaufman cu părere de rău. Mi-e foarte greu să fac rost de provizii.

— Fă orice poţi ca s-o ajuţi, spune *Frau* Bäcker, frângându-şi mâinile. Am încercat pe cât am putut să sterilizăm camera şi am fiert toate prosoapele şi aşternutul de pe pat.

Sunt aruncată dintr-un val de durere în alt val de durere. Timpul se scurge până când îi pierd măsura. Minute sau ore? Nu am idee. Sunt în mine însămi. Ascunsă adânc în mine însămi. Conversaţia dintre dr. Kaufman, Erna şi mama ei continuă pe deasupra capului meu. Mă mişc înăuntrul şi în afara ei. Mă mişc înainte şi înapoi, stăpânită şi controlată de un anume instinct animalic. Nu-mi mai pasă de nimic altceva.

De ce dracului fac oamenii copii?

— Trebuie să ascult bătaia inimii copilului, îmi spune

blând dr. Kaufman. Am nevoie să te întinzi pe pat ca să mă asigur că e în regulă.

— Nu, nu mă aşez pe pat!

— Trebuie să te examinez. Acolo, jos. Arată cu degetul între picioarele mele. Trebuie să văd cât de aproape de naştere eşti.

— Nu! urlu eu. Nu mă pun pe pat, iar tu nu te uiți la mine!

Încep să plâng şi-mi reiau târâitul.

— Au trecut ore deja, îl aud pe dr. Kaufman spunându-le Ernei şi lui *Frau* Bäcker. Mă tem să nu fi rămas blocat copilul. Trebuie să o examinez, dar nu-mi dă voie. Devine din ce în ce mai obosită. Va avea nevoie de energie să împingă atunci când va veni momentul. Presupunând că totul este bine.

— Ce vreți să spuneți? întreabă Erna cu o voce îngrijorată. De ce să fi rămas blocat?

— O mulțime de motive, răspunde dr. Kaufman. Cordonul ombilical s-ar putea să se fi înfăşurat în jurul gâtului copilului. Poziția acestuia s-ar putea să nu fie cea corectă. Capul s-ar putea să fie prea mare. E tânără şi e primul ei copil, uneori apar complicații. Şi sunt doar eu aici cu doar câteva lucruri care să mă ajute. Am un forceps, dar...

— Bine! izbucnesc. Mă urc în pat.

Încerc să mă ridic, dar capul îmi vâjâie, iar durerea mă copleşeşte.

— Nu pot! urlu eu. Pur şi simplu, nu pot. Cad înapoi pe podea.

Sunt luată pe sus de brațe, iar cei trei mă aşază pe pat. În timp ce mă ridică, simt un lichid pe picioare.

— Îmi pare rău...

— Este în regulă, ți s-a rupt apa. E un semn bun, aud vocea dr. Kaufman.

Sunt oarecum conştientă că Erna curăță mizeria.

Din pat pot să văd afară. Lumina fadă îmi dă de înțeles că se lasă seara. Nici nu observasem că s-a întunecat.

Capul dr. Kaufman este înclinat deasupra burții mele, ascultând la stetoscop. Fața i se încruntă. Se uită în ochii mei.

— Ce e? întreb eu speriată.

— E... e în regulă, dar bătăile inimii copilului sunt mult prea accelerate. Mult prea mult. Ar putea fi un semn rău. Poate cordonul... Trebuie să scoatem copilul repede. Trebuie să văd cât de dilatată eşti.

Îmi desface picioarele, iar eu scrâşnesc din cauza durerii.

— Herta, îmi spune el cu o voce gravă şi joasă, trebuie să scot copilul cât mai repede. Acum trebuie să stai nemişcată şi să fii curajoasă.

Gem. Sunt epuizată, vreau doar să dorm, dar deodată nevoia de a împinge devine mult prea puternică. Dumnezeule, o să mă rup în două!

Dr. Kaufman ascultă iarăşi la stetoscop, dar dă din cap îngrijorat în timp ce țocăie, semn că ceva nu e bine. Le pune pe Erna şi pe mama ei să alerge de colo până colo, să aducă prosoape şi apă, cât el îmi dă cu soluție dezinfectantă între picioare. Creierul meu se mişcă prea încet, nu înțelege ce urmează să aibă loc, în timp ce dr. Kaufman scoate din trusa lui medicală o pereche de foarfeci lungi, înguste. Erna şi *Frau* Bäcker mă țin fiecare de picioare, iar eu urlu din cauza durerii usturătoare când îmi introduce forcepsul în carne. Urlu întruna şi mă zvârcolesc, iar ei se zbat să mă țină nemişcată. Mai are un instrument în mână, mai mare decât celălalt, dar durerea e atât de puternică, atât de mare, încât un val de întuneric mă acoperă.

Îmi revin în simțiri când dr. Kaufman introduce în mine instrumentul cel mare şi începe să caute, răsucind forcepsul şi trăgând copilul afară. Erna şi *Frau* Bäcker încă mă țin de picioarele pe care le-au desfăcut cât mai mult.

— Împinge, strigă dr. Kaufman, împinge cât poți de tare!

Şi împing, şi împing, iar dr. Kaufman trage şi, deodată, acoperit de sânge, copilul alunecă afară.

Pentru un moment, camera rămâne nemişcată. Copilul e aşezat pe pat, între picioarele mele, un cordon gros, întortocheat, mov unindu-ne. Dr. Kaufman taie cordonul.

— E un băiat, spune cineva.

Apoi tăcere.

Dr. Kaufman îl bate pe spate. E ca o halcă de carne, roşu-violet.

Timpul trece.

Întoarce copilul, îi şterge nasul şi gura.

— Haide, haide! îi spune copilului.

Ne holbăm toți.

Liniştea este insuportabilă.

Tuşeşte. O mică urmă de mişcare. Apoi încă una mai puternică. În sfârşit, un scâncet, apoi un strigăt. Tensiunea se rupe şi toată lumea zâmbeşte, râde, plânge. Îl înfăşoară într-un prosop, iar dr. Kaufman mi-l dă să-l țin.

— Mulțumesc, şoptesc. Mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc!

Îndepărtează placenta, mă curăță şi pe mine, apoi mă coase. Abia simt, fiindcă acum mă uit pentru prima oară la bebeluşul meu.

Şi, deodată, îmi înțeleg dragostea aşa cum nu am mai făcut-o vreodată.

1 august 1939

Capul îi este acoperit de puf, atât de blond, încât aproape că nu se vede. Miroase a lapte cald şi biscuiți. Are ochi mari, albaştri şi deja se uită cu atenție într-ai mei. Suntem unul singur, el şi cu mine. Ca şi când îmi poate citi gândurile, iar

eu, pe ale lui. Vrea să mă cunoască. Îmi urmăreşte fiecare contur şi linie a feţei cu atenţie, gura lui formează un mic *o* în timp ce râde şi exclamă cu fericire, şi îşi mişcă braţele şi mâinile întruna.

Îi examinez fiecare centimetru din corp iar şi iar. Niciodată nu mi-am imaginat că aş putea să aduc pe lume ceva atât de frumos, perfect chiar. Mâna lui îmi înconjoară ferm degetul şi strânge cu o forţă surprinzătoare, dar încă nu ştie cum să-mi dea drumul. Când îl iau, ridică din picioare, iar spatele i se contractă, ca şi când nu îşi dă seama că are tot spaţiul din lume ca să se întindă. Şi când îl alăptez, degetele lui îmi caută şi îmi apucă pielea la fel cum puii de pisică îşi înfig lăbuţele în mama care-i alăptează.

E o fiinţă cu adevărat minunată.

Şi mult mai preţios pentru mine decât orice altceva din tot universul.

Abia suport să dorm, fiindcă atunci când dorm, nu îi simt prezenţa. Timpul se mişcă mult prea repede, iar fiecare noapte care vine, fiecare zi care trece aduc tot mai aproape ziua separării, de care mă tem atât de mult. Îl sărut pe frunte şi îmi şterg cu grijă lacrimile care picură pe puful moale din vârful capului său micuţ.

Dincolo de streaşina înclinată, îmi imaginez că ăsta e un cuib călduros şi sigur. Că bocancii fermi, care înaintează mereu pe afară, pe străzile din Leipzig, Berlin şi prin toate celelalte oraşe şi orăşele ale Germaniei, nu pot ajunge la noi. Dacă am putea să ne ascundem aici pe vecie...

Trebuie să găsesc un nume pentru acest pui de om. Timpul se scurge şi trebuie să completez certificatul de naştere înainte de ziua inevitabilă a separării noastre.

George. Henry. William. Edward. Numele regilor englezi. Nu poţi fi mai englez de-atât.

Nu. Vreau ceva simplu. Un nume care să i se potrivească, precum oricărui copil englez. Trebuie să iasă bine, fiindcă

nu voi juca alt rol în viața lui pentru cine ştie cât timp. Tot ce pot să-i ofer este un nume, aşa că trebuie să fie un nume bun.

O amintire îndepărtată, cu Mutti şi Vati în Berlin, acum mult, prea mult timp. Cred că aveam şapte sau opt ani. O zi toridă şi îmi țineam mâinile sub un jet de apă rece, răcoritoare, care țâşnea din gura unei creaturi mitice din piatră, aflată în vârful fântânii. În apropiere, o cafenea la stradă, cu mese şi scaune pe trotuar. Un băiețel, mai mic decât mine, se tot urca şi se dădea jos de pe scaun ca să fugă spre fântână, mama fiind mereu pe urmele lui. Vati a scos un sunet dezaprobator din cauza lipsei de disciplină, tipică englezilor. *Stanley*, striga mama după copil în mod repetat. *Stanley*. Femeia vorbea repede şi ferm cu băiețelul, dar nu puteam să înțeleg decât câteva cuvinte, toată discuția fiind purtată în engleză. Am înțeles *stai* şi *tată*l şi *acum*, dar restul îmi era complet străin. Spre uimirea mea, copilul a ignorat-o pe mamă şi a râs. Ăsta e motivul pentru care mi-a rămas în minte, fiindcă până atunci nu întâlnisem niciodată un copil care să fie atât de neascultător. Fugea în jurul fântânii şi râdea de parcă totul în viața lui era numai o simplă, dulce bucurie curată.

Mă uit în jos, la copilul din brațele mele, care doarme atât de liniştit. Îl aşez în sertarul gol, în care au fost puse păturoi şi perne. L-aş putea lăsa singur puțin, ca să mă alătur Ernei şi părinților ei în camera de zi, dar nu pot s-o fac.

În schimb, scot scrisoarea lui Walter, cea trimisă după ce a aflat că am născut, şi o citesc a mia oară.

Draga mea,

Scriu această notiță într-o grabă îngrozitoare. Am primit telegrama în dimineața asta de la Erna, care m-a anunțat ca s-a născut fiul nostru, şi mă simt cuprins de agonie. Sunt, desigur, uşurat şi fericit să ştiu că amândoi sunteți bine, dar, gândindu-mă la tine că treci prin asta singură şi că trebuie în

curând să te desparți de acest copil, îmi imaginez cât de mult te doare. Am umblat pe străzile din Londra toată dimineața, plângând, gândindu-mă la tine.

Nici acasă la mine nu a fost prea ușor. Bănuiesc că e destul de dificil să se trăiască împreună cu mine. Anna știe ce cred despre tine. Dacă e geloasă, nu o spune niciodată și trece prin această situație cu tărie și curaj. O admir acum mai mult decât oricând. Și îți mai spun că le vom arăta copilului și verilor mei multă iubire. Știu că asta nu te consolează prea mult. Dar în adâncul inimii mele sunt sigur că într-o zi vei putea să fii mama copilului nostru, așa cum se cuvine. Sper și mă rog lui Dumnezeu ca acea zi să vină mai repede decât ne așteptăm noi.

Rămâi puternică, draga mea Hetty. Lucrurile se vor îndrepta. Și să știi că te iubesc mai mult decât oricând.

Asta nu se va schimba niciodată.

Te port în inimă, acum și mereu,

Walter

— Hetty? întreabă Erna, ițindu-și capul de după ușă. Ești bine?

— Doarme, spun, împăturind scrisoarea și punând-o deoparte. Nu am vrut să-l las singur.

Se așază lângă mine și-i zâmbește copilului adormit în culcușul lui plin de pături. Ține pumnișorii strânși, exact deasupra capului.

— O, Hetty, nu-i așa că e perfect?

Mă uit uimită la prietena mea. M-a văzut într-o stare deplorabilă, m-a văzut născând, mi-a curățat sângele și își riscă viața pentru mine. Cum aș putea vreodată să răsplătesc o astfel de persoană?

— M-am gândit la un nume, îi spun. Îl va chema Stanley.

18 august 1939

Timp de trei săptămâni şi două zile, soarele a continuat să răsară şi să apună.

Într-o dimineaţă foarte devreme, începând cu a douăzeci şi patra zi de când s-a născut Stanley, sunt trează şi stau la geamul mic din camera de la mansarda Ernei.

Îl privesc cum doarme lipit de pieptul meu. Ochii i se mişcă sub pleoapele palide, cu gene negre, uşor arcuite. Pieptul i se ridică şi coboară, calm şi discret, iar el respiră printre buzele întredeschise. Din când în când, sprânceana i se ridică, de parcă ştie ce se va întâmpla. Ca şi când s-ar chinui să înţeleagă toată situaţia asta.

De ce mă trimiţi departe?

Pentru că te iubesc prea mult ca să te pot păstra.

Erna şi mama ei vor veni în curând să-l ia de lângă mine. Am căzut de acord că e mai bine să rămân în urmă. Vor merge cu el, alături de copiii lui Josef, băiatul Lenei şi alţi cinci – zece în total –, la Berlin, apoi numai copiii se vor sui în trenul spre Hamburg. Apoi spre Rotterdam şi, de acolo, în Harwich. Vor fi alături de sute de alţi copii evrei, pierduţi şi confuzi, trimişi departe de părinţi disperaţi, spre o Anglie mai sigură. Walter se va întâlni cu ei la Harwich şi îi va lua pe cei cinci copii şi-i va duce în noua lor casă.

De aş putea şi eu să merg cu ei şi să nu mă mai întorc niciodată!

Dar uşile spre restul lumii au fost toate ferecate şi numai câţiva copii pot să mai iasă pe singura portiţă care le-a mai rămas înainte ca şi uşa Angliei să se închidă de tot. Stanley trebuie să plece acum, iar eu va trebui să-mi încerc norocul aici.

Am scris numele lui şi pe cel al tatălui său pe o etichetă pe care i-am prins-o la gât, de parcă ar fi un colet pe care îl trimiţi prin oficiul poştal. Actele sunt pregătite, ştampilate şi gata de plecare, pe lângă mica valiză cu haine, scutece, cutii

cu lapte praf, sticle şi un cardigan care are impregnat mirosul meu. S-ar putea să-l ajute să se liniştească în caz că devine agitat. Mă întreb cum se va descurca vărul lui Stanley, care are cincisprezece ani, care nu l-a cunoscut până acum şi care va trebui să aibă grijă de el.

Trebuie să am încredere că totul va decurge bine.

Fiindcă credinţa este tot ce mi-a mai rămas.

Mai e un singur lucru de pus în valiză. Trag sertarul şi iau jurnalul, completat până la ultima pagină cu scrisul meu îngrijit. Îl aşez cu atenţie sub haine. Dacă se va întâmpla ce e mai rău şi nu-mi voi revedea niciodată copilul, asta este povestea lui. Totul este scris acolo, tot ce e mai bun şi mai rău din mine. Walter şi Anna vor decide dacă să îi spună vreodată sau nu.

Se aude o bătaie în uşă.

— Intră, spun eu, fără să-mi iau ochii de la Stanley.

— Bună, mă salută Erna şi se apropie de mine. A venit timpul... şopteşte ea.

Dau din cap, dar nu mă mişc.

— Tata mă aşteaptă în faţă. Trebuie să ne întâlnim cu ceilalţi copii în staţie în jumătate de oră dacă vrem să prindem primul tren spre Berlin. Îmi pare rău, Hetty, dar chiar nu avem mult timp la dispoziţie.

— Da, ştiu. Mai lasă-mă un moment. Îl aduc eu jos.

Dă din cap şi închide uşa în urma ei.

— Ei bine, asta e, îi spun lui Stanley. Vreau să ai o viaţă bună. Şi vreau să ştii că te iubesc şi mereu te voi iubi. Sper ca, într-un fel, această şansă de reuşită a războiului care stă să izbucnească să dispară şi să găsesc cât de curând o cale să vin după tine. Şi *voi veni* după tine, iubitul meu copil. Îţi promit. Voi veni după tine.

Îl îmbrăţişez, îl sărut pe frunte şi îmi întorc privirea ca să mă uit afară, pe fereastră. E o privelişte spectaculoasă. Aflându-mă mai sus decât majoritatea clădirilor din jur, mă

uit spre est, peste acoperişuri, copaci şi pieţe. Soarele nu s-a ivit încă la orizont, iar norii, îndepărtându-se de lumina galbenă, sunt aprinşi, luminaţi de culoarea roşie, devenind apoi rozalii; iar acolo unde razele nu au ajuns încă, norii sunt violacei şi negri precum cărbunele.

Lumina aprinde cerul repede, devenind tot mai intensă şi schimbând culoarea norilor pe măsură ce privesc. Devin mai palizi, mai rozalii şi mai pufoşi, apoi albi unde lumina îşi atinge punctul de intensitate. Deodată, soarele se iveşte, o curbă sclipitoare de aur, iar razele sale împung în sfârşit marginile întunericului din cer. Creşte deasupra orizontului cu o viteză incredibilă, până când tot cerul pare aprins o clipă precum un foc galben.

Naşterea unei zile noi.

EPILOG

Iunie 1994

Dragul meu Walter,

Îmi dau seama că această scrisoare s-ar putea să-ți pară venită de nicăieri, aşa că sper că stai jos. Mi-a luat aproape cinci ani ca să aflu unde locuieşti. Bine, plus doi ani de reflectat, neştiind exact de unde să încep, dacă e să fiu sinceră. E o poveste lungă plină de false începuturi şi căi fără ieşire, dar, cu alte cuvinte, sunt perseverentă şi, cu ajutorul – îți vine să crezi? — unei mişcări evreieşti din America, am reuşit în sfârşit să te găsesc.

M-am gândit mult dacă să îți trimit această scrisoare. Dacă să risc să încerc să aflu ce s-a întâmplat cu tine, prima mea iubire şi, desigur, cu fiul meu, pe care l-am cunoscut doar în primele lui trei săptămâni de viață. E suficient să spun că nu a trecut nicio oră din ultimii cincizeci şi cinci de ani fără să mă gândesc la el. Am trăit o mare parte din viață cu inima frântă, sperând ca el să fi fost fericit în Anglia. După război, viața sub dominația sovieticilor a fost incredibil de grea. Fiecare zi a fost o luptă pentru supraviețuire. Am vrut să încerc să te găsesc, dar, pe măsură ce timpul s-a scurs, a devenit tot mai greu, chiar imposibil, şi am ajuns să cred că ar fi mai bine pentru tine şi pentru Stanley să rămân departe de voi şi de viețile voastre. Dar devin tot mai bătrână pe zi ce trece şi nu vreau să mor fără să ştiu ce s-a întâmplat cu fiul meu şi, desigur, cu tine, dragul meu Walter. Aşadar, iată-mă aici!

Nu există nicio cale scurtă sau uşoară prin care să rezum ultimii mei cincizeci de ani. În mare parte, presupun, ne vedem de viețile şi de treburile noastre de zi cu zi, trăind şi muncind. Încerc să nu mă gândesc la anii războiului, plini de

teroare şi de dificultăți, şi la restricțiile de corespondență. Încerc să nu mă gândesc la anii teribili care au urmat şi la trauma cauzată de ocupanții ruşi – o conversație pentru altă dată –, dar, odată ce a trecut şi asta şi viața a devenit din nou suportabilă, am reuşit, vei fi bucuros să afli, să mă întorc la şcoală şi să îmi termin studiile. Spre deosebire de anii cu Hitler, comuniştii ne-au permis nouă, femeilor, o oarecare egalitate de şanse, deşi a fost mai degrabă o chestiune de necesitate decât cine ştie ce viziune sau deschidere progresistă.

Însă asta a însemnat că, după ceva ani, am reuşit să îmi îndeplinesc visul de a devenit medic. Nu chiar genul de doctor la care mă gândeam cândva, ci mai degrabă unul la mare căutare. Am devenit un psihoterapeut, acum pensionat. Am lucrat toată viața cu copii, încercând să punem cap la cap bucăți din mintea lor sfărâmată. Astfel, cumva mi-am reaşezat şi eu bucăți ale minții mele. Şi încă un lucru pe care am reuşit să îl fac, mai puțin important, dar nu mai puțin semnificativ: mi-am depăşit frica de apă! Verile trecute am înotat în fiecare zi. De fiecare dată când înotam, mă gândeam la tine şi la cât de mândru ai fi fost de mine. Zâmbeam de fiecare dată.

După Stanley, nu am mai avut nici un alt copil. Mariajul meu cu Tomas a fost de scurtă durată şi deloc fericit. A fost trimis pe front înainte să împlinim un an de căsătorie şi nu a ajuns la vârsta de douăzeci de ani. Apoi nu mi-am mai dorit să mă căsătoresc. M-am axat, mai întâi, pe supraviețuire şi apoi pe munca mea. Dar, ceva mai târziu în viață, la mult timp după ce am renunțat la ideea de fericire, l-am cunoscut pe Max, un bărbat simplu, mai în vârstă, extrem de bun la suflet. Ne-am căsătorit şi am fost fericiți. A murit acum doisprezece ani.

Cât despre ceilalți... Vati s-a sinucis când a căzut Berlinul. Mutti nu a încetat niciodată să creadă în visul nazist, nici în

măreția soțului ei. În cele din urmă, a murit şi ea de inimă frântă. Sunt atât de recunoscătoare că bietul Karl nu a prins ororile care au avut loc! Nu am aflat niciodată ce s-a ales de Hilda şi de micuța Sophie. După război, m-am mutat într-un orăşel, departe de Leipzig.

Şi familia ta, Walter? Mă gândesc adeseori la ei. Ştiu că, în cele din urmă, au fost trimişi toți la Buchenwald, iar de acolo, bănuiesc, la Auschwitz sau Theresienstadt. Nu-mi pot imagina durerea şi suferința prin care au trecut. Mă bântuie şi azi.

Dar, cel mai mult, îmi aduc aminte de Erna şi de părinții ei, fără de care nu aş fi aici azi. Toți trei, un munte de bunătate, au murit într-un lagăr. Într-o zi, în toamna lui 1942, m-am dus la apartamentul lor, însă dispăruseră, iar locul era răvăşit. Nu trece o zi în care să nu mă gândesc la minunata mea prietenă Erna şi la aura ei de păr castaniu, menit să rămână pe veci tânăr în amintirile mele.

Nu voi uita niciodată nici ziua în care a trebuit să-l trimit pe Stanley departe. Mă gândesc la miile de mame care au făcut la fel, care s-au luptat cu durerea de a-şi trimite copiii dragi în necunoscut, încredințându-i cu disperare străinilor. Şi mă gândesc la nenumărații părinți care nu au reuşit să salveze viețile copiilor lor.

Şi niciodată, nici măcar o singură zi, nu voi uita cine am fost cândva – una dintre cei care au crezut. Dar tu, dragul meu Walter, ai fost cel care mai întâi mi-a întors capul şi m-a făcut să văd că oamenii sunt oameni, indiferent de orice altceva. Tu ai fost cel care m-a făcut să înțeleg că pot face atât bine, cât şi rău, că trebuie să ne ridicăm şi să-i înfruntăm pe cei care predică ura. În fiecare zi îmi doresc ca naziştii să nu fi ajuns vreodată la putere, ca lagărele să nu fi existat niciodată. Trăiesc în fiecare zi cu ruşinea şi vina de a fi jucat odată un rol în toate astea şi voi continua să trăiesc cu această ruşine şi cu această vină până voi muri.

Walter, sper ca scrisoarea asta să nu fi fost un şoc pentru tine. Mi-ar plăcea foarte mult să îmi cunosc, fie şi foarte puțin, fiul. Măcar să ştiu că e în viață şi că e bine. Desigur, s-ar putea să cer prea mult de la el, de la tine şi de la familia ta, dar visez ca într-o zi să îl întâlnesc. S-ar putea ca tu niciodată să nu-i fi spus nimic despre trecutul lui şi, dacă ai prefera ca eu să rămân deoparte, desigur că îți voi respecta dorința.

Acum nu mi-aş putea permite să vin în Anglia, însă m-aş bucura să aud veşti de la tine.

Cu dragoste şi numai urări de bine,

Herta Roth (Heinrich)

1995. Vara

Londra

Pentru a treia oară verific adresa pe bucata mototolită de ziar din mâna mea, apoi mă uit din nou la numărul de deasupra uşii cafenelei. Ăsta e, cu siguranță, locul potrivit.

Trag adânc aer în piept şi deschid uşa. Un clopoțel zornăie undeva în spate când intru în încăperea caldă, unde miroase a cafea. Un cuplu stă aşezat la o masă într-un colț, lângă fereastră, cei doi ținându-se de mână. Mai e doar un alt client, un tip în vârstă, care-şi citeşte ziarul, stând cu paginile deschise larg pe masa din lemn la care e aşezat. Citesc numele ziarului, *The Sunday Times*, scris cu litere mari pe prima pagină. Ar fi trebuit să fac şi eu asta, să-mi aduc un ziar. Aş fi avut ce să fac, să nu pară că sunt aşa de singură. Ar fi fost şi o ocazie bună să-mi exersez engleza.

Am ajuns cu patruzeci de minute mai devreme. Dar mai bine să ajung mai devreme decât să întârzii. Mi-a fost aşa de teamă să nu mă rătăcesc sau să nu se întâmple ceva pe drum, încât abia am dormit azi-noapte.

O tânără apare în spatele tejghelei. Se uită la mine,

aşteaptă.

— Vă pot ajuta? întreabă ea.

— O cafea tare, vă rog.

Vorbesc cu grijă, chinuindu-mă să pronunț cuvintele corect.

— Sigur. Altceva?

Sunt o grămadă de prăjituri şi torturi aranjate în vitrina tejghelei. Mi se face poftă.

— Şi mai vreau şi una aşa, vă rog.

Îi zâmbesc ospătăriței şi arăt cu degetul spre o prăjitură cu migdale deasupra şi la mijloc cu ceva ce pare delicios de dulce şi cremos.

— Cât costă?

Sper că vorbesc corect gramatical.

— Nu vă faceți griji. Luați un loc şi vi le aduc eu la masă. Puteți plăti la final, când terminați. Îmi arată din cap spre mese.

Pare foarte ciudat să mănânci aşa ceva imediat după micul dejun. Deşi toți anii de lipsuri au trecut de mult, simt o nevoie mare să mă răsfăț, asta în caz că îmi vor fi luate din nou.

În plus, poate timpul va trece mai uşor.

— Mulțumesc! Sunteți foarte amabilă, spun.

Ospătărița îmi zâmbeşte cald. Ceilalți clienți nici nu se uită. Nimeni nu pare deranjat de accentul meu nemțesc.

Dar e ridicol să mă gândesc la asta. De ce ar fi? Războiul s-a întâmplat acum jumătate de secol. Cuplul de lângă geam e prea tânăr ca să ştie câte ceva. Poate că bărbatul ştie însă. Încă tresar când aud un accent rusesc. Oricât aş încerca, nu e posibil să-mi alung din memorie ororile la care ne-au supus. Oamenii poate se vor întreba de ce i-am lăsat pe acei soldați să-mi facă ce mi-au făcut, de ce nu m-am obosit niciodată să opun rezistență. Dar era vorba doar despre supraviețuire. Făceai orice puteai pentru o felie de pâine.

Londra e ca o planetă complet diferită. Străină, minunată şi terifiantă deopotrivă. Am fost închisă în spatele cortinei de fier mai bine de patruzeci de ani. Odată ce anii cei mai groaznici au trecut, ne-am obişnuit cu viaţa cotidiană, devenită suportabilă. Atât timp cât aveam mâncare şi un acoperiş deasupra capului, nu ne mai trebuia nimic. Ne lipsea luxul, dar viaţa era sigură, coerentă şi toată lumea se purta la fel. Aici totul pare şubred şi haotic. Îmi imaginez cum viteza şi libertatea sunt ceva de vis pentru cei tineri, dar pentru generaţia mea, blocul comunist, care stătea să cadă, era ceva sigur şi cunoscut, ca nişte şosete vechi, confortabile. Ieri am mers kilometri întregi prin Londra, uitându-mă la turnurile strălucitoare din metal şi sticlă, la casele cochete şi la magazinele pline de *lucruri*. Atâtea maşini mari şi scumpe! Atâta zgomot şi agitaţie! O nebunie! Absolut hipnotizant!

Cât aştept, îmi sorb cafeaua şi mă forţez să mănânc încet prăjitura dulce, cu umplutura ei de migdale. Iau înghiţituri mici, ca să îmi ajungă cât mai mult, savurând fiecare bucăţică. Îmi privesc mâinile cum tremură când mă gândesc la ce urmează.

Îmi deschid geamantanul şi acolo, aşezată între poşetă şi eşarfa albă cu picăţele, frumos împachetată, a lui Walter, pe care încă o port cu mine ca pe un talisman norocos chiar şi după atâţia ani, se află plicul cu răspunsul la prima scrisoare pe care am trimis-o în Anglia acum mai bine de un an. Nu am nevoie să o scot. Am învăţat-o pe de rost. În schimb, îmi scot rujul şi oglinjoara. Mă dau din nou cu ruj rozaliu pe buze, închid oglinjoara şi le pun la loc.

Uşa cafenelei se deschide larg, iar încăperea se umple de nou-sosiţi. O femeie în vârstă, cu păr sur, strâns într-un coc deasupra capului, intră prima. E subţire, cu ochii de un căprui-deschis şi o faţă lungă şi îngustă. Imediat îmi dau seama că este ea, Anna.

Ține sub braț o carte cu coperta decolorată de vreme. Mă chinui din răsputeri să nu încep să plâng când o văd. Înghit în sec.

În spatele ei e un bărbat de talie medie şi vârstă mijlocie. Are fața rotundă şi plăcută, iar părul brunet e presărat de fire cărunte la tâmple, tuns scurt. Se uită în jur şi îi văd ochii de un albastru-deschis şi pometii înalți. Inima îmi tresaltă.

Fiul meu.

Am fi putut trece unul pe lângă altul pe stradă şi să nu ştiu că este *el*. Toți anii aceştia pierduți! Simt că mă sufoc, iar ochii mi se umplu de lacrimi. Voi putea de-acum înainte să îl cunosc? Să îl cunosc cum se cuvine? Mă va striga oare vreodată Mutti? Va veni la mine vreodată când va avea vreo problemă sau vreun necaz? Puțin probabil. O viață de amintiri mi-a fost furată, dar măcar trăieşte şi pare a fi bine şi fericit. Asta e tot ce îşi poate dori o mamă pentru copilul ei.

Îmi întâlneşte privirea şi ne uităm lung unul la celălalt. Nu-i pot descifra expresia feței şi, fără îndoială, nici el pe a mea. Oamenii şi tot ce e aici – cafeneaua, clinchetul ceştii când atinge farfurioara, mirosul de cafea proaspăt măcinată, zgomotul de fundal – se estompează. Suntem doar noi doi.

În toți aceşti cincizeci şi şase de ani, am visat de multe ori acest moment, clipa în care aveam să-mi întâlnesc fiul. Când în sfârşit se întâmplă, exact acum şi aici, abia pot să îi fac față. Sunt aproape amorțită din cauza şocului. Ne aflăm într-adevăr aici, în aceeaşi țară, stând în aceeaşi încăpere. Acest om, care mă priveşte de la doar câțiva paşi depărtare... Ce gândeşte el despre mine, o fiică a Reichului, care l-a abandonat? Tremur de frică şi de emoție. Dar apoi pe față i se aşterne un zâmbet cald, care nu mă judecă, şi mă simt cuprinsă de un val de recunoştință.

Vom fi bine, Stanley, vom fi bine. Va dura ceva timp, dar

vom fi bine.

Se dă într-o parte ca să-i permită să intre pe uşă unui băiat de aproape cincisprezece ani, cu nişte picioare lungi şi deja mai înalt decât tatăl său, puțin stângaci şi cu o claie de păr brunet.

Nepotul meu?

Acum o fată, probabil sora mai mare a băiatului. Se uită prin cafenea, iar ochii ei mari, albaştri îmi întâlnesc privirea. Îmi simt inima în gât. Asemănarea este incredibilă. Poartă un pulover larg, o pereche de blugi rupți şi are părul lung, negru, buclat, care-i cade pe umeri. Parcă mă uit la mine când aveam şaptesprezece ani. Ciudat când te gândeşti că, la vârsta ei, deja îl născusem pe Stanley.

Îmi doresc să mai fie cel puțin o figură care să treacă pragul uşii, dar nu mai e nimeni. Mă gândesc la scrisoarea din valiză, la conținutul ei imprimat în minte. Scrisoarea scrisă de o mână străină începe aşa:

Draga mea Hetty,

Îți scriu această scrisoare în grabă ca să pot să o expediez cu următoarea poştă, să nu trebuiască să aştepți prea mult timp un răspuns la scrisoarea ta minunată. Îți voi trimite un altul, mai lung şi mai detaliat, în următoarele zile. Îți trimit asta, dar nu fără a simți o uşoară confuzie în sentimentele care mă încearcă: mai întâi, mă bucur să aflu că trăieşti. Walter nu a renunțat niciodată la speranța că într-o zi te va găsi după război. A petrecut ani la rând făcând cercetări fără rezultat, găsind căi care nu duceau nicăieri, iar apoi comunicarea cu Germania de Est a devenit aproape imposibilă pentru cineva din afară. Ne-am temut că nu ai reuşit să supraviețuieşti războiului. Să aflăm că eşti în viață şi că eşti bine este ceva minunat, dincolo de cuvinte.

Şi acum veştile rele. Îmi pare rău să îți spun că Walter a murit acum trei ani în mod subit. A făcut atac de cord. A fost, după cum bine ştii, cel mai bun dintre oameni. În timpul

războiului şi-a jucat rolul cuvenit în lupta contra nazismului şi nu mai e nevoie să spun că a fost extrem de curajos. Mai târziu, a fost directorul unei firme de pălării, care a avut succes până în ziua în care a murit. Şi-a diversificat oferta, trecând de la blănuri, când oamenilor a început să nu le mai placă, la lumea pălăriilor de damă! A fost mereu fermecător, iar femeile, bineînțeles, l-au iubit. A fost un bărbat bun, iar noi – Stanley, verii şi propriii noştri copii (am avut trei) – suntem devastați de pierderea unui soț, tată şi unchi minunat. Îmi pare rău că trebuie să îți dau astfel de veşti prin intermediul unei scrisori, dar Stanley, fiul tău minunat, trăieşte şi este bine. Este un avocat de succes, căsătorit, cu doi copii, adolescenți acum, un băiat şi o fată. Am fost norocoasă să fac parte din viața lui, e o adevărată bucurie. Este de neconceput să nu ne vizitezi. Ne vom ocupa de aranjamente. Stanley s-a descurcat de minune în viață şi ne vom ocupa noi de toate cheltuielile vizitei tale aici. Eşti bine-venită să stai cât doreşti. Îți voi scrie din nou curând.

A ta,

Anna

Anna se apropie de masa mea, iar eu mă ridic în picioare. Pentru un moment, ne privim una pe cealaltă, ochii ei albaştri cercetându-i pe cei căprui ai mei. Nu este nicio urmă de ură, ci doar tristețe. Înțelegere, poate. Şi încă ceva. O lumină pe care o înțeleg, fiindcă doar ea m-a ajutat să continui să merg înainte în cele mai întunecate dintre vremuri.

Speranța.

Iar Anna, femeia pe care nu am cunoscut-o până în acest moment, care mi-a bântuit visele mai bine de jumătate din viața mea, vine înspre mine şi mă cuprinde în cea mai caldă îmbrățişare.

NOTA AUTOAREI

Familia tatălui meu era formată din evrei aşkenazi,

originari din Brodî, care acum se află în Ucraina, dar înainte făcea parte din Galiția, o provincie în nord-estul Imperiului Austriac. În secolul al XIX-lea, familia Fein, a cărei afacere nu se deosebea prea tare de restul afacerilor evreieşti din acea vreme, se ocupa de comerț cu piei şi blănuri. Au călătorit înspre Leipzig şi înapoi în Brodî, Leipzig fiind un important centru de comerț cu blănuri al Europei, mai ales pentru târgurile care funcționau acolo încă din Evul Mediu.

Modificările din legile Saxoniei la sfârşitul anului 1830 au permis ca familiile evreieşti să se poată stabili în acea zonă, iar în martie 1870 familia Fein a obținut oficial cetățenie saxonă, stabilindu-se în Leipzig. Familia Fein s-a integrat complet în viața germană. Bine educați şi ambițioşi, au construit o afacere cu blănuri care a avut succes (fondată în 1904) în Brühl, în inima districtului evreiesc de comerț cu blănuri, unde aveau şi o proprietate. Toate astea urmau să fie furate de nazişti.

Tata a devenit doctor în drept în 1931 şi a făcut stagiatura în vara lui 1932. Pe 30 iunie 1933, tatălui meu i-a fost interzis să mai practice dreptul în Germania din cauza faptului că era evreu. A aplicat pentru astfel de poziții în toată Europa, dar fără succes. Antisemitismul începuse să capete avânt pe tot continentul. Citind *Mein Kampf* cu câțiva ani înainte, tata era pe deplin conştient de pericolul pe care nou-alesul Hitler îl reprezenta. Spre sfârşitul anului 1933, a părăsit Germania (câteva săptămâni mai târziu, soția lui a aflat că era însărcinată cu primul lor copil) şi a emigrat în Marea Britanie cu ajutorul unei vize temporare, statut pe care l-a avut până când a obținut, în cele din urmă, cetățenie britanică în 1946. Până atunci, trebuia să facă anual o cerere pentru a rămâne în țară. I se permitea acest lucru – fără să fie vreodată reținut – doar dacă dovedea că afacerea lui are succes şi, prin urmare, că îşi poate susține familia din punct de vedere financiar.

Nefiind calificat să practice dreptul britanic, a început o afacere de familie, anume confecționarea de pălării din blană de iepure. Odată stabilit în Marea Britanie, acasă şi nu numai, în familie s-a vorbit numai engleza şi s-au adoptat toate obiceiurile britanice. În 1943 i-a fost oferit dreptul de a servi în cadrul departamentului Home Guard[46]; a fost ales în Comitetul Executiv al Grupului de Export din Londra, lucrând îndeaproape cu Camera de Comerț, o onoare pentru un refugiat al inamicei Germanii; şi chiar a avut o intervenție pe postul BBC despre diversele utilizări ale blănii de iepure. Tatei i-a plăcut la nebunie stilul britanic de viață şi i-a fost recunoscător țării care i-a oferit adăpost şi care i-a permis să fondeze o afacere de succes şi o casă pentru familia lui. De la el am învățat să prețuiesc libertatea ca pe cel mai prețios dintre idealuri şi să apreciez modelul democratic reprezentat de Marea Britanie.

Spre sfârşitul anilor ’30, alți membri ai familiei Fein au părăsit Germania şi s-au mutat fie în Londra, fie în New York, unde au fost deschise alte ramuri ale afacerii familiei. Unii au plecat în 1938, după *Kristallnacht*, arestări şi o scurtă perioadă în lagărul Buchenwald. Unul dintre unchii tatălui meu a fost atât de grav afectat şi rănit în urma celor trei săptămâni petrecute în lagăr, încât a murit la numai câțiva ani după. Alți membri ai familiei au decis mult prea târziu să plece şi, în cele din urmă, au murit fie în Auschwitz, fie la Theresienstadt.

Tata, care avea 61 de ani când m-am născut şi a murit când eu aveam 17, nu a vorbit niciodată despre viața lui din Germania sau despre experiența de a trăi sub regimul nazist. A refuzat să cumpere bunuri de origine germană şi nu a vorbit niciodată în germană. Copil fiind, printr-un soi

---

[46] Miliția civilă armată, care a susținut armata britanică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (n. tr.).

de osmoză, am dedus într-un fel că originea evreiască a tatălui meu trebuie să rămână un secret, temându-mă că, dacă s-ar fi aflat, am fi fost în pericol. Uneori, stăteam trează noaptea şi îmi imaginam că eram arestaţi şi trimişi într-un lagăr de concentrare. Mă gândeam la căi de scăpare şi la modalităţi de a ne salva unul pe celălalt. Nu am spus nimănui că tata avea origini evreieşti până acum câţiva ani.

Nu-mi amintesc exact când a luat naştere ideea de a scrie un roman inspirat din trecutul tatălui meu, dar a crescut şi s-a conturat pe o perioadă lungă. Ştiam atât de puţine despre viaţa lui din Leipzig, încât am simţit instinctiv că ar trebui să fie o lucrare de ficţiune. Ideile au dospit, personajele mi-au apărut în minte şi am început să citesc şi să cercetez în mod asumat. Cartea, deşi inspirată din ceea ce am aflat despre tatăl meu, nu este despre el. Scriind această poveste am încercat să arăt legătura dintre Germania de la început de 1930 în care a trăit şi lumea occidentală, odată cu criza din 2008. Dificultăţile financiare din anii 1920 au dus la naşterea şi la avântul naţionalismului, transformat apoi în ideologie şi acţiuni extremiste. Noi forme de mass-media (radio şi cinematografie) au permis transmiterea de mesaje direct în casele oamenilor şi în cinema. Toate informaţiile, vechi şi noi, au fost folosite pentru o propagandă extrem de eficace pe întregul cuprins al ţării. Prin aceste mijloace, şi prin reducerea la tăcere a vocilor nemulţumite, o întreagă naţiune putea fi controlată şi manipulată. Astăzi avem de-a face, poate, cu o traiectorie similară, dat fiind că naţionalismul este din nou în creştere, prin extrema dreaptă şi extrema stângă, care se dezvoltă repede, şi extremismul sub toate formele lui odioase. Conducători populişti care şochează lumea prin câştigarea alegerilor. Brexit. Cereri de a închide graniţele şi atitudinea din ce în ce mai rasistă. Antisemitismul îşi iveşte colţii încă o dată, inclusiv în

partide politice care odinioară erau centraliste. Încep iarăşi să circule zvonuri aberante în legătură cu o conspiraţie evreiască. Oamenii îşi iau informaţiile din bule false de pe reţelele de socializare.

Cu toate acestea în jurul meu, a scrie o carte de ficţiune mi s-a părut – deseori atunci – un joc ridicol, naiv, în timp ce alte lucruri cu mult mai importante *aveau loc* în lumea concretă. Dar poveştile, ficţiunea au şi ele rostul, forţa lor. O carte bună poate ajunge la cititor şi îl poate atrage într-o lume despre care nu ştie nimic. Poate să îl angajeze emoţional într-un mod în care faptele şi ştirile de multe ori nu reuşesc să o facă. Personajele dintr-o carte grozavă pot trăi în mintea şi în imaginaţia cititorului.

Planul meu iniţial fusese să scriu o carte despre experienţa evreiască. Dar cu cât am aflat mai multe, cu atât mai mult am vrut să înţeleg mentalitatea naziştilor. Cum a putut un popor, o naţiune profund civilizată, democratică să devină incredibil de crudă, să îl dezumanizeze pe celălalt şi să comită atrocităţi pe o scală atât de mare? Cu cât am citit mai mult, cu atât mai bine am înţeles că ceea ce voiam să spun putea să fie mult mai de impact dacă intram în mintea unui nazist. Să spun povestea unei persoane tinere, căreia i-a fost impusă o ideologie greşită, care a fost învăţată ce este ura din prima ei zi de existenţă. Cineva care nu cunoştea altă cale. Oare ce ar putea să le schimbe perspectiva, astfel încât să se răzvrătească împotriva a tot ce familia şi societatea din jur consideră drept principiu absolut?

În ceea ce priveşte cercetarea făcută pentru a scrie romanul de faţă, am citit enorm, inclusiv o gamă largă de texte, non-ficţionale şi ficţionale, şi relatări ale celor care au trăit în acea perioadă: scrisori contemporane şi jurnale, înregistrări ale testimonialelor, totodată beneficiind de acces la teze de doctorat şi documente de familie. Am citit *Mein Kampf* şi am călătorit la Leipzig. În ceea ce priveşte toată

această muncă, de un real ajutor mi-a fost sora mea, Kathleen, atât cu cercetarea, cât şi cu traducerea. În Leipzig am reuşit să le iau interviuri unor oameni care m-au ajutat nesperat de mult, inclusiv domnului Thomas Töpfer, pe atunci director al Muzeului Şcolii; Andrea Lorz, istoric german, specializat în istoria evreilor din Leipzig, şi Hubert Lang, avocat pensionat, care a manifestat un interes aparte în istoria juridică a evreilor din Leipzig, fiind totodată şi un scriitor care a abordat acelaşi subiect. Am explorat mult oraşul şi prin împrejur, inclusiv zona Gohlis (care apare în carte), unde tatăl meu a trăit alături de familia lui. Am fost pusă în legătură cu un domn din Londra, Peter Held, care a ajuns în Marea Britanie când era adolescent prin intermediul Kindertransport şi care a locuit pe aceeaşi stradă cu verii tatălui meu din Leipzig. Îşi aducea aminte foarte bine de familia tatălui meu. Avea 94 de ani când l-am întâlnit în vara lui 2016. Din păcate, a murit la numai câteva săptămâni după interviu.

Apropo de cercetarea mea, aş dori să menționez faptul că această carte este o operă de ficțiune şi că anumite aspecte ce țin de detaliul istoric au fost modificate pentru a se potrivi în economia poveştii. De exemplu, anumiți oameni, anumite discursuri, zone şi evenimente sunt rodul imaginației mele, al fuzionării sau al alterării faptelor. Un astfel de rod al imaginației este Hausfrau. La acea vreme existau multe şcoli, denumite *Reich Bride Schools*[47], care ofereau multiple cursuri adresate mai degrabă viitoarelor soții din clasa muncitoare, în timp ce altele erau adresate femeilor din pătura de mijloc sau femeilor din clasa de elită, femei care urmau să se căsătorească cu membri ai SS-ului. Şcoala Hausfrau cu care este amenințată Hetty presupune,

[47] Şcoli ale soțiilor Reichului (n. tr.).

în mintea mea, mai degrabă un tip de şcoală cu regim de internat, şi astfel am diferenţiat-o de ceea ce a existat ca atare prin numele diferit dat.

Să scriu această carte a fost pentru o mine o reală călătorie pe mai multe niveluri. Sper că, dacă mi-am făcut treaba bine, cititorii vor trăi într-o oarecare măsură perioada aceasta extrem de tumultuoasă a istoriei prin intermediul personajelor Hetty şi Walter. Sper, totodată, că cititorii se vor gândi la caracterul precar al libertăţilor şi al drepturilor pe care, de multe ori astăzi, le considerăm ca fiind un dat. Şi, mai presus de orice, doresc să arăt că lecţiile pe care istoria ni le oferă nu trebuie niciodată uitate.

MULȚUMIRI

Le datorez mulțumiri extrem de multor oameni care au făcut posibilă această carte. A-mi arăta recunoştința aici pare un gest infim în comparație cu timpul, generozitatea şi sprijinul pe care le-am primit de la atât de mulți oameni. În timp, sper că voi putea să vă răsplătesc pe voi toți, cei care mi-ați fost alături. Această carte vă aparține în egală măsură şi vouă, cum îmi aparține mie.

În primul rând, îi adresez multe mulțumiri agentei mele literare, Caroline Hardman, şi tuturor de la Hardman & Swainson, pentru că au crezut în această carte şi în mine ca autoare. M-ați ajutat să îmi îndeplinesc visurile. Mulțumiri lui Liz Stein şi echipei de la William Morrow, şi lui Hannah Smith şi echipei de la Head of Zeus pentru entuziasmul şi competența de care au dat dovadă şi pentru că m-au ajutat să aduc cartea de față în cea mai bună formă. A fost o adevărată plăcere să lucrez cu voi toți.

Mulțumiri doctorului Hubert Lang, doctorului Andrea Lorz şi doctorului Thomas Töpfer de la Schulmuseum, Leipzig, sincerele mele mulțumiri pentru răbdarea arătată şi răspunsurile atent formulate la multele şi diversele mele întrebări. Generozitatea voastră atât ca timp, cât şi la nivel de cunoştințe rămâne neprețuită. De asemenea, lui Peter Held, care, ca un adevărat gentilom la vârsta de 90 de ani, m-a primit pe mine, o străină, cu brațele deschise şi ne-a bucurat pe mine şi pe sora mea cu discuții savuroase la un prânz memorabil. A săpat cu atât de multă amabilitate în trecutul dureros de acum mult prea multă vreme! Sunt tristă că nu va reuşi niciodată să vadă acest proiect al meu adus la împlinire.

Mulțumiri lui Russell Schechter, David Savill şi Scott Badfield, coordonatorii disertației mele, care m-au ajutat să scriu mult mai bine şi care m-au învățat cât de important e

să ai o gândire critică. Multe mulțumiri, de asemenea, grupului meu de prieteni din cadrul atelierului de scriere academică: Lara Dearman, Andy Howden, Jennifer Small, Magdalena Duke şi Gwen Emmerson, pentru comentariile edificatoare, camaraderia, prietenia şi sprijinul vostru necondiționat. Sunteți cu toții minunați şi nu ştiu ce aş fi făcut fără ajutorul vostru. Tuturor celor de la Savvy Writers Snug, plini de generozitate, bunăvoință şi talent, un grup minunat de colegi şi prieteni ai mei.

Mulțumiri celor care au citit primele versiuni ale cărții: Suzanne Miller, Karen Kelly, Brenda Fein, Julian Pike, Millie Pike, Josh Pike, Diane Pike, Jane Elliot, Shauna Bartlett, Shannon Monroe Ashton. Din nou, comentariile voastre şi sprijinul arătat sunt neprețuite. În special minunatei Stephanie Roundsmith de la Cornerstones, care m-a salvat când eram gata să arunc manuscrisul la gunoi. Această carte nu ar fi văzut lumina zilei fără tine. M-ai ajutat atât de mult, în atât de multe feluri, încât îți rămân datoare cu o cinste pe măsură!

În cele din urmă şi cel mai important, îi mulțumesc familiei mele. Mamei mele minunate şi tatălui meu, care nu a reuşit să vadă cartea publicată, lor, care au aprins în mine pasiunea pentru citit, pentru că mi-au dat încredere şi o sete insațiabilă pentru cunoaştere. Ați fost cei mai buni părinți pe care şi i-ar putea dori un copil. Însă mulțumiri speciale trebuie să îi adresez mai ales mamei mele, care a rămas văduvă când eu aveam doar 17. Loialitatea ta, dragostea de a trăi şi de a învăța, bunătatea şi umanitatea de care ai dat dovadă, absolut uimitoare, te-au făcut pentru mine cel mai bun model de urmat.

Surorii mele, Kathleen, pentru ajutorul neprețuit în legătură cu munca mea de cercetare, pentru compania şi încurajările oferite. Călătoria pe care am făcut-o împreună a fost un lucru minunat. Am câştigat atât de mult prin faptul

că te-am avut alături de mine. Şi celeilalte surori ale mele, Sarah, pentru faptul că m-ai ascultat şi că ai fost mereu alături de mine. Soacrei mele, Di, pentru discuţiile, mesele, orele de cusut, treburile gospodăreşti şi bunătatea arătată. Îţi mulţumesc! Câinelui meu, Bonnie, pentru compania zilnică, atunci când stăteai întins la picioarele mele în timp ce eu tastam în continuare, şi pentru plimbările care m-au ajutat să rezolv probleme legate de subiect.

Şi, cel mai important, mulţumiri scumpului meu soţ, Julian, şi celor trei copii ai noştri: Millie, Josh şi Lottie. Fiecare sunteţi pentru mine o sursă de inspiraţie zilnică. M-aţi făcut să mă simt mândră şi vă iubesc pe toţi atât de mult, încât uneori doare. Vă mulţumesc pentru încrederea de neclintit pe care o aveţi în mine şi pentru încurajările de a continua. Sunteţi tot ce am mai de preţ pe lumea asta.